

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**TECAVÜZE MARUZ BIRAKILAN KADINLARIN
TECAVÜZ SONRASI YAŞAM DENEYİMLERİ**

İlkay Başak ADIGÜZEL

Doktora Tezi

Ankara, 2019

TECAVÜZE MARUZ BIRAKILAN KADINLARIN
TECAVÜZ SONRASI YAŞAM DENEYİMLERİ

İlkay Başak ADIGÜZEL

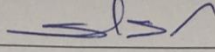
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Sosyal Hizmet Bilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

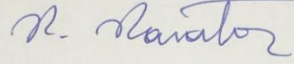
Ilkay Başak ADIGÜZEL tarafından hazırlanan "Tecavüze Maruz Bırakılan Kadınların Tecavüz Sonrası Yaşam Deneyimleri" başlıklı bu çalışma 14.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

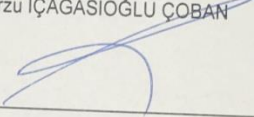
Prof. Dr. Selçuk CANDANSAYAR (Başkan)

Prof. Dr. Özlem ÇANKURTARAN (Danışman)

Prof. Dr. Kasım KARATAŞ

Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN

Dr. Öğretim Üyesi Dilşad Çiğdem SEVER

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

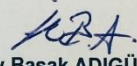
Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

16/07/2019

İlkey Başak ADIGÜZEL

¹"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, **tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında **tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve **enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

İlkay Başak ADIGÜZEL

*En aydınlık yanımdın mimarı babaannem Zeynep ADIGÜZEL ve
Yüreğimdeki kırağı ayazı, canparçam
Kubilay ADIGÜZEL'e,*

TEŞEKKÜR

Güzel, olumlu, yararlı, mutlu şeylerden söz etmek kolay, güvenli ve konforludur. Ancak çarpık, yanlış, işlevsiz, yıkıcı, yok edici şeylerden söz etmek cesaret ve özveri gerektirir. Bu nedenle araştırmama katkı sunarak sessizlik örtüsünü yırtan, araştırmamın derdini birlikte sırtlandığım cesur kadınlara yürekten teşekkür ederim.

Bana dert edindiğim şeyin peşine düşmeyi öğreten, bunu yaparken kendiliğimle bağlantıda kalmamı sağlayan ve araştırma sürecimi gerçek bir kişisel ve bilimsel keşif sürecine dönüştüren değerli danışmanım Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN'a teşekkürden ötesini borçluyum.

Yaşamımdaki en önemli karşılaşmalardan biri Prof. Dr. Selçuk CANDANSAYAR ile olan karşılaşmaydı. Çalışmak istediğim konuyu duyduğunda beni destekleyen ve süreç boyunca cesaretlendiren beş kişiden biriydi. Bu sancılı süreç boyunca, her tökezlediğimde elimden tutmak için oradaydı. İnsan onu anlayana ve biçimlendirebileceği bir şey olduğunu fark edene dek kendiliğinden korkar. Bu korkunun üzerine benimle birlikte yürüdüğü ve başka değişimler yaratmak için benimle birlikte mücadele ettiği, değerli fikirleriyle zihnimi açtığı için sevgili hocama teşekkür ederim.

Araştırmamın ilk zamanlarında araştırmamın tasarımı ve geliştirilmesi konusunda değerli katkılar sunan Doç. Dr. Eylem ÜMİT ATILGAN'a ve araştırma süreci boyunca benden hiçbir desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr.Öğr. Üyesi Dilşad Çiğdem SEVER'e,

Savunma sınavında sundukları değerli katkılar için Prof. Dr. Kasım KARATAŞ ve Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN'a,

Akademik yaşamımın başlangıcından itibaren beni destekleyen değerli hocalarım Prof. Dr. Tarık TUNCAY, Dr. Öğr. Üyesi Filiz DEMİRÖZ, Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA ve Doç. Dr. Ercüment ERBAY, Doç. Dr. Gonca POLAT'a

Araştırmamı satır satır okuyarak geribildirimlerde bulunan, umutsuzluğa kapıldığım her an kaygılarımı ve sıkıntılarımı tıpkı bir rüya kapanı gibi yok eden biricik dostlarım Sinan AKÇAY, Özge AKÇAY, Eda BEYDİLİ GÜRBÜZ, Engin GÜRBÜZ ve Çiğdem ADEMHAN TUNAÇ, 'a,

Bana duyduğu inançtan güç aldığım tatlı oda arkadaşım Özlem GÖZEN'E ve desteklerini daima hissettiğim Ercem ERKUL, Hatice NUHOĞLU, Meryem DANIŞMAZ SEVİN, Dr. Gamze ERÜKÇÜ AKBAŞ ve tüm mesai arkadaşlarıma,

Araştırmamı gerçekleştirmeme yardımcı olan başta değerli Nedret BAŞ olmak üzere tüm FETZ çalışanlarına, bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım tüm sosyal çalışmacı, psikolog, psikiyatrist, avukat, mübaşirlere, ilgili Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı personeline, ilgili Çankaya Belediyesi çalışanlarına ve burada ismini yazmayı unuttuğım, bir şekilde bu araştırmaya dokunmuş herkese,

Hem günlük yaşamımdaki hem de araştırma sürecimdeki depresyon çözücü, silkeleyerek kendine getirici, yaşama bağlayıcı ve ağlama duvarı rolleri için sevgili dostlarım Ekin, Yusuf, Barış, Ceren, Başak, Saadet Merve, Mert, Alper, Gülşah, Buğra ve Güliz'e,

Yollar beni nereye götürürse götürsün hep bir adım arkamda olan, arayışlarıma ışık tutan, beni sonsuz sevgi ve inançla sarmalayan biricik annem, babam, kardeşim ve tüm ADIGÜZEL ailesi üyelerine,

Öteki kadınların yaşamlarından kedi öteki kadınlığıma doğru yürüdüğüm yolun kendisine,

En çok da şu an olduğum kadına dönüşmemi sağlayan, hayatımda tanıdığım en güçlü kadın olan canım babaanneme sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

ADIGÜZEL, İlkay Başak. *Tecavüze Maruz Bırakılan Kadınların Tecavüz Sonrası Yaşam Deneyimleri*, Doktora Tezi, Ankara, 2019.

Bu çalışmayı tecavüze maruz bırakılan kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimlerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirdim. Araştırmada kadının tecavüzü nasıl anlamlandırıdığını; tecavüzün kadının benliğine, kişilerarası ilişkilerine olan etkisini, kadının hizmet aldığı kuruluşlara ilişkin deneyimlerini, yaşadıkları sorunlarla baş etme stratejilerini ve güçlenme deneyimlerini aydınlatmaya çalıştım. Bunu yaparken, feminist metodolojiyi kullandım. Araştırma öznelerini; Türkiye'nin 8 farklı ilinde ikamet eden, 18 yaş ve üzerinde tecavüze maruz bırakılmış 28 kadın oluşturdu. Bu kadınlarla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdim. Görüşmelerde kadınlarla birlikte oluşturduğum verileri, MAXQDA 12 Analytics Pro yazılımı yardımıyla feminist tematik çözümleme ile çözümledim. Sonuç olarak; kadınlar tecavüz hakkında konuşmaya başlarsa, tecavüzün kadın yaşamına saldırısı ve kadınca direniş sanatları olarak isimlendirdiğim üç ana tema ortaya çıktı. Araştırmanın sonuçlarına göre; ataerkil düzende kadınlar fiili ve kamusal tecavüze maruz bırakılarak itaat edici bir duruş noktasına yerleştiriliyor; kendini dayatan düzenin kadınlar için belirlediği yatkınlıklar, kadınlar tarafından içselleştiriliyordu. Kadınların ikincil konumları ile birlikte kendilerine ve yaşamlarına ilişkin olumsuzluklar, sabit hale geliyordu. Ataerkil toplumun üyeleri tarafından uygulanan sembolik şiddet, tecavüz travmasının yıkıcı etkilerini derinleştiriyordu. Bu durum kişisel, kişilerarası ve politik düzeyde güçlenme; feminist yönelimli hizmet geliştirme ve sunma, erkek ve kadınlar tarafından işgal edilen sosyal konumları sorgulama, adil ve eşitlikçi bir düzen kurma vb. gereksinimlerinin bir işareti olarak okunmalı ve söz konusu gereksinimler doğrultusunda dönüşüm yaratmanın nasılına bakılmalıydı. Bu çalışma, tecavüze maruz bırakılan kadınların yaşamına içeriden bakış sunması ve dönüştürücü özelliğiyle söz konusu gereksinimi önemli ölçüde karşılamış oldu.

Anahtar Sözcükler: kadın, tecavüz, travma sonrası iyileşme, feminist sosyal çalışma, feminist nitel araştırma

ABSTRACT

ADIGÜZEL, İlkay Başak. *Life Experiences of Women Who Exposed to Rape*, Ph.D. Dissertation, Ankara, 2019.

I conducted this study to reveal the experiences of women who exposed to rape. In this study; I tried to elucidate how women interpretate the rape, the effect of rape on the self and interpersonal relationships, experiences of women in organizations after rape, strategies to cope with their problems and experiences of empowerment. I did research with feminist methodology. My research subjects consisted of 28 women aged 18 years and over who were exposed to rape from 8 different provinces of Turkey. I conducted in-depth interviews with these women through a semi-structured form. I analyzed the data with feminist thematic analysis with the help of MAXQDA 12 Analytics Pro software. As a result, three main themes emerged that I named if women start talking about rape, the rape's attack on women's life and the arts of female resistance. According to the results of the research; in patriarchal order, women were subjected to actual and public rape and placed in an obedient position. The self-imposed order's predispositions for women were internalized by women. Women's secondary positions, along with the negative effects of themselves and their lives, became constant. Symbolic violence perpetrated by members of the patriarchal society deepened the devastating effects of rape trauma. This should be read as a sign of the needs of personal, interpersonal and political empowerment; developing and providing feminist oriented services; questioning social positions occupied by men and women; establishing a fair and equitable order etc. It was important how to create transformation in accordance with the requirements in question should be looked at. This study provided an insight into the life of women who were exposed to rape, and provided a transformative feature that met this need significantly.

Key Words: women, rape, recovery after trauma, feminist social work, feminist qualitative research

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLOLAR DİZİNİ	xiii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM.....	3
1.1. ARAŞTIRMANIN SORUNU	3
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	8
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	9
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. BEDENİN ELE GEÇİRİLMESİ.....	11
2.1.1. Kadın Cinselliğinin Ataerkil İnşası.....	13
2.1.2. Tecavüzün Örtülü Geçmişini Feminizm Üzerinden Okumak.....	16
2.1.3. Gizli Travma: Tecavüz.....	20
2.2. ERKEK KADINA NEDEN TECAVÜZ EDER?	23
2.3. TOPLUMUN TECAVÜZE TEPKİSİ: TANIKLIK VE SUSKUNLUK.....	24
2.3.1. Tecavüz Mitleri	28
2.4. TECAVÜZE KARŞI KADIN DİRENİŞİ	30
2.4.1. Travma Sonrası İyileşme: Sessizliği Yırtmak, Tecavüzü Dile Getirmek	32
2.4.2. Tecavüzle Mücadelede Feminist Bir Hizmet Modeli Olanığı: Türkiye'ye İlişkin Eleştirel Bir Bakış	34

2.4.3. Tecavüz Saldırısı Sonrası Kadınlara Sunulan Hizmetlere Yönelik İyi Uygulama Örnekleri.....	41
3. BÖLÜM: YÖNTEM	48
3.1. ARAŞTIRMANIN TASARIMI	48
3.1.1. Konuya İlgili ve Alana Giriş	48
3.1.2. Feminist Araştırma ve Nitel Araştırma Tasarımı.....	51
3.2. VERİLERİN OLUŞTURULMASI.....	54
3.2.1. Saha Hazırlıkları, Fildişi Kuleyi Terk Etmek	54
3.2.2. Araştırmanın Özneleri.....	59
3.2.3. Görüşme Süreci.....	63
3.2.4. Özdeşinimsel Süreç.....	66
3.3. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	67
3.4. ARAŞTIRMANIN ETİK ÇERÇEVESİ.....	71
4. BÖLÜM: ÇÖZÜMLEMELER.....	74
4.1. KADINLAR TECAVÜZ HAKKINDA KONUŞMAYA BAŞLARSA.....	76
4.1.1. Yeraltından Günyüzüne Tecavüz Öyküleri.....	76
4.1.2. Tanrılaşmış Erkeklik ve Tahakküm Stratejileri	91
4.1.2.1. İtaatkar Yaratım Aracı olarak Tecavüz	97
4.1.2.2. Tecavüzün Eşlikçisi Fiziksel Şiddet “ <i>Döverim de yaparım da!</i> ”	103
4.1.2.3. Tecavüzün Eşlikçisi Psikolojik Şiddet “ <i>Kokuyosun, çirkinsin, şişmansın... ”</i>	107
4.1.2.4. İktidar Savaşında Hegemonik Artıkla Yetinmek: <i>Sperm Savaşları</i>	108
4.1.3. Bir Anlam Arayışı “ <i>Tecavüz ne? Neden ben? Nasıl olur? Peki şimdi?</i> ” ...	111
4.1.4. Tecavüzü Dile Getirme ile Suskunluk Arasındaki Gerilim	115
4.1.4.1. Tecavüz Deneyimini Gizli Tutmak, Acıları Sessizliğe Gömmek.....	117
4.1.4.2. Sessizlik Sözleşmesini Bozmak, Tecavüzü Anlatmak.....	119

4.1.4.3. Sessizlik Sözleşmesini Bozmanın Sonuçları.....	120
4.2. TECAVÜZÜN KADIN YAŞAMINA SALDIRISI.....	126
4.2.1. Tecavüz Saldırısının Kadının Benliği Üzerindeki Etkileri “ <i>Eski ben değilim artık</i> ”	127
4.2.1.1. Travmatik Anıların Saldırısı “ <i>Uykumun içinde ağlıyorum kötü kötü rüyalarından</i> ”	130
4.2.1.2. Anımsatıcı Uyarılardan Kaçınma “ <i>Buradan çıktığım anda hiçbirisi benim hafızamda olmayacak</i> ”	131
4.2.1.3. Travma Sonrası Olumsuz Bilişsel Değişim ve Duygudurum Değişimleri.....	133
4.2.1.4. Travma Sonrası Aşırı Uyarılma ve Tepkisellikte Artış “Bir boğulma hissi geliyo böyle...”	148
4.2.1.5. Tecavüz Bedene Ne Yapıyor? “ <i>Hastalık kapıyosun bi de...</i> ”	156
4.2.2. Tecavüz Saldırısının Kadının Kişilerarası İlişkileri Üzerindeki Etkileri: Sosyal Bağların Kopmaya Yüztutması	159
4.2.2.1. Tecavüz Sonrası Aile ve Aileyle İlişkiler	165
4.2.2.2. Tecavüz Sonrası Sosyal İlişkiler	179
4.2.3. Ataerkiyi Dönüştüren Hizmet Sunumuna Karşı Ataerkiyi Pekiştiren Hizmet Sunumu	193
4.2.3.1. Şikâyet Deneyimleri.....	194
4.2.3.1.1. Açığa Çıkarsan Rezillik, Üstünü Örtsen Azap.....	195
4.2.3.1.2. Destekleyici Güvenlik Güçleri “ <i>Senin karınsa devletin de vatandaşı</i> ”	197
4.2.3.1.3. Güvenlik Güçlerinin Kadına Karşı Uygunsuz Yaklaşımları.....	199
4.2.3.2. Sağlık Sistemi Deneyimleri	207
4.2.3.2.1. Ruhsal Yardım Gereksiniminin Karşılanmaması.....	208
4.2.3.2.2. Destekleyici Sağlık Görevlileri	209
4.2.3.2.3. Sağlık Görevlilerinin Kadına Karşı Uygunsuz Yaklaşımları.....	211

4.2.3.3. Sığınmaevi Deneyimleri	215
4.2.3.3.1. Sığınmaevine Yerleşme	215
4.2.3.3.2. Olumlu Deneyimler “Bize özgüvenimizi veriyolar”	217
4.2.3.3.3. Sığınmaevi İle İlgili Yaşanan Sorunlar	219
4.2.3.4. Yargı Süreci Deneyimleri	225
4.3. KADINCA DİRENİŞ SANATLARI	228
4.3.1. Kadınların Başetme Biçimleri.....	228
4.3.2. Kadınların Güçlenme Deneyimleri	239
5. BÖLÜM: ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE ÖNERİLER.....	247
5.1. ARAŞTIRMA SONUÇLARI	247
5.2. ÖNERİLER	261
KAYNAKÇA.....	277
EKLER.....	288
EK 1. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon Onayı.....	288
EK 2. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İzni.....	289
EK 3. Gönüllü Katılım Formu 1.....	290
EK 4. Gönüllü Katılım Formu 2.....	291
EK 5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	292
EK 6. “Sosyal Bilimler Araştırmalarında Nitel Veri Analizi ve Görselleştirmesi MAXQDA Programı”na Katılım Belgesi.....	294
EK 7. “Qualitative Research Methods for Mental Health in War and Conflict” Eğitimi Katılım Belgesi.....	295
EK 8. Orijinallik Raporu	296

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Öznelerle Dair Sosyo-Demografik Bilgiler.....	61
Tablo 2: Tematik Çözümleme Aşamaları	71

GİRİŞ

Dünyada 1960lı yılların sonunda sesini duyuran yeni feminist hareket için kadına yönelik erkek şiddetinin bir formu olan cinsel saldırı, hassasiyetle ele alınması ve karşı hareket geliştirilmesi gereken bir meseleydi. Ancak aradan bunca yıl geçtikten sonra bile aralarında Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülkede kadına yönelik tecavüzü önleme, tecavüze maruz bırakılan kadınlara etkili hizmet sunma, eşitlikçi bir toplum yaratma gibi hedeflerde yeterince başarılı olunamadığı görülüyor. Beden dokunulmazlığına, ruhsal bütünlüğe ve kişi özgürlüğüne karşı işlenen bir suç olan tecavüze maruz bırakılan kadınların, saldırı sonrası yaşam deneyimlerini odak alan bu çalışma ise; söz konusu kadınların tecavüz bağlamında ortak kadınlık deneyimlerini ortaya çıkarmayı-sessizliği bozmayı, kişisel addedilen ancak politik olan bu meseleyle yüzleşmeyi amaçlıyor.

Her yıl düzenli olarak yayınlanan Adalet Bakanlığı Adli İstatistikleri'ne göre Türkiye'de kadına yönelik cinsel saldırı olgularında artış söz konusu. Her saldırı olayının ihbar edilmediği göz önünde bulundurulduğunda, resmi verilerin gerçeği yansıtmayacağı da açık. Bununla birlikte, tecavüze maruz bırakılan kadınların saldırı sonrası yaşam deneyimlerini ortaya çıkaran, feminist bakış açısıyla yapılandırılmış bilimsel bir çalışma bulunmuyor. Tecavüz maruziyetinin kişisel ve nedenleri ya da yarattığı sonuçlarla ilgili herhangi bir çıkarım yapılamayacak nitelikte olduğunun düşünülmesi nedeniyle kadınların gereksinimleri ve sorunları görünmez hale gelmiş durumda. Ayrıca kadının eril tahakküm altında olduğu gerçeğine kör olan eril iktidarın yapılandığı hizmet sisteminin, tecavüze maruz bırakılan kadınları anlamaktan ve onlara yardım etmekten uzak olduğu görülüyor.

Türkiye'de kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele konusu, birçok sosyal bilim ve meslek dalının olduğu gibi sosyal çalışma mesleği ve disiplininin de gündeminde önemli bir yer tutuyor. Sosyal içerme, değişim yaratma, kadının güçlenmesine ve özgürleşmesine destek olma gibi hedeflerle erkek şiddetini durdurma, insan hakları ve sosyal adalet temelinde politikalar üretme hedefinde olan sosyal çalışma içinse kadına yönelik tecavüz konusu göz ardı edilmiş görünüyor. Erkekler tarafından tecavüze maruz bırakılan kadınların saldırı sonrası yaşam deneyimlerini anlamak, insan hakları ve sosyal adaleti temel alan feminist plan, program ve politikalar geliştirmek, savunuculuğu güçlendirmek ve koruyucu-önleyici-onarıcı hizmetler üretmek yaşamsal birer gereklilik. Bu gereklilikleri yerine getirmenin ilk adımının ise tecavüze maruz bırakılan kadınların, saldırı ile bağlantılı yaşam deneyimlerini anlamak

olduğunu düşünüyorum. Bu doğrultuda, söz konusu kadınları ve gereksinimlerini anlama ihtiyacı, araştırmamın temel gerekçesini oluşturmakta.

Araştırmanın sorunundan söz etmeden önce özellikle kullanmayı tercih ettiğim kavramları kullanma gerekçelerimi paylaşmak isterim. Türk Ceza Kanunu'na göre tecavüz, cinsel saldırının nitelikli halidir. Saldırının nitelikli hali, vücuda “organ” veya “sair bir cisim” sokulmasıyla saldırının gerçekleştirilmesi halinde oluşur. Bunun dışında gelişen saldırılar basit cinsel saldırı ya da cinsel taciz olarak kategori edilir. Ancak hukuki belirlenimin yanı sıra saldırıya maruz bırakılanın bunu anlamlandırışı öznelidir. Üstelik uluslararası düzeyde üzerinde uzlaşılmış belirli bir tecavüz tanımı yoktur. Bu nedenle ben çalışmamda tecavüz kavramını kullanmayı tercih ettim. Böylece tecavüze adını koymayı da amaçladım. Tecavüz, tecavüzdür!

Kullanmayı tercih ettiğim bir başka sözcük kümesi “tecavüze maruz bırakılma” idi. “Tecavüze uğrama” ya da “tecavüze maruz kalma” kadının saldırı üzerinde bir etkisinin olduğunu düşündürüyordu. Ayrıca kadının güçsüzlüğünü çağırıyordu. Kadının saldırının gerçekleşmesinde hiçbir sorumluluğu olmadığı gibi tecavüz sonrası hayatta kalan kadınlar çok güçlü kadınlardı.

Kullanmayı tercih etmediğim bir başka sözcük kümesi ise eril hukuk diline yerleşmiş olan “cinsel ilişki” idi. İlişki karşılıklıdır. Oysa tecavüzde erkeğin kadını baskı, kontrol ve şiddetle tahakküm altına alması söz konusudur. Cinsel ilişki rızaya dayalıyken, tecavüz kadının rızası olmaksızın erkek tarafından gerçekleştirilir. Bu nedenle “cinsel ilişki” yerine “cinsel birleşme” kavramını kullandım.

Bir sonraki başlıkta araştırmanın sorununu ele aldım.

1. BÖLÜM

1.1. ARAŞTIRMANIN SORUNU

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en çarpıcı görünümünden biri, erkeğin kadına uyguladığı cinsel şiddetin bir formu olan tecavüzdür. Ataerkil erkekliğin iktidar arzusunun erotize edilmiş bir formu olarak karşımıza çıkan tecavüz, hegemonik erkekliğin inşasında önemli bir yer tutan cinsellik ve saldırganlığın bütünleştirilmesinin bir sonucudur. Erkekler tecavüzü bir tahakküm aracı olarak kullanmayı öğrenmekte; böylelikle çok sayıda kadının yaşamını ele geçirmektedir. Bu araştırma, tecavüze maruz bırakılan kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimlerini aydınlatmaya olan gereksinimin bir ürünüdür.

Kadın ve erkek için farklı varoluşlar söz konusudur. Bu konumlar toplumsal olarak yapılandırılır. Yapılandırma sürecinde etkin olan; güç, yetki ve iktidara sahip erkektir. Bu demektir ki sosyal ilişkiler ataerkil ideolojinin baskılayıcı, ikincilleştirici, ayrımcı temel inançlarıyla örülmektedir. Toplumun hak sahibi, özgür bir bireyi olan kadın; böylece bedeni, inançları, eylemleri kendisini diğer tüm varlıkların üzerinde konumlandıran erkekler tarafından kontrol edilmesi gereken, varoluşu bakım verme ile anlaşılan, edilgen, ikinci sınıf birey olarak yeniden tanımlanmaktadır. Bu tanımlama ve konumlandırmada kullanılan araçlardan biri şiddettir. Erkek çoğu zaman cinselliği de kadına şiddet uygulamanın bir aracı olarak kullanır (Amar ve Burgess, 2009, s.30; Mac Kinnon, 1987, s.151, 170; National Sexual Violence Resource Center Statistics, 2018). Bu duygusal ve fiziksel zarar vermenin ötesinde kadını değersizleştirmek, kadının bedeni ve yaşamı üzerinde hak sahibi olduğunu göstererek kadını sindirmek ve kimliksizleştirmek için de kullandığı bir araçtır. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) Komitesi'ne sunulan yıllık raporlar ve gölge raporlar, Avrupa Birliği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (European Institute for Gender Equality, EIGE) verileri, Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığı verileri ve Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization, WHO-DSÖ) ile Birleşmiş Milletler (United Nations, UN-BM)'in yaptığı araştırmaların sonuçları kadına yönelik cinsel şiddetin yaygınlığını göstermektedir.

Kadına yönelik şiddetin kendisi siyasi bir görünmezlikle kategorize olmuşken cinsellik tabusundan da güçlü olan cinsel şiddetin varlığı, bilinçli olarak toplumsal bellekten silinmeye çalışılmaktadır. Böylece erkek, kadının bedeni ve yaşamı üzerinde kurduğu iktidarı sürdürmekte, kadının bedeninin kendisine ait olduğu ve onunla her istediğini yapabileceği

gibi bir ataerkil iddiayla, potansiyel şiddet uygulayıcısı, tahakküm kurucu konumunu sorgulama dışı bırakmaktadır. Türkiye’de, özellikle, kadına yönelik cinsel şiddeti konu edinen saha çalışmalarının bulunmaması ve yapılan kadına yönelik şiddet araştırmalarında cinsel şiddetin diğer şiddet biçimleri ile birlikte, özellikle fiziksel şiddetle ele alınması da cinsel şiddetin yok sayıldığına bir göstergesidir. Araştırmanın konu edildiği, bir tür cinsel şiddet olan tecavüze ilişkin olarak bugüne kadar Türkiye’de kadın deneyimlerini odak alan yapılmış herhangi bir araştırma bulunmamaktadır.

Türkiye’deki kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddetin görünümü, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından az gelişmiş dünya ülkelerinin çizdiği tablodan çok farklı değildir. İnsan Hakları Derneği (İHD) tarafından hazırlanan, 2005–2011 tarihleri arasında kadına yönelik şiddet olaylarının izlendiği rapor; 2011 yılı ilk 8 ayı içerisinde, 143 kadının öldürüldüğünü, 76 kadının cana kasteden saldırı sırasında yaralandığını ve bunun dışında mahkemelere intikal eden 82 tecavüz vakası meydana geldiğini göstermektedir. Kadına yönelik şiddet olgularının çok azı rapor edilmektedir. Fiziksel ve cinsel şiddet yaşamış kadınların %88’i ne yakın çevresine, ne sivil toplum örgütüne, ne de devlet kuruluşlarından birine başvurmuştur. Bunun temel nedeninin ise korku, ayıplanma, olayın duyulması endişesi, namus, dedikodu vb. gerekçeler olduğu görülmektedir. 2005–2011 yılları arasında, 3320 kadın tacize uğradığı gerekçesiyle yargıya başvurmuştur. Ancak kamuoyu araştırmasına göre, 2005–2011 yılları arasında, 110 binin üzerinde kadının cinsel saldırıya maruz bırakıldığı tahmin edilmektedir (İHD Kadına Yönelik Şiddet Raporu, 2011). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün yapmış olduğu Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014); evli kadınların %36’sının fiziksel şiddete maruz bırakıldığını, %16’sının diğer şiddet davranışlarını kapsayan ağır derecede şiddete maruz bırakıldığını, %12’sinin yaşamın herhangi bir döneminde cinsel şiddete ve %44’ünün duygusal şiddete maruz bırakıldığını göstermektedir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun verilerine göre 2017 yılında 409 kadın öldürülmüştür. Kadınların %29’unun öldürülme nedeni şüpheli, %28’inin öldürülme nedeni ise tespit edilememiş durumdadır. Diğer ağırlıklı öldürülme nedenleri ise kadınların kendi hayatlarına dair karar almak istemeleri (%21) ve eşlerinden boşanmak istemeleridir (%7). Kadına yönelik şiddete, özellikle de kadına yönelik cinsel şiddete ilişkin kesin veriler elde edebilmek, ne yazık ki Türkiye için mümkün görünmemektedir. Sahip olunan bilgiler; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB)’nin tüm kadınları temsil ettiği tartışmalı olan sınırlı bir örneklem üzerinden topladığı veriler, bazı sivil toplum örgütlerinin ve iletişim ağlarının izleme çalışmalarından elde ettikleri veriler ve Adalet Bakanlığı istatistikleri ile sınırlıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bu denli derin ve örtük olması, gerçek veriler elde etmeyi güçleştirmektedir.

Bireyin yaşamda yalnızca kendisine ait olan tek varlığı bedenidir. Ancak sahip olunan bedenle ne yapılacağı ya da bu bedene dair ne hissedileceği toplumsal normlar tarafından belirlenir. Oysa bedenin özgürleşmesi insan haklarının temel oluşturduğu yasal bir taleptir (Redfern ve Aune, 2012, s.33). Dünya Cinsel Sağlık Örgütü (World Association for Sexual Health, WAS-DCSÖ) Cinsel Haklar Bildirgesi'nde özerklik ve bedensel bütünlük hakkına özellikle vurgu yapmıştır. Bildirge'nin 3. Maddesi'ne göre "Herkesin, kendi vücuduyla, kendi vücut bütünlüğüyle ve cinselliğiyle ilgili konularda özgürce karar verme ve kontrol hakkı vardır." Oysa kadın bedeni, birçok toplumda erkeğin iktidarını kurmak, tahakküm dayatmak (Özkazanç, 2011; Bourdieu, 2015) için kullandığı bir araçtır. Sevgi ve saygı bağı kurduğu partneriyle duygusal ve cinsel ilişki yaşamak yerine zorlamaya dayalı eylemleriyle onu değersizleştiren, yaşam enerjisini yok ederek güçsüzleştiren erkek (Mernissi, 2014, s.104, 105), kadının bedeni üzerindeki haklarını elinden almaktadır. Erkekler cinsel şiddet eylemlerini tam da bu güç eşitsizlikleri, başka bir deyişle erkek egemen cinsiyet rejimi üzerinden meşrulaştırmaktadır. Bu meşrulaştırma çabası en az eylemin kendisi kadar kadının yaşamını da olumsuz etkilemekte; güvensizlik, değersizlik, güçsüzlük duygularını derinleştirerek ruhsal travma yaşamasına neden olmaktadır.

İnsanın insana verdiği acıdan kaynaklı, tecavüzün neden olduğu ruhsal travma; kadının kendisine ve çevresine ilişkin olumlu temel inançlarını sarsarak yaşadığı durumu anlamlandıramaması, aidiyet duyduğu koruyucu-destekleyici sosyal çevreyle olan bağının kopmuş olduğunu hissetmesi, yaşadıklarının etkilerinden kurtulmanın hiçbir koşulda mümkün olmadığını düşünmesi (Şahin, 1995, s.32, 33) gibi nedenlerle kaza ya da doğal afet kaynaklı travmatik yaşantılardan daha farklı deneyimlenmektedir. Bunun önemli nedenlerinden biri de tecavüze tanıklık eden toplumun tutumunun belirli koşullara göre farklılaşmasıdır. Öngörülemeyen kaza ve doğal afet yaşamış kişilere toplum anlayışla yaklaşp destek olurken, tecavüze maruz bırakılmış bir kadının yanında ya da karşısında olmak ve olaya sessiz kalmak arasında çelişkiye düşer. Tanıkları sessizleştirmek isteyen şiddet uygulayıcısı, bu durumdan yararlanarak olayı gizlemek, unutturmak; bunu başaramazsa akılcılaştırmak ve inkâr etmek için çeşitli argümanlar öne sürer (Herman, 2015, s.10). Kadına yönelik kurumsallaşmış ayrımcılığın olduğu, güç eşitsizliklerinin erkeklerin lehine normalize edildiği ve geleneksel ve dini bakımdan muhafazakâr bir toplumda bu

argümanların kabul görmesi oldukça anlaşılır bir durumdur. Güvenlik birimlerine, yargıya ve medyaya yansımış olgular, haksız tahrik gerekçesi ve mahkemede iyi hal indiriminin yaygınlığında da görüldüğü üzere; açık saçık ya da dar kıyafetler giyiyorsa, gece geç saatte sokaktaysa, erkeklerle flört ediyorsa, eş olmanın gereklerini yerine getirmiyorsa adeta kadının tecavüzü hak ettiğini ilan etmektedir ki bu görüşü paylaşılanlar arasında ataerkil pazarlığın tarafı olan diğer kadınlar da vardır. Güvenlik birimlerine başvurma cesaretinde bulunan az sayıda kadının yardım talebi çoğunlukla geri çevrilmekte, kadınlar şiddet ortamına geri dönmek zorunda bırakılmaktadır. Tecavüze maruz bırakılmaları durumunda kadınların haklarını gözetecek, özel gereksinimlerine yanıt verecek hizmet sunan kuruluşların bulunmaması kadınları yeniden travmatize etmektedir.

Aile toplumun mikro kozmosu, toplumsal yapının küçük bir temsilidir. Toplumsal değerler aile tarafından korunur, yeniden üretilir ve sürdürülür. Ancak değerler eşitsizliklerle karakterize olduğunda hak ihlalleri kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu noktada ailenin kontrol işlevi ön plana çıkmaktadır. Toplumsal olarak kabul görmüş değerlere karşı çıkış, cezalandırılmayı gerektirmektedir. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Raporu (2014)'na göre toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde Türkiye 149 ülke içerisinde 67. sırada yer almaktadır. Son dönemlerde köktendinci muhafazakâr eğilimlerin artmasıyla birlikte kadının toplumsal konumunun gerilemeye başladığı görülmektedir. Bu sorgusuz kabullenişe yönelik yaratılan tek boyutlu bir söylemde kendini göstermektedir. Bu söylemin bir boyutunu kadının kimliği ve cinselliği oluşturmaktadır (İlkkaracan, 2014, s.22). Kadının kimliği ve cinselliği, aile ve sosyal sistemler tarafından belirlenmekte ve kontrol edilmektedir. Kadının toplumsal varlığının değeri ikincilleştirilmekte, bedeni eril baskı kurmanın aracı haline getirilmektedir. Kadının bekâreti ailenin namusu olarak görülmekte, kadın bedenine yabancılaştırılmaktadır. Cinsel özgürlüklerini kullanması ya da cinsel saldırıya maruz bırakılarak bekâretini kaybetmesi; sosyal yaşamdan soyutlanarak özel alana hapsedilmesine, şiddet görmesine, hatta öldürülmesine neden olabilmektedir. Aile, ataerkil ideolojinin yeniden üretildiği bir birim olarak karşımıza çıkmaktadır. 2003–2007 yılları arasında toplam 1028 kadın töre ve namus (!) uğruna öldürülmüştür (Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı Töre ve Namus Cinayeti Raporu, 2008, s.3). 2008–2015 yılları arasında ise 1436 kadının yaşam hakkı elinden alınmıştır (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Anıt Savaş Verileri 2016). Basına yansıyan olgular bu cinayetlerin sorumlusunun çoğunlukla romantik ilişki içinde olunan erkek, baba, erkek kardeş ya da diğer aile üyeleri olduğunu göstermektedir. Görüldüğü üzere aile; üyeleri için koruyucu destekleyici bir işlev görebildiği gibi, geleneksel değerlere bağlı

bir toplumda tecavüz kaynaklı yaşanan ruhsal travmayı derinleştirici ve kadının yaşamını tehdit edici bir role de sahip olabilmektedir. Böylece tecavüze maruz bırakılmış kadının varlığını ve sorunlarını görünmez kılma çabası ve sistematik değersizleştirme (bir nevi sembolik şiddet uygulayarak özneyi/tabiiyeti ataerkil talepler doğrultusunda biçimlendirme) el birliği ile başarılmış olmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasına katkı veren çok sayıda değişken olduğu düşünülmektedir. Kadının sosyal statüsü, bulunulan siyasi ortam, sosyo-ekonomik özellikler, kültürel yapılar ve normlar ve sosyal sistemler bunlardan bazılarıdır. Tecavüz konusunda söz konusu değişkenlere ilişkin Türkiye’de yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Tecavüz, ataerkil ideolojinin beslediği bir sosyal sorundur ve özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bulunduğu muhafazakâr ülkelerde daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu durumda toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklere ve cinsel şiddete meydan okuma, temel bir gereksinimdir. İngiltere, Danimarka, İrlanda gibi refah düzeyi yüksek, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama çabasında nispeten başarılı olmuş ülkelerde; güvenlik, bakım, barınma, tıbbi ve ruhsal iyileşmeye yönelik sosyal hizmetler sunan, polise yapılan bildirimlerin hukuki sonuçları hakkında danışmanlık veren, farklı nüfus gruplarına uygun hizmet seçenekleri olan kamusal ve özel kuruluşlar bulunmaktadır. Türkiye’de ise tecavüze maruz bırakılmış kadınların özel gereksinimlerine yönelik yapılandırılmış hizmetler bulunmamaktadır. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitliğinin bulunmadığı Türkiye’de, kadını daha da dezavantajlı bir konuma düşürmektedir. Ayrıca, kadınların tecavüz sonrasında başvurdukları kurumlardaki olumlu/olumsuz deneyimlerini, bu kurumlardan aldıkları hizmetlerin gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığını ortaya çıkaran herhangi bir araştırma bulunmamaktadır.

Tecavüze maruz bırakılan kadınların tecavüzle bağlantılı yaşam deneyimlerinin görünür kılınması ve gereksinimlerini karşılamaya dönük feminist yönelimli hizmetler üretilmesi ihtiyacı, sosyal çalışma disiplininin müdahalelerine duyulan gereksinimi göstermektedir. Buna en uygun çerçeveyi sağlayan yaklaşımın feminist sosyal çalışma olduğu düşünülmektedir. Dominelli (2002, s.9)’ye göre feminist sosyal çalışmanın temel görevleri, dünyadaki kadın deneyimlerinden yola çıkarak, kadınların toplumdaki duruşları ile kişisel deneyimleri arasında bağlantı kurarak çözümleme yapmak, kadınların farklılıklarından kaynaklanan özel ihtiyaçlarına yanıt aramak, kadınlar ile eşitlikçi ilişki kurmak ve yapısal eşitsizliklere dikkat çekmektir. Bu bağlamda tecavüze maruz bırakılmış kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimlerinin, bu kadınların içinde bulundukları durum ve yaşamlarını

çevreleyen sosyal sistemlerle etkileşimleri odağında ele alınması önemli bulunmaktadır. Güvenlik, adalet, sağlık ve barınma sistemlerinin kadın bakış açısıyla yapılandırılmamış olması kadını özel alanda olduğu kadar kamusal alanda da ataerkil baskı ve kontrolün nesnesi haline getirmekte, kadını çaresizleştirip yalnızlaştırarak kimliğini ataerkil talepler doğrultusunda dönüştürmektedir.

Ataerkil toplumsal değer, tutum ve normlar erkeğin iktidar (tahakküm kurucu), kadının tabi (itaat edici) konumunu sorgulama dışı bırakarak erkek egemenliğini sürdürmektedir. Bunu mümkün kılan baskı ve denetim araçlarının en etkililerinden biri ise cinsel şiddetin bir formu olan tecavüzdür. Araştırmamın sorunu, tecavüze maruz bırakılan kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimlerine ve gereksinimlerine dair bilgi eksikliğidir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmamın temel amacı, erkeğin kadının varlığı üzerinde tahakküm kurma aracı olarak kullandığı düşünülen tecavüzün, ataerkil toplumsal kurgu içinde konumlanan kadınların yaşamını nasıl etkilediğini anlamaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen sorulara yanıt aradım:

- Kadınlar tecavüzü nasıl tanımlamaktadır, anlamlandırmaktadır?
- Tecavüzü sesli olarak dile getirmenin, “sessizlik sözleşmesini bozmanın” sonuçları neler olmuştur? Tecavüze maruz bırakıldıktan sonra kadınlar bu durumla nasıl baş etmiştir?
- Tecavüz kadınların yaşamını nasıl etkilemiştir? (Benliklerini, kişilerarası etkileşimlerini nasıl etkilemiştir?)
- Tecavüze maruz bırakılan kadınların güvenlik, sosyal hizmetler ve yargı sistemlerine ilişkin deneyimleri nasıldır?(Verilen hizmetler kadınların; psikolojik, ekonomik, güçlenme, güvenlik, barınma vb. gereksinimlerine nasıl yanıt vermiştir?)

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Kadınlar ve erkekler, kendilerine yüklenen toplumsal roller gereği farklı gerçekliklere sahiptir. Bu gerçeklikler ataerkil değerlerle bezenmiştir. Yaşama dair her konuda olduğu gibi cinsellik ve şiddet de eril bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Türkiye’de, bir cinsel şiddet biçimi olarak tecavüzü, tecavüze maruz bırakılmış kadınların tecavüzle bağlantılı yaşam deneyimlerinden yola çıkarak kişisel olanla toplumsal olan arasındaki bağı ortaya koymayı amaçlayan feminist bakış açısıyla ele alınmış bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışma, ulaşmak istediği amaç bakımından önemlidir.

Herman, Travma ve İyileşme isimli kitabında (2015) şöyle der: “Failin tarafını tutmak çok caziptir. Her fail seyircinin hiçbir şey yapmamasını bekler. Kötü olmayanı görmenin, duymanın ve konuşmanın evrensel arzusuna başvurur. Kurbanı aksine seyirciden acının yükünü paylaşmasını bekler. Kurban harekete geçme, söz verme ve unutmama talep eder” (s.10). Ataerkil toplumsal yapının güç ve iktidar sahibi erkeği, koşullarını kendisinin belirlediği ataerkil pazarlıkla bu suskun kitleyi yaratmış görünmektedir. Bu araştırma; bir cinsel şiddet biçimi olan tecavüze tanıklık edilmesi, iyileşmenin başlayabilmesi için tecavüzün yüksek sesle dile getirilmesi ve acının yükünün toplumsal olarak paylaşarak kolektif eylemin gereğinin altının çizilmesi bakımından önemlidir. Ayrıca çalışma, üreteceği bilimsel bilgi ve tecavüze maruz bırakılan kadınlara yönelik hizmet önerileri sunması bakımından da önemlidir

Bu araştırma, tecavüze maruz bırakılan kadınlar açısından önemlidir. Çünkü yukarıda sözü edilen “acının yükünü paylaşma, harekete geçme, söz verme ve unutmama taleplerini” karşılamaktadır.

Bireysel gerçeklik toplumsal gerçeklikten bağımsız değildir. Bu nedenle olguların sosyal bağlam içinde değerlendirilip politik eylemlere yol göstermesi beklenir. Bu bağlamda çalışma, tecavüze maruz bırakılmış kadınlara yönelik feminist sosyal çalışma uygulaması ve sosyal politikalara ilişkin bilgiler barındırması açısından önemlidir.

2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

Pierre Bourdieu'ye göre toplumsal yapılar ve zihinsel yapılar arasında bir bağ vardır. Bireyler toplumsal çevrenin aktardığı bilgi ve deneyimi içselleştirmektedir. Bu yapıların örtüşmesinin politik bir işlevi vardır ki bu da tahakkümdür (Wacquant, 2014, s.22–24). Çalışmaya konu olan, daha çok erkekler tarafından kadının kadınlık kimliğini yok etmeye yönelik bir eylem olarak nitelendirilebilecek tecavüz, eril tahakküm kurmanın birincil silahı olarak görülmektedir. Öyleyse tecavüz bireysel değil, toplumsal düzeyde ele alınması; üzerine serili utanç ve gizlilik örtüsünün kolektif çabalarla kaldırılması gereken bir sosyal sorundur. Bu biliş, bizi toplumsal çevrenin değer ve eylemliliğini biçimlendiren egemen ideolojiyi anlamaya yöneltmektedir. Bu bağlamda araştırmamın yolunu aydınlatan temel ilkeler, kaynağını radikal feminist görüş ve feminist sosyal çalışmadan alan şu ilkeler oldu:

- Kişisel olan politiktir,
- Bireysel sorunlar, kamusal olarak yeniden tanımlanmalıdır,
- Kadınların bireysel problemlerinin sosyal nedenleri olduğunu kabul etmek ve her müdahaleyi bu iki düzeyi göz önünde bulundurarak planlamak önemlidir,
- Ataerkil toplumlar, erkeklerin kadınlardan ayrıcalıklı olacağı şekilde organize olmuştur ve şiddet (özellikle cinsel şiddet), erkeklerin tahakküm kurmak için kullandıkları önemli bir araçtır,
- Ataerkil düşüncenin amacı, tahakküm-itaat ilişkisini normalleştirerek bunu toplumsal düzenin odağına yerleştirmektir,
- Kadınlar, yaşamları ile ilgili her türlü kararı kendi kendilerine verme gücüne sahiptir (Dominelli, 2002, s. 26, 162; Millett, 2011, s. 47; Brownmiller, 1975, s.209, Bourdieu, 2015).

Kuramsal çerçevenin ilk bölümünde, kadın cinselliğinin inşasını; tecavüz sorunsalının öznesi olan kadın bedeni bağlamında ele aldım. Kadın bedeninin ataerkil talepler doğrultusunda nasıl biçimlendirildiğini feminist tarihsel bir okumayla ortaya çıkarmaya çalıştım. Bunu yaparken kadınlık alan yazınından yararlandım.

İkinci bölümde; erkeğin kadına neden tecavüz ettiğini, hegemonik erkeklik zemini üzerinden anlamaya çalıştım. Bunu yaparken erkeklik alan yazınından yararlandım.

Üçüncü bölümde; ataerkil değerlerin dayattığı cinsiyetçi ahlak kurallarının içselleştirilmesiyle birlikte tecavüze ilişkin toplumsal algının biçimlenişini ele aldım. Toplumun suç tanıklığının nasıl olup da suça maruz bırakılan kadın aleyhinde dönüştüğüne baktım.

Dördüncü ve son bölümde ise anlamının, egemen ideoloji tarafından biçimlendirildiği düşünülen tecavüzün tanımına odaklandım. Bu bölümde kadına yönelik erkek şiddetinin, özel olarak cinsel şiddetin ve bir cinsel şiddet türü olan tecavüzün tanımlarını inceledim. Tecavüzün dünyadaki ve Türkiye’deki yaygınlığına baktım. Tecavüzü de içeren cinsel şiddetin tanımında Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)’nin tanımını esas aldım. Ayrıca bu bölümde, baskıcı-eril iktidarı yıkma ve kadının insan hakları için bir meydan okumanın “nasıl”ı üzerinde durdum. Çünkü Bourdieu (akt. Palabıyık, 2011, s.123)’nün de dediği gibi “sosyal dünyayı anlamak, dünyadaki bütün iktidarlara sorgulamakla başlar”

2.1. BEDENİN ELE GEÇİRİLMESİ

Bu bölümde bedenin, özellikle kadın bedeninin ataerkil talepler doğrultusunda nasıl yazıldığını Bourdieu, Agamben ve Foucault’nun bakış açılarından yararlanarak anlamaya çalıştım.

Bourdieu’nün toplumsallaşmış öznellik olarak tanımladığı *habitus*, sosyal yaşamda bireylerin sosyal konumlarını, davranışlarını ve tutumlarını belirleyen bir pratiktir. Kavram, yatkınlıklar sistemini ifade eder. Yatkınlıklar ise hem bilinçli bireylerden oluşan toplumsal aktörlerin hem de toplumsal yapının birer ürünüdür. Yatkınlıklar, bireyin bedeninde hayat bulur(Tekin, 2015, s.89).Öyleyse bedenleşmiş yatkınlıkları anlamak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşumu ve sürdürülmesini anlamayı kolaylaştıracaktır. Bu bilgidan yola çıkarak; sosyal değerlerin taşıyıcısı olan bedenin (özel olarak kadın bedeninin) ataerkil sistemde nasıl inşa edildiğini anlama çabası, bu bölümün gerekçesini oluşturmaktadır.

Sosyal yaşamın her alanında olduğu gibi cinsellik de hâkim ideolojinin toplumsal normlarıyla inşa edilmiştir (Botton, 2014, s.9). Bu normlar baskıyla karakterize olmuştur. Normlara uygun hareket etmeyenler cinselliğin kendisi gibi kovulur, reddedilir ve sessizliğe mahkûm edilir (Foucault, 2012, s.12). Cinselliğin bireyin kendisini özgür hissedebileceği bir alan olmaması, doğası gereği belirsizlik ve değişkenlik taşımasındandır (Botton, 2014, s.11). Sınırları ve istikrarı olmayan her durum, baskın ideolojinin iktidarını sürdürebilmesinin önünde bir tehditir. Bu nedenle kontrol altına alınması gerekmektedir.

Agamben'e göre beden, egemen iktidar tarafından biçimlendirilen bir figürdür. Öldürülmesi ya da hayatta kalması, siyasi iktidarın iradesindedir. Bazı bedenler iktidardan uzaklaştırılarak, öldürülmesi kurumlarca meşru kılınabilmektedir (Ecevitoglu, 2012, s.116,117). Erkeğin iktidar olduğu ataerkil düzende; öldürülebilir beden olan, kadın bedenidir. Öldürülebilir olan değersizdir, ikincildir, iktidara tabidir. Tecavüz gibi kadının fiziksel ve ruhsal bütünlüğünde yıkıcı biçimde etki yaratacak bir suçun cezasız kalması; suçu işleyenin değil, suça maruz bırakılanın sosyal olarak dışlanması bundandır. Anlam birey tarafından değil, iktidar tarafından kurulmaktadır. Sürekli aynı sesi dinleyen toplum ise gittikçe körleşmektedir, tıpkı Canetti (2016)'nin Körleşme isimli kitabında insanoğlunun kendi yarattığı düzende gerçekliğe karşı körleşmesi gibi...

Tecavüz çoğunlukla bireysel bir deneyim olarak görüldüğü için toplumsal yapı bağlamında ele alınmamaktadır. Oysa tecavüz; erkeğin "ruhsal dengesizliği" ya da "ezilen erkeklerin gerilimi"nin bir sonucu olmaktan çok toplumdaki erkek iktidarının bir sonucudur. Tahakküm ve itaat erotikleştirilerek kadın bedeni kontrol altına alınmaktadır (Walby, 2014, s.187, 203). Ataerkil toplum, kadın bedeni ve yaşamı üzerinde hâkimiyet kurma aracı olarak şiddeti kullanmaktadır. Şiddet uygulamak güç duygusunu artırmaktadır. Daha güçlü olma arzusu ise şiddetin düzeyini artırmakta, biçimini çeşitlendirmektedir (Han, 2017, s. 25). Cinsiyet temelli hiyerarşik düzen ise baskı ve kontrol aracılığıyla mevcut yapının sürekliliğini sağlamaktadır. Ataerkil düzende bedenin denetimi aile, eğitim, hukuk, tıp, dil ve din gibi çeşitli sosyal kurumlar aracılığıyla sağlanmaktadır. Söz konusu kurumların en etkilisi ise eril iktidar-devlettir. Devlet, kadının hem emek hem de üreme bağlamında üretimini kontrol altına alarak, gerektiği durumlarda şiddet içeren farklı baskı unsurlarını kullanarak iktidarını sürdürmektedir. "Evlilikle sahiplenilmemiş bir et parçası" iken babanın, evlilikle birlikte eşin denetiminde yaşamaya mecbur bırakıp çevresiyle etkileşimlerini sınırlandırarak, kadının vajinasının sperm yolu olarak tanımlanmasında olduğu gibi kadın bedenini erkek bedeni

üzerinden tanımlayarak, genital muayene adı altında bekâret muayenesine zorlayarak kadını güçsüzleştirmekte, ikincilleştirmekte ve değersizleştirmekte; bedenini ele geçirerek, kadını daha kolay kontrol edilebilir hale getirmektedir (Ergün, 2008, s.11–19; Doğan, 2016, s.93). Bu anlayış kadın bedeni ile ilgili konular insan hakları alanına değil, ahlaki alana ait kılmaya çalışan ataerkil ideolojinin bir ürünü gibi görünmektedir (Kandiyoti, 2011, s.52). Neyin ahlaki sayıldığı ise ataerki tarafından belirlenmektedir. Bu durumda kadın bedeninin ele geçirilerek denetim altına alınması, erkeklere ataerkil sosyal örgütlenmenin sunduğu en önemli ayrıcalıklardan biridir. Bu ayrıcalığın elde edilmesi için kadının öznelliğinin(esasında nesneleştirilmesinin) cinsel bağlamda nasıl kurulduğuna bakmanın yararlı olabileceğini düşünüyorum.

2.1.1. Kadın Cinselliğinin Ataerkil İnşası

Yaşamının ilk aylarında bebeğin bedeni, ailesi ve sosyal çevresi için bir sevgi nesnesidir. Duygular bedene dokunuşla, öpücüklerle aktarılır. Ancak zaman geçtikçe bedenin belirli bölgeleri gizlenmeye başlanır ve bu bölgelere başkalarınca dokunulması yasaklanır (Botton, 2014, s.21). Bu yasakların sınırları ve kimlere uygulandığıysa toplumsal cinsiyet algısına göre değişiklik göstermektedir. Ataerkil değerlerin içselleştirildiği, dini kuralların ve dogmaların sosyal yaşamda belirleyici olduğu toplumlarda kadın bedeni bir utanç, günah objesi olarak görülürken; erkek bedeni övünç, güç ve dayanıklılık simgesi olarak görülmektedir. Böylece yaşamın ilk zamanlarında sevilme ve onaylanma gereksiniminin karşılanma aracı olan beden; kadın için olgunlaştıkça gizlenmesi ve utanç duyulması gereken ancak her türlü eril gereksinime hizmet etmeye hazır, özel alana ait bir nesneye dönüşürken erkek için güç timsali, özgürce sergilenebilen, hükmeden, kamusal alana ait bir özneye dönüşmektedir.

Aphrodite, Yunan Mitolojisi'nde aşk ve güzellik tanrıçasıdır. Denizin beyaz köpüklü dalgalarından doğduğu rivayet edilir. Güler yüzlü, cilveli, çekicidir; sevgiyi ve sevişmeyi simgeler. Ancak kişiliği belirsiz ve çelişik olarak nitelendirilmiştir. Öyle ki Platon “Şölen” adlı diyalogunda, Aphrodite'ten çift kişilikli olarak söz etmektedir. Çünkü sevginin kendisi olduğu söylenen Tanrıça'nın öfkesi yıkıcı, verdiği cezalar korkunçtur. Eşini başkalarıyla birlikte olarak sürekli aldatması efsanelere konu olmuştur (Erhat, 1972, s.51–53).Kadın çekici, güvenilirmez, yeri geldiğinde acımasız, yeri geldiğindeyse kendisine uygulanan güce karşı gelemeyecek kadar aciz bir varlık olarak betimlenmiştir. Varlığının yegâne amacı ise

haz vermektir(!) Foucault'nun belirttiği gibi “aphrodisia” kavramı, kökenini Tanrıça Aphrodite'in yapıp etmelerinden alır. Bunlar haz almayı sağlayan eylemlerdir. Her biri kendi rol ve işlevine sahip etkin ve edilgen varlıklar olan erkek ve kadını bir araya getirir. İlişkilerdeki etkin rol erkeklere, edilgen rol ise kadınlara aittir. Bu roller, doğanın farklı cinsiyetlerdeki bireyler için uygun gördüğü rollerdir (Foucault, 2012, s.147, 148). Bir başka deyişle erkeklerin nesneleştirdikleri kadınlara baskı yoluyla dayattıkları rollerdir. Yaygın inanışa göre, kadın bir haz nesnesidir ve eylemlerinin amacı başta erkekler olmak üzere çevresindeki bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak olmalıdır. Aynı zamanda her an ahlak dışı ya da yanlış eylemlerde bulunabilir. Bu nedenle denetim altına alınmalıdır. Kadınlık algısı bu gibi erkek söylemleriyle çarpıtılmakta, bir birey olarak kadınlık değeri aşağılanmaktadır.

Foucault'ya göre cinsiyetler arasındaki güç mücadelesi; söylemsel normlar, kurallar ve pratiklerle yapılandırılmaktadır. Bu söylemlerin toplum üyeleri tarafından pekiştirilmesi iktidarın gücünü ve etkinliğini daha da artırmaktadır. Bireylerin kurdukları ilişkilerin niteliği, iktidar olanın belirlediği doğrular ve yanlışlara göre biçimlenir. Baskın söylem özneyi oluşturur ve onu kontrol altında tutar. Ancak bunu “empoze ederek, beden ve ruhlarına sahip olarak” yapar. Sonrasında ise denetleme kurumları ile söylemin sürdürülebilirliğini sağlar (Akgündüz, 2013, s.4). İktidar mücadelesini kaybedenlerin iktidarın öznesi olarak kendisine atfedilen role bürünmesinin, baskın söylemi normalleştirmesinin ve içselleştirmesinin nedeni budur.

Varlığı her yerde olduğu halde, uzun yıllar araştırma ve tartışmaların öznesi olmaktan uzak olan beden, ancak cinsiyetli hale geldikten sonra toplumsal bir değere sahip olabilmıştır (King, 2006, s.13). İlk zamanlarda dini kuralların (ahlakçılığın) denetimi altında olan beden, moderniteyle birlikte yeni iktidarın siyaset malzemesi haline gelmiştir (King, 2006, s.13–14; Connel, 2016, s. 52, 53). Böylece dogmatik denetim mekanizmasının yerini çeşitli akılcılaştırılmış sistemler almıştır. Foucault (2012, s.100), klasik çağ boyunca “doğurganlık, eğitim, savunma, uzun yaşama, kamu sağlığı, konut ve göç” gibi sorunlarının belirmesiyle bedenlerin itaat etmesini sağlayan çeşitli kurumların ortaya çıktığından söz etmekte, bu dönemi “biyo-iktidar çağı” olarak nitelendirmektedir. Ancak biyo-iktidarı oluşturduğu söylenen kurumların hepsi sosyal niteliklere sahip, cinsiyetlileştirilmiş kurumlardır ve eşitsiz toplumsal cinsiyet rollerini üretip, bu kalıpları söylem ve eylemleriyle pekiştirmektedirler. Söylenebilir ki bu egemenlik savaşının asıl alanı, kadın bedeni olmuştur.

Eril ve dişil arasında birbiriyle uyumlu bir karşıtlık vardır. Ancak karşıtlıkların üst belirlenim amacıyla yeniden anlamlandırılması, sosyal yaşamın belirleyicisi olan düşünce şemaları aracılığıyla nesnelleştirilmektedir. Öyle ki bu ayrışmalar çoğu zaman tahakküm kuran tarafından da itaat eden tarafından da bilinç düzeyinde algılanamaz hale gelir. Cinsler arasındaki ayrım; sosyal yaşama ve bedene nüfuz ederek bireylerin habitusuna, başka bir deyişle yatkınlıklar sistemine işlenir. Ataerkil düşüncenin amacı, tahakküm-itaat ilişkisini normalleştirerek bunu toplumsal düzenin odağına yerleştirmektir. Cinsiyetçi bölünmelerin ve sembolik şiddet içeren dayatmaların birincil nesnesi ise bedendir. Kadın bedeni, erkeklerin keyfi tahakküm nesnesi olarak tanımlanmaktadır. Kadın bedeninin erkeğin arzularına itaati, hem doğal olarak belirlenmiş hem bilişsel şemalar yoluyla kültürel olarak pekiştirilmiştir. İtaatkâr kadın bedenleri, kendini gerçeğeştiren kehanet gibi kuşaklar boyunca yeniden üretilmektedir (Bourdieu, 2015; Thompson, 2016, s.112).

Toplum tarafından oluşturulan “insani yetiler hiyerarşisi”, kadın bedenini değersizleştirerek ataerkil iktidarın sömürüsüne açmaktadır. Erkeğin kadın bedenini sömürüsü; cinselliğin ve doğurganlığın kontrolü, cinsel sağlık, dayatılan güzellik ölçütleri, şiddet, cinsel taciz ve cinsel saldırı, vb. zemininde gerçeğeşmiş ve gerçeğeşmektedir (Federici, 2014, s.27–29; Redfern ve Aune, 2012, s.33–59). Tüm bunlar kadının kendi bedenine yabancılaşmasına neden olmaktadır. “Erkekler için evlilik dışındaki cinsellik *deneyim*, kadınlar için ise tehlikeli biçimde *erkeğin yasadını ihlal etme* anlamına gelebilmektedir” (Sancar, 2009, s.200). Böylece kadının cinsellikten özgürce haz alma hakkı gasp edilmektedir. Erkek egemen toplumsal yapı kurulurken kadının cinsellikten haz alma hakkı da sınırlandırılmıştır. Ayrıca mastürbasyon, nevrotik ızdıraba yol açacağı ve kadının cinsellikten haz almasının ancak ve ancak erkeğin etkisiyle olabileceği düşüncesiyle yasaklanmıştır. Yapılan araştırmalar, kadınların çok sayıda orgazm olabildiğini ortaya koymuştur. Bu bilgi erkeğin cinsel iktidarını sarsarak onları daha baskıcı ve kontrolcü hale getirmiş görünmektedir (Drenth, 2007, s. 99-105).

Erkek egemen sosyal yapı, kadını güçsüzleştirerek kontrol altına almanın cinsellikle ilişkili başka farklı yollarına da başvurmaktadır. Çocuk doğuramamak (özellikle erkek çocuk doğuramamak), şiddete dayanamamak (“kocandır sever de döver de”), eşinin istediği sıklıkta ve biçimlerde cinsel birleşme yaşamak istememek gibi durumlar toplum tarafından empoze edilen yetersizlik duygusunu pekiştirerek kadının kadınlığını yerine getiremediği (Solmuş, 2015, s.121) gerçeğini (!) ortaya çıkarmaktadır. Bu düşünceye göre kadın bedeninin varlığı,

yalnızca eril talepleri yerine getirebildiği ölçüde anlamlıdır. Ancak yüzyıllar boyunca araçsallaştırılmış olan kadın bedeni, günümüzde kadın hareketi tarafından sömürünün olduğu kadar direnişin de alanı olarak görülmektedir (Federici, 2014, s.29). Bu noktada söz konusu dönüşümün geçmişten günümüze izlerini takip etmek, bizi daha bilinçli bir farkındalığa eriştirebilir.

2.1.2. Tecavüzün Örtülü Geçmişini Feminizm Üzerinden Okumak

Ataerkillik siyasal bir yapıdır. Varoluşunun kökeninde doğa değil, erkek cinsinin kadınlara ve tüm insanlığa, sosyal-ekonomik-kültürel sistemlere, iktidara ve diğer her türlü ayrıcalığa sahip olma yolundaki bilinçli eylemliliği vardır (Millet, 2011, s.184). Ataerkil erkekliğin sahip olma, denetim kurma amacını gerçekleştirme yolunda kullandığı en etkili araç, şiddettir. Bunu eril çıkarları koruyan yasalar yaparak ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair değer yargılarını kurup pekiştirerek gerçekleştirir. Bu eşitsizlikler yıllar içerisinde yeniden ve yeniden üretilir, ataerkil sistem içinde sosyalleşen bireyler tarafından normalleştirilir; bir süre sonra ise toplumsal bir sorun olarak görülmekten çıkar. Çalışmada konu edilen kadına yönelik erkek şiddetinin en ağır biçimlerinden biri olan tecavüz de politik bir sahip olma çabasının aracıdır. Boyun eğdirmenin en aşağılayıcı formu olan bu davranış, erkek üstünlüğünün sürdürüldüğü toplumlarda binlerce yıldır gerçekleştiriliyor olsa da toplumsal gündemde çok sınırlı düzeyde yer edinebilmiştir. Doğanay ve Kaya (2011, s.74)'nın belirttiği gibi ya tecavüz ataerkil biliş tarafından özel bir bağlama oturtularak münferitleştirilmiştir ya da ataerkil değerleri tehdit eden hak ve eşitlik talebine gerekçe oluşturulan kadın deneyimleri gerçekliği inkâr edilmiştir. Sonuç olarak bir sosyal sorun olan tecavüzün ve tecavüze maruz bırakılan kadınların yaşadıkları sorunların üzeri örtülmüştür. Bu bölümde tecavüzün örtülü geçmişini aralamaya çalıştım. Kadim bir sorun olan tecavüzün tarihsel olarak nasıl anlamlandırıldığını, tecavüze ilişkin cezaların nasıl düzenlendiğini ve ataerkinin bundaki rolünü ortaya koymaya çalıştım.

Kadına yönelik şiddetin bir biçimi ve bir insan hakları ihlali olan tecavüz, oldukça eski bir örtülü tarihsel geçmişe sahip olmakla birlikte, kadın özgürleşme hareketine kadar nadiren sosyo-politik ve hukuki bağlamda gündeme getirilen bir olgu olmuştur. Ataerkil ideolojiye göre hangi dönemde ya da toplumda yaşadığı fark etmeksizin tüm erkekler her an cinsel birleşmeye hazır ve isteklidirler. Üstelik erkeğin kadınlar ve kendisinden daha zayıf bulunduğu

erkekler üzerindeki egemen konumu, ona bu eylemi her an ve her kadınla gerçekleştirme olanağı vermektedir. Peki, bu mutlak iktidar nasıl kurulmuştur ve çağlar boyunca kadının kadın olmaktan kaynaklı maruz bırakıldığı cinsel şiddet, post-modern dünyada kadının bedensel ve ruhsal varoluşunu hala nasıl tehdit edebilmektedir?

Brownmiller (1975, s.14–17), “erkek tecavüz edebildiğini keşfettiğinde, tecavüz etmeye devam etmiştir” demiştir. Bu Thompson (2016, s. 31)’in itaat ilişkisi yaratmak için gücü baskı olarak kullanma iddiasıyla paralellik göstermektedir. Tecavüz, erkek için kendi gücünü test etmenin ve erkekliğini ispatlamanın da bir aracı olmuştur. Bunu bir kez başardığında kadın üzerinde yarattığı etkiyi keşfetmiş ve tecavüzü baskı ve sindirmenin bir aracı olarak kullanmaya devam etmiştir. Kadını kaçırma ve tecavüz etme pratiğinin bir sonucu olarak ise günümüz evliliğine yakın bir form olan “birlikte yaşama” başlamıştır. Kadının başka erkekler tarafından da cinsel açıdan arzulanabilir olması, eril koruyuculuğun şiddete dayalı olarak biçimlenmesi sonucunu doğurmuştur. Sevim (2005, s.11)’in belirttiği gibi yerleşik yaşama geçiş, eril kontrolü daha da katılaştırmıştır. Tecavüz ise kadının beden bütünlüğüne yönelik değil, erkeğin mülkünü ele geçirmeye yönelik bir suç olarak görülmüştür (Brownmiller, 1975, s.18; MacFarlane, 1993, s.76). Kadınlar kralların, soylu erkeklerin, babaların kısacası tüm erkeklerin cinsel ve ekonomik çıkarları için alınıp satılmış, işkenceye ve tecavüze maruz bırakılmış, öldürülmüştür. Sosyal koşullara göre yıllar içerisinde ve toplumdan topluma değişen yasalar tecavüze ilişkin düzenlemeler (idam, kastrasyon, tecavüzcüsüyle evlenme, evlilik içi tecavüzü tecavüz olarak görmeme, gözlerini kör etme vb.) içermişse de toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmekten uzak kalmıştır (Brownmiller, 1975, s.18–30; Konan, 2011, s.150–153; Berkowitz, 2018, s. 19).

Orta Çağ’da cinsellik, devletin ve dinin mutlak denetimi altına girmiştir. Cinsel eylemler belirli kurallara bağlanmış, kadının doğurganlığı kontrol altına alınmış, tecavüz belirli durumlara göre yasallaşmış, yenilikçilik cadılık olarak görülerek kadınlıkla özdeşleştirilmiş ve kadın bedeninin kontrol edilmesi amacı uzun yıllar süren cadı avını başlatmıştır. Bir yandan cinsellik şeytanlaştırılırken diğer yandan seks işçiliği meşrulaştırılarak devlet ve kilise desteğiyle yaygınlaştırılmıştır (Federici, 2014, s.60–78).

Bu dönemde kadınlar “aşırı duygusal, asi, yarım akıllı, aşırı şehvetli, kendisine hâkim olmaktan aciz” bireyler olarak görülmektedir. Bu nedenle erkeklerin denetimi altında olmaları gerekir. İşte cadı avının temel amacı da bu kontrolü güç olan varlıkları “edilgen, itaatkâr, sadık ve ideal” eşlere dönüştürmektir (Federici, 2014, s.149, 152). Tecavüz tehdidi

ise erkeklerin gizlice ya da açıkça kullandıkları bir araçtır. Yasaların erkeklere uygulanan cezasızlıkla adeta tecavüzü meşrulaştırdığı görülmektedir. Erkeklerin kadına tecavüz etmek gibi böylesine ayıplanacak bir girişimde bulunabileceğini düşünmektense, örneğin şifa verdiği gerekçesiyle bakirelerle cinsel ilişkiye girmiş (onlara tecavüz etmiş) olduğuna (Blank, 2008, s.122) inanmak daha kabul edilebilirdir.

Böyle karanlık bir çağın ardından, 19. yüzyıl, ilk cinsel travma çalışmalarının yapıldığı dönem olmuştur. Seksolog ve psikiyatrist olan Krafft-Ebing'in cinsel yaşamın psikopatolojilerini ele aldığı "Psychopathia Sexualis" isimli kitabı, tecavüz eylemi üzerine bilgi içeren ilk kaynaklardandır (Brownmiller, 1975, s.11). Krafft-Ebing (1906, s.14)'e göre kadınlar eğer ruhsal bakımdan sağlıklı, iyi eğitilmiş bireylerse cinsel arzudan arınmış varlıklardır. Erkekler ise kadınlara yönelik yoğun cinsel çekim yaşamaktadır. Bu arzu tatmin edildiğinde erkek, ilgisini diğer yaşamsal konulara yöneltebilmekte ancak tatmin edilmediğinde öfkeli ve sert olmaktadır. Bu iddia, erkeğin tecavüzünü biyolojik gereksinimlerin karşılanmaması sonucu gelişen bir durum olarak açıklamakta, adeta tecavüzü gerekçelendirmektedir. "Modern nörolojinin kurucusu" olarak görülen Fransız nörolog Jean Martin Charcot'nun aynı dönemde gerçekleştirdiği kadın ruhsal bozukluğu olarak nitelendirdiği histeri (kadının rahminden kaynaklandığı düşünülen psikolojik bir hastalık) ile ilgili çalışmalarının ise kadının birey olarak değerini göz ardı ettiği, yalnızca semptomlara (belirtilere, bulgulara) odaklandığı görülmektedir. Bulguların ötesinde histerinin kaynaklandığı deneyimleri ele alan; Janet, Breuer ve Freud olmuştur. Freud histeri çalışmalarını, cinsel istismarla kadınların yaşadığı ruhsal travmanın bağlantılı olduğunu öne sürerek bir adım öteye taşımıştır. Ancak cinselliği "yasaklama, yok sayma, suskunluk" (Foucault, 2012, s.12) üçgenine hapseden püriten yaklaşımın toplumsal yaşamda hâkim olduğu böyle bir dönemde, tecavüzün üst sınıfa mensup ailelerde de yaşandığını gördüğünde bu iddiasını reddederek, istismarı kadının kendisinin hayal ve arzu ettiğini iddia etmiştir (Herman, 2015, s.23, 24).

Tecavüzün politik bir mesele olarak değerlendirilmeye başlanmasında, 1971 Bangladeş Özgürlük Savaşı sırasında yaşanan tecavüz olayları etkili olmuştur. Savaş sırasında 400.000'e yakın kadın tecavüze maruz bırakılmış, bu tecavüzlerden 70.000'e yakın çocuk dünyaya gelmiştir (The Secretariat of The International Commission of Jurists, 1972, s. 40; Bose, 2007, s.3864; Brownmiller, 1975,s.32, 80).Antik Yunan'da, Roma'da, I. ve II. Dünya Savaşı'nda, Vietnam'da, Bosna'da, Kore'de, Sierra Leone'da, Kongo'da, Rwanda'da ve

başka birçok ülkede savaş sırasında yaşananlar da benzerdir. Tecavüze maruz bırakılan, savaş ganimeti ya da intikam aracı olarak görülen kadındır. Savaş ortamı, erkeğin en ağır şiddet biçimlerini kullanarak erkekliğini kanıtlayabileceği bir alandır. Emir-komuta zinciriyle katı, hiyerarşik bir düzene bağlı olan, gündelik yaşamı şiddetle örülü bir erkek için tecavüz, hem tahakküm kurma arzusunu karşılamaya hem de o kadına sahip olan erkekler (baba, eş) üzerinde hegemonya kurmaya yönelik bir eylemdir. İnsan yaşamının sürdüğü binlerce yıl içinde, her şeye muktedir erkek imajının karşısında kadının bireysel ve toplumsal değerine ilişkin çok fazla şeyin değişmiş olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Savaşta tecavüz, uluslararası hukukta bir suç eylemi olarak görüldüğü halde, günümüzde hala bir terör aracı olarak kullanılmaktadır.

“Bir dönem Rakka’da bir hapishanede tutuldum. Orada gerçekten hayvan gibi davranıyorlardı. Her gece 6 kez tecavüze uğruyordum. Kollarımı ve bacaklarımı bağlıyorlardı.”¹(İŞİD terör örgütünden kurtarılmış bir kadın.)

1970lerdeki feminist hareketin tecavüzü kültürel ve hukuki boyutlarıyla ele alışı, tecavüzün bir sosyal sorun olarak tanımlanmasını sağlayarak tecavüz eden erkeği ve tecavüze maruz bırakılan kadını, şiddeti normalize eden eril düzenin sessiz diktasından çıkarıp tecavüzü kamunun gözleri önüne sermiştir. Feminist eylemciler geleneksel varsayımlara meydan okuyarak tecavüzü, ataerkil kültürün beslediği egemenlik kurma ve güç elde etme arzusuyla bağlantılı olarak ele almışlardır (Chasteen, 200, s.103; Mc Phail, 2015, s. 2,3). Bu dönem; bilinç yükseltme ve kamusal farkındalık sağlama çalışmalarının ve tecavüzle ilgili araştırmaların arttığı, tecavüz reformlarının yapıldığı, kadın örgütlenmesinin güçlendiği ve tecavüze maruz bırakılan kadınlar için kriz merkezlerinin açıldığı bir dönem olmuştur. Tecavüze maruz bırakılan kadınlar ilk kez suskunluklarını bozarak eril şiddete karşı çıkmaları için cesaretlendirilmiştir (Herman, 2015, s.37). Batılı ülkelerde kadının bedeninin ve cinselliğinin kendisinin kontrolünde olduğuna dair insan hakları temelli toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışı yerleşirken; muhafazakâr, özellikle İslami kuralların toplumsal yaşamda belirleyici olduğu ülkelerde tam tersine, kadının tüm varoluşuyla erkeğe, aileye, topluma ait olduğu inancı güçlenmektedir (İlkaracan, 2003, s.11). Bu noktada Gramsci’nin toplumsal sınıfların çıkarlarının ideolojik düzeyde temsil edildiği ve bu sınıfların çıkarları uğruna birbirine üstünlük kurma çabası içinde olduğu (Carnoy, 2001, s.253, 256) görüşü akla gelmektedir. Muhafazakâr, köktendinci eğilimlerin güçlü olduğu toplumlarda erkek sınıfı kadın sınıfı üzerinde hegemonya kurarak ataerkiye dayalı homojen bir ideoloji yaratmakta ve

¹ <http://www.haberler.com/kan-donduran-ifadeler-bombalanarak-olmek-istedim-8080213-haberi/>

toplumdaki tüm öznelere buna uygun şekilde dönüştürerek yeniden kimliklendirmektedir. “Üstyapı” olan erkek iktidarı; bir yandan daha fazla cinsel tatmin talep edip diğer yandan cinsellik konusunu sessizlikle mühürlerken, kadının cinselliği üzerinde kontrol sağlayarak otoritesini güçlendirmekte ve baskının sürekliliğini sağlamaktadır. Ancak kadın sınıfının, baskı ve şiddetle örülü bir yaşama karşı çıkması her zaman olasıdır. Bu nedenle kontrolü sürdürmenin daha fazla şiddet içeren farklı yollarına başvurur erkek hegemonyası. Bunlardan biri, kadının bedeninde, ruhunda ve kimliğinde derin izler bırakan tecavüzdür.

2.1.3. Gizli Travma: Tecavüz

Tecavüz, hem gerçekleştirilme şekli hem de saldırıya maruz bırakılanın ya da buna tanıklık edenlerin saldırı karşısındaki tutumu itibarı ile genel olarak gizli kalıyordu. Saldırganın gizliliğini anlayabiliyordum ancak suça maruz bırakılanın ve buna tanıklık edenlerin sessizliğinin nedeni neydi? Tecavüzün ve tecavüzün üstünün örtülmesinin bireysel ve toplumsal etkileri nelerdi? Bu sorularla birlikte, gizliliğin nasıl yönetildiği ve tecavüz suçunu gizlemenin sonuçları üzerine düşündüm. Gizlilik perdesinin kaldırılmasının gerekliliğini tartıştım.

Kadınlık, erkeğin her türlü gereksinimlerine yanıt vermek, kendisinden bir talepte bulunulmadığı sürece fiziksel ve sosyal bakımdan görünmez kalmak üzere toplumsal olarak kurgulanmış; kadının duyguları, düşünceleri, değerleri, bedeni, eylemleri eril otoritenin kurduğu mahremiyet hücrelerine kapatılmıştı. Böylece görünmezlik; şiddet (çoğunlukla fiziksel ve cinsel şiddet) ve ölüm tehdidinin karanlığında daha da güçlenmişti. Kadına yönelik şiddetin her biçimi için bu davranışların normalleşmesinde sosyal bağlamın belirleyici olduğunu söylemek doğru olacaktır. Ancak çalışmada temel aldığım cinsel şiddetin bir biçimi olan tecavüz konusunda, Kate Millett (2011,s.78)’in de belirttiği gibi ataerkil sistem; yaşanan cinsel saldırıları özellikle münferitleştirerek, erkeklerin iktidarlarını kurmak ve sürdürmek adına gerçekleştirdikleri bu eylemin sosyal bağlamını göz ardı etmektedir. Böylece görünmezlik, çaresizlik, edilgenlik kadınların bilişlerine işlemekte ve kuşaktan kuşağa aktarımla yeniden üretilmektedir.

Ataerkil sistemin ezici ve sindirici müdahaleleri sonucu uzun yıllar boyunca unutulmuşluğa mahkûm edilmiş olan tecavüz, savaş tecavüzleri ile birlikte toplumsal bilinç düzeyine çıkmış, ardından feministler tarafından (1970li yıllarda) “siyasi kontrolün, terör vasıtasıyla kadını

boyun eğmeye zorlamanın bir yöntemi” (Herman, 2015,s.38) biçiminde tanımlanmış, politik bir mesele olarak yeniden gündeme getirilmiştir. Buna göre asırlar boyunca iddia edildiği gibi tecavüz, kadının erkeği kendisine tecavüz ettirecek kadar aşırı şehvetli olmasından ya da erkeğin doğası gereği cinsel doyum gereksiniminin fazlalığından kaynaklanmamaktadır. Kadına sırf cinsiyeti nedeniyle uygulanan bir şiddet biçimi olan tecavüz, kadının bireysel ve toplumsal değerini aşağılamak ve kadını ve kadın bedeni üzerinden diğer erkekleri kontrol altına almak için gerçekleştirilmiştir ve gerçekleştirilmeye devam edilmektedir. Çünkü itaatkâr bedenler, eril iktidara sonsuz güç ve egemenlik bahşetmektedir.

Özkazanç (2013, s.33), cinselliğe ilişkin ilksel birikimin ve bugünkü pratiklerin gösterdiği üzere kadın bir arzu nesnesi olarak tanımlandığı için heteroseksüel cinsel birleşmenin bir tür boyun eğdirme ilişkisi olduğunu söylemektedir. İstanbul Sözleşmesi (2011), tecavüzde dâhil olmak üzere cinsel şiddeti; “vücudun herhangi bir bölümüyle veya herhangi bir cisimle rızası olmadan başka bir kişinin vücuduna vajinal, anal veya oral yolla cinsel nitelikte girme; rızası olmadan bir kişiye karşı diğer cinsel nitelikte eylemlerde bulunma; rızası olmadan bir kişiye karşı üçüncü bir kişinin cinsel nitelikte eylemlerde bulunmasına sebep olma” (Madde 35) olarak tanımlamıştır. Cinsel şiddetin bir formu olan tecavüz, bir yabancı tarafından gerçekleştirilebildiği gibi bir tanıdık tarafından (baba, erkek kardeş, akraba, sevgili, eş) da gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca evliliğe, fuhuşa, gebeliğe, istenmeyen sıklıkta ve biçimlerde cinsel birleşmeye zorlama ve savaş sırasında sistematik tecavüz ve cinsel amaçlı kadın kaçakçılığı da dâhil olmak üzere kadının cinsel, fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü bozmaya yönelik her türlü eylem (WHO, 2002, s.149,150; Topal, 2009, s.10-13) tecavüz olarak adlandırılmaktadır. Feminist kurama göre tecavüz, bir şiddet biçimidir (Özdemir, 2010, s.77). Kutchinsky (1991,s.48)’nin de belirtmiş olduğu gibi yalnızca bir cinsel eylem değildir. Araştırmanın sorunda ve tecavüzün tanımı ve yaygınlığı ile ilgili bölümde belirtmiş olduğum gibi, çok sayıda kadın ve kız çocuğunun yaşamında ve toplum ruh sağlığında olumsuz etki sahibidir.

Tecavüzün yaygınlığını anlamanın yanı sıra çok daha önemli bulunan bir diğer konu, tecavüze maruz bırakılmış olmanın kadını nasıl etkilediğidir. Tecavüze maruz bırakılma; bireyin kendisi ve çevresiyle kurduğu bağı zedeleyen, yaşamı anlamlandırışını değiştiren, sevgi ve güvene dayalı tüm ilişkilerin değerini sorgulatan ve bireyi varoluşsal bir krize sürükleyerek iç dengesini bozabilen bir yaşıttır. Güven duygusunun kayboluşuyla kadın, kuracağı ilişkilerde asla kendi gibi olamayacağını düşünür. Bu da umutsuzluk, kuşku,

çaresizlik, güçsüzlük duygularının yoğunlaşmasına neden olur. Tecavüz tam da bu amaçla gerçekleştirilmektedir: “terörize etme, hâkim olma, aşağılama, çaresiz bırakma...” (Herman, 2015, s.67–70).

Tecavüze maruz bırakılan bir kadının yaşadıklarından etkilenme durumu; kadının psikolojik dayanıklılığına, olayın hangi koşullarda gerçekleştiğine, tecavüz sırasında gösterdiği davranışlara, sosyal destek mekanizmalarına, olaya ilişkin toplumsal tutuma (suçu görmek ve tazmin etmek) göre değişiklik göstermektedir (Herman, 2015, s.74–91). Cinsel saldırı sırasında sakin kalıp içinde bulunduğu durumdan kurtulmak için aktif çaba gösterenlerin, esnek kişilik özelliklerine sahip olanların (Bart ve O’Brian, 1985; akt. Herman, 2015, s.76) ve sarsıcı olaylarla başa çıkabilecek benlik yeterliğine sahip olan iç kontrol odaklı kadınların daha az travma sonrası stres bozukluğu yaşadığı, bununla birlikte tecavüz öncesi ruh sağlığı sorunları yaşamış/yaşamakta olan kadınların daha yoğun ve karmaşık travma sonrası belirtiler gösterdiği (Burgess ve Holmstrom, 1979; akt. Herman, 2015, s.77; Solmuş, 2015, s.1–8) ifade edilmektedir.

Yasalar, kabul edilebilir davranışın ne olup olmadığına dair bilgi veren normlar bütünüdür. Suçun önlenmesinde ise temel öneme sahiptir (Global Status Report On Violence Prevention, 2014, s.38). Sosyal yaşamın hak temelli ve eşitlikçi kurallarla örülmesi, bir arada ve toplumun tüm üyelerinin birbirinin onuru ve değerine saygı duyarak özgürce yaşaması için gerekli görülmektedir. Ancak bu kurallar yalnızca belirli bir kesimin çıkarlarına hizmet ettiğinde, insan hakları ihlalleri kaçınılmaz olacaktır. Ataerki toplumlarda yasalar erkek sınıfının çıkarlarına hizmet etmektedir. Bunu tecavüzcü erkeklerin cezasızlık örneklerinde görmek mümkündür. 19 yaşındaki genç kadına, okul saatleri dışında çalıştığı işyerinin sahibi 7 ay boyunca tecavüz etmiştir. Kişi cinsel saldırı suçundan 10,5 yıl hapis cezası almış, ancak kadının beyanı dışında bir delil bulunmadığı için tecavüzcünün Yargıtay Ceza Genel Kurulunca beraatına karar verilmiştir.¹ 17 yaşındaki genç kadına 6 kişi tehdit ve silah zoruyla 23 kez tecavüz etmiştir. Jandarma karakolu komutanı astsubay da taciz etmiştir. Tecavüz sonucu genç kadın hamile kalmıştır. Şikâyet üzerine açılan davada tüm sanıklara iyi hal indirimi uygulanmıştır.² Şehirlerarası otobüs yolculuğu yapmakta olan genç kadının yanında mastürbasyon yaparak yüzüne boşalan muavin, adliyede sorgusu yapıldıktan sonra serbest

¹<http://www.diken.com.tr/bir-cezasizlik-ornegi-daha-yargitay-hediye-verdiyse-tecavuz-degildir-deyip-supheliyi-akladi/>

²<http://www.birgun.net/haber-detay/tecavuz-sanigi-astsubay-ve-koruculara-iyi-hal-indirimi-102800.html>

bırakılmıştır.¹Bu ve benzeri birçok uygulama, şiddet suçunu cezalandırmaktan çok hak ihlallerini göz ardı ederek caydırıcılığı azaltmakta, adeta erkekleri suça teşvik etmektedir. Kadın, erkeğin tecavüzünün yanı sıra hukuki anlamda da tecavüze maruz bırakılmaktadır. Tecavüz, toplumsal olarak kurgulanmaktadır. Bu kurguyu anlamamanın yolu ise tanıklığın suskunluğa dönüşümüyle kesişmektedir.

2.2. ERKEK KADINA NEDEN TECAVÜZ EDER?

Kadının insan hakları ihlali olan tecavüzün bilim insanlarının ve kamunun gündeminde yer etmeye başlamasından bu yana, erkeğin neden tecavüz ettiği sorusu yanıtlanmaya çalışılmıştır. Bu yanıtın, tecavüzün önlenmesi için atılacak adımlarda belirleyici olduğu düşünülmektedir.

Erkeğin neden tecavüz ettiğini açıklamaya yönelik ilk tartışmaların, erkeğin otonomisini göz ardı ettiği görülmektedir. Erkeğin kadına tecavüzü; kontrol edilemeyen cinsel gereksinimler (1970lerde California, Massachusetts, Nebraska, Vermon gibi Amerika Birleşik Devletleri eyalet kanunlarında da kabul edilmiştir) ve bunları anında karşılamaya yönelik içgüdüsel olarak harekete geçme (Freeman, 1987, s.84), yeterince gelişmemiş benlik (ego), ruhsal bozukluklar (Krafft-Ebing, 1906, s.397), çocukluk dönemi karşılanmamış gereksinimleri ve erkeklerin psikolojik uyumlanma motivasyonu (McKibbin ve diğ., 2008,s.88) gibi nedenlerle açıklanmıştır. Bu yaklaşımlar, cinsel şiddetin temelinde yatan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini göz önünde bulundurmayarak tecavüzü bireysel patolojilere dayandığı gibi tecavüze maruz bırakılan kadınların deneyimlerini de göz ardı etmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle eril şiddet ve tecavüz olgularına dikkat çekerek “kişisel olan politiktir” (Arat, 2010, s.75) iddiasıyla tecavüzü bir sosyal sorun olarak nitelendiren ikinci dalga feminizm, kadınların tecavüz deneyimlerinin görünür hale gelmeye başlaması bakımından etkili bulunmaktadır.

Tecavüz, tecavüz eden erkeğin gizli özne olarak varlığını sürdürdüğü bir kadın sorunu olarak ele alınagelmıştır. Ancak tecavüz, temelde bir “erkeklik” sorunudur ve hegemonik erkeklik zemininin tecavüzün okunmasında önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir.

¹http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/539979/Metro_Turizm_muavini_yolcunun_ustune_masturbasyon_yapti_serbest_birakildi.html

Güç ve cinsellik yakından ilişkilidir. Ataerkil söylemde “ele geçirme”. “sahip olma” olarak tanımlanan cinsel ilişki, bir bireyin bir başkası üzerinde aşırı güç kullanması olarak nitelendirilmekte (Chapleau ve Oswald, 2010, s.66), bu bir bakıma onu kendi kimliğiyle ezerek yok etmesi anlamına da gelmektedir. Bunu cinsel dürtülerin gereği, erkekliğin doğası gibi ataerkil söylemlerle haklılık zeminine yerleştiren erkek, şiddeti cinsel ilişkinin bir parçası olarak tanımlamaktadır (ki esasında bu durumda bir ilişkiden değil ancak birleşmeden söz edilebilir). Bireyler ataerkil değerlerle sosyalle olduğunda, tecavüzün önlenemez ve normal bir eylem olduğu büyük ölçüde kabul edilecektir (Özdemir, 2010, s.79). Bu nokta tam olarak erkeklerin birbirleriyle ilişkilendirmelerinin belirleyicisidir. Farklı erkekliklerin ve kadınlıkların var olduğu bir toplumsal düzende egemen olan ataerkil erkeklik, kadınların baskıyla kontrol altına alınması için tecavüze ilişkin toplumsal bilişi çarpıtarak kadınların aleyhine bir toplumsal gerçeklik yaratmaktadır. Ancak dikkat çekici olan, kadınlara boyun eğdirmek amacıyla bir araya gelen farklı erkekliklerin güç ve iktidar savaşında karşı karşıya gelmesidir (Sancar, 2009, s.17). Bu bir performans savaşıdır. Savaşı güçlü olan kazanır ve başta kadınlar olmak üzere herkese, her şeye sahip olur (Robinson, 2005, s.20). Bu bağlamda tecavüz, erkekler arası bir meydan okuma olarak da görülebilir. Ataerkil düzende tüm kadınlar bir erkeğe (baba, erkek kardeş, eş, sevgili) aittir. Bu düzenden alacağı payı arttırmak isteyen erkek, bir başka erkeğin kullanım hakkına sahip olduğu kadının bedenine hükmederek hem o kadının hem de erkeğinin(!) üzerinde üstünlük ve güç elde ettiğini düşünmektedir. Tecavüz, farklı erkeklikler arası egemenlik mücadelesinin en zayıf halkası olan marjinal erkekliğe ait bir davranış olarak görülse de aslında belirli farklı erkeklik kategorilerine girenlerin de gizlice gerçekleştirdiği bir suçtur. Bu eylemle benliğini var etmeye, kendi hegemonyasını kurmaya ya da hegemoninin kendisi olmaya çalışan erkek, erkeklik krizinin ortaya çıkardığı güçlü erkekliklerin mücadelesinin sürdüğü arenada hegemonik artıklarla yetinmek zorunda kalmakta, tahakküm altına aldığı ve kendisine göre zayıf bulduğu kadın üzerinden kendini var etmektedir.

2.3. TOPLUMUN TECAVÜZE TEPKİSİ: TANIKLIK VE SUSKUNLUK

Tanıkların tecavüz karşısında tepkisiz kalarak, bu sosyal sorunun üstünün örtülmesine nasıl katkıda bulunduğundan önceki bölümlerde söz etmiştim. Bu bölümde ise tanıkların suskunluğunun nasıl, nedenleri ve sonuçları üzerine derinlemesine düşündüm.

Kadınlar toplumsal bir sisteme tabi kılınmakta, baskı ve aşağılamayla sisteme bağılılıkları sürdürülmektedir (Omca, 2013, s.28). Tabiiyet ilk zamanlar dış kontrol mekanizmalarının etkisiyle gerçekleştirilirken, zaman içinde sistemin kuralları bireyler tarafından içselleştirilmiştir ve böylece her birey cinsiyetçi ahlak kurallarının taşıyıcısı haline gelmiştir. Ataerkil düzen erkeklerin çıkarlarına hizmet ettiğinden, erkeklerin sistemin sürekliliği için her türlü girişimde bulunmaları anlaşılır bir durum. Bu, saldırgan olmayan erkeklerin tecavüz karşısındaki tepkisizliğini de açıklıyor bir anlamda.

Sancar (2009, s.17, 218)'a göre farklı erkeklik ve kadınlık kategorileri vardır. Tüm bu kategoriler üst sınıf, beyaz, yüksek eğitilmiş erkeğin merkezde olduğu bir sistem içerisinde merkeze farklı uzaklıklarda konumlanmıştır. Merkeze olan yakınlıklarına göre ataerkil düzenden aldıkları pay farklılaşmaktadır. Erkekler için bu pay “bekâret, namus, heteroseksüel evlilik, kadınların ev içi emeğine karşılıksız el koyabilme, kadın bedeni ticareti, işgücü piyasasında erkek işi - kadın işi ayrımına dayalı meslekleşme modellerinin erkek emeğini daha değerli kılan tarzı, hukukun orta sınıf erkek deneyimlerini merkeze alan temel mantığı” vb. olabilir. Bu paylaşım büyük ölçüde kadın bedeni üzerinden yapılmaktadır. Tecavüz de bir tür paylaşım pratiğidir.

Üzerinde durulması gereken bir başka konu ise; kendilerini ikinci sınıf insan yerine koyan, bedensel ve ruhsal bütünlüğünü parçalayan, insan olmaktan kaynaklı haklarını ihlal eden ve onları dezavantajlı duruma düşüren ataerkil ideolojiyi benimsemiş kadınların varlığıdır. Eril iktidarın ayrıcalıklarından pay almak isteyen kadınlar, kendilerini ezilen kadınlardan ayrı bir yerde konumlandırarak ayrıcalıklı bir statü elde etmeyi hayal ederler (Sancar, 2009, s.18). İlerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak ele alacağım tecavüz mitlerini destekleyerek tecavüze maruz bırakılma durumunu dışsallaştırırlar. Ataerkil kurallara uygun yaşamının tecavüze maruz bırakılma olasılığını ortadan kaldırdığını düşünürler. Böylece “namuslu” kadın statüsüne yükselerek toplumda diğer kadınlardan daha fazla değer görmeyi talep ederler. Tanıkların taraf olmasıyla ataerkil pay savaşı, şiddetin en ağır biçimlerinden biri olan tecavüzü sessizliğe gömer.

Foucault (2006)'nın Hapishanenin Doğuşu'nda belirttiği gibi, modern iktidar insanları bireyselleştirerek onları egemenliği altına almıştır. Yaşamlarını okul, hastane, cezaevi, ordu gibi kurumlar aracılığıyla kayıtlı, yani kontrol edilebilir hale getirmiştir. Ancak post-modern iktidar kontrol mekanizmalarını bireyselleştirilen insanların içine yerleştirmiştir. Böylece her birey içinde bulunduğu toplumun değerlerini taşıyan ve yansıtan birer aynaya dönüşmüştür

(Caner, 2015, s.47, 50). İktidar yalnızca bireyi denetlemekle kalmayıp onu yaratmıştır da (Direk, 2017, s.261). Ataerkil ideolojinin yarattığı post-modern erkekler, cinsel şiddet uygularken çok daha bağımsız hareket etmeye başlamıştır. Yani artık “her erkek kendi erkekliğini kendi başına keşfetmeye ve yeni baştan tanımlamaya başlamıştır” (Sancar, 2009, s.39) İşkenceyi ve öldürmeyi içeren cinsel saldırılar, aşağıdaki olgulardan da anlaşılabilir gibi, oldukça yaygındır.

“Mersin’de üniversite öğrencisi genç kadına tecavüz etmek isteyen bir adam, genç kadın direnince ona fiziksel şiddet uyguladı, ardından kadın hala canlıyken ellerini kesip bedenini yakarak onu öldürdü.”¹

Amerika’da 2 erkek, bir partide tecavüz ederek öldürdükleri genç kızın bu anlarını videoya çekerek sosyal paylaşım sitelerinde yayınladı.²

Çin’de bir erkek yerin altındaki yaklaşık 20 metrekarelik hücrelerde 21 ay boyunca hapsettiği ve seks kölesi olarak kullandığı 6 kadından 2’sinin ölümüne neden oldu.³

Ataerkil toplum; erkekliği kontrol, baskınlık, güçlülük, duygusuzluk, rekabetçilik, öfke ve saldırganlık gibi yıkıcı değerlerle inşa ederek tecavüzcüleri kendisi yaratmaktadır. Hoşgörü, empati, saygı, sevmeye ve sevilme, aidiyet duyma, kabul görme, onaylanma gibi insani gereksinimleri karşılanmayan erkek, kendisini var edebildiği tek yol olan şiddetle kendisini kanıtlamaktadır (Herman, 1984, s.49). Alıntılardan da anlaşılabilir gibi ataerkil sahip olmanın idealleştirilmesi ve hükmetme tutkusunun erotikleştirilmesi sadistik eğilimleri güçlendirerek kadın ve toplum sağlığı açısından oldukça yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir.

Cinsel şiddet biçimlerinin bireyselleşmesinin yanı sıra bu şiddete verilen toplumsal tepkilerin de belirli durumlara göre farklılaştığı görülmektedir. “Kadına uygulanan güç miktarı, tecavüz sırasında silahla tehdit olup olmaması, tanıdık (erkek arkadaş, arkadaş, eş) ya da yabancı olması, tecavüze maruz bırakılan kadının muhafazakâr olup olmaması” gibi durumlara göre tecavüz algısı ve tecavüze verilen tepkiler değişmektedir (Scully, 2014, s.103). Şiddet gören kadının niteliklerinin bu konuda özellikle belirleyici olduğu düşünülmektedir. Erkek arkadaşının evine gittiği bir akşam erkek arkadaş tarafından cinsel şiddet de dâhil olmak üzere vahşice yapılan işkenceler sonucu yaşamını yitiren Münevver Karabulut ile muhafazakar niteliklere sahip bir aileye mensup üniversite öğrencisi olan ve bindiği servisin şoförü tarafından sadistçe öldürülen Özgecan Aslan’ın yaşadıklarına verilen tepkilerde olduğu gibi... Karabulut romantik ilişki içinde olduğu saldırganın evine gittiği için toplumun

¹<http://www.milliyet.com.tr/ozgecan-aslan-icin-kadınlardan-gundem-2013849/>

²<http://www.ihf.com.tr/haber-tecavuz-edip-oldurduler-268403/>

³<http://www.milliyet.com.tr/evin-altinda-korkunc-esaret/dunya/detay/1825770/default.htm>

ahlaki değerlerine aykırı davrandığı ve şaibeli bir yaşantısı olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir (Gürses, 2017, s.552). Bir anlamda başına gelenler ataerkil söylemlerle akılcılaştırılmıştır. Ayrıca Karabulut'un otopsi raporu basına servis edilmiştir. Raporda, genç kadının maruz bırakıldığı işkencelerin tüm ayrıntıları yer almaktadır (milliyet.com.tr, 2009). Bu durumun kadınları terörize edeceği düşünülmektedir. Medya aracılığıyla ataerkin verdiği mesaj şöyle yorumlanabilir: toplum genelince kabul edilmiş ahlak kurallarına aykırı davranırsanız, bunlar sizin başınıza da gelebilir! Aslan ise okuldan çıkmış evine giderken tanımadığı birinin cinsel saldırısına maruz bırakılıp katledilmiştir. Bu olay çok kısa bir süre içerisinde Karabulut'a gösterilen tepkiden çok daha büyük tepkiler doğurmuştur (Gürses, 2017, s.551). Bu durumun "saf, masum" olarak nitelendirilen Aslan'ın ahlaki normlara uygun davrandığı, toplumsal olarak kabul gören bir ailenin üyesi olduğu halde böyle bir saldırıya maruz bırakılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Scully (2014, s.111–117)'nin tutuklu tecavüzcü erkekler üzerine yaptığı araştırmada tecavüzcü erkeklerin büyük kısmının cinsel şiddet eylemlerini tecavüz olarak görmedikleri ortaya çıkmıştır. Erkeklerin kurguladığı gerçekliğin arka planındaki ataerkil kültürel ve toplumsal etmenler bu konuda belirleyicidir. Buna göre, kadınların aşırı cinsel gereksinimleri ve uçsuz bucaksız cinsel fantezileri (kendilerine tecavüz edilmesini arzulama gibi) olan, baştan çıkarıcı varlıklar olduğu varsayılmaktadır. Bu nedenle cinsel birleşmeyi isteyip istememelerinin bir önemi yoktur. "Kadınların baştan çıkarıcı olduğu, kadınların hayır derken aslında evet demek istediği, kadınların tecavüz sırasında gevşediği ve bundan zevk aldığı, tecavüzün önemsiz bir suç olduğu ve erkeğin maço olduğu" gibi ifadeler toplumsal kabul gördüğünde kadınların tecavüze maruz bırakılmayı hak ettiği, genel geçer kabul haline gelir. Tecavüzü meşrulaştırmaya çalışan erkekler, savunmalarını izleyicilerden (özellikle ataerkil pay sahiplerinden) onay alacak şekilde, yukarıdaki ve benzeri temalarla kurguladığında tecavüze maruz bırakılan kadın, tanıklığını talep ettiği toplumun desteğini kaybetmektedir.

Toplumun yanı sıra bilimin de tecavüzün nasıl değerlendirileceğine dair çeşitli tasarımları vardır. Cinsel şiddeti araştırırken temel aldıkları yaklaşımlardan bazılarını Godenzi (1992, s.23–25) sınırlayıcı, yapısal ve militan yaklaşımlar olarak adlandırmıştır. Sınırlayıcı yaklaşım erkeklerin patolojik özelliklerinden kaynaklı nedenlerle kadınlara tecavüz ettiğini öne sürmektedir. Bu yaklaşım, davranışın toplumsal olarak biçimlendiğini göz ardı ederek tecavüzü kışkırtan kadın imajını ön plana çıkardığı için tek yönlü ve cinsiyetçi bulunmaktadır. Ayrıca yaklaşımın katı, ataerkil ve kontrolcü özellikleri göz önüne alındığında, yaklaşımın

tecavüzün toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunu olarak görülmesini güçleştiği düşünülmektedir. Yapısalcı görüş, tecavüzü kültürel öğrenmeyle açıklamıştır. Kadınlık ve erkeklik içinde bulunan çevrenin ve toplumun değerleriyle biçimlendirilmektedir. Ancak bu yaklaşım tecavüzün düşük sosyo-ekonomik özelliklere sahip erkekler tarafından gerçekleştirildiği iddiasını bir bakıma desteklediği için eleştirilmiştir. Tecavüzün erkek egemen toplumsal normların kabul görmesiyle normalleştirildiği ve cinselliğin mahrem olarak nitelendirilerek cinsel suçların üstünün örtüldüğünü savunan militan görüş, hem kadın-erkek arası güç dengesizliğinin sonuçlarını göz önüne sermiş hem de şiddetin toplumsal olarak yeniden üretildiğini ortaya koymuştur. Tüm bu bilgiler ışığında militan görüşün temel alınarak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının öneminin bilinciyle “mahrem” olarak görülen tecavüzün kamusal alana taşınarak bir toplumsal yüzleşmenin sağlanması, toplumun şiddete tanıklık etmesi ve yalnızca tanık olmakla kalmayıp adalet için savunuculuk yapmasını önemli buluyorum. Ancak Türkiye’deki ve dünyadaki tecavüz oranları ve cezasızlık sorunu göz önünde bulundurulduğunda toplumun savunuculuk yapmak bir yana, tecavüz mitlerini besleyerek tecavüz kültürünü yerleşik hale getirdiği görülüyor. Tecavüzü de içeren cinsel şiddetin bu mitlerle nasıl rasyonalize edildiğini görmek, bunları ortadan kaldırmaya yardımcı olabileceğini düşünüyorum.

2.3.1. Tecavüz Mitleri

Ataerki değer sistemi, erkeğe yarar sağlayacak şekilde akılcılaştırılmış düşünce sistemleri üzerinde yükselmektedir. Tecavüzü meşrulaştırma amacına hizmet eden tecavüz mitleri de bu sistemin bir parçasıdır. Bu bölümde tecavüz mitlerinin kadın yaşamına etkilerini ortaya koymaya çalıştım.

Burt (1980)’e göre tecavüz mitleri; tecavüz, tecavüze maruz bırakılan ve tecavüz eden kişi hakkındaki kalıp yargılardır ve hak ihlali küçümseme, beden bütünlüğünü bozmaya yönelik saldırıyı inkâr etme ve tecavüze maruz bırakılan kişiyi yaptıkları ya da yapmadıkları için suçlama gibi işlevleri vardır (Meşe ve Güzelgün, 2016, s.27). Kurt Weis’in 1982’de yaptığı bir araştırmaya göre 5 tür tecavüz miti vardır:

- “Kadınlar cinsel şiddeti tahrik etmektedir,
- Hiçbir kadına rızası dışında tecavüz edilemez,

- Kadınlar gizli gizli tecavüze uğramak istemektedir,
- Tecavüz içgüdüsel bir cürümdür,
- Saldırgan bir yabancıdır” (akt. Godenzi, 1992, s.27, 28).

Bu mitlerden ilki; kadınların giyimleriyle, sözleriyle, bakışlarıyla, davranışlarıyla erkekleri tahrik ettiğini öne sürer. Bir erkeğe yakınlık göstermek, kırmızı ruj sürmek, gece yarısı yalnız başına sokakta olmak, bir erkeğin evine gitmek, açık ya da bedeni saran kıyafetler giymek... Tüm bunlar tecavüze davetiye çıkarmaktır. Türkiye’nin önemli bilim ve kültür kurumlarından biri olan Türk Dil Kurumu bile kadını “müsait” sıfatıyla tanımlayıp “flört etmeye hazır olan, kolayca flört edebilen” biri olarak nitelerken; İhlas Haber Ajansı’nın, Facebook’ta tanıştığı erkek için evden kaçan genç kızın, 16 günde 23 kişinin tecavüzüne maruz bırakıldıktan sonra babasına teslim edildiği haberini¹ okuduğumuzda bu genç kadının tecavüzü hak ettiğini söyleyeceklerin oranına şaşırılmamız gerekir.

“Hiçbir kadına rızası dışında tecavüz edilemez”. Bu düşünceye göre kadının direnmesi durumunda tecavüz mümkün değildir; kadın vajinal kaslarını sıkarak penisin içine girmesini engelleyebilir. Yani bir kadın tecavüze maruz bırakılmışsa erkeğe direnmediği, aslında tecavüzü kendisi de istediği içindir (ki “tecavüz kaçınılmazsa zevk almaya bakılmalıdır(!)”). Bu da başka bir miti doğrular: “Kadınlar gizli gizli tecavüze uğramak istemektedir”. Bu ifade, kadınların da tecavüz sırasında cinsel doyuma ulaşabildiğini desteklemektedir. Öyleyse, Hindistan’da, sinemadan çıktıktan sonra bindiği otobüste 5 kişinin önce demir çubukla saldırısına, ardından tecavüzüne maruz bırakılan, yaralı olarak kaldırıldığı hastanede 15 gün yaşam mücadelesi verdikten sonra hayatını kaybeden genç kadın² için maruz bırakıldığı tecavüzden zevk almış olduğunu söyleyebilir ve saldırıyı erkeklerin davranışlarını kontrol edemedikleri cinsel dürtülerine dayandırarak onları anlayışla mı karşılarız?

“Avusturya’da 18 yaşındaki öz kızını evinin bodrumuna kapatarak ona 24 yıl boyunca tecavüz etti. Bu tecavüzlerden 7 çocuk dünyaya geldi.”³

23 yaşındaki kadın biri imam olan 2 ağabeyinin defalarca tecavüzüne uğradı. Bu tecavüzler sonucu hamile kaldı ve kürtaj yaptırdı. Ardından hastanede tanıştığı bir

¹<http://www.iha.com.tr/video-23-kisi-1-kiza-tecavuz-etti-9075/>

²<http://www.iha.com.tr/haber-toplu-tecavuz-davasinda-4-idam-298939/>

³<http://www.gazetevatan.com/asrin-sapigi--175771-yasam/>

erkek ve kadın sığınma evinde tanıştığı birinin aracılığıyla tanıdığı bir erkek de kadına tecavüz etti.¹

“Saldırgan bir yabancısıdır”. Bu miti yanlışlayan çok sayıda araştırma, tecavüzcünün yabancı bir erkekten çok tanıdık bir erkek olduğunu göstermektedir. Marmara Bölgesi’nde yedi ayrı cezaevinde, cinsel saldırıdan hüküm giymiş 109 erkekle gerçekleştirilen bir araştırmaya (Gölge ve Yavuz, 2007,s.9) göre; olguların %70.64’ünde saldırıya maruz bırakılan kadın ile saldırganın olay öncesinde tanışıklığı olduğu görülmektedir. Gölge, Yavuz ve Yüksel’in cinsel saldırganların profilini belirlemeye yönelik yaptığı araştırma (2006,s.18) da cinsel saldırının inanılan aksine daha çok tanıdıklar (%64,4) tarafından gerçekleştirildiğini ortaya koymaktadır. Ackerman ve diğerlerinin yaptığı bir araştırma (2006, s.1656) ise tecavüzcülerin %67’sinin tanıdık olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu araştırmalarda enstet ve partner tecavüzü oldukça büyük yüzdelere sahiptir.

Ataerkil ideoloji, muhafazakârlıktan beslenmektedir. Muhafazakâr değerler de ahlak kurallarını belirlemektedir. Bu demektir ki eylemler, eril ahlaki kodlarla etiketlenmiştir. Böylece insan haklarını ihlal eder nitelikte olsun olmasın, erkek her türlü eylemi gerçekleştirmekte özgürken, tecavüze maruz bırakılma gibi bir durumda bile kadın suçlanmaktadır. Tecavüz mitleri böylece toplumsal belleğe işlenmekte, tecavüz kadınlaşmakta ve cinsel saldırı deneyimleri karanlığa gömülmektedir. Bohnet ve diğerlerine (1993, s.561) göre; tecavüz tehdidi, kadınlar üzerinde sosyal kontrol sağlamada ve erkeklerin üstünlüklerini sürdürmelerinde temel bir işlev görmektedir. Tecavüz mitleri ise bu tehdidin bilişsel dokusunu oluşturmaktadır.

2.4. TECAVÜZE KARŞI KADIN DİRENİŞİ

Bu bölüm, tecavüzle mücadelede “hangi bilgiyle, nasıl hareket etmeli?” sorularını kendime sorduğum bir bölüm oldu. Soruları yanıtlayabilmek için tecavüz sorununun niteliği, tecavüzün tanımı ve yaygınlığı, iyileşme ve güçlenme için neyin gerekli olduğu vb. üzerine düşündüm. İncelediğim farklı ülke örnekleri, Türkiye’de bu konudaki hak ve hizmetlerin geliştirme konusunda bana fikir verdi. Kitabı araştırma sonuçlarıma ve Almanya’da yerinde gerçekleştirdiğim gözlem ve araştırmalarıma ilişkin notlara üçüncü alt başlıkta yer verdim.

¹<http://www.hurriyet.com.tr/kiz-kardesine-tecavuz-eden-imama-18-yil-istendi-25842521>

Tecavüzün uluslararası alanda kabul görmüş, ortak bir tanımı yoktur. Politik, sosyolojik ve psikolojik boyutları olan tecavüz, çok boyutluluğuna bağlı olarak birey, toplum ve sosyal düzen bağlamlarında farklı anlamlandırılmıştır. Bir yandan temel bir insan hakkı olan kişinin dokunulmazlık hakkını ihlal etmesi ve söz konusu ihlali ataerkil toplumsal gerekçelere dayandırarak normalleştirmesi bakımından makro, tecavüzün maruz bırakılan tarafından anlamlandırılışının değişken olması bakımından ise mikro eksenli bir mesele olarak değerlendirilebilir. Bireysel pratiklerden doğan bilişsel yapılar, toplumsal olarak inşa edilmektedir. Bireysel olan cinsellik, bedenin cinsiyetlendirilmesiyle bir tahakküm aracı haline geldiğinde, toplumsal bir anlama da sahip olur. Öyleyse tecavüze maruz bırakılan kadınlarla çalışırken; hem Foucault'nun belirttiği gibi tecavüzle cinselliğe ilişkin iktidar pratiklerini birlikte ele almak, hem de Cahill'in iddia ettiği tecavüzün farklı kadınlar tarafından farklı deneyimlenen bir olgu olduğunu göz önünde bulundurmak (Omca, 2014; Murdock, 2013, s.319, 320, 386) doğru olacaktır.

Tecavüzü önleyici çalışmalar yapabilmek, tecavüz sonrasında kadınlara gereksinim odaklı etkili hizmetler sunabilmek için üç temel bilgiye gereksinim vardır. Bunlar; tecavüz öncesinde kadının toplumdaki statüsünü etkileyen toplumsal cinsiyet değişkenleri, sahip olunan statünün tecavüze ilişkin toplumsal tepkileri nasıl etkilediği ve bu tepkinin yardım sürecini nasıl etkilediği bilgisidir (Shalhoub-Kevorkian, 2014, s. 207, 208). Tüm bunlar toplumdan topluma hatta bireyden bireye değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle sosyal gerçekliğe ve bireysel farklılıklara duyarlı politikalar ve hizmetler geliştirmek önemlidir. Sosyal çalışmanın temel iddialarından biri olan bireyin biricikliğinin ve dolayısıyla gereksinimleri ile sorunlarının biricikliğinin yardım çalışmalarına temel teşkil etmesi gereğini vurgulamalıyım. Kadın; kişisel özellikleri (özellikle güçlü yanları), yatkınlıkları, kişilerarası etkileşimleri ve çevresel koşulları ile değerlendirilmeli, bireysel deneyimlerin politik/toplumsal sistemlerle ilişkili olduğu unutulmamalıdır. Cankurtaran (2004, s.38)'in belirttiği gibi; gereksinimler sorun odaklı değil, meydan okumaya göre belirlenmelidir. Bu meydan okumalar da kişisel, kişilerarası ve sosyo-politik güçlenme için önemli kaynaklardır. Çok yakın bir dönemde başlayan tecavüz travması çalışmalarının ve tecavüze maruz bırakılan kadınlara yönelik hizmetlerin, söz konusu meydan okumaların ürünü olduğu ortadadır.

Ataerkil toplumsal düzende tecavüz öyküsünün yüksek sesle dile getirilmesi; eril tahakküm altında yaşamış/yaşamakta olan kadınlar için büyük bir meydan okumadır. Kişisel öykünün anlatımı, bireysel ve politik/toplumsal dönüşüm sürecinde oldukça etkilidir (Lee, 2001, s.3).

Bu bölümde tecavüze karşı direnişin ilk adımı sayılabilecek tecavüzü dile getirme (meydan okuma) meselesini, tecavüz olgusuna ilişkin Türkiye’deki durumu, sorunları ve gereksinimleri; son olarak ülkemizdeki feminist yönelimli yeni uygulamalara esin kaynağı olması için iyi uygulamaları ele aldım.

2.4.1. Travma Sonrası İyileşme: Sessizliği Yırtmak, Tecavüzü Dile Getirmek

1970ler tecavüzü de içeren cinsel şiddete karşı kitlesel bir kadın mücadelesine sahne olmuştur. Bu ve bunu takip eden on yıllarda başta Birleşik Devletler ve İngiltere’de olmak üzere birçok ülkede tecavüzü önleme, kadınları tecavüzden koruma ve tecavüze maruz bırakılan kadınları rehabilite etmeye yönelik hizmetler geliştirilmiş, cinsel şiddet yasaları çıkarılmıştır (Scully, 2014, s.46). Tecavüzün kadının bedensel ve ruhsal bütünlüğünü bozmaya yönelik işlenen bir suç olarak (en azından hukuki düzlemde) kabul edilmesiyle birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabildiği ülkelerde (Dünya Ekonomik Forumunun 2014 Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu’na göre toplumsal cinsiyet eşitliğinde ilk sıralarda yer alan İzlanda, Finlandiya, Norveç, İsveç gibi ülkelerde) sessizlik örtüsü kaldırılmaya başlanmıştır. Tecavüz bir cinsel şiddet suçu olarak kabul edilmiş, tecavüz yasaları çıkarılmış, tecavüz kriz merkezleri açılmış, şiddet uygulayan erkeklerle çalışmayı esas alan profeminist uygulamalar hayata geçirilmiştir. Ancak köktendinci, baskıcı yönetimlerin olduğu Fas, Suriye, Pakistan gibi ülkeler için aynı şeyi söylemek mümkün görünmemektedir. Oysa tecavüze maruz bırakılan kadının iyileşmesinin ilk adımı, tanıkların bu insan hakları ihlaline tanıklık ettiklerini dile getirmesi ve acıyı telafi etmek için eyleme geçmesidir. “Kabul ve tazmin” tecavüze maruz bırakılan kadının adalet duygusunun onarımını sağlamaktadır (Herman, 2015,s.91). Tecavüz, kadının dünyanın iyi, adil ve güvenli bir yer olduğuna dair temel inançlarını sarsabilen bir eylemdir. Güvenlik duygusunun onarılması ise koruyucu ve destekleyici bir çevrenin varlığına bağlıdır.

Tecavüze verilen tepkiler kadından kadına değişebilir. Burgess ve Holmstrom (1974, s. 981-986) tecavüze karşı verilen genel tepkileri iki aşamada gruplandırmıştır. Bunlar akut ve uzun vadeli tepkilerdir. Akut tepkiler arasında; şok, inkar, korku, kendini suçlama, öfke, intikam, utanç vb. duygusal tepkiler; vajinal akıntı, kaşıntı, idrarda yanma, rektum ağrıları ve kanamaları, yeme bozukluğu, uyku bozukluğu vb. fiziksel tepkiler; problem çözme ve günlük yaşamı sürdürmede zorluk çekme, donma ya da yaşamında büyük değişiklikler yapma vb.

davranışsal tepkiler yer alır. Uzun dönem tepkiler arasında ise anksiyete, korku, uyumsuzluk, sosyal çevreye ve sisteme karşı öfke, yaşamdan zevk alamama, aşırı uyarılmışlık vb. tepkiler yer almaktadır. Blyth ve MacGinley'nin (2013, s.3) de belirttiği gibi, kadınların yaşadıkları cinsel travmanın kısa ya da uzun dönemli olumsuz etkilerinden kurtulabilmeleri mümkündür. İyileşme sürecinde doğru bilgiye erişim, tıbbi bakım ve destek; cinsel şiddetten sağ kalan kadının yaşamı üzerindeki kontrolü yeniden kazanmasında ve kendi iyileşme süreciyle ilgili kararları kendisinin vermesinde etkin rol oynamaktadır.

Herman (2015, s.201)'a göre travma sonrası iyileşmenin “güvenli bir çevrenin tesis edilmesi, hatırlama ve yas, yaşamla yeniden bağ kurma” olmak üzere 3 temel aşaması vardır. Travma öyküsü olan bireyler kendilerini güvende hissetmezler. Güvensizlik duygusu, kişinin çevresiyle kurduğu ilişkilere de yansır. Bedeni, düşünceleri, eylemleri üzerinde kontrol sahibi olmadığı inancı kendisi ve başkaları ile güvenli ve sürdürülebilir ilişkiler kuramamasına neden olur. Bireyin bedenine ve hatta yaşamına yönelik bir tehdit; çaresizlik, aşırı korku, umutsuzluk, öfke gibi duyguların ve kendisine/başkalarına yabancılaşma, ilişki kurmaktan kaçınma, kendini açamama gibi durumların ortaya çıkmasına neden olabilir (Solmuş, 2015, s.10–12).

19 yaşında bir üniversite öğrencisi iken, bir gece parkta yürürken tanımadığı bir erkeğin tecavüzüne maruz bırakılan Alice'in sözleri bunu destekler niteliktedir. Alice bir dergide yayınlanan makalesinde, tecavüz sonrasına ilişkin duygularını şu sözlerle ifade etmiştir: “tecavüze uğradığım sırada bekâretimi kaybettim; neredeyse hayatımı da kaybediyordum. Dünyanın işleyişine ve ne kadar güvenlikte olduğuma dair kimi varsayımlarımın da geçerli olmadığı anlaşılmıştı...” Bu nedenle güvenin yeniden tesis edilmesi, bedenin kontrol edilmesinden çevrenin kontrol edilmesine doğru bir süreç izler. Tecavüze maruz bırakılma durumunda krize müdahalenin öncelikli amacı, akut travma yaşayan kadının bulunması riskli olan mekandan uzaklaştırılıp güvende hissedebileceği bir yere yerleştirilmesidir. Güvenli çevrenin tesis edilmesi, kadının güven duyduğu sosyal destek mekanizmalarının harekete geçirilmesini de içerir. Ancak bundan sonra iyileşmenin bir sonraki adımı olan “güçlenmeye” geçilebilir. Herman bireyin kendi sorununu en iyi kendisinin bilebileceği ve müdahalenin bireyin kendisinden güç alması gerektiğini öne sürmüştür. “Kendi kararını tayin edebilme” bireyin kontrol duygusunun onarılmasında etkili bulunmaktadır (2015, s.173, 209–212).

Tecavüzü sesli olarak dile getirmenin; hem iyileşme ve güçlenme hem de kadın direnişini örgütleme konusunda önemli bir yeri var gibi görünüyor. Bu kadınların sesinin duyulur

olması, tecavüzün kitleleri etkileyen bir sosyal sorun olarak tanımlanmasını sağlayabilir. Tecavüzün sorun olarak tanımlanması ise çözüme yönelik çabaları güçlendirebilir. Bu noktada, Türkiye’deki tecavüz sorunsalına bakmanın yol gösterici olacağını düşünüyorum.

2.4.2. Tecavüzle Mücadelede Feminist Bir Hizmet Modeli Olanağı: Türkiye’ye İlişkin Eleştirel Bir Bakış

Türkiye’de tecavüzle mücadelede feminist bir hizmet modeli olanağı üzerine düşünürken; öncelikle şiddetin, kadına yönelik şiddetin, tecavüzü de içeren cinsel şiddetin nasıl tanımlandığına ve bu saldırıların yaygınlığına bakmam gerektiğini düşündüm. Bunu yaparken dünyadaki verilerden de yararlandım. Ataerkil değerleri özümsemiş ve evrensel insan haklarının hukukta temel oluşturmadığı ülkelerdeki durumun, Türkiye’deki durumla benzerlik gösterdiği ortaya çıktı. Tecavüzle mücadelede Türkiye iyi bir sınav veremiyordu. Ancak tabloya çözüm odaklı bakmanın yararlı olabilir. Çünkü sorunların, geliştirilecek feminist hizmet modeline temel oluşturacak gereksinimlere işaret ettiğini düşünüyorum.

Farklı kültürlerde, dinlerde, topluluklarda hatta aynı ülkenin farklı bölgelerinde bile çeşitli biçimlerde tanımlanan tecavüzün anlamı, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin o topluluktaki egemen tutumlarla bağlantılı olarak değişiklik göstermektedir. Kimi ülkelerde saldırı girişiminin kendisi tecavüz suçu sayılırken, kimi ülkelerde olayın gerçekleştiğine dair kesin kanıtlar ortadayken dahi tecavüzden kadın sorumlu tutulmakta ve cezalandırılmaktadır (özellikle Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde). Yazılı kanunların yanı sıra işleyen bir de yazısız kanun sistemi vardır ki bu sistem, hak ve özgürlüklerin devlet tarafından korunamadığı ülkelerde yazılı kanunlardan çok daha geçerlidir. Tecavüzün tanımlanmasına ilişkin bir diğer önemli nokta, kadının bu yaşantıyı anlamlandırışıdır. Bu anlamlandırma çoğunlukla toplumsal tavırdan etkilense de bireyin kendine özgürlüğü göz ardı edilmemelidir. Tüm bu nedenlerle tecavüzün yasal, toplumsal ve bireysel anlamının birlikte değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu durumda, aşağıda paylaştığım verilerle çizilen tablonun çok daha ağır olduğunu söyleyebilirim.

DSÖ şiddeti, “sahip olunan gücün ve iktidarın, fiziksel ya da ruhsal bir yaralanmaya ve kayba neden olacak biçimde bir başka insana, kendine, bir gruba ya da bir topluma doğrudan ya da dolaylı yolla uygulanması” olarak tanımlar. **Kadına yönelik şiddet** ise, toplumsal cinsiyet temelli her türlü şiddetin önlenmesine yönelik yasal tedbirler alınmasını zorunlu kılan bir

Avrupa Konseyi sözleşmesi olan Türkiye'nin de imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi'nde "bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel psikolojik veya ekonomik zarar veya ızdırıp veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" olarak tanımlar (2011). Tanımda da belirtildiği gibi kadına yönelik erkek şiddetinin duygusal, fiziksel, ekonomik vb. olmak üzere birçok biçimi vardır. Kadına yönelik şiddetin en sık yaşanan ancak en gizli kalan türü ise cinsel şiddettir. Tecavüz, sözel ve fiziksel cinsel taciz, ısrarlı takip, kadın ticareti (İstanbul Sözleşmesi)vb. gibi kadının bedeni üzerindeki haklarını ihlal eden ve kadın tarafından istenmeyen, erkek tarafından baskı, kontrol ve cinsel zevk için gerçekleştirilen her türlü cinsel eylem, kadına yönelik **cinsel şiddettir**.

Türkiye'de cinsel şiddetin bir türü olan **cinsel saldırı**, kadının cinsel dokunulmazlığına karşı işlenmiş bir suç olarak kabul edilir. Türk Ceza Kanunu (TCK)'nın 102. Maddesi'ne göre cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl etmek, cinsel saldırı kapsamına girmektedir (basit cinsel saldırı). Ancak bu noktada neyin vücut dokunulmazlığını ihlal edeceğine, söz konusu cinsel davranışların neler olduğuna dair bir belirsizlik görülmektedir. Saldırının vücuda organ veya sair bir cisim sokulması ile gerçekleştirilmesi durumunda ise bu davranış **nitelikli cinsel saldırı**, yani **tecavüz** olarak adlandırılır. Bu durumda bedene bir organ ya da cisim sokulmadan gerçekleştirilen öpmek, dokunmak, soymak gibi saldırılar tecavüz olarak nitelendirilmemektedir. Peki, esas alınacak olan toplumun cinsel davranışa, neyin tecavüz-taciz sayılacağına dair belirlenimi midir yoksa bireyin bu eyleme ilişkin algısı mıdır? Bunun en çarpıcı yanıtını İsveç örneğinde görebilmek mümkündür. 2007 yılında İsveç polisine 3.500'den fazla tecavüz vakası bildirilmiştir (Amnesty International Case Closed, 2010, s. 45). Bu oranla ülke; tecavüz yaygınlığı bakımından dünyanın, kadınların en fazla saldırıya maruz bırakıldığı ülkesi olarak nitelendirilmiştir. Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporlarına göre cinsiyet eşitliği konusunda lider ülkelerden biri olan İsveç'te tecavüz oranlarının bu denli yüksek olmasının çeşitli nedenleri vardır. Öncelikle tecavüz, çok daha geniş anlamda tanımlanmıştır. TCK'de basit cinsel saldırı olarak nitelendirilebilecek kimi eylemler, İsveç hukukuna göre tecavüz eylemine girmektedir. İsveç büyükelçiliğinin de belirttiği üzere (<https://140journos.com>, 2018) kişiye karşı işlenen suçların her biri ayrı ayrı kayda girilmekte, bu durum cezanın niteliğini de değiştirmektedir. Ayrıca İsveç'te tecavüz ihbar oranları dünya ortalamasına göre yüksek görülmektedir. Bunda yaşamın her alanında toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin ve

hak temelli anlayışın gelişmişliğinin belirleyici olduğu düşünülmektedir. Ülkede kadının insan hakları, devletin güvencesindedir. Bu bilgidен hareketle, özellikle tecavüz konusunda kadın deneyimlerini ve insan haklarını odak almayan bir yaklaşımın, ataerkil toplumlarda hukuk sisteminin kadını mağdur etmesi riskini ortaya çıkaracağını düşünüyorum.

Bedensel, cinsel ve ruhsal dokunulmazlığa karşı işlenmiş bir suç olan tecavüzün tanımlanmasına ilişkin sorunların yanı sıra, yaygınlığının belirlenememesi sorunu da ortadadır. Söz konusu güçlüğün; kadınların neyin tecavüz sayılabileceğine dair algılarının ataerkil biliş tarafından çarpıtılmış olması nedeniyle yaşadıklarını tecavüz olarak tanımlamaktan uzak olmaları, kadınların çeşitli baskılayıcı nedenlerle suç bildiriminde bulunmaması ve konuyla ilgili bilim insanları, yasa koyucu ve uygulayıcıların konuyu bir sosyal sorun olarak nitelendirerek derinlikli olarak ele almaması gibi nedenlerden kaynaklandığını düşünüyorum.

Dünyada, tecavüzü de içeren cinsel şiddet oranlarına bakıldığında; Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerindeki Arap kadınların %37'sinin yaşamları boyunca cinsel şiddetin çeşitli formlarına maruz bırakıldığı görülüyor. Sosyal normların erkek şiddetini normalize ettiği Asya ülkelerinde cinsel şiddet oranları oldukça yüksek (örn. Kamboçya %77, Hindistan %79, Vietnam %87). Latin Amerika ülkelerinde de sorunun yaygınlığı benzer (örn. Brezilya %86, Meksika %38) [CNN Sexual Harassment, 2017]. Avustralya'da 15 yaşından itibaren cinsel saldırıya maruz bırakılan kadınların oranı %17 (Australian Bureau of Statistics - Personal Safety Survey, 2012). Avrupa Birliği Temel Haklar Kurulu (European Union Agency for Fundamental Rights)'nun yaptığı şiddet araştırması (2014)'na göre; Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde yaşayan 13 milyon kadın, araştırma görüşmesinden önceki son 12 ay içinde fiziksel ve cinsel şiddete maruz bırakılmış. Üye ülkelerdeki kadınların %45-%55'i 15 yaşından itibaren cinsel şiddete maruz bırakılıyor. Resmi verilere göre İngiltere ve Galler'de, 16–59 yaş aralığındaki her 5 kadından biri (2013 yılı için bu sayı yaklaşık 85.000'dir) cinsel şiddetin farklı biçimlerine maruz bırakılmış. Cinsel şiddete maruz bırakılanların yalnızca %15'i güvenlik güçlerine bildirimde bulunmuş. Şiddeti uygulayanlar ise çoğunlukla (%90) tanıdıklar (Ministry of Justice Home Office and Office for National Statistics, 2013). Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmaya göre 1995–2010 yılları arasında kadınların ortalama %58'i tecavüze ya da cinsel saldırıya maruz bırakılmış (U.S. Department of Justice, 2016). Truman ve Langton (2015, s.2)'a göre Birleşik Devletlerde 2005 yılında 207.760, 2013 yılında 300.170 ve 2014 yılında 284.350 tecavüz ve cinsel saldırı olayı yaşanmış

Araştırmalara göre Güney Afrika’da Birleşik Devletlerdekinden 12 kat daha fazla sayıda tecavüz yaşıyor. Polis suç verilerine göre 2014–2015 yılları arasında toplam 53.617 cinsel suç işlenmiş. Polise bildirilmeyen olgular da göz önünde bulundurulduğunda bu sayının yaklaşık 482.000 olduğu tahmin ediliyor (Rape Crisis Cape Town Trust, 25.05.2016).

Women Stats 2011 verilerine bakıldığında, tecavüzün yaygınlığını gösteren grafikte dünya üzerinde kadınların tecavüze maruz bırakılma riskinin bulunmadığı hiçbir yerin olmadığı görülüyor. Söylenbilir ki tecavüz, dünya çapında yaygın bir sağlık sorunu ve hak ihlali sorunu olarak varlığını sürdürüyor. DSÖ Medya Merkezi tarafından Ocak 2016’da güncellenen verilere göre, yaşamı boyunca fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakılan dünya üzerindeki kadınların oranı %35 (her üç kadından biri şiddete maruz bırakılmakta). Ayrıca kadınların birçoğu ilk cinsel deneyimini tecavüze maruz bırakıldığında yaşadığını belirtmiş. Rapor, cinsel saldırının yaygınlığına etki eden etmenler olarak “ailenin namusu ve bekâretin önemine verilen değer, ataerkil cinsel ideoloji ve cinsel şiddete yönelik yasal yaptırımların zayıflığı”nı öne sürmekte (WHO Fact Sheet No: 239, 2016).

Türkiye’de yapılan sınırlı sayıdaki araştırma ve derlemeden elde edilen bilgiler, dünyadaki cinsel saldırı yaygınlığıyla paralellik gösteriyor. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014)’na göre Türkiye’de kadınların %38’i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddeti deneyimliyor. Kadınların %26’sı henüz 18 yaşını tamamlamadan evlendiriliyor, evli kadınların da %12’si cinsel şiddete maruz bırakılıyor. İHD’nin 2014 Hak İhlalleri Raporu’na göre Türkiye’de her 4 saatte 1 kadın bir erkeğin tecavüzüne maruz bırakılıyor. 2014 yılı içerisinde 282 kadın hem tacize hem de tecavüze maruz bırakılmış. Bağımsız İletişim Ağı tarafından medyadan günlük olarak derlenen, yargıya da yansımış toplumsal cinsiyet temelli şiddet olguları bilgisine göre; erkekler 2017 yılında en az 290 kadın, 22 çocuk ve olay sırasında kadınların yanında olan/cinayeti engellemeye çalışan 34 erkeği öldürmüş; 101 kadına tecavüz etmiş; 247 kadını taciz etmiş; 376 kız çocuğuna cinsel istismarda bulunmuş; 417 kadını yaralamış (Erkek Şiddetinin 2017 Grafiği, 2018). Adalet Bakanlığı verilerine göre; 2010 yılında TCK uyarınca cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar kapsamında açılan cinsel saldırı suçları (6.533) ve cinsel taciz (11.564) suçlarına ilişkin toplam dava sayısı 18.097 iken, 2017 yılında bu sayı cinsel saldırı (6.621) ve cinsel taciz (11.632) olmak üzere 18.253’e yükselmiş durumda. Mahkûmiyet oranları ise 2010’da cinsel saldırı (2.155) ve cinsel taciz (2252) olmak üzere toplam 4.407 iken, 2017’de cinsel saldırı (4305) ve cinsel taciz (4935) olmak üzere 9240 (Adalet İstatistikleri 2017).

Verilerin gösterdiği gibi kadının insan haklarının ihlali olan tecavüze dayalı erkek şiddeti, tüm uluslararası bağlayıcılığı olan sözleşmelere ve ulusal mevzuata dayalı uygulamalara rağmen, yaygınlığını artırarak sürdürüyor. Durumun anlaşılması ise, ataerkil değerleri özümsemiş toplumun sosyo-kültürel ve politik özelliklerinin çözümlenmesini gerektiriyor. Bu özellikler, devletin bu kadınlara sunduğu hizmetlerin niceliğini, niteliğini belirliyor. Bu noktada, tecavüzle mücadelede Türkiye’deki duruma bakmanın bu konuda feminist bir hizmet olanağı üzerine düşünmede kaynak sağlayabileceğini düşünüyorum.

İstanbul Sözleşmesinin 25. Maddesi “Taraf Devletler, mağdurlara yönelik tıbbi ve adli muayene, travma desteği ve danışmanlık sağlamak üzere, yeterli sayıda, uygun ve kolay erişilebilir tecavüz kriz veya cinsel şiddet yönlendirme merkezlerinin kurulması için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.” demektedir. Söz konusu sözleşmeyi imzalayan devletler toplumsal cinsiyete dayalı her tür şiddeti önlemek, kovuşturmak, ortadan kaldırmak; kadına yönelik her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmek; şiddete maruz bırakılanı desteklemek için kapsamlı politikalar geliştirmek gibi temel amaçlara ulaşmak üzere gerekli yasal uygulamaları gerçekleştirmeyi kabul etmiştir (İstanbul Sözleşmesi, 2011). Türkiye de imzacı ülkelerden biridir ancak erkek şiddetinin günümüzdeki yaygınlığı göz önünde bulundurulacak olursa bu konudaki amaçlara ulaşmada yeterince başarılı olamadığı söylenebilir.

2010 yılında CEDAW’a sunulan 6.Gölge Rapor (CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu ve TCK Kadın Platformu, 2010)’a göre; Türkiye’nin giderek muhafazakarlaşması sonucu kadınların hak ve özgürlüklerini kullanma girişimlerinin zayıflamasının ve kamu-sivil toplum işbirliğinin sağlanamamasının etkisiyle cinsel şiddet de dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet göstergelerinin büyük çoğunluğunda iyileşme görülmemiştir.

İHD’nin 2012 Yılı İnsan Hakları İhlalleri Raporu (İHİR)’na göre Türkiye’de 177 kadın öldürülmüş, 546 kadın toplumsal alanda kadına yönelik şiddete, tecavüz ve tacize uğramış, 176 kadın ev içi şiddete uğramış ve 92 kadın fuhuşa zorlanmıştır.2013 Yılı İHİR’sine göre 2013 yılında 269 kadın öldürülmüş, 135 kadın öldürme girişiminden yaralı kurtulmuş, 556 kadına taciz, tecavüz ve şiddet yaşatılmıştır. Yine aynı derneğin 2015 Yılı İHİR’sine göre yıl içerisinde 345 kadın öldürülmüş, 244’ü taciz/tecavüz- 561’i darp/şiddet olmak üzere toplam 805 kadın şiddetin çeşitli biçimlerine maruz bırakılmış, 213 kadın fuhuşa zorlanmıştır. Kadının insan hakları ihlallerinin bu kadar yoğun yaşandığı bir toplumda tecavüz kriz merkezlerinin açılması ve ülke genelinde yaygınlaştırılması çok temel bir gereksinimdir.

ŞÖNİM’ler (Mart 2016 tarihinde yayınlanan yönetmelikte belirtildiği üzere) bir ölçüde bu sorumluluğu yerine getirmektedir. Bu merkezler “şiddete yönelik koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verilmesi” amacıyla kurulmuştur. Ancak merkezlerin yapısı ve işleyişiyle ilgili olarak 48 kadın örgütünü ve bazı belediyeleri temsilen 26–27 Ocak tarihlerinde ŞÖNİM Çalıştayı’na katılan 120 kadın; bu merkezlerin kadını aile içinde tanımlayarak geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini güçlendirdiği, yeni merkezi örgütlenmenin (merkezler ASPB İl Müdürlüklerine bağlıdır) sivil toplum örgütleri ve belediyelerin bağımsız sığınma evi ve danışma birimi çalışmalarına müdahale riski taşıyacağı, merkezlerin kadınlar için ulaşılabilir, hizmetlerinse gereksinim odaklı olmaktan uzak olduğu konusunda aynı görüşü paylaşmaktadır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2016). Ayrıca merkezlerin hem kadına hem erkeğe ve tüm şiddet türlerine yönelik hizmet verecek şekilde kurgulanması ve kuruluş politikasının cinsiyetlendirilmemesinin hizmetlerin işlevselliğini olumsuz yönde etkileyeceğini düşündürmektedir.

Eşitsizliğin öğrenilmiş bir inşa sürecine dayandığı görüşüne göre kadının ikincil konumu, öğrenilmiş ve toplum geneline kabul ettirilmiş bir değerler sisteminin sonucudur. Kadın akıl, beceri, güç yoksunudur (!) Kadın cinselliği tüm kötülüklerin kaynağıdır; bu durum aile kurumunun varlığını tehlikeye sokmaktadır (Doğan, 2016, s. 45–52) Öyleyse kadının bedeni, zihinsel ve fiziksel eylemliliği kontrol altına alınmalıdır. Bu bakış açısı erkeği kadın üzerinde doğal hak sahibi yapmaktadır. Kadının onurunun değerinin yerini ailenin namusunun (aile birimi ile sembolize olan ataerkil düzenin) korunması gereği aldığı için kadın haklarının korunması ve kadınların doğuştan sahip oldukları hakları kullanmaları yapısal olarak engellenmektedir. Kadının insan haklarını korumaya yönelik yapılan düzenlemeler hak temelli olarak yapılandırılmadığı için pratikte yetersiz kalmaktadır. Örneğin TCK’de cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar arasında yer alan cinsel saldırıda bulunma suçunu işlemiş bir erkek, gerçekleştirmiş olduğu eylemin niteliğine göre değişen bir süreyle hapis cezası almaktadır. Eylemin suç sayılması için kişinin vücut dokunulmazlığına saldırı olması gerekmektedir. Cinsel saldırı yalnızca fiziksel etkileriyle değerlendirilmekte, saldırıya maruz bırakılan kadının ruhsal etkilenimi göz ardı edilmektedir. Oysa bireyin “vücut bütünlüğü” kadar “ruhsal bütünlüğü” de değerlidir.

Tecavüz saldırısı ile ilgili soruşturma ve kovuşturmanın yapılması için saldırıya maruz bırakılan kadının altı ay içerisinde şikâyetle bulunması gerekmektedir (TCK md.73). Bu süre

aşıldığında ya da şikâyetinde bulunan kadın şikâyetini geri çektiğinde şahsi haklarından da vazgeçtiğini açıklamışsa (TCK md.73) hukuk mahkemesinde dava açma hakkını kaybetmektedir. Nitelikli cinsel saldırı şikâyetine bağlı değildir ancak bunun yasal tanımının genişletilmesi gereksinimi ortadadır. Tecavüzün yarattığı ruhsal travmanın etkileri ve kadının tecavüzcünün ve sosyal çevrenin baskısı ile şikâyetini çekmesi gibi durumların akılda tutularak birey ve olay odaklı bir sürecin işletilmesi önemli bulunmaktadır.

Üzerinde durulması gerektiği düşünülen bir diğer konu “ikincil mağduriyet”tir. İstanbul Sözleşmesi’ne göre taraf devletler yargılamanın biran önce gerçekleşmesi ve bu süreçte şiddete maruz bırakılan bireyin haklarının gerçekleşmesi için önlemler almalıdır. Tecavüze maruz bırakılan kadının süreçle ilgili bilgilendirilmesi; ifadesinin uygun bir ortamda ve zamanda, alanında uzman kişiler tarafından bir kez alınması, psiko-sosyal destek hizmetlerinden yararlandırılması, sürece etkin katılımının sağlanması ve soruşturma-kovuşturmanın hızlı bir şekilde yapılmasının (Dumrul ve Karaböcek Danacı, 2015,s.266) kadının ikincil mağduriyetini bir ölçüde önleyeceği düşünülmektedir. Oysa dava sürecinin uzaması, tecavüzcüyle tecavüze maruz bırakılanın yüz yüze getirilmesi; tecavüz sırasında bulunulan mekân, giyilen kıyafet, bağırarak yardım isteyip istememe gibi nedenlerle saldırının inandırıcılığını sorgular nitelikte şiddete “maruz bırakılanı yargılayıcı” bir tutumun olması, gereksinim odaklı hizmet sunumunun yeterli olmaması vb. ile kadın kişi ve kurumlarca ikinci kez tecavüze maruz bırakılmaktadır. Tecavüzü şikâyet etmek, ataerkil baskı ve şiddetin yoğun olduğu bir toplumsal yapıda cesaret isteyen bir eylemdir. Bu nedenle tecavüzü dile getiren kadınların desteklenmesi ve güvenliğinin sağlanması büyük bir gerekliliktir. Dumrul ve Karaböcek Danacı (2015, s.270)’ya göre, tecavüze maruz bırakılan kadınlara sunulan hukuki ve psiko-sosyal destek, bireyi güçlendirerek adalet arayışı için cesaretlendirecektir.

Gün geçtikçe daha da muhafazakârlaşarak ataerkil değerlerin kökleştirildiği toplumsal yapı ve cinsel şiddet olgularının yaygınlığı göz önünde bulundurulduğunda, kadına yönelik cinsel şiddetle mücadelede daha etkin olabilmek; kadınlara koruyucu, önleyici, iyileştirici, güçlendirici nitelikte hizmetler sunabilmek adına konu özelinde geliştirilecek feminist hizmet modellerine gereksinim duyulduğunu düşünüyorum. Araştırma raporunun son bölümünde sunacağım önerilerin bu modellerin geliştirilmesine katkı sunmasını umuyorum. Önerilerden söz ederken, farklı ülkelerdeki iyi uygulama örneklerinin bu olanağın gerçekleştirilmesine önemli bir katkı vereceğini düşünüyorum.

2.4.3. Tecavüz Saldırısı Sonrası Kadınlara Sunulan Hizmetlere Yönelik İyi Uygulama Örnekleri

Hak ihlalinin tazmini için yasal, cezai yaptırım ve hizmet sunumunu içerecek şekilde eyleme geçmek; bireysel iyileşme için olduğu kadar toplumsal iyileşme (sosyal değişim) için de bir adım olabilir. Bu varsayımdan hareketle, erkek cinsel şiddetiyle mücadelede başarı sağladığı görülen ülkelerin deneyimlerinden yararlanmanın yararlı olabileceğini düşünüyorum. Bu nedenle aşağıda farklı ülkelerdeki uygulamalara ve Almanya'daki araştırmalarım sırasında öğrendiklerime aşağıda yer verdim.

Ecevitoglu siyasal iktidarı birbirleri ile benzer anlamlar taşıyan “yasa-uygulama, ilke-kullanım, otorite-güç” kavramları ile ele almıştır. Siyasal iktidarın varlığını sürdürebilmesi, ona tabi olanların otoritenin dayattığı ve meşrulaştırdığı ilkelere uygun davranmasına bağlıdır. Bu noktada iktidar ve iktidarı egemen kılanlar arasındaki ilişkiye bakmak yararlı olabilir. Kimi kuramcılar bu ilişkiyi babanın diğer aile üyeleri üzerinde otorite sahibi olduğu ataerkil aile düzeni ile bağdaştırırken kimileri karşılıklılık ve mübadele ile açıklamıştır (2012, s.55). Ancak ‘yasa’sını adil hukuk değerleri üzerine inşa etmeyen hiçbir siyasal iktidar, toplum üyelerine eşit, özgür, adil bir yaşamın güvencesini veremez. Bu bağlamda tecavüzün nasıl değerlendirildiği toplumsal yapının niteliğine bağlı olarak değişmektedir. Tecavüze maruz bırakılan kadına yönelik sunulan hizmetler ve yapılan sosyal harcamalar da buna göre şekillenmektedir.

Tarihsel olarak bakıldığında, cinsel suçlar ilk çağlarda (Mezopotamya uygarlıklarında) “yerine konulamayacak bir değerın yitimine neden olan eylemler” olarak nitelendirildiği için tecavüzcülere ölüm gibi ağır cezalar verilmiştir (Can, 2012, s.288, 293). Ataerkil aile yapısının hâkim olduğu Roma döneminde, toplumda ve yargıda sınıf ayrımcılığı ve cinsiyet eşitsizliği göze çarpmaktadır. Latin Amerika ve Avrupa ülkelerinin birçoğunu etkilemiş İtalyan Ceza Yasası ve Nasyonel Sosyalist Alman Ceza Yasası ise bireye tamamen egemen olma amacını güden ırk üstünlüğünü gözetmiştir. Aile bir kamu kurumu olarak değerlendirildiği için aileye karşı işlenen cinsel suçlar, devlete karşı işlenmiş sayılmıştır. Eski İspanyol Ceza Yasası teolojik ahlaklılığı öncelerken, Fransız Ceza Yasası kamu düzeni ve genel adap kurallarını esas almıştır. İsveç Ceza Yasası, onarıcı nitelikte kararlar içermektedir. Günümüzde bu yasa, suçun önlenmesini sağlayacak tüm hukuk ve sağlık kuruluşlarının işlevsel bir şekilde hizmet etmesini garanti etmektedir. Sosyalist ülkelerde ise cinsel

suçlar, “insan yaşamına, özgürlüğüne ve özsaygısına” yönelik işlenmiş suçlar olarak nitelendirilmiştir (Can, 2012, s.355–403).

Tecavüz suçunun cezalandırılması ilk çağlardan bu yana kamu gündemini meşgul etse de tecavüze maruz bırakılan kadının yaşadığı sorunlar ve gereksinimleri uzun yıllar göz ardı edilmiştir. Cinsel sağlık, doğum kontrolü ve kürtaj, doğurganlığın denetimi (Rowbotham, 2013, s.129) gibi konularda yapılan çalışmaların yanında tecavüze maruz bırakılan kadınların sorunları ikinci planda kalmıştır. Bunu toplumsal belleğin cinsiyetçi bir biçimde işlenmesinin, avcının (erkeğin) avını (kadını) avlamasının normalize edilmesinin bir sonucu olarak görüyorum. Çünkü bu yaşantıların sorun olarak tanımlanması, ataerkil çıkarlara aykırılık teşkil edecektir. Böylece eril iktidar sorgulanır hale gelecektir.

DSÖ kadın sağlığı açısından cinsel şiddetin ortaya çıkarabileceği sonuçları üreme sağlığı sorunları (jinekolojik travma, istenmeyen gebelik, sağlıksız koşullarda yapılan kürtaj, cinsel işlev bozukluğu, cinsel yollarla bulaşan hastalıklar, travmatik fistül), ruh sağlığı sorunları (depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, uyuma güçlükleri, somatik şikayetler, intihar davranışı, panik bozukluk), davranışsal (korunmadan cinsel birleşme, çok partnerlilik, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi yüksek risk içeren davranışlar; cinsel şiddet uygulayıcısı olma ya da yeniden cinsel şiddete maruz bırakılma) ve ölümcül (intihar, AIDS, gebelikte yaşanan zorluklar, sağlıksız koşullarda yapılan kürtaj nedeniyle ölüm; tecavüz sırasında öldürme ya da namus cinayeti, tecavüzden doğan çocuğu öldürme) sonuçlar olarak sınıflandırmıştır (2012). Tecavüzü ve cinsel şiddetin her türlüünü önleyici çalışmaların yapılması kadar önemli bir diğer konu ise cinsel şiddete maruz bırakılan kadınlara sunulacak hizmetlerin gereksinim odaklı ve sistemli olarak sunulması, her kadın ve genç kız için ulaşılabilir olmasıdır. Tecavüze ve farklı cinsel şiddet türlerine maruz bırakılan kadınlara sunulan hizmetler ülkelerin toplumsal cinsiyet algısına, demokrasi kültürüne, adil yargı sisteminin yerleşikliğine, insan onuruna verilen değere vb. göre değişiklik göstermektedir.

DSÖ (2012)’ye göre sağlık hizmetleri ve adli hizmetlerin; alanda yetişmiş, danışanın durumuna ilişkin hassasiyet gösteren kişiler tarafından ve danışan-hizmet veren ortaklığına dayalı sunumu, iyi uygulamanın temelidir. Bununla birlikte cinsel şiddete ilişkin bilgi temeli oluşturmak, cinsel şiddete ilişkin toplumsal farkındalık yaratmak ve yasal reformlar yapmak (tecavüz ve cinsel saldırı tanımını genişletip güçlendirmek, polisleri ve hâkimleri eğitmek, konuya duyarlı hale getirmek, var olan hukuk kurallarının uygulanma düzeyini artırmak) da oldukça önemli bulunmaktadır.

Tecavüz olgularının oldukça sık yaşandığı Amerika Birleşik Devletleri'nde yaklaşık olarak her 6 kadından biri yaşamı boyunca tecavüz girişimine (%2.8) ya da tamamlanmış tecavüze (%14.8) maruz bırakılmaktadır (U.S. Department of Justice, 2000). 1995–2013 yılları arasında yapılmış bir araştırma (Sinozich ve Langton, 2014), 18–24 yaş aralığındaki yaklaşık 34.500 kadının tecavüze maruz bırakıldığını ortaya koymaktadır. Ülkede tecavüze maruz bırakılan bireylere yönelik hizmetler oldukça gelişmiştir. 7 gün 24 saat ulaşılabilir olan bir ulusal cinsel saldırı hattı (National Sexual Assault Hotline) bulunmaktadır. Her eyalette hizmetler yerelleşmiştir. Eyalet kanunları ve uygulamaların farklılık taşıdığı göz önünde bulundurulduğunda, hizmetlerin gereksinimleri karşılayabilecek nitelikte olması için yerleştirilmesi ve yardım sunan merkezlerin sayıca fazla olması önemli görülmektedir. Ülkede yalnızca tecavüze maruz bırakılan kadınlar ve kız çocuklarına hizmet veren kuruluşlar olduğu gibi farklı sorunlara sahip bireylerin de yararına bütünlük hizmet veren kuruluşlar bulunmaktadır. Ancak genel eğilim, tecavüze maruz bırakılan kadınların diğer tüm sosyal ya da bireysel sorunlardan ayrı olarak tecavüz konusunda uzmanlaşmış bir hizmet modeli içerisine alınması yönündedir. Kuruluşlarda bireysel danışmanlık, grup danışmanlığı, tıbbi bakım ve hastanede ve mahkeme sürecinde eşlik, adli savunuculuk, topluluk eğitimi, tecavüzü önleme ve kendini savunma programları, uzmanlık eğitimi, olgu çalışması, acil sığınak, gönüllü hizmetleri gibi hizmetler sunulmaktadır (centers.rainn.org/, 20.12.2016). Kimi eyaletlerde tecavüze maruz bırakılanlar için yardım fonları da bulunmaktadır. Bu fonla kurulan yardım merkezleri bireyin her türlü gereksinimini karşılamak üzere birey, grup, toplum odaklı olarak hizmet etmektedir (stgm.org.tr, 20.12.2016).

Amerika'ya benzer olarak İngiltere, İrlanda ve İskoçya'da da tecavüz özelinde uzmanlaşmış hizmet sunumu söz konusudur. İngiltere'de yapılmış bir araştırmaya göre; araştırmaya katılanların %7'si (567.000 kadın–102.000 erkek) cinsel saldırıya maruz bırakılmıştır. İngiltere'de kadınların cinsel şiddete maruz bırakılma olasılığı ise erkeklere göre 4 kat fazladır (The 2015 to 2016 Crime Survey for England and Wales, 2016, s.7). İrlanda ile benzer olarak İngiltere ve İskoçya'da oluşturulmuş olan tecavüz kriz merkezleri feminist bakış açısıyla oluşturulmuş ulusal hizmet standartlarını esas almaktadır (Rape Crisis England and Wales and Rape Crisis Scotland, 2012). Sunulan hizmetlerse ücretsizdir. İskoçya'daki tecavüz kriz merkezlerinde sunulan hizmetler arasında telefon, e-posta, mektupla iletişim; yüz yüze görüşme, grupla çalışma; yasa, sağlık sistemi ve diğer konularla ilgili bilgilendirme; tedavi kliniğine, polise, mahkemeye giderken eşlik etme; yardım alınabilecek farklı kuruluşlara havale etme, polise şikayet etmede destek olma, gevşeme ve aromaterapi gibi

terapi olanağı sunma, yerel kuruluşları eğitme ve bu kuruluşlara konsültasyon verme gibi hizmetler bulunmaktadır (rapecrisisscotland.org.uk, 12.12.2016).

Sosyal refah hizmetleri gelişmiş olan ülkelerin tecavüze maruz bırakılan kadınlara yönelik sunduğu hizmetleri inceledikten sonra, bu ülkelerden birine giderek yerinde gözlem yapmaya karar verdim. Almanya’da kadınlara yardım hizmeti veren çok sayıda merkezle iletişime geçtikten sonra Fetz isimli, tecavüz kriz merkezi olarak hizmet veren bir kadın danışma merkezi tarafından araştırma yapmak üzere kabul edildim. 3 ay süre ile kurumda gözlem ve araştırma yaptım. Bu süre boyunca, tüm yardım ekibinin katıldığı üç toplantı gerçekleştirdik. Bu toplantılarda sorduğum sorulara yanıt verdiler, Almanya’nın kadın politikasını anlattılar, sunulan hizmetlerden söz ettiler. Bu kuruluş çalışanlarının yanı sıra başka kadına destek kuruluşları ile de görüşmeler gerçekleştirdim. Yazının ilerleyen bölümlerinde öğrendiklerime ve değerlendirmelerime yer vereceğim.

Gözlem ve araştırma yaptığım kuruluş, tüm şiddet türlerine maruz bırakılmış farklı kadınların gereksinimlerine yönelik hizmet veren bir kuruluştur. Kadınla ya da grupla çalışırken kullandıkları geniş bir kuram yelpazeleri vardı. Ancak asıl olanın danışan-danışman ilişkisi olduğunu vurguladılar birçok defa. En sık yararlandıkları yaklaşım, güçlendirme yaklaşımıydı. Kuruluşa başvuru doğrudan olabildiği gibi güvenlik, hastane, yargı, eğitim kurumları vb. yönlendirmesiyle de olabiliyordu. Kadının hizmet bedelini karşılayabilme durumuna göre bir ödeme planı yapılıyordu. Hizmetler ücretsiz sunulabiliyor ya da sigorta tarafından karşılanıyordu. Kadının ödeme gücü ölçüsünde kadından da alınabiliyordu bu hizmet bedeli. Kuruluşun ekonomik destek gereksinimi olan kadınlar için oluşturduğu bir fon bulunuyordu. Başvurunun ardından yapılan sosyal inceleme sonucu, kadına fondan bir defalığına ya da bir süreliğine maddi destek sağlanabiliyordu. Kuruluş yarı özel yapıdaydı. Hem belediye tarafından destekleniyor hem de kendi gelir havuzunu oluşturuyordu. Ayrıca bağışçıların destekleri de kuruluş için önemli bir gelir kaynağıydı. Merkezde çok farklı uzmanlık alanlarına sahip terapistler çalışıyordu. Psikolog, sosyal çalışmacı, öğretici, sosyal eğitimci bunlardandı. Merkez yalnızca yetişkin kadınlara değil, genç kadınlara da hizmet veriyordu. Lezbiyen ve biseksüel kadınlarla, evden kaçan genç kadınlarla çalışan ruh sağlığı uzmanları vardı. Sundukları terapi hizmetinin yanı sıra psikolojik danışma ve rehberlik, hukuki danışmanlık, tecavüz sonrası danışmanlığı veriyorlardı. Birey, grup ve topluluk düzeyinde çalışmalar yürütüyorlardı. Orada bulunduğum dönemde devam eden bir güçlenme grubuna katılma fırsatı bulmuştum. Bunun dışında topluluk aktiviteleri düzenliyorlar, eğitim

seminerleri veriyorlardı. Genel olarak hizmet politikalarının odağında toplumsal cinsiyete duyarlılık vardı. Kadınların yaşadıkları sorunların kaynağının bireysel değil, politik nedenlerden kaynaklandığı varsayımıyla hareket ediyorlardı. Politik düzeyde etki yaratabilmek için aktivist tutumları güçlenmişti. Almanya'daki kadın hareketinin güçlenmesinin, kadınların dayanışma kurarak eyleme geçmeleriyle mümkün olduğundan söz ettiler. Ülkede proaktif çalışmaların yaygın olmasına rağmen, kadına yönelik şiddet oranları yüksekliğini koruyordu. Bununla birlikte cezasızlık oranları düşüktü. İstendik bir düzeyde olmasa da tecavüz saldırıları şikayet ediliyordu. 2002 yılında çıkarılan Şiddetten Korunma Yasası (Gewaltschutzgesetz), kadının erkek şiddetinden korunması konusunda sivil mahkemelere daha geniş yetkiler vermişti. Sonraki yıllarda yaşanan birkaç tecavüz saldırısı ve 2015-2016 senesinde yılbaşı gecesi yaşanan tecavüzler, kadına yönelik cinsel şiddet meselesini önemli bir sosyal sorun olarak kamu gündemine taşımıştı. Kadın aktivistler ve erkek şiddetine karşı mücadele eden örgütlerin baskısı ile tecavüzün yasal tanımı değiştirildi.

Almanya, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadelede yalnızca kadınlarla çalışıp onlara yönelik hizmet üretmiyor, aynı zamanda saldırgan erkeklerle de çalışmalar yürütüyordu. Avrupa ülkeleriyle işbirliğinde yürüttüğü şiddet uygulayıcısı erkeklerle çalışma programı (DAPHNE) bunlardan biriydi. Programla birlikte, sahada şiddet uygulayan erkeklerle çalışma deneyimlerinden bir veri tabanı oluşturulmuştu. Bu veri tabanı; şiddete maruz bırakılan kadın ve çocukların güvenliğini artırmak ve erkeklerin şiddetsiz iletişim kurmalarını sağlamak için iyi bir kaynak olarak görülüyordu. DAPHNE programının altında ENGAGE, ASAP, CONSCIOUS gibi şiddet uygulayan erkeklerle çalışma projeleri hayata geçirilmişti. Ayrıca proje çıktısı olarak, şiddet uygulayan erkeklerle çalışmada yararlanılabilecek bir kılavuz da geliştirilmişti.

Almanya tecavüze maruz bırakılan kadınlara sunduğu hizmetler bakımından bütünlük bir model benimsemiş görünüyordu. Ülkenin tüm eyaletlerinde, şiddetin her türüne maruz bırakılan kadınların yardım talep edebileceği danışma ve kriz merkezleri, kadın sığınmaevleri, ilk adım birimleri bulunuyordu. Hizmet veren kuruluşların isimleri genel olarak “danışma merkezi” olarak geçiyordu ancak cinsel şiddet de dâhil olmak üzere kadına yönelik erkek şiddetinin her türüne karşı mücadele ediyor, bu şiddet türlerine maruz bırakılan kadınlara yönelik hizmet sunuyorlardı. Bu yaklaşımın damgalayıcı olmayı engellediğini düşünüyorum.

Bu kadın dostu merkezlerde, alanında uzman kadınlar gereksinim sahibi kadınlara bilgilendirme, eğitim, yasal danışmanlık, psikolojik danışmanlık ve terapi, grupla çalışma, kendine yardım gruplarını destekleme, kendini koruma eğitimleri; şikâyet, muayene ve tedavi, dava sürecinde eşlik; krize müdahale, tecavüze maruz bırakılan kadının arkadaşlarına, ailesine ve yakınlarına danışmanlık gibi hizmetler sunuyordu. Bu hizmetler Almanca bilmeyen farklı etnik kökene mensup danışanlara, o dili kullanabilen meslek elemanları tarafından sunuluyordu. Almanya’da tecavüz, kamu davası açılmasını gerektiren bir suç olarak görülüyordu. Kadın şikâyetinde bulunduğu takdirde şikâyetinden vazgeçse dahi kamu otoriteleri olaya müdahale etmekle yükümlüydü. Bu yasal durum saldırganın kadını tehdit edip korkutarak şikâyetten vazgeçirmesini engellese de kadının bedeni ve yaşamı üzerinde bir kamusal kontrol oluşturuyordu. Kamunun müdahalesi; kadının şikâyet etmeme hakkını, bedeni ile ilgili karar verme özgürlüğünü kısıtlıyordu. Beden, kişinin kendisine değil kamuya mal ediliyordu.

Tecavüze maruz bırakılan bir kadın polisi arayıp şikâyetçi olduğunda, kadınla ilk görüşmeyi yapan bir kadın polisti. İlk ifadesi alındıktan sonra kadın, özel olarak cinsel şiddet eylemleriyle ilgilenen bir birime yönlendiriliyordu. Kadının sorgulama için kadın memur tercih etme hakkı vardı. Bu polisler, kadına yönelik şiddet olgularına müdahale etmeye yönelik özel olarak eğitilmişlerdi. Almanya’da kadına yönelik şiddet konusunda danışma ve kriz merkezleri, sığınmaevleri ve ilk adım birimleri, hastaneler ve sağlık kuruluşları, okullar, üniversiteler, hastaneler, polis teşkilatı vb. tüm sosyal kuruluşlar arasında etkin bir işbirliği vardı. Şiddetin ihbar edilmesi konusundaki duyarlılık oldukça gelişmişti (Fetz Frauenberatungs und Therapiezentrum Fetz Frauenberatungs und Therapiezentrum [FETZ] araştırma notları, 2016).

Ataerkil sosyal özelliklerin ve hukuk düzeninin var olduğu toplumlarda tecavüze maruz bırakılan kadın, suçluluk ve utanç duygularını yoğun olarak yaşamaktadır. En önemli gereksinimi suçlunun suçunun ifşa edilmesi ve sosyal çevresinin, toplumun kendine inanmasıyken böylesine cinsiyetçi bir yapı içerisinde gereksinimleri karşılanamamaktadır. Bu durumda kadın kendisini dışlanmış hissedebilir, kendisini tecavüze uğramamış olan diğer kadınlardan farklı bir gerçeklikte konumlandırabilir ve sosyal yaşamdan soyutlayabilir. Ataerkil toplumun tecavüze maruz bırakılmış kadına yönelik damgalayıcı tutumu da kadının olumsuz duygularını güçlendirecektir. Bu nedenle kriz merkezlerinin farklı sorunlara sahip her kadının yardım isteyebileceği birimler olmasının kadının yaşadıklarını daha farklı

değerlendirmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Böylece yalnızca tecavüz durumunda krize müdahale yapılan birimlerin bir anlamda damgalayıcı olan yapısından uzaklaşmış olacak, kadınların kadın sorunları olarak nitelendirilen ancak ataerkil sistem sorunu olan sorunlara karşı birlikte mücadele gücünü artıracaktır.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Çalışmamın bu bölümünde araştırmanın tasarımı, araştırmanın öznelere, verilerin oluşturulması, verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgiler ile çalışma boyunca karşılaştığım güçlükler ve etik konularla ilgili bilgiler yer almaktadır. Tüm bunları nasıl ve hangi gerekçelerle gerçekleştirdiğim ilerleyen bölümlerde anlatılmıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN TASARIMI

Bu bölümde; araştırma konusunu tecavüze maruz bırakılan kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimleri olarak seçmemde belirleyici olan etmenleri gerekçeleriyle birlikte açıklayacak, bu keşifte yol gösterici olan feminist duruş noktası kuramına (Feminist Standpoint Theory) dayalı bir yöntemsel çerçeve içinde feminist nitel araştırma olarak kurguladığım bu araştırmanın metodolojik içeriğini ortaya koymaya çalışacağım.

3.1.1. Konuya İlgili ve Alana Giriş

2002 yılında, Mardin’de aralarında yüzbaşı, muhtar, korucu ve devlet memurunun da bulunduğu 28 saldırgan 13 yaşında bir kız çocuğuna aylarca cinsel saldırıda bulundu. Duruşma raporları hukuka aykırı bir şekilde medyaya sızdırıldı. Kız çocuğunun kimliği ifşa edildi. Dava 7 yıl sürdü. Mahkeme, çocuğun rızası olduğuna hükmetti ve saldırganlar 1-9 yıl arasında değişen hapis cezasına çarptırıldı. Hâkimin kız çocuğuna sorduğu soru dikkat çekiciydi: “Göster nasıl yaptılar?”¹

Bir aktivist olan Pippa Bacca’nın; şiddetin egemen olduğu ülkelere barış getirebilmek adına çıktığı yolculuk, 31 Mart 2008’de Kocaeli’de bindiği kamyonetin şoförü tarafından tecavüze maruz bırakılıp, boğularak öldürülmesiyle son buldu. Saldırganın cezası “hafifletici sebepler” indirimi ile ömür boyu ağırlaştırılmış hapis cezasından 30 yıl hapis cezasına indirildi.²

4 Mart 2009 geceyarısı İstanbul Etiler’de bir çöp konteynerinde Münevver Karabulut’un tecavüz edildikten sonra parçalara ayrılmış bedeni bulundu. Saldırgan kırmızı bültenle aranmasına rağmen yakalanamadı, 197 gün sonra kendisi teslim oldu. Karabulut’un türlü ağır işkencelerin ve cinsel şiddetin ayrıntılarını içeren otopsi raporu, medyada paylaşıldı³

¹<https://m.bianet.org/bianet/genclik/125189-n-c-nin-avukati-keskin-hakimler-tecavuze-ortak-oldu>

²<https://www.cnnturk.com/2012/turkiye/04/21/pippa.baccanin.katiline.ceza.indirimi/658133.0/index.html>

³<https://www.ntv.com.tr/turkiye/10-adimda-munevver-karabulut-cinayeti,yOwVX2GNEUaNMoZoQCz9KA>

Yukarıda yer verdiğim beni en çok sarsan olaylar ile sonrasında medyada takip ettiğim yüzlerce tecavüz olayı; beni kadına yönelik erkek şiddetinin hep üstü örtülü kalan, kadınlar üzerinde yarattığı yıkıcı etkinin sözü dahi edilmeyen bir türü olan cinsel şiddet üzerine düşünmeye yönlendirdi.

Kadının bedenini, cinselliğini ve yaşamını kontrol etme hakkının doğal sahipleri olduklarını düşünen erkekler, iyi hal ve hafifletici sebep indirimleriyle saldırganı koruyan eril hukuk sistemi, duruşmalarda yargı üyelerinin kadını suçlayıcı tavrı ve davaların yıllarca sonuçlanmaması nedeniyle bir de hukuki tecavüze maruz bırakılma durumu, saldırıyı gerçekleştiren erkeğin ifşa edilmesi gerekirken saldırıya maruz bırakılan kadının ifşa edilerek gizliliğinin hiçe sayılması, basına yansıyan haberlerin daha çok çocuk cinsel saldırısı olup yetişkin kadınların deneyimlerinin çok daha az görünür olması (olayların; saldırı ancak ölümle sonuçlanmışsa, kadın zihinsel engelliyse ve bu durum başkaları tarafından fark edilmişse, saldırgan bir yabancıysa ortaya çıktığını fark ettim) gibi durumlar ilk aşamada dikkatimi çekti. Biraz araştırma yaptığımda konuya ilişkin literatür açığı tespit ettim. Kadına yönelik cinsel saldırı ile ilgili kadın deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan Türkiye’de yapılmış herhangi bir araştırma yoktu. Derleme çalışmaları da oldukça sınırlıydı. Böylece; araştırma, değerlendirme, veri yönetimi, kavramsallaştırma; plan, proje, program geliştirme (Kılıç ve Sürgevil, s.231–233) vb. yetkinliklerini geliştirme amacıyla, yetişmekte olan bir akademisyen ve sosyal adaletsizliklerle mücadele eden sosyal çalışma mesleğinin bir mensubu olarak erkeğin kadın bedeni üzerinde tahakküm kurmasının bir aracı olan tecavüzün, kadınların yaşamlarını nasıl etkilediğini anlamayı, kadınların sesini duyurmayı, tecavüzün bireysel değil, politik bir mesele olduğunu göstermeyi, bu sosyal sorunu kamu gündemine taşıyarak çözüm üretmeye katkı sağlamayı kendime görev edinmiştim.

Söz konusu istek, beni konuyu araştırmaya yönelten görünen nedendi. Ancak asıl nedenin ne olduğunu saha çalışmalarım ve bir grup psikoterapi yöntemi olan psikodrama eğitimim sırasında keşfettim. Ben her gün onlarca kadının tecavüze maruz bırakıldığı Türkiye’de yaşayan bir kadındım. Kadınların ikincil ve değersiz olarak görüldüğü, erkeklerin hükmettiği düzende itaatkârlaştırılmaya çalışılan, adaletin erkekler yararına işlediği bu toplumun bir üyesiydim. Ben de tecavüze maruz bırakılabilirdim! Bu gerçekliğe uyandığımda kendi cinsime, bedenime, yaşam koşullarıma nasıl yabancılaştığımı da fark ettim. Ben beyaz, orta sınıf bir aileye mensup, yüksek öğrenim görmüş ebeveynler ve aile üyeleri tarafından yetiştirilmiş bir kadındım. Yaşamım boyunca kaygı duyduğum tek mesele okul başarısıydı.

Bugüne kadar hep ailem tarafından desteklendim ve onların koruması altında steril bir ömür sürdüm. Elde etmek istediğim şeyler için çok büyük mücadeleler vermek zorunda kalmamıştım. Tecavüz, cinayet, şiddete maruz bırakılma gibi olaylar benim ya da ailemden birilerinin başına gelmezdi. Bunlar yalnızca televizyon, gazete aracılığıyla öğrendiğim, bir süre üzüldüm beş dakika sonra unuttuğum meselelerdi. Öylelerdi... Çünkü ben sokakta yalnızken tıkırtılara kulak kabartıp deodorant, kitap, anahtar vb. yanımda ne varsa silah gibi elimde tuttuğumu, gece eve geç geldiğimde otobüsten iner inmez erkek arkadaşımı arayıp daireme girene dek onunla telefonda konuştuğumu; eve postacı, yemek kuryesi, yabancı biri geldiğinde babam içerideymiş gibi davrandığımı, korktuğumda sessizce şarkı söylediğimi, tedirgin hissettiğimde bedenimi erkeksi ve kavgaya hazır bir duruşa soktuğumu; otobüs, dolmuş, taksiye bindiğimde yalnızsam aracın plaka ve konum bilgisini babamla paylaştığımı duymalarını sağladığımı; biri bana saldırırsa ne yaparım, ondan/onlardan nasıl kurtulurum üzerine senaryolar geliştirdiğimi, eve girmeden önce takip edilip edilmediğimi onlarca kez kontrol ettiğimi ve geliştirdiğim bunun gibi onlarca baş etme stratejisini unutmuştum! Bu sıradan bir unutma olamazdı. Üzerine biraz düşündüğümde, asıl unuttuklarımın ergenlik dönemimden itibaren maruz bırakıldığım kendi taciz deneyimlerim olduğunu fark ettim. Sokağa her çıktığımda, bulunduğum kimi sosyal ortamlarda sözle, bakışla, dokunmayla cinsel tacize, saldırılara maruz bırakılmış; bu durumu yıllar içerisinde kanıksamış, sıradanlaştırmıştım. Çünkü bunlar taciz, tecavüz sayılmazdı! Hem tepki göstermezsem bir süre sonra susarlardı. Susmadılar... Ben sustukça, biz sustukça daha da cesaretlendiler. Ben özgüven sahibi, güçlü, dayanıklı bir kadındım. Bunlar benim başıma gelemezdi. Oysa büyük bir yanlış içindeydim. Kendimce korunma stratejileri geliştirmiş, rahatsız edici sözleri ve bakışları görmezden gelmiş, yıllar içerisinde bu ataerkil toplumda kadın olmakla ilgili kendi gerçekliğime yabancılaşmıştım. Tecavüz sorunsalını, kendimden bu kadar uzak tuttuğumu ama aynı zamanda konuyu feminist bir bakış açısıyla ele almaya çalıştığımı fark ettiğimde kendime çok kızdım. Bunu daha önce nasıl olup da fark edemediğime şaşırdım. Tecavüze maruz bırakılma tehdidiyle terörize edilmiş yaşamlarımıza üzüldüm. Yıllar boyu süren, belki dissosiyatif amnezi olarak da tanımlayabileceğimiz bu “sıra dışı unutmalar” (daha doğrusu unutturmalar) karşısında dehşete düştüm ve sonunda; kadın olarak bizlerin insan hakları ve sosyal adalet için bir meydan okuma niteliğinde olabilecek bu araştırmayı gerçekleştirmeye karar verdim.

Yüz kilometre yürümeyen hiçbir insana cesur denemez. Kim olduğunla ilgili hakikati öğrenmek istiyorsan adımı bilen kimse kalmayana dek yürü. Seyahat büyük bir eşitleyici ve öğretmendir.

İlaç kadar acı, ayna camı kadar zalimdir. Uzun bir yol, sana kendini yüzyıl boyunca düşünmekten daha iyi anlatır (Rothfuss, 2006, s.971).

Saha deneyimlerim ve içsel sorgulamalarım ile geliştirdiğim bu farkındalıkla; araştırmacı sorumluluğum, Redfern'in tavsiye ettiği keşif seyahatiyle birleşti ve kendimi kadınların tecavüz sonrası deneyimlerini aydınlatmaya çalışırken buldum. Bir sonraki bölümde ayrıntılandığı gibi feminist sosyal çalışma, feminist duruş noktası teorisi ve feminist araştırma; konuyu ele alışım, araştırma sorunumu ve amaçlarımı belirlememde, verileri oluşturma ve çözümlememde bana yol gösterici oldu.

3.1.2. Feminist Araştırma ve Nitel Araştırma Tasarımı

Paradigma, araştırmacının felsefi yöneliminin temel belirleyicisidir. Yararlanılacak yaklaşımın ve kullanılacak yöntem ile araçların belirlenmesi de dâhil olmak üzere araştırmaya ilişkin tüm karar alma süreçleri için işlevsel bir değeri vardır. Keşfedilmek istenen anlamın nasıl yapılandırıldığını bize gösterir. Paradigmayı oluşturan dört temel bileşen vardır. Bunlar; gerçekliğin doğasına ilişkin ontolojik varsayımlar, bilginin ne olduğu ve nasıl elde edileceğine ilişkin epistemolojik varsayımlar, bilgiyi elde etmede izlenecek yolları gösteren metodoloji (Punch, 2005, s.292) ve neyin etik olduğunu sorgulayan aksiyolojidir (Kivunja ve Kuyini, 2017, s.26-28).

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda söylenebilir ki bu araştırma; gerçekliğin toplumsal olarak inşa edildiği varsayımı, kanıtların olumsal ve bağlama özgü olarak değişken kabul edilmesi, dönüştürücü bir perspektifinin olması (yalnızca incelemeyi değil, etkilemeyi de amaçlaması), araştırmacı-araştırılan arası ayrım gözetmemesi (eleştirel praksis), açıklayıcı eleştiriler sunması ve toplumsal gerçekliğin politik bir boyut içerdiğini kabul etmesi bakımından yorumlayıcı ve eleştirel paradigmaya özgü kimi özellikleri bünyesinde toplayan feminist araştırmayı temel almıştır. Feminist araştırma, kadın deneyimlerinin ve değerler sisteminin erkeklerinkinden farklı olduğunu savunur. Sosyal yaşamın tüm alanlarının, cinsiyet ve iktidar ilişkilerinin etkisi altında olduğunu farkındadır. Toplumsal yapıyı hem öznel bakış açısından dışa doğru, hem de bireyleri etkileyen dış etmenlerden içe doğru görür. En güçlü motivasyonlarından biri ise bireysel ve sosyal değişim, dönüşüm yaratmaktır (Neuman, 2006, s.130–155).

Araştırmamın çıkış noktası, erkeğin kadın bedeni üzerinde tahakküm kurmasının bir aracı olan tecavüzün, kadınların yaşamlarını nasıl etkilediğini anlamaktı. Bu arayış, araştırma öznelinin

yaşamlarına dokunmayı gerektiriyordu. Bilginin nasıl inşa edildiğini anlamak için kadınların yaşam serüvenlerine dâhil olmayı, onlarla işbirliği ve dayanışma kurmayı önemsiyordum. Bu nedenle çalışmamı, feminist epistemolojik felsefi temel üzerine inşa etmeye çalıştım. Söz konusu inşanın yorumlayıcı çatısını ise “işbirliğine dayalı sömürücü olmayan ilişkileri tesis etme, nesneleştirmekten kaçınmak için araştırmacıyı çalışmaya dahil etme ve dönüştürücü araştırma yürütme” amaçlarını taşıyan feminist metodoloji (Olesen, 2011; akt., Creswell, 2015, s.29) oluşturdu.

Feminist metodolojiyle yapılandırılmış bu araştırmanın değer temelini ise radikal feminist yaklaşım ve feminist sosyal çalışmayı kesiştiren özgürleştirici değerler oluşturdu. Bunlar sosyal adalet, hak temelli yaklaşım; bireyselliğin tanınmasıyla birlikte, bireysel sorunların politik yapılarla bağlantısını görme; birlikte çalışma, birlikte güçlenme, kolektif eylem, ayrımcılıkla mücadele, farklılıklara saygı gibi değerlerdi. Araştırmanın değerlerden bağımsız olamayacağı gibi araştırmacı da birtakım değerlerden bağımsız olamazdı. Bu nedenle konuya ilişkin kendi feminist ontolojik, epistemolojik, aksiyolojik tutumumun da araştırma üzerinde etkisi olduğunu söylemek doğru olacaktır. Feminist araştırmanın en güçlü özelliklerinden biri, eleştirel düşünümseleliğe verdiği değerdir. Feminist düşünümselelik;

- Gücün kullanımının, güç ilişkilerinin ve bunların araştırma sürecine etkilerinin tanımlanmasını,
- Güç ilişkilerinin kavramsallaştırılmasını,
- Araştırmayı çerçeveleyen ve ortak değerlerle politik çıkarların sınırlarını belirleyen etik yargıları tanımlamayı,
- Üretilen bilgiye ilişkin hesap verilebilirliği içermektedir.

Feminist düşünümseleliğin sağlanabilmesi için Ramazanoğlu ve Holland (2002, s.119)’ın önerdiği, yukarıdaki 4 aşamalı stratejiden yararlandım. Araştırmacının eleştirel bilincinin; ilgi, kültür ve deneyimlerinin sınırları ile kişisel becerileri, empati gücü ve sessizlik ve dışlamaya ilişkin politik açıklığıyla sınırlı olduğu (Ramazanoğlu ve Holland, 2002, s.119) farkındalığıyla hareket ettim. Bilgi üretim sürecinin tamamını “ne, neden, nasıl, kim, kim için, ne için” sorularına verdiğim yanıtlarla biçimlendirmeye çalıştım.

Gerçek yaşanmışlık, bilginin inşası ve sosyal değişimin yaratılmasında anahtar önemdedir. Feminist düşünme ve araştırma, ayrıcalıklı konumlarıyla baskın bilginin döngüselleşmesine neden olanlara, bilen kişinin kim olduğuna ve neyin bilinebileceğine dair iddialara karşı meydan okuyarak kadınların marjinal yaşam deneyimlerinden yola çıkarak ortak yaşam deneyimlerine doğru ilerlediği çizgide farklı bilgi yapıları inşa eder (Hesse-Biber, 2012, s. 2,3). Erkeklerin baskı, sindirme ve şiddet aracılığıyla kurduğu eşitsizlikler üzerine temellenmiş bilgi yapılarını kırarak ayrımcılık karşıtı, kadın özgürlükçü bilgi yapıları kurmayı, farklı gerçeklikleri anlamayı ve bu gerçeklikleri dönüştürmeyi amaçlar. Bunu yapabilmek ise bilinçli taraflılık, araştırma öznelerine aşağıdan bakış, ataerkil sistemle mücadelede aktif katılım, bireysel ve sosyal tarih arasındaki bağa ilişkin farkındalık ve kadın deneyimlerinin kolektifleştirilmesini gerektirir (Mies, 1995, s. 48–64; akt. Güçlü, 2012, s. 116).

Feminist duruş noktası kuramına göre; kadınlar (ve sosyo ekonomik bakımdan dezavantajlı hale getirilmiş diğer gruplar) tarafından toplumda işgal edilen konumlar yalnızca sosyo-politik bakımdan marjinal gruplara ilişkin değil, aynı zamanda sosyo-politik ayrıcalıklara sahip olan baskıcı gruplara ilişkin de bilgi verir. Ataerkil kurumları ve ataerkil ideolojiyi anlamayı sağlar (Bowel, 2011; Hartsock, 1983, s.284, 285). Gerçeğin bilgisi iktidar sahibi olan tahakküm kurucu erkeklik tarafından çarpıtılmıştır. Feminist duruş noktası kuramlarına göre ise asıl bilgi edinme süreci, ayrıcalıklı olan grubun marjinalleştirdiği kişilerin, sosyo-politik güç ve baskı ile ilgili olarak sosyal durumlarının bilincine varmalarıyla başlar (Bowel, 2011). Cinsiyet kimlikleri nedeniyle kadınlar farklı bir bilme biçimine sahiptir (Wylie, 2003, s.28). Gerçekliğin kadınların bilme biçimleriyle, kadınlara özgü olarak ortaya konulmasının ayrı bir değeri vardır. Ayrıca feminist sosyal çalışma uygulamasının da esas aldığı gibi, özne kendi sorunlarının ve çözümlerinin bilen kişisidir. Ataerkil değerleri içselleştirmiş, tecavüz kültürünün gelişmiş olduğu bir toplumda tecavüze maruz bırakılan kadını ve deneyimlerini anlamının kadınca bilgi üretimi ile mümkün olabileceği düşünülmektedir. Verilerin oluşturulma biçimine göre en uygun yöntemin nitel yöntem olduğuna kanaat getirilmiştir. Veriler tecavüze maruz bırakılan kadınlarla yüz yüze derinlemesine görüşmeler yoluyla oluşturulmuştur. Bu araştırma, konuya ilişkin bilgi eksikliğini giderme arzusuyla bir keşif ve elde edilen tüm bilgilerle dönüştürücü bir etki yaratma amacı taşımaktadır.

3.2. VERİLERİN OLUŞTURULMASI

Feminist metodolojiyle yapılandırıdığım feminist nitel araştırmamda, veri oluşturma aracım olan derinlemesine görüşmelere dair hazırlıklarımı, öznelere ulaşma çabalarımı ve diğer saha deneyimlerimi bu bölümde ele alacağım.

3.2.1. Saha Hazırlıkları, Fildişi Kuleyi Terk Etmek

Temmuz 2015-Haziran 2016 aralığını kapsayan konuya ilişkin tarama ve derleme çalışmalarımı büyük ölçüde ilerlettikten; Türkiye’de tecavüze maruz bırakılan kadınların yaşadıkları sorunlara, toplumun ve yargının bu saldırılar ile saldırılara maruz bırakılan kadınlara ilişkin bakış açısına ve saldırı sonrası kadınlara sunulan sosyal hizmetlere dair belirli bir düzeyde fikir sahibi olduktan sonra araştırma öznelereime yakınlaşmanın yollarını düşünmeye başladım.

Kadınların tecavüz sonrasında neler yaşadığını derinlemesine keşfedebilmek amacıyla, aynı toplumsal düzen içinde söz konusu kadınlar için hizmet üreten, onlarla etkileşim kurduğunu düşündüğüm meslek elemanlarına ulaşmaya karar verdim. Öncelikli olarak; erkek şiddetine maruz bırakılan kadınlarla mesleki çalışmalar yürüten yakın çevremdeki sosyal çalışmacı, psikolog ve avukatlarla görüşmeler yaptım. Onların yönlendirmesiyle çok daha fazla sayıda meslek elemanına ulaşma şansım oldu. “Kolektif acının kolektif güce dönüşümü” olarak tanımlanan #metoo ve #sendeanlat hareketlerini takip ettim. İnternet kanalıyla çok sayıda taciz, tecavüz öyküsü ve iki otobiyografi okudum. Bu konuda çıkan haberleri günlük olarak takip ettim.

Bir süre sonra; insan hakları, sosyal adalet ve hak temelli sosyal hizmetlerin gelişmiş olduğu ülkelerdeki politika ve hizmetleri öğrenmek üzere yurt dışına çıkmaya karar verdim. Çok sayıda tecavüz kriz merkezine başvuruda bulunduktan sonra, Frauenberatungs und Therapiezentrum Fetz e.V. isimli kadınlara yönelik danışmanlık ve terapi hizmeti veren yarı özel bir kuruluştan 01.06.2016 – 31.08.2016 tarihleri arasında gözlem ve araştırma yapmak üzere kabul aldım. Gideceğim ülkeyi belirlememde birden fazla durumun etkisi oldu. 2010 yılında Almanya’da altı ay öğrenim gördüğüm için ülkedeki kimi hukuk kurallarına, birtakım hizmet sistemlerinin işleyişine, kadın-erkek ilişkilerinin niteliğine, sosyal adalet ve sosyal hizmetler bakımından ülkedeki duruma aşinaydım. Bu durum, konuya ilişkin analizleri

içeriden bir gözle yapmamı sağladı. Ayrıca görüşmelerimi kısa bir süre içerisinde tamamlamam gerekiyordu ki şehri ve çalışma koşullarını bilmem bana zaman kazandırdı. Ülkede yargı özne ve nesnel anlamda bağımsızdı. Hâkimlerin verdikleri kararlar anayasanın güvencesi altındaydı ve güvenilirli. Bunu garanti edecek denetim mekanizmaları etkili görünüyordu. Kadına yönelik cinsel saldırının tanımı oldukça kapsamlıydı (hala rıza ve kanıtlama konusu tartışmalı olduğu halde). Örneğin evlilik içi rızasız cinsel birleşme tecavüz olarak kabul edilmekteydi. Ülkede kadın örgütleri ve sivil toplum örgütleri özellikle kadın hakları mücadelesinde toplumsal ve siyasal düzeyde etkiliydi. Nitekim yakın zamanda (Temmuz 2016'da), bu çabalar önemli bir sonuç vermişti. Yeni yasal düzenlemeye göre; eylemin tecavüz sayılabilmesi için kadının "hayır" demesi yeterli olacaktı. Bunun yanı sıra erkek şiddetine maruz bırakılan kadınlara yönelik hizmet veren çok sayıda kuruluş bulunmaktaydı. (Yaklaşık 170 tecavüz kriz merkezi ve danışma merkezi vardı). Böylece yukarıda adı geçen kuruluştaki üç ay boyunca meslek elemanlarıyla ve merkeze başvuruda bulunan kadınlarla (gönüllülerle) görüşmeler gerçekleştirdim. Güçlenme odaklı grup terapilerine katıldım. Kurum dışında başka kadın danışma ve terapi merkezlerinden randevular alarak görüşmelere gittim (Stuttgart'ta; Diakonisches Werk der evangelischen Kirche in Württemberg e.V.-YASEMIN Beratungsstelle für junge Migrantinnen, Wohnproject ROSA, Wildwasser Stuttgart e. V.). Bilinç yükseltme seminerlerine katıldım. Bir kadın sığınma evi ilk adım birimini ziyaret ettim ve kuruluş, yürütülen çalışmalar, kurumsal işleyiş hakkında bilgi edindim. Bir haftamı, Berlin'deki kadın danışma ve terapi merkezlerine yapacağım ziyaretlere ayırdım. Orada Lebenswelt gGmbH, LARA - Krisen- und Beratungszentrum für vergewaltigte Frauen ve Frauen Projekte BORA isimli kuruluşlardaki ilgili meslek elemanlarıyla görüşmeler gerçekleştirdim.

Türkiye'ye döndükten sonra, danışmanımın ve tez izleme komitesi üyelerimin yönlendirmesi ile tecavüze maruz bırakılan kadınlarla yapacağım görüşmeleri aracılığıyla gerçekleştireceğim yarı yapılandırılmış görüşme formunu oluşturdum.

Söz konusu form aracılığıyla ilk görüşmemi gerçekleştirdikten sonra (görüreceğim kadının isteği üzerine kendisinin iş yerinde) danışmanımla görüştüm. Elde etmek istediğimiz bilgileri ortaya çıkarmada, yönelttiğimiz soruların işlevselliği üzerine tartıştık ve görüşme formunu yeniden yapılandırdık. Bu formu iki görüşme daha gerçekleştirdim ve böylelikle form son halini aldı. Araştırmamızda kullanmak üzere Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan danışmanımla birlikte aldığımız uygunluk yazısı EK1'de yer almaktadır.

Görüşme formum son haline kavuşmuş, etik komisyon onayını almıştı. Artık deneyimlerin sesiyle asıl gerçekliği öğrenmemin zamanı gelmişti. Ancak araştırma öznelere nasıl ulaşacağım benim için koca bir soru işaretiydi. Formu test etmek için ulaştığım kişiler ailemin bana yönlendirdiği çevredeki tanıdık insanlardı. Onlara ulaşmak bile çok zor olmuştu. Daha fazla kadına nasıl ulaşabilirdim? Almanya’da izlediğim yöntemin bir benzerini izlemeye karar verdim. Ankara ve İstanbul’da kadınlara destek hizmetleri sunan insan hakları dernekleri, kadınlara hukuki ve psiko-sosyal destek veren merkezler, belediyeler ve kadın dayanışma örgütleriyle iletişime geçtim. Ankara’da altı örgüt, bir hukuki destek merkezi, iki belediye, bir cinsel taciz birimi ve üç hastane sosyal hizmet birimi ile görüştüm. İstanbul’da üç kadın dayanışma örgütü, bir hastane sosyal hizmet birimi ve bir belediye ile iletişime geçtim. Görüşmeler, Türkiye’de erkek şiddetine maruz bırakılan kadınlara sunulan hizmetlere; cinsel saldırı sonrasında kadınların barınma, sağlık, adalete erişim, ekonomik gereksinimler, psiko-sosyal yardım konularında nasıl, ne ölçüde desteklendiklerine ilişkin fikir sahibi olmamı sağlamakla birlikte bu kadınlara ulaşmam konusunda pek yardımcı olmadı. İzin girişimlerimin çoğu başarısız oldu. Benim gibi bu sosyal sorunu dert edinmiş başka kadınlarla dayanışma ve işbirliği kurma gereksinimim karşılanamadı ve bu durum beni demoralize ederek çoğu zaman umutsuzluğa düşmeme neden oldu. Kendimi, tecavüze maruz bırakılan kadınların birçoğunun ifade ettiği gibi yalnız ve çaresiz hissettim. Kendisini feminist aktivist olarak tanımlayan kadın akademisyenler, hukukçular ve örgüt çalışanlarının travmatik gerçekliği bilinç düzeyine çıkarma konusunda desteğini alamamak, beni oldukça şaşırtmış ve öfkeliyordu. Çünkü bu tutumun, kadına yönelik cinsel saldırının ve bununla bağlantılı deneyimlerin sessizlikle mühürlenmesine göz yummak olduğunu düşünüyordum. Bununla birlikte kimi örgütlerin, kadınların kendilerine verilen desteğin karşılığında araştırmaya katılmayı kabul edebilecekleri konusundaki etik kaygılarını anlayışla karşıladığımı söylemeliyim. Bu ve benzeri gerekçelerle reddedilmelerim dışındaki, sürekli olarak reddedilme ya da destek bulamama örüntüsünün dibini kazımaya başladım. Herman (2015, s.11,12)’ın aktif tanıklık için gerekli koşullara ilişkin aktardıkları aklıma geldi. Türkiye’de tecavüz sonrası hayatta kalan kadını onaylayan, koruyan, onunla ortaklık kuran güçlü ve etkili bir kişisel (partner, arkadaş, aile desteği) ya da siyasal (savunuculuk yapan örgütlü bir kadın hakları hareketi) sosyal bağlam yoktu. Bu durum, suskunluğu bozma konusunda pek cesaretlendirici sayılmazdı.

Araştırma izni meselesine dönecek olursam... Bünyesinde kadın sığınma evleri olan iki kadın dayanışma örgütü, bu tarz çalışmalara aracılık etmedikleri gerekçesiyle kadınlarla görüşme

talebimi reddetti. Geçmişte görülmüş ve/veya devam etmekte olan yetişkin cinsel saldırı dosyalarına ulaşmak ve bu kişilerle görüşme yapmak amacıyla yapmış olduğum başvuru, Adalet Bakanlığı'nca usulen uygun bulunmayarak reddedildi. Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Hastaneleri'ne yaptığım araştırma izni başvurularım reddedildi. Ankara Barosu Gelincik Merkezi'ne yaptığım başvuru, bu tarz çalışmalara destek vermedikleri gerekçesi öne sürülerek reddedildi. Malatya, Muğla, İzmir, İstanbul, Diyarbakır, Adana, Antalya ve Trabzon Baroları'nın Kadın Hakları Merkezleri'ne posta yoluyla yaptığım başvurular sonuçsuz kaldı (Yalnızca Muğla Barosu olumsuz yanıtını posta yoluyla ilettiler). Araştırma sürecinde beni çokça cesaretlendiren Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan Güllü ile görüştüm. O ve psikiyatrist Zeynep Pınar aracılığıyla, Türkiye'deki çok sayıda psikiyatrisin (209 kişi) iletişim halinde olduğu bir sosyal medya platformunda çalışmam hakkında bilgi verdim. Ancak bu şekilde de bir sonuç elde edemedim. Sonunda ağır ceza mahkemelerine giderek günlük duruşma takibi yapmaya karar verdim. İki ay boyunca haftanın en az iki-üç gününü adliyede geçirdim ve kamuya açık yapılan basit ve nitelikli cinsel saldırı duruşmalarına girdim. Bu sırada tanıştığım dört mübaşir, duruşma takibinde bana dava konuları ve duruşma tarihleri ile ilgili bilgi vererek oldukça yardımcı oldu. Duruşma takip sürecinde en çok dikkatimi çeken; yargılamanın eril yanlı oluşuydu. Öncelikle iki aylık duruşma takibim boyunca bir kez bile kapalı duruşmaya denk gelmedim. Davacı kadın duruşmaya gelse bile dava kamuya açık görülüyordu. Kadının mahremiyeti ve gizliliğine özen gösterilmiyordu. Duruşmalar sırasında kadınlar saldırıyı ispat etmeleri için ayrıntıları anlatmaya zorlanıyordu. Davalar daha çok erkekler lehine sonuçlanıyordu. Örneğin bir davada; alkollü olduğu bir akşam iki erkeğin tecavüzüne maruz bırakılan kadın emniyete giderek şikâyetçi olmuştu. Saldırganlar kadını arabayla ıssız bir yere götürmüş ve ona arabanın içerisinde cinsel saldırıda bulunmuştu. Yapılan incelemelerde hem arabada hem kadının vajinasında saldırıların sperm örneklerine ve ilişkiye zorlamaya dair bulgulara rastlanmıştı. Saldırganlar yakalandıklarında ilişkiye girdiklerini(!) inkâr etmemişler, ancak kadının da rızası olduğunu söylemişlerdi. Kadın alkollüydü, gece vakti dışarıdaydı ve bakire değildi. Duruşma beş-on dakika kadar sürdü. Tecavüz kanıtları ortada olduğu halde, hâkim saldırıganlara “bir daha yapmayın” diyerek haklarında beraat kararı verdi.

Bir diğer sorun, saldırıgan-saldırıya maruz bırakılan tarafların ve onların yakınlarının duruşmayı aynı ortamda beklemesiydi. Bu durum taraflar arasında ciddi gerginliklere neden oluyordu. Kadınlar bu durumdan ruhsal bakımdan olumsuz etkileniyordu. Ayrıca adli görüşme odaları kadınların yararına kullanılmıyordu. Adli görüşme odalarının kullanımında

karar verici, mahkeme başkanıydı. Başkanın odanın kullanımını uygun görmediği bir duruşmaya katılmıştım. Bir erkek eşine tecavüz ettikten sonra yedi yaşındaki oğlunun önünde onu öldürmüştü. Çocuk ve ablası babalarını görmek istemiyorlardı. Duruşma kamuya açık yapıldı. Önceden adli görüşme odası için izin çıkarıldığı halde, hâkimin kararı üzerine çocuklar duruşma salonuna getirildi. Hâkim, hangi takımı tuttuğunu sorduktan sonra çocuğa annesinin nasıl öldürüldüğünü sordu. Pedagog duruşma süresince sessiz kaldı. Baro'nun kadın hakları merkezinin müdahillik talebi reddedildi. Tecavüz konusu duruşma boyunca hiç açılmadı. Aslında başka bir araştırmanın konusu olması gereken bunun gibi birçok gözlemimin gösterdiği üzere; yargı, suça maruz bırakılanın yüksek yararını gözetmekten uzak görünüyordu.

İki aylık gözlemim sonucunda yargı sürecine ilişkin epey bilgi edinmiş olsam da bu süreçte araştırmaya katkı vermeye gönüllü bir kadın bulamadım. Tecavüz maruziyetinin ortaya çıkması, eril yargı süreci, topluma ve mahkemeye gerçeği ispat etme çabası, tüm bunların getirdiği utanç, korku, öfke vb duygular mahkeme ortamında kadınlara ulaşmamı güçleştirdi. Duruşmaya gelen kadınlar duruşma biter bitmez orayı terk etmeye çalışıyordu. Duruşmaya katılmayan kadınların avukatları ise müvekkillerinin gizliliğini korumak adına kendileriyle iletişime geçmemde aracı olmak istemiyordu. Böylece öznelere ulaşmanın farklı yollarını aramaya devam ettim.

Duruşmaları takip ettiğim sırada, bünyesinde kadın sığınma evi olduğunu bildiğim Yenimahalle Belediyesi'nin Kadın Danışma Merkezi (Ankara) ve Çankaya Belediyesi (Ankara)'nin Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü ile de görüştüm. Yenimahalle Belediyesi araştırma yapma talebimi reddederken Çankaya Belediyesi kabul etti. Çankaya Belediyesi'ne bağlı kadın danışma merkezi ve kadın sığınma evi aracılığıyla iki kadına ulaştım. Görüşmelerimi belediyeye ait bir merkezde; görüşme için ayrılan, gizliliği ve güvenliği sağlanmış bir odada gerçekleştirdim.

Tüm bu çabalarım sonunda ulaşabildiğim kadın sayısı yalnızca yedi idi (beş kadına ailemin ve çevremdekilerin aracılığıyla ulaşmıştım). Başvuru yapmadığım bir yer daha kalmıştı: eski adıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, şimdiki adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB). Söz konusu bakanlığa bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nden Kadın Politikaları Daire Başkanı Psikolog Fatma Karagöz'ün ve eğitim dairesindeki sosyal çalışmacıların konuya verdiği önem ve araştırmaya sundukları destek sayesinde bu çalışmayı tamamlayabildim. Kurulardan ŞÖNİM ve Kadın Konukevlerinde (sığınma evi) araştırma

yapmak üzere aldığım izin yazısı EK2’de yer almaktadır. Araştırma onayı çıkar çıkmaz, yaşadığım şehre yakın illerden başlamak suretiyle ŞÖNİM’leri arayarak randevu almaya başladım. Ankara, İzmir, İstanbul, Samsun, Antalya, Sivas, Burdur, Muğla, Isparta, Denizli, Konya, Adana, Aksaray, Eskişehir, Malatya ve Mersin illerindeki ŞÖNİM’lerle görüştim. Bu illerden sekizi beni araştırma öznelere ulaştırdı. Gönüllü katılımcılar bulduklarında beni aradılar ve ben kararlaştırdığımız günlerde o illere giderek ŞÖNİM’de bana verdikleri odalarda görüşmelerimi gerçekleştirdim. Sığınmaevinde kalan kadınlar kurumun aracı ve güvenlik görevlilerinin ya da kurum çalışanlarının refakatinde ŞÖNİM’e getirildi ve aynı şekilde geri götürüldü. Görüşmelerimi sessiz, gizliliğin ve güvenliğin garanti altında olduğu görüşme odalarında gerçekleştirdim.

AÇSHB’den araştırma iznim çıktığı sıralarda Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi’ne yaptığım başvuru da kabul edilmişti ancak bu iznin yanı sıra hastanenin araştırma yapmak istediği birimlerinden tek tek izin almam gerektiğini öğrendiğimde ŞÖNİM’lerle yaptığım randevulara ağırlık vermeye karar verdim.

Çalışmanın başlangıcından itibaren yaklaşık olarak elli avukat, üç hâkim, iki psikiyatrist, on dokuz sosyal çalışmacı, iki psikolog, iki hemşire, beş hekim, altı ŞÖNİM yöneticisi ve çalışanı, on sivil toplum örgütü/kadınlara destek veren birim ve farklı mesleklere mensup çok sayıda feminist aktivistle görüşmeler gerçekleştirdim. Bu görüşmeler hem sorun alanını tanımayla hem de katılımcı bulmaya yönelik görüşmelerdi.

Sonuç olarak, verilerimi Türkiye’nin sekiz farklı ilinden yirmi sekiz kadınla (biri gölge katılımcı-bir sonraki bölümde bilgi verilecektir) yaptığım görüşmelerden elde ettiğim bilgilerle oluşturdum.

3.2.2. Araştırmanın Özneleri

Bu araştırmayı planlarken temel amacım, tecavüzün kadın yaşamını nasıl etkilediğini öğrenmektir. Buna bağlı olarak araştırma öznelerimi, yetişkinlik döneminde tecavüze maruz bırakılmış kadınlar olarak belirledim. Daha sonra tecavüze maruz bırakılmış kadınların deneyimlerini;

- 18 yaş ve/veya sonrasında tecavüze maruz bırakılmış kadınlar,

- Tanıdığı ya da tanımadığı bir erkek tarafından tecavüzüne maruz bırakılmış kadınlar,
- Tecavüz olayı ile ilgili yargıya başvurmuş, davası sürmekte olan ya da davası sonlanmış olan kadınlar olmak üzere üç bileşene ayırdım (Kadınlara ulaşmakta güçlük çektiğim için sonuncu bileşeni “yargıya başvuran/başvurmayan, araştırmaya kakı sunmayı kabul eden tüm yetişkin kadınlar” olarak genişlettim).

Sorun alanını belirlerken konuya ilişkin gözlemlerim, arkadaşlarım ve meslektaşlarımla yaptığım tartışmalar, bir kadın olarak söz konusu travmatik deneyimin bu kadınların ve toplumdaki diğer kadınların yaşamlarını nasıl etkilediğine olan merakım, dayanışma gereksinimim ve tecavüz tabusunu yıkmaya, suskunluk sözleşmesini bozmaya ilişkin istekliliğim etkili oldu.

Tecavüzün kadın üzerinde etkileri, olayın bilişsel olarak işlemlenmesi olay gerçekleştiğinde bulunulan yaşam dönemine göre değişiklik gösterebilir. Ben tecavüzü genç yetişkinlik ve yetişkinlik döneminde deneyimlemiş, 18 yaş üstü kadınların yaşantılarını merak ettiğim için öznelerimi bu şekilde sınırlandırdım.

Tecavüzcünün tanıdık olup olmadığına bağlı olarak kadınların deneyimlerinin farklılaştığını düşünüyordum. Her iki bağlamı da anlamak istediğim için bu iki durumu da çalışmamda içerdim.

Tecavüz, karmaşık ruhsal travmaya neden olabilecek bir yaşantıydı. Ataerkil toplumsal baskı nedeniyle yaşananların dışavurulamıyor oluşu ve yardım arayışının kimi zaman olumsuz sonuçlar vermesi nedeniyle olayla ilgili yargıya başvurmayan kadınların, ruhsal travmanın yüküyle yaşamına devam etmekte olacaklarını düşündüm. Bu durumda çalışmam sırasında kadınları yeniden travmatize etmem riski söz konusuydu. Bu nedenle ruhsal iyileşme için bir adım, güçlenme gayretiyle eyleme geçme anlamına geldiğini varsaydığım yargıya başvurmuş olma bileşeniyle araştırma öznelerimi sınırladım. Ancak söz konusu öznelere ulaşmak çok zordu. Kadınlar yaşantılarını gizlemek istedikleri için şikayetçi olmuyordu. Güçlkle ulaşabildiğim, çalışmama katkı vermeye gönüllü bu kadınların deneyimlerini dışlamak istemedim. Ancak görüşmelerin kadınları yeniden travmatize etme riski hala söz konusuydu. Ben de görüşmeyi kabul eden kadınların bilgisini edindiğim çalışanlarla ya da aracı kişilerle önceden görüşerek, onların ve eğer varsa ruhsal destek aldıkları meslek elemanlarının uygunluk görüşünü aldıktan sonra derinlemesine görüşmelerimi gerçekleştirdim.

Görüşme yapmak istediğim bir kadının psikiyatristi görüşmeye kadının ruhsal durumu nedeniyle onay vermeyince, görüşmeyi onun bir kadın arkadaşıyla gerçekleştirdim. Söz konusu kadın, saldırıya maruz bırakıldığında ilk olarak bu arkadaşını aramıştı. Tüm hastane, şikâyet, dava süreçlerinde arkadaşı onun yanındaydı. Aynı evde yaşıyorlardı. Arkadaşı aynı zamanda kendisinin avukatıydı. Hem kadının saldırıyla bağlantılı tüm süreçlerinin tanığı, hem de adalet arayışında destekçisiydi. Saldırı sonrası arkadaşına saplantılı bağlanma geliştirmişti. Söz konusu katılımcı; arkadaşının yaşantısına tanıklık etmiş, aynı zamanda tüm bunlara dışarıdan bakabilen biri ve çok önemli bir bilgi kaynağıydı. Değerlendirmelerini araştırma için çok önemli buldum ve bunları **shadow data (gölge veri)** olarak verilerime dahil ettim. Öncesinde söz konusu kadının aydınlatılmış onamını aldım. Görüşme yaptığım katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini içeren tablo aşağıda görülebilir:

Tablo 1: Öznelere Dair Sosyo-Demografik Bilgiler

	İsim	Yaş	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum	Birden fazla evlilik	Evlilik Yaşı	Çalışma Durumu	Gelir Durumu	Yaşanılan yerleşim yeri
1	HYPATİA	43	Okula gitmemiş	Boşanma aşamasında	Evet	20li yaşlarda	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Köy
2	ASPASİA	27	Lise	Evli	Hayır	19 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Şehir
3	THEANO	30	Lise	Boşanma aşamasında	Hayır	23 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Şehir
4	PİSAN	19	İlkokul	Bekar	Hayır	-	Çalışmaya başlayacak	Yok	İlçe
5	HİLDEGARD	30	Okula gitmemiş	Bekar, boşanmış	Evet	16 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Şehir
6	DİOTİMA	28	Ortaokul	Bekar	Hayır	-	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	İlçe
7	MYİA	25	Ortaokul	Nikahsız yaşama, ayrı	Evet	16 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Büyükşehir
8	NOGAROLA	26	Lise	Evli	Hayır	-	Çalışmıyor	Yeterli değil	Şehir
9	GERMAİN	40	İlkokul	Bekar, boşanmış	Evet	14 yaşında	Çalışıyor	Yok, Yardımlar	İlçe
10	UNZER	34	Lisans	Nikahsız yaşama, ayrı	Hayır	24 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Büyükşehir
11	SOSİPATRA	35	Lisans	Bekar	Hayır	-	Çalışıyor	Yeterli değil	Büyükşehir
12	ARİGNÖTE	31	İlkokul	Bekar, boşanmış	Hayır	16 yaşında	Çalışmıyor	Aile desteği	Büyükşehir
13	KATHARİNA	33	Okula gitmemiş	Boşanma aşamasında	Evet	17 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Büyükşehir
14	PORETE	48	Okula gitmemiş	Nikahsız yaşama, ayrı	Hayır		Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Büyükşehir

15	GOURNAY	52	İlkokul	Boşanma aşamasında	Hayır		Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Şehir
16	GÜNDERRODE	27	Lise	Boşanma aşamasında	Evet	18 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Şehir
17	ASTELL	26	Lise	Boşanma aşamasında	Hayır	19 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Köy
18	ZETKİN	33	Lisans	Boşanma aşamasında	Hayır		Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Şehir
19	KUHN	52	Lisans	Bekar, boşanmış	Evet		Emekli	Yeterli	Şehir
20	DARAGONA	27	Lise	Boşanma aşamasında	Hayır	20 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Büyükşehir
21	VARNHAGEN	39	Lisans	Evli	Hayır		Çalışmıyor	Yok, Yardımlar, Yeterli değil	Büyükşehir
22	ARENDT	38	Lisansüstü	Bekar	Hayır	-	Çalışıyor	Yeterli	Şehir
23	CALKİNS	18	Ortaokul	Bekar	Hayır	-	Çalışmıyor	Yok	Şehir
24	DOHM	37	Üniversite mezunu	Evli	Hayır		Çalışıyor	Yeterli	Büyükşehir
25	HORNEY	24	Ortaokul	Boşanma aşamasında	Hayır	18 yaşında	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Büyükşehir
26	ARNİM	24	Lisans okuyor	Bekar	Hayır	-	Çalışıyor	Yeterli	Şehir
27	MAYREDER	32	Üniversite mezunu	Evli	Hayır	29	Çalışıyor	Yeterli	Şehir
28	BENDER	45	İlkokul mezunu	Boşanmış	Hayır	20	Çalışmıyor	Yok, Yardımlar	Köy

Araştırma öznelrinin özelliklerine baktığımda, çok farklı yaş gruplarından, eğitim düzeyinden, yaşamını geçirdiği yerleşim yerinden kadınlar olduğunu gördüm. Her birinin ortak yaşantısı tecavüzdü ancak bunu her biri kendi farklılıkları açısından(yoksul olma, düşük eğitim düzeyine sahip olma, evli ya da bekar olma, sahip oldukları sosyal olanaklar vb.) başka başka deneyimlemişti. Crenshaw'ın (1991) belirttiği gibi yapısal ve siyasal eşitsizlik eksenleri kadınların yaşamları üzerinde kesişiyor, bu da kadınların maruz bırakıldığı baskı, şiddet ve ayrımcılığı güçlendiriyordu. Bununla birlikte araştırmanın kesişimselliğinin yeterince güçlü olduğunu söyleyemem. Bu nedenle engelli, ruhsal hastalığa sahip, geçici koruma altında olan, etnik olarak azınlıkta olan vb. farklı kadınların da söz konusu cinsel saldırıya maruz bırakılmaya ilişkin deneyimlerini öğrenmeye ihtiyaç var.

3.2.3. Görüşme Süreci

Görüşmelerimi Ankara, İstanbul, İzmir, Muğla, Aksaray, Burdur, Malatya ve Denizli illerinde; cinsel saldırıya maruz bırakılmış kadınlarla gerçekleştirdim. İlk görüşme öncesinde danışmanım Prof. Dr. Özlem Cankurtaran ve tez izleme komite üyelerimden Prof. Dr. Selçuk Candansayar ile görüşmede dikkat etmem gereken hususlar üzerine konuştuk. Görüşmelerin başında hem araştırma etiği hem de feminist araştırma yöntemi gereğince, araştırmaya katkı sunan öznelerimi çalışmaya dair bilgilendirdim ve katılımları için onaylarını aldım. Bu aşamada üniversite etik komisyonu tarafından onaylanmış ve EK3'te sunulan Gönüllü Katılım ve Bilgilendirme formundan yararlandım. Görüşme öncesinde katılımcılardan; incitici, yargılayıcı vb. sözler sarf etmem halinde beni uyarmalarını rica ettim. Eğer istemiyorlarsa soruyu/soruları yanıtsız bırakabileceklerini belirttim. Ara verme ya da görüşmeyi yarıda kesme gereksinimi duymaları halinde bunu bana söylemelerini istedim. Görüşmeler sırasında ve sonrasında, deneyimleri daha doğru sorularla, detaylıca ortaya çıkarabilmek için kendime notlar aldım.

İlk görüşmemi 27 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirdim. Veri oluşturma sürecimi 13 Nisan 2018 tarihinde gerçekleştirdiğim son görüşme ile tamamladım. Bu süre, verilerin oluşturulması bölümünde sözünü ettiğim nedenlerden, sahadan ayrılma konusunda direnç göstermemden ve araştırma konusunun üzerimde yarattığı olumsuz ruhsal etkilerden kaynaklı olarak oldukça uzun sürdü.

Feminist araştırmanın bir gereği olan öznelerle eşit ilişki kurma, gücü öznelerle paylaşma ilkesine uygun hareket etmek adına tüm görüşmelerde konuyla bağlantılı deneyimlerin ortaya konulmasında, yaşanan sorunların tanımlanmasında ve gereksinimleri esas alan çözümler üretilmesinde bilen kişinin kendileri olduğu vurgusunu yaptım. Onları ortak sorunumuz üzerinde çalışma konusunda işbirliği ve dayanışma kurmaya davet ettim. Kurumlar aracılığıyla ulaştığım kadınlara bir aydınlatılmış onam formu ve görüşmeye davet mektubu gönderdim. Her ne kadar görüşme yerine kadınların karar vermesini istediysen de kurum kuralları gereği bu mümkün olmadı. Ancak gün ve saat planlamasını kadınların tercihiyle göre yapabildik. Kadınlar özel bir araçla kadın sığınma evinden alınarak görüşmenin yapılacağı ŞÖNİM'e getirildi ve aynı şekilde sığınma evine geri götürüldü. Gün içerisinde birden fazla görüşme yaptığım zamanlarda kadınlar ŞÖNİM'e birlikte getirildikleri için bir süre beklemek zorunda kaldılar. Ancak bu soruna da bir çözüm getiremedim. Kurumlar dışında gerçekleştirdiğim görüşmelerde ise görüşme yeri ve zamanı konusunda kararı kadınlara

bıraktım. Görüşmeleri kadınların evlerinde, benim ofisimde ve evimde gerçekleştirdim. Yüzyüze görüşmeyi kabul etmeyen bir kadınla telefonda görüştüm.

Kadınlara, maruz bırakıldıkları cinsel saldırı olayının/olaylarının nasıl gerçekleştiğini hiç sormadım. Buna rağmen kadınların tamamına yakını, yaşadıklarını ayrıntılı olarak anlattı. Sosyal çalışmacı olmam dolayısı ile bireyle çalışma konusunda sahip olduğum klinik beceriler veri oluşturma sürecimi bir düzeyde rahatlattı ancak dinlediğim yaşam deneyimleri dehşet verici ve oldukça sarsıcıydı. Bu yaşantıların gerçekliğiyle yüzleşmenin yanında, kendi kendime kararttığım gerçekliğimin farkına varmak ruhsal çökkünlüğümü derinleştirdi. Aylarca uyku sorunlarıyla boğuştum. Bir dönem günde üç saatlik uykularla yaşamımı sürdürdüm. Geceleri, fantastik kurgu romanları okuyarak sabah ediyordum. Uyuduğumda tecavüze maruz bırakıldığım, tecavüze maruz bırakılan kadınlara yardım ettiğim ya da edemediğim, tecavüzcülerden kaçarken çılgılık attığım ama sesimin çıkmadığı vb. rüyalar görüyordum. Hava karardığında insanların bulunmadığı sokaklardan geçemiyordum. Sürekli olarak kafamın içinde “saldırıya maruz bırakılsam ne yaparım?” senaryoları kuruyordum. Evden dışarı çıkmak istemiyordum. Sosyal ilişkilerim bozulmaya başlamıştı. Özellikle erkeklere karşı tepkiselliğim arttı. Erkeklerin sayısının fazla olduğu ortamlarda geriliyor, ortamı terk ediyordum. Erkeklerle aynı asansöre yalnız binemiyordum. Maruz bırakıldığım ayrımcı, cinsiyetçi, baskıcı davranışlara daha sert tepkiler vermeye başlamıştım. Bir gün Kızılay’da yürürken, hiç çekinmeden gözlerini dikip bacaklarıma bakmak suretiyle beni taciz eden, “ne bakıyorsun?” diye çıkıştığımda “sen de açmasaydın” diyerek bacaklarıma bakmaya devam eden bir potansiyel tecavüzcüyü avazım çıktığı kadar bağıarak ifşa ettim. Başka bir gün, sözel cinsel tacizine maruz bırakıldığım bir erkeğin peşinden bağıarak koşturunca kendisini hızla akan bir trafiğin içine atmasına sebep oldum. Öfkemi en çok yansıttığım kişi ise maalesef en yakınımındaki erkek olan babam oldu.

Bu araştırmayı yapmaya karar verdiğimde çok keskin tepkiler almıştım. Konuyu açtığım hemen herkes beni bu araştırmadan vazgeçirmeye çalışmıştı. Duygusal yükünü taşıyamayacağımdan endişe ediyorlardı. Aynı zamanda rahatsız edici olan bir meseleyi görmezden gelerek yaşamının rahatlığına sığınmışlardı kanımca. Bu sorunla yüzleşme ve kadınların gerçekliklerini gün yüzüne çıkarma ihtiyacını kendi ihtiyacım olarak gördüğümünden mi yoksa bu sorumluluğu yüklenme cesaretim olduğunu ispatlama derdimden mi bilmiyorum ama görüşmelerde öğrendiklerimi uzun bir süre boyunca danışmanım dışında kimseyle konuşmadım ve ruhsal yardıma ihtiyacım olduğu gerçeğini reddettim. O kadınlar

anlattıklarını yaşamış ve hayatta kalmışlardı. Bense yalnızca bunlara şahitlik ediyordum. Benim de güçlü durmam gerekiyordu ki işbirliği kurup ortak sorunlarımıza çözümler üretebilelim. Kadınların tamamı yaşadıklarını ağlayarak anlatıyordu. Ben ne görüşme sırasında ne de görüşmelerin bitiminden aylar geçtikten sonra ağlayabildim. Ağlamamak/ağlayamamakla ilgili bir ikilem yaşadım. Ağlayamadığım için kendimi suçlu hissettim. Diğer yandan da ağlayıp çözülmemek için direndim. Böylece öfkemi, üzüntümü, kaygılarımı, gözyaşlarımı aylar boyunca bedenimde biriktirdim. Ama zihin unutmuş görünse de beden her şeyi anımsar. Sürekli olarak çenemi, yumruklarımı, bacaklarımı sıkımdan kas ağrıları çekmeye başladım. Ellerimde ve kollarımda uyuşmalar başladı. Dudaklarımı ve parmaklarımın kenarlarını yolma gibi takıntılı davranışlar geliştirdim. Bir ara görüşme yaptığım kadınların isimlerinin hepsinin birbirinden farklı olması meselesine kafayı taktım. Nasıl olur da hepsinin adı başka başka olurdu? Sanırım bu, her kadının tecavüzü yaşamasının olası olduğunu fark ettiğim zamanlardı. Bazen günlük yaşantımda, görüştüğüm kadınların kullandığı sözcükleri, ses tonunu kullandığını fark ediyordum. Duygusal bulaşmayı yoğun bir şekilde deneyimledim. Bunda görüşmelerin deşifrelerini kendim yapmamın, düşünömselliği sağlayabilmek için deşifreleri tekrar tekrar okuyup ses kayıtlarını dinlemenin de etkili olduğunu düşünüyorum.

Sonuç olarak, cinsel travmalara tanıklık ederken ben de travma yaşadım. Bu etkilerin yoğun olarak görüldüğü dönemlerde, tanıklığın yarattığı travmanın araştırma sürecini olumsuz etkileyebileceğini fark ettiğimde görüşmelere ara verdim. Kadınların sığınak değiştirmesi halinde onları kaybedebileceğim korkusunu da yanımda tutarak, ŞÖNİM ve sığınma evindeki randevularımı biraz öteledim. Deşifreleme sırasında da benzer sorunlar yaşadım ve birkaç kez çalışmalarına ara verdim. Ara verdiğim dönemlerde zihnimin çalışmaya geri dönme konusunda müthiş bir direnç gösterdiğini fark ettim bir süre sonra. Çalışmaya başlamayı erteleyip duruyordum. Sorunun varlığını inkâr etmenin rahatlığına ben de düşmüş olmalıyım. Ara vermemi sağlama ve yeniden çalışmaya başlama konularında beni en çok cesaretlendiren, ailem ve dostlarım oldu. Verilerden uzaklaşma gereksiniminde olduğum süreçte, danışmanım Prof. Dr. Özlem Cankurtaran'dan ve komite üyem psikiyatrist Prof. Dr. Selçuk Candansayar'dan süpervizyon ve ruhsal yardım aldım. Bunun yanı sıra; bedenimdeki olumsuz duygu birikiminin çözülmesi için bedensel aktivitelere yöneldim. Spor yaptım, dans ettim. Ruhsal iyileşme içinse ailem ve yakın dostlarımla kurduğum anlamlı ilişkilere sığındım. Onlarla zaman geçirdim, sosyal etkinliklere katıldım. Sürece ilişkin deneyimlerimi

paylaştığım bu noktada, rotayı biraz daha kendi içime çevirerek özdüşünümsel sürecimden söz edeceğim.

3.2.4. Özdüşünümsel Süreç

Beyaz, heteroseksüel, eğitim düzeyi ve geliri yüksek, demokratik bir ailede dünyaya gelmiştim. Yaşamım boyunca istediğim şeyleri elde etmek için büyük mücadeleler vermem gerekmemişti. Özgürlüğüm için, şiddete maruz bırakılmamak için, sevilmek için, saygı görmek için, ekonomik kazanç elde etmek için... Bunların hiçbirisi için... Gereksinim duyduğumdan fazlası bana paket bir hayat olarak verilmişti. Bununla birlikte, her insanın bu fırsatlara sahip olmadığına bilinciyle büyüdüm. İnsanların dedim, çünkü sosyal adaletsizlikleri toplumsal cinsiyet eşitsizliği olarak değerlendiremiyordum o zamanlar. Ailemde düşüncelerim değer görüyordu. Yapabilirliklerim, cinsiyetime göre değil yatkınlıklarına göre ortaya çıkıyordu. Eğitsel başarı çok değerliydi. Bu konuda aldığım desteğin sınırı yoktu. Kadın işi-erkek işi ayrımını tanıımıyordum. Ailemdeki kadınlar ve erkekler eve gelir getirme, ev işleri, çocuk bakım sorumluluklarını birlikte yerine getiriyordu. Aile üyelerim birbirlerine sevgilerini göstermekten çekinmiyorlardı. Liseye başladığımda çevremdeki insanların yaşantılarının benimkinden bu kadar farklı oluşu daha fazla dikkatimi çekmeye başlamıştı. Bir kadın olarak bana toplumsal olarak dayatılanların farkına varmam da... Ebeveynlerim olmadan sokağa çıkmaya başladığım zamanlar hem erkek cinsel tacizlerinin hem de sosyal riskler nedeniyle ebeveyn denetiminin başladığı dönemlerdi. Sürekli olarak güvenliğimden endişe duyulması bana savunmasız ve güçsüz hissettiriyordu. Bunlar pek sık hissettiğim duygular değildi ve bu duruma sokulmak canımı çok sıkıyordu.

Üniversite öğrenimim sırasında aldığım insan hakları, sosyal adalet, toplumsal cinsiyet, ayrımcılıkla mücadele vb. içerikli dersler kadın-erkek rol ve sorumluluklarının toplumsal olarak nasıl kurgulandığına ilişkin bilinçli farkındalığımı bir düzey daha artırmıştı. Özeleştiriyapmaya; cinsiyetçi düşüncelerimi, davranışlarımı yok edip daha eşitlikçi biri olmaya çabaladım. Bununla ilgili olarak çevremdeki insanlarla konuştum, tartıştım. Yakınımdaki kadınlardan ve erkeklerden öğrenmeye çalıştım, öğrendiklerimi tartışmaya başladım. Ama bir şey eksikti: aktif mücadele, eyleme geçme. Değişim yaratma çabamı çok zayıf buluyordum. Kendimi feminist olarak adlandırmak için yetersiz olduğumu düşünüyordum. Nasıl feminist bir yaşam sürülebilirdi? Bu araştırmanın ortaya çıkmasının bir nedeni de bu

sorgulamaydı şimdi düşününce... Kendi feministliğimdeki eksikliği tamamlama gereksinimiydi... Elbette tamamlanma diye bir şey söz konusu değildi. Feminizmin kendisi bir arayış haliydi ancak ben bu tamamen yetersizlik halinden çok rahatsızdım. Kendimi araştırma öznelirim olan kadınlarla görüşmeye başladıktan sonra bir feminist olmaya daha yakın hissettim. Artık kadın hakları mücadelesinin bir parçası olabilmıştım. Kadınlarla dayanışma kurmak çok umut verici ve tatmin ediciydi. Uzaktan bakıp fikir öne süren biri değil, birlikte yaşayıp paylaşan birine dönüşmeye başlamıştım. Güç ilişkilerine yakından bakma fırsatını yakalamıştım. Güç mücadelesinin dinamiklerini ve tezahürünü daha net görmeye başlamıştım. Bu, deneyimin ve söylenenin ötesini görebilmemde aydınlatıcı oldu. Duygu ve deneyim ortaklıkları; mücadelenin yalnızca ezilen kadınların değil, tüm kadınların hakları için olduğunu gösterdi bana ve ataerkil değerlerin toplumsal bilince işlediği ülkelerde hiçbir kadının tamamen özgür olamayacağını...

Bu sürecin bana sağladığı bir başka yarar, kullandığım konuşma dilini değiştirmeye başlamam oldu. Bu konuda hala bir değişim sürecinde olduğumu söylemem gerekir. Belki çalışmamda da bu tarz dil, anlatım hataları yapmış olabilirim. Öyle ki anlatım biçimimi oturtmakta çok fazla zorlandım. Sara Ahmed'in "kişisel olan politiktir" önermesini "teorik olan politiktir" olarak genişletmesini çalışmamda esas alarak; kuramsal olanın yaşamsal olanla bağını ortaya koymaya çalıştım. Ne var ki sosyal bilimlerde dahi hâkim olan dışarıdan bakışlı, edilgen dil; "ben"de, "an"da yaşayan, etken dilden daha baskın geliyordu. Ataerkil kültürün dile yerleşen köklerinden tamamen kurtulmak da zaman alıyordu. Genel olarak değişimlerin zaman alacağını fark etmem ise kendi feministliğimle barışmamı sağladı. Yeterli/yetersiz oluşumla ilgili konuşup duran içimdeki toplumun sesini bir parça kıstım ve sürecin kendisine odaklanmaya karar verdim. Sonuç olarak bu çalışma ortaya çıktı.

3.3. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Yapısal ruhbilime göre çözümleme "Anlık süreçlerini oluşturan temel öğeleri içebakış yolu ile ana öğelerine ayırma"dır. Ben de tecavüzün kadının yaşamını nasıl etkilediğini anlamak için bu sorunu ve yarattığı karmaşık, çok çeşitli etkileri; parçalara ayırma, parçalar arası bağlantıları ortaya koyma, kök sorunu keşfetme, özel olanın politik olduğuna ilişkin radikal feminist ilkenin kadın deneyimleriyle vücut bulmuş halini göz önüne serme, sistemler arası etkileşimleri gözlemleme, bütünü görme, nedenleri ve nasılları ortaya koyma vb. konularda

yol gösterici olduğunu düşündüğüm çözümleme kavramını kullanmayı tercih ettim. Analiz kelimesinin çağrıştırdığı “teşhis etme”den uzak olabilmek ve içeriden bakışı sağlayabilmek için; bir de Türkçe kelimeler kullanmaya özen gösterdiğimden, çözümleme kelimesinin daha uygun olacağını düşündüm.

Araştırma öznelerim olan tecavüze maruz bırakılan kadınlarla birlikte oluşturduğum verileri çözümlemeye, görüşme sırasında aldığım ses kayıtlarını (katılımcının onayını alarak) yazıya dökerek başladım. Kadınların büyük bir kısmı, maruz bırakıldıkları saldırıyı gizli tutuyordu ve yaşadıklarının kimse tarafından bilinmesini istemiyordu. Birçoğunun can güvenliği tehdit altındaydı. Kadınların gizliliği ve güvenliğini korumak benim için öncelikliydi. Bu nedenle ses kaydı alabildiğim tüm görüşmelerin sestten yazıya dökümelerini kendim yaptım. Emek gerektiren, uzun süren bir iş olması ve konunun travmatize edici özelliği nedeniyle ara verme gereksinimi hissetmemle, metin döküm süreci oldukça vakit aldı. Görüşmelerin akabinde döküm yapmaya çalıştım bir süre. Ancak tekrarlayan tecavüz anlatılarının ruhsal yükü ağır gelmeye başlayınca; önce görüşmelerimi tamamlamaya, sonrasında metin dökümü yapmaya karar verdim. Ses kaydı yapmaya iznim olmadığı görüşmelerde bilgisayar kullandım ve görüşmenin tamamını kayıt altına almaya çalıştım. Görüşme sonrasında tüm anlatıları ayrıntılandırımdım. Her görüşme sonrasında, görüşme yaptığım kadının aktardıklarına ilişkin bir değerlendirme yazdım. Bu değerlendirmeleri çözümlemelerde kullandım.

Ses kayıtlarımı motamot yazıya aktardım. “Hmm, eee, imm” gibi ifadeleri ve sessizlikleri yazdım. Türkçe yazım kurallarına uygun olmayan ifadeleri de görüştüğüm kadınların aktardığı şekilde, telaffuz ettikleri gibi yazıya döküm. Hem kadınları daha iyi anlayabilmek hem de görüşme sırasındaki kendimi değerlendirebilmek adına ses kayıtlarını defalarca dinledim. Tecavüzle ilgili araştırma yapmak, etraflı dikenli tellerle çevrili bir alana ulaşmaya çalışmak gibiydi. El ele tutuşup birbirimizden güç alarak bu yolda ilerledik. Ben doğru sorular sorarak tellerden sakınmaya çalışıyordum. Sorularımın bazıları oldukça ürkekçe, incitme kaygısıyla fısıltı ile sorulmuş sorulardı. Böyle zamanlarda, kadınlar içtenlikle kendilerini açarak elimden tutup tellerin üzerinden beni atlattı. Görüşmenin bazı aşamalarında (özellikle görüşmenin sonunda),araştırmacı rolünden çıkıp danışman rolüne girerek kadınlara psiko-sosyal destek verdiğimi fark ettim. Ancak bunu fark ettikten sonra desteği kesmedim. Gereksinim duyduğum bilgileri aldıktan sonra, görüşmenin son dakikalarını güçlenmeyi desteklemeye ayırdım. Görüşme süreleri otuz dakika ile üç saat arasında değişiklik gösterdi. Tüm görüşmelerin dökümü yaklaşık olarak altı yüz sayfa tuttu.

Ses kayıtlarımın dökümlerini ve görüşmelerin yazımlarını Microsoft Office Word programı ve Google Documents aracılığıyla yaptım. Ses yavaşlatma/hızlandırma için Slow Down or Speed Up MP3 File Software isimli programı ve VLC Media Player'ı kullandım. Nitel veri yönetiminde son yıllarda yaygın bir şekilde kullanılan, nitel araştırma tasarımı dersinden kullanımına aşina olduğum MAXQDA veri yönetim programını kullandım. Sistemin özelliklerini etkin kullanabilmek için 7-8 Nisan 2018 tarihlerinde ODTÜ Sürekli Eğitim Merkezi'nde Sosyal Bilimler Araştırmalarında Nitel Veri Analizi ve Görselleştirmesi: MAXQDA Programı Eğitimi'ne katıldım (bkz. EK.6). Programı, Hacettepe Üniversitesi'nin lisansı ile kullandım. Ayrıca Hacettepe Üniversitesi, King's College ve Birzeit Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen "Qualitative Research Methods for Mental Health in War and Conflict" isimli eğitime katıldım. (bkz. EK.7).

Verilerimi çözümlerken feminist tematik çözümlemeyi kullandım. Gerçekliğin sosyal olarak yapılandırıldığı, nesnelliğin ise erkek öznelliği olduğu görüşünü doğru buluyordum. Bu nedenle gerçek bilgi kaynağı olarak kadın deneyimlerine yöneldim. Bu deneyimlere yalnızca kendi görüş açımdan değil, esas olarak kadınların deneyimlerinin içinden bakmam gerekiyordu. İçeriden bakışla deneyimlerin ortaya çıkarılması, feminist sorgulamayı güçlendirecekti. Kadınların her birinin yaşamı, kendi iç uyumluluğu olan, anlamlı yaşamlardı. Bunlar, benim değişmez kategoriler olarak sınıflandırabileceğim bir bütün oluşturamazdı. Kadın deneyimleri hem kadınlık kategorisine ait olmaktan kaynaklı olarak ortak, hem de bireysel farklılıklar nedeniyle çok parçalı ve karmaşıktı (Stanley ve Wise, 1993, s. 68-69). Araştırma her iki durumu da ortaya koymalıydı. Ayrıca karşılıklı öğrenme ve bilgiyi yeniden kurma süreci olan feminist araştırma sürecinde; araştırmacı, bilinçli taraflılıkla hareket etmeliydi. Araştırmacının kodlama, tema oluşturma ve çözümleme sürecindeki aktif konumu özellikle önemliydi. Bu nedenlerle verilerin çözümlenmesinde, araştırmanın metodolojisine en uygun yöntem olduğuna düşündüğüm feminist tematik çözümlemeyi kullandım. Tematik çözümlemede, aşağıdaki tabloda gösterdiğim Braun ve Clarke (2006, s. 87-96)'ın tematik çözümleme adımlarını esas aldım. Çözümlemenin her aşamasını feminist içeriden bakışla gerçekleştirmeye çalıştım.

Çözümlemeye başlarken verileri tanımaya ilişkin yaptığım ilk şey, defalarca dinleyerek yazıya döktüğüm ses kayıtlarını tekrar dinlemek ve o güne kadar tuttuğum tüm yazılı kayıtları tekrar okumak oldu. Daha sonra bunları MAXQDA nitel veri yönetim programına aktardım.

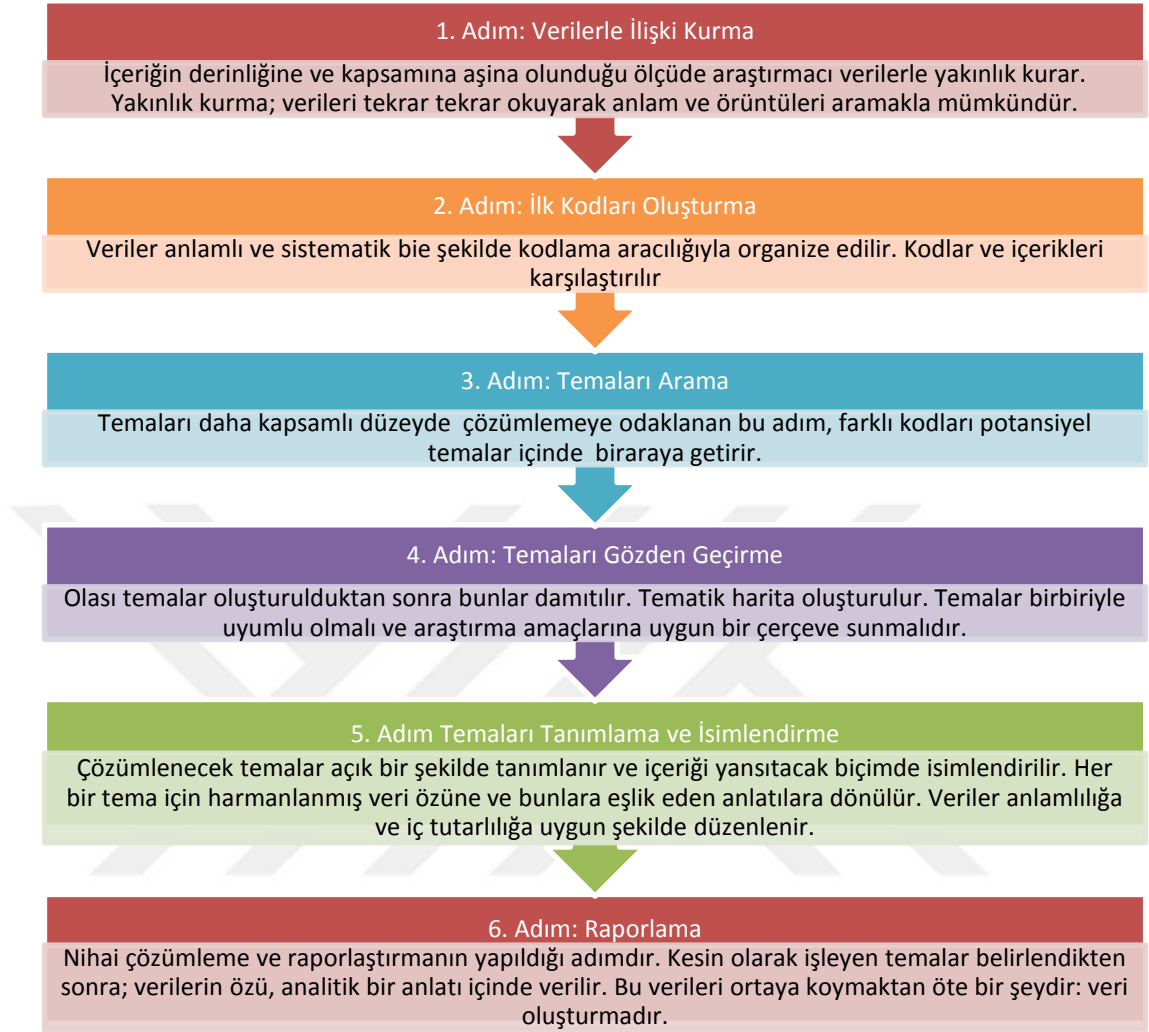
Programa aktardığım verileri satır satır (line by line) okuyarak içeriklerden anlamlı üniteler (kodlar) oluşturdum. Kodlamayı teori yönelimli değil, veri yönelimli gerçekleştirdim. Böylece tümevarımcı kodlama (inductive coding) yapmış oldum. Kodlamayı yaparken, ilk okumalarım ve deşifre çalışmalarım sırasında kendime almış olduğum küçük notlardan yararlandım. Yani, aslında verilerle yakınlık kurma aşamasında kodlar zihnimde belirginleşmeye başlamıştı. Ancak anlatıların hiçbir bölümünü karanlıkta bırakmak istemediğim için tercih ettiğim tümevarımcı kodlama sonucu, çözümlemenin ikinci aşamasında yüzlerce kod elde etmiş oldum. Diğer yandan, oluşturduğum kodların ve içeriklerinin araştırma sorularımı karşılayıp karşılamadığını kontrol ederek ilerliyordum.

Üçüncü aşamada; oluşturduğum çok sayıda koddan, birbirine içerik bakımından yakın olanları birleştirdim. Kodların yer aldığı grupları, kod isimlerini defalarca değiştirdim. Temalar birer taslak olarak son halini aldığı anda, kodladığım metin parçaları (araştırma sorularıma uygun olarak) hemen hemen ilgili bir tema altına girebilmişti. Ancak görüştüğüm kadınların; tecavüzün nasıl ve ne şekilde gerçekleştiği, saldırganın profilinin nasıl olduğu gibi araştırma sorularım arasında yer almayan anlatılarını bu çerçeveye yerleştirmekte güçlük çektiğimi söylemeliyim. Yine de bu gibi verileri araştırma soruma yakınlıkları ölçüsünde farklı temalar altına yerleştirdim.

Potansiyel temalar oluştuktan sonra, yeniden metin okuması yaparak tema-veri uyumluluğuna baktım. Gözden kaçırmış olduğum bir veri olup olmadığını araştırdım. Dördüncü aşama olan bu aşamada, temaların amaçlarla uyumluluğunu yeniden gözden geçirdim.

Beşinci aşamada, her bir temanın anafikrini tanımladım ve temaları, o anafikri öz bir şekilde ortaya koyan kapsayıcı birer ifade ile isimlendirdim.

Altıncı aşama olan son aşamada; temaları ve temalar arasındaki ilişkiyi açık bir şekilde tanımladıktan sonra, temaların altındaki kodların içeriğindeki metin parçalarını temel aldığım kuramsal yaklaşım olan feminist kuram ve feminist sosyal çalışma doğrultusunda yorumladım.

Tablo 2: Tematik Çözümleme Aşamaları

3.4.ARAŞTIRMANIN ETİK ÇERÇEVESİ

Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalında doktora tezi olarak hazırlandı. Bu nedenle çalışmanın etik çerçevesinin sacayaklarından birini Hacettepe Üniversitesi etik değer, ilke ve kuralları oluşturdu. Bilimsel disipline bağlılık, yansızlık; insan hak ve özgürlüklerine, yaşama ve çevreye saygı, zarar vermeme, olası tehlikeler konusunda tüm ilgilileri bilgilendirme, araştırmalara özgür irade ile katılma, araştırmaya ilişkin olarak katılımcıları bilgilendirerek onamlarını alma, insan ve topluma karşı sorumluluk, ayrımcılık gözetmeme, her konunun özgürce tartışılabilmesi, dürüstlük ve açıklık gibi etik ilkeler (Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul Yönergesi, 2007) doğrultusunda araştırmayı gerçekleştirdim. Araştırma raporumu ise Hacettepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına, Amerikan Psikoloji Derneği Yayın Rehberi (Publication Manual of the American Psychological Association, 2007)'ne ve Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Yayınlarında Kaynak Gösterme İlkeleri (Hacettepe Üniversitesi, 2006)'ne uygun olarak yazdım. Araştırma raporunun intihal kontrolünü gösteren, Turnitin Yazılımı ile oluşturulan Orijinallik Raporu EK-8'de yer almaktadır.

Danışmanımla birlikte çalışmayı Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'na sunduk. Çalışma, komisyonun 25 Nisan 2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda etik açıdan uygun bulundu. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu Onayı EK-1'de sunulmuştur.

Araştırmanın etik çerçevesinin ikinci sacayağını, feminist araştırma etiği ve sosyal çalışma araştırma etiğini kesiştiren, katılımcılar ve raporlama sürecine ilişkin etik ilkelerden; aydınlatılmış onam, gönüllülük, katılımcıları risklerden koruma ilkeleri (Buz ve Akçay, 2015, s. 153; McCormic, 2012) oluşturdu.

Bu ilkeler doğrultusunda, öncelikli olarak yaptığı şey EK-3 ve EK-4'te yer alan aydınlatılmış onam formunu potansiyel öznelere ulaştırmak oldu. Formu bizzat iletemediğim hallerde aracı kişilerden yardım aldım. Araştırmaya katkı sunmayı kabul eden gönüllü kadınlarla ilk karşılaşmamda aydınlatılmış onam formunun bir örneğini kendilerine verdim ve içeriğin üzerinden bir kez daha geçtim. Bu koşullarda çalışmayı kabul eden gönüllü kadınlarla görüşmeye başladım. Görüşme isteğimi reddeden kadın olmadı.

Öznelerimi güvenlik risklerinden korumak adına analizlerde kullandığım isimleri değiştirdim. Feminist araştırma etiğine uygun olarak süreçte gücü paylaşmak adına, kadınlardan kod isimlerini kendilerinin seçmesini istemiştim. Ancak görüşmeler başlarda benim için öyle duygu yüklü ve stresli geçiyordu, ben anlatıların içinde öyle kaybolmuş oluyordum ki görüştüğüm kadınların tamamına bu soruyu yöneltmeyi unuttum. Durum böyle olunca, analizde tarihteki büyük kadın filozofların isimlerini kullanmaya karar verdim feminist araştırma etiğine bir parça aykırı hareket etmiş olarak. Araştırmada dile getirilmiş olan diğer tüm isimleri de değiştirdim. Kadınları tanıtıcı olabilecek yaşanan şehir gibi bilgileri gizli tuttum. Ses kaydı alabildiğim görüşmeleri ve diğer görüşmelere ilişkin tuttuğum yazılı ve elektronik kayıtları gizlilikle, güvenle muhafaza ettim. Her görüşmenin başında kadınlara; eğer farkında olmadan, bilinçsizce incitici sözler sarf eder, üzerine düşünmek ya da yanıtlamak istemediği sorular sorarsam beni uyarmaktan çekinmemelerini söyledim. Gereksinim duymaları halinde ara verebileceğimizi, dilerlerse görüşmeyi yarıda bırakabileceklerini ifade ettim. Ancak süreç boyunca bu tarz durumlarla hiç karşılaşmadım.

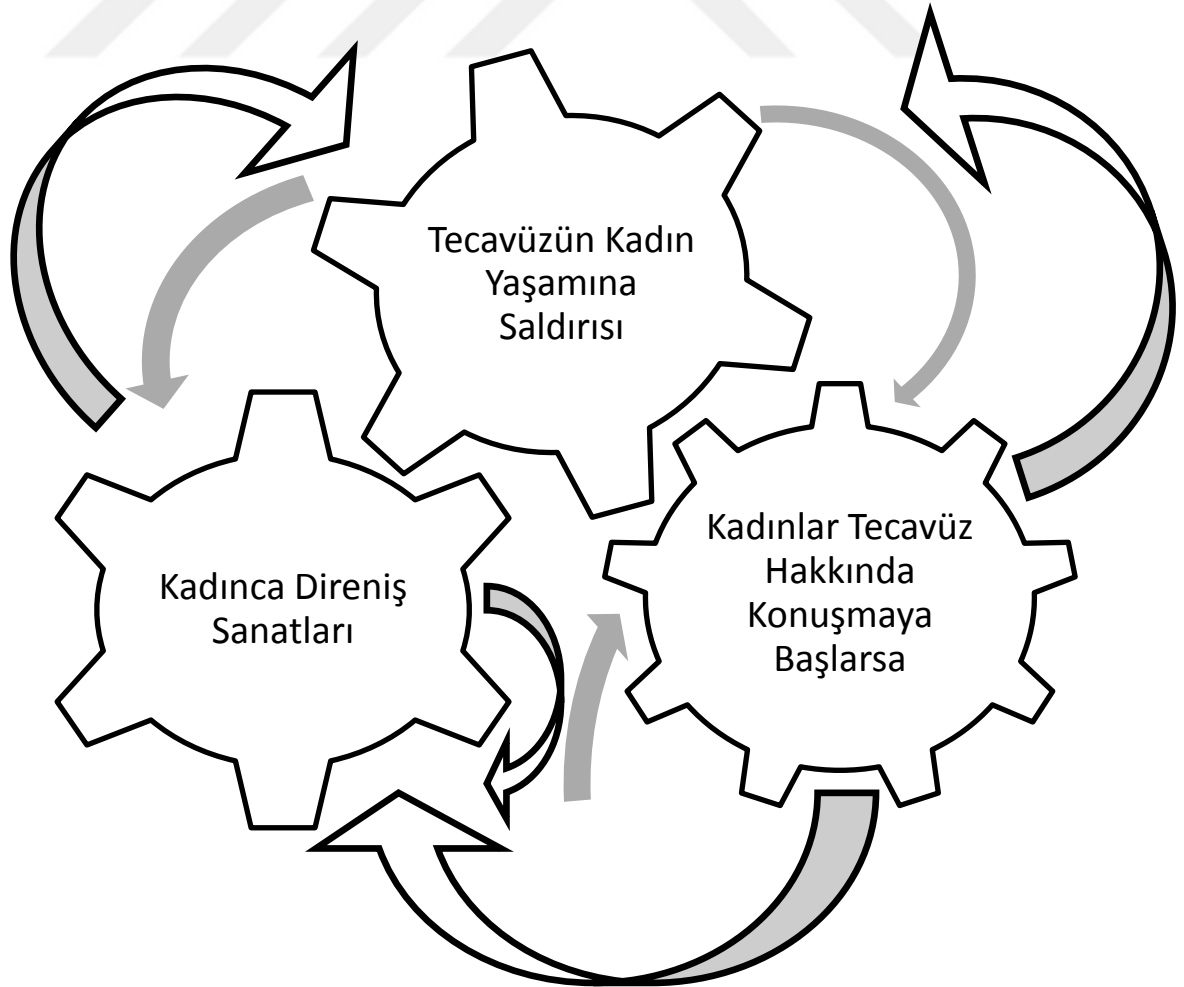
Analizlerde kadınların duygu ve düşüncelerini olduğu gibi yansıtmaya çalıştım. Ancak hiçbir araştırmanın araştırmacının değerlerinden bağımsız olamayacağını bilinciyle, özdüşünümselliğimin analiz sürecine yansıdığını belirtmem gerekir. Düşünümselliği görüşme dokümanlarını defalarca okuyarak, ses kayıtlarını dinleyerek, bu sırada sürekli olarak kendi içime dönerek ve kadınların sözlerinin derinliğini kavramaya çalışarak, sürecin her aşamasında kuramsal ve metodolojik bilgi birikimine başvurarak, araştırma sürecinde attığım adımları sorgulayarak-eylem üzerine eleştirel düşünerek ve buraya olabildiğince şeffaf bir şekilde yansıtarak sağlamaya çalıştım.

4. BÖLÜM: ÇÖZÜMLEMELER

Ataerkil bilinç dışından gücünü alan erkeklerin kadınlar üzerinde tahakküm kurma aracı olarak kullandığı tecavüzün kadınların yaşamını nasıl etkilediğini anlamak amacıyla gerçekleştirdiğim bu araştırma sonucunda öğrendiğim kadınların tecavüz deneyimlerine, tecavüz sonrasında değişen yaşantılarına, hizmet aldıkları farklı sistemlere ilişkin deneyimlerine ve baş etme biçimleri ile güçlenme süreçlerine dair bilgileri çeşitli ilkeler ve kavramlarla çözümlemeye çalıştım. Bunlardan ilki; kuramsal çerçevede de belirtmiş olduğum çalışmaya ışık tutan radikal feminist görüş ve feminist sosyal çalışmanın temel ilkeleri ve varsayımları (bkz. s.10, Kuramsal Çerçeve) idi. Buna ek olarak, verileri Bourdieu'nun sosyo-politik olarak cinsiyetlendirilmiş bedenlerin itaat-tahakküm ilişkisini anlamak için kullandığı toplumun tüm üyelerinin algı, düşünce ve eylem matrisleri olarak tanımladığı habitus, sembolik şiddet ve sosyal sermaye olarak kavramsallaştırdığı içerikler bağlamında (Bourdieu, 2015) çözümlemeye çalıştım.

Şekil 1: Araştırma Sonucu Ortaya Çıkan Ana Temalar

Sonuç olarak; tecavüze maruz bırakılan kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimlerini anlama amacıma beni ulaştıran, araştırma sorularıma yanıt veren üç ana tema ortaya çıktı. Bunları; kadınlar tecavüz hakkında konuşmaya başlarsa, tecavüzün kadın yaşamına saldırısı ve kadınca direniş sanatları olarak isimlendirdim. (yukarıdaki şekilde gösterdiğim üzere). Ne var ki kadınların saldırıya ilişkin deneyimleri bu temalarla ayrıştırılabilir nitelikte değildi. Belirli bir zaman sırası, bir belirleyici ya da aşamalar söz konusu değildi görselin de söz konusu iç içeliği yansıttığı gibi... Örneğin tecavüzün kadının yaşamına saldırısı, kadınların tecavüz hakkında konuşmaya başlamasıyla görünür oluyordu. Kadınların tecavüz hakkında konuşmaya başlamasıyla hem saldırının kendisine ve etkilerine hem saldırı sonrası kadınların hizmet aldığı kurumlara ilişkin deneyimlerine hem de tecavüze karşı kadınca direniş biçimlerine ilişkin bilgi sahibi olabildik. Kadınların anlatıları hem saldırının çarpıcılığını ortaya koyuyor, hem de kadın üzerindeki kişisel, kişilerarası, politik etkilerini göz önüne seriyordu. Tecavüz hakkında konuşmak başlı başına bir ana tema olmakla birlikte, çok güçlü bir direniş stratejisiydi aynı zamanda. Saldırı tek başına kadını olumsuz etkiliyordu ancak saldırı sonrasında yaşadıkları da kadının yaşamına saldırıyordu. Deneyimlerin iç içeliği ve belirli bir zaman çizgisi izlemiyor oluşu, temaların ayrıştırılamazlığına ilişkin bu açıklamayı yapmamı gerektirdi. Her biri diğeriyle bağlantılı ana temaları ve alt temaları ise aşağıdaki gibi çerçevelendirdim:

İlk ana tema olan “kadınlar tecavüz hakkında konuşmaya başlarsa”yı oluşturan alt temaları; yeraltından günyüzüne tecavüz öyküleri, tanrılaşmış erkeklik ve tahakküm sanatları, bir anlam arayışı, tecavüzü dile getirme ile suskunluk arasındaki gerilim olarak isimlendirdim. Bu bölümde kadınların tecavüz ve tecavüze eşlik eden diğer şiddet deneyimlerini aktardım. Tecavüzü nasıl tanımladıklarını, anlamlandırdıklarını ortaya koymaya çalıştım. Son olarak, tecavüzü dile getirmeyle sessiz kalma ikilemindeki deneyimleri günyüzüne çıkarmaya çalıştım.

İkinci ana tema olan “tecavüzün kadın yaşamına saldırısı”nı oluşturan alt temaları tecavüze maruz bırakılmanın kadının benliği üzerindeki etkileri, tecavüze maruz bırakılmanın kadının kişilerarası ilişkileri üzerindeki etkileri ve ataerkiyi dönüştüren hizmet sunumuna karşı ataerkiyi pekiştiren hizmet sunumu olarak isimlendirdim. Bu bölümde tecavüzle birlikte değişen kendilik ve kişilerarası ilişkiler üzerinde durdum. Saldırı sonrası yararlanılan hizmetlere ilişkin deneyimleri; şikâyet deneyimleri, sağlık sistemi deneyimleri, sığınma evi

deneyimleri ve yargı süreci deneyimleri olarak isimlendirdim. Kadınların saldırgandan şikâyetçi olmaya ya da farklı gereksinimleriyle bağlantılı olarak kurumsal yardıma karar vermeleriyle birlikte başlayan çeşitli güvenlik, sosyal hizmetler ve yargı sistemine ilişkin deneyimlerini aktarmaya çalıştım. Bu alt tema da kadına yönelik kamusal tecavüzün sonuçlarını ortaya koydu.

Üçüncü ana tema olan “kadınca direniş sanatları”nı oluşturan alt temaları; kadınların baş etme biçimleri ve kadınların güçlenme deneyimleri olarak isimlendirdim. Bu bölümde saldırı sonrasında kadınların yaşadıkları sorunlarla nasıl baş ettiklerini ve güçlenme deneyimlerini aktarmaya çalıştım.

4.1. KADINLAR TECAVÜZ HAKKINDA KONUŞMAYA BAŞLARSA

Feminist bakış açısıyla gerçekleştirmeye çalıştığım bu araştırma; tecavüzün, kadını ve kadının yaşamını nasıl etkilediğini anlama amacını taşıyordu. Çalışmanın tecavüzün nasıl gerçekleştiğini ortaya koyma gibi bir yönelimi yoktu. Bu bakımdan, ruhsal travmayı tetikleyebilecek bilinçli bir girişimden özellikle kaçındığım halde, görüşmeye katılan kadınların tamamının yaşadıklarını ayrıntılı bir şekilde paylaşması dikkat çekiciydi. Söz konusu durumda; aylar, belki yıllar boyunca ruhta ve bedende toplanmış, gün geçtikçe de ağırlaşmış olan yaşantısal yükün boşaltılma gereksiniminin etkili olduğunu düşünüyorum. Tecavüzü nasıl tanımladıkları ve anlamlandırdıkları, kadınların kendi yaşam deneyimlerinde ifade bulmuştu. Bu nedenle kadınların tecavüz deneyimlerini, eril tahakküm stratejilerinin kadının yaşamına yansımalarını ve kadınların tecavüz hakkında konuşmaya ilişkin deneyimlerini bu bölümde aydınlatmaya çalıştım.

4.1.1. Yeraltından Günyüzüne Tecavüz Öyküleri

Bu bölümde kadınların tecavüz yaşantılarını ortaya koymaya çalıştım. Tecavüz olarak niteledikleri saldırılara ilişkin verdikleri bilgileri paylaştım. Tüm bunların kadının benliğini, kişilerarası ilişkilerini, yaşamının genelini nasıl etkilediğine dair fikir sahibi olmaya bir adım daha yaklaştım. Tecavüz saldırısının kadınca anlamını keşfetmeye çalıştım.

Kadınların tecavüz öykülerine baktığımda, tipik bir tecavüz senaryosundan bahsetmenin mümkün olamayacağı anlaşıyordu. Neyin tecavüz olarak tanımlanabileceğine dair çeşitli hukuki, ahlaki, klinik odaklı görüşler öne sürülse de bunların, söz konusu yaşantının kadın için anlamını tam olarak kavramaktan uzak olduğu kanaatine vardım. Bunun sorumlusunun; tıpkı tecavüzcünün kadını hâkimiyeti altına alıp toplumsal cinsiyet eşitsizliğini erkek lehine gerekçelendirerek kadına bilişsel olarak kodlaması gibi tecavüzün tanımlanmasına katkı sağlayan eril sistemin sürdürücüsü kişi ve kurumlar olduğunu düşünüyorum. Konuya ilişkin Arendt'in yorumu saldırı deneyiminin anlamının öznelliğini ortaya koyar nitelikte:

Ben mesela tecavüz nedir sorusunu sor bana! Bilmiyorum! Ya bunu insanların bilmesi lazım... Tecavüz nedir? Bana tecavüz etti. Ne demek tecavüz etti? Yani mesela 1 kişiye aynı anda 3 kişinin tecavüz ettiğini biliyorum. Anal, oral, vajinal. 3'ü de polis! 1 kadına! Aynı anda! Şimdi mesela tecavüz, bu tecavüz... Ama benim işte anlattığım, işte dolmuşta bi adam çıkardı bana sikini gösterdi. Bu da tecavüz... Yani ben o zaman da 17 yaşındaydım. 'Saat kaç' diye soruyor ben saati söylerken bakarken görüyorum falan bu da tecavüz. Yani tecavüzün adı belki biraz daha Türkçeleştirilebilir. Bilmiyorum yani kimse bilmiyor tecavüzü. Ben bilmiyorum. Ne tecavüz?(ARENDR, 38)

Neyin tecavüz olarak adlandırılabilmesine ilişkin olarak kadınların tecavüzü nasıl anlamlandırdıklarına bakmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü her bireyin bedensel bütünlük ve ruhsal bütünlük algısı farklıdır. Genelgeçer sınırlar çizmek yerine kadının yaşamını nasıl etkilediğine bakarak olayları değerlendirmek, hem kadının iyileşmesi hem de suç davranışının cezalandırılarak bireyin ve toplumun adalet duygusunun onarılması yönünde daha anlamlı bir adım olacaktır. Buradan hareketle, kadınların tecavüz olarak tanımladıkları deneyimlere aşağıda yer verdim.

Tecavüz saldırısının içini açmak gerekirse; saldırgan erkeğin ve saldırıya maruz bırakılan kadının kim olduğuna ve saldırının niteliğine bağlı olarak değişen farklı tecavüz türlerinden söz edilebilir. Saldırımı gerçekleştiren erkeğe göre; yabancı, tanıdık, ensest, partner tecavüzü; saldırının niteliğine göre ise ehil olmayana tecavüz ya da madde yardımıyla ehliyeti sınırlandırarak tecavüz, yasal olarak rızaya dayalı cinsel ilişkiye girebilme yaşının altındakilere tecavüz, çete tecavüzü, öldürmeye teşebbüsü içeren tecavüz, üzerinde otorite sahibi olduğu kadına tecavüz vb. olarak adlandırılabilir bu tecavüz kategorileri. Bu araştırma, yukarıda söz ettiğim hemen her tecavüz türüne ilişkin deneyimleri gün ışığına çıkardı. Elde ettiğim bilgileri saldırganın kim olduğuna göre ele alıp, saldırının niteliğini de ortaya koymaya çalıştım.

Saldırganın tanıdık biri ya da yabancı olmasına göre, kadınların duruma verdikleri tepkilerin ve şikâyetçi olma kararlılıklarının değiştiği gözlenmiştir. Tecavüz öncesinde yakın arkadaşı

olan X'in, olay yaşandıktan sonra ilk aradığı kişi olan ve o zamandan bu yana kendi hayatını X ile birlikte yaşadığını belirten Dohm, arkadaşının maruz bırakıldığı olayı şu şekilde anlatmaktadır:

İlk ifadesi aslında şöyle: otobüse bindi. İşte adın ne dedi. Benimle konuştu, beni öp dedi. Ondan sonra işte dedi ki ben sert cinsel ilişki seviyorum dedi. Sonra da işte ama ben seninle cinsel ilişki yaşamak istemiyorum dedi. Ama ben sert cinsel ilişki yaşamayı seviyorum deyince ona tecavüz ettim. İlk savunmasında da bir kabul var. Hani tanımak yine var ama sonrasında zaten "tecavüz dahi etmedim, ben Müslüman'ım. Müslüman bir adam regl dönemindeki bir kadınla birlikte olmaz çünkü günahı ve ben günaha girmemek için birlikte olmadım" dedi. "Sadece sürtünme yoluyla boşaldım" dedi. Sonraki savunmasını buna çevirdi. Adam bir otobüsün içine yatırıp tecavüz etmiş. Boğmaya kalkmış. İdrarını kaçırmış üzerine. Aşırı zorlamadan dolayı kanaması olmuş. (DOHM, 37)

Yabancı birinin tecavüzüne maruz bırakılmak, tanıdık birinin tecavüzüne maruz bırakılmaktan daha travmatize edici olabilir. Yabancı tecavüzü çok daha beklenmediktir ve saldırgan kadını korkutup sindirebilmek için yoğun bir şekilde fiziksel şiddet uygulayabilmekte ya da tecavüz delilini ortadan kaldırmak için kadını öldürebilmektedir. Özellikle tıbbi müdahale gereksiniminin yüksek olduğu durumlarda olayın ortaya çıktığı düşünülmektedir. Yukarıda sözü geçen olayda, kadın öldüğünü düşünmüştür. Hayatta olduğunu fark ettiğinde ambulansı arayarak yardım istemiştir.

Saldırgan tecavüzü akşam saatlerinde (11.30), kamusal bir alanda gerçekleştirmiştir. Savunmasının alt okumasına göre; bir kadın gece tek başına dışarıdaysa, kendisine tecavüz edilmesini istiyordur ya da kadının özel alanın dışında varlık göstermesi o kadını tecavüz edilebilir kılar. Bir diğer dikkat çekici nokta ise saldırganın toplumun kültürel hassasiyetlerini kullanmasıdır. Türkiye, İslam dininin (ataerkil ideolojiyi güçlendiren ve eril üstünlük sabitlerinin oluşmasına asırlarca katkı sunmuş olan) kurallarının ve geleneksel ahlaki değerlerin, demokratik hukuk kurallarından daha değerli bulunmaya başladığı bir ülke haline gelmektedir. Saldırgan, akıllıca kullandığı Müslümanlık vurgusu ile hem yargıyı hem de kitleleri etkileyebileceğinin farkındadır. Geçmişte gerçekleştirdiği bilinen iki tecavüzde de aynı savunmalarla ceza almaktan kurtulmuştur. Bu konu ilerleyen bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Yaptığım görüşmelerde yabancı tecavüzüne maruz bırakılan kadınların, hizmet sektöründe çalışan kişiler tarafından buna maruz bırakılmış olması dikkat çekicidir. Yukarıda sözü edilen olayda, tecavüzcü bir otobüs şoförüdür. Arendt'in maruz bırakıldığı olaylarda ise tecavüzcüler kadın doğum uzmanıdır. Meslek etiği çerçevesinde topluma hizmet sunmaktan

sorumlu, kamu otoritelerini temsil eden erkekler tarafından cinsel saldırıya maruz bırakılmak, kadınların güven duygusunu daha derinden zedeleyen bir durumdur.

İlk birlikte olduğum kişi, beni bakire olmamakla suçlayıp, kadın doğum doktoruna götürmüştü. Eee, daha sonrasında hani onunla ayrıldım ben ve yeni bir ilişkiye başlamak gerekeceğinde hani gerektiğinde kızlık zarının dikilmesi lazım diye düşünerek bi kadın doğum doktoruna muayeneye gittim... Muayeneodasına aldıktan sonra, sekreterine 'sen çık' demiş. Sekreterini göndermiş. İşte ben muayene olurken şey dedi bana 'sen' dedi 'git bi yıkan gel' eui, 'iyice hani temizken muayene ediyim' falan dedi. Ondan sonra ben lavoboya gittim, yıkandım geldim. Tekrar o şeye yattı işte, kadın doğum muayene masasına, daha o zaman ben 20 yaşındaydım. Doğrudan, oral yapmaya başladı. Yani, o anda, o öyle olunca tabi, hani bacaklarınız şeyde oluyo, sağda ve solda. Onları çekiyim, hani ordankalkıyım falan filan derken, adam böyle beni kovalamaya başladı muayenehanenin içinde. Oradan oraya, oradan oraya nasıl çıktığımı falan gerçekten hatırlamıyorum. (ARENDET, 38)

Bi tane de beni eii.. plastik cerrah taciz etti. Onla yine, ben bu kızlık zarı diktirme çok k-kafa yordum, çok uğraştım yani. Ona da diktirmek için gittiğimde o da 'denememiz lazım' diye beni- şey penisini cinsel organıma sokmaya kalkarken kendi diktirdiği şeyi yırttı. Onu yalnız yaydım. Yani hani onun ismini yaydım yani. Plastik cerrahların da taciz potansiyeli yüksek. Çünkü gidiyosun hani göğsünü muayene ediyö, vajinayı muayene ediyö falan filan ki o adam beni yani eu çalıştığı resmi hastanenin odasında bana bunu yaptı. Ve ben de aynı kuruma bağlı çalıştığım için ve gizli bi şey yapmaya kalkıştığım için kimseye söyleyemeyeceğimi bildiği için onu yaptı ve ben bu adama bir de para verdim, iki bin lira. Hani operasyon için. (ARENDET, 38)

Tecavüzlerin gerçekleştiği ortamlar dikkat çekicidir. İlk saldırı ıssız bir arazide otobüs içerisinde, diğerleri kadın hastalıkları uzmanı hekimlerin muayene odasında yaşanmıştır. Her üç olayda da saldırgan etrafta tanık bırakmamıştır. Yoğun bir şekilde şiddet uygulayarak ya da olayın duyulması halinde kadının zor duruma düşeceğini bildiği için sessizliğini garanti ederek saldırıyı gerçekleştirmiştir. Saldırganların tecavüzün ortaya çıkmayacağına dair emin duruşları, bir erkeğin sözü karşısında kadının ifadesinin geçersiz olduğu ataerkil kültürel değer ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Saldırgan, olayın ortaya çıkması halinde eril yargı karşısında kadının inandırıcılığının zayıf olacağı varsayımıyla, eylemi bilinçli ve planlı bir şekilde gerçekleştirmiştir. Bulgular, bunun oldukça doğru bir yargı olduğunu göstermektedir. Zira yirmi sekiz derinlemesine görüşmeden elde edilen bilgilere göre, tecavüz suçunu işlediği için ceza alan erkek sayısı yalnızca ikiydi.

Tecavüzün yabancı erkekler tarafından gerçekleştirildiğine dair genel toplumsal kanının ve araştırma sonuçlarının gösterdiğinin aksine, tecavüz eylemlerinin öznesi çoğunlukla kadının tanıdığı erkeklerdir. Bu bilgi, araştırma bulguları ile uyumludur. **Tanıdık tecavüzü**; sevgili, eş ve aile üyelerinin tecavüzünü çağrıştırmakla birlikte, olayın niteliğine bağlı olarak yabancı

tecavüzüne daha benzer özellikler göstermektedir. Kadın beklenmedik bir şekilde etkisiz hale getirilmekte, cinsel saldırı gerçekleştirilmektedir. Bu kimi zaman psikolojik olarak kontrol altına alma, kimi zaman fiziksel şiddet uygulama kimi zaman da uyuşturucu madde ile etkisiz hale getirme yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Arignote ve Zetkin'e tecavüz eden saldırganlar önce içeceklerine uyuşturucu madde koyarak onları savunmasız hale getirmiş, ardından saldırıda bulunmuştur. Saldırıların sonucunda Arignote çocuk yaşta olduğu için evliliğe zorlanmış, Zetkin gebe kaldığı için kendisinin ve saldırganın isteği üzerine tecavüzcüsüyle evlenmiştir.

*Beni doğum günü var diye götürdüler ondan sonra ben de hediye aldım gittim. Bi kola içtim sadece bi pasta. Ama doğum günü yokmuş numaraymış pasta kola. Ondan sonra da işte olay gerçekleşti, başıma bela geldi. Sabah da işte yastığı ağzıma kapattı zorla, sesini çıkarma bağırma diye... *Peki siz birlikte yaşıyorken sizi istemediğiniz halde sizi cinsel ilişkiye zorluyor muydu?Evet 1 kere oldu, 1 kere...(ARİGNOTE, 31)*

Ankara'ya bi kongre için geldiğimde aradım. Yemeğe gidildi, yemeğe gidildikten sonra işte alkollü içecek içildi. Sonrasını hatırlamıyorum. Ben bu adamı tanıdıkça öğrendim ki adam uyuşturucu kullanan, işte kötü alışkanlıkları olan biriymiş. Hatırlamadığım bir gece yaşadım o gece ve en büyük kızıma hamile kaldım. (ZETKİN, 33)

Tecavüz, kadını kontrol altına almanın en ağır şiddet içeren baskı aracıdır. Ataerkil yapıdaki toplumun hassasiyetlerini bilen erkek, bu baskı aracını kendi amaçlarını elde edebilmek için akıllıca kullanmaktadır. Erkekmerkezli toplumdaki kadın yatınlıklarını ve toplumsal yatınlıkları iyi kavramıştır. Avını elde etmeye çalışan ilkel avcının yaptığı gibi kadının etrafına gelenekçi-cinsiyetçi tuzaklar kurmaktadır. Saldırganın Arignote'nin yüzüne yastık kapatması, bir diğerinin Zetkin'e baygınken tecavüz etmesi aslında onları nesneleştirdiklerinin bir göstergesidir. Kadınları tamamen savunmasız, karşı koyamayacakları kadar güçsüz hale getirerek kendi üstünlük duygularını (üstünlük yanılsaması demek daha doğru olabilir) beslemişlerdir. Sonuç olarak yargılanmaktan kurtulmuş, saldırı ile amaçladıkları evlilikleri gerçekleştirmiş ya da evlilik sayesinde cezalandırılmaktan kurtulmuşlardır. Böylece kadının cinsellikten haz almaması gerektiği, kadının nazlandığı ama aslında kendisine tecavüz edilmesini istediği, kadınların kurduğu ilk ve son cinsel birleşmenin evleneceği erkekle olabileceği gibi kadın cinselliğine ve tecavüze ilişkin birçok miti de pekiştirmişlerdir.

Tanıdık tecavüzü, rızanın ataerkil toplumdaki sorgulanabilirliği nedeniyle uzun yıllar boyunca tecavüz olarak adlandırılmamıştır. Ataerkil bilinç dışından beslenen tecavüz mitleri,

bu kavrayışın oluşmasında etkili bulunmaktadır. Rıza, bilinçli bir şekilde inşa edilmiştir. Bu durumun iki önemli sonucu vardır: birincisi davranış suç olarak nitelendirilmediği için cesaretlendirilmiştir. İlerleyen bölümlerde ele alınacak olan saldırganların önceki tecavüzlerine ilişkin bilgiler, bunu kanıtlar niteliktedir. Suç cezasız bırakılarak saldırı davranışı ödüllendirilmiştir. İkinci sonucu ise kadının ilişkide kendi rızasının olup olmadığını ya da saldırıya neden olacak kışkırtıcı bir görünümünün veya davranışının olup olmadığını sorgulayarak kendini suçlama tehlikesi barındırmasıdır.

...o an zaten insan şokta oluyo. Gerçekten o dönemi hatırladığım zaman şu anki bilincim yerinde yoktu benim. O anı yaşarken bile hani dur yapma falan bile diyemiyordum. Çünkü ben şey oldum... Böyle karşı koymayı da bıraktım, ağlamaya başladım. Böyle ağlıyorum falan... Sonra vuruyor, vuruyor bir şeyler yapıyor falan... Hani sus diye ağzımı falan kapattı. Bir sürü arbede falan oldu. Şoka giriyor insan... Çok kötü bir şey gerçekten. Ben yürüyemiyorum, gerçekten yürüyemiyorum. O derece... bütün kolunu soktu, elini soktu. (ARNİM, 24)

Romantik ilişki yaşadığı erkek arkadaşının tecavüzünemarus bırakılan Arnim, saldırıya karşı koyma yönündeki çabaları fiziksel şiddetle engellenince karşı koymayı bıraktığını ifade etmiştir. Saldırganı şikayet ettikten sonra yargı, saldırgan, saldırganın ailesi ve kendi ailesi tarafından kendisine yöneltilen ithamlar kendi rızasının ya da eylemi kışkırtmada payının olduğu yönündedir. Arnim bu şikayette bulunmamış olsa kendisinin de aynı şekilde düşüneceğini belirtmiştir.

Erkekegemen toplumsal özellikler gösteren birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de cinsel saldırı şikayetlerinde kadının beyanı esas alınmamakta (ulusal ve uluslararası hukuk kurallarının bağlayıcılığına rağmen), eylemin gerçekleşip gerçekleşmediğine, gerçekleşmişse kadının rızası olup olmadığına dair yeterli kanıtın ortaya konulması beklenmektedir. Bu konudaki belirleyicilerden biri de saldırının gerçekleştiği mekandır. Saldırı Gournay’ın deneyiminde olduğu gibi kadının evinde ya da Arendt’in deneyiminde olduğu gibi aralarında güç hiyerarşisi olan güvendiği biri tarafından kendi isteğiyle bir otele gelmesi sağlanarak gerçekleştirilmişse, bu durum kadınların inandırıcılığının sorgulanmasına ve kadının kendisini suçlamasına neden olabilmektedir. Kendi evinde saldırıya maruz bırakılan Gournay’ın duyduğu pişmanlık ve suçluluk buradan köklenmiş görünmektedir.

Güya benimle konuşmak için gelmişti. O şey... bizim evimizde olmuştu... olay... oturmaya konuşmaya gelmişti benimle. Hiçkimse de yoktu evde. İşte fırsattan istifade... (GOURNAY, 52)

Kongrenin ilk günü, galiba hani akşam, kabullerinin olduğu muhtemelen bir ortam herkes şeyin önünde otelin önünde, bana şey dedi. Eui, ‘sen’ dedi ‘şu yaka kartım

tak' eui bi başkasına ait yaka kartı, 'içeri geçerken de ben, seni hani böyle kolundan, omzundan tutacam geçecek, kimse bi şey sormaz ama sorarlarsa sen bi şey söyleme' dedi. Ben, mesela orda bile hala ne olduğunu anlamamıştım. Şimdi, gerçekten salak mısın falan diyebilirsiniz ama insan anlamıyor. Mesela gittik falan, otelde yatak odasında ikimiz hani ne X var ne Y var ne başka biri var falan böyle saçma sapan bi şey. Onun yaptığı da şu; yani bunu gerçekten mesela duygusal olarak falan hiç acısını hissetmiyorum, ilginçtir. Bana dedi ki 'sen şöyle yat, hani şuraya uzan, hiçbir şey olmayacak, canın yanmayacak' böyle hani bir çocuğa konuşur gibi. Ondan sonra işte ben yatıyorum ama yani şey gibi muayene ederken sedyeye yatırma şeyi vardır ya o tarz bi yatırış yani tutumu falan ondan sonra işte şey dedi 'benim' dedi, 'eşim' dedi, 'hamile de' dedi, 'anlarsın' dedi, hani 'duygusal olarak hani bu aralar böyle ihtiyaçlarım olabileceğini' falan filan. Gerçekten, şey yapamıyorum ya. Ya hani insanın aklı almıyor. Gerçekten... ondan sonra, yani, hani bence yapamadığı için ben onu şey yapmıyorum yani hani travma olarak yaşamıyorum. Çünkü, hani içime tam girmede yani, böyle hani belki ordan tuttu, tam hamle yapacakken boşalmış olabilir. (ARENDT, 38)

Ataerkil toplumlarda kadının öncelikli rol beklentisi sorgusuz itaattir. Babaya, abiye, erkek akrabalara, eril eğitim sistemine, eril hukuk düzenine, dini ve ahlaki kurallara vb. itaat çocukluk çağından itibaren başlayarak kadınlara bilişsel olarak kodlanmaktadır. Otoritenin gücüne karşı gelmek ya dışlanmayı ya da daha ağır biçimlerde cezalandırılmayı gerektirir. Üstelik böylesine hiyerarşik bir ilişki sisteminde, eril ideoloji tarafından normal olduğu kadınlara bilinçdışı olarak kabul ettirilmiş isteklere karşı çıkmak oldukça güçtür. Arendt'in deneyiminde saldırganın, gerçekleştirdiği saldırı eylemini akılcılaştırmaya çalışması dikkat çekicidir. Bir otorite tarafından, akıldışı bir gerekçelendirme yapılarak gerçekleştirilen bu eylemin Arendt tarafından saldırı olarak algılanmamasının nedeni böylece anlaşılabilir.

Kimi anlatılar kadınların yaşamları boyunca **farklı zamanlarda farklı kişilerin tecavüzüne** maruz bırakıldığını gösteriyordu. Genel olarak maruz kalınan ilk saldırı çocukluk çağında gerçekleşmişti. Örneğin; çocukluk döneminde abisinin cinsel istismarına maruz bırakılan Arendt, anımsadığı kadarıyla bunun dışında 5 farklı tecavüz yaşantısı daha paylaşmıştı. Katharina 17 yaşından itibaren 3 evlilik geçirmiş, eşlerinin ikisinin uzun süreli tecavüzüne maruz bırakılmıştı. 18 yaşında iken birden fazla kişinin tecavüzüne maruz bırakılan Calkins, çocukluk dönemine dair maruz bırakıldığı saldırıları şöyle aktarıyordu:

Ya küçüklük- küçüklükten beri ben çok kaldım. İuu hep hayatıma bakıyorum hep bununla ilgili. Hani çok küçüktüm fazla hatırlamıyorum da hani annemgilin komşusuydu sanırsam. Kaç yaşında olduğunu da bilmiyorum. Auu bi tane abi vardı. O beni sürekli böyle 2 katlı evin en alt katına götürüyodu. Hani afedersiniz ama iç çamaşırımı felan çıkartıp elliüyodu. Onu çok iyi hatırlıyorum. Dayım vardı... Yani öz dayım değil de hani akrabalara dayı felan diyolar ya, o vardı. O da aynı şekilde yapıyodu. O dayımın kardeşi vardı, elini kendi vaji- işte vajina bölgesine felan şey yapıyodu (CALKİNS, 18)

Tahakküm kurucu-itaat edici rolleri ilk gelişim dönemlerinden itibaren sosyal öğrenme ile biçimlendirilmektedir. Çocuğun kurduğu kişilerarası ilişkilerin niteliği ve çevresindeki ilişki biçimlerine dair gözlemleri, kendi habitusunun biçimlenmesinde önemli bir belirleyicidir. Gelişim süreci içerisinde erkek egemen toplumda yetişen kız çocuklarından itaatkârlar yaratılırken, oğlan çocuklarından tahakküm kurucular yaratılmaktadır. Elde edilen bulgular, çocukluk dönemi cinsel istismarının kız çocuklarının değersizlik şemalarını pekiştirerek, onları yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde istismara daha açık hale getirdiğini gösteriyordu.

Evlilik içi tecavüz, belki de en sık yaşanan ancak çok nadir ortaya çıkan türde bir tecavüzdür. Özer (2012, s.3)'in belirttiği gibi kadının erkek otoritesi altında yaşamını sürdürdüğü, erkeğin kadının yaşamı ve bedeni üzerinde her türlü kontrol sahibi olduğu toplumlar için evlilik içi tecavüz, dikkate değer bir olay olarak görülmemektedir. Çünkü seks, eşler arası ilişkinin doğal bir parçasıdır ve cinsel taleplerde bulunabilecek tek partner erkektir. Kadınları nesneleştiren bu anlayış, cinsel şiddeti de gerekçelendirmektedir. Söz konusu akıldışı gerekçelendirme aile ve sosyal çevre tarafından kadının zihnine işlenmekte, evlilik içinde de pekiştirilmektedir. Ayrıca evlilik içinde gerçekleşen cinsel şiddet, dört duvar içinde kalmaktadır. Evlilik içi tecavüzlere çoğu zaman buna fiziksel şiddet de eşlik etmektedir. Katharina, eşi tarafından maruz bırakıldığı fiziksel ve cinsel şiddeti şöyle anlatmıştır:

Gelinliği üstümde soydurdu hocam, dövdü de dövdü beni, o jopla. Ondan sonra ırzıma geçti artık hani sürekli her akşam her akşam dayak, dayak. Hep sürekli ırzıma geç, tecevüz etmeye kalktı. Hem dövüyo hem tecevüz etmeye galhiyo her gece. Benim ağzımı bağlardı yazmayla sıkı sıkı bağırمامam için. Beni ayakta durdururdu, böyle ayakta duruyodum... Vur da vur vur vur... Benim öyle her yerime vurmuyodu. Gözlerimi falan morartmıyodu. Sadece derdi buralarım... (bacak, kalça bölgelerini gösteriyor) Kalçalarım... Hani benim ayaklarım tutmasın, felç olsun diye... Galdırıyo her vurduğunda inliyodum. Her vurduğunda inliyodum... Yani o kadar canım yanıyodu... Ayağının altına kapanıyodum. Lütfen yapma, canım yanıyor yeter artık diyodum, öleceğim... O da beni alıp kucağına... artık bacaklarım tutmuyodu ayakta. Yıkılıp kalıyodum. Her vurduğunda bacağına ne olacak? Böyle kabarıyodu böyle... mosmor gabarıyodu... Alıp kucağına beni koyuyodu yatağa. Beni soyduruyodu. Nereme artık tecavüz ederse... Bi şey de yapamıyorum, bağıramıyorum. Korkuttu beni. Sen bağırırsan ben seni keserim, doğrarım diyodu. (KATHARİNA, 33)

İlk eşim beni yatağa bağlayarak yapmıştı. Ondan nefret duymaya başladım. Bana karşı bazı tuhaf hareketleri başladı. Cinsel... cinsel işte... istemediğim zaman zorla...cinsel ilişkiye girme istekleri... bir sürü saçma sapan... (GERMAİN, 40)

Tecavüzün fiziksel izleri her zaman görünür değildir. Fiziksel şiddetin izleri ise Katharina'nın anlatısındaki saldırganın yaptığı gibi gizlenebilir. Ortada tanık ya da kanıt yoksa, suç da yoktur. Diğer yandan, kadına yönelik erkek şiddetini gerekçelendiren toplumun önemli bir

kesimince doğru kabul edilen geleneksel bir görüş de söz konusudur. Böylece saldırının üç tarafı (saldırgan-saldırılan-tanıklar) da uzun süre sessizliğini korumuştur. Bu sayede saldırgan kadının bedeni üzerinden erkeklik egosunu, saldırgan cinsel arzularını tatmin etmeye devam edebilmiştir. Germain'e saldıran erkeği tatmin eden de benzeri bir tür sadistik tahakkümdür. Cinsel hazza, hükmetme gücünün verdiği haz eklenmiştir (Tıpkı Arendt'in hocası tarafından maruz bırakıldığı olayda, saldırganın penetrasyon olmadan boşalması gibi).

Konu hukuki bir düzlemde ele alındığında; özel hukuk alanını ilgilendiren bu meselenin kamu hukukuyla kesiştiği görülüyor. Tecavüz, kadının rızası dışında gerçekleşen bir eylemdir. Bu eylemin evlilik içerisinde gerçekleşip gerçekleşmemesi, eylemin kadının ruh ve beden bütünlüğü üzerindeki etkilerini değiştirmemektedir. Tecavüzde bulunma bir suç davranışdır ve bunun gerçekleşmesinin gerektirdiği ceza, esasında hukuk kurallarıyla belirlenmelidir. Konuya ilişkin özel bir düzenleme yapılmamakla birlikte suç yargıya taşındığında; sanki suçlu olan kendisiymiş gibi, kadından suçun işlendiğini ispat etmesi beklenmektedir. Ancak evlilik içi tecavüzde bu özellikle zordur. Yargı da eril değerlerin taşıyıcısı ve yeniden üreticisi olduğu için kadınlar bu süreçte oldukça yıpranmaktadır. Elde edilen bilgiler; bu gibi nedenlerle genel olarak, evli kadınların tecavüzü de içeren cinsel şiddeti değil, yalnızca fiziksel şiddeti şikâyet ettiklerini gösteriyor.

Evlilik içi tecavüze dair hukuki düzenlemelerin yapılmaması, kadının erkeğin mülkü olduğuna ilişkin ataerkil varsayımı güçlendirmektedir. Bu durum, eşinin cinsel saldırılarına maruz bırakılan Aspasia'nın tecavüz sarmalından çıkamayışını açıklıyor gibi görünüyor.

Zaten bana dokunduğu an tüylerim diken diken oluyodu. Böyle vücudum bir kaşınıyordu. Sürekli gözler kapalı, açmak bile istemiyodum. Bir ürperiyosun, korkuyosun ama işte bişey yapamıyosun. Elinden hiçbi şey gelmiyo. Çırpın sadece...Bir kuş gibi çırpınıyosun. Ben çok saçlarımı çekerdim.Bana dokunduğu an saçlarımı çok çekerdim. Şuralarım zaten hep seyreldi saçımın, habire dökülüyo. Ama bizde öyle demiyorlar biz de 'helalindir yapmazsan günahtır' diyorlar. (ASPASIA, 27)

Evlilik içi tecavüz deneyimlerini dile getiren kadınlar, tecavüzlerin sürekliliğinden söz ediyordu. Kadının evlilik ilişkisini sürdürmesine, bir başka deyişle gördüğü şiddete dayanamayıp bir yolunu bularak şiddet ortamını terk etmesine kadar geçen süreye bağlı olarak bu durum aylarca, yıllarca sürebiliyordu. Erkeğin her türlü cinsel isteğine boyun eğmeyi evliliğin bir gereği olarak öğrenen kadın, tüm şiddet içeren muameleleri sessizlikle karşılıyordu. Türkiye'deki *kol kırılır, yen içinde kalır* kabulü ile kadınlar, evlilik boyunca süren tecavüze mahkûm bırakılıyordu.

Evlendiğimiz ilk gece işte, odaya girdi. Gerdek olacak... Şöyle yüzüme baktı. İşte hiç öpme yok, koklama yok... Ben gelinliğimi çıkarcam diye uğraşırken itti beni, saçma sapan birkaç hareket yaptı ve soktu. Ve arkasını döndü, uyudu. Ve ben sabaha kadar kanadım. Kanamayı bırak...noluyo? Dedim benim kız olup olmadığımı mı merak etti? (ASTELL, 26)

Geleneksel ataerkil bakışa göre; cinsel birleşme erkek nerede, ne zaman, ne şekilde isterse öyle yaşanmalıdır. Severe, anlaşılarak evlendiklerini söyleyen Astell'in yaşantısında olduğu gibi, düğün gecesi ilk kez gerçekleştirilen cinsel birleşme bile erkeğin hazzına odaklanmaktadır. Kadının acı verici cinsel birleşmeye zorlanmasının yarattığı fiziksel tahribatın yanı sıra sevdiği, güven duyduğu bir erkeğin cinsel, fiziksel, psikolojik şiddet içeren davranışlarına maruz bırakılmanın yarattığı değersizlik ve güvensizlik hissi, kadının benliğine ilişkin algılarını değiştirmektedir. Bu tarz davranışların süreklilik kazanması ile birlikte, kadın yaşadıklarını normalleştirmektedir.

Kadınlık ve erkeklik habituslarının oluşumunda evlilik önemli bir yere sahiptir. Bora (2005)'nın da belirttiği gibi geleneksel toplumlarda evlilik içi kadın-erkek rollerini biçimlendiren habitus; kadını itaatkâr, edilgen, yetersiz, araçsal olarak tanımlamıştır. Kadının, bedeni ya da cinselliği üzerinde herhangi bir hakkı yoktur. Dolayısı ile erkeğin cinsel birleşme yaşamak istediği anda kadının hasta veya isteksiz olmasının, regl döneminde olmasının vs. bir önemi de yoktur. Zaten kadının bedeni kadına cinsel haz vermek için değil, erkeğe haz vermek için vardır. Cinsel birleşmeden haz duyabilmesi ise erkeğin kontrolündedir. Kimi erkekler kadınlara zorla ilişki sırasında orgazm olmalarını sağlayarak (gerçekte ise orgazm olmasını sağladığını düşünerek ki bu cinsel performans kaygısının eyleme dökülmüş halidir) iktidarını güçlendirirken, kimileri tecavüze eşlik eden yoğun fiziksel ve psikolojik şiddetle kadının bütünlük algısını dağıtarak elde ettiği üstünlüğün hazzıyla erkekliğini beslemektedir.

Hasta oldum bi gün. Kuyruk sokumunda kıl dönmesi gibi bi şey yaşadım. Canım çok yanıyo ve çok acıyo. Sirtüstü uzanamıyorum, yatamıyorum. Canım acıyo dediğimde hiç önemsemiyor. "Ben ne zaman istersem o zaman olucak, senin istediğine bağlı değil. Bi işe yaramıyosun. Seni bunun için getirdim. Ben nasıl istersem o zaman olcaksın benimle" diye... Çok bi gün dayak yedim. Baya tekme tokat girişti bana, dövdü. Sonra da ilişki kurmak istedi. Yarım saat önce beni dövdün nasıl şimdi benimle birlikte istiyosun dedim. "Karımsın döverim de yaparım da! Şu an sana yapmazsam başkasına yaparım" gibisinden. Yatak odasında başladı kavgalar, tartışmalar. Üzerimdeki kıyafetler yırtıldı. Aklıma gelmesini istemediğim bi şekilde... sanki eşim değil de bi canavarımış gibi üstüme saldırdı. Hiç önemsemedi ağlamalarımı, bağırışlarımı, çağırışlarımı... boynumun vücudumun morluk içinde... İşine gelirse dedi. "İstediğim zaman yapar, istediğim zaman döver, istediğim zaman severim." Bu her tartışmamızda olan bi şeydi. Eşimle kavga ettiğimizde ister istemez

ben başka odada yatmaya çalışıyodum, uzak durmaya çalışıyodum. O da “ben işimi yaptıktan sonra gidebilirsin” ben istemediğim şekilde işini görüp giderdi. Bi gün kendimde olmadığım halde işini görüp başka odaya gitmiş. (DARAGONA, 27)

Fizikseli sonlarda, sözeli başlarda başladı. Gebeliğimin son zamanları artık... Belli bi noktaya geliyo erkek... dayanamıyacak hale geldiğinde... ön taraf çocuk için riskli olcağından arka tarafın daha uygun olduğunu zannediyo. Ve ağlamama, yırtınmama rağmen... O bölgenin yırtılmasına rağmen durmadan devam ediyodu. Zaten çocuklarım 8 ay 3 hafta 2 günlükken doğdu bu cinsel şiddetten dolayı. Yani artık o baskı mı yapıyo, öne mi geliyo o baskı bilemiyorum. Erken doğum yaptım. (MYİA, 25)

Daragona ve Myia'nın deneyimlerinin de gösterdiği gibi, saldırganlar için kadınların ilişkiye girme konusundaki isteksizliklerinin bir önemi olmamıştır. Hasta ya da hamile olmalarının da erkeğin isteklerinin gerçekleşmesi karşısında bir önemi yoktur. Çünkü kadınlara itaatin öğretilmesi gibi erkeklere döverek de olsa, eşinin ve çocuklarının hayatını riske atarak da olsa, kadına eziyet ederek de olsa istediklerini istedikleri anda alabilecekleri öğretilmektedir. Bourdieu (2015, s. 49, 58)'ya göre habitus hem bireyi biçimlendirmekte hem de bireyin yatkınlıklarıyla biçimlenmektedir. Kadınlık ve erkeklik habitusları bu sosyal öğrenmelerle inşa edilmektedir. Habitustları dönüştürmek mümkün olabildiği gibi ataerkil yapıların dirençli, sürekli yeniden üretilen sabitler olması nedeniyle oldukça zor bulunmaktadır.

Tecavüzün etkileri; saldırganın saldırıya maruz bırakılan kadınla ilişkisinin niteliğine, kadının yaşına, saldırının sayısına ve tekrarlayıcılığına, yaşananların ne kadar bir süre gizli tutulduğuna, saldırganın saldırı sırası ve sonrası tutumuna ve saldırıya maruz bırakılan kadının yaşadıklarını anlamlandırışına göre farklılaşmaktadır (Levenkron ve Levenkron, 2013, s.15, 16, 19).

Ensest, genellikle yaşamın erken dönemlerinde başlayıp uzun yıllar devam eden ve aile içinde tahakküm kurucu erkeğin itaat eden çocuğa/kadına uyguladığı bir cinsel şiddet biçimidir (Şuşoğlu, 2005, s.9). Ensest, başta aile bütünlüğünün bozulmasının istenmemesi olmak üzere şiddetin diğer aile üyelerine yönelmesi olasılığı, olayın duyulması halinde sosyal çevrenin göstereceği tepki vb. nedenlerle kız çocuğu/kadın sessiz kalmakta, sessiz kalmaya zorlanmaktadır.

5 yaşımdan sonra A şehrine taşındık. 10 sene falan orda oturduk. Sonra da B şehrine taşınmak zorunda kaldık. Sonra da 9 yaşıma girdiğimde baba tarafından tecavüze uğradım. Kendi babam tarafından tecavüze uğradım. 17 yaşıma kadar bunu devam ettirdi. Ve üstüne üstlük... devam ettirdikten sonra da... adet görmemeye... Adet görmüyodum ben... bi ... sıkıntım vardı da görmem gerekiyodu. Şüphelendik... Annem de bu çocuğun külotları neden kanlı falan diye şey yaparken hastaneye gittik.

Meğersem hamileymişim. 7 aylık hamile olduğumu öğrendim. 17 yaşındaydım. 18 yaşına basmama 3 ay kala doğum yaptım ben. (DIOTIMA, 28)

9 yaşından 24 yaşına kadar (18 yaşında Diotima evden ayrılmıştır. Ancak 24 yaşında tekrar belirli aralıklarla tekrar tekrar babasının tecavüzüne maruz bırakılmıştır), yanında en çok güvende hissetmesi gereken insanlardan biri olan babasının defalarca tecavüzüne maruz bırakılan Diotima, bu saldırılardan birinin sonucunda babasının çocuğunu doğurmak zorunda kalmıştır. 9 yıl boyunca baba-kız ile aynı evde yaşayan anne ise yaşananlara tanıklık etmiş ve sessiz kalmıştır. Çünkü saldırganın eşinin de saldırıya maruz bırakılan çocuğun da erkek şiddeti karşısındaki konumu sessizlik ve kabulle kategorize olmuştur. Ayrıca erkek şiddeti karşısında sessiz kalan tanıklar için ikincil kazançlar söz konusudur. Bir tür ataerkil pazarlık konusu olan evliliği, ilerleyen bölümlerde tecavüz bağlamında ele alacağım.

Kardeşi tarafından defalarca cinsel saldırıya maruz bırakılan Pisan, yaşadıklarını anlatması halinde alacağı tepkilerden korktuğu için hamileliği ortaya çıkana kadar bu durumdan kimseye söz etmemiştir. Çünkü erkeğin inandırıcılığı yanında kendi sözünün bir değeri olmadığı düşüncesini yıllar içerisinde içselleştirmiştir.

İlk bana saldırmaya kalktığı zaman bi şey içmişti, kendinde değildi. Sonra aklı başına geldiği zaman ben dedim sen napıyosun, sen kime saldırıyorsun? Ben senin ablanım dedim. Hiçbi şey söylemedi, evden çıktı. Belki o da pişmanlık duymuştur o yap-yaptığı şeyden ama maalesef iş işten geçmişti. Bi kere sordum neden böyle bi şey yaptığını ama bana cevap vermedi. Sonrasında aynı evde yaşamaya devam ettik, ama ben hiç iyi değildim. Annem birkaç kez bana söylendi. senin bu halin ne, sen çok zayıf bi insandın... Birden kilo almaya başlayınca söyle dedi bir şey mi oldu dedi. Ben sürekli Hayır diyodum. 2-3 kere anneme anlatmak istedim, söylemek istedim ama inanmazlar diye korktum. Ne olcanı, ne bitceni bilmediğim için korktum. Hiç kimseye anlatmadım olayı. (PİSAN, 19)

Beden; (kuramsalda da belirtmiş olduğum gibi) doğumla birlikte ataerkil değerler sisteminin bir nesnesi olmakta, gelişimsel süreçler içerisinde cinsiyetli hale gelmektedir. Bu süreç içinde cinsiyet hiyerarşisinin üst basamağına yerleşen ideal erkeklik, diğer tüm kadınlar ve erkekler üzerinde bir güce sahiptir. Bununla birlikte daha alt basamaklarda konumlanan erkeklerin de tahakküm kurdukları başka erkekler, kadınlar ve çocuklar vardır. Farklı erkeklikler arasındaki hegemonik savaşında, bu otorite mücadelesinin nesnesi kimi zaman çocuklar olabilir. Bu nedenle çocuğun cinsel istismarını; patolojik özellikler gösteren saldırganların tekil eylemleri olarak değil, cinsiyetler hiyerarşisinde şiddet ve baskı uygulayarak yükselmeye çalışan erkeklerin bilinçli eylemleri olarak görmek daha doğru olacaktır. Erkeklerin sosyalizasyon süreçlerine bakıldığında, istismar davranışının temel bir yönelim olduğu görülmektedir. Sonraki yaşam dönemlerinde ise kendisinden daha zayıf olduğunu düşündüğü başta kadın ve

çocuklarla olmak üzere farklı erkeklik kategorilerindeki erkeklerle ilişkisinde görülen davranış örüntülerinden bunu anlayabilmek mümkündür. Bu bağlamda, erkekliğin tatmini için saldırganın yakınındaki çocuklar/kadınlar en kolay elde edilebilir ve kontrol edilebilir kişilerdir.

Görüşmeler sırasında araştırmaya katkı sunan kadınlardan, araştırma öznelere ulaşabilmek için iletişime geçtiğim psikiyatrist, avukat, sosyal çalışmacı, psikolog, kadın hakları aktivistlerinden ve konuyu açtığım kişilerden çok sayıda tecavüz öyküsü dinledim. Buna dayanarak söyleyebilirim ki tecavüz; gizliliği, buna maruz bırakılanlar ve tanık olanlar tarafından üst düzeyde korunan bir olgu. Yaşantılar, buna maruz bırakılanlarla birlikte yeraltına gömüldüğü için yaygınlığını kestirebilmek güç. Ancak yaygın olduğu ortada ve bu durum, yaşantıları münferit olaylar olmaktan çıkarıyor. Aksine tecavüz, erkekler tarafından bilinçli bir baskı ve kontrol aracı olarak kullanılıyor ve çok sayıda kadını ve toplum genelini olumsuz etkiliyor.

Tecavüzü sistematik hale getirmek ise Diotima ve Unzer'in sözünü ettiği ensest olgularında olduğu gibi (ki evlilik içi tecavüz, tanıdık tecavüzü gibi tekrarlayan tecavüz olguları için de bu durum geçerli), erkeğin kendi egemen konumunu sabit hale getirmesi amacını taşıyor. Habitusun değişmez hale gelebilmesinin yolu, bilişsel ağlarla bedeni ve zihni hareket edemez hale getirmekten geçiyor gibi görünüyor. Anlatıların gösterdiği üzere, ataerkil erkeklikler ve eril kurumlar bunu işbirliği ile başarıyor.

Benim yaşadığım olaylar gibi tonlarca kadınlar duydum. Mesela sığınmacı bi kız vardı mesela. Küçük yabancı bi kız. Kendi öz babası tarafından tecavüze uğrayıp yıllarca 4-5 tane çocuk doğurduğunu biliyorum ben. Öğrendiğim zaman şoka girdim. Kendi annesi babası bildiği halde çocuğu doğurtmuş. Üstüne üstlük bi de çocuğu dereye atıyorlar. (DIOTIMA, 28)

Bu süreçte o kadar fazla baba tacizine denk geldim ki ben! Dehşet durumda! Yani... çözebilmiş değilim. Çok fazla miktarda babasından tacizi de geçtim tecavüze uğrayan kızlar var. Ve bunu ispat edemiyorlar. Polislerin bile tepkileri çok farklı oluyo bunu söyleyen kadınlara. Yalan söylediğini söyleyenler çok fazla. Sırf evden çıkmak için... bunu testle ispatlayan var ama hiçbir şey tutturamamış. Hatta benim yanımda da vardı 2 kız. Hiçbi şey tutturamadılar, geri ailelerine döndüler. (UNZER, 34)

Başkalarının hikâyelerine dair yoğunlaşan polis tecavüzü olguları da dikkat çekicidir. Güvenlik teşkilatı, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, kamu düzeninin sağlanması için hukuk kuralları çerçevesinde güvenlik hizmeti sunan bir teşkilattır. Bu yapılanmanın temel gerekçesi, adalet ve güvenliğin tesis edilmesine katkı sunmaktır. Buna

karşıt olarak güvenlik güçlerinin kadının insan haklarına aykırı eylemlerde bulunması, kadının güvende olma hissinin içini oymakta, kadının sürekli tehdit altında hissetmesine neden olabilmektedir. Basit bir medya taramasıyla polis tecavüzlerine ilişkin onlarca olguya rastlamak mümkündür.

Kız tecavüze uğramış. Psikoloğa falan tedavi sürecine başlamış ama polisler ona yine bi sene boyunca belli aralıklarla tecavüz etmişler. Yani... Korkutarak... Evden alıyolarmış, biz devletin korumasıyız ne biliyim... Kızınızı hastaneye götürcez falan... Tabii aile şey yapmıyor... Polis yani sonuçta... Böyle vardı, yani duyuyodum. (ARNİM, 24)

Mesela 1 kişiye aynı anda 3 kişinin tecavüz ettiğini biliyorum. Anal, oral, vajinal. 3'ü de polis 1 kadına aynı anda. (ARENDET, 38)

Polislik, örgütsel bağlılığın yüksek olduğu bir meslektir. Polisliğin gerektirdiği ataerkil ideolojinin değerleriyle işlenmiş sosyalizasyon süreci, bireysel kimliği mesleki kimliğin içinde eritmektedir (Britz, 1997, s.129). Ataerkil bir toplumdaki polislik habitusunun özellikleri olan koruyucu, güçlü, dayanıklı, duygusuz, cezalandırıcı, kural koyucu, baskılayıcı gibi eril toplumsal cinsiyet rollerinin tamamı örgütsel kişiliğin bir parçasıdır. Bu özellikleriyle cinsiyetler hiyerarşisinde hem kadınlıkların hem de erkeklerin çok üstünde bir konumun sahibidir. Polis altkültürü, hegemonik erkekliğin çok yerinde bir örneğidir. Polisler eril yasaların gücünü arkalarına alarak çok daha geniş kitlelere hükmederken, tecavüzcü erkekler fiziksel üstünlüklerini ve şiddet uygulama kapasitelerini kullanarak kontrol altına alabildikleri kadınlara hükmedebilir. Polis tecavüzleri ve tecavüzcülere karşı kimi polislerin anlayışlı tutumu arasında anlamlı bir bağ görülüyor. Yukarıdaki anlatılarda görüldüğü gibi saldırgan erkekler, gerçekleştirdikleri tecavüzü polis kimlikleriyle (hegemonik kimlikleriyle) gizlemişler. Çünkü polis devletin güvenlik gücüdür ve devlet erkektir. Ataerkil düzende erkeğin iktidarının sorgulanamayacağı gibi eril devletin iktidarı da sorgulanamaz.

Polis tecavüzleri, grup halinde işlenmeleri yönünden erkek dayanışmasının iyi bir örneğini yansıtmaktadır. Ancak olguya hegemonik erkeklik zemininden bakış, eylemde kadının erkekler arasındaki hegemonik mücadelenin bir nesnesi olduğunu göstermektedir. Buna göre tecavüz, kadına yönelik bir şiddet biçimi olmanın ötesinde eril performans göstergesidir.

Tecavüz, içselleştirilmiş tahakküm davranışının cinsel yolla gerçekleştirilmesidir. Tahakkümün içselleştirilmesi gibi itaatkârlık da türlü türlü baskı ve şiddet aracılığıyla içselleştirilmektedir. Bu değerlerin içselleştirilmesinde aile ve sosyal çevrenin etkisi büyüktür. Ataerkil güç ilişkileri bu bağlamda gelişmekte, bu sistemin içine doğan kız ve oğlan

çocuklarını da bu pratiklere göre biçimlendirmektedir. Sonuç olarak; erkeklik ve kadınlık rollerinin kuşaklar boyunca aktarılmasıyla, süregelen toplumsal cinsiyet eşitsizliği korunarak devam ettirilmektedir. Evlilik içi tecavüze maruz bırakılan Daragona ve Astell'in yaşantıları ile kendi annelerinin evlilik içi tecavüz deneyimlerinin örtüşmesi dikkat çekicidir.

Neler yaşamadı ki annem... annem sopalarla, koca koca beysbol sopası gibi kalın sopalarla dövüldüm dedi, zorla üstümdeki kıyafetler yırtılarak zorla tecavüz edildim dedi. Çıktım kapıda ağlıyom dedi. Arkadan pencereyi açıyo diyo babam arkadan kafasını dan dan demirlere vuruyo. Sen misin seninle ilişkiye girdim diye kapıya çıkıp ağlıyosun diyo. İçeri sokuyor, üzerindeki bütün kıyafetler tekrar yırtılıyor. Bunu yapan tekrar ilişkiye giriyor annemle. Üstüne hiçbi şey vermiyor sabaha kadar kal öyle diyo. Annem sabaha kadar çıplak kaldım köşede diyo. Kış vakti diyo hiçbi şey de vermedi kapıyı kitledi gitti diyo. Bebeğim var odada bebekler ağlıyo sabaha kadar umrunda değil dedi. Bütün vücudum morluk içinde, sabah olunca açtı dedi. Sen busun buna layıksın. Kadınlar busunuz! gibi annem de buna benzer birçok şey yaşadı. (DARAGONA, 27)

Benim annem defalarca intihar etti. Evde demir vardı. Kendini astı. Karnında bebeği varken kendini zehirledi, ağzından köpükler geldi. Evin en büyüğü benim her şeye ben şahidim. Benim babam annemi benim yanımda sikerdi affedersiniz. Üstümüze işerdi. Gelirdi sarhoş sarhoş, çırılçıplak babam karşımda... neymiş? Aynen kelime bu: kapının deliğinden bizi gözlüyodun. Sen zaten sıkseksin. Aynen dediği cümle bu. Koca diye yanıyosun! Orospusun! Sen ne diyon dedim ya! Sen ne diyon? Ben annemi öldürdüğünü düşünüyodum. Ben annemin üstünde onu gördüğümde onları sevişiyolar olarak nasıl algılarım? 1.sınıfa giden çocuğum... Ben annemi öldürüyor zarar veriyor yine diye... (ASTELL, 26)

Bowlby'ye göre anneye kurulan ilişkinin niteliği (bağlanma süreci), bireyin çevresiyle kurduğu tüm ilişkilerde bir rol model olarak işlev görür. Travmatik yaşantı öyküsü olan anneler ise "bağımlı ortak yaşam travması"nın yaşandığı bir ruhsal alan yaratmaktadır (Rupert, 2008). Yukarıda örneklendirildiği gibi anne kişisel travması ile ilgili duygu, düşünce, davranış kalıplarını kızına aktardığı gibi kadınlık habitusuna ilişkin veriler de aktarmaktadır. Böylelikle hem annenin tecavüz travmasının etkileri hem de kadının edilgen, ikincil, güçsüz vb. olduğuna dair belirlenen yatkinlıklar kız çocuklarına aktarılmaktadır. Yatkinlıklar gibi tecavüz de kuşak aşkın olarak sonraki nesillere aktarılmaktadır.

Daragona ve Astell'in yetişkinlik döneminde anneleri ile benzer bir cinsel şiddet yaşantısını deneyimlemelerinde dikkat çeken bir diğer unsur; kendileri de benzer acıları yaşamalarına rağmen çocuklarının acıları karşısında sessiz kalmalarıdır. Kendi travmatik yaşantılarına karşı hissizlik geliştiren kadınlar, kızlarının yaşadığı benzer olaylarda kızlarına karşı empatik yönelimlerini kaybetmişlerdir. Yani bir anlamda saldırganın rolüne bürünerek şiddet uygulayıcısının gücünü paylaşmış, hem kendi yaşamları hem de itaatkârın yaşamı üzerinde kontrol sahibi olmuşlardır. Böyle acılara sabretmek bir erdemdir (!) Bu nedenle ataerkil

baskılara boyun eğen kadınlar, bunun karşılığında ataerkil değerlerden pay almalarına izin verilerek ödüllendirilirler. Tıpkı kendi kızlarını yargılama hakkını kendilerinde bulabilmeleri gibi...

Kadınların anlattığı tecavüz öyküleri farklı görünmekle birlikte hepsinde ortak olan tek bir şey vardır ki o da tecavüzün baskı ve kontrol kurarak iktidar olma, erkeklik gücünü tatmini etme amacıyla gerçekleştirildiği ve kadının kadınlık değerini aşağılamaya yönelik olduğudur. Bir sonraki bölüm, itaatkâr-tahakküm kurucu ilişkisi daha detaylı olarak ele almaktadır.

4.1.2. Tanrılaştırılmış Erkeklik ve Tahakküm Stratejileri

Bu bölümde saldırgan erkeklere ve kadınlar üzerinde baskı ve kontrol kurmak için kullandıkları cinsel şiddet, fiziksel şiddet ve psikolojik şiddeti içeren tahakküm stratejilerine ilişkin bulgulara yer verdim.

Erkeklerin hükmettiği dünya, güç dünyasıdır. Güç ekonominin, politik ve sosyal örgütler sisteminin, dinin bir parçasıdır. Hiyerarşi ve eşitsizlikle karakterize olmuş ataerkil toplumlarda güç, ayrıcalıklı bir kesimin elde edebileceği bir şeydir. Bireysel düzeyde erkeklikle bağlantılandırılan yönü ise, baskı ve kontrol uygulama kapasitesidir. Eril güç, bir başkası üzerinde yarattığı etki üzerinden ölçülmektedir. Yaşamın ilişkisel örgütlenmesinde (ebeveyn-çocuk, insan-doğa vb.) görüldüğü gibi (Kaufman, 1994) kadınlık/erkeklik habituslarının oluşumunda da yönetilen/yöneten rolleri belirleyici olmuştur. Bu roller sosyal ilişkiler ve kurumlar aracılığıyla yeniden üretilmiş ve tanrılaştırılmış erkek imajını ortaya çıkarmıştır. Connell (2016)'ın da belirttiği gibi kişisel yaşam ve kolektif düzen birbiriyle bağlantılıdır. Cinsiyet rolleri, toplumsallaşma ve içselleştirmeye öğrenilmektedir. Yani kadınlık da erkeklik de toplumsallaşma etkenleri olan aile, arkadaş grupları, eğitim sistemi ve medya tarafından inşa edilmektedir. Cinsiyet sabit bir yapıdır. Toplumsal cinsiyet rolleri ise toplumda baskın olan ideolojinin etkisiyle inşa edilebilir özelliktedir.

Ataerkil toplumsal özellikler gösteren Türkiye'de ideal erkekliğe ulaşmanın yolu; sünnet, cinsellik, askerlik, iş sahibi olma ve evlilikten geçmektedir (Barutçu, 2013, s.7–9). Erkek; biyolojik doğası gereği (!) üstündür, dayanıklıdır; duyguları söz konusu olduğunda kontrollü, kontrolü dışında gelişen durumlarda ya da cinsellik söz konusu olduğunda saldırgandır, aktif ve üretkendir, hem kamusal alanda hem özel alanda otoritesi sorgulanamaz bir tahakküm

dayatıcıdır. Bu özellikleriyle doğal bir şiddet uygulayıcısı konumuna da erişmiş olmaktadır. İdeal erkeklik normlarına uygun davranmamak kadınlaşmak, dolayısı ile cinsiyetler hiyerarşisinde alçalmak anlamına gelmektedir. Bu nedenle kadına yönelik erkek şiddetini, yalnızca ruhsal sorunları olan erkekler tarafından uygulanan bir eylem olarak görmek ya da ‘ezilen’ erkeklerin geriliminin dışavurumu olarak açıklamak doğru olmayacaktır. Tecavüz söz konusu olduğunda, nedenselliğin ağırlıklı olarak bu iki yaklaşım doğrultusunda ele alındığı görülmektedir. Oysa Brownmiller’in da belirttiği gibi erkek şiddeti, erkeklerin kadınlar üzerindeki toplumsal denetiminin bir biçimidir.

Cinsiyetlerarası ilişkiler bağlamında değişmekle birlikte erkekler hem iktidar oldukları için şiddet uygulamakta hem de iktidar kurmak için şiddet uygulamaktadır (Walby, 2016, s. 213). Görüşmelerde kadınların söz ettiği saldırganların özellikleri ve davranış biçimleri, bu yargıyı desteklemektedir. Erkekler iktidar olma özellikleriyle birlikte tanrısal bir role bürünmüşlerdir. Bu hem erkeklerin verdiği sözel ve yaşantısal mesajlarla hem de kadınların mesajları içselleştirmesiyle inşa edilmiş bir roldür.

Araştırmaya katkı sunan kadınlar, saldırganlarına ilişkin; önceki tecavüzler, aldatma, ruhsal dengesizlik, geçmişte suç işlemiş olma, sahte mükemmellik hali, madde kullanımı gibi konulara ilişkin birtakım bilgiler vermişti. Bu ifadeler liberal ve sınıf analizi görüşlerini destekler nitelikte görünmekle birlikte esasında hegemonik erkeklik bağlamında farklı bir anlama işaret ediyordu. Akçay (2016)’ın da belirttiği gibi hegemonik erkeklik, erkeklerin yaşamlarında ciddi bir baskı unsuruydu. Diğer tüm erkeklikler hegemonik erkeklikler bağlamında kendini konumlandırmakta, iktidardan pay alma çabası içerisine girmektedir. Ayrıca erkekliğe ve kadınlığa atfedilen değerlerin zaman içerisinde değişmesiyle birlikte doğan erkeklik krizini yönetmek güç bir hal alıyordu. Erkek, güçlülük şemasını kendisinden zayıf bulduğu kadınların bedeni ve cinselliği üzerinden onarmaya çalışıyordu. Tecavüz, olguların yaygınlığına bakılırsa, üstünlük kurmanın en kolay ve etkili yolu olarak görülmüyordu.

Görüşmeler sırasında saldırganların özelliklerine dair birçok bilgi ortaya çıktı. Saldırganların çoğu tecavüz suçunu birden fazla kez işlemişti. Bir kısmının farklı şiddet suçlarından sabıkası vardı. Evlilik içi tecavüzlerde saldırgan eşin, kadını aldatması yaygındı. Kadınlar saldırganlarının ruhsal sorunları olduğunu düşünüyordu ancak saldırganların çoğu başkalarına karşı normal, beyefendi görünen kişilerdi. Tüm bunlar saldırganlığın, fiziksel ve

ruhsal hâkimiyet kurma arzusunun yanı sıra hegemonik erkekliğe ulaşma yolunda yaşanan krizlerin sonucu olduğunu düşündürüyordu.

Görüşmeler gösterdi ki saldırganların kadınları maruz bıraktıkları tecavüz saldırısı, birçok saldırgan için ilk değildi. Saldırganlar benzeri olayları deneyimlemiş; cinsel haz ve hükmetme hazzının beslediği üstünlük duygusu cezasızlıkla güçlendirilince bu eylemleri gerçekleştirmeye devam etmişti.

Ben çıktıktan sonra kız geliyomuş eski konuştuğu kız arkadaşı. O kızı da 17 yaşında bozmuş. 1 ay bekle 2 ay demiş alcam seni demiş. Kız da 18 olunca mahkeme açmış beni bozdu almadı diye. Hakime de demiş ki benim bozduğum ne malum niye bekledi o zaman 2 ay hakim bey demiş. (ARİGNÖTE, 31)

Bu adam 20'li yaşlarında bir erkeğe tecavüz ediyor. Erkek Cumhuriyet Savcılığına gidiyor. Bu adam bana tecavüz etti, tecavüzü kayda aldı. Bana şantaj yapıyor. Hatta bakın ben ona o şantajdan dolayı para göndermek zorunda kaldım. Lütfen bir şey yapın diyor ve savcı ne şantajı ki gönderilen paraya rağmen, ne 20'li yaşlarındaki bir erkeğin şikayetini ciddiye almıyor. Adam beraat ediyor. Adam... bu olayın üzerinden 9 ay geçiyor. X şehrinde, Y ilçesinde gündüz saatlerinde saat üç buçukta sevgilisi ile yemek yiyen bir üniversite öğrencisi kıza, kız lavaboya gidiyor arkasından gidip tecavüzde bulunuyor. Ve adam ondan da 4 yıl ceza alıyor. Diyor ki ben tanıyordum onu diyor, onunla tanışıyoruz. Erkek arkadaşıyla oturuyordu, doğru diyor. Bana kaş göz attı diyor. Daha önce de birlikte oluruz, ayarlarım bir şeyler dedi diyor. Ondan sonra... hatta Z ilçesinde evi vardı, beni çağırdı diyor. Ondan sonra aşağı çağırdı diyor. Ben inince aşağı gel, burda birlikte olalım dedi diyor. Ben de dedim ki saçmalama burda, tuvalette, gündüz gözüyle, şehrin ortasında... itiraz ettim ama ısrar etti diyor. Orda beni baştan çıkarttı ve öyle oldu diyor ve adam 4 yıl ceza almış. (DOHM, 37)

Dohm'un ifadesi, tecavüzün cezasızlıkla adeta ödüllendirildiğini göstermektedir. İlk tecavüzde, ortada geçerli kanıtlar olduğu halde erkek yanlı yargı saldırgan için takipsizlik kararı vermiştir. Anlaşılan o ki bir erkeğin de tecavüze maruz bırakılabileceği yargı tarafından akla yatkın bulunmamıştır. Erkek tecavüz eder, tecavüze maruz bırakılmaz! Tam olarak bu düşünceden güç alan saldırgan, çok kısa bir süre sonra başka bir saldırı daha gerçekleştirmiştir. Önceki mahkeme deneyimi ile benzer savunmalar yaparak bu saldırıdan küçük bir ceza alarak kurtulmuştur. Saldırgan artık yargılamanın dinamiklerine hakimdir. Eril yargı, erkeği korumaktadır.

Saldırganların önceki saldırılarına ilişkin bu bilgiler yalnızca olayın yargıya yansımalarıyla öğrenilenlerdi. Tecavüzün tekrarlayan bir davranış örüntüsü haline geldiği göz önünde bulundurulacak olursa, ortaya çıkmayan çok daha fazla cinsel saldırı öyküsü olduğu söylenebilir.

Şimdi benim eşim, anneanneyle dede evleniyo. Onların üvey çocukları oluyo. Dedenin oğlu, anneannenin de kızı var. Bunları da evlendiriyola. Onu da kadınlar ele gitmesin deye. Onu elleyomuş ya yokleyomuş ya... gadını da silah zoruyla... seni ben ifal ederim demiş. Garnında çocukla seni gönderirim demiş. Zaten gaynanama 5 yaşından beri yapmaya başlamış. Gaynanam korkuyodu. O kadar içine pısıttırmiş ki kadını! Gızım bana yaptı da ben bi şey deyemedim diyodu. Afedersin 5 yaşında götünü parmaklamaya başlamış, göğüslerini sıkıttırıp dururmuş... Benim görümcem... Annesine söyleyememiş bu olayı. Ona da yapmış. Cinsel organını çıkarıp sürttürmüş. Kendi torunu yaa öz torunu. Nogarola dedi bak ona dikkat et dedi. Önceden bana yaptı bu, sana da yapar dedi. Kız demiş, sadece annesi inanmış. Kimseleri inandırnamamış eşine dostuna... Öteki, bi kuzeni var. Haluk'un kuzeni... 13 yaşındayken bunu dükkana bırakmışlar. Beni yatırdı yola dedi. Götüümü başımı sıkıttı dedi. Öpmeye galktı dudaklarımı dedi. Gız hala görsün bak onu, bi cenazede gördü onu kadın, sinir krizi geçirdi yaa(NOGAROLA, 26)

Eşinin büyükbabasının saldırısına maruz bırakılan Nogarola, saldırganın yaşamı boyunca onlarca kadına daha saldırıda bulunduğunu ifade etmişti. Bunun önemli bir nedeni, saldırganın kadınları korkutmasıydı. Böylece ailedeki kadınlar birbirlerinden habersiz bir şekilde yıllar boyunca süren tecavüzlere maruz bırakılmışlardı.

Saldırganların bir kısmının suç sabıkası vardı. Geçmişte gerçekleştirdikleri farklı suç eylemleri gösteriyordu ki şiddet, erkeklerin günlük yaşamlarının doğal bir parçası haline gelmişti. Kaufman (1999)'ın da belirttiği gibi, kime yöneldiği önemli olmaksızın şiddet davranışı içselleştirilmişti. Uyguladıkları şiddetin biçimi ve yoğunluğu kendi erkeklikleri bağlamında değişiklik gösteriyordu.

Daha önce de benimle evlenmeden önce bekarken de birisini öldürmüş. Sabıkası da var. 15 sene hapis yatmış İstanbul'da. Tanıdık birisini öldürmüş küfür için. Küfretmiş o buna. O küfretti diye tabancayla sıkımsı öldürmüş. (GOURNAY, 52)

Daha önce sabıkaları var, işte adam yaralama, tehdit, o, bu, şu... (ZETKİN, 33)

Babam araştırmış. Galiba 5 arkadaş bi öğretmene tecavüz etmişler. Öyle duyudum. (MYİA, 25)

Sınıf analizi; sınıf hiyerarşisinin alt basamaklarında yer aldığı için iktidardan yeterince pay alamayan erkeklerin, ezilmişliklerini telafi etmek için kendilerinden daha güçsüz olduğunu düşündükleri kadınlara şiddet uyguladığını iddia etmektedir (Walby, 2016, s.207). Ancak yapılan görüşmeler, saldırganların tamamının alt toplumsal sınıftan gelmediğini ya da belirli bir altkültür içerisinde sosyalleşmiş olmadığını göstermektedir. Saldırganlar arasında yüksek öğrenim görmüş ve orta-üst sosyo-ekonomik düzeye sahip erkekler de bulunmaktadır. Bu nedenle yukarıda sözünü ettiğim öldürme, yaralama, tecavüz gibi saldırgan davranışların

tekrarlayıcılığının; cinsiyet hiyerarşinin tabanına sıkışmış ataerkil erkekliklerin baskı ve kontrol kurma çabası olarak değerlendirmenin daha doğru olacağını düşünüyorum.

Evlilik içi tecavüzlerde saldırganın eşini aldatması, yaygın bir örüntü olarak karşımıza çıkıyordu. Aldatma durumunun eş tarafından fark edilmesinin bir önemi olmamıştı. Bu durum erkeklikle bağlantılandırılarak normalize edilmeye çalışılmıştı. Normalleştirme, aynı zamanda bir tür tehdit içeriyordu. Erkek istediği anda, istediği biçimde cinsel birleşme yaşayabilirdi. Eğer kadın erkeğin isteğini yerine getirmezse, erkek ihtiyaçlarını karşılamak üzere başka kadınlarla birlikte olabilirdi. Bu da erkeğin erkekliğini ispatlamasının başka bir formuydu. Burada asıl kastedilen cinsel ihtiyaç değil; yüceltilme, kontrol kurma ihtiyacıydı.

Evlendikten 3 ay sonra gebe kaldım. Doğumdan 5-6 ay sonra eşimin beni aldattığını fark ettim telefonda bi şekilde. Eşimin tavrı değişti. Başka kadınlarla görüşüp konuştuğunu fark ettim. Eşimle bu konuyu konuştum... “Herkes kabul ediyö sen niye etmiyon...birçok erkeğin 2 eşi var gibisinden” onlar onlar ben benim dedim...Tamam dedi eşim bi süre düzeldi. Ben düzeldiğini sandım ama meğer düzelmemiş. (DARAGONA, 27)

Kızla da görüştüüm zaten, kızın 2 tane çocuğunu aldirmiş. O kızla da hala devam ediyodu benden ayrıldıktan sonra işte... Barda yakaladık babamla kızla birlikte onu. (ARİGNÖTE, 31)

Bi gün telefonumu bana vermedi. Ben şüphelendim. Bi anladım bu başka bi kadınla yazıyö. Yazmış sabah, akşam, geceye kadar. Sabah kalktım aldım telefonu. Bakıyom yazıyolar, geliyö mesajlar... Beni aldatıyö. Sonra kadın arıyö. Diyom ne yapıyosan yap. Umrumda değil. Ben neler çekiyom. (THEANO, 30)

Evlilik içi tecavüze maruz bırakılan kadınların bir süre sonra bu durumu kanıksadığı fark ediliyordu. Çünkü yoğun fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet altında hayatta kalmaya çalışmak gibi daha önemli bir gündemleri vardı. Bu durum Theano'nun aldatıldığını öğrendiği anda verdiği tepkilerden anlaşılabilirdi.

Kadınlar saldırganlarının kendilerine yönelik yoğun şiddet içeren davranışlarını ruhsal dengesizlikler yaşıyor olmalarına yormuşlardı. Erkeklik krizinin yarattığı bir ruhsal dengesizliğin ya da ilk gelişim dönemlerinde aile içi şiddetin öznesi veya tanığı olmanın; şiddet davranışının ortaya çıkmasındaki etkisinden söz edilebilir ancak bu yaklaşım, eylemi gerekçelendirme riski taşır. Kadına yönelik erkek tecavüzü, dürtü kontrolünü sağlayamayan birkaç erkeğin gerçekleştirdiği münferit olaylar değildir. Bununla birlikte saldırıların niteliği, ataerkil erkeklikler arasında yaygın davranışsal ve ruhsal sorunlara işaret etmektedir Myia ve Zetkin'in de belirttiği gibi...

Vahşi bi insan bunu yapabilir sadece. Ruh sağlığı bozuk bi insan bunu yapabilir. Zoraki..! Karşılıklı olsa neyse, zoraki! Vahşi bi insan, yani ruh sağlığı bozulmuş bi insan... ancak bu şiddeti yapabilir. (MYİA, 25)

Onun psikolojik sorunları vardı bana kalırsa. Dolayısıyla hani anlık sinir krizleri yaşıyordu. Biraz önce iyidir, sen onun farklı algılayacağı bir şey söylediğinde bir anda gözü dönebilir. O an her şeyi yapabilir. Öyle... (ZETKİN, 33)

Kadınlar maruz bırakıldıkları şiddeti, saldırganın ruhsal sorunlarının bir etkisi olarak anlamlandırıyordu. Zira, sağlıklı bir bireyin başkasına zarar vermekten haz alması anlaşılabilir bulunuyordu. Ancak erkek ruh sağlığı sorunlarının kadın-erkek ilişkileri üzerindeki olumsuz etkisini kabul etmekle birlikte, sorunun altında yatan temel politik nedenlerin göz ardı edilmemesi gerektiği de ortadadır. Nitekim belirli bir saldırgan profili çizilebilmenin mümkün görünmemesi, erkekten saldırgan yaratan sosyo-politik etmenlerin varlığına işaret etmektedir.

Kadınlar, saldırganlarının tecavüzcü olduklarına dair ayırt edici bir özellikleri olmadığını ifade etmişti. Genel olarak saldırgan özellikler göstermemekle birlikte bu erkekler; oldukça dışa dönük, çevreleriyle iyi ilişkiler kuran, güvenilir, özgüven sahibi, çevreleri tarafından sevilen kişilerdi. Arendt ve Zetkin, kendilerine saldırıda bulunan erkekleri şu şekilde tasvir etmişti:

Ortak noktası ne? Mesela hepsi, bu adamların hepsi tecavüzcü adam modunda değildi. (gülüyor) Yani hepsi çok iyi insanlar. Şöyle baktığınız zaman mesela, kendi çocuğunuzu, kız çocuğunuzu, kız kardeşinizi, kendi canınızı emanet edebileceğiniz niteliklere sahip görünüyorlar dışardan. Onun dışında ortak noktaları, ya gerçekten ilginç mesela cinsel anlamda size hiç yaklaşmayacakmış gibi bir izlenim veriyor. Hani o yönüyle cezbedip aslında korkuyosun çünkü güveniyosun, bu bana bi şey yapmaz diyosun yapıyo yani. (ARENDR, 38)

Karşı taraf da o kadar sakın... Böyle düzgün... zaten öyledir... Kılığı kıyafeti, efendi... Dışarda konuşması, etmesi, her şeyi dört dörtlük. Dışardan bakınca ben sorunluymuşum gibi görünüyo.(ZETKİN, 33)

Belirli bir saldırgan profilinin çizilememesinin nedeninin, diğer şiddet biçimleri gibi tecavüzün de ataerkil erkeklikler tarafından tahakküm aracı olarak kullanılması olduğu düşünülmektedir. Tecavüz eden belirli bir saldırgan tipi yoktur. Tecavüz üst ve orta sınıf erkekler tarafından da sosyal ve kültürel sermayesi güçlü olan erkekler tarafından da gerçekleştirilebilmektedir.

Valla bu adamın psikolojik anlamda hasta bir görüntüsü yok. Hiçbir şey yok. Hatta ben bu adamın depresyona dahi girdiğini düşünmüyorum... O kadar soğukkanlı, o kadar rahat... Şöyle düşünün... savcılıkta ifadesi alındığında nöbetçi hakime

çıkarken gömleğim kirli, değiştirmek istiyorum soğukkanlılığını gösteren bir adam. Duruşmada kadınların sokağa çıkma saatini sorgulayan... Son duruşmaya günümüz modasına uygun kıyafetlerle, İtalyan kesim kıyafetlerle çıkan bir adamdan bahsediyoruz. Hangi psikolojik sorun? (DOHM, 37)

Dohm'un saldırganla ilişkin gözlemleri, saldırganın mahkeme karşısında sergilediği duruşla nasıl bir etki yarattığını göz önüne sermektedir. Soğukkanlı bir şekilde duruşmaya hazırlanması, savunmasını toplumun önemli bir kesimi tarafından kabul edilen ve toplumun gittikçe muhafazakarlaşmasıyla sürekli yeniden üretilen tecavüz mitlerine dayandırarak kadını suçlaması dikkat çekicidir. Saldırgan ataerkil değerler sistemini çok iyi bilmektedir ve hukuk sisteminin açıklarını, önceki tecavüzlerine ilişkin deneyimleri sayesinde çok iyi öğrenmiştir. Görüldüğü gibi tecavüz eylemi bilinçli ve planlı bir şekilde, "İtalyan kesim kıyafetlerle,, gerçekleştirilmiştir.

Kaufman (1999) erkeklerin sosyalizasyon süreçlerinde şiddeti, baskı ve kontrol aracı olarak kullanmayı öğrendiklerini söylemektedir. Üzerinde iktidar kurulmaya çalışılan kişi erkek ya da kadın olabilmektedir. Herkesin üzerinde güç sahibi olma tutkusu, cinsiyetleri de aşan bir niteliktedir. Ancak bunda başarısız olan erkek, şiddeti kendisine de yöneltebilmektedir.

Madde kullanıyordu, bonzai kullanıyordu, kristal kullanıyordu. Bunları artık son zamanlarda evde yapıyordu. Ampül içiyordu. (ASPASIA, 27)

Alkol aldıkça kendini kaybediyor bilmiyorum bilinçli mi yapıyordu artık. Hatırlamıyorum diyor ama (HYPATİA, 43)

Kalın bi sigara içiyodu ben bilmiyodum ne olduğunu. Hayatımda görmedim, esrarmış. (ARİGNÖTE, 31)

Ben bu adamı tanıdıkça öğrendim ki adam uyuşturucu kullanan, işte kötü alışkanlıkları olan biriymiş. (ZETKİN, 33)

Madde bağımlılığı, tanıdık tecavüzü ve evlilik içi tecavüzlerde saldırganların belirgin bir özelliği olarak ortaya çıkmıştır. Madde kullanımı konusunda yetersizlik duygusunun yarattığı erkeklik krizinin önemli bir tetikleyici olduğu düşünülmektedir.

4.1.2.1. İtaatkar Yaratım Aracı olarak Tecavüz

Bu bölümde, tecavüzün itaatkar bir kadın/itaatkar bir kadın sınıfı yaratımında nasıl bir işleve sahip olduğunu kadınların deneyimleri aracılığıyla ortaya koymaya çalıştım.

Sahipliğin istilayı çağrıştırdığı gibi cinsel sahiplik de baskı ve güç kullanarak kendine ait kılma, üzerinde iktidar kurmayı çağrıştırmaktadır. Rızaya dayalı olmayan (ki erkek merkezilik ilkesinin toplumsal bilince işlenmesi nedeniyle rızanın sınırlarını çizmek cinsiyetçi kabullerden arınmayı gerektirmektedir) her türlü cinsel temas, kadının bedeninin ele geçirilmesi anlamına gelmektedir. Cinsel edim, erkek için tahakkümün erotikleşmiş bir formu olarak görülmektedir. Araştırmadaki tecavüz anlatılarının da işaret ettiği gibi erkek çoğu zaman cinselliğin kendisinden değil, kadına boyun eğdirme gücüne sahip olmaktan haz almaktadır. Görüşmelerde aktarılan; kadını anal ilişkiye zorlama, doğurganlığını kontrol altına alma, kadının istekliliğini ya da içinde bulunduğu durumu önemsemeksizin istediği anda ilişkiye girmeye zorlama vb. buna örnek olarak verilebilir. Bunun yanı sıra, saldırganın kendisini kadının aldığı cinsel hazzın yaratıcısı olarak görmesi de tanrısal gücüne güç katmaktadır.

Var olan ya da varsayılan bir erkek rakip ise kadın bedenini hegemonik mücadele alanına dönüştürmektedir. Kadın bedeni üzerinde üstünlük kurma arzusu, farklı erkeklikler üzerinde (ya da erilleşmiş kurumlar üzerinde) egemenlik kurma hırsıyla birleşerek fiili ve sembolik şiddetin daha da yoğunlaşmasına neden olmaktadır.

Saldırgan kadın üzerinde mutlak kontrol sahibi olabilmek için tecavüzün yanı sıra fiziksel şiddet ve psikolojik şiddet de uygulayabilmektedir. Görüşmelerden elde edilen bilgiler, bu iddiayı doğrular niteliktedir.

Bu bölümde tahakküm kurmanın en şiddetli biçimleri olarak görülen; anal ilişkiye zorlama, cinsel hazzın kontrolü, doğurganlığın kontrolü, çeşitli cinsel şiddet eylemlerine maruz bırakılma ile fiziksel şiddet, psikolojik şiddet ve öldürme girişimine maruz bırakılmaya ilişkin kadın deneyimleri aktarılmaya çalışılmıştır.

Eşitsiz ilişkilerde cinsellik, erotikleşmiş tahakküm-itaat ilişkisi olarak anlamlandırılmaktadır. Karşılıklı rızanın olduğu durumlarda bile cinsellikle güç arasındaki ilişki net bir şekilde görülebiliyorken (Bourdieu, 2015); tecavüz olgularındaki erkeğin kadını hakimiyeti altına alması, kadını bir itaatkar haline getirerek bedensel ve ruhsal bütünlüğünü ve bilinçli iradesini yok etmesi durumunda bu daha belirgindir. Anal ilişkiye zorlama ise, tahakküm kurmanın en şiddetli yoludur. Bourdieu (2015), anal ilişki kurarak birine sahip olmanın kimi toplumlar için güç göstergesi olduğundan söz etmiştir. Bunun bir erkeğe uygulanması onu “dişilleştirmekte”, sahip olanı ise yüceltmektedir. Bu örnek cinsel şiddetin sembolik anlamını

ortaya koyması açısından anlamlıdır. Çünkü kadını anal ilişkiye zorlamak, kadını aşağılayarak erkeklik değerini gösterme amacını taşımaktadır.

Gebeliğimin son zamanlarına doğru... Yani gebeyken başladı. Affınıza sığınarak söylüyorum... ön bölgeden olamıycağı için arka bölgeden, zorla... o da ağlaya zırlaya... Ben ağlasam da... ağlarsambi tane daha patlatıyordu. Düşünün yani... ağzım burnum kan içinde ve zorla tecavüz ediliyodum (MYİA, 25)

Anal ilişki, erkekte kendisine mutlak itaat edildiği hissini uyandırmaktadır. Eğer erkek; hamileliğinin son günlerine kadar anal ilişkiye zorlanmış Myia'nın gösterdiği gibi bir dirençle karşılaşmışsa, bu direnci fiziksel ve psikolojik şiddet aracılığıyla kırma yoluna gidebilmektedir. Zorlu bir mücadelenin galibi olmaksa ayrıca takdir gerektirmektedir. Cinsel şiddete diğer şiddet türlerinin eklenmesindeki amaç; kadını tamamen savunmasız bırakmak ve yetersizlik kaygılarının yarattığı saldırganlığı savunmasız birine(erkekliğini sorgulayamayacak birine) yönelterek dışavurmaktır.

Erkek, yaşam alanında sürekli olarak diğer erkekliklerin meydan okumalarıyla karşılaşmaktadır. Güçlü, dayanıklı, her şeye muktedir olduğuna ilişkin mesajlarla ya da ataerkil erkekliğe özgü yalnızlıkla büyütülen erkek, erkek olmakla kendisine bahşedilmiş olduğunu düşündüğü gücü kaybetme korkusu içinde yaşamaktadır. Zayıf addedilme korkusu bu nedenle sürekli uyanıktır. Erkekse zayıf olmadığını ispatlamanın daha geçerli yollarını aramaktadır.

...ters ilişki olduğu zaman benim canım yapmak istemezdi. Gö-gö-gözümü kapardım. Di-di-di-dişlerimi sıkardım o zaman öyle şey yaptığında... İşte yapma, ağrıyo, acıyo dediğimde de bi şey demezdi. (GOURNAY, 52)

en çok hırpalandığım, uı... öyle söyleyeyim ara ara uı... normal değil de ters ilişki istiyodu. O dönemlerde kendimi... uuu... Evet, çok hırpalanmış ve... tiksiniyodum. Öyle söylüyeyim...(ZETKİN, 33)

Gournay ve Zetkin'in ifadelerinden de anlaşılacağı gibi anal ilişki kadınlar için oldukça acı verici, korkutucu ve tiksindiricidir. Elde edilen bilgiler, evlilik içi tecavüze maruz bırakılan kadınların tamamının anal ilişkiye zorlandığını göstermektedir. En çarpıcı olanı ise bu zorbalığa birden çok kez maruz bırakılmış olmalarıdır. Cinsel saldırının çeşitli biçimlerine maruz bırakılmanın, bir süre sonra kadınların acılarına yabancılaşmalarına neden olduğu görülmüştür.

Saldırgan, kadının benliğini ve bedenini kontrolü altına almak istemenin yanı sıra kadının cinsel birleşmeden aldığı hazzı da kontrol altına almak istemektedir. Tecavüz söz konusu

olduğunda, bu ifade içeriğinde ciddi bir ikilik barındırmaktadır. Öncelikle gerçekleştirilen eylem; kadının rızasının olmadığı, erkeğin zorla gerçekleştirdiği bir tecavüz eylemidir. Saldırgan kadının hem ilişkiye rıza göstermemesini hem de rıza göstermediği bir cinsel birleşmeden haz almasını beklemektedir. Kadın cinselliğinin eril kurgusuna göre; namuslu bir kadın cinsel birleşme yaşamak istemez. Cinsel birleşme ancak erkek istediği zaman gerçekleşir. Kadın cinsellikten haz alamaz. Eğer haz alıyorsa bu erkeğin başarısıdır ve kadına haz vermek yüksek eril performans göstergesidir. Cinsel birleşme ne kadar hükmedici ve acı vericiyse erkeğin üstünlük ve kontrol duygusu o kadar tatmin edilmektedir.

Hatta ben zevk almadığım halde zevk alıyormuş gibi yapardım. (ASTELL, 26)

Ama u istemediğim, belli ettiğimde tepki de aldığımı görünce u artık u rol yapıyodum yani. Jöle kullanıyodum mesela. İu şey için mmm istiyormuş gibi anlasın öyle zannetsin diye u falan filan ya da işte orgazm taklidi gibi falan. Ben direnmiyodum ki. Yani u bi kere falan öyle bişey olup da... hani 'başka bi yerde mi tatmin oldun' lafını duyunca tamam dedim bu, bu konuda tamamen hani psikopata bağlıyo yani yapcak bişey yok. Hani paşa paşa o istediği zaman ben de istiyormuş gibi... (KUHN, 52)

İfadelerden anlaşılan o ki kadınlar, saldırganı reddetmenin verdiği zararı deneyimlemişlerdir. Bununla başetmenin yolunu ise zorla girilen ilişki sırasında orgazm oluyormuş gibi yapmakta bulmuşlardır. Uzun bir süre eşinin tecavüzüne maruz bırakılanKühn, uyarıldığını saldırgana göstererek daha yoğun şiddete maruz bırakılmaktan kurtulmak için vajinasına jöle sürdüğünü söylemiştir. Şiddet sarmalından kurtulamayan kadın, acıyı artırmamanın kendince bir yolunu bulmuş gibi görünmektedir: saldırganın cinsel performansını sorgulamamak! Cinsel birleşme, kadının rızası olmadan gerçekleştiğinde fiziksel ve ruhsal bakımdan oldukça yaralayıcıdır. Saldırıya direnmekse acının katlanması anlamına gelmektedir. Çünkü ayrıcalıklı, üstün erkek(!) için reddedilmek, gizli yetersizlik duygularını harekete geçirici bir etki yaratmaktadır.

Cinsel tahakkümün bir diğer aracı, kadın doğurganlığının kontrol edilmesidir. Doğurganlığın kontrolü, evlilik içi ve tanıdık tecavüzlerinde kadın üzerindeki tahakkümü sürdürmenin bir aracı olarak kullanılıyorken, yabancı tecavüzlerinde bu istilacı bir anlama bürünmektedir.

Evlilik içi tecavüzlerde erkek; şiddetin çeşitli formlarını yoğun bir şekilde uygulayarak, kadını tehdit ederek, çevresinden izole ederek kadını ve kadının cinselliğini kontrolü altında tutmaya çalışmaktadır. Ancak kadını şiddet sarmalı içerisinde tutan en önemli şeylerden biri çocuktur. Bunun farkında olan saldırgan; kadının korunmasına izin vermeyerek, kürtaj yaptırmasını engelleyerek ve tecavüz edip hamile kalmasını sağlayarak kadını kontrolü

altında tutmaktadır. Nitekim türlü türlü şiddete maruz bırakılarak geçirdikleri evlilik süresine ve ilişkiyi terk etmeme gerekçelerine bakılırsa bu yöntemin işe yaradığı söylenebilir.

Birden hamile kaldığımı öğrendim. Aldırma gibi bi lüksümüz yok. Adam korunmama izin vermiyo... Dolayısıyla sürekli çocuk doğurup ona bağlanmamı diledi. Onlar oldu... (ZETKİN, 33)

ondan çocuk yapmaya ve işten istifaya çok zorlandım ve bunun için çok dayak yedim... Yani ona tamamen bağımlı hale geleyim istiyordu. (KUHN, 52)

...ben 4,5 aylık hamileydim, hiç istemedim onu. Kızımı... Ben dedim zaten iki canı zor koruyorum. Bunu nasıl koruyacağım diye. Düşük yapmak istedim çok uğraştım. Kendi tabii bunu bildiği için... 4,5 aylık hamileydim vurdu dövdü beni. Dedi 'çıkartıcam bu bebeği karnından' dedi senin parça parça dedi. Yatırdı beni. Geceliğimi çıkarmıyacam diye zor kurtuldum elinden. (HYPATİA, 43)

Kadınlar erkeklerin kendilerini gebe bırakmak istemelerinin ardında yatan kendine bağımlı hale getirme isteklerini anlamakla birlikte buna karşı koyamamışlardır. Karşı koymaya çalıştıklarında ise cinsel ve fiziksel şiddete maruz bırakılmışlardır.

Benim bu 15. gebeliğim. 2 kızım var hayatta. Gerisi bütün düştü... durmadan düşüyodu hep. Şiddetten, ileri geri itilip kakılmaktan... (GERMAIN, 40)

Germain ilk eşinin uzun süreli cinsel saldırılarına maruz bırakılmış, bu saldırılar sonucunda defalarca gebe kalmıştır. Ancak cinsel şiddetin yanı sıra maruz bırakıldığı fiziksel şiddetin de etkisiyle sağlığını tehdit edecek sayıda düşük yapmıştır. Kadının yaşadığı bunca fiziksel ve ruhsal acıya rağmen saldırganın tecavüzleri devam etmiştir. Kadının ruhsal ve bedensel bütünlüğüne yönelik tehditin yanı sıra, daha yoğun hissedilen varoluşuna yönelik tehdit kadını korku ve çaresizlik içinde bırakmıştır.

Saldırganın kadının ilişkiyi terk etmesini engellemeye çalışmasının bir diğer nedeni ise ilişkiyi terk edebilecek kişinin yalnızca kendisi olabileceğini düşünmesidir. Kendileri eşlerini başkalarıyla aldatırken bile, kadınların ilişkiyi terk etmesine izin vermemişlerdir. Çünkü terk edilmek, edilgenliği çağrıştırmaktadır ve edilgenlik kadınlaşmış bir haldir erkeğin parçası olduğu ataerkil sistem için.

Tecavüz başlıbaşına yıkıcı bir yaşam deneyimidir. Kadının kendisine bakışını, davranışlarını, çevresiyle olan ilişkilerini değiştirebilen; otonomisini yok eden ve çoğunlukla yoğun ruhsal travmaya neden olan bir olaydır. Tüm bunlarla birlikte, tecavüz edilen bedeninde saldırganın genlerini taşıyan bir bebeğin (kimi kadınlara göre bir nevi tecavüz anımsatıcısının) varlığını

öğrenmek kadın için çok daha sarsıcıdır. Babasının tecavüzlerinden birinin sonucunda bir bebek dünyaya getiren Diotima, bebeğin varlığını öğrendiği anları şöyle anlatmıştır:

Annem.. a-annem a anneme bile anlatamıyodum. Annem diyodu, ya kızım sen kilo alıyon. Karnında bi şişlik var. Hamile misin diye şey yapıyodu... Bakıyodum... yani... ben de evlenmedim, bi şey olmadığı halde... bilmiyorum anne diyodum. Bilmiyodum da! Ne olduğunu bilmiyodum! Sonra bi öğrendik ki 7 aylık hamileymişim. (DİOTİMA, 28)

İlk zamanlar şüphelenmedim. Sonradan... 6 aylık olduktan sonra öğrendim. Hastaneye gitmeden nasıl öğrendim... Adet görmüyodum. Naapcamı bilmiyodum. Aileme söyleseydim ailem bana inanır mıydı inanmaz mıydı onları bilmiyodum. Bunun için hiç kimseye söylemedim. (PİSAN, 19)

Tecavüz, kadının bedeni ile ilişkisini büyük ölçüde etkilemektedir. Pisan ve Diotima'nın bebekleri 6-7 aylık oluncaya dek gebelik belirtilerini fark edememiş olmaları bunun bir göstergesidir. Ayrıca tecavüz travmasının neden olduğu büzülmenin etkisi de bu durumu açıklayabilir.

...stajım için burdayım. Bir de gizli olduğu için (çocuğu işaret ediyor) ailemden... mecburum burdayım. Kadın sığınmadan önceki hayatım çok kötüydü. Her gün ağlıyordum, düşürmek istiyordum, istemiyordum. Düşünsenize! Bekarsınız, birden bi çocuk! Hamilesiniz diye duyuyorsunuz! Çok kötü bir durum (SOSİPATRA, 35)

Hatırlamadığım bir gece yaşadım o gece ve en büyük kızıma hamile kaldım. Çocuklarımın hiçbirisi ne yazık ki, hiçbir zaman bilmelerini istemem ama isteyerek olmadı. (ZETKİN, 33)

Gebelik; anne için,bebeğe psikolojik hazırlık süreci gerektirmektedir. Bebeğin istendik gebelik sonucu dünyaya geldiği durumlarda bile kimi zaman annenin bebeği kabul etmekte zorlandığı bilinirken, yabancı tecavüzü sonucu beklenmedik bir şekilde dünyaya gelen çocuğun anne tarafından kabullenmesinin daha zor olduğu görülmüştür. Sosipatra'nın ifadeleri bu görüşe temel oluşturmuştur.

Romantik ilgi duyduğu erkeğin saldırısına maruz bırakılarak bu saldırı sonucu hamile kalan Zetkin ise daha önce de belirtildiği gibi bunu kendi rızasıyla gerçekleştirdiğine inandırmaya çalışmıştır kendisini. Ancak gebeliğin ortaya çıkmasından sonra yapılan evlilikle birlikte çarpıtılmış gerçeklik ortadan kalkmıştır. Kadının cinsel birleşme yaşadığı ve bundan gebe kaldığı için yapılması gerektiğini düşündüğü evlilik, bu süre boyunca maruz bırakıldığı tecavüzler sonucu dünyaya getirdiği çocukların varlığı nedeniyle yıllarca sürmüştür. Saldırgan kadını hedef olarak seçmiş, onun ilgisini çekebilmek için türlü oyunlar yapmış, kadına tecavüz ederek evliliğe mecbur bırakmış ve sürekli çocuk doğurmasını sağlayarak onu

ilişki içinde tutmayı başarmıştır. Tüm bu süreçler ilkel ve ataerkil değerler sisteminin yapıtaşlarıyla örülmüştür. Artık her şey yerli yerindedir. Erkek tahakküm kurucu habitusunda, kadın itaatkar habitusunda, adalet suskunlukta...

Saldırganın uyguladığı, tecavüzün dışında kalan (aslında anlamının genişletilerek bunların da tecavüz olarak nitelendirilmesi gerektiğini düşündüğüm) cinsel şiddet saldırıları saldırgana göre çok farklı formlar alıyordu. Saldırganlar, kadınları insanlık onuruna aykırı; soyup dışarı atma, zorla bekaret kontrolüne götürme, kadının ve çocuğun önünde mastürbasyon yapma gibi çeşitli cinsel şiddet eylemlerine maruz bırakmıştı.

Bir keresinde sırtımı tamamen çıkardı.Dışarı çıkaracak oldu zor zaptettim. Benim üzerimi çıkartıp çıkartacak oldu... hani içti mi öyle oluyordu işte.(HYPATIA, 43)

Ben adet görmüyodum. Yumurtalıklarımda sorun vardı. Kız geldim eve. Evde adet görmeye başladım. Kız değilsin sen dediler bana. Evlendiğim yer... Muayeneye götürdüler. Doktor dedi ki doğumdan sonra patlar dedi. İnanmadılar. Eşim de inanmadı. (HILDEGARD, 30)

Ben kanlı kilot yakaladım. Ondan fark ettim. Önümüzde domaltıyordu kıcını afedersin; ilaç sürüyodu, krem sürdürüyodu, 31 çekiyodu çocuğun önünde. Utanıyorm, çekiniyom söylemek için. Hem kendi sürüyodu hem bene sürdürüyodu. (HILDEGARD, 30)

işe gidip gelirken her gün akşam beni tamamen soyup, döndürüp işte vücudumda herhangi bir şey var mı diye bakıyodu. (ZETKİN, 33)

Tüm bu yaşantılar, kadın bedeninin nasıl değersizleştirildiğinin bir göstergesi idi. Bu eylemler; kadınlık değerini alçaltma, korku yaratarak kadını paralize edip erkeğin kurallarına göre hareket etmesini sağlama, kadın üzerindeki iktidarını sürdürme amacı taşıyordu.

4.1.2.2. Tecavüzün Eşlikçisi Fiziksel Şiddet “Döverim de yaparım da!”

Bu bölümde kadınların tecavüzün yanı sıra maruz bırakıldıkları fiziksel şiddete ilişkin deneyimlerine yer verdim.

Fiziksel şiddet ya da fiziksel şiddete maruz bırakılma korkusu, saldırganların kadını kontrol altına alma stratejilerinin başlıcalarındandı. Kadının yaralanmasına, şiddete karşı koyamaz ya da kaçamaz hale gelmesine, sakatlanmasına hatta ölümüne neden olabilen fiziksel şiddet, tamamen kadının kimliğini yok etmeye yönelik yıkıcı amaçlarla gerçekleştiriliyordu. Yaptığım araştırmada fiziksel şiddetin, cinsel şiddetin bir tamamlayıcısı olduğu görülmüyordu.

Saldırgan fiziksel şiddet uygulayarak önce kadının direncini kırıyor, ardından tecavüz ederek değerini aşağılıyor ve ona boyun eğdiriyordu. Anlatılardan da görülebileceği gibi erkekler; kemik kırma, yüz yakma, dayak atma, kafayı yarma, boğma ve burada söz edilemeyen fiziksel şiddetin onlarca farklı versiyonunu kadınlara uygulamıştı. Kadınlar maruz bırakıldıkları fiziksel şiddeti şöyle anlatıyordu:

Ya o bi çok kötü dövdüydü bilmiyorum işte... Ondan sonra Antalya'da bir dövdü bir hafta yattım burnumu falan kırmıştı, kemiklerimi falan kırmıştı. Dövdü mü kötü döverdi. Öldürmeye kastederdi çünkü. (HYPATİA, 43)

Şiddetin her türlüünü gördüm ailede, eşlerde... En son benim eşim; soba yanıyordu, sobanın ateşine yüzümü tuttu. Ben... 2-3 gün böyle... karmaşık oldu bende. (GÜNDERRODE, 27)

Saçımdan tutup kalorifer peteğine vura vura vura patlattı kafamı. Ordan oraya... Boğazımı sıkmaya başladı nasıl sen çıkartırsın benim foyamı ortaya diye... şu, kafamın 2 yerinde vardır yarık. İkincisi de, benim hiçbir yere çıkmam yasak. Yani, perdeyi bile oynatamam. Öyle karar getirdi kendileri. Bakkal bi altımızdaydı. Oraya gittim bunu söylediğim için aynı şekilde yumruklaya yumruklaya kafamın derisini patlatıp tekrardan... O kanı görmeden tatmin olmuyo. (MYİA, 25)

Düşünün... bana ne diyo biliyon mu beni döverken? "Seni dövünce rahatlıyorum" Böyle bi şey var mı hocam? "Sen dayağa alışmışsın. Senin vücudun beni tanıyor. Benim elim kaşınınca ben sana vurunca rahatlanıyom." (KATHARİNA, 33)

İki tane kazma sapı yaptırmıştı... beni annesinin önünde o gadar dövdü kii o gaddar dövdü kiiii, bu kulak kıkırdak kıkırdaklarım var ya mosmor olmuştu, şuralarım mosmor. Şura, şurama vurdu, şuram mosmor. Makina hortumunu üzerimde kırdı. Süpürge makinasının o plastik hortumunu üzerimde kırdı. Şuramın morartısı geçmiş ama ağrısı var. Beni sürekli dövüyordu (ASPASİA, 27)

Bi an böyle hayvanlaşıyor, gözü kapanıyor; bi insan dövdüğümün bile farkında değilim diyo. Karşımdaki bi insan değil, ben dövdüğümün de farkında değilim diyo. (DARAGONA, 27)

Daragona'nın belirttiği saldırganın ifadesi; erkeğin, kadını kontrol ederek erkekliğini ispatlarken onu nasıl nesneleştirdiğinin çarpıcı bir göstergesidir. Katharina'nın aktardıkları ise şiddetin, saldırganın erkekliğini nasıl güçlendiren bir saldırı biçimi olduğunun kanıtıdır. Bu saldırgan açısından hem kontrol duygusu hissettirdiği için güçlendiren hem de içgerilimlerini boşaltmanın bir yolu olduğu için ruhsal çözülme (katarsis) sağlayan bir eylemdir. Her iki yönüyle de saldırgan için tatmin edici olduğundan sürekli olarak tekrarlanmaktadır. Bu tekrarlanmanın bir başka nedeni de aslında sağlıklı bir bağlanma ilişkisi kurduğu kadın üzerindeki kontrolünü sürekli kılmaktır. Saldırgan, şiddet uygulayarak veya her itaatsizliğinde şiddet uygulayacağı korkusunu kadının içine salarak onu terörize etmektedir.

Güçlü bir erkek olmak, ayrıcalıklı olmayı beraberinde getirir. Bu nedenle saldırgan, kadından emirlerine tam itaat beklemektedir. Cinsel birleşme istediğinde cinsel birleşme yaşamalı, her türlü sadistik fantazilerini gerçekleştirmeli ve bunların hiçbirinden şikayet etmeyerek erkek istediği sürece bu döngüyü tekrarlamalıdır. Saldırganın beklediği, adeta tanrısal bir itaattir. Gournay ve Katharina'nın ifadeleri bunu kanıtlar niteliktedir:

Bana da her kavgasında derdi... "Seni karı olarak görmüyom, seni köpek olarak görüyom. Ömür boyu sen benim yanımda köpek gibi kalacaksın" (GOURNAY, 52)

Bana diyodu ki "ben sene tecevüz etcem. Sen benim orospumsun" düşün yani hocam... insan kendi karısına böyle söyler mi? Ben senin karınım. Karına öle söylenir mi söylenmez!" (KATHARİNA, 33)

Saldırgan fiziksel ve cinsel şiddeti, kimi zaman yalnızca onu uygulayabilecek güce sahip olduğundan değil, kendisine koşulsuz itaat edilmesi gerektiğini kadına öğretmek için yapmaktadır. Tüm bunlara psikolojik şiddet de eşlik etmektedir. Saldırganların kadınlara yönelttiği "kölemsin, köpeğimsin, orospumsun,, mesajları kadında değersizlik şemasına dönüşmektedir. Bir süre sonra ise kadınlar kendilerini saldırganın nitelemeleriyle tanımlamaya başlamaktadır.

...son zamanlarda hayvan gibi... sadece kullanıyodu beni yani. Sevgi, saygı hiçbir şey yok. Sen benim kölemsin, ne istersem yaparım falan filan... Hep sözlü şiddet, dayak hepsi vardı yani. (GERMAIN, 40)

Tamam dedim, yapmayacam bir gün. Bu lezzetli lezzetli istiyo yapmayacam bugün. Kalkıyo dövüyo beni. Bütün gece uyumuyo. Bıçağı alıp bana gösteriyo. Ben de orospu gibi... Geliyo yapıyo yapıyo... Bir şey yapamıyorum, sakinleşsin manyak. Kafam şişti, resmen dilim şişti... kasma geliyo bana. (THEANO, 30)

Erkeklerin ayrıcalıklı varlıklar oldukları bilgisi, ataerkil kültür içine doğan her erkeğe bilinçdışı olarak işlenmektedir. Oğlan çocuğu sosyalleştikçe kendisi gibi başkalarının da olduğunu fark etmekte, bu ayrıcalıklara tek başına sahip olabilmek için bir mücadeleye girmektedir. Ancak bu konumu elde edebilmek; bireysel, sosyal ve politik nedenlerle her erkeğin başarabildiği bir şey değildir. Ailenin güçlü, üstün, muktedir olduğuna dair mesajlarıyla büyüyen erkek; sosyal yaşamda yabancısı olduğu başarısızlık ve yetersizlik duygularını deneyimlediğinde bir tür erkeklik krizi yaşar. Çünkü yüceltildiği çocukluk dönemi boyunca geliştirdiği ayrıcalıklı olma şeması zarar görmüştür. Kendisini yeniden ayrıcalıklı hissedebilmesini sağlayacak olan, hükmedebileceği biri üzerinde tahakküm kurmaktır. Bunun için seçtiği hedef, her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik şiddeti uygulayarak elde ettiği güç yanılsaması üzerinden benliğini onaracağı bir kadındır/kadınlardır.

Erkeğin uyguladığı fiziksel şiddetin en uç noktası, öldürme girişimidir. Bu eylem kadının beden bütünlüğüne yönelik bir saldırı olmanın da ötesinde kadının varoluşuna yönelik ciddi bir tehdittir. Ölüm korkusu, diğer tüm şiddet biçimlerinin üzerinde bir etkiye sahiptir. Ölüm riskinin yanında kadınlar için dayağa ya da tecavüze maruz bırakılmak, aşağılanmak ya da sömürülmek önemsiz kalır. Önemli olan hayatta kalmaktır. Bu nedenle görüşmeler sırasında özellikle evlilik içi tecavüze maruz bırakılmış kadınların tecavüz yaşantılarından çok, yoğun fiziksel şiddet yaşantılarından söz etmeleri anlaşılabilir.

Eften püften sebeplerle beni öldürmeye çalışırdı. Fiziksel şiddetten öldürmeye teşebbüse geçti. Beş yıl içinde iki kere tekme tokat öldüresiye dövmüştü, iki kez de boğarak öldürmeye çalıştı. Bizde asla boşanma yoktur diyip dururdu hep. (VARNHAGEN, 39)

bize silah doğrulttu önce bizi vurmak istedi. Sonra bizi vurmayınca kendini vurdu. (HYPATIA, 43)

Çocuğumun yanında, 3.eşim var ya... aynı kurbanı nasıl kesersin? Kurban gibi beni yere yatırıp çocuğun önünde boğazımı kesmeye kalktı. (KATHARİNA, 33)

Bana bu ayrı yaşamak gibi gelmemeye başlıyordu a-artık yani her gün görüşüyorum bir tek yattığım yer annemle falan gibi. Adı koyulsun istiyorum, yani tamamen kurtulmak istiyorum. İuu, yok dedim gelmicem yani, ben u buluşmaya, eee sonuçlarına katlanacak mısın dedi, evet dedim. Adam da geldi vurdu. (KUHN, 52)

Saldırgan öldürmeyi; kadını ilişki içinde tutmak, dolayısıyla tahakküm kurucu rolünü sürdürebilmek için bir tehdit aracı olarak kullanmaktadır. Kadını bir başka erkekle paylaşmak ya da üzerinde kendi gücünü denediği bedeni kaybetmek istememektedir. İtaatkara dönüştürdüğü kadın emirlerine uygun davranmadığında ise şiddetin dozunu artırmaktadır. Tecavüz ve öldüresiye dayanın vardığı son nokta, kadını öldürmektir. Erkeğin ataerkil kültürel öğrenmesi; anne, eş, sevgili ve diğer kadınların erkeklerin gereksinimlerini karşılamak üzere varoldukları yönündedir. Öyleyse kadın bu işlevi yerine getirmiyorsa, yaşamının da bir anlamı yoktur. Kendi otoritesini sorgulayan kadını öldürmek, bu nedenle saldırgan tarafından doğal görülmektedir. Kadınların öldürmeye teşebbüse varan şiddete uzun yıllar boyunca sessiz kalması, kadınların yaşamında etki sahibi olan diğer eril sistemler ve saldırgan tarafından acıya duyarsızlaştırıldığını göstermektedir.

Tecavüzcünün yabancı olduğu durumlar içinse öldürme, suçun ortaya çıkmaması amacını taşımaktadır. Saldırganlar çoğunlukla tehditin yeterli olduğunu, kadınların otoritelerine karşı gelerek tecavüzü anlatmaya cesaret edemeyeceklerini düşünürler. Ancak tecavüzün ortaya çıkması kaygısı taşıyan, performansının kadın tarafından sorgulanmasını istemeyen ya da

yalnızca birini yok etme gücüne muktedir olduğunu düşünen erkek, kadını öldürebilmektedir. Kadın cinayetlerine ilişkin çok sayıda olgunun da gösterdiği gibi saldırgan; kanıtı ortadan kaldırma adına yakma, nehre atma gibi bedeni yok etme yöntemleri kullanmaktadır.

4.1.2.3. Tecavüzün Eşlikçisi Psikolojik Şiddet “Kokuyosun, çirkinsin, şişmansın...”

Bu bölümde kadınların itaatkar haline getirilmesinde oldukça etkili görülen tecavüzün eşlikçisi psikolojik şiddete ilişkin kadın deneyimlerine yer verdim.

Psikolojik şiddet; somut bir göstergesi, daha doğrusu fiziksel bir kanıtı olmadığı için ortaya çıkarılması en zor şiddet biçimlerindendir. Oysa psikolojik şiddetin kadının saldırgan tarafından kurbanlaştırılmasında aldığı rol çok büyüktür. Erkek kadının değersizliğini vurgulayan söylemleriyle buna kadını inandırmaktadır. Tekrarlayan değersizlik, yetersizlik, başarısızlık, güçsüzlük içeren bilişsel iletiler kadında eril kodlarla biçimlenmiş şemalar oluşturmaktadır (Murdock, 2013, s.320-324). Kadınlar maruz bırakıldıkları çeşitli cinsel şiddet deneyimlerini şöyle aktarmışlardır:

Ağlıyosun aşağılıyo, gülüyorsun hayırdır bir bok mu yedin? İşte düzen... evi tertemiz düzenliyorsun; “hayırdır, göze mi girmeye çalışıyorsun, hangi suçu bastırıyorsun?” Böyle saçma sapan yıllarım geçti. cinsel şiddet olarak algılamıyor. İşte diyo: sen yapamıyorsun, sen şöylesin, sen böylesin, sen yeterli değilsin, senle olmuyo, işte sana uyamıyorum, seni istemiyorum, seni hissetmiyorum, bana kokuyosun, çirkinsin... Ondan sonra daha neleri vardı ben senle evlendim falan...(ASTELL, 26)

Sen orospu musun da saçını boyatacan derdi bana sanki her boyatan orospu oluyomuş gibi. (HYPATİA, 43)

Devamlı eşim beni zayıflatmaya çalışırdı. Devamlı zayıflamamı söylerdi. Götümün, göbeğimin büyüdüğünü söylerdi. Halbuiyse büyüyen bi şey yoktu. Kendi istediği rafa beni oturtmaya çalışırdı.(MYİA, 25)

Benim annemden babamdan duymadığım küfürler duydum ondan. Hor görürdü, durmadan kötü sözler söylerdi, aşağılardı... Dayak, şiddet... hem kızına hem bana. (GOURNAY, 52)

Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddet, bir nevi itaatkar kadın-hükmeden erkek habitusunun gerekçelendirilmesi anlamını taşımaktadır. Koytak (2012, s.87-92)’ın da belirttiği gibi mevcut düzene (ataerkil düzen) algı ve eylem düzeyinde yatkinlıkları belirleyen habitus (etkin erkek-edilgen kadın), alanın kurallarının (erkeğe itaat en önemli kuraldır ve diğer tüm kuralları erkek koyar) meşru görülmesini sağlayan doxa (cinsiyetçi yanılsama) ve failleri

alandaki verili çıkarların amaçlanmaya değer olduğuna inandıran illusio (şiddet uygulayıcılar için şiddeti gerekçelendirme) arasındaki bu suç ortaklığı, mevcut tahakküm ve eşitsizlik ilişkilerini yeniden üreten pratikleri doğurmaktadır.

4.1.2.4. İktidar Savaşında Hegemonik Artıkla Yetinmek: **Sperm Savaşları**

Bu bölümde tecavüz saldırısını, hegemonik erkeklik bağlamında anlamaya çalıştım.

Erkek kendisiyle olduğu kadar farklı erkekliklerle de bir mücadele içerisindedir. Kendi içindeki mücadele de zaten kökenini hegemonik mücadele alanından almaktadır. Erkeklikler arası hiyerarşide performans, önemli bir belirleyicidir. Bir kadınla ilk kez ilişkiye girerek millî olduklarından (ilk ilişkilerini genellikle para karşılığı yaşarlar) itibaren homososyal erkek grupları arasında bir skor mücadelesi başlamaktadır. Yüksek cinsel performans gösterme tutkusu somut olarak grupça gerçekleştirilen toplu tecavüz olgularında net bir şekilde görülebildiği gibi saldırganın bireysel gerçekleştirdiği tecavüzlerde de kendini göstermektedir.

İşkence sonucu ereksiyon sorunları yaşayan bir saldırgan, sorununu ve buna ilişkin duygularını hiç dışavurmamıştır. Çünkü cinsel gücü kaybetmek, hegemonik erkeklik tarafından bir nevi kadınsılaşma olarak kabul edildiği için dışlanma sebebidir. Cinsel güç sahibi olmayan erkek; baskı kurma, kontrol altına alma, yönetme becerilerinden yoksundur. Spermelerini saçarak kadın bedenlerini istila etme, taşıdığı eril kodların yayılımını sağlama gücüne de sahip değildir. Bu nedenlerle hegemonik erkekliğin kendisini bir itaatkara dönüştürmesi riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu yoğun kaygı, Arendt'in ifadelerinden anlaşılmaktadır:

Onun da mesela şeyini, sonra duydum. Eui, kendisinin, cezaevindeyken aslında işkence gördüğünü. O sebeple hani cinsel ilişki konusunda sıkıntıları olduğunu. Aslında beni değil de belki, hani kendisini de deniyor olabileceğini, düşündüm...Mesela bütün bunları öğrendiğimde ben, onun evinde bi şey bulmuştum. Mesela, 'bu ney' diye falan sormuştum. O meğerse seymiş 'ereksiyonu sağlayıcı'. Aslında hani, kendi kendini de test ediyormuş, cinsel anlamda gücüm var mı diye. O bende de hani test etmiş." (ARENDR, 38)

Cezaevinde gördüğü işkenceler nedeniyle cinsel işlev sorunları yaşayan saldırgan, işkencede çektiği acıların bir benzerini tecavüz yoluyla sevgilisine yaşatmıştır. Üstelik bu kişinin bir hak savunucusu olması, durumu ironikleştirmektedir. Bu durum hegemonik erkeklik ve

onunla pazarlık halinde olan diğer erkekliklerin empati kurma becerisinden yoksun olduğunu ya da çıkarlarını korumak için bunlara göz yumduğunu düşündürmektedir.

Aldatma da bir tür eril performans göstergesidir. Başka erkekleri saf dışı bırakarak hem onların erkekliklerini aşağılamakta hem de aynı anda birden fazla kadını kontrol edebilmenin verdiği güç duygusunu yaşamaktadır. Erkekler hayatlarındaki kadınları başka kadınlarla aldatırken kendilerinin de başka erkeklerle aldatılabilecekleri olasılığını fark etmektedirler. Bu durum kamusal alandaki rekabeti özel alana da taşımaktadır.

Bir, bir gece galktı yani bir gece şey yaptı. Dedi 'Sen biriyle yatmışsın, bu yatakta benden başka birinin kokusu var' dedi. 'Cuma günü saat bilmem 3te çocukları sen dışarı bırakmışsın, biriyle yatmışsın' dedi. Sonra dedi 'beni odaya götür' dedi, 'sen dün biriyle yatmışsın' dedi 'bugün de benle yatacaksın'. Götiirdü işte zorla... Rahmime limon sıktı. Ben başkalarıyla yatmışım, limon temizliyormuş. (ASPASIA, 27)

Diyo ki işte Sen orospusun. Senin hayatında bir sürü bir sürü bir sürü bir sürü şöyle böyle... Ben sana pişmanım diyorum niye gelmiyosun? Hayatında biri var" Vaaar! Hani nerde?"Al... bir tek sende mi? Senin şuran böyle eğri, şuran böyle çirkin. Busun şusun..." sonra yatırıyo sokuyo, yatırıyo sokuyo... İstemiyorum! İşte niye istemiyorsun?" (ASTELL, 26)

Ben istemediğim zaman kapıyı üstüme kitlerdi. Derdi "tamam ben anladım. Başgası seni yapmış. Gız değilsin. Onun için sen beni kabul etmiyorsun. Başgası var. (PORETE, 48)

Saldırganlar, kadınların ilişkiye girmek istememesini bir başka erkek tarafından cinsel anlamda tatmin ediliyor olmasına bağlamıştır. Bir başka erkeğin cinsel gücünün kendisinininkinden daha fazla olduğu düşüncesi, erkeklik krizine yol açmaktadır. Çünkü cinsel güç, hegemonik erkekliğin en büyük belirleyicilerindendir. Aspasia ve Astell'in deneyimlerinden de anlaşılacağı gibi; kadının kendisi yerine bir başka erkeği arzulaması, onun erkeklik değerini aşağılaması anlamına gelmektedir. Saldırgan bunun bedelini ödetmek, kadını yeniden kontrol altına almak için tahakkümün daha örseleyici yollarına başvurmaya kalkabilmekte; fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddetin rahmine limon sıkmak, dayak atıp tecavüz etmek, kadını aşağılamak, hapsedmek gibi çeşitli formlarını uygulayabilmektedir.

Tanıdık tecavüzüne maruz bırakılan kadınların tamamına yakınında, saldırganların birden fazla kadınla birlikte olması söz konusudur. Kadın bedeninin, erkeklerarası egemenlik mücadelesinin bir aracı haline geldiği görülmektedir..

Onun mantığına göre sadece kötü kadınlar korunur. Sen korunuyorsun demek ki hayatında başka biri var ya da başka ilişkilerin var, dolayısıyla korunuyosun demektir. (ZETKİN, 33)

İlişkiye girmeyince aklında biri var sen beni sevmiyosun kesin beni aldatıyosun diyo. Tam tersi seviyosun, ilgileniyosun, sen benimle değil bi başkasıyla diyo. Sen burdasın ama aklın burda değil diyo. (DARAGONA, 27)

Kadın cinselliğinin eril kurgusuna göre kadın bedeni, yalnızca haz vermek ve erkeğin soyunu devam ettirmek için yaratılmıştır. Kadının cinsellikten haz alması, onun ahlaksızlığına işaret etmektedir. Kadın bedeni; yalnızca bedenin sahibi olan erkeğin kontrolünde olmalıdır ve ilk kez ve ölene dek yalnızca erkeğin arzularına hizmet etmelidir. Farklı bir güç denemesi olan kadının cinsel hazzı da yalnızca erkeğin belirlediği sınırlar içerisinde gerçekleştirilmelidir. Dolayısı ile kadının cinsel birleşmeden haz aldığı görmek; erkeğe, bunu kıyaslayabileceği farklı deneyimler yaşadığını düşündürmektedir. Yüksek cinsel performans kaygısı, şiddetin boyutlarının değişmesine neden olmaktadır.

Zetkin'in ve Astell, Aspasia ve diğerlerinin deneyimlerinde de görülebileceği gibi; aldatmanın doğasına aykırı gibi görünse de, erkek kadınla bağımlı bir ilişki kurmuştur. Kadının erkekten uzaklaşarak, kontrolü dışında hareket etmesi zayıflık duygusunu güçlendirecek; gücünü üzerinden tatmin ettiği nesneyi (kadını) kaybetmek ise erkekleşirken yaşadığı yalnızlığı hatırlatacaktır. Bunları yaşamamak için saldırgan, kadını yeniden kontrol altına almanın yollarını aramaya başlamaktadır. Evlilik içi tecavüzlerde yaygın olarak görülen şiddet döngüsünün balayı evresi buna iyi bir örnektir. Çok daha yaygın olarak kullanılan bir başka yöntemse; dayanın ölümcül düzeylere ulaşması, kadını sosyal ilişkilerden tamamen izole etme, kadının yaşamı üzerindeki baskıyı artırarak kadını bundan başka bir yaşamın mümkün olamayacağına inandırma gibi yoğun şiddet içeren tutum ve davranışlardır.

Hegemonik erkekliğe erişme ya da onun ayrıcalıklarından pay alma çabasındaki erkek için kendisinden çok daha aşağı konumda olduğunu düşündüğü bir kadın tarafından reddedilmek kabul edilebilir değildir. Hegemonik erkeklik kadınlarla zora dayalı cinsel birleşmeyeşayan erkekliklerin bu saldırılarına göz yumarken, cinsiyetler hiyerarşisinin en altında yer alan kadının bunu reddetmesi kabul edilir bulunmamaktadır. Kadınların ifadelerinden de anlaşılabilir gibi kadınların bedeni saldırıların kontrolü altındadır.

Bana tecavüz eden, ilişkimi öğrenmişti. Okuduğum ilde eli kolu uzun biriydi. Bi kaç kere çocuğa saldırmışlardı, benimle konuşmaya çalışıyordu, yanımda dövüştü bi

kere de. Dövuçem, öldürçem bu iti. Ne buluyon bu malda falan diyodu. İki kışkanç manyağın arasında kalmıştım. (MAYREDER, 32)

2 yılın sonunda da ben artık tamamen o benden bir şey beklerse oluyodu. Bu sefer konu şuna döndü: “sen benimle neden yatmak istemiyosun? sen kimsin?” Zaten şu var, ilişki dediğin 5 dakika ve hiçbir zaman benim isteğimle değil. Kadın yara oluyo, kadının canı acıyo... “İstekli duruma gelmiyosun, neden böyle? Adam bana zorla sahip olmaya çalışıyo, son 1 yıldır da “hmm... hayatında biri var. İşte sen boşanmayı mı bekliyorsun?” Son bu... aslında şiddet gördüğüm... ölümünden döndüm. Aslında şiddet gördüğüm mesele, son 3 aydır, “birini mi bekliyorsun? (ASTELL, 26)

Yani adam uuu istiyordu, sevişiyordu yani, hiç senin isteyip, istememenle bir derdi yok. İu o isti-istiyorsa, istemek zorundasın. Mmm, yoksa zaten, eminim başka bir yerde yapmışındır da onun için onu istemiyorsundur. Hani onu istememek gibi bir şey olamaz. Öyle. Ya da kendini mi acaba çok büyük bir şey görüyordu. Hani, o nasıl istenmez, öyle bir erkek. Eminim başka bir yerde tatmin olmuş--- (gülüyor) olmuşsan istemezsin gibi. Öyle bir megalomanlığı vardı gerçekten her konuda. Mesela, terk edilmekle de ilgili, öyle birini hani o isterse bırakır, sen bırakamazsın onu. Falan, öyle bir şey. (KUHN, 52)

Erkek, yaşamına giren ilk kadın olan annesi ile kurduğu bağın bir benzerini partneri ile kurmuştur. Anne erkeği dünyaya getirmiştir, partneri ise onu erkek olarak yeniden doğurmuştur (tahakküm kuran-itaatkar ilişkisi ile besleyerek-buna mecbur bırakılarak). Zorla ilişki kurduğu kadın tarafından reddedilmek, aynı zamanda erkekliğinin de reddedilmesi anlamına gelmektedir.

4.1.3. Bir Anlam Arayışı “Tecavüz ne? Neden ben? Nasıl olur? Peki şimdi?”

Bu bölümde kadınların tecavüzü nasıl anlamlandırdıklarına ilişkin çözümlemelere yer verdim.

Görüşmeler sırasında kadınların yaşadıkları tecavüzü/tecavüzleri tanımlamakta zorlandıkları görülmüyordu. Bunun büyük ölçüde kaçınmacı bir başetme mekanizması geliştirmiş olmalarından kaynaklandığını düşündüm. Kadınların görüşme sırasında aktardıkları, başka başka cinsel travma deneyimlerinin anılarını geri çağırıyordu. Arendt’in ifadesi, travmatik yaşantının nasıl bastırılmış olduğunun kanıtıydı. Tecavüze dair anılar, acı verici oldukları için bilinç dışı olarak zihnin derinliklerine hapsedilebiliyordu.

Bir sürü daha şey var, bir sürü olay var. Ama o bana daha çok cinsel saldırı gibi geliyor. Belki şey, yarar görmek için gidip, zarar gördüğüm bi yer olduğu için olabilir. Daha kötü bi şeyle çıktığım için olabilir. Daha önceki şu işte erkek arkadaşım ile olanı söyleyim. O zaman, işte üniversite iki, aynı döneme denk geliyor

aslında, 20 yaşındayım. O zamann aslında yani hep böyle, başka başka şeyler insanın aklına geliyor yani. Yani bi geriye, bi geriye gidiyo. Şimdi, onunla olan ilişkimiz sonlandığında... yine aklıma başka bi tanesi geldi yaa rabbim ya (ARENDT, 38)

Romantik duygular beslediği bir erkek tarafından içkisine ilaç konularak bayıltıldıktan sonra tecavüze maruz bırakılan Zetkin, bu eylemi tecavüz olarak tanımlamakta güçlük çektiğini belirtmişti. Çünkü saldırgan güven duyduğu, sevdiği biriydi. Bunun zora dayalı değil de kendi rızasına dayalı olduğunu düşünmek, kadının otonomisini ve güven duygusunu koruyacağı için zihin kendini korumak adına anıyı farklı bir şekilde işlemiş, bir nevi çarpıtmıştı. Evlilik içinde tecavüzler devam ettiğinde ise bir süre sonra bunu yaşamının normal bir parçası olarak görmeye başlamıştı. Bunun gerçekliğin acı vericiliğinden bir tür kaçınma olduğu ise Zetkin ve Arendt'in ifadelerinden anlaşılıyordu:

Aslında garip ama ben kendimi cinsel şiddete uğramış gibi hissetmiyodum ve bilmiyodum. Aslında başlangıcı bile bir tecavüzdü olayın. Hiçbir zaman onu kondurmak istemedim. Yani bu olay öyle değildi, kendi rızamızmış gibi... Düşünmek istedim... Belki kendim böyle bi şeyi kendime hissettirmedim. Bunları ben şiddet gibi değil artık hayatın rutini... Öyle...(ZETKİN, 33)

O bana bi şey yaptı ve çekildi. Yani ben onu mesela, yaptı ve çekildi kısmını da sildim. Böyle bir şey yok. (ARENDT, 38)

Kadınların tecavüze adını koyamamalarının bir diğer nedeni, tecavüzün tam olarak ne anlama geldiğini bilmemeleriydi. Bunun en önemli nedenlerinden biri, sosyo-politik olarak cinsiyetlendirilen kadın bedeninin sınırlarının kadının kendi iradesi ile çizilememesi gibi görünüyordu. Buna göre kadın bedeni erkeğe aittir. Bedeniyle erkeğin cinsel arzularını ve güç ihtiyacını tatmin eder, erkeğin soyunun ve ataerkil düzenin devamı için çocuklar dünyaya getirir ve özel alana dair her türlü sorumluluğu yerine getirir. Bedenin araçsallığı bilişsel olarak kodlanmıştır. Bedenin kişiye özgü sınırlarının keşfedilmemiş olması, neyin istismar edici olduğuna ilişkin kafa karışıklığı yaratabilir. Bu karışıklığın özellikle evlilik içi tecavüzlerde ve çocukluk döneminde başlayıp yetişkinliğe dek devam eden tecavüzlerde belirgin olduğu ortadadır. Çocukluk döneminde dört farklı erkeğin tecavüzüne maruz bırakılan Günderrode, eşinin saldırısını diğerlerinden farklı anlamlandırmıştır.

Ya bu, çünkü eşin! Tamam seni zorluyo ama bu eşin. Onlarla senin bi bağlantın yok. Bu en azından aynı evi paylaşıyorsunuz. O senin eşin. O sana fazla koymuyo. Yine koyuyo da çok koymuyo. Hani, eşin olduğu için... Bi yerde eşim diyosun. (GÜNDERRODE, 27)

Teyzemle annemler de işte onun bu hırçınlığının, bu kadar bana zulüm etmesinin altında yatan şeyin erkek olarak bu olduğunu söylediler. Yani bütün erkekler

cinsellik söz konusu olduğunda kadına karşı daha hırçın... ama ben de dedim ki keşke sadece hakaret boyutunda kalsaydı küfür boyutunda kalsaydı da beni... şiddete ve öldürmeye teşebbüse gitmeseydi... (VARNHAGEN, 39)

Varnhagen için eşi ile kurduğu şiddet içeren ilişkinin kabul edilebilir bir sınırı vardır. Bu sınır kadının ölüm eşiğine gelmesidir. Şiddetin cinsel, psikolojik, fiziksel boyutunu aşp öldürmeye teşebbüse varması durumunda ancak o sınır aşılabilmektedir. Şikayet deneyimlerinde ele alınmış olduğu gibi hayatta kalma güdüsü çok ciddi bir tehdit altına girdiğinde ancak kadın kendisini bu döngüden kurtarabilmek için harekete geçmektedir.

Kadınların anlattıkları her şey, tecavüz ve diğer şiddet anılarının bedenlerinde ve zihinlerinde bıraktığı izlere dairdir. Dolayısı ile zaman içerisinde kişisel ve çevresel etmenlerin etkisiyle dönüştürülmüştür. Yaşantının nasıl anlamlandırıldığı kadından kadına değişmektedir. Arendt, korunmasız olduğu için bunları yaşadığını düşünmektedir. Ona göre sosyal adaletin ve eşitliğin olmadığı bir toplumda iktidarı oluşturan grubun bir üyesi olmamak, kadını istismar edilebilir kılmaktadır.

Yani bu, bu, fırsat bulan insanların, zarar görme ihtimali olan, riski olan kişileri yok etmesi gibi bi şey. Ya fırsat doğarsa herkes yapar diye düşünüyorum. Ya da şey gibi böyle hani, bilmiyorum ya hani böyle ortada olan bi şey çalınmaya hani yatkındır, şu- yani korunaksızsan muhakkak ki biri, seni yok eder. Ben korunaksız olduğumu düşünüyorum. Hala da öyle ve bunun tek sebebi de ben değilim yani. Toplum, yasalar falan anlamında da kesinlikle yani. (ARENDR, 38)

Bir çocuk bakım verenlerinin ilgisi ve desteği olmaksızın korunmasızdır. Üstelik kendisini istismar edenin bakım vericilerinden biri olması ve bu kişinin tüm aileye hükmeden erkek olması, çocuğun içinde bulunduğu riski artırmaktadır. Çünkü çocuk, eylemin amacını kavrayacak olgunluğa erişmemiştir. İyi dokunuş ile istismar edici dokunuşu, davranışı ayırt edemeyen bir çocuk, Diotima gibi yaşadıklarını anlamlandıramayabilir.

Şöyle... başta bilmiyodum. Bü-büyüdük sıra... bunun farkına... Büyüdük sıra, zaman içinde bunun yanlış olduğunu farkına varmaya başladım. Babam bana bunu niye yapıyo diyodum. Kendi kendime soruyodum bunu. (DIOTIMA, 28)

Diotima'nın deneyiminde de olduğu gibi, çocuk üzerinde otorite sahibi bir yetişkinin çocuğa cinsel saldırısının çok geç ortaya çıktığı düşünülmektedir. Çünkü hem çocuğun maruz bırakıldığı eylemin istismar edici olduğunu anlaması zaman almakta hem de çocuğun kendini suçlaması, aile birliğini tehlikeye atmak istememesi, saldırganın kendisini tehdit etmesigibi nedenler çocuğun tecavüzü dile getirmesini engellemektedir.

Bilişsel davranışçı yaklaşıma göre bireyin sinamadan doğru kabul ettiğı birtakım varsayımlar vardır. Bu varsayımlar, kişinin bilişsel şemalarının özelliklerine göre biçimlenmektedir (Miller, 2012, s.49-50; Murdock, 2013, s. 323). Travmatik, zor yaşantılar deneyimlememiş insanlar; genel olarak dünyanın adil, yaşamın güvenli, varoluşun anlamlı olduğunu düşünür. Ölüm, hastalık, tecavüz gibi olumsuzlukların kendilerinin ya da yakınlarının başına gelmeyeceğı varsayımıyla günlük yaşamlarını sürdürürler. En ilkel dürtülerden biri olan hayatta kalma dürtüsü, bireyin kaygılarını kaçınmacı bir motivasyonla zihinden uzaklaştırarak yaşamına –mış gibi devam etmesini sağlar. Ta ki travmatik olay kişinin başına gelene kadar...

Yani, ben çok rahat yaşamak isteyen bi insandım. Sonra baktım ki rahat yaşamıyomuş bu hayatta. İlla ki çabalaman gerekiyormuş, çalışmassan hiç bişey olamazmışsın. Hayatın baş rolünde ben değilmişim. Hani hep derler ya 'bana bişey-ay ona oldu da bana olmaz' gözüünden konuşma var ya bana da oluyomuş demek ki her şey olabilirmiş. Olmasın diye daha çok dikkat etmem gerekiyomuş. (CALKİNS, 18)

Kadınlar şunu algılayabilse... bu her gün, her saatte hepimize olabilir. Yani ne ben güvence altındayım ne siz ne de başka bir yakınımız. (DOHM, 37)

Tecavüze maruz bırakılan kadınların büyük çoğunluğu Calkins ve Dohm'un belirttiğı gibi, bunun kendi başlarına gelmeyeceğı varsayımıyla yaşadığını belirtmiştir. Beklenmedik tecavüz olayının kendi başlarına gelmesi ise yaşama ve benliklerine ilişkin bilişsel yapılarını sorgulamalarına neden olmuştur.

Bekaretin tecavüz yoluyla kaybedilmesinin kadınlar için ayrı bir anlamı vardır. Çünkü cinsel ilişki ve bekaretin, kişisel olmaktan öte toplumsal bir önemi vardır. Ergün (2008)'e göre ataerkil toplumda önce babanın, evlendikten sonra kocanın namusu olarak görülen kadın bedeninin bekareti, ataerkil ideolojinin bir yaratımıdır. Bekaretin bozulması, yalnızca evlilik sonrasında mümkün olabilir ve buna muktedir olan erkektir, kocadır. Evlilik öncesi cinsel ilişkiye girmek ise namussuzluk olarak addedilir ve sonuçları ölümcül olabilir. Çünkü bir kadının bekaretini bozmak, o bedenin sahibi olan erkeğe (babaya) ya da sahibi olacak erkeğe(eş) meydan okumadır. Bu da bekaretin hegemonik erkeklik bağlamında farklı bir okumasını gerektirmektedir.

Biyolojik işlevli bir zar, ataerkil kültürel bağlamda kadının bedeninin ve cinselliğinin kontrol aracına dönüşmüştür. Kadın kendi bedenine yabancılaştırılarak erkeğin tahakküm nesnesi haline getirilmiştir. Bu nedenle cinsel birleşme; kadın için haz veren değil, acı çektiren bir şeye dönüşmüştür. Rızaya dayalı olduğu halde partnere bağılı olarak kimi zaman acı veren,

değersizlik duygusu hissettiren bu deneyimin güç ve baskı uygulanarak gerçekleştirilmesi, kadının daha derin ruhsal travma yaşamasına neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra kadını derinden etkileyen, yıllarca korudukları bekaretlerini kaybetmiş olmaktadır.

Evet kız değilim artık. Evlenmeden böyle bi şeyin... böyle bi şey yaşamak çok kötü bi şey evlenmeden önce. Sonuçta hiç bilmediğin bi şeyi yaşıyorsun. Artık bi kız bölümünde değil, artık kadın kategorisine giriyosun. Bu da bana çok olgunluk kazandırdı bu yaşadığım şey. (PİSAN, 19)

Yeni bir ilişkiye başlamak gerekeceğinde hani gerektiğinde kızlık zarının dikilmesi lazım diye düşünerek bi kadın doğum doktoruna, muayeneye gittim. (ARENDT, 38)

Toplumsal olarak bunca değer biçilen bekaretin kaybedilmesi, evlilik dışında yalnızca kaza ya da tecavüz ile gerçekleşmişse anlayışla karşılanabilmektedir. Ancak Arendt'in de belirttiği gibi yeni bir ilişkiye başlamak istendiğinde *temizlik ve masumluk* olarak ataerkil söylemde ifade bulmuş himenin, onarılması gerekir. Çünkü kendi cinsel yaşamları skorlarla dolu olsa da ataerkil erkeklikler kendilerine ait kılacakları kadın bedeninin el değmemiş olmasını ister. (Bu aynı zamanda erkekliğinin-cinsel gücünün kıyaslanmasını istememelerinden de kaynaklanır.) Buna göre bekaretin ölçütü, cinsel ilişki yaşamış olup olmamaktır ve bunun belirleyicisi olan o basit zarın onarılmasının ufak bir operasyona bağlı olması ise eril ikiye bölünmüşlüğüverilen bir yanittir. Ancak bu tür operasyonlar bekaretin değerinin kutsanmasına, kadın bedeninin ve cinselliğinin ataerkil erkeklikler ve eril sosyal sistemler tarafından kontrol altında tutulmaya devam etmesine neden olmaktadır. Ayrıca kadın, himenin dikilmesi için bir doktorun uzmanlığına gereksinim duymaktadır. Arendt'in kendi deyişiyle 'kızlık zarını diktirmek, için doktora gittiğinde doktorun cinsel saldırısına maruz bırakılmasında olduğu gibi ataerkil değerler sistemini çok iyi tanıyan ve bu sistemin sürdürücüsü olan saldırganların bu durumu çıkarları doğrultusunda kullanması olası görünmektedir. Çünkü saldırganlara göre bir kadın bekaretini kaybetmişse namussuzdur, tecavüz edilebilirdir. Söz konusu durum, kadını cinsel istismara ve saldırılara açık hale getirebilmektedir.

4.1.4. Tecavüzü Dile Getirme ile Suskunluk Arasındaki Gerilim

Bu bölümde tecavüz saldırısını dile getirme ile saldırıyı gizli tutmaya ilişkin kadınların deneyimlerini ortaya koymaya çalıştım.

Tecavüze maruz bırakılan kadınların ve buna tanıklık edenlerin sessiz kalması; saldırganın tahakküm davranışını ödüllendiren, kazandırdığı değerle tekrarına cesaretlendiren bir

tutumudur. Saldırganın kadından öncelikli talebi, maruz bırakıldığı şiddetin boyutları her ne olursa olsun (genelde tecavüze, ölüme yol açabilecek düzeyde fiziksel şiddet de eşlik etmektedir) buna boyun eğmesi, kendisinden beklenen itaat rolünü yerine getirmesi ve yaşadıklarını kimseye anlatmamasıdır. Görüşmelerden elde edilen bilgiler, çoğunlukla kadınların bu dayatmaya uygun hareket ettiğini gösteriyordu. Kadınların ifadelerinden de anlaşılacağı gibi tecavüz karşısında sessiz kalmalarının en önemli nedeni, öldürülme korkusu yaşamalarıydı.

Düşünüyorum babaya anlatsaydım bunu... O ilk söyledi bana: kızım uzak, gitme. Anlatsaydım kayınpedere, dedim benim kafayı keser bu manyak. Bir şey oldu mu hemen bıçak alıyolar ellerine. Kime anlatacam diye düşünüyorum düşünüyorum" (THEANO, 30)

En son öğrendi ailem. Çıktığım gün öğrendiler, evden çıktığım gün. Kimseyle paylaşmadım. Çünkü ölümle tehdit ediliyodum. Birisine söylersen ölürsün" (UNZER, 34)

"Birine söylersen seni bulur, yine tecavüz eder sonra da boğazını keserim,, (DOHM, 37)

Kadınların şikayet deneyimleri gösteriyordu ki bir erkeğin tecavüzüne maruz bırakılmakla tecavüz sonlanmıyordu. Saldırganın olanları birine anlatması halinde kadını ya da ailesini öldüreceği ya da kendisine yeniden tecavüz edeceği yönündeki kontrol altına alma taktikleri, kadının hayatta kalma güdüsünü tehdit ederek güvende hissetmesini engelliyor, tecavüze maruz bırakılma-ölüm korkusu süreklilik kazanıyordu. Tecavüze maruz bırakıldığı duyulan kadına karşı takınılan yargılayıcı, suçlayıcı ve ayrımcı tutum tecavüz travmasını derinleştiriyor; kadının baş etme mekanizmalarını, ruhsal bütünlüğünü, sosyal ilişkilerini onarmasını büyük ölçüde engelliyordu. Ayrıca ilerleyen bölümlerde görülebileceği gibi tecavüze maruz bırakılma hissi; kadınların başvurduğu hastane, emniyet, gibi kurumlardaki kadın odaklı olmayan kimi yaklaşım ve müdahalelerle kurumsal olarak yineleniyordu. Bu nedenle, tecavüze maruz bırakılan kadınların bunu kimseye anlatmamaları ya da saldırıyı şikayet etmek istememeleri anlaşılırdı. Görüşmeler sırasında kadınlar bu deneyimlerini gizlemelerinin nedenleri olarak; kimsenin kendilerine inanmayacağını düşünmeleri, ailelerinin bunu kaldıramayacak olması ve yaşadıklarından utanç duymalarını öne sürmüşlerdi.

4.1.4.1. Tecavüz Deneyimini Gizli Tutmak, Acıları Sessizliğe Gömmek

Kadınların tecavüzü anlatmamalarının önemli bir nedeni, yaşadıklarına kimsenin inanmayacağı düşüncesidir. Ataerkil ideoloji kadını güvenilmez bir varlık olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamanın, ataerkil toplumsal yapının içinde gelişen bilim çevreleri tarafından bilimsel olarak onaylanmasıyla birlikte (ruhsal travma çalışmalarında tecavüze maruz bırakılan kadınlara inanılmayarak yalancılıkla itham edilmelerinde olduğu gibi- Bkz: Herman, 2015, s.13-20) kadının güvenilmezliği genelgeçer bir bilgi haline gelmiştir. Ataerkil toplumsal kurgu kadının ailesi ve sosyal çevresinin yaklaşımını belirlediği kadar eril kamu kurumlarının da kadına bakış açısını belirlemektedir. Sözlerinin güvenilmez bulunacağı bilgisini içselleştirmiş olan kadın, bu nedenle maruz bırakıldığı tecavüzü kimseye anlatamamaktadır.

Hayır anlatmadım. Anlatmayı düşünmedim. Çünkü kime söyleseydim inanmazlardı. Onlar da doktor gibi başkasından derlerdi. Bunun için hiç kimseye anlatmadım... Hiçkimseye güvenmiyodum. Ne yapcamı bilmiyodum. Anlatsam bana inanırlar mı diye düşünüyodum. Durmadan soru işaretleri kafamda, düşünceler kafamda...Naapsam? Kime anlatsam? Anlatsam mı? Ne yapmam gerekiyo? Bunları hiç kimseyle paylaşmadım hiçbir zaman.(PİSAN, 19)

Kendini savunmak zorunda hissediyor. "İnsanlar bana inanmazlarsa? Ona inanırlarsa?" ...gerçek anlamda insanların dönüp onu yargılayacağından çok korkuyordu. Ona inanmayacaklarından korkuyordu. Ama ceza verilince insanların kendisine inandığı ve o suçluların kurtulamıyacağını anladı. (DOHM, 37)

Kime söyleyicin? Kimi inandırıcın? Adam 84 yaşında! Yanaşmaz diycek herkes. Kimseye söyleyemedim. eşime bile söyleyemedim... Gaynanam korkuyodu. O kadar içine pıstırtmış ki kadını! Gızım bana yaptı da ben bi şey deyemedim diyodu. Afedersin 5 yaşında götünü parmaklamaya başlamış, göğüslerini sıkıştırıp dururmuş. Bu adam öyle bi pislik ki benim başımda bitti. Hepsi de bak susmuş. (NOGAROLA, 26)

Kadınların anlatıları, yukarıda sözü edilen erkeğin sözünün kadının sözünden daha geçerli bulunduğu bilgisini kanıtlar niteliktedir. Ortada tecavüz delilleri bulunduğu halde (ki demokratik hukuk devletlerinin bir çoğunda kadının tecavüze maruz bırakıldığına ilişkin beyanı yeterli bulunmaktadır) kadınlar bu durumu gizli tutmayı tercih etmişlerdir.

Tecavüz olayının aile tarafından öğrenilmesi ise ayrı bir kriz nedeni olmaktadır. Elde edilen bilgilere göre; ailesi ile iyi ilişki içinde olan kadınlar da mesafeli ilişki içinde olan kadınlar da aileleri ile yaşadıkları bu saldırı eylemini paylaşmama eğilimindedir. Sosipatra ve Katharina ebeveynlerinin sağlık durumunun böyle bir olaydan olumsuz etkilenebileceğini düşünerek yaşadıklarını aileleriyle paylaşmamışlardır.

Annemle kız kardeşim öğrenirse çok kötü şeyler olacak. Biri kronik astım, o hiç üzüntüye yani hiç üzüntüye gelemes. Annem de öyle... hiç kaldıramaz. (SOSİPATRA, 35)

Kimseye söylemek istemiyordum zaten annem- babam hastaydı, ölürlere diye... Kapı komşuyduk zaten. Sonra artık dayanamadım benim burama geldi gittim aileme söyledim 'benim halime bakın' dedim. (KATHARİNA, 33)

Kadınlar, ailelerinin olaya vereceği tepkinin yanı sıra sosyal çevrelerinin göstereceği tepki konusunda da endişe duymaktadır. Ailelerintepkisi bir ölçüde toplumun tepkisine bağlıdır: elalem ne der?

Hani nasıl diyeyim size... İnsanlara anlatmak kolay bir şey değil. Hani burda özgürsün. Özgürlük diye bir şey yok orda. Hemen dedikoduya başlarlar. Napıyor komşu izlerler. Öyle bir yerdeyiz. Hani cahil kesim diyebilirim. Annem de o taraftan yetiştiği için pek hoş şeyler olmayacak. Teyzemler de öyle... Dedikodu başlayacak yani. (SOSİPATRA, 35)

Rezil olurum başka hiçbir şey değil. Zaten babamın sülalesi açık arayan insanlar. Yıllardır hep bizi ezen insanlar. Anca rezil olurum. (ARİGNÖTE, 31)

Türkiye, bireyci değerlerin değil, toplumcu değerlerin ön planda olduğu bir toplumsal yapıya sahiptir. Buna bağlı olarak olgulara ilişkin tekil duygu, düşünce, davranışlardan değil; baskın ideolojinin dayatmalarından söz edilebilir. Tecavüz söz konusu olduğunda, ataerkil değerler sisteminin cinsiyetçi, kadına inanmayan, kadını suçlayan dayatmaları nedeniyle hem hayatta kalan kadın hem de ailesi için yaşam daha zor bir hal almaktadır. Kadın ve ailesi damgalanabilir, dışlanabilir hatta olayın niteliğine göre cezalandırılabilir.

Kadınların bir kısmı tecavüzü gerçekleştiren erkeğin saldırısı nedeniyle utanması gerektiğini söylerken, büyük bir kısmı maruz bırakıldıkları saldırı nedeniyle utanç hissettiklerini ifade etmişti. Görüşmenin başında tecavüzden söz etmekte güçlük çektikleri görülüyordu.

Sanki ben hatalıymışım gibi utandım, utanıyorum. Bu size ilk anlatışım. Sosyal serviste anlatamadım. Üstü kapalı bi şekilde konuştum, detaylı olarak anlatmadım. Onları anlattığımda tekrar tekrar yaşıyo gibiyim. Her başımızı yastığa koyduğumuzda aklımıza geliyor. (DARAGONA, 27)

Ben çok, ben çok utanıyordum bunları anlatırken. Yok, kimseye fazla anlatmıyordum. Çok utanıyordum ama nasıl söyleyim resmen beni içeriye kapatmıştı, vahşileşmişim ben. Hapis hayatı yaşıyordum. (ASPASİA, 27)

Cinsellik kadınlar için evlenene kadar ailenin erkek üyelerinin (baba, erkek kardeş, amca vb.), evlendikten sonra eşin kontrolünde olan, acı veren, belirsizlik taşıyan, suçluluk ya da utanç hissettiren, korkulan bir şeydir Türkiye gibi muhafazakar kültürel değerlerin baskın olduğu ülkelerde. Rızaya dayalı cinsel ilişki bile bedenine ve cinselliğine yabancılaştırılmış kadın

için böylesine olumsuz duygular hissettiren bir deneyim olarak görülürken, tecavüze maruz bırakılmak daha fazla acı ve utanç vericidir. Kadının rızasının, kışkırtıcılığının, dürüstlüğünün sorgulanması ise olayın neden olduğu ruhsal travmayı daha da derinleştirmektedir. Sonunda kadın da Daragona ve Aspasia'nın ifadelerinden anlaşılabilceği gibi, kendini suçlar hale gelip saldırganın utancını kendi üstüne alabilmektedir.

4.1.4.2. Sessizlik Sözleşmesini Bozmak, Tecavüzü Anlatmak

Tecavüze maruz bırakılan kadınlardan çok azı yaşadıklarını anlatma ya da tecavüzü şikâyet etme cesaretini kendinde bulabilmişti. Yaptığım görüşmeler sırasında kadınların birçoğu, yaşadıklarını ilk kez benimle ve bunca ayrıntı vererek paylaştığını ifade etmişti. Tecavüzü anlatma, aslında bir yardım çağrısıydı. Bunu gerçekleştirmiş olan kadınlar, çevrelerinden aldıkları tepkilerle daha da yardıma gereksinim duyar hale gelmişti.

Mesela o ilişkiden çıktıktan sonra erkek arkadaşım olmuştu...ona anlatmıştım sonradan bu yaşadıklarımı ee yani belli bi süre kimseye anlatmamıştım zaten. Sadece bunu yaşamış olan bi arkadaşına anlatmıştım. Çünkü ne derler ne düşünürler korkusu vardı. Neyse erkek arkadaşına anlatmıştım. Başta bana inanır gibi gözüküyordu ama basit bi tartışmada ennn basit bi tartışmamızda bile bunu yüzüme vuruyodu "sen yapmışsındır, önceden de yapmışsındır...". Beni çok seviyodu bana aşıkta ama galiba kaldıramıyodu bunu. Bana ağır gelen bunu anlattığım kişinin bana inanmamasıydı. (MAYREDER, 32)

Ailemle paylaştım. Ağladılar karşımda... nasıl böyle bi şeye dayandın diye... Dayanmak zorundaydım çünkü canımı alacaktı adam benim. Ve ben istedim çünkü. Ailemin rızası yok bir şeyi yok... Bana kaçtığım için hak ettin sen dediler. (MYİA, 25)

Kadınların, maruz bırakıldıkları cinsel saldırı olayını anlattıkları kişiler, aile ve sevgili gibi güven duyulan insanlar ve benzer şiddet deneyimlerini yaşamış kadınlar olmuştur. Destek bulma ihtiyacıyla bu kişilere yönelen kadınlar yargılayıcı bir tavırla karşılaşmışlardır. Yargılayıcı tavır kadına acı verdiği gibi kendisini suçlamasına da neden olmaktadır. Tecavüz, çevreye duyulan güveni zayıflatan bir eylemdir. Saldırı sonrası en çok gereksinim duyulan ise kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacak, kendisine inanacak biri/birileridir. Bu gereksinimlerini karşılamak üzere yaşadıklarını paylaştıkları kişilerin kadınlara yönelik yargılayıcı ve suçlayıcı tavrının, kadınların tecavüz kaynaklı ruhsal sorunlarını ağırlaştıracağı düşünülmektedir.

Buraya ilk geldiğim zaman burdakilere söylemişim ve çok pişman olmuşum, çok ağlamışım. Çünkü bazıları diyodu: sen ondan büyüksün. Sen onu ayartmış olabilirsin. Bu kelimeler bana o kadar ağır geliyodu ki! (PİSAN, 19)

*İlk 17 yaşında hamile olduğumu öğrendiğimizde. *Aynı evin içinde yaşarken bazı şeylerden şüphelenmiyor muydu annen? Hayır. Fark etmedi. Hiç görmedi. (DIOTIMA, 28)*

Olayların bir kısmı çocuk yaşta gebelikler nedeniyle kadının isteği dışında olayın ortaya çıktığı tecavüzlerdir. Gebelik ortaya çıkana kadar cinsel saldırılar belirli aralıklarla devam etmiştir. Tekrarlayan ve enstest, evlilik içi tecavüz ve tanıdık tecavüzü olgularında kadınların tecavüzü daha zor anlattığı gözlenmiştir. Çünkü sürekli birarada bulunmaları nedeniyle saldırganın kadın üzerindeki baskı ve denetimi daha sıkıdır. Saldırganın tehditleri ve uyguladığı şiddet kadını etkisiz hale getirmekte, duygularının ve kendisini bu döngüden çıkarma yolundaki girişimlerinin donmasına neden olmaktadır.

Tecavüz olgularında saldırganın gerçekleştirdiği eylem, bu eylemin insan haklarına aykırılığı ve cezalandırılması gerektiği gibi konulardan çok tecavüze maruz bırakılan kadının tecavüz sırasında giydiği kıyafetler, tecavüzün gerçekleştiği yer, kadının çılgılık atıp atmadığı, tecavüzü kışkırtacak şekilde davranıp davranmadığı gibi kadının rızasını sorgulayan konular üzerine yorum yapılmaktadır. (Bu durum duruşma takibi sırasında da gözlenmiştir). Yargılama sırasında da daha çok bu minvalde düşünülerek kararlar alınmaktadır.

Tecavüzü anlatmak; yıllar içerisinde türlü acılardan geçerek travmalar sonrasında büyüyen ve sosyal sermayesi, ruhsal dayanıklılığı güçlü olan kadınlar için daha kolay görünmektedir. Sonraki bölümlerde de ele alınacağı gibi kendisine tutunan kadınların, yaşamlarını değiştirme konusunda daha kararlı oldukları görülmüştür.

4.1.4.3.Sessizlik Sözleşmesini Bozmanın Sonuçları

Freud'un ruhsal travmaya ilişkin çalışmaları cinsel şiddetin kadınların yaşamlarına olan etkilerini ortaya koyması bakımından önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Ancak erkeğin uyguladığı cinsel şiddetin yaygınlığının ve yarattığı tahribatın yoğunluğunun kabul edilmesi, toplumsal düzenin belirleyicisi olan katı ataerkil ilişki biçimlerine, sabitlere ve şiddet yanlı yatkınlıklara meydan okumayı gerektireceği için çarpıcı bir kaçınma örneği göstererek sorunun sosyo-politik boyutunu görmezden gelen Freud, cinsel travma öğretisini kadının güvenilmezliği ve değersizliği üzerine temellendirmiştir (Herman, 2015, s.23). Bir meseleyi

sorun olarak kabul etmek, sorunu ortadan kaldırmaya yönelik bir sorumluluk altına sokmaktadır insanı. Kimileri bu sorumluluğu almaya gücü olmadığını düşündüğü, kimileri kadının yaşadıklarını anlayabilecek empatik yaklaşımdan yoksun olduğu, kimileriye bundan ikincil fayda sağladığı için tanık oldukları vahşete sessiz kalmaktadır.

**Eve döndükten sonra baban seni rahatsız etmeye devam etti mi? Etmeye çalışıyordu. Devamlı yapıyordu bunu. Baktım, dedim kardeşime de söyledim. Ablam bak böyle yine rahatsız etmeye kalkıyo babam. Böyle böyle yapıyo dedim. Abla dişini sık, sabret dedi. Sabret diyodu. Onun da moralinin bozulduğunu, canının sıkıldığını fark ediyodum. Kardeşlerim için bir şey demiyodum babama. (DIOTIMA, 28)*

Benim kocam bana sahip çıkmadı ya da dönüp demedi ki ya ben seni annenin babanın bırakıyım; 1 sene sonra çıkıcam, ordan gelir alırım seni demedi. Beni o çocukla evde bıraktı. Ve çocuğun tacizleri tekrar başladı... babası gittikten sonra. (UNZER, 34)

Ondan sonrasında aileye bir şeyler anlatma çabasına giriyorsun. Kimse sana inanmıyo, cemaat zaten üstüne geliyo “neden böyle bir yerde böyle bir şey yaptın? Ne oldu? Ne oldu? Ne oldu?” ki herkes her şeyi biliyomuş. Ben bunu çok sonra öğrendim. Yani olaylar bitti, ortalık durulduktan sonra anladım bildiklerini, olanların farkında olduklarını ve sustuklarını... Yurttaki herkes biliyodu. Hı hı... Çünkü adam zengindi, beni kullandılar. (ASTELL, 26)

Zanax, bana başlanmıştı. Eui ve kontrol etmedi diye ona başlayan doktora çok kızmıştım çünkü uzun süre o bağımlılığım benim devam etti. Eımm, ama sonradan anladım ki adamın yapcağı bişey yokmuş yani, hani onunla da görüşüyodu çünkü o. Eui, ne görüyodu ki artık söyleyemiyolar ya hani biliyosun öyle bişey de var söyleyemiyolar, söyleyemiyolar. Eui, bana onu verip hani, artık kafası bari rahatlasın, bu adamdan kurtulamıyor gibi mi düşündü, bi bildiği vardı diye düşündüm sonrada affettim o adamcağızı (güliyor). (KUHN, 52)

Diotima'nın kardeşi dokuz sene boyunca süren babasının ablasına tecavüzlerine sessiz kalmış, hatta ondan buna dayanmasını isteyerek direncini daha da kırmıştır. Unzer'in eşi kendi oğlunun eşine saldırılarda bulunduğunu bildiği halde eşini koruma yönünde herhangi bir adım atmamıştır. Cemaat kendi üyesi olan saldırganın suçunu örtbas etmek için genç kadını susturmaya çalışmış, kadının ailesi de onlarla işbirliği yapmıştır. Kühn'ün doktoru, sürekli şiddet gördüğünü ve bu ilişkiyi bir türlü sonlandıramadığını bildiği Kühn'ün durumunu emniyet güçleriyle paylaşmak yerine ağır psikiyatrik ilaçlar vererek kadını daha fazla sessizliğe gömmüştür.

Sorunun dile getirilmesi, iyileşmenin başlaması için önemli bir adımdır. Ancak kadınların yaşadıklarını anlattıkları kişiler ya sessiz kalmış ya kadına inanmayarak onu suçlamış ya da kadını susturmaya çalışmıştır. Bu durumun tecavüzün müdahaleci ve büzülmeci etkilerini artırdığını düşünüyorum.

Tecavüzü dile getirme cesaretinde bulunan kadınların önemli bir kısmı, çevrelerindeki insanları ya da yargıyı saldırının gerçekten yaşandığına inandırma konusunda çaba sarf etmek zorunda kalmıştı. Suç adli kanıtlarla ispat edildiğinde dahi kadına inanılmamıştı. Bu durum ülkedeki tecavüz mitleriyle bezeli tecavüz kültürünün gelişkinliğinin bir göstergesi olarak görülebilir. Bu kültür içinde kadın nesneleştirilerek değersizleştirilmekte, cinsel saldırı ataerkil normlara uygun davranmamaya bağlı olarak normalleştirilmektedir. Kadınların deneyimleri, tecavüze maruz bırakılmaya ilişkin inandırıcılıklarının nasıl sorgulandığını göstermektedir:

Kimse inanmadı bana. Bi tek kız kardeşim inandı. Yeğenim... Yeğenime bak dedim, donsuz yatıyo. Temelli soyunuyo, daşakları önünde gözükiyor. Yeğenim babasına dedi bak ablam böyle böyle diyo, bak donsuz yatma dedi. Yatıyodu ama yatıyodu öyle işte... yatıyodu ama inanmadı benim yiğenlerim. (HİLDEGARD, 30)

Beni suçladı kocam. Senin gönlün olmasa bağıırır çağırır kendini kurtarırdın dedi. Çevremdekiler “kancık yalanmazsa erkek dolanmaz,, diye dedikodular çıkardı. (BENDER, 45)

Saldırgan aile üyelerinden biri olduğunda tecavüzü dile getirmek büyük cesaret gerektirir. Bu nedenle, kadınların anlatılarından anlaşılabilceği gibi yaşananları açığa çıkarmak uzun zaman almıştı. İnsanları tecavüzün gerçekten yaşandığına inandırma ise çok daha uzun zaman ve çaba... Tecavüz ortaya çıktığında buna olasılık vermeyen diğer aile üyeleri, zaten cinsiyetinin doğası gereği güvenilmez kabul edilen kadını suçlamıştı. Hildegard, amcasının kendisine ve oğluna cinsel şiddet uyguladığını, kendisini başka erkeklere pazarladığını yeğenine anlatmış, ancak kendisini inandıramamıştı. Bender ise eşi ve olayı bilen başkaları tarafından tecavüzü kışkırtmakla suçlanmıştı. Diotima yıllarca annesinin de içinde yaşadığı evde babasının saldırılarına maruz bırakılmıştı. Bu oldukça uzun bir zaman dilimini kapsadığı için saldırıların anne tarafından fark edilmemiş olması şaşırtıcı görünmektedir. Bununla birlikte Diotima'nın hamileliğinin ilerlemesiyle olay ortaya çıktığında, annesi Diotima'yı yalan söylemekle suçlamıştı. Kadının en güvenilir yakınları olan ailesi tarafından yalancılıkla suçlanarak dışlanmasının, tecavüzün neden olduğu olumsuz ruhsal etkileri derinleştireceğini düşünüyorum.

Anneme anlatmaya çalıştım ama inandıramadım kendime. Doğru söylediğim halde inandıramadım kendime. Yalan söylemiş gibi oldum. Dediğim halde, babam böyle böyle yaptı dediğim halde inanmadı. Rahatsız ettiğini, şey yaptığını söyledim. Dedi kimden peydahladın, kimden oldu diye beni suçladı! Babam yaptı, böyle böyle oldu dediğim halde inanmadı bana. (DIOTIMA, 28)

Yukarıda da belirttiğim gibi, tecavüzcünün tanındık olması kadının inandırıcılığının sorgulanmasında önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Arnim romantik ilişki içinde olduğu partnerinin, Katharina ise eşinin saldırısına/saldırılarına maruz bırakılmıştır. Ancak ifadelerinden kendilerini kimseye inandıramadıkları anlaşılmaktadır:

Hakim şey demişti, böyle bir olayı tecavüz gibi göstermek için darp raporuyla destekledi. Kolunu morartmış vesaire öyle... Konuşmuştum ben de tepki göstermişim. Vücudumun her yerinde var. Hakime dedim ki vücudumun her yerini de mi kendim yaptım diye bağırılmışım. Hani benim kendi isteğimle yaptığıma... Ne bileyim o ağır bastı herhalde. (ARNİM, 24)

Bana inanyo musun hocam? Gerçekten... Allah canımı alsın ki her şey, anlattığım her şey doğru. Gerçekten. İnşallah bunlar meydana çıkar da inanırsınız. Bunlara maruz bırakılan çok. Sana anlattıklarımın hepsi doğru. Hiç bi tanesi yanlış değil. Gerçekten doğru. Hani kendimi savunmak istiyorum artık. İçimdeki o birikmiş öfkeleri, dertleri, hepsini kusmak istiyorum. Çünkü çok biriktirdim. İçime çok attım gerçekten. (KATHARİNA, 33)

Partner tecavüzünde kadının rızası olduğu düşünülmektedir. Evlilik içi tecavüzlerde tecavüz, evlilik ilişkisinin doğal bir parçası olarak görülmektedir. Ensest, aile üyeleri arasındaki cinsel ilişkinin ahlaki ve dini bakımdan meşru ve mümkün görülmemesi nedeniyle olası değildir. Tanındık tecavüzlerinde ise “dişi köpek kuyruk sallamazsa erkek köpek yanaşmaz,, anlayışı hakimdir. Aslında bu yaklaşım, yabancı tecavüzleri için de geçerlidir. Bununla birlikte tecavüzün yeri, saati, kadının kıyafetleri vb. değişkenler bu konuda belirleyici olmaktadır. Örneğin; tecavüz saldırganın evinde, gecenin ilerleyen saatlerinde gerçekleşmişse ve kadının üzerinde kot pantolon gibi saldırganın kadının yardımı olmadığı müddetçe çıkarılamayacağı düşünülen bir giysi varsa ya da kadın ilişkiye girmeye gönüllü olup sonradan vazgeçmişse, tüm bunlar eril düzenin yeniden üreticisi olan bireyler ve kurumlar için bir tecavüze değil, rızaya dayalı cinsel ilişkiye işaret etmektedir.

Tecavüzün ortaya çıkmasıyla birlikte, zaten var olan toplum baskısı, çok daha şiddetli bir hal almaktadır. Ataerkil kolektif bilinç, her zaman kadını suçlama eğilimindedir. Çünkü kadının haklı bulunması ve kadının güçlenmesi sistemin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Bu da tecavüzcü erkeklere kadına tecavüz etme ayrıcalığını veren (tecavüze tanık olup müdahale etmeyen kadınlara ise namuslu kadın etiketiyle ataerkten pay veren) hegemonik erkekliğin bilinçli bir taktiğidir aslında. Erkek iktidarı, hiçbir şekilde sorgulanamaz olmalıdır. Bu durumda kadına inanmamanın bir sonucu da kadını suçlamaktır. Suçlamalar, doğrudan kadının inandırıcılığının içini oymaya yöneliktir.

Benden 1-2 yaş büyük ablam Biraz çok şey soğuk davrandı. Öl, geber gibilerinden... Sen hap iç öl niye böyle bi şey yaptın? Aklım başında değil miydi gibilerinden... Sanki ben yapmışım gibi... İşte hep beni şey yaptılar... beni suçladılar sen kendi isteğinle oldun diye. Hep öyle diyom kendim ettim kendim buldum diye... Çok söyledim bunu. Bunu şeyler de söylemişti gelin olduğumda... Ablalarım da demişti. Kendin ettin kendin çekeceksin! Kendi hatan. (GOURNAY, 52)

Hep ama çabaladım ya biliyo musun... Hep böyle anneme durumu izah etmeye çalıştım. Annem her seferinde anlamadı beni. Her seferinde sen oynaksın. Onun için millet sana böyle yapıyo derdi. (GÜNDERRODE, 27)

İnanmadı. O küçük- küçüklüğümde söylüyordum çok iyi hatırlıyorum hatta. İnanmıyolardı, tam tersi beni dövüyolardı 'sus kimse duymasın, yanlış' hani 'kötü anlarlar' falan diye bağırıyolardı. Eniştemin zaten tacizini de ben hani 10-11 yaşındaydım. Babaanneme söyledim babaannem de dövüyordu. O da aynı şeyi söylüyordu 'sus, kimse duymasın, elalem yanlış anlar' felan. İnanmıyolardı yani. İğrenç tabirler kullanıyorlardı. Tavuk şey yapmayınca horoz şey yapmaz gibisinden. Her şeyi benden buluyorlardı. (CALKINS, 18)

Valla bi normal davranan kızkardeşimdi. Abim de hep ters davrandı istememezlik kavga dövüş. Annemde çene hiç susmadı şimdi kız olsaydın kimler seni isterdi. Oydu buydu niye gittin o eve bizim sülalemizde böyle şey yok. Niye yaptın başına...susmuyo yani. Babam da zaten bişey dediği yok mazlup adam kime ne desin. (ARİGNOTE, 31)

Kadınların büyük bir kısmı ailelerinin tecavüzün sorumlusu olarak kendilerini gördüğünü ifade etmiştir. Suçlamaların yoğunlaştığı nokta ise, kadınların tecavüze maruz bırakılmayı istedikleridir. Kadınlar bunu istemişlerse, sonuçlarına da katlanmaları gerekir. Tecavüz edilmiş, eril bir tabirle evlilik dışı bir cinsel birleşme sonucu kızlığı bozulmuş bir kadın bedeni, artık eskiden olduğundan daha değersizdir. Tecavüze maruz bırakılan kadın namusunu kaybetmiştir. Bundan sonra evliliğe giden bir ilişki kurma konusunda erkekler tarafından tercih edilmeyecektir.

Çevremdeki insanlar beni suçladılar neden söylemedin diye... Zaten ben de bu yüzden oraya gitmek istemiyodum. Annemle hemen hemen her gün konuşuyodum. İşte şunlar böyle diyolar... seni suçlu görüyorlar... Onun suçu var, evet ama senin elindeydi. Sen bize söyleseydin böyle olmazdı. İlk sana saldırdığı zaman bize söyleseydin olay hamileliğe kadar gitmezdi. Her zaman böyle şeyler söylüyolardı. Bu yüzden ben oraya gitmek istemedim. (PİSAN, 19)

Ne diyolarduu 'sen gocayı önce istemişsin önce bulmuşsun küçük müçük dinlemeden' diyolardı. Herşeyi yani ağzına ne gelirse yani. 'Sen iyi olsan bunlar başına gelmezdi' diyolardı ya herşey. (HORNEY, 24)

Aile, toplumun aynasıdır. Bu nedenle kadınların çevrelerinden aldıkları tepkilerin ailelerinin verdiği tepkilerle benzeşmesi şaşırtıcı görünmemektedir. Kadınların tecavüzü anlatma konusundaki çekinceleri ve öngörülleri, bir süre sonra olayın ortaya çıkmasıyla gerçek

olmuştur. Neyazık ki kadınların sessiz kalma gerekçelerinin haklılığı, ispatlanmış görünmektedir.

Türkiye'nin toplumsal yapısı söz konusu olduğunda; bireyin yaşantısında belirleyici olan bireysel özgürlükler değil, toplumsal değer ve kurallardır. Namus cinayetlerinde de görüldüğü gibi, bunlar yaşamın değerinin bile ötesindedir. Toplumsal değerler, bireysel ve kolektif yaşamın temel belirleyicisidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olduğu ülkelerde ataerkil kültürel öğelerle işlenmiş bu değerler, eril şiddeti yeniden üreten bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumun mikrokosmosu olan aile, bu değerlerin taşıyıcısıdır. Bu nedenle, özellikle olay tecavüz aile içinde gerçekleşmişse, aile üyeleri tarafından örtbas edilmeye çalışılmaktadır. Önemli olan maruz bırakıldığı şiddetin kadını nasıl etkilediği değil, bunun duyulması sonucunda çevrenin nasıl tepki vereceğidir. Saha araştırması sırasında, olayın açığa çıkması sonucu kadının ya da kız çocuğunun hayatının kararaacağı düşüncesiyle yargıya intikal ettirilmemiş, ruhsal yardım sağlanmamış onlarca olgunun bilgisine erişilmiştir. Saldırgan-aile-toplum işbirliğiyle susturulan kadınların bir kısmı kendilerini öldürmüştür.

Evlilik içi tecavüz evlilik ilişkisinin gereği olarak görülürken, bunun dışında diğer aile üyeleri arasında yaşanan saldırı olayları toplumun ahlaki kurallarına aykırı bulunur. Saldırıcıyı gerçekleştirenle birlikte buna tanıklık eden aile de geniş aile ve sosyal çevre tarafından yargılanır. Bunu göze almak istemeyen ve saldırgan aile üyesini cezadan kurtarmaya çalışan aile üyeleri buna sessiz kalmaktadır.

**İfadenizde şikayetçi olduğunuzu söylemiştiniz değil mi? Evet söylemiştim ama ilk başta söylemedim. Aileme güvendim, onların söylediğini söyledim. Sonra bu... annemle son telefon konuşmasında ifadeni geri çekiceksin, şikayetçi değilim diyeceksin dedi. Ben de hiçbir şey söylemeden telefonu kapattım... Dedim, hiçbir şekilde şikayetimi geri çekmiycem. Benim yaşadığım duyguyu, şeyleri... hiç kimse bilmediği için şikayetimi geri çekmiycem dedim. Mahkemeye de çıkıcam dedim. Çünkü ben mahkemeye çıkmak istemiyodum. Ama tabii ki de bunlardan benim ailemin haberi yok. Şikayetimi geri çekiceğimi biliyorlar. Ama ben geri çekmiycem, şikayetçi olcam. Çünkü hayatımı bitirdi. (PİSAN 19)*

Kardeşi geldi Isparta'dan. Oturuyoruz, konuşuyoruz. Ne yapcez dedi. Valla bilmeyom napcez dedim. Ben dedim doktora gidelim, rapor alalım. Yarın bi gün bi şey olursa ispatımız olur dedim. Eşimin kardeşi de dedi yenge söyleycez, o 84 yaşında. Kimseyi inandıramayız dedi. Yenge sus, otur bence dedi rezil olursun. Burası ufacak yer dedi. İnanın insan yaşadığı şeyden değil de el bakımından korkuyo, rezil olmaktan korkuyo. Haklıyken susuyosun yani. Bak o kızın annesi de biliyo ama kocasından korkuyo, şey yapıyo... Söylemeyolar! Herkes içine ateyo bu taciz olayını! (NOGAROLA, 26)

... bunların büyükleri, bölgeciler derler... bölgeci Rukiye Hanım geldi dedi ki “bizi bi yalnız bırakabilir misiniz, işte üstüne gelmeyin psikolojisi bozuldu. Çok üzülür sonra...” Sen kimsin dedi güvenlik. İşte ben onun yakınıyım, yakının mı kızım? Yakınım dedim çünkü onların en başları. Bi şey diyemiyosun. “Kimseye bi şey söylemeyeceksin” dedi. Neden dedim. “Yaşadığın sorunu kimseye söylemeyeceksin. (ASTELL, 26)

Pisan ve Nogarola'nın ifadelerinden anlaşılabacağı üzere kadınlar, yukarıda söz edilen nedenlerle olayların ortaya çıkmaması için aileleri tarafından susturulmaya çalışılmıştır. Astell'ye saldıran erkek ise İslami bir cemaat örgütüne mensup bir kişidir. Astell ilk saldırısı olan bu olaya 17 yaşındayken maruz bırakılmıştır. Olayı öğrenen cemaatin bölge sorumlusu bir kadın ise Astell'yi susturmaya çalışmıştır. İyi ahlaki değerleri öğretme ve yayma düsturuyla örgütlü bir şekilde etkinlik gösteren bir dini cemaatin tecavüz gibi bir insalık suçunun üstünü örtmeye çalışması çok büyük bir ironidir. Tecavüzün yüksek sesle getirililerek tecavüzcü erkeklerin cezalandırılması gerekirken, kadınlar susturularak ruhsal travmalarıyla yalnız mücadele etmek üzere toplum dışına itilmektedir.

4.2. TECAVÜZÜN KADIN YAŞAMINA SALDIRISI

Bu bölümde tecavüzün kadının benliğine, kişilerarası ilişkilerine ve kamusal varlığının özüne saldırısına ilişkin deneyimlerini çözümlemeye çalıştım.

Travma, içsel ya da dışsal bir uyarıcı karşısında benliğin buna yanıt veremeyecek düzeyde zarar görmesidir. Bu durum bireyde, durumu nasıl deneyimlediğine ve anlamlandırdığına bağlı olarak karşı-evrimsel yönde düzensizlikler yaratabilir. Bu düzensizlikler birey benliğini yeniden örgütleyene dek devam edebilir (Debray ve diğ., 2015,s. 30-35). Tecavüz, de benlik örgütlenmesini bozabilen oldukça etkili bir maruziyettir.

Tecavüz; saldırının niteliğine, kadının kişiliğine, sosyal çevresiyle olan ilişkilerinin destekleyici olup olmamasına (sosyal ve kültürel sermayesinin zenginliğine) ve saldırı sonrası deneyimlerine bağlı olarak kadının bedeni ve yaşantısı üzerinde farklı etkiler yaratır. Bu bölümde tecavüzün kadının kendiliği ve yaşamı üzerindeki etkileri; aile ve sosyal çevreyle ilişkilerini ve kamusal tecavüzün etkilerini de içerecek biçimde ortaya koymaya çalıştım.

Yaşanılan her travma, bireyi belirli bir ölçüde etkilemektedir. Benzer bir travmatik olay her bireyde aynı etkilenebilir yaratmayabilmektedir. Travmatik tepkilerin süresi ve niteliğine bağlı olarak uyum bozukluğu, akut stres bozukluğu, kısa psikotik bozukluk, somatizasyon

bozukluğu, depresyon, yaygın anksiyete bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) gibi çeşitli ruhsal sorunlardan söz edilebilmektedir. Ele alınan tecavüz yaşıntısı bağlamında kadınların olaya gösterdikleri tepkiler, ağırlıklı olarak TSSB'yi işaret etmektedir. Bununla birlikte, yukarıda sözü edilen çeşitli ruhsal sorunlar da çoğu zaman TSSB'ye eşlik etmektedir.

Travma sonrası stres bozukluklarının gelişimi ve sonlanması; olay öncesindeki bireysel özellikler, psikiyatrik öykü, aile öyküsü; boşanma, işsizlik, şiddete maruz bırakılma gibi etmenlere; olay sırasında travmanın yarattığı korku ve dehşetin düzeyine, varoluşsal tehdit yaratma durumuna, bireyin kontrol düzeyine ve zihinsel işlemlerine; travma sonrasında ise gereksinimlerin ne derece karşılandığına, fiziksel ve ruhsal kayıplara, bireyin sorunla başetme kapasitesine, yeniden travmatize olma riskine ve toplumun olaya ilişkin tepkilerine göre değişebilir (Bilgiç, 2011). Çalışma sonucunda elde edilen bilgiler bu bilgilerle paralellik göstermektedir.

Tecavüzün, araştırmaya katılan kadınların ruh ve beden sağlığı; duygu, düşünce, davranış biçimleri ve çevreleriyle kurdukları ilişkiler üzerinde karmaşık etkiler yarattığı görülmektedir. Bu kadınların ruhsal durumunu ve buna bağlı ortaya çıkan gereksinimlerini ortaya koyabilmek adına Ruhsal Bozukluklar için Tanı ve İstatistiksel El Kitabı (DSM5)'nin belirlediği travma sonrası stres bozukluğuna ilişkin kriterlerinin yardımcı olabileceğini düşünüyorum. Özellikle belirtmeliyim ki söz konusu kılavuzu kadınların gösterdiği belirtileri teşhis etmek için değil, yaşadıkları olaya verdikleri tepkileri anlayabilmek için kullandım. Bunun yanı sıra kadınların dile getirdiği diğer ruhsal, davranışsal ve bedensel etkilenimlere yer verdim. Tecavüze maruz bırakılmanın aile ve sosyal çevreyle ilişkilere olan etkisini, kadınların geçmişte kurdukları ilişkileri de göz önünde bulundurarak değerlendirmeye çalıştım ve kamusal tecavüze dönüşebilen çeşitli hizmetlerin kullanımına ilişkin kadınların deneyimlerini ele aldım.

4.2.1. Tecavüz Saldırısının Kadının Benliği Üzerindeki Etkileri “Eski ben değilim artık”

Bu bölümde tecavüz saldırısının kadının benliği üzerindeki etkilerine yer verdim. Bunu yaparken DSM-5 TSSB kriterlerinden yararlandım.

DSM-5 TSSB/A kriterini karşılayan bir şekilde araştırmaya katılan kadınların tamamı, bedensel ve ruhsal bütünlüklerini tehdit eden bir cinsel saldırıya/cinsel saldırılara maruz bırakılmıştı. Bu saldırılara şiddetli fiziksel ve psikolojik saldırı da eşlik etmişti. Kadınlara saldıran erkeklerin önemli bir kısmı ise kadını öldürme girişiminde bulunmuştu. Kadınların yaşadıkları saldırıya/saldırıya yönelik verdikleri tepkiler arasında aşırı korku ve çaresizlik belirgindi.

Korku, saldırganın kadını kontrol altına almada kullandığı en etkili silahtı. Tecavüz sırasında güçsüz bırakmak, sonrasında da tecavüzleri devam ettirmek ve kadının sessiz kalmasını garantilemek için kullanıyordu saldırgan korku silahını. Kadının hassasiyetine göre korkunun kaynağı değişiyordu. Kadınların deneyimlerinin gösterdiği üzere saldırganlar kadınları; tekrar tecavüz etmekle, kendisini öldürmekle, yakınlarını öldürmekle tehdit etmişti.

İlk yıllarım benim sürekli ölümü düşünmekle geçti. Ha bugün ölücem, yarın ölücem... İşte hamileyim doğurduktan sonra, doğurdum emzirdikten sonra falan diye sürekli ölümü düşünerek geçti. (ZETKİN, 33)

Geceleri tabii ki de korkuyodum gene bana saldıracak diye. Ama geceleri gelmiyordu. Bu, 3 defa bana saldırmaya çalıştı. 3 defa saldırdı. Ama hep gündüzleri... kimsenin evde olmadığı zamanlar bana saldıırıyordu. 3 defa yaşadım bunu. İlk geldiğinde böyle akli dengesi yerinde değildi ama 2. ve 3.sünde gene hani böyle yerinde gibi değildi ama ilki gibi değildi. (PİSAN, 19)

O olmadığı ortamlarda bile beni gördüğünü düşünmeye başlamıştım artık yani bütün gün boyunca, hani iii işyerimde bile beni bi yerden görüyo mutlaka gibi hissediyordum artık. Davranışlarımı ona göre belirliyordum. (KUHN, 52)

Şöyle, ölüm korkusu yaşıyordu. Öldürülücüni düşünmüş tecavüz sırasında. Çünkü boğmaya çalışmış adam onu. Büyük bir korkuyla yaşıyor. Günün belirli saatlerinde ancak dışarı çıkabiliyor. (DOHM, 37)

İlk 1 sene Ankara'dan Sakarya'ya döndüğümde ilaç kullanıyordum. A... Hanım bana yavaş yavaş keselim dedi. Ben de tamam dedim, yavaş yavaş kesme aşamasındaydım ama ben hep Sakarya'da çok korkuyordum. Ailemin yanında Ankara'da çok güvendeymişim onu farkettim. (ARNİM, 24)

Kadınların çok yoğun bir şekilde ölüm korkusu yaşadıkları görülyordu. Her gün her an bu olasılıkla yaşamlarına devam etmeleri çok zor olmuştu. Saldırgandan uzak olduklarında bile erkeklerin kadınlar üzerinde yarattıkları etki silinmiyordu. Çünkü saldırılar, erkeklerin kendi bedenlerini ele geçirmek ve yok etmek de dahil olmak üzere her şeye muktedir olduklarını kadınlara göstermek üzere gerçekleştirilmişti. Zetkin, Pisan ve Kühn'ün deneyimlerinden anlaşılabilceği gibi birden çok kez buna maruz bırakılmış kadınlar erkeklerin bu iddialarının gerçek olduğunu görmüş, kabullenmişti. Üstelik yaşadıklarını insanlara anlatarak saldırganın

dayatmalarına karşı çıkmanın ağır bir bedelinin olacağı düşüncesi bu korkuyu körüklüyordu. Aşırı korku, kadınların yaşam alanlarında kendilerini güvende hissetmesini ve güvene dayalı ilişkiler kurmasını engelliyor görünüyordu.

Bir diğer önemli korku etmeniyse, saldırganların cezalandırılmamış olmasıydı. Bu durum kadının kendini sürekli tehdit altında hissetmesine neden oluyordu. Kadın cinayetlerinin yaygınlığına bakıldığında bu korkunun yersiz olmadığı görülebilir. Cinayeti işleyenlerin çok büyük bir kısmı kadının babası, erkek kardeşi, eşi ya da sevgilisidir.

Bir yaşantının travmatik olması için kişinin söz konusu durum içindeyken maruz bırakıldığı şeye karşı koyamamış olması gerekir. Freud'un öne sürdüğü gibi bastırılmış olan bilinç düzeyine çıkarılmadıkça, bu deneyim yeniden üretilerek tekrarlanır (Van Der Kolk, 2014) Saldırgana karşı koyamamak çaresizlik hissine, çaresizlik hissi isesaldırı sırasında bedenin kilitlenmesine, zihnin sürüklenmesine neden olmaktadır. Saldırı sırasında (özellikle erken yaşlarda ve birden fazla kez saldırıya maruz kalındığında) kadınlar çoğunlukla donup kaldıklarını, genellikle cinsel saldırıya eşlik eden fiziksel şiddete maruz bırakılma ve ölüm korkusu nedeniyle tepki veremediklerini belirtmişlerdi. Tecavüz kadına güçsüz, savunmasız, değersiz, yalnız ve suçlu hissettiriyordu. Bu durum kadının yardım arama davranışında bulunmasını engellediği gibi saldırıların devam etmesine de zemin hazırlayabiliyordu Pisan'ın defalarca erkek kardeşinin tecavüzüne maruz bırakılması gibi...

Nasıl ayakta durcamı bilmiyosun... naapcamı bilmiyosun... ölüm, intihar girişiminde bulunduğum zaman dedim artık her şey bitsin. Ne olaksa artık olsun. Çünkü çocuk 7 aylık olmuştu artık. Kafamda bi sürü soru işaretleri... bi sürü düşünceler... Nasıl ayakta durcamı bilmiyosun... Ne yapcamı bilmiyosun... Hiç beklemediğin bi kişiden öyle bi şey başına geliyo. (PISAN, 19)

Çaresizlik... Çünkü ben çok bilirim, söyleyecek kelimeler ağzında ama hiçbir şey söyleyemiyosun. Adama ne desen kar etmiyo. Hatta ben zevk almadığım halde zevk alıyomuş gibi yapardım. Ya bu duygularını ifade edemiyorsun. Veya şiddet uygulamaya kalkıştığında... Ben güçlü biriydim. Ben onca olayın içinden bile savaştım ve çıktım alnımın akıyla, adamlar savaşıyorlar. Ve seni nerden vuracaklarını çok iyi biliyorlar. İşte bu... Çaresizlik... Çünkü arkanda ailen yok. Biliyo ben kendim söyledim. (ASTELL, 26)

Saldırı sonrasında aile ve sosyal çevresinin desteğini alamayan ve ruhsal yardım gereksinimi karşılanmayan kadın; varlığının gereksizliğine, bedeninin değersizliğine ilişkin şemalar geliştirebiliyor, bu da kadını başka saldırılara açık hale getiriyordu. Zetkin'in belirtmiş olduğu gibi "yaşamı üzerinde bir hükmü olmadığını" gören kadın; bu tarz muamelelere mahkûm olduğunu, kimsenin ona yardım etmeyeceğini/edemeyeceğini düşünmeye

başlıyordu. Artık bu onun kaderiydi ve değiştirilemedi. Böylece kadınlar Zetkin'in yaptığı gibi yardım aramaktan vazgeçmeye, Calkins'nin yaptığı gibi içine kapanmaya başlamıştı. Çaresizlik, erkeğin kadın üzerinde kurduğu tahakkümle öğrenilmişti.

Polise gitsem her şey daha kötü olacak. Beni kimse koruyamayacak. Ailem koruyamayacak. Benim zaten gücüm yok. (ZETKİN, 33)

O zaman kendimi çok yalnız hissetmiştim hani bilmiyorum yani çok yalnız böyle çaresiz hissettim, bi odadan dışarı çıkasım bile gelmiyordu. (CALKİNS, 18)

Çaresizlik ve korku, kadının özyönetim mekanizmalarını zayıflatıyordu. Bu da kadını panik haline, umutsuzluğa sürüklüyordu.

4.2.1.1. Travmatik Anıların Saldırısı “Uykumun içinde ağlıyorum kötü kötü rüyalarından”

DSM-5 TSSB/B'nin işaret ettiği gibi, tecavüz travması sonrasında travmatik olay çeşitli nedenlerle yeniden yaşanabiliyordu. Travmatik anıya ilişkin kadının düşünceleri, duyguları, algıları bir hatırlatıcının etkisiyle ya da rüya halindeyken istemsiz bir şekilde bilinç düzeyine çıkabiliyordu.

Uyuyorum, uykumun içinde ağlıyorum kötü kötü rüyalarından ağlıyorum. Kimseye anlatamıyorum. Ellerim uyuşuyo, ayaklarım uyuşuyo. Geçen gün banyoda düştüm yani kafamı vuruyorum betona. Böyle dizlerimin üstüne düştüm. Stresten mi sinirden mi... Oturduğum yerden kalkamıyorum. Tutundum mu öyle... Hatırladıkça kötü oluyom. Dün akşam oturmuşum uykumun içinde, bağırışım. Bilmiyorum. Sinirden kasılıyom. Sinirden kasılıp kalıyom. Dişlerim kasılıyo. Çenem kasılıp kalıyo. Dün akşam gine banyoda düştüm sinirimden. Tuvalete gittim, kasılıp kaldım. Herkes yatıyo...(HİLDEGARD, 30)

Biraz yani ya benim o anki durumlarım çok şey yani çok ellerim ayaklarım titriyodu, ilaç verme- ilaç veremediler bana hamileyim diye vermed-. Geceleri sürekli sayıkladığım bellidir yani benim kadın konukevinde kaldığımda yani korkarak kalktığım bağırarak kalktığım yani çok şeydir... (HORNEY, 24)

Daha çok geceleri... kabus... çok fazla kabus görüyor. Ve kabus gördüğünde saatlerce ağlayabiliyo. Sakinleştirici aldığımızda dahi tekrar uykuya dalamıyor. Ağlamaktan yorulup uykuya dalıyor. (DOHM, 37)

Rüyalar tecavüzün yeniden deneyimlenmesinde önemli bir aracıydı. Hildegard, Horney ve Dohm'un arkadaşı maruz bırakıldıkları cinsel saldırıyla bağlantılı olarak sık sık kabus görüyordu. Yaşadıkları şok, korku, acı rüyaların tetikleyiciliğinde yeniden deneyimleniyordu. Bu kontrolsüz bir yüzleşme olduğu için travmanın sarsıcı etkilerini şiddetlendirebiliyordu. Psikodinamik yaklaşımlara göre rüyalar; günlük yaşantılara ilişkin

bastırılmış duyguların dışavurumudur. Normal zamanda bireyin bilişsel çarpıtmalarını ortaya çıkarma, düşünceleri arasında farklı bağlantılar kurma gibi denge kurucu, destekleyici (Gamsýzkan ve Aslan, 2014) bir işlevi varken, tecavüz gibi travmatik olaylar sonrasında rüyalar oldukça örseleyici olabilir. Çünkü uyku halinde zihnin akılcı, muhakeme yapan yönü aktivasyonunu yitirir. Bu da bastırılmış veri bilinç düzeyine çıkarılıp başetme mekanizmaları harekete geçirilene kadar olayın rüyalarda yeniden deneyimlenmesi anlamına gelir.

Mesela çocuk ilk günler beni öpmeye yanaştığı zaman onun öptüğü geliyodu aklıma sinirli oluyosun onun ıslaklığını hissediyodum. Çocuğu falan kaç kere ittirdim. Zaten eşimle bi şey yapmıyodum. O şeye bile girmiyodum çünkü o yaptığı geliyor aklıma direk. (NOGAROLA, 26)

İlk zamanlar ben hep soğuk davranıyodum. Mesela çarşıda yürürken birisinin eli bana yanlışlıkla dokunduğu zaman ben tiksiniyodum. Tüyüm ürperiyodu, nefret ediyodum. Yakın oturmamaya dikkat ediyodum. Mesela en ufak birisi karşıdan baktığı zaman ondan bile rahatsız oluyodum. (GERMAIN, 40)

Tecavüz sonrasında kadınların fiziksel temaslara daha duyarlı hale geldiği fark edilmiştir. Tecavüz, kadının bedenine ilişkin özel sınırlarını işgal etmiştir ve bu fiziksel temasla gerçekleşmiştir. Olayı hatırlatan her türlü dokunuş, kadının kendisini tehlike altında hissetmesine neden olabilmektedir. Nogarola, çocuğunun kendisini öpmesini saldırganın ıslak öpücüklerine benzetmiş, bu nedenle çocuğu kendisinden uzaklaştırmıştır. Germain ise kazara gerçekleşmiş temaslardan bile rahatsız olmaktadır. Çünkü her an tecavüzün tekrarlanabileceği, bedenin etkisiz hale getirilip benliğin aşağılanabileceği riskiyle yaşamaktadır kadın.

4.2.1.2. Anımsatıcı Uyarılardan Kaçınma “Burdan çıktığım anda hiçbirisi benim hafızamda olmayacak ”

DSM-5 TSSB/C’ye göre kişi travmayı anımsatıcı uyarılardan kaçınmaya çalışır.Saldırıya maruz bırakılan kadınların çoğunda duygusal küntlük ve diğer kaçınmacı tepkiler görülüyordu. Başetme ile ilgili bölümde ayrıntılı olarak ele aldığım üzere kaçınma, kadınların tecavüzün hissettirdiklerine karşı geliştirmiş oldukları en yaygın duygu odaklı başetme tarzıydı. Travmayı anımsamak acı vericiydi. Çünkü yaşananlar, kadının çaresizliğinin ve güçsüzlüğünün ispatı gibiydi. Kadınlığına kazınmış olan bu özelliklerin değişemez olduğu, saldırgan tarafından kadının bilincine işlenmişti. Tecavüz sırasında hissettiği duygularla yüzleşmenin bu nedenle özellikle zor olduğunu düşünüyorum.

Diotima'ya bedeniyle ilgili nasıl hissettiğini sorduğumda bir süre sessiz kalmış, ardından *"Kusura bakmayın... kar-ka... kardeş.. düşün.. kardeşlerimi düşündüğüm için bu sıralarda...."*, diyerek konuyu değiştirdi ve ağlamaya başladı. Diotima'nın bedeni, 9 yaşından itibaren uzun yıllar babasının erkekliğinin tatmin aracı olarak kullanılmıştı. Diotima o bedenle babasının çocuğunu dünyaya getirmişti. Tekrarlayan ve uzun süren cinsel travma, kadının hem bedeninde hem ruhunda derin izler bırakmaktadır. Zaman içerisinde Diotima'nın mizahı kullanarak yaptığı gibi izler gizlenebilmektedir. Travmatik anıyı hatırlatıcı bir durum olduğunda ortaya çıkan etkileri ise kaçınmacı savunma mekanizması devreye girerek tekrar gizlemektedir. Dohm ise arkadaşının olaya ilişkin tüm ayrıntıları anımsadığını ama kimseyle bu konu ile ilgili konuşmadığını söylemişti. Çünkü anımsamak ve bunun üzerine konuşmak, saldırı sırasında hissedilen duyguları yeniden yaşatacaktı. Böylece Dohm'un arkadaşı yıkıcı duygulardan kaçmaya çalışıyordu.

Anlatırken böyle bi tepkisiz anlatıyorum ya bu normal mi? Ağlama.. bir... bir şey hiç yok! Sanki ben bunları yaşamamışım da 2. ağızdan anlatıyomuşum gibi. Duygularımı o kadar çok yitirdim ki sanki hiç bi şey yaşamamışım gibi hissediyorum. Daha büyük sıkıntılarım olduğunda onları hiç düşüncesim gelmiyo. Tabii ki de çok zor çünkü o anı anlatmak gerekirse... Yani korkudan... napıcak? Dövücek mi, öldürcek mi korkusu ve bir yandan da canımın acısı... Rabbim kimseye vermesin böyle bir acı. Büyük bir acı çünkü o. (MYİA, 25)

...yani bunu gerçekten mesela duygusal olarak falan hiç acısını hissetmiyorum, ilginçtir. ...Kafan bi milyon oluyo hayatın içinde. Ya başka sıkıntıların oluyo. O sıkıntılarla uğraşırken muhtemelen burası hani ekstra özen gösteremiyosun kendini korumaya. Belki hani çok düzgün bi hayatın olsa, aile açısından, iş açısından, ilişkiler neyse böyle düz gitsen, a ben kendimi şu erkekten koruyayım diye bi düşünme alanın olabilir. Ama hep bi koşturmaca hep bi yoğun hani bişiylerle uğraşırken falan belki o, hani nasılsa korunurum diyosun ama zarar geliveriyor diye düşünüyorum. Yani aklıma şu an öyle geliyor. (ARENDT, 38)

Duygusal küntlük, uzun süre ya da birden fazla tecavüz maruziyetinde daha sık görülüyor gibiydi. Evli olduğu erkeğin uzun süre fiziksel ve cinsel şiddetine maruz bırakılmış olan Myia ve birden fazla kez cinsel saldırıya maruz bırakılmış olan Arendt'in görüşme süresince yaşantılarının belirli yönlerine ilişkin duygusal tepkiler vermemiş olması, duygusal küntleşmeye işaret ediyordu. Myia'nın yaşadıklarını bir başkasının deneyimlerini anlatır gibi aktarmasından, acıyı içselleştirip normalleştirdiği anlaşıyordu. Bu durumun süreklilik arz etmesinin depersonalizasyon sorunlarına yol açabileceği bilinmektedir. Benzeri duygusal küntlük, Arendt'in tecavüzün duygusal acısını çekmediğine dair sözlerinde de görülebilir. Ayrıca daha önce, hocasının kendisini rızası dışında girmeye zorladığı cinsel birleşmeyi, tecavüz olarak görmediğini söylemesi dikkat çekiciydi. Burada benimle görüşürken

duygularını hissettiğini, ancak görüşmeden çıktıktan sonra konuşmaların hiçbirini hatırlamayacağını belirtti. Bunun zihnini kendini korumak üzere acı verici anıları bilinç dışında itmesiyle ilgili olduğunu düşündüm. Ne var ki Herbert (2016)'ın da ifade ettiği gibi; yaşantı üzerine düşünmekten kaçınma, bireyi kısa vadede gerçeğin yıkıcılığıyla yüzleşmekten alıkoysa da bastırılmış materyal zaman içerisinde yüzeye çıkıyor, travmatik yaşantı farklı formlarıyla yeniden doğuyor, bu da iyileşmeyi geciktiriyordu. Kadınların duygudurum değişimlerinde ve tepkiselliklerinin artmasında bu çok açık bir şekilde görünüyor.

4.2.1.3. Travma Sonrası Olumsuz Bilişsel Değişim ve Duygudurum Değişimleri

DSM-5 TSSB/D travmadan sonra başlayan ya da güçlenen olumsuz duygu ve düşüncelerle ilgilidir. Etki edecek herhangi bir durum yaşanmaksızın travmatik olayın temel özelliklerini anımsayamama, kendine ve dünyaya dair ısrarcı ve genellikle çarpık olumsuz inanç ve beklentiler, travmatik olayın ya da sonuçların ortaya çıkmasında ısrarcı ve çarpıtılmış kendini ya da başkalarını suçlama, travmayla bağlantılı ısrarcı olumsuz duygular, travma öncesi aktivitelere olan ilginin belirgin bir biçimde azalması, başkalarına yabancılaşma, olumlu duyguları yaşamaya devam edememe bu belirtiler arasında yer almaktadır. Bu bölümde ele aldığım gibi görüşmeye katılan kadınların birçoğunda söz konusu duygu, düşünce ve davranışlar görölüyordu. Bunlardan ilki, sıra dışı unutmalarıdır.

...beni ilk 15 dakika falan tanımadı. Yani kendisine yaklaşmamamı, kendisini tanımadığımı söyledi. Kendisine dokunmamamı istedi o aradığı halde... yarım saat kadar sonra ağlayarak işte "bana çok kötü şeyler yaptılar beni koru" diye hatırladı beni. Herhalde o ilk anın etkisiyle diye düşünüyorum ...Sevdiği şeyleri unuttu. Çok ilginç yani... sevdiği böyle küçük ayrıntılar vardı mesela. Onları bile... biz hani bak bunu çok seviyorsun dediğimizde, evet ben onu seviyodum derken hiç duygu yok mesela. Halbuki eskiden öyle şeyler yaptığımızda veya getirdiğimizde böyle inanılmaz, kocaman kahkahalar atar, güler... (DOHM, 37)

Dohm'un sözünü ettiği unutma, bir olayın ayrıntılarını anımsayamamak değil, travmanın önemli bir bölümünü ya da travmayla ilişkili yaşananları anımsayamama yani *dissosiyatif amnezi* gibi görölüyordu. Yukarıda söz edildiği gibi, kadın kendisi çağırılmış olduğu halde arkadaşı yanına geldiğinde onu tanıyamamıştı. Ancak aradan belirli bir süre geçtikten sonra çağırdığı kişiyi tanımış ve ondan yardım istemişti. Travmatik olayı izleyen süreçte ise haz yitimi (*anhedoni*) yaşadığı görölüyordu. Kadın geçmişte keyif aldığı, sevdiği, kendisini mutlu eden şeyleri unutmuştu. Artık bunlardan haz almıyordu.

Nörolojik araştırmalar kişinin bedenine yabancılaşmasına bağlı olarak; acı ve üzüntü ile birlikte neşe ve haz gibi duyguları harekete geçiren, beynin kişisel farkındalıkla ilgili bölgesinde küçülmeler gerçekleştiğini gösteriyor (Levine, 2017). Yani kişi acı çekme olasılığından kaçınırken mutlu olma olasılıklarını da ortadan kaldırarak kendini varoluşsal gerçeklikten izole edebiliyor. Dohm'un arkadaşının tecavüze dair anımsatıcı anılarını söylerken, kendisini mutlu eden alışkanlıklarını da silmesi buna benziyor. Unutma, yalnızca olaya ya da alışkanlıklara dair değil, bedenin değerli olduğu hissine dair de olabiliyordu. Kadınların bedenleriyle ilişkilerinin olumsuz yönde değişimi buna işaret ediyordu.

Tecavüz, buna maruz bırakılan kadınların olumlu beden algılarını yıkan bir etkiye sahip olabiliyordu. Zaten saldırının bir amacı da buydu: kadın bedenini aşağılayıp, onun değersizliğini kadına kabul ettirmektir. Oluşan verilere göre; bu girişim büyük ölçüde amacına ulaşmış görünüyordu.

Kadınların birçoğu tecavüz sonrası bedenlerine ilişkin rahatsızlıklarından söz etmişti. Bunlardan en yoğununu ise kadınların bedenlerinin tecavüzle kirlenmesi nedeniyle kendilerinden tiksindimeleriydi. Kimisi bedenini arındırmak için vajinasını çamaşır suyuyla yıkamış, kimisiyse aklanmak için bedenini ova ova yıkamıştı. Bu kirlenme asla geçmeyeceğini düşünen kadınlarsa çıplak kalmamaya başlamış, aynalardan uzaklaşmış; kollarının kesiklerini, boğazındaki ası izini makyajla gizlemeye çalışmıştı. Olmayan lekeleri çıkarmaya çalışmak da tecavüzün sorumluluğu üzerine alarak saldırganın suçunu makyajla gizlemek de yaşanan travmanın izlerini silmemiş, aksine bu izlerin kadının benliğine ve bedenine işlemesine yol açmıştı. Arendt, Kühn ve Dohm'un arkadaşı bunu, tecavüzle birlikte masumiyetini kaybetmiş olmakla açıklamıştı. Öyle ki, Dohm'un arkadaşı maruz bırakıldığı saldırıdan sonra kendi çocuklarıyla aynı ortamda bulunduğunda fenalaşıyordu. Çünkü söylediğine göre, o da bir zamanlar çocuklar kadar masumdu. Ancak saldırgan, masumiyetini ondan çalmıştı.

Artık son zamanlarda ben eui ilişkiden sonra çamaşır suyuyla gidip vajinamı yıkadığımı biliyorum yani hani arınamaz kadar kirlenmiş gibi (KUHN, 52)

Tiksinirdim. En azından ben istemeden yaptığı zaman ben tiksinirdim, nefret ederdim kendimden. Kadın olmak böyle mi diye. Beni bir af edersin hayvana yapılmıyor hayvandan beter kullanırdı. Kendime çok aşağılık hissederdim. Değersiz hissederdim. (HYPATIA, 43)

Travma çok taze ve bir travma değil. Öldüğünü düşünmüş, tecavüze uğramış, tecavüze uğradığı için kirlendiğini ve ölmesi gerektiğini düşünüyo. Bununla nasıl yaşayacağını bilmiyo. Çok canı yanıyor. (DOHM, 37)

...yıkandıkça yıkanmak istiyordum, aklandıkça aklanmak istiyordum. Ama yani peşimi bırakmıyordu. İstekleri hiç bit- sabah akşam istiyordu. Çok kötüydü çok kötü. ...tiskiniyordum kendimden. Bana, buralarıma şöyle defalarca şöyle şöyle yapıyordum şöyle kendi kendimi şöyle şöyle temizlemeye çalışıyordum kendimi (elleriyle yüzünü, boynunu, vücudunu silme hareketi). Nefret ediyordum kendimden. İnanın Allah'a kendimden nefret ediyordum. Defalarca keşke ben olmasaydım diye isyan ediyordum kendi kendime. ...cinsel organıma limon sıkıldığı zaman kendimden çok, o gün çok kötü olmuştum. O gaddar kötüydüm hastay- hasta gibiyydiiim yani dedim dedim yani gafayı sıyırmamak için kendimi zor tuttum. Kendimden nefret et-, düşüncelere dalıyordum o da üstüne üstlük evde oturmuş bana 'gül' diyordu. 'Bana gül, ne olursa olsun bana gül' (ASPASIA, 27)

Kendimden nefret ettim. Çocuklarımin yüzüne bakamaz oldum. (BENDER, 45)

Aşağılık bir duygu. Kendinizi çok tuhaf hissediyosunuz. herkes.. sanki kirlenmişsiniz gibi. (SOSIPATRA, 35)

Önceden de beğenmezdim, şu anda da hiç beğenmiyom vücudumu. Yani tiskiniyom kendimden. Gene banyoya girdim, tiskine tiskine yıkandım. Hastayım, rahatsızım afedersin... tiskine tiskine yıkıyorum... vücuduma... Hem ağlıyorum hem yıkıyorum. Bedenimi görmek istemiyorum. O olaylar olduğu için böyle hissediyorum. (HILDEGARD, 30)

Beden bütünlüğünün ihlali, bilişsel yapıları değiştiriyordu. Saldırıyla birlikte, öncelikle kadının güvende olduğu düşüncesi altüst oluyordu. Çünkü bir erkek karşısında bedenin savunmasız ve zayıf olduğu anlaşılmıştı. Her an yeniden saldırıya maruz bırakılabilirdi. Ayrıca kadın bedeni kullanılmaya yatkındı; kirlenilebilir, yok edilebilir bir nesneydi. Bu algı, kadının bedenine yabancılaşmasına neden oluyordu.

Tecavüz, beden dokunulmazlığını ihlal ederken kadının bedeni ve yaşamı üzerindeki kontrolünü de yıkıyordu. Tecavüz anlatılarında kadınlar; o sırada donduklarını, saldırgana karşı koyamayarak sürüklendiklerini söylemişlerdi. Bu sürüklenme, tecavüz sonrasında farklı formlar olarak devam ediyordu. Hayatta kalan kadın, bedenini ayakta tutmaya çalışıyordu ancak bu beden sanki bir başkasının bedeniymişçesine kendisine yabancıydı.

Aaa... Hayır! Iykkk! Kendimi beğenmek mi? Hayır! Beğenmezdim ki! Tıpsiiiiiz! Eykk! Ben tıpsız birisiyim. Şu anda bile beğenmiyom ki! Hele suratımı! (DIOTIMA, 28)

Aynalara bakamıyordum çünkü oraya baktığım zaman eski ben değildim. Artık herhalde eski ben hiçbir zaman olmayacak. Tabii ki de güleceğim ağlayacağım ama eski ben olmayacak. Çünkü bu yaşadığım şeyler benim hayatımı çok değiştirdi. (PISAN, 19)

Valla yine mesela makyajımı yapıyorum giyiniyorum süsleniyorum ama kafa yerinde değil. Dış görünüş çok iyi duruyo ama içi öyle değil. Valla kollarım kesik, boğazım asılı, başka bi şey yok. Sesim gitti... (ARİGNOTE, 31)

Bol bir pardesü... 40 bedensen 44 beden gibi... Ondan sonra işte duşta mesela ben yıllarca beni eşim de hiç çıplak görmemiştir... Çıplak kalamıyorum. Tedirgin oluyorum... Kendimi kötü kadın gibi hissediyodum. (ASTELL, 26)

Bir kere kendi bedenine hiç dokunmamaya başladı. Soyunmama, banyo yapmama, banyodan korkma. (DOHM, 37)

...tecavüz çok ağır bir şey ama o ablamla ilgili olan şey daha ağırdı. O dönem ben kadın olmayı bıraktım. Yani saçlarımı falan kısacık kestirdim. Eui, çünkü o da kadın olduğu için hani aynı şeyleri yaşıyordu ben de öyleydim. Lanet olsun! hani böyle gibi bi şey oldu. 4-5 yıl hiç kadın gibi görünmedim. (ARENDR, 38)

Tecavüzle birlikte bedenin dokunulmazlığı ihlal edilmiş, özel sınırlar aşılmıştı. Saldırgan cinsel doyum ya da erkekliğinin tatmini için kadının bedenini araç olarak kullanmıştı. Bu durum, dünyayı erkeğin bakış açısıyla görmeye başlayan kadının kendi bedenine ilişkin algılarını da değiştirmişti. Hayatta kalmayı başaran kadınlar, eski benliklerine kavuşma konusunda umutsuz görünüyordu. Bunda bedenlerinin değersiz bir nesne gibi kirletildiği düşüncesinin etkili olduğunu düşünüyorum. Üstelik nesne cansızdı ve yeri doldurulabilirdi.

Kadınlar; saf olma, güzel olma ya da korunmasız olma gibi birtakım özelliklere sahip olmanın tecavüze maruz bırakılma riskini artırdığını düşünüyordu. Çünkü kendileri hiç acı yaşamamışken, kendilerini koruyacak bir destek mekanizmasına sahip değilken, çevrelerindeki insanlar tarafından güzel bulunurken tecavüze maruz bırakılmıştı. Hayatta kalmayı başardıklarında ise "acıyla bilenmiş,, oldukları, kendilerini koruyabilmek için güçlendikleri için bu riskin azaldığını düşünüyorlardı.

Ya mesela çok saftım. Hani böyle saflıktan kastım şey hani güzel görünmek için ekstra bi şey yapmazdım yani. Doğaldım falan. Hepsi, saldırıya uğradığım zamanlar o hallerimdi. Ne zamanki böyle hani şey böyle nasıl diyim, yırtık kızlar diyorlar ya o tarz giyinmeye başladıktan sonra kimse beni taciz etmedi. Yani, hani dolmuşa, otobüse bindiğimde öyle normal öğrenci modundan işte normal hani böyle şehre yeni gelmişsin, pek bi şey bilmiyosun, safsın hani gerçekten ben otobüste dolmuşta öyle kızları görünce şey diyesim geliyor, hani vakit geçse falan 'arada birisi gelip seni alsın' hani o profili görebiliyorum yani 'kime saldırırlar'. Eui öyle çok şey görünümle hiç olmadı gerçekten ya hani diyorlar ya 'açık giyinen insanlara tecavüz ederler' öyle bi şey yok. Ben açık giyindiğimde hiç kimse beni taciz etmedi. Hiç yani....Mesela şu anda ben 38 yaşındayım herhangi birisinin bana tecavüz etme olasılığı yok, parçalarım. Ama ben parçalarım. Bugüne kadar hiçbir şey yaşamamış bir kadın 38 yaşındaysa tecavüze uğrayabilir ve hiçbir şey yapamayabilir. Yani biz hani bilindik gibi bir şey. (ARENDR, 38)

Şey düşünüyorum hani açıkçası hani beden güzel olunca mı erkeklere çekici geliyor ya da sahihsizlik mi, erkekleri çekiyo gibisinden... çok hani kendi kendime tartışmalar yaptım. (CALKINS, 18)

Duygular ve davranışlar, kişinin yaşadığı olaylara ilişkin algısının bir ürünüdür. Dolayısıyla bunlar, gerçekliğin algılarla çarpıtılmasının bireydeki yansımalarıdır. Bireysel olduğu için değişkendir. Bu tecavüz travmasına ilişkin olarak, kadınların belirli durumlara verdikleri tepkilerin farklılığından da anlaşılabilir. Saldırıya maruz bırakıldıktan sonra kimisi Arendt ve Calkins gibi olay üzerine düşünerek bunu anlamlandırmaya çalışmış, kimisiyse tecavüze maruz bırakılma nedeni olarak gördüğü şeyleri, yeniden tecavüze maruz bırakılmamak için bilinçli ya da bilindsiz olarak ortadan kaldırmaya çalışmıştı. Arendt ve Calkins'in ifadeleri; Bourdieu'nun hükmedilenlere özgü sağduyunun kadınlaşmış halinde, yani kadınsı içgüdüde hayat buluyordu. Kadınlar şiddetten korunmak üzere sezgiler geliştirmişti. Bu onları zaman içerisinde (çoğu zaman) iyi birer gözlemci haline getirmişti.

“siz bana hep güzel diyordunuz” Çok güzel bir kadın bu arada. İnanılmaz güzel bir kadın. “siz bana hep güzel kadın diyorsunuz. İşte güzel olmasam bu benim başıma gelmeyecekti.”...saçlarını gerçekten tek tek koparma şeyleri vardı. Onları mesela ben çok istediğim halde bana şey diye tepki gösteriyordu: işte “sen dediğin için saçlarımı uzattım. Saçlarım yüzünden ben tecavüze uğradım. Sen de saçlarını kes, tecavüze uğrayabilirsin. Bence saç iyi bir şey değil” (DOHM, 37)

evime misafir geldiğinde bile pardesü giyiyordum. Yani kendimle ilgilenmiyordum. Güzel olmak gibi bir çaba hiçbir şekilde yoktu. Hiç! Normal, yaşlı kadın gibi... (ASTELL, 26)

bazen ben, kilo veremememi bile ona bağlıyorum. Yani iiiii yani sanki tam ucuna geliyorum, veriyorum, hani tam oturcak gibi oluyo ve bişey beni hani bıraktırıyorsa sanki altında yatan psikolojik bi duygu olduğuna inanıyorum. Yani, güzelleşme! Hani güzelleşirsen yine, sana güzelleşicem gibi geliyor çünkü o zaman, hani güven geliyor ya insana, onu engel – kendim yine kırıyorum ya. Yani tekrar yemeye başlıyorum....yine böyle bişey yaşıycam gibi bişey var gibi geliyor bana (KUHN, 52)

Tecavüze maruz bırakılan kadınların bir kısmı, bedenlerinin çekici olması nedeniyle tecavüze maruz bırakıldığını düşünmüştü. Geçmişte çevresi tarafından beğenilmek kadınların hoşuna gitmişse bile; bugün için güzel görünmek, tecavüze maruz bırakılma tehlikesi içinde olmak anlamına geliyordu. Dohm'un arkadaşının saçlarının uzun olduğu ve güzelliği yüzünden tecavüze uğradığını düşünmesi; Astell'in bedenini gizleyerek kendisini gözlerden uzak tutma ve kendini yaşlı gösterme çabası, Kühn'ün zayıflamasına bilinçdışı bir şekilde engel olarak bedeninin güzelleşmesine izin vermemesi bedenlerini tecavüzden koruma çabalarının bir sonucu gibi görünüyordu. Çünkü güzelleşmenin yarattığı çok ciddi bir risk vardı: yeniden tecavüze maruz bırakılmak!

Kadınlık ve erkeklik habituslarına dair şemalar, tüm sosyal ilişkilere hükmeden erkekler (hegemonik erkeklik) tarafından belirlenmektedir. İçsel yapıyı işaret eden şemalar; bir nevi kodlanmış bilgilerdir. Bunlar yaşanılan olayların nasıl algılandığını gösterir. Habitusları erkekler tarafından oluşturulan kadınlar, bu nedenle hem kendilerine hem de dünyaya erkek egemen sistemin dayattığı bakış açısıyla bakar. Bir süre sonra ise bu kendilerine normal gelmeye başlar. Kadınlar araçsallıklarını içselleştirirler Arendt, Unzer ve Daragona'nın ifadelerinden anlaşılabilir gibi.

...evlilik teklifi aldım birisinden, ona işte bu olayı anlattım 'benim uı böyle böyle bir olay oldu, hani tam bozuldu mu bozulmadı mı bilmiyorum da, bilgin olsun' dedim o zaman şey dedi işte 'evlenemem ama görüşelim senle' şimdi ondan sonra hayatımda hep bu cümle geçerli oldu benim için. Hep... Yani, seninle bir hayat kurulmaz ama görüşülür (ağlıyor). Öyle devam etti halen de şu an da... 'sen hayatımda olabilecek değil, yatağında olabilecek bir kadınsın' dediğinde ben o tezi doğrulamak için hep içmeye gidiyordum. Veya hep birilerinin yatağına gidiyordum gerçekten (ARENDR, 38)

Mal gibi hissediyosunuz kendinizi. Sadece o işe yarıyorsunuz! Sizin hiçbi hakkınız yok. (UNZER, 34)

Siz artık eşinizi eşiniz olarak görmüyorsunuz, sadece bi ihtiyaç giderici gibi geliyorsunuz ona ve bu böyle çok küçük düşürücü bi şey. Kendinize güveniniz gidiyo, tanıyamıyorsunuz artık. Benliğiniz tamamen gidiyo. Ben kadını, sadece ilişkiye yarayan bi kadını. Hiçbi işe yaramıyorum. Çok basit geliyorsunuz kendinize artık. Dolayısıyla böyle hiç bi güven kalmıyor... çok aciz oluyosunuz. Hiçbir şey yapasınız gelmiyor. Konuşma yetiniz gidiyo, evle ilgilenme yetiniz gidiyo, eşinize karşı hiçbi sevgi, muhabbet kalmıyor. Onu artık hep o şekilde tanıyorsunuz. Eşim artık sadece bana bu gözle bakıyo... erkekler... o zaman ben neden bu bedene özen gösteriyim ki. Adamın derdi amacı bu. Artık kendi bedeninizden uzaklaşıyorsunuz, bakım hiçbi şey istemiyosunuz. Nasılsa siz sadece bi işe yarıyorsunuz ya çok basit. Artık kendinize karşı bi ilginiz, alakanız kalmıyor. Kadın olduğundan nefret ediyosun günü geldiğinde... Keşke erkek olsaydım diyosun. (DARAGONA, 27)

Bi de şey yani hani kendimi baştan belki de kaybetmiş hissettiğim için hani ta küçüklikten falan, hani o beden zaten hani kullanılmış, bi kez daha kullanılmış, bi kez daha kullanılmış... Hani fazla da korumaya gerek yok falan diye belki hissetmişimdir yani. Öyle olabilir. (ARENDR, 38)

Unzer, Arendt ve Daragona'nın kendilerini yalnızca cinsel tatmin ve güç denemesi için kullanan erkeklerin kendilerine yönelik bakış açısı ve kendilerine dair duygu ve düşünceleri birbiriyle örtüşüyordu. Saldırganların kadınların yalnızca erkeğin isteklerine yanıt vermek için dünyaya gelmiş olduklarına dair söylemleri ve bu söylemlere uygun davranışları, kendini gerçekleştiren kehanet gibi kadınların da bu şekilde düşünmeye başlamalarıyla gerçek oluyordu. Bu durum sembolik şiddetin çok çarpıcı bir örneğiydi. Öğrenilmiş çaresizlikle bu habituslar sabit hale geliyordu.

Kadınlar yaşamları boyunca çeşitli cinsel tacizlere, cinsel saldırılara medya üzerinden tanık olmuşlardı. Tecavüze maruz bırakılma tehlikesinin bilinciyle, ancak bunun kendilerinin başına gelmeyeceği varsayımıyla yaşamlarını sürdürmüşlerdi. Saldırıya maruz bırakıldıklarında ise; erkekyanlı toplumun kadına inanmayan, kadını suçlayan tepkisinin de etkisiyle suçu kendilerinde aramaya başlamışlardı. Kadınların ifadelerinde çok yoğun bir suçluluk duygusu hissediliyordu. Aile ve sosyal çevrenin yaptığı gibi kadınında kendini suçlamaya başlaması, yaşanan ruhsal travmayı derinleştiriyordu.

Görüntüne lanet ediyosun, hani onu çektim diye. Bi ara oldu yaa oluyo öyle... Nerenden etkilendi deyom ben. Keşke deyom mesela o gün o gadar hazırlanmasaydım. Belki de onu öyle mi şey yaptım deyom. Açık saçık da giyinmeyom genelde böyle hani bi pantolon, saçımı-hafif bi makyaj yaparım o kadar. (NOGAROLA, 26)

“niye yaşıyorum ve bu bana niye yapıldı?ya ben Bunu hak edecek ne yaptım?” diye kendini sorguluyor. Kendini suçlama duygusu çok yoğun var. işte şey diyor “ben asla mini etek giymem. Hiç giymedim. Neden? O gün de pantolon giymiştim, işte üst üste sweatshirt giymiştim. Kazak bile değildi, kat kat sweatshirttü. Lahana gibi gözüküyodum.(DOHM, 37)

Nogarola ve Dohm’un arkadaşı, dış görünüşlerinin saldırganı kızdırtmış olabileceğini düşünmüştü. Tecavüze bir gerekçe ararken, kadınlar gerçeği yansıtmayan sonuçlara varmışlardı. Bunda tecavüz mitlerini destekleyen bakış açısının izlerini görmek mümkündü. “Kadın makyaj yapmışsa, açık kıyafetler giymişse zaten aranıyordur, başına gelenleri hak etmiştir,, Bu tutum kadının suçluluk hissetmesinde önemli bir etmendi.

Ahluma tek gelen; ben bu adamı aldım, ailemin hepsi karşı geldi. Kendimi ateşe attım. Şimdi aileme gitsem, bütün aile der sana ohh olsun. (PORETE, 48)

Ben kendimde şeye şaşıyorum nasıl bu zamana kadar bu raddeye kadar nasıl böyle bir şeyi şey yapmadım. Zaten o an engelleyemiyorsun da o an çok güçsüz oluyosun bilmiyorum... Hani hem duygusal anlamda yıpratıyor seni hem fiziksel anlamda... bi de işte vuruyo vesaire şey yapamıyorsun... Yüzüme bir vurduğunda gittim zaten... Nasıl tepki gösterebilirim ki? O an hiçbi şey yapamıyodum. (ARNİM, 24)

Bu benim kaderim, ben çizdim, ben buna razı oldum. Bu olayı ben başlattım, razı gelmek zorundayım. O bana bir senaryo yazıyo” diye işte kendi kendime kabullendim. (ZETKİN, 33)

bu mmm şöyle, adamla birlikteyken ben çok fazla bi ara böyle dine de çok şey yapmıştım işte şey günah işlediğim için ben bunu yaşadım, uı bu adam ceza benim için...tövbelerim oldu o zaman, işte bi daha zina falan filan yapmıycam, işte içkiyi bıraktım baya bi süre içmedim, bişiyler yapmaya çalıştım, kendi kendime işte namaz kılmalara başladım böyle bi hani Allah affetsin diye sürekli dualar ediyodum artık bütün gün dua falan ediyodum. (KUHN, 52)

İlişki içerisinde gerçekleşen tecavüzlerde, kendini suçlama oldukça yaygın görünüyordu. Kadınlar ailelerinin karşı çıktığı evlilikler yaptıkları için, ilişki içindeyken tecavüzün gelişini fark edemedikleri için, kendilerini savunmasız hale getirdikleri için kendilerini suçlamışlardı. Bunun karşılığında, yaptıkları yanlışın bedeli olarak ya kendilerini her günü şiddetle örülü bu yaşama mahkum etmişler (“Ben başlattım razı gelmek zorundayım,”) ya da günahlarının affı için yaratıcı bir güce sığınmışlardı (kadınların başetme yöntemleri ile ilgili bölümde ele alındığı üzere dine yönelme oldukça yaygındı). Kendini suçlama; derin bir mutsuzluğa, devamında depresyona ve bir cezalandırma ya da acıyı boşaltma yöntemi olarak görülebilen kendine zarar vermeye yol açabiliyordu. Kişinin hayatta kalmasını sağlayan şeylerden biri özdeğerlilik duygusudur. Kendini suçlama, özdeğerliliği sarstığı için kadın yaşamının anlamını sorgulamaya başlıyordu.

Kadınların bir kısmının, Arnim’nin de belirtmiş olduğu gibi aslında saldırının suçlusunun kendileri olmadığını düşündükleri görülmüyordu. Bu durumun kadınların öz farkındalık becerilerinin ve dayanıklılıklarının (resilience) gelişmiş, sosyal sermayelerinin güçlü olmasının bir sonucu olduğunu düşündüm. Bunlara bağlı olarak, söz konusu kadınların travma sonrası iyileşme sürelerinin daha kısa olduğu fark ettim.

Kendini suçlamaya eşlik eden bir başka duygu ise pişmanlıktı. Aslında pişmanlık, kendini suçlamadan daha az yaralayıcıydı. Çünkü kayba ilişkin duygular yoğun olmakla birlikte suçlanan kişinin kendisi değil, davranıştıydı. Kadınlar geçmişini değiştiremeyeceklerinin farkındaydı. Pişmanlığın vicdan azabına dönüşmesi durumu, kendini suçlamaya daha yakındı. Örneğin Dohm’un arkadaşı, olayın üzerinden yaklaşık altı ay geçtikten sonra dahi o otobüse binmiş olmanın, o gün o kıyafetleri giymiş olmanın vicdan azabını çekiyordu. Pişmanlık kadınların çoğu tarafından paylaşılan bir duyguydu.

Keşke hiç tanışmasaydık yani... ya da hiç ömrüm boyunca evlenmeseydim de böyle bir şey yaşamıyaydım yani öyle...(ZETKİN, 33)

keşke dedim hiç tanımasaydım keşke karşıma çıkmasaydı o kişi... Keşke böyle yapmasaydım... Keşke dediğim şeyler çok oldu. (GOURNAY, 52)

Ben diyorum bir daha dünyaya gelsem, Allah’ın huzurunda bana evlilik haram. (PORETE, 48)

Annem beni bi gün önce rüyasında görmüş de babama anlatmış. Gitme dedi annem. Aklıma gelmez ki... Nerden bilebilirim başıma ne gelceni... Kimse kimsede bi şey yemesin içmesin. (ARİGNÖTE, 31)

O zaman şunu düşünmüştüm hani keşke şey yapmasaydım, yurttan kaçmasaydım da yurttan kalsaydım demiştim yani. (CALKINS, 18)

İşte keşke o tükürük örneğini aldırmasaymışım, hastaneye gitseymişim. Eşimin kardeşinin lafına bakmasaymışım o gün. En azından elimde kanıtım olurdu. (NOGAROLA, 26)

Tecavüze ilişkin olarak kadınların tutum ve davranışları, yaptıkları ve yapmadıkları derin pişmanlıklar yaratmıştı. Kendilerine saldıran erkeği tanıyanlar onlarla hiç tanışmamış, yakınlaşmamış olmayı diliyordu. Kendilerine saldıran erkeği tanımayanlar ise, öngöremeyecekleri durumla ilgili pişmanlıklardan söz etmişti. Tecavüz sonrasında saldırganı şikayet etmemek de pişmanlık yaratan nedenlerdendi. Nogarola saldırganın tükürük örneğini almadığı, hastaneye başvurmadağı için pişmanlık duyduğunu söylemişti. Arnim ise şikayet etmemesi halinde pişmanlık duyup kendini suçlayacağı düşüncesiyle saldırganı şikayet etmeye karar vermişti. Bu hayatın kontrolünü ele alma ile yakından ilişkili görünüyordu. Şikayet etme otonominin onarılmasında önemliydi ancak kadınların kendi hayatlarının kontrolünü tekrar ellerine alabilme durumları değişkenlik gösteriyordu.

Tecavüz, kadının bedeni ve yaşamı üzerindeki kontrolünü sarsıcı bir etki yaratıyordu. Bu durum tecavüz sırasında saldırganı karşı koyamadıklarında sürüklenme olarak tanımladıkları direnmeyi bırakarak kontrolü saldırganın eline bırakmayla başlayıp, saldırı sonrası yaşamın tecavüz olayının kontrolüne girmesiyle devam ediyordu. Hayatın kontrolünün kadının elinden çıkması hissinin; birkaç defatecavüze maruz bırakılmış ve uzun süre tecavüze maruz bırakılmış kadınlarda farklı farklı yaşantılandığını düşünüyorum.

O adamın ceza almasının belki ona tek bir faydası var, işte “cezaevinde. Çıkıp bana tekrar zarar veremez.” Çünkü o endişe hep vardı. Öldürürüm seni kimseye anlattırsan dediği için... o da anlatmış oldu. E “çıkacak bir gün beni mutlaka öldürecek. Ben zaten yaşamak istemiyorum filan.. O öldürmemeli beni. Ben kendim kendimi öldürürüm” falan diyodu. Yani öyle ilginç bir psikoloji yaşıyordu. “Tek cezaevinde yatsın. Hani bana ulaşamadığı bir noktada” diye onu rahatlatan bir şey. (DOHM, 37)

Çok kötü bi şey, çok kötü bi duygu. İnsanın hayatında her şey değişiy o ister istemez. Hayatın çok güzelken en dip noktaya gidiyosun. Hiç beklemediğin bir insandan bir de böyle bir olay başına geldiği için... insanın kendini toparlayabilmesi, onları kafasından atabilmesi çok zor. Yani unutulmıyacak... benim için hayatımın en kötü, yaşadığım en kötü olay. Çünkü daha önce hiç böyle olayla karşılaşmamıştım. Bilmiyodum... Ve beklemediğim bir insandan görünce ister istemez... u dönüşü yaşıyosun hayatında. (PİSAN, 19)

Dohm'un arkadaşı, yaşamıyla tehdit edildiği halde saldırganı şikayet ettiği için öldürüleceği korkusuyla yaşıyordu. Kendisi zaten yaşamını sürdürmek istemiyordu ancak tecavüze maruz

bırakılmakla bir kez kontrol duygusunu kaybetmişti. Buna tekrar izin vermemek için ölümü kendi iradesiyle, kendi belirlediği şekilde gerçekleştirmeliydi. Buna yönelik intihar girişimleri de olmuştu. Pisan'sa yaşadığı olayı, hayatını tamamen değiştiren bir U dönüşü olarak tanımlamıştı. Maruz bırakıldığı tecavüzün ardından yaşamının geridönülemez bir biçimde değiştiğini düşünüyordu.

Şu anda beni üzüyo... Öyle söyleyeyim... Üzüyor... Hayatımda hiç hükmümün olmamış olması... İşte hiçbir anlamda... Beni üzüyo... Ve dediğim gibi işte düşününce, benim 25 yılımı adam çöp etti. Geçmişe dair işte... Okul notlarım, herhangi bi şeyim yok. Sanki yaşanmamış gibi. Bedenime ait özel yanlarımı da bana bırakmadı. O yüzden hayatımı mahvetti gibi... (ZETKİN, 33)

Beni maddi manevi bitirdi. Benim şimdi dükkanım olabilirdi evim arabam olabilirdi belki de işim olabilirdi ya da güzel bi evliliğim çocuğum, eşimi beklerdim. Tek başıma hayata mahkum kalmazdım. Bana dışarda cezaevi yaşattı o. Şu an benim yaşadığım bi mahkumluk tek başına yaşamak. Çalışmıyorum etmiyorum. (ARİGNÖTE, 31)

Boşa gitti hayatım diye düşünüyorum. Bana, öncesinde verilen emekler, hepsi boşa gitti diye düşünüyorum. Okuduğum okul bile boşa gitti. (KUHN, 52)

Tecavüz ve özellikle tanıdık tecavüzlerinde buna eşlik eden uzun süreli şiddet yaşantısı, kadınlara o güne dek kendilerine yaptıkları yatırımların böylece boşa gittiğini düşündürmüştü. Aldıkları eğitimler, ailelerinin kendileri için verdikleri emekler, elde ettikleri başarılar; geleceğe ilişkin kurdukları evlilik, iş, çocuk düşleri hepsi boşa gitmişti. Tüm bunlar kadınlarda pişmanlık ve suçluluk duygularını yaratıyordu.

Tek başıma yolunu nasıl bulcam? Tek başına cesaretlenen birisi olsam... tek başıma... sanki şu an kendimi aciz gibi hissediyorm yani. Ayı bi eve çıkıp da tek başıma o evde nasıl yaşıycam? Bu sefer daha kolay bulcak beni. (GOURNAY, 52)

Ağlayınca kendime özgüvenim bitiyo. Bi şeyleri beceremiycem gibi geliyor bana. Ayaklarımın üzerinde duramam... Kendime, kızıma bi düzen kuramam. Ağlama diyorum. Bütün kadınlar yaşadı ve yaşıycak. Ağlamıycaksın diyorum. Olumsuzluk düşünüyorum ağladığımda... her şeyin olumsuz olabileceği korkusu sarıyo beni ve adapte olamıyorum bi şeylere. (DARAGONA, 27)

Yaşam üzerinde kontrolün yitirilmesi kadında çaresizlik, acizlik ve panik duygularını da ortaya çıkarıyordu. Uzun süre tecavüze ve diğer şiddet türlerine maruz bırakılma durumunda, kadınlar bir süre sonra kendileri için belirlenen sınırı aşmamaya alışmışlardı. Yetersizlik, zayıflık, değersizlik şemalarını şekillendiren eril tahakküm ortadan kalktığında bile kadınların bu tarz olumsuz şemalarını korudukları görülmüyordu. Bu nedenle uzun süre yaşamının kontrolünün başka birinin elinde olduğu kadın, kendisine çizilen sınırlar ortadan kalktığında kendi iradesiyle hareket etmeye korkuyordu. Çünkü hem özgürlüğün tanımı artık

onun için farklıydı hem de erkeğin kadının bilincine yerleştirdiği korku kadını kontrol etmeye devam ediyordu. Daragona'nın deneyiminde ise özyönetim becerilerinin yeniden kazanılmasına ilişkin çaba dikkat çekici ancak kırılıyordu. Ağlamanın her zaman için bir duygusal boşalım aracı olmadığı, kadının güçsüz hissetmesine neden olduğu görülüyordu. Ağlamanın anlamının kim tarafından nasıl tanımlandığı da önemliydi. Genellikle eril dünyanın zayıflık göstergesi olan ağlama, kadınlık habitusuna ait bir özellik olarak görülüyordu. Güçlenebilmek için, Daragona ağlama ihtiyacını bastırmış, kendi deyimiyle sertleşmişti. Bu kaçınmacı bir tutum gibi görünüyordu. Ayrıca kadının kendisine yabancılaşmasına neden olabiliyordu.

Travma sonrası iyileşmeyle birlikte bedensel ve ruhsal bütünlük yeniden yapılandırıldığında kontrol hissinin tekrar oluşabileceğini düşünüyorum. Bunun içinse bilişsel yeniden yapılanma gerekiyor. Kadınların bir kısmı bunu başardığı halde tecavüzün izleri hala okunabilir durumdaydı. Çünkü dünyanın adil bir düzeni olduğuna dair inanç sarsılmıştı. Sosyal adaletin olmadığı, kadının tecavüzden korunamadığı ataerkil bir toplumda adalet ve güvenlik hissini onarmak zor görünüyordu.

Adil dünya teorisi; dünyanın adil bir yer olduğu, insanın hak ettiğine sahip olduğu ya da hak ettiği şeyi yaşadığı ve aynı şekilde sahip olduğu ve yaşadığı şeyleri hak ettiği görüşü üzerine temellenir. Güvende olma şeması, doğum sonrasında sağlıklı bağlanma gerçekleşmişse ilk oluşan bilişsel şemalardandır ve bireyin yaşantısının, çevresiyle kurduğu ilişkilerin önemli bir belirleyicisidir. Ancak kadınların yaşadığı cinsel saldırı deneyiminde, dünyanın güvenli bir yer olduğuna ilişkin düşünceleri değişime uğrayabilir. Kadınlar daha önce defalarca benzer ya da farklı tipte suç olaylarına medya ya da tanındıklar aracılığıyla tanıklık etmiştir. Ancak bunlar kendi başlarına ya da yakınlarının başına gelmeyecek kadar uzak olaylardır.

...o kadar çok saf kadın var ki hani böyle bi şeyin olabileceğine ihtimal vermiyolar hani 'bana kimse tecavüz etmez, niye etsin ki' Ediyolar! (ARENDT, 38)

Bu olayların kendi başlarına da gelme olasılığı, Arendt'in de belirttiği gibi aslında hiç de uzak değildi. Ataerkil özelliklere sahip bir toplumda kadın olmak, kadını bu ve benzeri şiddet olaylarına maruz bırakılmaya açık hale getiriyordu. Kimin tecavüz edilebilir olduğunun bir açıklaması yoktu tecavüz mitlerinin aksine. Ancak kadınların bu maruziyete ilişkin algıları, bunu hak edecek bir şey yapmış oldukları yönündeydi. Kendilerine sürekli sordukları soru çok benzerdi: neden ben?

Tabii ki de bu olay yaşandıktan sonra “neden ben?,, diye düşünceler hani... neden böyle oldu düşünceleri... ya da nasıl bunu yapar?(PİSAN, 19)

Zaten sevmiyodum bedenimi ve böyle bi bedene nasıl tecavüz edilir diye düşünüyodum. Hiç haz alıncak bi yanı da yok ki diye...(MYİA, 25)

Yaşadığı olayla ilgili hissettiği tek duygu: “niye yaşıyorum ve bu bana niye yapıldı? Ya ben bunu hak edecek ne yaptım?” diye kendini sorguluyor ... “neden ben? Yani ben o adamı tanımıyorum. Hiçbir şey yapmadım.” Yani yaşadığı duygular kendini sorgulama, kendini suçlama, kendini yargılama.(DOHM, 37)

ne yaparsanız yapın bazı insanlar belayı çekiyo ya... Mesela benim odamda bir kız var çok böyle fışır fışır dersiniz böyle dersin fingirdek.. Yerde durmuyo. Herkesle muhabbete giriyo... Kıza diyorum çok ortamın olmuş cıvıl cıvılsın... Yok ya ben hiç öyle şeyler yaşamadım diyo yoo... keşke... diyo. Ariyo hani anladın mı? Ben bunun mantığını çözemedim. Bi de kız güzel böyle fışır fışır... Dedim çocuk gibi mi görüyorlar napıyorlar...(ASTELL, 26)

Aslında bunu yaşadığınız zaman sadece siz yaşıyorsunuz gibi algılıyorsunuz.Bu sadece benim başıma geliyor diye düşünüyodum ben hep. Hep öyle düşünceler içindeydim. Çok kahroluyodum, çok hırpalıyodum kendimi....Kadın olduğundan nefret ediyosun günü geldiğinde... Keşke erkek olsaydım diyosun. (DARAGONA, 27)

Adil dünya inancına göre kadınlar tecavüze maruz bırakılmışlarsa, bu demektir ki tecavüzü hak etmişlerdi. Böylece kadınlar kendilerini sorgulamaya başlamışlardı. Tecavüze maruz bırakılmadaki kendi suçlarına ya da kendi istekliliklerine dair kanıt aramaya çalışmışlardı. Çünkü Kılınç ve Torun (2011, s. 11; Murdock, 2013, s. 329)‘un da belirttiği gibi iyiler ödüllendirilmekte, kötüler cezalandırılmaktaydı. Sonuçta herkes hak ettiğini buluyordu. Diğer yandan bazı kadınlar, sorunu içselleştirme yerine ruh sağlığı için daha koruyucu olan dışsallaştırma yoluyla ele alıyordu. Onlara göre kadınlar hak ettikleri için değil, yaşam sosyal adaletsizliklerle dolu olduğuiçin bunu yaşıyordu.

Ben mesela kaldığım şehir olarak, aile yapısı olarak burdaki kızların ya da başka yerdeki kızların aileleri okul, eğitime izin verdikleri halde okumayanları idrak edemiyorum. Çok saçma, çok bilinçsiz geliyor bana. Bu bana verilmeliydi diye düşünüyorum. Bana verilmedi. Ve bu şekilde çok canım yanıyo. Onları bu şekilde eğitimsiz görmekten çok rahatsız oluyorum. O eğitim bana verilse buralarda olmıycaaktım. Kim bilir neler becericektim. Şimdi abiler kendi kızlarını okutuyo, bu benim çok zoruma gidiyo. “kızlar okumaz”, lise 1, lise 2den terk. Bu aşırı derecede beni rahatsız ediyö. (DARAGONA, 27)

Doktor verdi bi kere ilaç. Ben sarhoş gibi oldum. Bu ilacı içerken öyle bi hissettim, Allah yok dedim. Öyle bi kusma geliyo... İlacı içerken Allah yok dedim. Biz bunları boşa yaşıyoz. Boşa yaşıyoz biz. Ancak çile çekmek! (THEANO, 30)

Hani ne biliyim yani bi garson olmak var ya da ne biliyim bi hakim, polis şu bu olmak var hani. Bi garson kıza hani şey yapıldığı zaman hani tecavüz yapıldığı zaman insanlar çok iğrenç gözle bakıyo ama durumu iyi olanlara bu olay

yapıldığında mağdur gözüyle bakıyolar ben onu cidden çok iyi anladım. (CALKİNS, 18)

Daragona, yaşamı boyunca eğitim, iş sahibi olma vb. konularda abileri tarafından hep engellenmişti. Onların kurallarına karşı çıktığında ise ağır bir şekilde şiddete maruz bırakılmıştı. Özgürleşmek için yaptığı evlilik; gördüğü fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet nedeniyle onun yaşamını daha da sınırlandırmış, daha fazla acı çekmesine neden olmuştu. Şimdiyse abilerinin kendi kızları için farklı yaşamlar kurduğunu, onlara fırsatlar sunduğunu görmek adaleti sorgulamasına neden olmuştu. Calkins ise tecavüzden tecavüze fark olduğunu düşünüyordu. Yüksek statü sahibi kadınlar tecavüze maruz bırakıldığında mağdur, düşük statülü kadınlar tecavüze maruz bırakıldığında suçlu oluyordu onun gözünde. Yani Theano'nun dediği gibi ne koruyucu bir tanrı vardı ne de koruyucu bir devlet, yalnızca eril adalet! Tecavüze maruz bırakılan kadınların adil dünya inancının yanı sıra, saldırıya tanıklık edenlerin adil dünya inancının niteliği de önemliydi saldırıya bakış konusunda. Çünkü bu, adil dünya inancı güçlü olan kimilerinin kadını suçlayıcı bir tavır benimsemesine neden olabiliyordu (Kleinke ve Meyer, 1990, s. 343). Suçluluk ve utanç, kadınların hissettiği en güçlü yıkıcı duygulardandı.

Muhafazakar toplumlarda cinsellik, yalnızca erkeklerin özgür bir şekilde yaşayabildiği ve bu nedenle damgalanmadığı (aksine alkışlandığı); utanç ve suçluluk duymaksızın üzerine rahatça konuşabildiği bir konudur. Cinsellik kadınlar için bir tabudur ve rızaya dayalı yaşanıp yaşanmaması bu niteliğini değiştirmemektedir. Araştırmaya katkı sunan kadınların tamamına yakını cinsel saldırıya maruz bırakılmanın ve bunu birilerine anlatmanın utanç verici olduğunu söyledi. Hatta birçoğunun saldırıyı kimseye anlatamamasının nedeni duyduğu utançtı.

Yani utanırdım ben anlatamazdım. Burda böyle anlatıyorum ama hani sürekli yüz yüze bakacağım bir insana anlatamazdım. (HYPATİA, 40)

**Kimseye anlattınız mı? Yok. Yok... utandım. Çok utandım. Utanıyorum da hala. (ASPASİA, 27)*

...abla konuşcaklarım var senle dedi. Ne oldu dedim. Gel dedi okulda toplantı var. Hoca bekliyo dedi. İnandım, gittim. Polisler varmış, kandırmış beni. Polis gelmiş. Anlattım böyle böyle dedim hem oğlana yaptırıyor hem bana. Utandım polis adamlardan. Anlattıklarımı duymuşlar. ...Yüzümü böyle(yere eğik bir şekilde) oturuyom. (HİLDEGARD, 30)

Tabii utanıyosun yani. Bi eşim dediğin... Benden de baya büyüktü. 10 yaş mı 7 yaş mı büyüktü... yani ben kendim utanıyodum. Başkasına bundan bahsetmeyi değil,

kendim bile aklıma geldiğinde kötü oluyodum. Utanıyodum yani onun yaptığı bu hareketlerden. (GERMAIN, 40)

Kadınlar kadınlığı öğrenirken bedenlerine yabancılaşıyordu. Beden, erkeklere, eve ve çocuklara hizmet etmek üzere programlanıyordu. Böylece kadın kendi değerinin, arzularının, gereksinimlerinin farkındalığından uzaklaşıyordu. Arzularını bastırıyor, cinselliği ataerkil toplumun belirlediği sınırlara göre yaşıyordu. Kadından cinsel pasiflik bekleniyordu. Kadın cinsel istekliliğini gösterdiği durumlarda Astell'nin dediği gibi "orospu,, olarak nitelendirilebiliyordu. Aynı bakış açısına göre bir kadın tecavüze maruz bırakılmışsa bunu istemişti (Topluma göre tecavüzden tecavüze fark vardır. Bkz. Kuramsal, Toplumun Tecavüze Tepkisi: Tanıklık ve Suskunluk). Yani isteyerek cinsel ilişkiye girmekle tecavüze maruz bırakılmak toplum nezdinde eşdeğer olabiliyordu. Kadının bundan utanç duyması gerekiyordu. Erkekse dürtülerini kontrol etmekte zorlandığı, kadın tarafından kışkırtıldığı, ya da zaten kadın kendine ait olduğu için tecavüz ediyordu. Bu davranışın sorgulanabilir, suçlanabilir ya da utanç duyulabilir bir yanı yoktu.

Herkes size sanki tuhaf bakıyo. Anlatamıycam... (SOSİPATRA, 35)

I ihh. Yani sanki ben hatalıymışım gibi utandım, utaniyorum. Bu size ilk anlatışım. Sosyal serviste anlatamadım. Üstü kapalı bi şekilde konuştum, detaylı olarak anlatmadım. (DARAGONA, 27)

tıbbi delil de var ama hani onu düşünmüyorsunuz bir. Hadi diyelim ki düşündün, düşünmüş olsaydın ne engellerdi? Ailenin duymasını istemiyosun yani iş çevresinin duymasını istemiyosun. Yani bi şekilde euu aslında değil ama utanılacak ya da parmakla gösterilecek kişi olmak istemiyosun. Ya işte 'aa tecavüz, öyle miiiii?, aaaaa' falan böyle hani onların olmasındansa susup çekmeyi tercih edebilir insan. (ARENDR, 38)

İlk başta çok zorlanıyodum. Hatta bundan çok utanıyordum.(CALKİNS, 18)

Utanç ya da suçluluk, aslında dışsal belirleyicilerin içselleştirilmesiyle oluşuyordu. Tecavüze maruz bırakılan kadınların bundan utanmalarının nedeni, ataerkil değer yargılarıydı. Bekâretin evlilik dışı ilişkiyle kaybedilmesi zina olarak tanımlanıyordu. Bu hem kendisini erkeğine saklaması gereken kadının saflığını yitirmesi nedeniyle gayriahlâkî hem de zina denilerek ahlaki olarak yasaklandığı için bir suçlanma nedeni idi. Suçu işleyen erkek olduğu halde utanç ve suçluluk hissedenin kadın olması ciddi bir çelişkiydi ancak eril sistem bunu kendi içinde normalleştirmiş görünüyordu. Tüm bunlar kadının özdeğerliliğini zedeliyordu.

Tecavüzle erkeğin kadına göstermeye çalıştığı şey yalnızca bedeninin değersizliği değil, kadınlık kimliğinin de değersizliği idi. Saldırgan, kadının bedenini işgal ederek bilişsel

kodlarını da dönüştürmeye çalışıyordu. Mutlak itaati sağlayabilmek için kadın üzerinde fiziksel güce sahip olmak yeterli değildi. Bu nedenle kadının zihnine de nüfuz edip kendilik değerini düşürmeye çalışmıştı.

Ya şöyle benim hayatım bitti aslında ta kaç yıl önce ...hani düşünüyorum, kendi hayatım için mesela o yaptıklarımın yüzde 1'i kadar kendi hayatıma emek etseydim ben çok farklı olurdu. Sıfır emek kendime , başkaları için-, ya değerli bulmuyosunuz kendinizi, en dipte. Yani tüm dünya, sizi baş tacı etse bile hani 'sen bu dünyada ki en müthiş insansın' dese bile, hiçbir zaman o özdeğer, o değerlilik duygusu olmuyor. 'Var' diyen yalan söyler yani, öyle bi şey. (ARENDR, 38)

O artık seni sevmiyor o sadece işini görmek istiyio. Kadın bunun için yaratılmış gibi. Dolayısıyla kendinize karşı özgüveniniz gidiyo. (DARAGONA, 27)

Ama bıktım. Hiç kendime güvencim kalmadı. Başkasını bıraktım, bana güvencim kalmadı. (KATHARİNA, 33)

Cinsel olarak birileri peşine düştü. Sen orospu damgası yedin. Sevişmeyi bile kendine hak göremiyosun, adam geliyo sana istediğini yaşıtıyo. Neden böyle yapıyosun diyosun, sana çok bile diyo! (ASTELL, 26)

Yaşamı boyunca defalarca cinsel saldırıya maruz bırakılmış olan Arendt, artık kendi yaşamının bir değeri kalmadığını ifade etmişti. Çünkü daha önce de belirttiği gibi bedeni defalarca kullanıldığı için bir kez daha kullanılmasının bir fark yaratmayacağını düşünüyordu. Daragona ise yıllarca süren tecavüzlerin ardından kendisini yalnızca bir cinsel tatmin aracı olarak görmeye başlamıştı. Astell'e saldırılarda bulunan eşinin de belirttiği gibi, aşağılanıp acı çekmekkadına müstahaktı. Tüm bunlar kadının özdeğerlilik duygusunu yok ediyordu.

Uzun süre erkeklerin tahakkümü altında yaşamış kadınlar,zaman içinde özgüvenlerini kaybetmeye başlıyordu. Özgüven zayıfladıkça saldırganı bağımlılık artıyordu. Bağımlılığın artmasıysa kadının şiddet döngüsünden çıkmasını engelliyordu. Bir süre sonra kadınlar kendilerini mutlu olmaya, sevmeye layık bulmamaya başlıyor ve bu durumun ölene kadar böyle devam edeceğini kabulleniyordu.Yıllarca eşinin tecavüzüne maruz bırakılmış, bu tecavüzlerden 13 tane düşük yapmış olan Germain hissettiklerini şöyle ifade etmişti:

Vahşet..! Yani, bu vahşet! Kadını ezmek, onu hor kullanmak, küçük görmek hayvan gibi... yani onu küçük görmek... Biraz da ben aklıma geldi mi kendimden geçiyorum, sinir oluyorum iyice. Yani vahşet. Başka bi şey değil.O kadar çok kendi psikolojilerimi bozmamaya çalışıyodum da tabii ki... Kendimi bi hayvan yerine konmuş gibi hissediyodum.(GERMAİN, 40)

Bir kişinin değeri, kişinin o kişi olma özelliği, yani kendine özgünlüğüdür. (Kuçuradi, 2016, s.11). Kişi bu değere doğumla birlikte sahip olur. Yani, belirli durumlarda kazanılan ya da kaybedilen bir şey değildir değer. Bu bağlamda tecavüze maruz bırakılmak da kadını değersizleştiren bir durum değildir. Ancak bunun anlaşılması, özellikle travmatize olmuş kadınlar için kolay değildi. Bunun için kadının iyileşme yolunda içgörü geliştirecek kadar adım atmış olması gerekiyordu.

Ben eskiden çok şeydim... Kendimi çok değersiz hissediyodum gerçekten. Çok değersiz... Mesela şu an senin karşında hiç böyle oturamazdım bile. ...Bu bende baya büyük bir sıkıntıydı. Kendimi ifade edemiyodum. İş yerinde de... Mesela şimdi bu iş yerimde de öyle... Birazcık eziklik var ama işte yavaş yavaş onları aşıcam hepsini. Hiç konuşamıyodum. Müdür bi şey söylüyo, kalıyorum öyle. Şu an söylesin patpat cevabını veririm ama işte o zaman öyle demek ki... (ARNİM, 24)

Erkek arkadaşının tecavüzüne maruz bırakılmış olan Arnim, olay sonrasında değerlilik hissiyle birlikte özgüvenini de yitirdiğini belirtmişti. Uzun süreli psiko-sosyal destek sonrasında ise güçlendiğini, özgüvenini yeniden kazandığını ifade etmişti. Bu anlamda destekleyen birilerinin ya da profesyonellerin varlığının, kadınların iyileşmesini kolaylaştırıcı olabileceği söylenebilir.

Bourdieu (2015, s.50)'ye göre itaat edenler, tahakküm ilişkilerine, hükmedenlerin oluşturduğu kategorilerle bakarlar. Hükmedenlerin konumlarının sorgulanamaz hale getirilmesi ve eşitsizliğin kolektif bilince işlenmiş olması, bu kategorilerin doğal olduğunu düşündürebilir. Bu da kadınların suçluluk, utanç, değersizlik duygularının güçlenmesine neden olabilir.

Tecavüzün kadın üzerindeki bilişsel ve duygusal olumsuz etkilerinin yanı sıra olumsuz birtakım davranışsal etkileri de vardı. Bir sonraki bölümde bu etkileri anlamaya çalıştım.

4.2.1.4. Travma Sonrası Aşırı Uyarılma ve Tepkisellikte Artış “Bir boğulma hissi geliyo böyle...”

DSM-5 TSSB/Etravmatik olayın etkisiyle başlayan ya da travma sonrasında artan uyarılma ve tepkisellikte değişimlerle ilgilidir. Kişi; aşırı hassaslaşma veya agresyon, kendine zarar verme ya da kayıtsızlık gibi tutum ve davranışlar geliştirebilir.

Saldırı sonrasında kadınlar kendilerini daha fazla tehlike içinde hissetmeye başlamıştı. Olayın her an tekrarlanabileceği korkusuyla dış uyaranlara belirgin bir şekilde hassasiyet geliştirmişlerdi. Birçoğu uyku düzenini, saldırının gerçekleştiği zaman aralığına göre ayarlamıştı. Saldırının olmayacağını düşündükleri saatlerde bir süre uyuyorlar, diğer zamanları ise saldırıya karşı tetikte geçiriyorlardı. Bu durum Pisan gibi saldırganla aynı ev paylaşıldığında ya da Mayreder gibi aynı sosyal ortam paylaşıldığında uyarılmanın şiddetini daha da artırmış görünüyordu.

Evin içinde de karşılaşmamak için sürekli başka odaya gidiyodum. Zaten kendisi de saat 12lere kadar eve gelmiyordu, o zamana kadar uyuyodum ben. Geceleri tabii ki de korkuyodum gene bana saldıracak diye. Ama geceleri gelmiyordu. (PISAN, 19)

C ilinde çok korkuyodum. Geceleri hiç uyumuyodum. Gece uyanıktım. Gündüz 7'de yatıyodum, hava aydınlanınca 12 gibi falan uyanıyodum. Okulum varsa okula gidiyodum ama çok gitmiyodum okula. Hep gece yaşıyodum. Okula gitmedim. 3 yıl boyunca okula hiç gitmedim. Kapandım içime. Sabaha kadar oturuyodum, gündüz uyuyodum. Okula gitmiyodum. Uyku, sinir...işte. (ARNİM, 24)

Gecem gündüzüm belli değildi, zaman kavramım değişmişti, uyku düzenim bozulmuştu. Ben o zamanlar daha hala ne olduğunu anlayamamıştım ki. Bilmediğim için... (MAYREDER, 32)

Dış uyarıcılarkadının zaten zayıflamış olan güvende olma hissini tehdit ettiğinde, saldırı anında kadının verdiği tepkiler tekrarlayabilmekte, tekrar saldırıya uğrayacak olma korkusu kadını dehşete düşürebilmekteydi.

Çok kötü kötüydüm. Yani nasıl anlatabilirim ki? Hiç kimsenin yaşamasını istemem böyle bir şeyi. Öyle ama yaşıyor muyuz? Yaşıyoruz. Hani geçen gün bile işten çıktım, dolmuş bekliyorum hep K... 'nin o tarafta S... AVM'nin önünde, araba durdu gideceğin yere bırakayım falan diye... O an bir şey yapamıyorum, bir de panik atak başladı. Herhangi bi şeyde böyle sanki boğuluyormuşum gibi kalbim çarpıyo çok kötü hissediyorum. ...Çok sık... İşe giderken, çok sık... Her gün yaşıyorum artık bunu. Bir boğulma hissi geliyo böyle asansörde, kapalı yerlerde... (ARNİM, 24)

Arnim saldırıdan bir süre sonra sözlü cinsel tacize maruz bırakıldığında tıpkı saldırı sırasında olduğu gibi donup kalmış, tepki gösterememişti. Tecavüz sonrasında ortaya çıkan panik bozukluğun nefessiz bırakan atakları da tecavüze maruz bırakılma korkusuna eklenip kadına travma anını adeta yeniden yaşatmıştı. Altınbaş Üniversitesi Cinsel Taciz ve Saldırı Birimi Müdürü, Türkiye'de yaşayan kadınların %41'inin mutlaka hayatlarında bir kez cinsel saldırıya, %93'ünün de cinsel tacize maruz bırakıldığını ifade etmiştir (Cumhuriyet, erişim: 04.05.2018) Kadına yönelik erkek cinsel saldırısı ve tacizinin yaygınlığı göz önünde bulundurulacak olursa bu kadınların yeniden travmatize olması kaçınılmaz görülmektedir.

Travma sonrası kadınlar aşırı hassaslaşma, saldırganlaşma, intihara kadar gidebilen kendine zarar verme ya da kayıtsızlık gibi tepkiler vermişlerdi. Bu tepkiler özünde öfke, korku, acı içinde olma, tedirginlik, çaresizlik, panik, kaygı gibi çeşitli negatif duygular barındırıyordu. Söz konusu duygular; kadınların güven, adalet, kendisine anlayışla yaklaşılması ve yardım edilmesi, değerli olduğunu bilme gibi gereksinimleri karşılanmadığında ortaya çıkıyordu. Kadınlar, tecavüzün kendilerini tamamen değiştirdiğini, onlar yıkıcı davranışlara meyilli hale getirdiğini ifade ediyordu:

Çok sinirli bi insan oldum. Öfke kontrolü...bu yüzden kardeşlerimle, kız kardeşimle çok kötü tartışırdık. Hatta bi kere onla çok kötü tartışmıştık, onu dövmüştüm. Bu öfke kontrolsüzlüğü nedeniyle... Bu olaylar yaşandıktan sonra... Daha öncesinde de vardı ama bu kadar çok değildi. Hep ben alttan alıyodum. Ama bu olaylardan sonra artık en ufak şeye sinirlenen bir insan, öfkelenen bir insan... Hiç bi şey yapmak istemeyen.... Böyle, işe gittiğim zaman bile böyle çalışmak istemiyodum. (PİSAN, 19)

Artık eskisi gibi değildim. Bende de sinirlilik öfke başladı. Eleştirileri kabul etmeme... en ufak şeylerden başka şeyler anlıyodum ve hiç olmadık tepkiler gösteriyodum. Seni tanıyamıyoruz artık sen böyle değildin diyolardı. Bi şeyler olduğunun farkındaydılar ama bunların olduğunun farkında değildiler. Sen artık değiştin, bizden uzaklaştın gibi şeyler söylerlerdi. (DARAGONA, 27)

Ben çok saldırganlaşmıştım bu olaydan sonra. Çok agresif bi insan olmuştum aşırı agresiftim. Sinir krizleri geçirtirdi bana hep. Bi kaç kere saldırmışlığım var ona. (MAYREDER, 32)

ben aileme huzur vermiyorum çünkü annemi dövmeye kadar da kalktım. Babamın üstüne de saldırdım. abimin üstüne de saldırdım. Evlerine zarar verdim. Kırardım döktüm. Kendimi astım, kollarımı kestim. Anneme huzur vermedim. annem kalp hastası benim yüzümden kaç kere hastanelik oldu, kalp krizi geçirdi. 2 kere anjiyo oldu. (ARİGNÖTE, 31)

Pisan öfke kontrolü sağlamakta güçlük çektiğinden, bunun aile ve iş yaşamını olumsuz etkilediğinden söz etmişti. Daragona öfkeli birine dönüştüğü için, bu durum yaşadıklarını paylaşmadığı sosyal çevresiyle ilişkilerine olumsuz etki etmişti. Mayreder ise olay sonrasında saldırgan birine dönüştüğünü ifade etti. Saldırganlık; kadının kendisine, saldırgana, kendisini anlamayan sosyal çevresine ve topluma, güvenliğini sağlayamayan güvenlik güçlerine, iyileşmesine destek olmayan sağlık sistemine, saldırgana hak ettiği cezayı vermeyen yargıya, aslında bütünüyle toplumsal cinsiyet eşitsizliğine olan öfkesinin dışavurumu gibi görünüyordu.

Daha önce söz edilen çaresizlik, umutsuzluk, korku, utanç, suçluluk, güvensizlik, mutsuzluk gibi olumsuz duygular kadını depresyona sürüklüyordu. Tecavüze maruz bırakılan kadınların

tamamına yakınının depresif belirtiler gösterdiği görülüyordu. Kadınların çoğu yaşamlarının bir anlamının kalmadığını, artık hiçbir şeyin düzelemeyeceğini, böyle bir acıyla yaşamaktansa ölümün kendileri için daha iyi bir seçenek olduğunu söylüyordu.

Ben işe gittiğim zaman illaki makyaj yapan bir insandım. Ama sonrasında maalesef hiçbir şey yapmak istemeyen bir insan... Kendim kendime söylüyodum: sen bunları yapıyorsun ama kim için yapıyorsun? Neden yapıyorsun? Zaten senin hayatın bitti diyodum kendime. Hep bunları söylüyodum kendi kendime. (PİSAN, 19)

O an o an o an ölmek bile istiyodum. Bunu yapıcana beni öldürseydi daha iyi. Çünkü o, tarifi imkansız bi acı. Boş bi insan gibi... değersiz. Bi insanı ancak bu kadar aşağılayabilirsin zorla sahip olarak... Hem dayak yiyip hem zorla... O bile tatmin etmiyo bunu. Farklı yollar, farklı eziyetler... (MYİA, 25)

**...hayatınız nasıl değişti? Değişmedi yaa gene işte... sırf hayatta kalmak için... ha hayatta kalmışım ha ölmüşüm...Hiçbir şeyden zevk almazdım. Bir ortama gittiğim zaman gülmezdim, zevk almazdım. Öyle suskun suskun otururdum.(GOURNAY,52)*

2011’de ne oldu işte ben kendimi artık bıraktım, kadın olmaktan vazgeçtim. Hani böyle, her şeyi bıraktım. Yani, o gece içmelerini de bıraktım, şu da bu da falan filan ya bildiğiniz dipteyim, depresyundayım ama öyle bir depresyon yoktur yani çok kötüydü. ...İşte yaşamın olmuyo, değişmiyor yani. Artık yaşamıyor oluyorsun. Görünüyorsun sadece.(ARENDT, 38)

Tecavüz Arendt’in kadınlık kimliğini reddetmesine neden olmuştu. Kadın olduğu için bu kadar cinsel saldırıya, cinsel tacize maruz bırakıldığını düşünüyordu. Ona kadın olduğunu anımsatan her şey, aslında bir bakıma tecavüz edilebilir olmayı da anımsatıyordu. O da tecavüze maruz bırakılmamak için kadın olmayı bırakmıştı. Kadınların bazıları ise yaşamayı bırakmak isteğinde görünüyordu Dohm ve Horney’nin sözlerinden de anlaşılacağı gibi.

“Neden ben yaşıyorum diye bu kadar şükrediyorsunuz? Benim ne ile yaşamak zorunda olduğumun farkında mısınız? Canım çok yanıyor. Ölmem çok daha iyiydi.” (DOHM, 37)

Keşke doğmasaydım diyodum yani ama o derece yani dünyaya gelmeseydim demeye getiriyodum ama büyük konuşmamak da gerekiyor yani. Öyle dediğim çok oldu yani gerçekten.(HORNEY, 24)

Kadınların travmanın etkileriyle ve saldırı sonrasında yaşadıklarıyla baş edebilmek için daha çok kaçınmacı bir baş etme tarzına başvurdıkları görülüyordu. Düşünmek ve duyumsamaktan kaçınma, acı verici anıların bastırılması anlamına geliyordu. Zaman içerisinde bastırılan veri, kadının hem kendisine hem çevresine yönelik yıkıcı davranışları şeklinde ortaya çıkabiliyordu. Kendine zarar verme de bunlardan biriydi.

Ben çok saçlarımı çekerdim, bana dokunduğu an saçlarımı çok çekerdim. şuralarım zaten hep seyreldi saçımın, ha bire dökülüyo. (ASPASİA, 27)

Kollarımı da kestim, kendimi de astım, ilaçlar da içtim ...İnsan saçlarını bıçakla keser mi? Sinir krizi geçirdim. C... elini attı birden. Benim burda saçlarım vardı (bel hizasını gösteriyor), upuzun saçlarımı kestim artık sinirden . C... elini attı. Çocuğun parmağı, hep kesildi elleri. O bıçakla nereye vurduğumu bilmiyorum. Yeni yeni toparladım. (ARİGNÖTE, 31)

Benim rehber öğretmenim Adana'daki... benim yüzüm gapalıydı. Gittim, bana çiharttırdı. Beyle bahtı... Bu saçları dedi sen kesmişin? Önce jilete verdim, sonra makasla... (PORETE, 48)

İşte... kendine çok zarar veriyordu. Saçlarını tek tek koparıyordu ki saçlarının herhalde minimum dörtte birini kopararak kafasında şu an saçları çok azaldı. (DOHM, 37)

...ablamın olayı oldu. Ondan sonra benim o saçları doğrattım. Ruh sağlığım iyi değildi. O ara işte içki içiyordum, gece mekanlara gidiyordum, tek başınaydım. Ondan önceki süreçte böyle bir iiii uyuşturucu kullandığım bir dönem de oldu benim madde aldığım falan o zamanlar ölmeyi istiyordum o yüzden yani, hani alıyordum (ARENDE, 38)

Ataerkil ideolojinin biçimlendirdiği ideal kadın bedeni imajı, kadının cinsel bir obje olarak görüldüğünü gösteriyordu. Egemen erkekliğin kadınların yatkınlıklarına ilişkin bedensel bir belirlenimi de saçlarıydı. Uzun, bakımlı saçlar kadının güzelliğinin ve çekiciliğinin bir göstergesi olarak erotize ediliyordu. Bu bakımdan kadınların kendilerine zarar verme davranışlarının daha çok saçlarını yok etmeye yönelmesi dikkat çekicidir. Kimisi saçlarını tek tek koparmış, kimisi jiletleyip yok etmiş, kimisi de kesip atarak kurtulmuştu. Daha önce Arendt'in saçlarını kestirerek kadınlığından vazgeçtiğini söylediği gibi Aspasia, Arignote, Porete ve Dohm'un arkadaşı da tecavüze maruz bırakılmalarına neden olan kadınlıklarının bir parçasını yok etmişlerdi. Bunun bir diğer nedenininse tecavüzle kaybedilen otokontrolün yeniden kazanılma ihtiyacı olduğunudüşünüyorum. Bedenlerine zarar vererek, o beden üzerinde kontrol sahibi olduklarını kendilerine ispat etmeye çalışıyor olabilirler. Bedene zarar vermenin yanı sıra kadınların intihar girişiminde bulunmaları da çok yaygındı. İntihar girişimlerine ilişkin deneyimler şöyleydi:

Yaa nasıl anlatıyım...artık yaşamak istemiyordum. 3 kere intihara kalkıştım. 3-4 kere intihara kalkıştım. Artık hayattan bağım kopmuştu. ...Bir kere şey... Bizim orda zirai tarım ilaçları var, onları içmeye kalktım. Bir kere de annemin guatr hapı vardı. Ondan 9-10 tane aldım, içtim. Bi kere aynayı elimde parçaladım. Bir kere ona bıçakla saldırmaya kalktım ama bi şey yapamadım. (PİSAN, 19)

O anlarda ben bikaç defa intihar ettim. Zehir içtim, bileklerimi kestim. Bikaç kez intihara teşebbüs ettim, olmadı. Oğlan kardeşleri denk geldi hep. Onlar kurtardılar. (GERMAIN, 40)

kendimi 2 kere intihara galhtım ben. Banyoya gittim ilaç içtim. Hem affedersin ilişkiye giriyor hem de bana eziyet, işkence yapıyor. İkisi bir arada. Bu sefer

bunalıma giriyorum. Üstümü yırtıyorum. Kendimi öldüreyim...bu adam niye bana böyle yapıyor! Ben çok şeyler çektim. (PORETE, 48)

3 tane intihar girişimim var. En sonuncusu yakın zamanda. Ya yani gerçekten son 1 sene içerisinde bir intihar girişimim var benim. Eee! ama bu tabi diğerlerine göre hafif bir intihar girişimi yani böyle 10 tane falan zanax aldım ya hiç kimse rahatsız etmese muhtemelen uyur,uyur uyanırdım belki de uyku apnesinden öldürdüm yani bilmiyorum ama tamamen kendimi zapt etmek için yani ölmek için değil uı bi şey yapacak- şe- saçma-sapan mesela kendimi öldürecem, kendimi öldürmemek için 10 tane zanax alıyorum falan tarzı bi şey yani. Onun öncesinde de 2 tane var. 1 tanesi çok ağır hani o zaman K... 'deydim ben. Bi tane ilaç var, böyle çok dozda aldığında %100 öldüren bi ilaç. Çok da ucuza satılıyor eczanelerde. Ben de o arada demek ki altta da öyle bi şey vardı yani hepsini aldım yattım. Gece işte uyanmışım annemden su istemişim- ağız kuruluğu yapıyo ilaç- ondan sonra suyu içtikten sonra bardağı fırlatmışım, 20 yaşındayım tabi o zaman. Ondan sonra işte hastaneye götürmüşler. Ordan buraya ambulansla getirilmişim, hatırlamıyorum. Bir hafta falan yoğun bakımda yattım bi o var, en ağır olan. İşte kardeşim bana 'orospu' dedi diye. (ARENDR, 38)

Öldürürüm seni kimseye anlattırsan dediği için... o da anlatmış oldu. E "çıkacak bir gün beni mutlaka öldürecek. Ben zaten yaşamak istemiyorum filan.. O öldürmemeli beni. Ben kendim kendimi öldürürüm" falan diyodu. (DOHM, 37)

Tecavüz, bireyin yaşamı üzerindeki kontrol sahibi olduğu düşüncesini yıkan bir durumdur. Beklenmedik bir dış etki, bireyin bilinçli eylemlerinden daha sarsıcı ve dayanılmazdır. İnsanın kendini öldürmesi, bir başkası tarafından öldürülmekten daha az korkutucudur bu kadınlar için. Beklenmedik şekilde aniden gelişen, kontrol edilemeyen ve varoluşsal tehdit yaratan durumlar travmaya yol açar. Oysa intihar, bireyin kendisi tarafından tasarlanır. İntiharın sınırları nettir. Birey bu girişimde bulunması durumunda başına neler gelebileceğini bilir (Ferenczi, 2014, s. 70). Yani, bu bilinçli bir eylemdir ve bir ölçüde bireye bedeni ve yaşamı üzerindeki kontrol duygusunu yeniden yaşatır. Bulguların gösterdiği gibi intihar girişimi; Dohm'un arkadaşının açıkça dile getirdiği, diğerlerinin bilinçdışı gerçekleştirdiği kontrolü yeniden ele geçirme çabası gibi görünüyordu.

Bireyin varlığını anlamlı hale getirme sorumluluğu, onu eyleme ve evrene yönlendirmektedir. Bu sayede değerini fark ederek ve değer üreterek yaşamını anlamlı kılabilir (Çelebi, 2013, s. 258). Benliğine, varoluşuna yönelik bir cinsel saldırı, kadının evrendeki varoluşunun anlamını sorgulamasına neden olur. Bu nedenle maruz bırakıldığı şiddet, benliğini derinden etkiler. Bilişi ve eylemleriyle yeniden bütünleşme çabasına giren kadın, kendi kontrolünden çıkarak adaletsizlikler içinde sürüklenen yaşantısını yeniden anlamlı hale getirme konusunda güçlük çekebilir. Artık kadın kendini toplumun değer üreten, saygıdeğer bir bireyi olarak görmüyorsa ya da bütünleşme acı verici ve gereksiz bulunuyorsa, anlamlı olan, yaşama son vermektir.

Olumlu ya da olumsuz her duygunun belirli bir düzeyde hissedilmesi sağlıklı bir durumdur. Ancak olumsuz duyguların yoğunluğundaki artış, çoğu zaman ruhsal sorunların belirtileri olarak görülür. Kaygı da bu habercilerden biridir. Kaygının kontrol edilemez biçimde artması, bireyin sosyal işlevselliğini tehdit edebilir.

Erkeğin uyguladığı şiddetin amacı kadını korkutup terörize etmek ve hizaya sokmaktır. Psikolojik şiddetin önemli bir aracı olan korku, şiddete maruz bırakılma olasılığı ortadan kalktığında dahi kadını kontrol eden bir baskı unsurudur. Deneyimlerde de görüldüğü gibi, kadınlar saldırgandan uzak oldukları halde, uzun süre korkutularak yönetildikleri için alternatif bir yaşamın kendileri için mümkün olamayacağını düşünmektedir.

Muayene yaptırmak istiyorum. Korkuyorum yani şu anda burdan çıkmak istemiyorum. Sordum psikoloğa da amcam buraya gelir mi dedim. Gelmez dedi. Uzak kararı var dedi. (HİLDEGARD, 30)

İşte onu bizi korkutmak için hocam. Zaten kafayı takmış, ben bunları bulup öldüreceğim demiş. Babasının evine geldi mi öldüreceğim demiş. Ben bu korkuyla ne zamana kadar yaşıycam? Benim direncim artık kalmadı. Ben nasıl ev tutacam, nasıl çalışacam, nasıl kendime bakacam? Ben bu korkuyla bi iş yapamam. E ben ömür boyu kurum kurum gezemem ki 6 ay orda 6 ay burda... Gezemem ben... Daha yaşı genç... Benim ayağımın üstünde durmam lazım, çalışmam lazım. Yoksa ben buralarda gafayı yerim. Zaten 2 senedir yemişim. ...Bu kalbimdeki korkular bitmiyo. Ben nereye gitsem bu içimdeki korku bitmez. Her an beni bulabilir, öldürebilir, sağ bırakmaz. (KATHARİNA, 33)

"Burdan sonra nasıl hayat kurcam bilmiyorum işte. Orda diken üstünde olcam hep. Her zaman karşıma çıkıcak, gelip beni dövcek öldürcek gibi korku var içimde. Ya gözünü kırpmadan vurur, kadın kız demeden öldürür. En çok korkum, onun beni bulması. Bu korkuyla Devamlı yaşıycam. Beni bulduğunda da sağ bırakmaz zaten. Hapse girmeyi de göze alır. Zaten evlendiğimiz zamanlar da seni ben öldürürüm möldürürüm gibi kelimeleri çok kullandı bana. "Elimden bi kaza çıkar, ben kendimi biliyom, yapıcam, tabancaynan bi şeynen öldürürüm" diye bana çok söyledi. "Bunu sana söylüyom, demedi demeyin... Bunu yaparım ederim, gözümü kırpmam, daha önce de yaptım. (GOURNAY, 52)

Evlenene kadar hep böyle napıcam, nolucak, acaba bi şey olacak mı, ortaya çıkıcak mı, kim ne der, hayatım nasıl şekillenicek gibi sorularım vardı kafamda. (MAYREDER, 32)

Kadınların saldırıların üzerinden uzun bir zaman geçtiğinde dahi benzer kaygıları ve korkuları taşıdığı görülüyordu. Kaygıların aşırılaştığı konular daha çok öldürülme kaygısı üzerine yoğunlaşmıştı. Bunun nedeninin, saldırganların tecavüzü bir başkasına anlatmaları, ilişki içi tecavüzlerde ise daha çok ilişkiyi terk etmeleri halinde kendilerini öldürecekleri yönündeki tehditleri olduğunu düşünüyorum. Ölüm korkusunun yanında tekrar tecavüze maruz bırakılma korkusunun daha hafif kaldığı anlaşıyor buradan.

Kadınlar gelecekleri ile ilgili de kaygılı görünüyordu. Özellikle uzun süre tecrit altında yaşamış kadınlar için bağımsız bir yaşam düşüncesi olanaksız gibiydi. Kadınların yeni yeni üstlenmeye başladığı kendi kararlarını verme sorumluluğuna ek olarak saldırganın kendisini bulabileceği korkusu, kadının kaygı düzeyini artırıyordu. Bu da kendisini sosyal yaşamdan izole ederek kişilerarası ilişkilerini sınırlamasına neden oluyordu.

Araştırmaya katılankadınların(ilerleyen bölümlerde ele alınacağı gibi) çok azının ruhsal yardım aldığı görülüyordu. Ruhsal yardım alanlar arasında ise depresyon, takıntılı zorlantılı bozukluk, iki uçlu duygudurum bozukluğu, panik bozukluk teşhisi konulmuş kadınlar bulunuyordu. Yardım almayan kadınların gösterdikleri bilişsel, davranışsal ve ilişkisel değişimlere bakıldığında önemli bir kısmınınbenzeri ruhsal sorunları yaşamış/yaşamakta olduğu söylenebilir. Kadınlar yaşadıkları ruhsal sorunları şöyle anlatmıştı:

Psikolojim bozulduğu için temizliğe verdim kendimi. Durmadan temizlik yapıyorum. Sildiğim yeri bi daha siliyorum. (ARİGNÖTE, 31)

Başımın çaresine nasıl bakacam? Nasıl çalışacam? Yani, gerçekten bildiğin gibi değil, burdan müdüre de herkese de anlattım. Bildiğin gibi değil yani. Eşimden kaçıyorum ...Mesela dün aksam hocam yataktaydım. Tamam güvenlikten, temizlikten ablalar geliyolar, bakıyolar... ama yere düşmüşüm hocam. Farkında değilim, yere düşmüşüm fayansın üstüne... Bi kendime gelmişim elim ayağım titriyo. Bağıramıyorum... Emeklene emeklene kameranın önüne gitsem elimi sallatacam... Kötüyüm... Onu da yapamıyorum, elim kolum sanki felç olmuş. Kıpranamıyorum... Çocuğu da çağıramıyorum çocuk gorkcak diye...Birkaç senedir ben Afyon'da sürekli oluyor... bayılıyorum, kriz geçiriyorum. (KATHARİNA, 33)

Panik atak oldum. Zaten Behçet hastasıyım; sinir yaramıyo, üzüntü yaramıyo... (ASTELL, 26)

O an bir şey yapamıyorum, bir de panik atak başladı. Herhangi bi şeyde böyle sanki boğuluyor muşum gibi kalbim çarpıyo çok kötü hissediyorum. (ARNİM, 24)

Kimseye anlatamıyorum. Ellerim uyuşuyo, ayaklarım uyuşuyo. Geçen gün banyoda düştüm yani kafamı vuruyorum betona. Böyle dizlerimin üstüne düştüm. Stresten mi sinirden mi... Oturduğum yerden kalkamıyorum. Tutundum mu öyle (HİLDEGARD, 30)

Arignotesaldırı sonrası kendisini temizliğe vermişti. Tecavüzün izlerini geçirmeye çalışırcasına sürekli olarak çevresini temizliyordu. Katharina, Astell ve Arnim ise panik atakları geçirdiklerinden söz etti. Katharina ve Hildegard ise zaman zaman kriz geçirdiğini söyledi. Tecavüzün ruh sağlığı ve beden sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri oldukça yıkıcı ve sosyal işlevselliğe zarar verici nitelikteydi.

Tecavüzün beden üzerinde açıkça görülebilen olumsuz fiziksel etkileri de oldukça yaygındı. Bir sonraki bölüm bu konuya odaklandı.

4.2.1.5. Tecavüz Bedene Ne Yapıyor? “*Hastalık kapıyosun bi de...*”

Tecavüz, ruhsal izler bıraktığı gibi fiziksel izler de bırakıyordu. Saldırı sonrasında idrar yolları enfeksiyonu, tümörler, istenmeyen gebelikler ve cinsel yollarla bulaşan hastalıkların yanı sıra tecavüzle bağlantılı ruhsal nedenlerle psikosomatik rahatsızlıklar da oluşabiliyordu.

Tecavüz, ciddi fiziksel travmalara neden olabiliyordu. Saldırı sırasında saldırgan kadını etkisiz hale getirmeye çalıştığı için cinsel şiddete genellikle fiziksel şiddet de eşlik ediyordu. Daha önce şiddet deneyimlerinde aktardığım gibi, kadınlar erkekler tarafından şiddetli bir şekilde darp edilmiş, yüzleri yakılmış, kemikleri kırılmış, boğulmaya çalışılmıştı. Bunun dışında cinsel birleşme sırasında zorlamalar nedeniyle oluşan morluklar, kanamalar, yaralar, vajinaya ya da makata bir nesne ya da organ sokulmasından kaynaklı zedelenmeler kadınların sağlığını tehdit ediyordu.

Şu bacaklarım çok darbe aldı. Şu kalçam, eşim üstüne çıkıp kalçamı çiğnedi. Çok hareket ettiğim zaman, yürüdüğüm zaman bu bacağımı hissetmiyorum. Yürüyemiyorum... Yani eski hayatımdan eser galmadı. Eski hayatım bitti. (KATHARİNA, 33)

Çok zor bi şey. İnsanın... yani... nasıl diyim... kullanılması acı bi şey. Hani... Sana zarar yani. Psikolojikmen zarar.... Hastalık kapıyosun bi de... Ben mesela arkadan ilişkiye girdiğim için bende yara oluştu. Kremen solüsyon verdiler bana, onu gullandım mesela. Şimdi iyiyim ya... şimdi iyiyim. Allah'ıma bin kere hamdolsun. (GÜNDERRODE, 27)

ben yürüyemiyorum, gerçekten yürüyemiyorum.o derece bütün kolunu soktu, elini soktu ...Şu an yumurtalığımda bir tane kist var, bir tane işte kolumun altında var. Çikolata kisti. Buradaki de (kol altını gösteriyor)bir şey over kisti. Burası su topluyo sürekli. Sürekli kaniyo. Ama doktor bana şey diye sormuştu: Sen evli misin dedi. Yok dedim böyle böyle bir şey yaşadım falan dedim. Bu bilmiyorum mikroptan, bakteriden mi oluyor ama bu olaydan sonra çıktı bende. Âdetim hala düzenli vesaire ama böyle bir sıkıntı var. (ARNİM, 24)

Tamamen soyulup iplerle bağlandıktan sonra dakikalarca copla dövülüp tecavüz edilen Katharina, maruz bırakıldığı ağır fiziksel ve cinsel şiddet nedeniyle sakatlandığını söylemişti. Günderrode ise anal ilişkiye zorlandığı için anüsünde yaralar oluştuğundan söz etti. Arnim ise tecavüze maruz bırakıldıktan sonra vücudunda kistlerin çıktığını ifade etti. Saldırganın

bütün elini vajinasına sokması nedeniyle olay sonrasında uzun süre yürümekte güçlük çektiğini belirtti.

Afedersin, apış aram kaşınıyordu. Banyoya her girdiğimde cart curt yırtıyodum abla. Mantar kaptım dedim. Kardeşime sordum. Bi şey diycem sana ablacım dedim. Afedersin kaşınıyom. Neden abla dedi. Anladı o. Abla bak şampuan dök dedi, şampuanla yıka. Yıkadım yıkadım olmadı. Doktora git dedi, gidemedim korkumdan. Gidemiyorum abla işte... Gitmek istiyorum, muayene olmak istiyorum ...Afedersin, şu anda banyo ettim kaşınıyorum. Külotlarımı temiz tutuyorum. Arkadaşlar çocuğu da muayene ettir dediler. Belki ona da bulaşmış olabilir dediler. (HİLDEGARD, 30)

Tecavüze maruz bırakılan kadınlar için cinsel yollarla bulaşan hastalığa sahip olma riski oldukça yüksektir. Cinsel yollarla bulaşan hastalığın taşıyıcısı olan tecavüzcü korunmayabilir. Dahası, bu tecavüzleri hastalığı başka kadınlara ve erkeklere yaymak için gerçekleştiriyor olabilir. Kadın birden fazla kişinin tecavüzüne maruz bırakıldıysa, bu tür bir hastalığın bulaşması riski daha da fazla görünmektedir. Dört ay boyunca amcası tarafından çok sayıda erkekle para karşılığı birlikte olmaya zorlanan Hildegard, yukarıda da aktardığı gibi cinsel yollarla bulaşan bir hastalık kapıldığını düşünmekte, bunun çocuğuna da bulaşmış olabileceğinden endişe etmektedir.

Tecavüzün en ağır fiziksel sonuçlarından biriye, kadının zora dayalı bu ilişkiden gebe kalmasıdır. Erken yaşlarda oluşan gebelikler, çocukların bunun farkına varamamaları ya da yaşadıklarını anlatmaya korkmaları nedeniyle sonlandırılmamaktadır. Horney, Diotima ve Pisan'ın deneyimleri bu bilgiyi doğrulamaktadır. Yetişkin kadınlarsa olayın duyulmasından endişe ettikleri ya da ne yapmaları gerektiğini bilmedikleri için tecavüzcülerinin bebeğini dünyaya getirmektedir. Evlilik içi tecavüzlerde kadını gebe bırakma, saldırganın kadını kendisine bağlamak için kullandığı bir stratejidir. Bu nedenle eski eşi Germain'ya defalarca tecavüz edip bebekler dünyaya getirmesini sağlamaya çalışmıştır. (Germain evlilikleri boyunca toplam on üç düşük yapmıştır) Aynı şekilde Zetkin'in eşi doğum kontrol yöntemi kullanmasını engellemiş ve hepsi tecavüz sonucu oluşan üç bebeği dünyaya getirmesi için onu zorlamıştır. Tecavüze maruz bırakılmak başlıbaşına travmatik bir durumken, kadının tecavüzcüsünün bebeğini aylarca bedeninde taşıyıp dünyaya getirmesi ve ona bakmak zorunda olması, tecavüz travmasının yaşam boyu tekrarlanmasına neden olabilecek bir durumdur. Bu nedenle tecavüz sonrası gebeliği önleyici yöntemlerin yaygınlaştırılması önemlidir.

Psikosomatik rahatsızlıklar, tıbbi gerekçelerle açıklanabilen ya da açıklanamayan, hastalık ya da incinmelerdir. Bunlar günlük yaşamı, bireyin sosyal işlevselliğini önemli ölçüde etkileyen

ölçüsüz duygu, düşünce ve davranışlara eşlik eden ruhsal ya da fiziksel nedenlerden kaynaklanan belirtilerdir (APA, 2013).

Ben 2011’de felç geçirdim yüzeysel. Boynum, kalçama attı benim. Dilim filan kekeledi, yüzüm kaydı, sol kolum ve sol bacağım... Eee... Doktor dedi ki kızın çok sinirli. Psikolojik destek alsın ama düzelir bu yüz felci falan. (ARİGNOTE, 31)

ciddi bir şekilde rahatsızlanma ya başladım hem fiziksel hem psikolojik olarak... Hamileyken işte tansiyon problemi... Bilmiyorum belki bundan mı çıktı... (VARNHAGEN, 39)

Sinirden kasılıyom. Sinirden kasılıp kalıyom. Dişlerim kasılıyo. Çenem kasılıp kalıyo. Dün akşam gine banyoda düştüm sinirimden. Tuvalete gittim, kasılıp kaldım. Herkes yatıyo... (HİLDEGARD, 30)

Arignote ve Günderrode maruz bırakıldıkları tecavüzler sonrasında yüzlerinin ve bedenlerinin belirli bölgelerinin felç olduğunu söylemişti. Varnhagen ise tansiyonla ilgili rahatsızlıklarının başladığını ifade etmişti. Hildegard ise istemsiz kasılmalarla şikayetçiydi. Katharina’nın de deneyimlediği gibi sinir krizi geçirerek kısa süreli olarak bilincini kaybediyordu.

Tabii daha önceden de tanıdığım için... Biz hep şeyle çok övünürdük... İkimiz de yaralandığımızda çok çabuk iyileşiriz, metabolizmamız hızlıdır diye... Tecavüz yaraları, tecavüz morlukları, izleri çok uzun süre kaldı. Çok enteresan bir şey... Ya ben bunu psikologuna da anlattım. “Bakın bir şeyin farkında mısınız, fiziksel yaraları bile geç iyileşiyor cinsel saldırının. Vücudun onları bile bir süre uzattığını düşünüyorum. Bir göz altı morluğu ne kadar sürebilir? 2 hafta 3 hafta değil mi? Bir buçuk ay sürmez ama bir buçuk ay sürdü. Çok ilginç... Bir buçuk ay... çok enteresan. Çok ağır bir şey tabii... hissetmek... (DOHM, 37)

Bi de ben ağlıyorum sürekli. Çünkü kızlar burayı(genital bölgesini gösteriyor) yıkiyo, su bile değse burdaki morluklar ağrıyodu. Şey yoktu mesela morluk yoktu ama yeri ağrıyodu. Sonradan mor oldu. Ben Yüksekova’ya gittim, 1 ay sonra geçti vücudumdaki morluklar. Baya durdu yani bende. Bi de insan onları gördükçe de şey... kötü oluyo. (ARNİM, 24)

Kadınların tecavüzün bıraktığı fiziksel izlere dair ifadeleri dikkat çekicidir. Tecavüz sırasında uygulanan yoğun şiddet nedeniyle oluşmuş morluklar ve ağrılar uzun süre geçmemiştir. Çünkü ruhun olduğu gibi bedeninin de bir hafızası vardır. Ruhsal acıların iyileşmesi geciktikçe bedenden izler silinmemekte, bu izler travmanın anımsatıcısı olarak uzun süre bedende kalmaktadır.

Bir sonraki bölüm, tecavüzün kadının kişilerarası ilişkilerine saldırısını anlamaya odaklanmıştır.

4.2.2. Tecavüz Saldırısının Kadının Kişilerarası İlişkileri Üzerindeki Etkileri: Sosyal Bağların Kopmaya Yüztutması

Tecavüz kadının benlik örgütlenmesini bozabildiği gibi tecavüze maruz bırakılmaya verilen kişisel ve çevresel tepkiye bağlı olarak ilişkisel örgütlenmesini de bozabilir. Bu bölümde tecavüz öncesi kadınların **aileleri ve sosyal çevreleriyle** kurdukları ilişkinin niteliğine ilişkin bilgiler verdikten sonra, tecavüzün bu ilişkileri nasıl etkilediğini anlamaya çalıştım.

Kadınların aile yapılarına baktığımda çok çeşitli aile türlerine sahip olduklarını gördüm. Aile içi egemenliğe göre ataerkil, anaerkil ve eşitlikçi; ikamet biçimlerine göre patrilokal ve neolokal; büyüklüğüne göre büyük ve küçük; yaşam biçimlerine göre birlikte yaşama, parçalanmış aile, üvey anne ile yaşama; ekonomik durumlarına göre yoksul, orta gelirli ve üst-orta gelirli ailelerde yetişmişlerdi. Görüldüğü üzere her biri farklı tipte olan ailelerin ortak özellikleri ise ataerkil toplumsal değerlerin taşıyıcısı alt sistemler olmalarıydı. Aileler genel olarak erkek egemenliğine dayalıydı. Kimi ailelerde kadınlar ilişkiyi terk etme haklarını kullanmışlarsa da uzun süre ataerkil aile kurallarına uygun yaşamışlar ve bu kuralları çocuklarına aktarmışlardı. Kimi ailelerde ise bireyselleşmenin de etkisiyle çocuk-ebeveyn arası sağlıklı bağlar kurulamamıştı ya da bu bağlılık babanın ailesine dönük olarak kurulduğu için çocukların değeri arka planda kalmıştı. Ayrıca baskı ve şiddetin, genel olarak, aile içinde bir kontrol aracı olarak kullanıldığı görülüyordu. Bunu kullanan genellikle babalar ve erkek kardeşler olmakla birlikte, ataerkil pazarlığın bir sonucu olarak anneler ve kızkardeşler de baskı ve şiddeti kontrol aracı olarak kullanabiliyordu. Bu özelliklerin, ileride ele alınacak olan ailelerin tecavüze verdikleri tepkiler konusunda oldukça belirleyici olduğunu düşünüyorum.

Kadınların bir kısmı olay öncesinde aileleriyle iyi ilişkiler içerisinde olduklarını ifade etmişler, geçmiş yaşantılarına büyük bir özlem duyduklarını hissettirmişlerdi. Mevsimlik tarım işçiliği yapan ailesi ve kardeşleriyle birlikte yaşayan Pisan, ailesiyle kurduğu iyi ilişkilerin kardeşinden yedi aylık hamile olduğu öğrenilene kadar devam ettiğini söylemişti. Pisan, ailesini kaybetmemek için uzun süre kardeşinin saldırıları karşısında sessiz kalmıştı. Katharina ise evlenene kadar ailesiyle huzurlu bir yaşantı sürdürdüğünü belirtmişti.

Çok güzeldi, ailemi çok seviyodum ben. Bu olaylar olmadan önce onla da böyle... abla kardeş gibiydik. Benim babam bu yaşıma kadar bana hiç tokat vurmeyen bir insandır. Annem de aynı şekilde. Tabii ki de anne kız arasında kavgalar olur ama ev içinde öyle şeyler olur. Olay olmadan önce çok güzeldi hayatım. Çok güzeldi...

Sonuçta onlarla beraberdim. Ailemin yanındaydım, kardeşlerimin yanındaydım.(PİSAN, 19)

Valla çok güzel bi hayatım vardı. Keşke hiç evlenmeseydim. Böyle bu yaşa kadar bekar kalsaydım... Babamın evinde kalırdım yani. Güzel bi hayatım vardı. Babamgillerle güzel geçiniyodum, ailemle... Çalışıyodum, evime gelip mutlu mutlu, huzurlu yatabiliyodum. Öyle bi huzurum vardı... Ne biliyim ya çok mutluydum ailemle. Evlendikten sonra hayatım değişti. Hayatım gözümün önünde karardı gitti."(KATHARİNA, 33)

Unzer demokratik, Porete paylaşımcı bir ailede yetiştiğini söylemişti. Her ikisi de aile bağlarının güçlü olduğunu belirtmişti. Ebeveynler ve kardeşler arası ilişkiler uyumlu görünüyordu. Ebeveynleriyle iyi ilişkiler içerisinde olan kadınlar, benzeri bir standardı kardeşleriyle olan ilişkilerinde de tutturmuş gibiydi.

Biz memur çocuklarıyız babam memurdu Benim, annem ev hanımı. Çok güzel bi aile yapısına sahibiz. Üçümüz de üniversite mezunuyuz. gayet sıcak bi ev ortamında büyüdük. bizim dediğimiz olan bi evde. Çocuklar ne istiyosa o olur bizim evde. Her şeye beraber karar verilir. Çocuk merkezli bir evde büyüdük. ...İyi anlaşılan kardeşlerdik. Birbirinin sırlarını bilen kardeşlerdik. Hala da aynıyız. (UNZER, 34)

Ailemle çok iyiydik. 6 kardeştik. Hepimiz bir soğanla ekmeği beraber paylaşırdık. Beraber hep aynı sofrada olacaz. Fakır ama çok disiplinli bir aileydik. Bi daha dünyaya gelsem yine annem babam olsun. Onlardan memnundum işte gısmet, bu adamla tanıştım. Bunlara işe, bahçe işine gidiyodum. Orda tanıştım. (PORETE, 48)

Kadınların daha büyük bir kısmı ise ebeveyn desteğinden yoksun yetiştiklerini, olay öncesine kadar da bu mesafeli ilişkinin devam ettiğini belirtmişlerdi. Kühn, Arendt ve Arnim ilgisiz, mesafeli, sevgisiz, olumlu davranışların takdir edilmediği ailelerde yetişmişlerdi. Bu durum kardeşleriyle kurdukları ilişkiyi de etkilemişti. Kühn de Arendt de kardeşleriyle yakın ilişkiler kuramamışlardı. Bu da aile-kardeşlik bağlarının yeterince güçlü(koruyucu, destekleyici ve iyileştirici) olmadığına işaret ediyordu.

Arnim'nin "klasik baba,, tabiri oldukça dikkat çekiciydi. Ataerkil aile düzeninde baba; eve gelir sağlayıcı, aileyi her türlü tehlikeden koruyan, güçlü, dayanıklı, duygusuz, diğer aile üyeleriyle mesafeli, otoriter bir imaj çiziyordu. Bu özellikleriyle ataerkil baba için gerekli olduğu durumlarda şiddet kullanımı da normal bulunabilir.

Aslında çok iletişimimiz yoktu bizim heralde anne babayla. Bi sorunumuz oydu galiba. Ama o zaman farkında değildim ben. Yaşlandıkça biraz anladım onu. Çok şey paylaşmamışız ya da ne biliyim mm.. belki annelikle babalıkla ilgili de az şey biliyolardı. Yani mesela bi kere bile hani sarılıp 'canım kızım' dediklerini hatırlamıyorum mesela annemin, özellikle annemin öyle. ... Ablamla çok derin bi ilişkimiz olmadı. mesela bana güzel dendiği zaman çok bozulurdu. Çünkü ablamla

aramızda gerçekten, hiç benzemiyoruz, fark var. Annem de o bozulacak diye, bozulurdu Çok ezildiğimi o zaman hatırlıyorum ve uı güzel denmesinin kötü bişiymiş gibi hala da tersini kanıtlamaya çalışırım. Biri öyle dediği zaman. 'yok canım değilim aslında' ya da işte bi bi yerimi övseler ya da kişilik yapımla ilgili bişiy bile olsa 'hayır, canım ben aslında dünyanın en adi insanıyım kadar gider yani o. ...Bi türlü arkadaş olamadık çünkü ben hep dışardayken o, hep evdeydi. Yani o, hep annesinin işte şey uslu kızı, ben yaramaz olanı falan öyle bişiy vardı. (KUHN, 52)

Anne- baba pek ilgili değillerdi. Yani, hani ilgili değilden ziyade ilgisiz de diyebiliriz yani hani sıfır ilgiyle büyüdüm ben. Hani bana değil de hani diğerleriyle ilgileniyolar mıydı 'hayır' yani çocuklarla genel olarak ilgilenilmiyordu. Daha çok hani babamın aile çevresini memnun etmek gibi bi görevi vardı annemin. Yani o yüzden bize annelik falan yapamadı. Babam da zaten yapamadı. ... hiç ailem beni taktir etmedi ...Hani böyle şeyy yoktu bizim ailede hani böyle baskı uı yasak, günah hiç öyle şeyler yok hiç mesela belli bir değerler silsilesiyle yetişmedik yani. Hani dinci değiller, siyasetten işte şuncu değiller, buncu değiller, kim ne yaparsa yapabilir bizim evde. Kuralsız bir aile ...Kardeşlerimle, işte ilginç yani böyle bi aile olunca anne-baba olunca aile birliği kurulmuyor. Mesela hani kardeşler arası o, duygusal bağ, ye-iç hiç birisi yok bizde. Biz 5 kardeşiz. Benim telefonum mesela bayramdan, bayrama bile hiçbir kardeşim aramaz yani. Ben de kimseyi aramam (ARENDET, 38)

Klasik baba yani ne diyeyim ki? Babam zaten şeydir benim... Hiçbi zaman destek olmaz. Hiçbi zaman arkamda durmaz. Ben babamla bir anımı falan hiç hatırlamıyorum. Yani işte bir oturup konuşalım... İşte bir şeyler yapalım... Yani hiç böyle anımız yoktur işte... Bir paylaşımlığımız, hiçbir şey yok yani babamla. (ARNİM, 24)

Uzun yıllar babasının cinsel saldırılarına maruz bırakılmış olan Diotima'nın annesiyle oldukça mesafeli bir ilişkisi vardı. Annesiyle duygusal bir yakınlık kuramadığı anlaşılan Diotima, babasından hamile kaldığını annesine söylediğinde kendisini annesine inandıramamıştı. Annenin kendisinin de içinde yaşadığı aynı evde gerçekleşen tecavüzlerden şüphelenmemiş olması, bunu öğrendikten sonra ise kızını suçlayarak saldırıları inkar etmesi düşündürücüdür. Bunun, kendisine uygulanabilecek şiddetten kaçınmak için görmezden gelme ya da saldırganın sessizlik kuralını bozmaya/itaatsizliğe cesaret edememe gibi nedenlerden ya da psikopatolojik nedenlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

Çocukkene çok düşkündüm anneme. Sonradan anneme yani kardeş gibi, arkadaş gibi konuşmazdık. Öyle şeyimiz... Yani ergenlikte bi şey olsa, şöyle bir şey oldu derdim. Kardeşlerime bi şey olsun ya da birisi bi şey yapsın kardeşime, anneme söylerdim. Ama annemle böyle anne kız ilişkisi olur ya, ben annemle öyle değildim. (DIOTIMA, 28)

Kendi annemle babamla biz... kopuk bi ailede büyüdüm ben. Boşanmış bir ailenin çocuğuydum. Ben annemle babamın yanında büyümedim zaten. Dedem verdi beni ilk eşime. Anneannemle dedemin yanında büyüdüm ben. Annemin yanına sadece misafir olarak gidiyodum ben. (GERMAİN, 40)

yurtlarda büyüdüm. Kadın konuk evinde kaldım doğum yapıncaya kadar. Doğum yaptıktan sonra bir müddet daha kaldım. Sonra yurda gittim... (HORNEY, 24)

Germain ve Horney parçalanmış ailelere sahipti. Her ikisi de çocuk yaşta ebeveynleri boşanmıştı. Germain büyükanne ve büyükbabasına verilmiş, Horney ise kurum bakımına alınmıştı. Calkins, Günderrode, Dohm'un arkadaşı ve Diotima da parçalanmış aile çocuklarıydı. Erken yaşlardan itibaren aile desteğinden mahrum kalmış bu kadınlar, kendi çabalarıyla yaşamlarını sürdürmeye çalışmışlardı. Bu süreçte kardeşlerinin desteğinden yoksun kalmış oldukları görülmüyordu. Bu noktada Arendt'in çözümlemesi dikkate değerdir: "ortada olan bir şey çalınmaya yatkındır. Korunaksızsan muhakkak ki biri seni yok eder,, Ancak aile çoğu zaman korunaklı bir alan gibi görülse de çeşitli riskler barındırmaktadır. Kadınların aile içi şiddet öykülerinden bunu anlayabilmek mümkündür.

*Üstümüze işerdi. Gelirdi sarhoş sarhoş, çırlıçıplak babam karşımda... *Size de şiddet uyguluyor muydu? Hepimizie.. Bi şekilde... Umursamıyodu ki! Acıması yok ki! Kör! Vuruyo, vuruyo... şimdi diyo ki hiçbi şey yapmadım. Yapmadım, söylemedim...(ASTELL, 24)*

Dışarı çıktım diyelim. Kız arkadaşla buluştum. Herhangi bi abi bizi yolda gördüğünde bizi alır eve götürürdü, tekme tokat girişirdi. İzin almadan çıktın. Ne işin var? Affedersin orospu mu olucan dışarda? Kakara kikiri neden güldün dışarda gibi şeyler işte. ...Benim yaşadığım şehirde, erkek devenin üstüneyken canı isterse kadını aşağı indirir, işini görür. Böyle ! Erkek istediği için olcak, kadın istediği için değil. Böyle bi anlayışla yetştirilirse erkek böyle büyüyö. Sen kızım abine su getir dediğinde, erkek böyle algılyo. Her şeyi kadından bekliyo. Annem abileri ve bizi bu şekilde yönetti: "Ben bu kadar bu kadar dayak şiddet gördüm babandan ama, sizi bırakmadım." Siz de hiçbir şekilde ortada bırakmıycaksınız çocuklarınızı. (DARAGONA, 27)

Saldırganıyla birlikte olması içinkendisini zorlayan babası, çocukluğundan itibaren Astell'e şiddet uygulamıştı. Hem fiziksel hem cinsel istismara maruz bırakılarak büyüyen Astell; annesinin yediği dayaklara, maruz bırakıldığı tecavüzlere ve annesinin intihar girişimlerine tanık olmuştu. Daragona'nın ise okuma, meslek sahibi olma, çalışma gibi özgürleşme çabaları yaşamı boyunca anne babası ve abilerince şiddetle engellenmişti.

Daha önce de söz ettiğim gibi kadın bedeni ailenin, özellikle babanın cinsel denetimi altındaydı. Kadının bekaretinin korunmaması ise şiddetle cezalandırılabilirdi. Çünkü bekaret namusluluğun bir göstergesiydi. Evrimsel uyumlanma sonucu oluşmuş biyolojik bir yapı olan himen, ataerkil toplumlar için kadın cinselliğinin kontrolü amacına hizmet eden kültürel bir araç haline gelmişti. Bu nedenle Hildegard henüz on dört yaşında (ergenliğe bile girmemişken) babası tarafından evlendirildiğinde eşiyle yaşadığı cinsel birleşme sonrasında

kanaması olmayınca babası tarafından başka biriyle birlikte olmakla suçlanmış ve bu nedenle dayak yemişti. Benzeri durum Arendt için de geçerliydi. Yaşamı kurallarla çok fazla sınırlandırılmadığı, ebeveynleri ilgisiz denilebilecek düzeyde kendisinden uzak oldukları halde söz konusu kadın-erkek ilişkileri olduğunda kadın, katı ataerkil sınırlarla karşılaşılıyordu: “Kadın evlenene kadar başkalarıyla birlikte olamaz, kimseyle yiyip içip gezip tozamaz, evleneceği erkeği kendisi seçemez,,

Ben adet görmüyodum. Yumurtalıklarımda sorun vardı. Kız geldim eve. Evde adet görmeye başladım. Kız değilsin sen dediler bana. Evlendiğim yer... Muayeneye götürdüler. Doktor dedi ki doğumdan sonra patlar dedi. Babam kızdı. O kız dedi. Doktora götürün madem dedi, tokat vurdu. Ondan sonra, aileye beraber yatcaklar dedi. Mecburlar dedi. (HİLDEGARD, 30)

Ya önceden anneme, babama karşı benim şeyim vardı, korkum vardı. Yani nasıl korkum vardı? Ya babam işte öğrenirse hani bi şeyler yapıyoruz ya yiyoruz, içiyoruz, yatıyoruz, kalkıyoruz falan filan. Bi- ne biliyim yani kızacak mı dövecek mi, hani babam sinirli falan bi adam benim. (ARENDR, 38)

Aile çocuklar için koruyucu ve destekleyici olabildiği gibi ataerkil değerlerin benimsendiği ailelerde baskıcı ve engelleyici de olabiliyordu. Bir sistemin oluşması gibi sistemin sürdürülmesini sağlayan yeterli girdi-çıkıtının olmaması durumunda sistemin sonlanması da doğaldır. Destekleyicilik, ailenin temel işlevidir ve bu gereksinim aile dışı ilişkilerin doyuruculuğuyla da karşılanabilir. Bununla birlikte aile ilişkileri önemli bir koruyucu, destekleyici ağıdır. Kadınların aile ilişkilerinin güçlü olmaması ise yaşamlarında karşılaştıkları sorunlarla yalnız mücadele etmek zorunda kalmaları anlamına gelmektedir. İlişkisel ağları, sosyal sermayesi güçlü olan kadınların dayanıklılıklarının fazla olduğunu düşünüyorum bu nedenle.

Tecavüze maruz bırakıldığı sırada evli ve çocuklu olan, yalnızca Dohm’un arkadaşı ve Nogarola idi. Kadınların eşleriyle mesafeli bir ilişkileri vardı. İkisinin de eşleri kendilerini başka kadınlarla aldatmıştı. Aldatma olayı ortaya çıkıp da kadınlar buna tepki gösterdiklerinde eşlerinin şiddetine maruz bırakılmışlardı. Bununla birlikte kadınlar eşlerinin bu davranışlarını bir dereceye kadar tolere etmiş durumdaydı. Kadınların çocuklarıyla kurdukları ilişki ise oldukça yakındı. Çocukların her türlü gereksinimleriyle ilgilenen kadınlar, çocuklarla sağlıklı bağ kurabilmiş görünüyordu.

Kadınların **sosyal çevreleriyle** ilişkilerine bakıldığında, genel olarak iyi ilişkiler içerisinde oldukları görülüyordu. Özellikle vurguladıkları ise, cinsel saldırıya maruz bırakıldıktan sonra bu durumun değiştiği idi.

Çok çok iyiydi. Mazlup bi çocuktum, çok iyi bi çocuktum. Hiçbir derdim yoktu. Bir tane dahi yoktu. (ARİGNÖTE, 31)

Gayet iyiydi. İletişime açık bi bayanım ben. Çevremle gayet iyi iletişim kurabiliyodum. Uyum sağlayan bi insanım. Kimse benden şikayetçi olmadı bu güne kadar. (DARAGONA, 27)

Her şey çok normaldi, çok güzeldi. Hiçbi sıkıntım yoktu. Üniversiteyi kazanıp başka bi şehre gitmiştim. Çok fazla arkadaşım vardı, çok sosyaldim. (MAYREDER, 32)

Ortaokulda, lisede yani sevilen bir öğrenciydim. Öyle söyliyim... İyi bi çevrem vardı, gayet fazla... Üniversitede de liseden gelen arkadaşlarla aynı üniversitedeydik. Yine güzel geçti. Çalışma ortamında da aynı şekildeydi. (ZETKİN, 33)

Bu olayların öncesinde gayet iyiydim, yani sosyaldim. Her hafta buluşuyorduk. Birbirimize gidiyoduk, geliyoduk falan böyle çocuklarımızla. Yani, güzel, iyi ilişkilerim vardı, arkadaş ilişkilerim iyiydi. Sonra bu onları da kısıtladı tabi ki. (KUHN, 52)

Mayreder, Zetkin ve Kühn saldırı öncesinde geniş bir arkadaş çevresine sahip olduklarını ancak bu durumun olay sonrasında değiştiğini, arkadaşlarından uzaklaştıklarını söylemişlerdi. Dohm'un arkadaşı ise arkadaşları için çok iyi bir sosyal destek kaynağı iken saldırı sonrasında sosyal çevresi için emek veren, onları mutlu etmeye çalışan biri olmaktan çıkmış, içine kapanmıştı.

Çok iyi. Herkesle arası çok iyiydi ve herkese şey böyle... yardım eden, böyle jestler yapan... Şuradan geçerken böyle küçük bir hediye bırakıp, seni seviyorum diye not bırakan... Bugün benim canım sıkkın dediğimde koşarak gelip, bir sana sarılayım gideyim diye ta Ankara'nın öbür ucundan buraya kadar sadece bir sarılmalık gelip, kapıdan sarılıp giden iyi bir arkadaş o anlamda. Yani herkese uğraşan, emek veren... insanlar onu tanıdığı için mutlu oluyorlardı. Nitelikli vs. olmasından da kaynaklı sanıyorum. Saldırı sonrasında hepsi değişti. (DOHM, 37)

Saldırı öncesinde geniş olan kadınların sosyal çevresi, saldırı sonrası daralmaya başlamıştı. Evlilik içi tecavüzlerde bu durum çok daha yaygın görünüyordu. Bunun nedeninin kadının saldırgan tarafından tecrit edilmesi olduğunu düşünüyorum. Saldırgan kadını kimseyle görüştürmeyerek sosyal destek mekanizmalarını çökertip kendine muhtaç hale getiriyordu. Bir süre sonra kadın iyice yalnızlaştığında ilişkiyi terk etme ya da şiddetsiz bir yaşam sürme umudunu kaybediyor, çaresizliğini kabulleniyordu. Bu aşamadan sonra kadın, saldırganın bulunmadığı ortamlarda bile saldırganın kurallarına göre hareket ediyordu.

Kadınların çok azı saldırı öncesinde çevreleri ile kurdukları sosyal bağların zayıf olduğunu söylemişti:

Ben çok kalabalık arkadaş gruplarını hiç sevmedim. Üniversitede de 3 tane arkadaşım vardı. İş yerinde çok samimi olduğum bir tane arkadaşım vardı. Herkesle konuşabilen çok arkadaşlık kurabilen bir insan değildim. (VARNHAGEN, 39)

Kalabalık olduğumuz için çekingenlik utangaçlık vardı. Hemen hemen hiç kimseyle ilk tanıştığım da konuşamam. Benim biraz da konuşma zorluğum var ... Benim arkadaşlarım pek yoktu. Daha çok bizimkilere derdimi söyledim, anlatırdım. Ablamlara... (GOURNAY, 52)

Gızken de ablalarım, gardeşlerim heveslenirdi düğünlere şeylere... benim gızken de hevesim yoktu hiç. Hep böyle evin içindedim. İzin günlerinde de hiç evden çıkmıyordum. En küçüğüm süsleniyordu, düğünlere gidiyordu, ben gitmiyordum. Hani ev... (PORETE, 48)

Varnhagen yapı olarak fazla dışa dönük, çevresiyle samimi ilişkiler kuran biri olmadığını, bundan da daha önce bir rahatsızlık duymadığını söylemişti. Eşinin saldırıları sonrasında daha fazla içine kapanmıştı. Gournay yaşamının büyük bir kısmını toplum baskısının çok fazla hissettirildiği bir ailede ve ilde geçirmişti. Bu nedenle yaşamını daha çok özel alanda sürdürmüştü. Sokağa çıktığında herkesin arkasından konuşacağını düşündüğü için yalnızca annesi ve ablalarıyla ve onların kontrolünde az sayıda kişiyle iletişim kurabilmişti. Poretese küçük bir çevrede yetişmişti. Gournay ile benzeri bir nedenden dolayı sosyal çevresiyle sınırlı bir etkileşimi olduğu anlaşıyordu.

Travmatik bir yaşantıya yönelik bireyin vereceği tepkide belirleyici olan önemli etmenlerden biri, bireyin sahip olduğu sosyal sermayenin niteliğidir. Bunu, travmatik anının anlamlandırılmasında ve travma sonrası iyileşmede etkili buluyorum. Bireyin sosyal ağlarının güçlü olması, gereksinim duyulması halinde başvurulacak sosyal destek kaynaklarının bulunduğu anlamına gelir. Tecavüz, kadının çözüm odaklı başatme mekanizmalarını çökerten bir saldırdır. İçsel kaynakları işlevsiz hale gelen kadın, dışsal kaynakların desteğiyle kendini onarabilir. Bunda kişilerarası ilişkilerin büyük rolü olduğunu düşünüyorum.

Bir sonraki bölümde saldırı sonrası aileyle kurulan ilişkilerin niteliğini anlamaya çalıştım.

4.2.2.1. Tecavüz Sonrası Aile ve Aileyle İlişkiler

Kadınların büyük kısmı, özellikle aile içi tecavüze maruz bırakılan kadınlar, yaşadıklarını aileleri ya da yakınlarıyla paylaşmamıştı. Ailelerine belli etmemeye çalıştıkları için

yaşadıklarının etkisi kendi aileleri ile kurdukları ilişkiye fazla yansımamıştı. Aileleri ile durumu paylaşan kadınların çok azının **destekleyici** bir tutumla karşılaştıkları söylenebilir.

Küçük abim şey yapmadı. O benim yanımdaydı, bi de bizim çocukluğumuz birlikte geçti. Bir küçük abim öyle şey yapmadı. Bi de o biz küçükken müstakil evde kalıyoduk. Mamak'ta yaşıyoduk. Evimize hırsız girmişti. O da bu tarz bi olaya maruz kaldı. Belki de işte ondan... Beni anladığını düşünüyorum ...Hırsız girmiş. Benim abimin cinsel organıyla falan oynamıştı. Böyle orada yara falan var. Bilmiyorum... Annemgiller çok bahsetmiyo ama böyle küçüklükten kalan anılar olur ya... Hatırlıyorum ben bayağı kendine gelememişti o da küçükken. O yüzden o beni biraz daha anlıyor gibi düşünüyorum. O yüzden tepki göstermiyo çok fazla. (ARNİM,, 24)

Çok büyük bir tepki verdiler. Hani böyle bir durumda neden bize haber vermedin? Bayağı büyük bir tepki verdiler. Sonra hani şey... Tedavi etmeye çalıştılar, yardımcı olmaya çalıştılar. Bizimkiler çok iyi insanlar. Başka insanlar olsa gerçekten hani farklı davranabilirlerdi, dışlayabilirlerdi de. Bizimkiler tam tersine... Hani aile bağlarımız çok güçlü. (SOSİPATRA, 35)

Arnim'nin anne babası ve büyük abisi tecavüzü öğrendiklerinde kızlarına çok sert tepkiler göstermişti. Yalnızca küçük abisiArnim'ye anlayışla yaklaşmıştı. Arnim'nin abisi de çocukluğunda tecavüze maruz bırakılmıştı. Arnim, cinsel saldırıya maruz bırakılmanın nasıl hissettirdiğini bildiği için abisinin diğerlerinden farklı, kabul edici bir tutum sergilediğini düşünüyordu. Sosipatra'nın ailesinin ise yalnızca bir kısmı saldırıyı biliyordu. Ailesinin sağlığını olumsuz etkileyeceğini ve olayın çevrede duyulacağını düşünerek saldırıdan yalnızca birkaç kardeşine söz edebilmişti. Onlar da başta büyük bir tepki göstermişler ancak sonrasında kendisine anlayışla yaklaşmışlardı.

Uzun bi süre, taciz ya da tecavüz diyebileceğim şey olmadı. Çünkü, ailemin yanında kalmaya başladım. 2 yıl falan, ailemle kaldım. İnsan yalnızken birilerine karşı sorumluluk hissetmiyor, kendini korumuyor da, Yani koru-koruma gereği duymuyor birisi seni korumuyo, korunman gerekmiyor, değişik bi şey. Her gün bi yere gidip geleceksin, birileri seni bekliyor. Akşam o çatı altında yatıyorsun, falan u yaşıntın biraz kısıtlanıyo. Belki o yüzden, bilmiyorum ama o dönemde uzun süre şey yaşamadım, mmm kötü bir davranışa maruz kalmadım. (ARENDT, 38)

Arendt'in aile ortamının korunaklı bir yaşam alanı yarattığına dair sözleri dikkate değerdi. Arendt, yaşadığı saldırıları, (özellikle babasının) verecekleri tepkiden korktuğu için hiçbir aile üyesine anlatmamıştı. Ancak ailesi ile birlikte yaşadığı süre boyunca bu tarz bir saldırıya maruz bırakılmamak, ona ailenin kurallarına göre ve ailenin denetiminde yaşamının tecavüzden koruyucu bir işlevi olduğunu düşündürmüştü. Tecavüze maruz bırakılan diğer kadınların aile özelliklerine bakıldığında; demokratik, ataerkil, anaerkil özellikler gösterdikleri görülmüştü. Kimilerinin ebeveynleri birliktedir, kimilerinininki ayrıdır, kimilerinininki ölmüştür. Farklı tipte ailelere sahip bu kadınların ortak noktası, tecavüze maruz

bırakılmış olmalarıdır. Yani tecavüze maruz bırakılmanın koruyucu bir aileye sahip olmakla bağlantılı olmadığı, Arendt'in sözlerine bakarak yalnızca kadının kendini riske atması konusunda kısıtlı bir düzeyde de olsa önleyici olduğu söylenebilir. Tecavüzcülerin profilinden de anlaşıldığı üzere (kadınların ifadelerini temel alırsak), hangi erkeklerin tecavüz edebileceğine ilişkin bir iddia ortaya konulamayacağı gibi hangi kadınların tecavüze maruz bırakılmaya müsait olduğuna dair bir kadın portresi çizmeye çalışmak da doğru değildir.

Kadınlara yönelik destekleyici tutum içerisinde olan aile üyesi sayısı oldukça az görünmektedir. Bunların birçoğu destekleyici olmakla birlikte yargılayıcı bir tutum da sergilemiştir. Ayrıca tüm aile üyelerinin destekleyici olduğunu söylemek mümkün değildir. Aşağıda **destekleyici olmayan** aile üyelerinin kadına yönelik davranışlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Kadınların tecavüze maruz bırakıldığını öğrenen aile üyelerinin genel olarak gösterdiği tepkiler; kadına yönelen büyük bir öfke, kadını suçlama, kadına inanmama, saldırgan karşı gelebilecek cesarete sahip olmadıkları için sessiz kalma ya da durumla yüzleşmek ağır geleceği için ayrıntıları öğrenmek istememe ve kadını susturmaya çalışma gibi empati barındırmayan tepkilerdi. Bu zaten fiziksel ve ruhsal sorunlarla baş etmeye çalışan kadın için durumu içinden çıkılmaz hale getiriyordu. Ailelerin saldırıya ilişkin tepkilerinin saldırganın tanıdık, yabancı, bir aile üyesi olmasına göre farklılaştığını düşünüyorum. Çünkü saldırgan tanıdık ya da yabancı olduğunda kadına inanmama, kadını suçlama ve inkar daha yaygınken, saldırgan bir aile üyesi ya da eş olduğunda sessiz kalma, kadını dışlama, kadını susturmaya çalışma tutum ve davranışlarının yaygın olduğu görülmüyordu.

Halamgiller bilmiyordu... şu anda bene düşman oldular hepsi de. Amcamın olaylarını söylediğim için düşman oldular. Yeğenlerimle de düşmanız şu anda babasını cezaevine sokup çıkardığım için. (HILDEGARD, 30)

Ben şikayet ettim ya... Beni de içine attın olayın diye sinirleniyo. E ben dedim, sen gittin çocuğa kimlik çıkarttın. Annesi benim, doğuran kişi benim ama sen gözükiyosun dedim. Polis ne sorduysa ben de ona göre ifademi verdim dedim. Seni evlatlıktan reddederim bilmem ne... Baban zaten seni istemiyo, evlatlıktan reddedicekmiş felan feşmekan demeye başladı. Dedim istemiyosanız istemeyin. Zaten doğdum doğalı istemiyonuz ki dedim. 28 seneden beri istemiyosunuz. Zaten amcalarım, dayılarım teyzelerim de istemiyo beni dedim. Şimdi siz de zaten istemiyosunuz dedim. Ben de sizi istemiyorum aslında dedim. (DIOOTIMA, 28)

Hildegard amcası tarafından aylar boyunca sayısız erkekle cinsel birleşme yaşamaya zorlanmıştı. Amcasının, oğluna zorla oral seks yaptırdığı çocuğun teyzesi ve öğretmeni tarafından öğrenilip polise bildirildiğinde kadının maruz bırakıldığı tecavüzler, zorla çıplak

fotoğraflarının çekilip medyada yaygınlaştırılması vb. ortaya çıkmıştı. Kadının şikayetçi olması ise ailenin diğer üyelerinin büyük tepkisini çekmişti. Aynı şekilde Diotima babasının tecavüzlerine maruz bırakıldığını polise bildirdiğinde tüm bu olaylardan haberdar olan, hatta saldırıların ve saldırılardan birinden oluşan gebeliğin doğum sonrasına kadar gizlenmesinde babasıyla işbirliği yapan annesi ona tavır almıştı. Saldırıları aile üyeleri tarafından gizli tutulmak istenmiş, saldırgan korunurken kadın dışlanmıştı.

Gitmek istemedim. Çünkü durmadan konuyu açacaklar ister istemez. Durmadan hep yaşadığım şeyleri hep onlara anlatmak zorunda kalcam. Ona anlatcam buna anlatcam... Bu yüzden dönmek istemedim. (PİSAN, 19)

Aileme gidiyorum, annem susmuyo. (ARİGNÖTE, 31)

Ama aklımdan hiçbir zaman çıkmadı, hiçbir şey çıkmadı. Bi de evlendiğimde sürekli aynı kelimeyi duyunca hiç bi zaman da çıkmıyor hani. Kayınvalideden olsun, abisinden olsun hiçbir zaman çıkmıyor yani aklımın sürekli tam ortasında kalıyo yani. (HORNEY, 24)

Kadınları olumsuz etkileyen bir durumsa aile üyelerinin saldırıya maruz bırakıldığını sürekli kadına anımsatmasıydı. Bunu kimi zaman bitmeyen sorular sorarak, kimi zaman yargılayarak, kimi zaman da intikam için canını acıtarak yapıyorlardı. Bu, kadınların tecavüz travması sonrası iyileşme süreçlerini olumsuz etkileyebilecek bir durumdu. Acı verici anılar zaten günlük yaşamda sürekli açığa çıkma eğilimindeydi. Bunun kontrollü bir şekilde gerçekleştirilmemesi bile kadın için yeterince riskliyen, acı verici anıların suçlamayla anımsatılması çok daha örseleyici olabiliyordu.

Ailemin de hatası var. Ailemin yanında beni tekme tokat dövdü, ailem hiç karışmadı. Ailemin de çok hatası var. Tek K... 'ye (saldırgan) suç bulmuyorum, ailemin de hatası var. Senin kızını dövdüğü zaman bi kişi, sen annelik babalık yapıcan. Ailemin önünde beni öldüresiye dövdü orda. Annem babam baktı karışmayam, kötü olmasınlar diye. (ARİGNÖTE, 31)

Hiçbir şey de yapmadılar. Benim eşimden korktular hiçbir şey de yapmadılar. Hocam 1 ay boyunca baygın yattım. Sinir krizi geçirdim, hastanelere götürdü, deli hastanelerde yattım... Bi yandan beni götürseler eve bu sefer eşim hırsından bağlanır, sinirlenir, gelir bana zarar verir, abime vurur... Bi onu vurur bi onu vurur hapise girer. Bu sefer milletin yuvası yıkılacak... Ben bunu nasıl göze alır da böyle şey yaparım? (KATHARİNA, 33)

Saldırıdan/saldırılarından haberdar olan bazı aile üyeleri, kadınların maruz bırakıldığı şiddet karşısında sessiz kalmışlar, hatta doğrudan ya da dolaylı olarak kadını şiddet ortamında kalmaya zorlamışlardı. Zetkin'e şiddet uygularken polisleri yakalanan saldırganın sarf ettiği "bu aile içi bi mesele" sözü, ataerkil aileler için oldukça geçerliydi. Bu anlayışla varlıklarını

sürdüren aile üyelerinin de aynı tutumla hareket etmesi şaşırtıcı değildir. Kadınların cinsel ve fiziksel şiddete maruz bırakıldığını bilen aile üyeleri bu nedenle olaylara tepkisiz kalmıştı. Aile desteğinden yoksunluğun kadını güçsüzleştirerek onun şiddetten kurtulma umudunu yok ettiği görülüyordu..

Tabii annem biliyodu da yani çok... Annem yardımcı olmadı yani. Hani sadece işte babamla abime karşı korudu. (ARNİM, 24)

...konuşmak istedik ve şey dedi... yani... “ne konuşacağınızı bilmiyorum ama benim kalp rahatsızlığım var. Kötü bir şey olduğunu biliyorum ama ayrıntıları bilmek istemiyorum. (DOHM, 37)

Arnim'in annesinin çabası onu babası ve abisinin şiddetinden korumaya çalışmakla sınırlı kalmıştı. Dohm'un arkadaşının annesinin tepkisi ise fark etmiş olduğu ağır bir gerçeği inkar etmek olmuştu. Kendisinin düşüncesiyle bile baş edemediği bir yaşantıyla baş etmek üzere, kızını yalnız bırakmıştı. Tüm tepkisiz ve destekçi olmayan tavırlar saldırganın eril gücünü beslemekte, tepki ve ceza almayacağını bildiği için yeni saldırılara cesaretlendirmekte, kadınları sindirmeyi ve kendini haklı çıkarmayı kolaylaştıran tecavüz mitlerini güçlendirmekteydi.

Aile üyelerinin bazıları destekleyici olmayan bir tavır takınmanın da ötesinde tecavüze maruz bırakılan kadını hedef alan **baskı ve şiddete** başvurmuştu. Pisan ve Calkins, ailelerinin göstereceği tepkiden çekindiklerini ifade etmişlerdi. Pisan'ın ailesi şikâyetini geri çekmesi konusunda ısrarcı olmuş, eve dönmesi için ona baskı yapmıştı. Bu durum genç kadını endişelendiriyordu. Calkins ise saldırı duyulursa dayısı ya da amcasının kendisini öldürebileceğini düşünüyordu. Çünkü bekâret evlilik dışı ilişkiyle bozulmuş, kadının cinselliğinin kontrolü olan bekâretle bağlantılandırılan namusa da hâle gelmişti ve kan (dişil bekâret kanı), ancak kanla temizlenebilirdi.

Hala burda kaldığımı biliyolar. Birkaç gün telefonları açmadığım için merak etmişlerdir çünkü hattımı kırdım bana ulaşmasınlar diye. Beni aramasınlar diye... Sürekli bana gel diyorlar. Bu da beni endişelendiriyö tabii ki. Bu yüzden gitmek istemedim, korktum. (PİSAN, 19)

Ailem öğrenseydi, eminim hani annem öğrenseydi, dayımgile söylecekti. Dayımgil bu zamana kadar yanımda hiç yanımda olmadığı halde şimdi arkamd- hani yanıma gelirle- hani öldürme şeysi- falan olurdu ya da yine biriyle evlendirme durumları olurdu. Amcamgil öğrenseydi napardı bilmiyorum ama heralde onlar da öldürürdü yani. Öyle isterlerdi. Kardeşim benimle görüşmezdi. (CALKINS, 18)

Katharina eşinin tecavüzüne maruz bırakıldığını ailesine ve eşinin ailesine söylediğinde, yardım çağrısı yanıtsız kalmıştı. Her iki aile de kadını bunun normal olduğuna, erkek olduğu için eşinin her türlü şiddeti kendisine uygulamaya hakkı olduğuna, nikâhlı oldukları için eşinin her türlü cinsel gereksinimini karşılamakla sorumlu olduğuna, yani bunun tecavüz değil evlilik ilişkisinin bir gereği olduğuna kadını inandırmaya çalışmış, onun şiddet sarmalından çıkmasına izin vermemişlerdi. Varnhagen'ın ailesi ise şiddeti akıl dışı bir şekilde gerekçelendirerek bunu erkeğin cinsel gereksinimlerinin fazla olmasıyla bağlantılandırmışlardı.

Ye dayak, otur, sabret diyorlardı bana. Onların dediğinin çaresi yoktu. “Biraz sabret, geçer, çocuğun var; erkektir vurur, döver, söver” diyolardı. Öyle şeyler söylüyolardı bana. -ben derdimi anlatıyodum (eşinin ailesine) bak, abiniz-kardeşiniz bana vuruyo, vurduktan sonra cinsel ilişkiye girmeye kalkıyo bak, tecevüz etmeye galkıyo dedim ben. Bi şey olmaz diyolardı, senin kocan o. Senin helalin diyo. Yaparsa yapsın diyo. Kocandır! Vurur da döver de söver de! Zaten onlar bana o lafı söyleyince ben kendimden soğuyodum yani. Elim ayağım kesiliyodu, ümüdüm galmıyodu yani. Herkes üstüme varıyodu. Evine git. Yuvan yıkılmasın. Kocandır; döver, söver... Böyle söylememelerini, destek olmasını isterdim. Ama daha doğrudan beni şiddete gönderiyo! Maruz kaldığım şiddete, maruz kaldığım tecevüze.(KATHARİNA, 33)

Erkektir kızım cinsellik onlar için her şeydir. Seni öldürmeye kalkması da bu yüzden. Cinsel olarak kendini tatmin edemediği için ondan sana karşı böyle davranıyor dediler (VARNHAGEN, 39)

Katharina ve Varnhagen'nın aileleri dolaylı olarak kadınları şiddete maruz bırakırken Günderrode ve Daragona'nın aileleri doğrudan ve kemik kırmaya, işkenceye varacak kadar yoğun şiddet uygulamıştı. Günderrode'nin babası eve kapatıp günlerce aç bırakarak, dayak atarak Günderrode'ye işkence etmiş, Daragona'nın ağabeyleri tıbbi müdahale gerektirecek şiddette Daragona'yı dövmüştü. Günderrode'nin babası onu oynak olmakla, Daragona'nın ailesi ise onu eşine “karılık değil, kocalık etmekle” suçlamıştı. “Karılık etmek” özel alan dışına çıkmamak, sürekli çocuk doğurup onların bakımlarıyla ilgilenmek, eşinin her türlü normal-sapkın cinsel isteklerine yanıt vermek, aldatılsa da şiddet görse de bunu kabullenip yuvasını bırakmamak demekti. Daragona bu beklentileri yerine getirmediği için baskı ve şiddet görmüş, aileden dışlanmıştı.

Annem beni istemedi. Beni babamın yanına gönderdi. Babam bana 25 gün şiddet uyguladı. Her gün beni dövüyordu. Ekmeği getiriyodu masanın üzerine koyuyodu. Kuş diyodu bugün yemini getirdim. Sonra kapıyı kilitliyodu. Akşamları da gelmiyodu. Ben gendi gendime üşüyom, taşıyuyom, yapıyom... İşte 25 gün dünyayla olan tüm bağlantılarım kesildi. Babam 25 gün beni orada darp etti. Gomşuların yardımıyla gurtuldum. (GÜNDERRODE, 27)

Fiziki ve psikolojik şiddet başladı. Sırf evime döneyim diye dayak bile yedim. Geçen yıl ocak ayı falandı. Erkek kardeşim beni dövdü sopayla. Gözümü burnumu kırdı, çatladı burnum. Yüzüm böyle. Baya dayak yedim. Annem dövdü. Ben kızımı alır burdan giderim dedim. Annem sen nasıl böyle bi cümle kullanabiliyorsun dedi, erkek kardeşime döv dedi onu. Sopa aldı o da dövdü beni... Erkek Fatma! Kocasına karılık değil kocalık yaptı diyolar. (DARAGONA, 27)

Ya işte tokat atıyordu babam işte... Şu an işte şey şey hatırlıyorum ben yarım yarım hatırlıyorum. Daha öncesinde hatırlıyordum. Ya tokat atıyo, yüzüme falan tükürmüştü o dönem öyle hatırlıyorum... Ailem şu an biriyle evlendirelim istiyö. Yani hemen Sakarya'dan gelmeden görücü gelmiş eve. Annemle ben konuştum; İstemiyorum, hazır değilim demiştim. Ama babam dinlemiyor, yani sürekli birileriyle konuşuyo benim kızım var diye. Hoşuma gitmiyo çünkü babamın zihniyeti bu şekilde. Erkek egemen.(ARNİM, 24)

Arnim, babasının tepkisini yukarıdaki gibi aktarmıştı. Başta babası duruma sinirlenip kızını aşağılamış, ona şiddet uygulamış; ardından onu birileriyle evlendirme çabasına girmişti. Cinsellik, aile içinde tabu kelimeydi. Asla baba ve kızları arasında bir diyalog konusu olmamakla birlikte ataerkil babaların koruyuculuğunu yaptığı en önemli şey, kadının cinselliği gibi görünüyordu. Kızını namuslu (!), yani bekâreti bozulmadan belirli bir yaşa getirmek, erkek egemen toplumda bir övünç kaynağıydı. Babanın sorumluluğu, kızını bekâreti bozulmamış olarak başka bir erkeğe eş olarak vermekle son buluyordu. Erkekler arası bir pazarlık nesnesi olan kadının ne bedeniyle ne de evliliğiyle ilgili söz söyleme hakkı bulunmuyordu. Hele ki tecavüz nedeniyle bile olsa bekâreti bozulmuşsa, kadının üzerindeki baskı daha da artıyordu.

Benlik gelişimi, bireyin sosyal çevresi ile etkileşimleri sonucu gerçekleşmektedir. Bununla birlikte, sağlıklı bir ruhsal gelişimin nasıl mümkün olabileceği sorusuna yanıt arayan çeşitli kuramcılar bireyci bir bakış açısıyla sosyal ilişkilerden çok bireyin kendisine odaklanmıştır. Ancak özerklik, toplumdan tamamen ayrışma anlamına gelmez (Kağıtçıbaşı, 1996). Çünkü kişilerarası ilişkisellik bebeklikten başlayarak yaşam boyu devam eder. Bu, benliğin kültürel kodlarla inşa edilmesi anlamına gelir. Bu nedenle modernleşmeye bağlı olarak bağımsız aile tipinin yaygınlaşmasıyla birlikte ilişkiselliğin azaldığı düşünülse bile sosyo-kültürel yapının özelliklerinden tamamen bağımsız bir benlik geliştirilemeyeceği ortadadır.

Kağıtçıbaşı (1996)'nın sınıflandırması ışığında aile etkileşim yapılarına bakıldığında, Türkiye'de yaygın olan aile yapısının karşılıklı bağımlılık gösteren aile yapısı olduğu anlaşıyor. Bununla birlikte, yapılan görüşmelerden de anlaşılaacağı üzere bağımsız aile modeline geçişler de söz konusu. Bu ailelerde yetişmiş kadınların ilişkiselliğine bakıldığında belirgin farklar görülmüyordu. Geleneksel toplumsal değerlerin, bir ölçüde bireyselleşmiş

görünen kadınların yaşamlarında da belirleyici olduğu görülüyordu. Kadınlar “**elalemin**” **kurallarına göre yaşamak** zorunda bırakılmıştı. Bir süre sonra bu durum içselleştirilmiş, kadınlar bir baskı unsurunun varlığını hissetmediğinde de “elalem ne der”e göre yaşantısını sürdürmeye devam etmişti/ediyordu.

Elalem ne diycek... Hep elalemin düşüncesiyle yaşadık bu zamana kadar. Ben bunu kırmaya çalıştığım zaman kötü kadını. Senin derdini biliyoruz. Senin derdin koca gibisinden. Annemle hiçbi şekilde anlaşılamıyoduk. Bizde ayrılmak, boşanmak yok. İlk boşanan, daha boşanamadım, ilk boşanan benim şu an. Ve olmadık şekilde ayıplanıyorum... Dulluk... “Dul kadın, kötü kadın.” Dul oldun mu sanki önüne gelen erkekle yatıyorsun gibi geliyor onlara (DARAGONA, 27)

E çıkıp gitsek Nogarola'nın bi bokları varmış, çıktı gittiler derler deyo. Yaa dedim demezler. Boşansam diyom, 2 tane çocuk var. Boşanmasan, onun pisliği var, hayati tehliken var. Eşime çıkalım deyom o evden, adın çıkacak deyo. E sen beni bileyon diyom. E ben bileyom da kimse bilmeyo deyo. El gonusur deyo. Yani her tarafı düşünüyom. Haklıyken haksız duruma düşüyorsun. (NOGAROLA, 26)

Daragona, elalemin lafına göre yaşamayı bırakmaya çalıştığında; örneğin boşanmanın ayıplandığı, boşanmış kadın olmanın hoş karşılanmadığı bir çevrenin değerlerine aykırı olarak boşanmaya karar verdiğinde ailesinin çok sert tepkileriyle karşılaşmıştı. Bireyselleşme yönünde makro ölçekli bir değişim gerçekleşmediği sürece geleneksel değerlerin bağlayıcılığının süreceğini düşünüyorum. Nogarola da Daragona gibi kendisini bağlayıcılıktan kurtarmak istemiş ancak başaramamıştı. Yaşamını ataerkil kültürel değerler doğrultusunda sürdüren aile üyelerinin baskısı altındayken, saldırganı şikâyet etme ve yaşadıkları yeri değiştirme konusunda ciddi bir ikilem yaşamıştı. Kendisi kadın olduğu, saldırgan da çok yaşlı (85 yaşında) olduğu için kendisine inanılmayacağını düşünmüştü. Sosipatra'nın durumunda ise toplum baskısı kadının lehine işleyerek onu kendi hayatına son vermekten alıkoymuştu. Bu durum toplumsal baskının bireyin hayatta kalma güdüsünden bile daha etkili olduğunu gösteriyordu. Kadın yaşamını sona erdirmeyi göze almış ancak o öldükten sonra arkasından konuşulacak olanları göze alamamıştı.

...çok kötü bir durumdaydım. İntihar etme aşamasındaydım. Ediyordum, sürekli ailem aklıma geliyordu. Annemin durumu filan... Hepsini düşündüm. Sonra benim arkamdan konuşulacak olanları... Dedim bu ben değilim. U dönüşü yapıp yardım istedim. (SOSİPATRA, 35)

“Elalem ne der”, Foucoult'nun panoptikon tasarımını yorumlayışına benziyordu. Panoptikon, ortasında gözetleme kulesinin bulunduğu bir hapishane tasarımıdır. Gözetleme kulesinin içinden mahkûmlar görülebilmekte ancak mahkûmlar gözetleme kulesinin içini göremez. Kulede kimse olmasa bile mahkûmlar gözetlendiklerini düşünerek hareket eder,

davranışlarını kontrol ede. “Elalem ne der’in de bireyler üzerinde bu tarz bir etkisi vardır. Geleneksel değerlerin kabul edildiği toplumlarda “elalem”, gözaltında tutma yoluyla toplumu kontrol altına alır ve topluma egemen olur. Kadınlar bağımlı aile ilişkilerinden kendilerini kopardıklarında dahi bu elalemin ne diyeceğine göre yaşamlarını sürdürür.

Kadınlar ailelerinin anlayışsız, dışlayıcı, baskılayıcı tutum ve davranışlarına ve kendilerine şiddet uygulamalarına koşut olarak ya ailelerinden uzaklaşmışlar ya da yaşananlarla ilgili bilgi sahibi olmamaları için ailelerini kendilerinden uzaklaştırmışlardı. Her iki durumda da tecavüze maruz bırakılmak kadını yalnızlaştırmıştı. Destekleyici birileri ya da iyileştirici mekanizmalar olmaksızın travma sonrası iyileşmenin geciktiğini düşünüyorum bu noktada.

...aileme saygı duyuyodum ama ne anneme ne babama sevgim kalmamıştı. Çoğu kez kaçıcım, gitcem ben dediğim oluyodu. Kaçcam ben diyodum. Çoğu zaman ordan uzaklaşmak istiyodum. Kendi hayatımı kurmak. Evlenmek değil ama kendi ayaklarım üzerinde durmak için kaçmayı istiyodum çoğunlukla. Hep onlardan uzak durmak... (DIOTIMA, 28)

Hiçbirimizin irtibatı yok. Kız kardeşim var, 95 doğumlu. O da kaçarak, sorunlu bi şekilde evlendi. O da intihar etti. Erkek kardeşim var üst katlarında oturuyo, yüzüne bakmıyo. İkişiyile de görüşmüyo. Siz bilmemnerenizin keyfine çocuk doğurdunuz. Bir günden bir güne sahip çıkmadınız diyo 94 doğumlu erkek kardeşim. Siz diyo insan değilsiniz. Bir bardak su istesenez yüzünüze vermem. (ASTELL, 24)

Babasının uyguladığı cinsel şiddete, annesinin kendisine inanmayarak ve başkalarıyla ilişkiye girdiğini söyleyerek uyguladığı psikolojik şiddete maruz bırakılan Diotima, onlardan uzaklaşarak bağımsız bir yaşam kurma isteğinden söz etmişti. Diotima uzunca bir süre bunu başaramamıştı, tecavüzler de devam etmişti. Çocukluktan itibaren çocuğun güvenilebileceği en doğru kişilerden biri olan baba tarafından sistematik olarak tecavüze maruz bırakılmak ve buna tanıklık eden anne tarafından yalnızlığa terk edilmek; kadının güven, kabul edilme, değerlilik duygularını sarsmıştı. Astell ise kendisinin ailesiyle görüşmediği gibi kardeşlerinin de görüşmediğini belirtmişti.

Şu anda uzaklaştıkça uzaktaymışım gibi... Mesafe... Uzak. Bende biraz farklılık görüyorlar. Hani uzaklaştın, mesafelisin... Değil hâlbuki de... Hani olaylar, kendilerinin gördükleri gibi değil aslında. Sabah akşam konuşuyoruz işte... (SOSİPATRA, 35)

Biz her gün kardeşimle konuşurduk. Şimdi çok nadir. Haftada 1 defa, bazen 2 filan.(CALKINS, 18)

Sosipatra ve Calkins yaşadıklarını ailelerine anlatamamıştı (Sosipatra’nın ailesinden yalnızca 2 kardeşi yaşadıklarından haberdardı). Sosipatra, tecavüzden dünyaya gelen bebeğini

ailesinden gizliyordu. Bunun duyulmasıyla annesi ve kız kardeşinin sağlığının olumsuz etkilenmesinden ve çevresinin bununla ilgili arkasından konuşmasından korkuyordu. Bu nedenle ailesinden uzak durmak zorunda kalmıştı. Calkins ise ailesinden kendisine yakınlık gösteren tek kişi olan kardeşini kaybetmekten duyduğu korkuyla bir şey anlatamamıştı.

Kadınlar için sosyal destek kaynaklarını kaybetmek çoğu zaman yaşanan sorunları derinleştirici olsa da hayatta kalma güdüsüyle iyileşme sürecinde kendine tutunan kimi kadınların güçlenmelerine ve bağımsızlaşmalarına dolaylı bir etkisi olmuştu. Yaşadıkları acılar onları gerçeklerle yüzleştirmiş, içgörü geliştirmelerini ve sorun çözme becerilerini artırmalarını sağlayarak bir anlamda kişisel güçlenmelerine katkı sağlamıştı.

Tecavüzün kadından sonra en fazla etkileneni, çocuklardı. Kadınlar yabancı ya da tanıdık birinin tecavüzüne maruz bırakıldıklarında, bunu başta çocuklar olmak üzere diğer herkesten gizlemeye çalışmıştı. Ancak tecavüzcü evdeyse, çocuklar bunun doğal tanığı ve diğer şiddet biçimlerinin kadınlı birlikte maruz bırakılanıydı çoğu zaman. Şiddet tanıklığı da şiddet maruziyeti de gelişimsel görevlerin yerine getirilmesini engelleyerek çocukta duygusal, davranışsal ve fiziksel sorunlara yol açabiliyordu.

Çocuk çok stresli büyüdü. Çok acıdım çocuğa. Çünkü kavga çıkarken kırılıyo evde her şey. Çocuk kapaniyo kendi içine. Yürüyo, ayakta ama korkuyo yürümeye. Kavga çıkarken kıpkırmızı oluyo çocuk. Çok acı bir durumda ama çok akıllı bak çocuk. Kavga çıkarken diyorum sus çocuk var. O daha çok bağıriyo. Ya sus! Çocuk korkuyo! Çünkü o bilmiyo, fark etmiyo.(THEANO, 30)

Burda illa gitme anne diyo. Kopmak istemiyo çocuk, korkuyo. Bi görsen...(HILDEGARD, 30)

...büyük oğlumda zaten kendini vurduğundan beri şey var, panik atak gibi bir şey var. Hani işte babam eve geliyormuş, telefonla konuştuk neyin alkollü olduğunu anlıyorum, içmiş gene oğlum yatıp uyuyun siz derdim. Anlardı... 'anne buram ağrıyor' derdi karnını, kalbini tutardı. Hep bana derdi 'anne gidelim biz gitmezsek çünkü cenazemiz çıkacak bir gün bu evden' derdi sürekli bana. (HYPATIA, 43)

'Orospu anana benziyosun sen' diyodu. 'Annenin mektuplarını, telefonlarını falan sen götürüp getiriyosun' Artık gızımda öyle bir psikoloji oluşmuştu ki, M..., babası 'M...' diye çağırıldığı zaman 'baba vallah ben bişey yapmadım' diyordu 'vallaha baba ben bişey yapmadım' o derece kızın psikolojisi etkilenmişti. Bi ara araya girdi aa mesela D... oğlum biraz o, o kavgaya gelemiyö hemen bırakıp gidiyo ama M... öyle değil. Anneye, sana bişey yaparsa, gıza bi vurdu gızın dişi ağzından fırladı. D... telefonu, yüzünde telefonu gırdı. Yüzünde, şu şekil yüzüne vurdu. Çocuklar annemize yapma dedi diye. Kazma sapları halen, halen benim evde A...'daki evimde koltuğun altında duruyo.(ASPASIA, 27)

İfadelerden de anlaşılabilceği gibi evlilik içi tecavüzlerde çocuklar, büyük bir şiddete maruz bırakılma ve ölüm korkusuyla yaşıyordu. Doğumlarından itibaren tanık oldukları ve/veya maruz bırakıldıkları şiddet, yaşamlarının doğal bir parçası haline gelmişti. Bu durumun çocukların cinsel, bilişsel, psiko-sosyal ve ahlaki gelişimlerini olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Theano kızının eviçi şiddete tanık olması nedeniyle yürüme güçlüğü çektiğini, kavga anında korkuyla içe kapandığını söylemişti. Çocuğun motor becerilerinin gelişiminde sorunlar olduğu görölüyordu. Gander ve Gardiner (2004, s.145, 177, 299)'in belirttiği gibi bilgiyi işleme için gereksinim duyulan görsel, dokunsal, işitsel ve iç algısal geribildirim yokluğu ya da söz konusu geribildirim yıkıcı olması, yani kritik dönem gereksinimlerinin karşılanmaması olumsuz duyu-hareket şemalarını ortaya çıkarabiliyordu. Ayrıca babanın reddedici ve onaylamayıcı tutumu, çocuğun sorumlu, kendini denetleyebilen, atılgan bir birey olmaktan çok saldırgan ya da bağımlı, içedönük, özgüvensiz bir birey olmasına neden olabiliyordu.

Hypatia'nın çocuğu babasının eve gelip yine annesine ve kendisine şiddet uygulayacağı ya da kendilerini öldüreceği korkusuyla panik bozukluk geliştirmişti. Aspasia'nın çocukları babalarının fiziksel ve psikolojik şiddet içeren eylemlerine maruz bırakılmıştı. İsimlerinin babaları tarafından seslendirilmesi ya da babalarının eve geliyor olduğu bilgisi gibi basit uyarılara bile aşırı tepki verdikleri görölüyordu. Bu çocuklar, bilgiyi sistemli ve mantıklı bir şekilde işleyebilecekleri somut işlemler evresindeydi. Onlara göre sonucu ceza olan bir davranış kötüydü. Bu nedenle Kohlberg'in ahlaki gelişim evrelerinden "gelenek öncesi evre"nin işaret ettiği üzere otoritenin kurallarına mutlak itaat gerekiyordu. Bunun sonucunda çocuklar için içsel bir doğru ya da yanlış oluşmamakta, eylem üzerine düşünme beklentisi gerçekleşmemekte, buna bağılı olarak ahlaki gelişim ya da bilişsel örgütlenme güçlenememekteydi (Gander ve Gardiner, 2004, s.251, 285, 290). Bunun yanı sıra maruz kalınan ya da tanık olunan şiddet; çocuğun bakım verenleriyle güvenli bağlanma geliştirebilmesini engelleyebilmekte, çocuğun çevresiyle anlamlı, güvene dayalı ilişkiler kurmasını ve sürdürmesini olanaksız kılabilmekteydi.

Şiddet uygulayan erkek için suskun tanıkların olmasının, bir başkasının üzerinde uygulanan baskıdan elde edilen hazzı artırdığı düşünüyorum. Çünkü gücüne boyun eğdirdiği kişi yalnızca kadın olmuyor. Tanıklara; otoritesinin sağlamlığını, yaşamı kontrol etme gücünün sonsuzluğunu göstererek kendi etki sınırlarını genişletiyor. Ayrıca kadını daha zayıf varlıklar olduğunu düşündüğü çocuklar karşısında aşağılayarak değersizliğini ve zayıflığını kadına

ispat edip onu daha kolay kontrol edilebilir hale getiriyor. Myia ve Daragona'nın deneyimleri bunu kanıtlar nitelikte:

Çocuklara daha çok görsün... Hani, annesinin şiddet gördüğünü görsün diye beni gözlerinin önünde döverdi. Çocuklar daha 11 aylıktı, babasının paçasına yapışırldı.(MYİA, 25)

Oğlum farkına varıyordu. Eşim bana şiddet uyguladığında yatak odasına çeker döverdi. Sesimden bağıışımdan oğlum kapıya vururdu. Kapıyı açmaya çalışırdı açamazdı, kapı kilitli. "Baba, anneyi dövme, anneyi dövme" bağıırıp çağırırdı. Ya da onun ayaklarına sarılırdı ama o tekme tokat girişirdi bana. Çocukları iterdi o arada. Çocukları dövdüğünün farkında değildi. Döverdi... Kızım aynı şekilde... Çocuklarımın önünde de çok yaptı. (DARAGONA, 27)

Çocukların tanıklık ettiği tek şiddet türü fiziksel ya da psikolojik şiddet değildi. Çocuklar annelerinin maruz bırakıldığı cinsel şiddetin de tanığıydı. Bu tanıklık çocuğun cinsel istismara maruz bırakıldığı anlamına geliyordu. Tecavüze tanıklık etmek, çocuğun cinsel gelişimini ve ruh sağlığını olumsuz etkileyebilir. Saldırının nedenini anlayamamak ve saldırıya engel olamamak çocukta korku, kaygı, güçsüzlük, yetersizlik gibi duyguların gelişmesine neden olabilir; bu durum yetişkinlik dönemi yaşantısına da etki edebilir. Ayrıca bu tanıklığın çocuğun cinselliği anlamlandırışında da önemli bir etkisi vardır. Aşağıdaki deneyimlerden de anlaşılacağı üzere tecavüzcü erkekler kimi zaman bilinçli bir şekilde kimi zamansa ortamda çocukların olmasını önemsemeksizin kadınlara saldırıda bulunmuştu.

Hypatia ve Theano, maruz bırakıldıkları bu saldırılara çocukları şahit olmasın diye çabalamışlardı ancak bu çabalar sonuç vermemişti. İstediklerini, istedikleri anda elde etmeye alışmış olan saldırganlar için kadının cinsel birleşmenin (esasen saldırının) zamanını ve koşullarını belirlemeye çalışması, bir güç mücadelesini işaret ediyordu. Mücadelenin kazananının ancak kendileri olabileceğini hem kadınlara hem çocuklarına göstermek isteyen saldırganlar, bu saldırıları çocukların önünde gerçekleştiriyordu. Çocuğa doğrudan bir cinsel müdahale gerçekleşme dahi annesinin tecavüze maruz bırakılmasını izlemek zorunda bırakılmak, çocuğun cinsel olarak istismar edilmesi demektir.

Onların gözünün önünde, çok en çok onların gözlerinin önünde yapardı zaten. 'Çocuklar yatmadı' diyorum daha bu ayakta öbürleri ayakta öyle yapardı bana. Cinsel saldırıda bulunurdu. 'git işte' derdim 'elini ayağını yıka, bir duş al' derdim mahsus hani uzatmak için. 'İşte ben ayağımla mı işte şöyle edeceğim' derdi bana affedersin işte 'elimle kolumla mı' derdi. Bana kötü kelime kullanırdı. Ya bir şey de diyemezdim. (HYPATİA, 43)

Gece yatarken, huyu var- çıplak yatıyo. Çocuk orda yatıyo. Al giy külotu, bi şeyi diyodum. Görmesin seni böyle. Çünkü ben kalkıyom sabah o çıplak. Çünkü bana lap lap yapıyo böyle gece. (THEANO, 30)

Kızım küçüktü hatırlamayabilir ama oğlum hatırlıyo. “Annemin üstündeki kıyafetleri niye çıkartıyosun? Niye dövüyorsun? Neden annemin kıyafetlerini yırtıp atıyosun gibisinden... Babam sana neden bunları yaptı anne? diye...” Bebeği emziriyosun, bebeği emzirmeni istemez. “Benim kafamda, aklımda şu an bunu yapmak var. Çocuğu... Kes emzirmeyi bırak yanıma gel” gibisinden. İzin vermez! Çocuk orda ağlar, o orda kendini düşünür.(DARAGONA, 27)

Hildegard’ın amcası, kendisi başkalarıyla birlikte olmaya zorlanırken çocuğunun onu izlemesini sağlamıştı. Kadının çocuğu gözündeki kadınlık ve annelik değerini aşağılamak, kadını tamamen karşı koyamaz hale getirip mücadele gücünü tüketmek için bu yolu kullandığı anlaşılıyordu. Saldırgan bununla kalmamış, çocuğu oral sekse zorlayarak ona da saldırıda bulunmuştu.

Çocuğum bir gün oturuyor, izliyo beni. Bunu amcam söyledi. İzlesin dedi. Oğlum da şu anda sen ehheh’sin(pissin anlamında) dedi. İzliyodu. Hep izliyodu hep. Şu anda anne sen diyo bu ilişkiye zorlandığın için e-eh’sin diyo. Yatmak istemiyo çocuk benlen. Sarnışmak istemiyo benlen. Şu anda öfkeli yatıyo benlen. Geçen gün banyo ettirdim. Anne gel öpeyim dedi. Öptü. Kokuyosun sen anne dedi bene çocuk. ...yalatmış kendi eşyasını...(zorla seks işçiliği yaptıran amcası) afedersin. Çocuğuma soruyom, anne tükürüyodum anne bi şey yok anne bi şey yok. (HILDEGARD, 30)

Evlilik içi tecavüzlerde ya da aileden birinin kadına saldırıda bulunduğu durumlarda çocukların da saldırıya maruz bırakılması olası görünüyordu. Nitekim yeğenine zorla seks işçiliği yaptıran saldırgan amca, erkek yeğenine de saldırılarda bulunmuştu. Bu durum, çocuğun yaşadıklarını teyzesine anlatmasına dek gizli kalmıştı. Hildegard çocuğunun yaşadıklarını bildiği halde kimseden yardım isteyememişti.

Çocukların kimi zaman tanık olduğu, kimi zaman da maruz bırakıldığı şiddet, kadınları olumsuz yönde etkiliyordu. Çünkü kadınlar kendilerine yardım edemedikleri gibi çocuklarını da bu şiddet ortamından çıkaramıyordu. Bu çaresizlik içinde kadınların bir kısmının çocuklarıyla ilişkisinde önemli değişiklikler olmamıştı. Genel olarak birbirleri ile iyi ilişkiler içindelerdi. Aspasia ve Theano çocuklarıyla ilişkilerine dair şunları söylemişti:

Hiçbi şey çocuklarımla ilişkiimi etkilemedi. Yani hep onlara dimdik duran anne-dayak yiyordum inanın onun önünde dayak yiyordum dimdik çocuklarıma şey yapıyordum gülüyodum çünkü benim çocuklarım benim gülmemi çok seviyorlar (ASPASIA, 27)

Ayy hem de nasıl! Esra hiperaktif, duygusal. Gittim hastaneye, çocuğu bırakacak akraba yok zaten. O kadar ağlamış ki yemek yememiş. Demiş ki kadınlara anne gelince beraber yeriz. Üzülmüş. Hiçbi şey yememiş. Çok soru söyler. O kadar çok soru söyler ki! (THEANO, 30)

Ancak çocuklarla iyi ilişkileri sürdürebilme durumu tüm kadınlar için geçerli değildi. Dohm, saldırı öncesinde çocuklarıyla çok iyi bir ilişki içinde olan arkadaşının saldırı sonrasında çocuklarını görmek istemediğini söylüyordu. Çünkü söylediğine göre kendisi kirlenmişti. Çocukları ise saftı. Onlarla temas etmesi, çocuklarını da kirletmesi anlamına gelebilirdi. Bunun bir başka nedeni ise çocukların masumiyetinin saldırı öncesi kendi masumiyetini anımsatmasıydı Dohm'un aktardıklarına göre.

Çocukları ile ilişkisi bu süreçte kopuk. Kopuk... Şöyle düşünün... Haftada birkaç gün birkaç saat... Hiç görüştürmemenin de şöyle bir dezavantajı var; çocukların ruh sağlığı açısından görüşmesi gerekiyor. O yüzden görüşüyoruz ama mesela çocuklarla başbaşa kalma konusunda... Yok yani... Başbaşa kalmıyor. Ben her zaman yanlarındayım. (DOHM, 37)

Hırsımı hep çocuktan alıyorum hocam inanır mısın? Ona bağırdığımda müdiire hanım beni uyarıyo ama elimde değil. Gerçekten elimde değil yani. Çocuğa bağıriyorum, çığırıyorum yeri gelince dövüyodum bile hocam.(KATHARİNA, 33)

Çocuklarım..ne biliyim... Acayip yani ne diyim... Sonuçta evladım. Atsan atılmaz, satsan satılmaz ama onlar bile bazen beni çıldırtcak, dedirtcek duruma geliyolar. E tabii ufak olduklarından... (MYİA, 25)

Katharina ve Myia ise yaşadıklarının acısını çocuklara yansıtır görünüyordu. Bu durum, güçlü hissetme arzusunun bir tezahürü olabilir. Kadınlar kendilerinden daha zayıf olan, kontrol edebilecekleri birilerinin üzerinde güç uygulayarak otonomilerini kazanmaya çalışıyor olabilirler.

Sonuç olarak tecavüze maruz bırakılmak, kadının aile üyeleri ile kurduğu ilişkinin niteliğini genel olarak olumsuz etkiliyordu. Onu yalnızlaştırıyor, çaresizleştiriyor, umutsuzluğa sürüklüyordu. Bu konuda olumlu sayılabilecek tek şey, çocuklarına tutunabilmeyi başaran kadınlar için geçerliydi: çocuklar için hayatta kalma isteğinin olması. Çocuk hem şiddet ortamından çıkamamanın nedeni hem de şiddetten kurtulma çabalarını güçlendiren bir şeydi. Tecavüze maruz bırakılmada annelik meselesi başka araştırmaların konusu olabilir.

Bu bölüme kadar kadının maruz bırakıldığı saldırının aile üyeleriyle ilişkilere yansımaları anlamaya çalıştım. Bundan sonraki bölümde ise saldırının kadının daha geniş sosyal çevresi ile kurduğu ilişkilere etkilerini anlamaya çalıştım.

4.2.2.2. Tecavüz Sonrası Sosyal İlişkiler

Çevredeki insanlara güven dolu bir bağlanma duygusu geliştirmek benlik oluşumunun temeli olduğu inanç ve ilişki sistemlerinin de temelini oluşturur (Herman, 2015, s.68–69). Tecavüz travması temel güven duygusunu yok ettiğinde, kendilik algısında olduğu gibi sosyal ilişkilere ilişkin algı da zarar görebilir. Çalışma tecavüze maruz bırakılan kadınların; destek veren kişiye saplantılı bağlanma, damgalanmışlık, ilişkilere dair genel güvensizlik, umursamazlık, yalnızlaşma gibi tutum, davranış ve haller içerisinde olduğunu gösteriyordu.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, bağlanmanın Bowlby'nin de ifade etmiş olduğu gibi bebeklikte başlayarak ömür boyu sürdüğünü göstermiştir. Hazan ve Shaver'ın aşk ilişkilerinde, Saunders ve Parkes'ın yakınlarını kaybetmiş yaşlılarla yaptıkları çalışmalarda, Cicirelli'nin orta yaşlı kardeşler ve ebeveynleriyle yaptığı araştırmada gözlemledikleri yetişkinlikteki bağlanma örüntülerini ortaya çıkarmıştır (Bretherton, 1992, s. 769).

Bartholomew ve Horowitz (1991, s. 226, 227), Bowlby'nin bağlanma kuramını esas alarak kendilik içsel modeli ve diğerlerine ilişkin içsel model olmak üzere 2 tür içsel işleme modeli geliştirmiştir. Her bir içsel model, olumlu ve olumsuz olarak alt kategorilere ayrılmıştır. Bunlar; güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanmadır.

Tecavüz, kendilik algısını ve diğer insanlara ilişkin algıyı değiştirebilen travmatik bir yaşantıdır. Saldırıya maruz bırakılmak, kadının güvende olduğuna ilişkin temel varsayımını yıkmaktadır. Her an tehlike içinde olduğu düşüncesi, kişilerarası etkileşimlerini de değiştirmektedir. Araştırmaya katkı sunan kadınların değersizlik duyguları çok yoğun görünüyordu. Birçoğu benlik saygılarının düştüğünden, otonomilerini kaybettiklerinden söz ediyordu. Çevreleriyle etkileşimleri azalmış; insanların kendilerine inanmamaları, onları suçlamaları veya yalnız bırakmalarının etkisiyle sosyal çevreyle kurdukları bağın niteliği değişmişti. Kadınlar kimseye güvenmiyor, diğerleriyle ilişki kurmaktan kaçınıyordu. Kadınların yaşadıkları travmatik olay, çevreleriyle güvensiz bağlanma ilişkisi geliştirmelerine neden olmuştu. Kendilerini değersiz, çevrelerinde onlara ilgi gösteren ve yardım eden kişileri değerli görüyorlardı. Bu tutum ve davranışların, Bartholomew ve Horowitz'in belirttiği gibi korkulu ve saplantılı bağlanmaya işaret ettiğini düşünüyorum.

...arkadaşım çıktıktan sonra... Sonuçta tek o biliyodu ve her şeyimi ona anlatıyodum. O çıktıktan sonra ben artık orda kalamadım çünkü artık benim için her şey en baştan başlamış gibi geliyodu. Hatta bunun için ordaki kurum psikologlarıyla da konuştum. Onlar da bana şey dediler... Hayat çok zor. Evet, ona çok alıştın ama... onu unutmam

demiyoruz ama ne kadar onu çok düşünürsen sürekli aynı noktaya gelirsin dediler. Yani ben dayanamadım artık arkadaşımı aradım. Dedim ben senin yanına gelicem. (PİSAN, 19)

Pisan ilk kabul birimine gittiğinde yaşadıklarını orada bulunan kadınlarla paylaşmış ve çok sert tepkilere maruz kalmıştı. Anlattığı kadınlar içinde kendisine destek olan tek arkadaşı sığınma evinden çıktığında ise, orada kalmaya devam edememişti. Çünkü çevresindekilerin suçlayıcı tutumları nedeniyle Pisan yaşadıklarını bir daha kimseye anlatamamıştı. Kendisini destekleyen tek kişiden ayrıldığında tüm sorunların ağırlığı üzerine çökmüş, buna bağlı olarak baş etme kapasitesi zayıflamıştı. Bağlandığı öznenin kaybı, ayrılık kaygısını ortaya çıkarmıştı.

Ben daha çok kız kardeşimi özliyorum. Başka hiçbi ihtiyaç duymuyorum. Ne maddi ne manevi... Benim şurda önüme trilyon sarayları koysalar ye. Ben zaten her şeyi gördüm. Benim için ne eşyaymış mal mülk önemli değil. Daha çok kız kardeşimi özliyorum. Aileme zaten gidiyorum. E kız kardeşim de evlendi. En çok aradığım kız kardeşim. İyi ki diyorum bu benim başıma gelmiş ailemden. İyi ki kız kardeşime, ona buna gelmemiş. (ARİGNÖTE, 31)

Yaşadığı saldırı sonrasında Arignote'nin en büyük destekçisi kız kardeşi olmuştu. Kendi yaşadıkları onun da başına gelmesin diye bütün yaşamını ona adamıştı. Kardeşini kendi çocuğu gibi görüyordu. Hem kendi çocuk sahibi olma hayalini kardeşi üzerinden gerçekleştirmeye hem de kendi yaşamında saldırılarla ve yoğun fiziksel ve psikolojik şiddetle yitirdiği kontrol duygusunu kardeşinin yaşamını kontrol altına alarak kazanmaya çalışıyordu. Kendini feda etmeye kadar varan aşırı korumacılık söz konusuydu. Değerli olan kardeşiydi ve onun korunması için kendisini feda etmesi gerekiyorsa etmeliydi. Buna ek olarak terk edilme kaygısı da yaşıyordu. Kendisini “psikolojisi bozuk” olarak tanımlaması, insanları saldırgan davranışlarıyla kendisinden uzak tuttuğunu söylemesi insanların güvenini kırmamaları için geliştirdiği kaçınmacı bir savunma mekanizması gibi görünüyordu. Ayrıca bu, kendisini değersiz gördüğünün de bir göstergesiydi. Şiddet dolu yaşantısında tutunduğu kişi olan kız kardeşi, yaşamla arasındaki tek bağıdı. Hayatta kalmasının tek sebebi kız kardeşi gibi görünüyordu. Daha önce defalarca intihar girişiminde bulunmuş, birçok girişimde bulunma düşüncesinden ise kardeşini düşünerek vazgeçmişti.

Tecavüzün olduğu gece bana... İlk ben aklıma gelmişim, mesaj atmış. Zannediyorum ilk giden olmamdan kaynaklı. Ben yaklaşık olarak Ocak ayının ilk haftasından beri onun hayatını birlikte yaşamak zorunda kalıyorum. Biraz mecburiyet... Aslında bunu değiştirmek, yerine başka şeyler, başka insanlar ikame etmek denendi ama olmadı. Güvenmiyor, atakları çoğalıyor, eli sürekli ilaca gidiyor, eli sürekli kesici aletlere gidiyor. (DOHM, 37)

Arkadaşı saldırıya maruz bırakıldığında, ilk olarak Dohm'a ulaşmıştı. Dohm arkadaşına ulaştıktan sonraki kendisini tanımadığı yarım saatin ardından arkadaşının yanından ayrılamaz hale gelmişti. Arkadaşı kimseye güvenmiyor, evden dışarı çıkmıyor, kimseyle konuşmuyordu. Çok temel gereksinimlerini bile Dohm'un ve annesinin ricaları üzerine karşılıyordu. Onlardan ayrıldığında ise intihara yöneliyordu. Dohm bu nedenle arkadaşının yaşamını birlikte yaşamak zorunda kaldığından söz ediyordu. Gün içerisinde bile gereksinim duyduğunda Dohm'un kendisine yetişebileceği bir mesafede bulunmaya çalışıyordu. Dohm, arkadaşının kendisi için yaptığı hiçbir şey olmadığını söyledi. Çevresindekilere yaşamasına sevinmelerinin anlamsız olduğunu, yaşamının bir değeri olmadığını söylüyordu. Şikâyetçi olmaya bile kendisi için değil, başka kadınların kendi yaşadıklarını yaşamaması için karar vermişti.

Görüldüğü gibi kadınlarda değersizlik, güvensizlik, çaresizlik, kaygı duyguları yoğun. Üç kadının da tekrarlayan intihar girişimleri olmuştu. Tüm bunlar majör depresyona işaret ediyordu. Ayrıca, kadınların saplantılı bağlandıkları kişilerin ruhsal durumu da dikkate alınmalı. Bu kişiler de yakınlarının travmasına tanık olarak travma yaşayabiliyorlar. Daha önce ikincil travma olarak adlandırılan travmaya tanık olanın etkilenimi, DSM-5'te travma olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan söz konusu kişilerin ruhsal bakımdan desteklenmeleri hem kendi sosyal işlevsellikleri hem de destek verdikleri kadının iyilik halinin artırılması için önemlidir.

Soygür ve Özalp (2005, s.74–80)'e göre, genelgeçer toplumsal normlara uygun davranmayan kişiler saygıdeğer bulunmamaktadır. Bunun sonucunda kişiler dışlanabilir ya da ayrımcılığa maruz kalabilir. Toplumun bu bireyleri ayırtırmaya çalışması, varlıklarının sistemin sürekliliği için bir tehdit oluşturmaktan ileri gelir. Kadınlar açısından tecavüze maruz bırakılmaya ilişkin **damgalanmanın** iki boyutu ön plana çıkmaktadır. Bunlar, bekâretlerini kaybetmiş olmaları ("artık kız olmamaları") ve tecavüzde kendi suçları olduğunun veya tecavüzü kendilerinin istemiş olduğunun düşünülmesidir.

Ataerkil sistem, kadın cinselliğini tek eşli evlilikle sınırlandırmıştır. Rızayla olsun ya da olmasın, bekâretin kaybedilmesi namussuzluk addedilmektedir (Sancar, 2009, s. 198, 218; Doğan, 2016, s. 91–94). Sağlığını kaybettiği düşünülen beden, başka bir erkek tarafından da istenmeyecektir. Söz konusu durum, erkeklerin kadınlara uyguladığı baskı, kontrol ve şiddeti normalleştirir. Hildegard, Horney ve Nogarola'nın bazı kadınların acıyan bakışlarına, dışlayıcı davranışlarına maruz kalmaları bundandır. Hildegard arkadaş ortamında kendisini

ne kadar huzursuz hissettiğinden, Horney de acınası bir duruma düştüğünü düşündüğünden söz etmişti. Bender küçük bir yerleşim yerinde yaşıyordu. Bunun etkisiyle saldırının haberi yaşadığı yerde hemen duyulmuştu. Bunun üzerine eşi kendisinden ayrılmıştı. Bu durum yaşadığı ortamdan dışlanmasına neden olmuştu. Nogarola ise namusu, çevresindekilerin de aynı görüşte olduğu eril bakış açısıyla tanımlamıştı. İfadesi, bekârete ilişkin ataerkil kodları içselleştirdiğini göstermesi bakımından dikkat çekiciydi.

Kimseyle oturmak istemiyorum şu anda. Arkadaşlarım bana kötü kötü baktığı için kendimi kötü görüyorum bu olaylar olduğu için. Televizyon odasına giriyorum oturmak istemiyorum. (HİLDEGARD, 30)

Acıdılar yaa... Acıncak duruma düştüm yani tepki çektim filan. Acıdılar. (HORNEY, 24)

Bu olaydan sonra sosyal bir çevrem kalmadı. Köy olduğu için iyi gözle bakılmıyo. Eşim beni boşadı. Yanımda duran kimse kalmadı. (BENDER, 45)

...adım çıktı hiçbi şey yapmadığım halde. Mağdur olduğum halde... bi de adım öteki türlüye çıktı. Zaten niye yaşarız? Namusumuzla yaşarız. Ben zaten etcek olsam ederdim yani. (NOGAROLA, 26)

Dini metinlerde kadınların cinsel arzularının taşkınlığından ve bunun mutlaka denetim altına alınıp kadının arzusuzlaştırılması gereğinden söz edilir. Çünkü kadının bedeni ve cinselliği kontrol altına alınamazsa bu gibi sapkınlıklar artacaktır (Blank, 2008, s. 217, 218, 332). Kadını ve cinselliğini terbiye etme(!) görevi ise erkeğindir. Kadın-erkek cinselliğine ilişkin ataerkil varsayımlarda kadın, cinsel bakımdan nötr olmak zorundadır. Cinsel birleşme erkek tarafından başlatılabilir, ilişki sırasındaki roller ve sınırlar erkek tarafından çizilebilir. Kadınlar cinsel birleşmede haz alan değil, haz veren konumundadır. Kadın sistematik olarak kendi bedenine yabancılaştırılmaktadır. Tecavüz söz konusu olduğunda ise bu cinsel arzularını kontrol edemeyen kadının, erkeği ahlak dışı bir eyleme davet etmesidir. Toplumun büyük bir kısmı tarafından desteklenen tecavüz mitleri, bundan beslenir. Kadın tecavüze maruz bırakılmışsa, bu ahlaki normlara uygun hareket etmemesinden kaynaklanmaktadır. Kadının haklı bulunması ve erkeğin cezalandırılması eril çıkarlara ters düşeceği için kadının inandırıcılığı sorgulanarak tecavüz gerekçelendirilir.

Ertesi gün oldu işte okula gittim bunlar 4-5-6 kişilik bir grubu vardı. Herhâlde söylemiş onlara. Yani, herkes böyle sanki karşıdan gelen kişi bu türk filmlerindeki şey var ya 'orospu' falan gibi, o bakışı şey yaptım hissettim yani. Ama çok da şey yapmıyordum, böyle bir taraftan 'umrumda değil' görünümüm vardı yani. Umrumdaydı... Neyse, onlar kendi aralarında hani 'ben kızın, o kızın bekaletini aldım' diye konuşuyorlar... İşyerinde küçük bir grupla çalıştım yani onlarda benden yaş olarak çok büyüklerdi, çok hırpaladılar gerçekten çok hırpaladılar yani. Onların

da böyle benimle ilgili kötü duyumları falan filan olmuş yani. Hani neyle ilgili tam bilmiyorum. Onlar da bana şeyi sordular di yani ‘sen bakire misin?’ diye iş arkadaşlarım beni odaya alıp sordular. Gerçekten sordular. ...sen arkadaşına anlatıyorsun gerçekten ilk başta arkadaşın seni kol kanat geriyo ‘aaaa’ falan diyor sonra ufacık bi tartışma olsa ‘sen zaten orospusun diyor’ gerçekten öyle oluyor. Çok oldu. Ondan sonra ben de kimseyle arkadaşlık etmedim. Ya niye böyle oluyor anlamıyorum! Herkes böyle bana bi ‘orospu’ dedi tamam mı küçükten beri. Niye böyle dediler bilmiyorum. O gün de bu çok sevdiğim kardeşim var ya onunla bizim aramızda bi kavga oldu, ben daha 19–20 yaşlarımda falanım yani, müziğin sesini çok açtım diye bana ‘orospu’ dedi. Yani o hani oradaki ‘orospu’ aslında ‘salak, gerizekalı’ yerine kullanılmış da olabilir de yani ama o sevdiğim kardeşimin bana hani öyle demiş olması nedeniyle – çünkü o beni hayatta tutuyordu. (ARENDT, 38)

Arendt’i cinsel birleşmeye zorlayan erkek arkadaşı, Arendt’in bekâretini bozduğunu (cinsel birleşme yoluyla bekâretin bozulduğu düşünülse de bunun anlamı aslında kişiden kişiye değişir) arkadaş çevresine anlatmıştı. Bu durumda ya erkek bunu tecavüz olarak nitelendirmiyordu çünkü cinsel birleşme zaten erkeğin isteğiyle ve kadının nazlanmasıyla olurdu ya da tecavüz ederek bir kadının bedenini elde etmek homososyal erkek grubu içinde takdire layık bir eylemdi. Bir kadına boyun eğdirebilmek güç göstergesiydi (aslen hegemonik artıklarla güçlenme çabası). Her iki durumda da damgalanan kişi şiddet uygulayan değil, şiddete maruz bırakılan olmuştu. Çünkü kadın, erkeğin evine giderek buna ortam yaratmıştı. Zaten cinsel gereksinimleri çok fazla olan erkek için koşulların değerlendirilmesi doğal görülüyordu.

Kadın evlilik dışı cinsel birliktelik yaşamışsa kolay elde edilebilir görülüyordu. Bu da Arendt’in yaşadığı durumda olduğu gibi “orospu” olarak damgalanmasına neden olabiliyordu. Kadınların kadına karşı yargılayıcı tutumu ayrıca dikkat çekiciydi. Bekâretini koruyan ya da bekâretini evlilik ilişkisi içinde kaybeden (bekâretin anlamı; kaybedilen ya da bozulabilen bir şey olup olmadığına ilişkin tartışmalar daha önce ele alınmıştır) kadınlar, kendilerini cinsiyetler hiyerarşisinde tecavüze maruz bırakılan ve evlilik dışı cinsel ilişki yaşayan kadınlardan daha üst bir basamakta konumlandırmış görünüyordu. Kendilerini ataerkil düzenin namuslu kadın timsali olarak görürken diğer kadınları norm dışı kabul edip dışlamışlar ya da ataerkil adalet anlayışıyla yargılayıp cezalandırmışlardı. Onlara bunu yapma hakkı verense ataerkil sistemin kendilerine verdiği ataerkil paydı.

Kadınların sürekli olarak aşağılayıcı sıfatlarla tanımlanması, zaman içerisinde bu sıfatları içselleştirmelerine neden oluyordu. Arendt ilk gençlik çağlarından bu yana sürekli olarak “orospu” olarak nitelendirildiğini söylemişti. Erkek arkadaşının da “sen evlenilecek değil, eğlenilecek kadınsın” tutumu, onu serbest ilişki yaşamaya yönlendirmişti. Arendt bu sözü

doğrulamak için çok sayıda erkekle birlikte olduğunu söylemişti. Bu içselleştirilmiş damgalanmanın bir örneğiydi.

Tecavüze maruz bırakılmalarının ve tecavüz sonrasında kişilerarası ilişkilerde yaşadıkları sorunların etkisiyle kadınların **güven duygusu** sarsılmıştı. Saldırıya maruz bırakılmak, yalnızca dünyanın güvenli bir yer olduğuna ilişkin inancı değil, insanların güvenilir olduğuna dair inancı da sarsmıştı. Bu durum kadınları, çevrelerindeki herkesin kendilerine kötülük yapma (tecavüz etme, suçlama, cezalandırma, yalnız bırakma vb.) olasılığı olduğu gerçeğiyle yüzleştirmişti.

Psikolojim değişti. Hiç kimseye güvenemez hale geldim. Çok yakınımındaki insanlardan bile şüphe ediyorum artık... Her konuda. (UNZER, 34)

Güvensizlik oluştu herkesle ilgili. Şüphe, güvensizlik, mesafe... (SOSİPATRA, 35)

Babam diyo ki çık gez azcık kızım kafanı dağıt. Yook. Çıktığım zaman da bana insanlar şey geliyor artık acaba beni kullanmaya mı geliyor, yatmaya mı geliyor, niye benle konuşuyo? Psikolojim çok bozuldu benim. (ARİGNOTE, 31)

Hiçbir şekilde güven kalmıyor. Kime merhaba diyeni şaşırtıyosun. (DARAGONA, 27)

Kimseye güvenmemeye başladım. Çok büyük bi güvensizlik oluştu bende çevreye karşı. (MAYREDER, 32)

Tecavüze ya da farklı türde şiddete maruz bırakılma, yargılanma ve anlaşılmama korkusu, kadını çevresiyle güvene dayalı ilişkiler kurmaktan alıkoyuyordu. Saldırı sonrası çevresindekilerin sert tepkileriyle karşılaşmışsa, kadının yeniden çevresiyle güvene dayalı ilişkiler kurması daha da güçleşiyordu. Kadınların ifadelerinden de anlaşılabileceği gibi çevreye güvensizlik yalnızca erkeklere değil, tüm insanlara karşı oluşmuştu. Kişilerarası etkileşim sorunlarının Arignote’de olduğu gibi uzun süre yaşanmasının, kadının yaşamla kurduğu bağı onarmakta zorlandığının göstergesiydi.

Kadınların birçoğu saldırı sonrası yaşadıkları sorunlarla yalnız mücadele etmek zorunda kalmıştı. Yalnız kalmak bilinçli farkındalığa erişmiş kadınlar için güçsüzleştirici olmak yerine, baş etme stratejilerini geliştirerek hayatta kalmalarına katkıda bulunmuştu. Astell anne babası tarafından saldırganıyla birlikte olmaya zorlanmıştı. Kendi isteğiyle evlendiği başka bir erkeğin saldırılarına maruz bırakıldığında ailesi, eşinin ailesi ve sosyal çevresi tarafından yargılanmıştı. Arendt, ebeveynlerinin yaşadığı saldırıları öğrense büyük tepki vereceğini düşünüyor, ancak bunu umursamıyordu. Çünkü babası aynı ev içindeki abisinin

saldırılarından Arendt'i koruyamamışken şimdi onu yargılamaya hakkı olmadığını düşünüyordu. Ebeveyn düşüncelerini umursamamanın yanı sıra onları suçlama da belirgindi. Koruyucu, besleyici, destekleyici olarak nitelendirilerek kutsanan aile, onların tecavüze maruz bırakılmasını engelleyememişti. Ataerkil toplumlarda aile, paternalist özellikler gösteriyordu. Aile ilişkileri, iktidar ilişkilerinin mikro ölçekli bir yansımasıydı. Güç babanın elindeydi. Baba yargılar, suçlar, cezalandırır... Sağladığı koruma ise görelidir. Kadınların ailelerinin tutumlarına verdikleri tepkiler, paternalist anlayışa da bir tepki niteliğindeydi. Aile kadını koruyamamış, görevinde başarısız olmuştu.

Ne ailem umrumda ne onların ne düşündükleri umurumda! Artık kabaca şunu dedim: Hani derler ya şu benim şu benim (kafasını ve cinsel organını gösteriyor) Kim ne derse desin! Benim artık hiç kimsenin ne düşündüğü umrumda değil... Zaten çözümün olmıycanı, insanın en büyük çaresinin kendi olduğunu ben çoktan anladım. Başkası bana aferin ya da yuh dediğinde benim için hiçbir şey değişmiyo. Bana orospu dendiğinde de değişmiyo, namusluymuşsun namusunla savaşımsın dendiğinde de değişmiyo. Artık başkalarının ne düşündüğünün şeyini çoktan geçtim (ASTELL, 24)

Küçükken, yani yaşıam küçükken mesela 18-20- 28'e kadar falan ben hep korktum annemle babamdan. Ya duyarlarsa, ya öğrenirlerse şudur budur. Ama şimdi hiç korkmuyorum, umursamıyorum, umrumda değiller. Yani mesela şunu diyebiliyorum diyorum, babam beni bir adamla yatıyorken görse 'lan sen beni evinde koruyamadın, neyin kafasını yaşıyon' diyebilirim yani. (ARENDR, 38)

Kadınların bazıları da çevrelerindeki insanların kendilerini anlayabilecek öz farkındalık ve empati becerilerinden yoksun olduğunu düşünüyordu. Kadınlar diğer insanlardan farklı bir farkındalık düzeyine sahip oldukları için duruma kendi bakış açıları ile çevrelerindeki bakış açılarının değişken olduğunu gözlemlemişti. Kühn çevresindekilerin benzeri yaşam deneyimlerine sahip olmamaları ya da bu kişileri anlamaya yönelik bir çabaya girecek kadar diğerkam olmamaları nedeniyle kendisini anlamakta zorlandıklarını düşünüyordu. Bunun için onları suçlamamakla birlikte, olumsuz tavırlarının kendisini etkilemesine izin vermediğini belirtmişti. Arnim ise çevresindekilerin tepkilerini anlaşılır olmaktan uzak buluyordu. Kendileri yanlış davranışlarda bulunduklarında (tecavüze maruz bırakılan aile üyesi bir kadını tecavüzcüsüyle evlendirerek genç yaşında ölümüne sebebiyet verdiklerinde olduğu gibi) bu söz konusu edilmezken kendisinin yargılanmasının bir çelişki olduğunu düşünüyordu. Ancak çelişkiyi ortaya koyarken sarf ettiği sözler, suçluluğu içselleştirdiğini gösteriyordu. Arnim, ailesinin kendisine yönelik davranışları ve ilaçların da etkisiyle insanların ne düşündüğüne ilişkin umursamaz bir tavır geliştirdiğinden söz etmişti. Mayreder ise benzeri bir şekilde söylenenleri umursamamaya başlamıştı. Kendisini etkileşimlere

kapamamıştı ancak çevresindekilerle sağlıklı bağlanma gerçekleştirmekte de güçlük çekiyor gibi görünüyordu.

İşyerimde, evet, aynen öyle. Yani, onlarla çok uğraşmadım açıkçası. Çok da dert etmedim ve hani ona rağmen uum onlarla mesela yüzleşme ihtiyacı bile hissetmedim. Hani bana niye bunu dediniz falan diye, çok da takmadım ya. Yani kendi, ummm algılayamıyorlar diye düşündüm bu tip bişeyi ya da daha o kıvama gelmemişler gibi. (KUHN, 52)

ilaç döneminde de hiçbir şeyi umursamıyosun O çok hoşuma gitmişti. Biri ordan bir şey söylüyor aman sen de kendi hayatına bakı... Şimdi de öyle yapıyorum da gerçi çünkü ben 30 yaşında 50 yaşında bir insan olup da bu hatayı yapsam, evet bu gerçekten hata. Çünkü tecrübeli bi insan bildiği bir şeyi yaptığı zaman hata olur ama ben başıma ne geleceğini bilmeden... Bi de yaşım ufaktı yani. Onu yapmam... İşte herkes hata olarak nitelendiriyö ama bana göre hata değil. Babam ya da annem, dayım falan bir hata yaptığında o hata değil, bilememiş gibi oluyor ama ben o ufak yaşımda... Çünkü benim ailemde de yapılan hatalar var. Bunu büyüdükçe öğreniyosun. Konuşuluyor ailede. Onlar hata değil.(ARNİM, 24)

Her şeyi boşvermişlik seviyem arttı. Umursamazlık... şey gelmemeye başladı nasıl desem... Takmamaya başladım artık. İçine kapanma olmadı tam tersi daha çok dışı açıldım. (MAYREDER, 32)

Her bireysel ve toplumsal travma yaşamış insan gibi tecavüze maruz bırakılmış kadınlar da maruz bırakıldıkları şiddetin yarattığı tahribatın, en azından yakın çevreleri tarafından, ne kadar derin olduğunun bilinmesini istemektedir. Ancak yaşantının ortaya çıkması, kadının yaşamını daha da zorlaştırmaktadır. Saldırının yarattığı fiziksel ve ruhsal sorunlarla mücadele etmeye çalışan kadın bir de sosyal çevrenin baskısına maruz kalmaktadır. Umursamazlık ise kadının kendisini korumak için geliştirdiği bir savunma mekanizması gibi görünmektedir. İlişkilere dair umursamazlık, kadını yalnızlaştıran bir durum olabilir.

Yalnızlaşma, tecavüzün bilişsel özgünlüğü olarak görünüyor. Tecavüze maruz bırakılan kadınların kişilerarası ilişkilerdeki farklı davranış örüntülerinin nedeni, belirli düşünme ve algılama biçimleri olabilir. Kadın dünyayı güvensiz, insanları acımasız bulmaktadır. Bunu tecavüze maruz bırakıldığında, ardından suçsuz olmasına rağmen insanlar tarafından ağır bir şekilde yargılanıp damgalandığında anlamıştır. Tecavüz sonrası oluşan bu düşünce yapısının kadını ulaştırdığı nokta, minimum sosyal etkileşimle yalnız bir yaşam sürdürmedir.

Arkadaşım hiç yok. Yok arkadaşım. Artık agresifsin, güvensizsin, sinirlisin, sertsin. İnsanları uzak tuttun kendinden... Hep bu... (ARİGNÖTE, 31)

Valla bilmiyorum işte annem... Gerçi annemin de haberi yoktu. Çalışmıyodum da... Çoğunlukla evde geçiriyodum günümü. Evden çıkmıyodum. Bazen çarşıya çıkıyorum. (GOURNAY, 52)

Hiç o arkadaş ilişkileri konusunda çok ciddi sorunum var (gülerek anlatıyor). Hiçbir arkadaşımın sürekliliği olan ilişkim olmadı yani. Böyle kısa süreli ilişkilerimiz oluyo. Gerçekten bi yerde bi sıkıntı oluyo. Yani çok beni çok seven insan vardır benim de çok sevdiğim insan vardır. Ama sürekli irtibatla olma olayı ile ilgili sıkıntım var yani olmuyor. (ARENDR, 38)

Kadınlar sosyal etkileşimlerden bilinçli ya da bilinç dışı bir şekilde uzak durmuştu. Arignote çevresine güvensizlik geliştirdiği için saldırgan tavırlarıyla sertleşip kendini korumaya alarak ilişki kurmaktan kaçınırken, Gournay kendisini eve kapatarak kendisini risklerden ve çevresindeki insanların kendisine verebileceği tepkilerden korumaya çalışmıştı. Arendt ise ilişkilerini sürdürme konusunda sıkıntı yaşadığını belirtmişti. Çevresiyle etkileşimi devam ettiği halde onlarla ilişkisini belirli bir düzeyde tutmuştu. Bunun geçmişte yaşadıklarını paylaştığı arkadaşlarının kendisinin güvenini kırması ile bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Ancak risklerden kaçınmak için geliştirdiği savunma mekanizması doyurucu sosyal ilişkiler kurmasını da engellemiş görünüyordu.

Ne bileyim tek başıma yaşadım mesela. tek başıma çocuk yetiştirmeye çalıştım. (SOSİPATRA, 35)

Yani çok kötü şiddet hissettiriyodu. Hayattan kopmuş gibi yani ne biliyim. Bi de heralde arkanda kimse olmayınca tek annen olunca gitcek yerin olmayınca çok zordu ya. Anne var baba yok. Zor oluyo ya. Ben kadın konuk evine geldiğimde bi de hamileydim. Zor... (HORNEY, 24)

Sosipatra tecavüze maruz bırakıldığını ailesinin büyük kısmından gizlemiş, Horney çocuk yaşta tecavüze maruz bırakıldığı için korunma altına alınmıştı. Sosyal desteğe sahip olamamak yaşamlarını zorlaştırmış, kadınları yalnızlaştırmıştı.

İnsanlar annemden, benden kaçmaya başladı. Özellikle evli kadınlar... Sanki biz kötüydük de... Hani bizden kaçmaya başladılar. Akrabalıklarda soğukluklar oldu. Çoğu yerde evlere gittiğimizde kovulduğumuz zamanlar oldu. (GÜNDERRODE, 27)

Bana muhabbetleri saçma geliyo... Dert ettikleri şeyler... İşte tırnağım kırıldı, şuyum yok işte ne bileyim saçma yani. Çok basit şeyler gibi geliyo bana. O yüzden de iletişim kuramıyorum ve hep kendi yaşıtılarından büyüklerle anlaşmaya başladım. Mesela T... 30 yaşında. Bir tane yeni bir arkadaşım var işte buraya taşındığımızda, binadan. O kız da mesela 32 yaşında. Küçüklerle anlaşamıyorum. Onlar biraz daha mantıklı. Yani yol haritası belli, yapacakları iş belli, bi de mantıklı konuşuyorlar. İşte tek şey, içinde bi heyecan kalmamış olması. Oturaklı sakin falan oluyorsun... (ARNİM, 24)

Damgalanma, çevreye güvensizlik ve insanların ne düşündüğünü, söylediğini umursamamanın sonucu, kadının yalnızlaşması olmuştu. Toplum tarafından damgalanma kadının sosyal ortamlara girmeye çekinmesine, çevreye güvensizlik sosyal çevreyle

paylaşımların sınırlanmasıyla içe kapanmaya, umursamama ise samimiyete dayalı ilişkiler kurmaya engel görünüyordu. Günderröde, yaşadıklarını bilen akrabalarının kendisiyle ilişki kurmak istememesinden, kendisini dışlamalarından söz etmişti. Arnim'nin yaşlılarıyla iletişim kurmada güçlük çektiğine ilişkin sözleri dikkat çekiciydi. Tecavüze maruz bırakıldıktan sonra yaşamı anlamlandırma biçimi temelden değişmişti. “Benim başıma gelmez” düşünce yapısını yıkan olay, yaşamın herkes için çeşitli riskler barındırdığı farkındalığına erişirmişti Arnim'i. Bu yeni bilgiyle tepkiselliğini, ilgilerini, yaşam biçimini, değerlerini yeniden yapılandırmıştı. Kendisinin olgunlaşma olarak tanımladığı deneyimden öğrenme, onu yaşlılarının “kaygısızlığından” uzaklaştırarak yetişkinlerin gerçekliğine taşımış görünüyordu.

Tecavüzün sosyal ilişkilere saldırısı ile ilgili olarak dikkat çekici bir durum da kadınların kadınlara karşı tutumuydu. Ataerkil güç ilişkilerinin sürdürülmesine kadınların da önemli ölçüde katkısı vardı. Kadınlar eril ideoloji tarafından belirlenen yatkınlıkları içselleştirdiği için ya bu dayatmalara direnmeyi bırakarak mutlak itaatkarlara dönüşüyor ya da ataerkil düzenden aldıkları payla kendilerini cinsiyetler hiyerarşisinde diğer kadınlıklardan üstün bir yerde konumlandırma fırsatını elde etmek için hegemonik erkeklikle işbirliğine gidiyordu.

Kandiyoti (2013, s.14,15) bunu ataerkil pazarlık olarak adlandırmakta ve kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle karakterize olmuş ataerkil toplumsal yapı ile denge kurma çabası olarak tanımlamaktadır. Dohm'un aktardığı deneyim, bir kadının ortak kadınlık gerçekliğini paylaştığı başka bir kadının yoğun şiddet içeren yaşantısına nasıl yabancılaştığının, bu duruma nasıl duyarsız kalabildiğinin bir göstergesidir. Kadının “kapalı gezseydi”yi “o da hak etmiş”e bağlayan ifadesi, tecavüze maruz bırakılan kadın üzerinden güç kazanma çabası olarak okunabilir. Yani tahakküm altındaki bazı kadınlar, Bourdieu'nün söylediği gibi kendi ezilmişlikleriyle işbirliği yaparak ataerkil çıkarlara ortak olmaya çalışabiliyordu.

Tecavüzün olduğu günün sabahı kişiye haber vermek zorunda olduğumuz için orada kadına güvendik, kadını aradık. İlçe emniyete geldi ve şey dedi “E sen okula gelemiyceksin. Biz senin maaşını tam yatırdık. Ne yapsak? Yarisını iade mi etsen?” dedi ve bizim o anda yaşadığımız duygu durumunu anlatamam. Yani ayakta duramayan birini düşün, ölmek isteyen birini düşün... Ben... şöyle... süreç... dava sürecinde kadınlardan destek aldık. Erkeklerden de çok ciddi destek aldık ama her kadın bu sürece aynı desteği, tepkiyi vermiyor. Bazen öyle anlar oldu ki kadınlardan daha çok yanımızda yer almak isteyen, destek vermek isteyen, ne yapabiliriz diye çırpınan erkekleri gördük. Bu da ilginçti... Bunu şu anlamda algılayabilir miyim ben... psikolojik ya da sosyolojik kökeninde ne vardır bunun, onu bilmiyorum ama bunu pek çok kez yaşadık. İşte daha önce “kapalı gezseydi” diyen kadın da çıktı.

Bunun kıyafetle alakası yok. Yok gerçekten. Yani kadınların bunu savunmak zorunda kalması kadar aşağılayıcı bir şey yok. Hamile bir kadının “ben spor yapıyordum ama önüm kapalıydı, ya da işte öbürünün ben etek giymiştim ama üzerini poşetle örtmüştüm bacaklarımın...” Bu savunmayı yapmak zorunda kalmak çok korkunç bir şey çünkü kadın kendini savunmak zorunda kalıyor. Hem saldırıya uğruyor hem de bu toplumsal önyargıya karşı kendini savunmak zorunda kalıyor. En acısı da kendi hemcinsine karşı savunmak zorunda kalması. Belki en trajik olan. Çünkü kadınlar daha ağır yargılıyor. (DOHM, 37)

Kadınlar arasında eril şiddetin farklı formlarına maruz bırakılmaktan, benzer acılardan geçmekten kaynaklı aslında bir tür deneyim ortaklığı vardır. Bu durumda birbirlerine karşı empatik bir yaklaşım sergileyerek kadın dayanışması kurup birlikte güçlenmeleri mümkünken bazı kadınların eril iktidar yanlısı tutum ve davranışlara sahip oldukları görülmüyordu. Örneğin; yıllar boyunca eşinin şiddetine maruz bırakılmış anne, kızı erkek şiddetine maruz bırakıldığında, onu şiddet kullanarak evlilik içinde tutmaya zorlamıştı. Kadın erkek eşitliğinin olmadığı bir ülkede kendisinin de tecavüze maruz bırakılma olasılığı varken, bir abla kardeşini tecavüze maruz bırakıldığını kendisini öldürebilecek olan babasına söylemekle tehdit etmişti. Bir tecavüzcünün annesi, tecavüzün gerçekleştiğine dair her türlü tıbbi delil ortadayken kadını kendi rızası olduğu halde oğlunu şikayet etmekle suçlamıştı. Kendi oğlu kendi kızına tecavüz etmiş, hatta kızı bu tecavüzlerden birinin sonucunda bir bebek dünyaya getirmiş olan anne, kızını şikayetini geri çekmeye zorlamıştı. Sığınma evinde bir kadın, kardeşinin tecavüze maruz bırakıldığını söylediğinde sığınmaevindeki kadınların suçlamasına maruz kalmıştı: “o senden 2 yaş küçükmüş, demek ki sen de istedin!.. Bir kadın tecavüze maruz bırakılan gelinine eşi ne zaman isterse onunla ilişkiye girmesi gerektiğini, aksi halde günah işlemiş olacağını söylemişti. Yıllar boyunca babasının tecavüzüne maruz bırakılmış ve babasından bir bebek dünyaya getirmiş olan bir kadın, babasının kendisini ilişkiye zorladığını annesine defalarca anlattığı halde annesi ona inanmamış, bebeğin başkasından olduğunu söyleyerek kadını suçlamıştı. Bir arkadaşı, tecavüze maruz bırakılmış olan kadının bakire olmadığı bilgisini iş ortamında yaymış, ortamdaki diğer kadınlar da kadına bakire olup olmadığını sormuştu. Saldırıya maruz bırakıldığı öğrenildiğinde teyzesinin kızı kadına: “evli barklı adamı yoldan çıkarmışsın... Eee nasıl becerdin?” diye sormuştu. Bir kadın meslek elemanı, eşinden yoğun fiziksel ve cinsel şiddet gördüğünü bildiği bir kadını eşiyle barışması yönünde ikna etmeye çalışmıştı. Araştırma sırasında öğrendiğim bu deneyimlere ilişkin çok daha fazla bilgi verebilirim. Bununla birlikte saldırıya maruz bırakılan kadınlarla dayanışma kuran kadınlar da vardı ancak kadınlar konuyla ilgili olarak daha çok olumsuz deneyimlerini paylaştı.

Saldırıya maruz bırakılan kadınların diğer kadınlarla kurduğu ilişkilerin yanı sıra erkeklerle kurduğu ilişkilerin niteliğinde de önemli değişimler yaşanmıştı. Kadınların deneyimleri, tecavüz saldırısının kadının karşı cinsle kurduğu ilişkinin niteliğini büyük ölçüde olumsuz etkilediğini gösteriyordu. Kadınlar çoğunlukla saldırganla ilişkin olumsuz yargılarını, saldırganın hemcinsi olan diğer erkeklerle yansıtıyordu. Bunun yanı sıra, kadınlarda rastgele ilişki kurma ve baskıcı erkeklerle birlikte olma durumları gözleniyordu.

Kadınların tamamına yakını, erkekleri güvensiz bulduğunu ifade etmişti. Erkek cinsi, potansiyel tecavüzcü olarak kodlandığında güvene dayalı ilişkiler kurmak mümkün olmuyordu. İyi temas ve kötü temas arasındaki ayrım oldukça belirsizleşmişti. Sokakta torununu gezdiren büyükbabanın yaklaşımından şüphelenmeye, gülünce yanlış anlaşılma kaygısı taşımaya, yine tecavüze maruz bırakılmaktan korkmaya, erkekler tarafından kolay elde edilebilir görüldüğünü düşünmeye ilişkin ifadeler erkeklere karşı güvensizliği gösteriyordu. Ataerkil sosyal öğrenme sonucu, kadın erkekler tarafından tecavüz edilebilir ve zayıf olduğunu öğrenmişti. Saldırı sonrası açılma ve kuruluş deneyimleri de bu algıyı pekiştirmişti. Söz konusu durum, kadınların hassasiyetlerini artırmış görünüyordu. Tepkiselliklerindeki artış, sürekli olarak saldırıya açık ve savunmasız olduklarını düşünmeleriyle açıklanabilir.

Güvenmiyorum. Bundan sonra hayatına girecek insana bile güvenmiyorum. Ya daha beter çıkarsa? Bu beni dövüyodu, tecavüz ediyodu ya o daha başka işkenceler yaparsa... Nasıl kurtulucam? Çünkü çok fazla yoruldum artık kurtulmaktan. (MYİA, 25)

Çok kötü bi şey belki ama... Sokakta torununu gezdiren dedeyi bile gördüğümde aklıma farklı şeyler geliyo artık benim. (UNZER, 34)

Hiçbir şekilde güven kalmıyor. Kime merhaba diyeni şaşırtıyosun. Merhaba dersem acaba bana bu şekilde mi bakacak? Kıyafette bile insan... Şunu giymiyim ya giyersem beni böyle algılayacak korkusu var. Ya da gülersem... gülüşümden farklı bi şey algılayacak diye... Hep bi kabuğa çekiliyo sertleşiyor insan. (DARAGONA, 27)

Psikolojim bozuldu. Gelen kişilere şimdi dövcek mi diye, sokağa atcak mı acaba, bileziklerimi sobaya mı atcak, kapının önünde mi oturcam... Artık hayal kuruyorum psikoloji bozulduğu için. Gelen karşıma evlencek insan çok iyiye bile ben onu kötü görüyorum. (ARİGNÖTE, 31)

Daha sonra da kısa süreli ilişkilerim oldu ama yapamıyodum... İlişkilerimi devam ettiremiyodum. Daha rahat geliyorlardı bana erkekler, beni çok kolay gibi görüyolar gibime geliyordu. Bu beni çok üzüyodu, güvenemiyodum kimseye. (MAYREDER, 32)

Travmatik anıların sürekli olarak bilinçte kalması, kadının erkeklerle olan ilişkilerini yeniden kurmasına engel oluyordu. Olaya ilişkin tutulmuş olan duyusal kayıt, tehlike olarak kodlanmış erkeklerle temas sağlandığında ortaya çıkıyor ve kadını uyarıyordu. Bu durum kadınların erkeklerden uzaklaşmasına neden olmuştu. Arignote, erkeklere karşı duyarsızlaştığını söylemişti. Sıfır temas, kadın için koruyucu bir işlev görüyordu. Astell ise temassızlığı sağlamanın yolunu, erkekleri kendisinden uzaklaştıracak çeşitli stratejilerde bulmuştu.

Psikolojim bozuk. Ben şimdi erkeklerin hiçbirine duygu hissetmiyorum. Hiçbi şekilde bi hissim yok. biri elimi tutmaya kalksa öpse de hiçbi şey hissetmiyorum ben. 13 yıldır ayırırım mesela, 13 yıldır yuva kuramıyorum. Çünkü erkeğe karşı bi hissim yok benim artık. (ARİGNOTE, 31)

Ben kendimi çekiyorum. Ya da şöyle abla kardeş muhabbetine girmeye çalışıyorum Savunma mekanizması Bir de işte düzgün konuşmama. Hani nasıl desem... şiveli konuşurum. Genelde bizim halımız şiveli konuştuğunda hani şey der ya: aa bu da alt, cahil. Veya hani bu kadınlar da oturup konuşulmaz izlenimi yaratmaya çalışıyorum. ...Ben HPV'li olduğum için çok mutluyum. Eşim sağ olsun. Bi şey hissetmiyorum. Bildiğin siğil aslında. Ben artık dikkate almıyorum, hatta çok seviniyorum. Benimle kimse ilişkiye girmesin.(ASTELL, 24)

Erkeklerden uzak durma konusundaki temel belirleyicinin erkeklerden, yani aynı saldırıları yeniden deneyimlemekten duyulan korku olduğu görülüyordu. Erkeklerle ve tecavüze maruz bırakılmaya ilişkin korkunun, erkeklere duyulan nefreti beslediğini düşünüyorum. Kadınlar her erkeğin tecavüz edebilir olduğuna inanıyordu. Pisan ve Zetkin duydukları korku nedeniyle erkeklerden uzak durma çabalarını şöyle anlatmıştı:

Bu olayı yaşadıktan sonra bende kırılma noktası oldu. Erkeklere bakış açım; artık erkeklerden nefret ediyorum, tiksiniyorum. Onlara baktığım zaman hepsinin bana saldıracanı düşünüyordum ve halen de öyle. Halen dolmuşa bindiğim zaman ya da otobüse bindiğim zaman, birisi yanıma oturduğu zaman bana saldıracanı düşünüyorum ve bunun için hemen kaçıyorum ya da bayanların yanına oturmaya çalışıyorum. (PİSAN, 19)

İnanın ben erkeklerle göz göze gelmekten korkuyorum. Yani bunun altında başka bir şey ararlar mı? Farklı mı düşünürler? Yani o yüzden elimden geldiğince göz göze gelmemeye çalışıyorum. Konuşmam gerekiyorsa olabildiğince kısa tutuyorum. (ZETKİN, 33)

Hepsinden nefret ediyorum hepsi aynı. Bütün erkekler sadece zevk peşinde emin olun hepsinden nefret ediyorum. (ASPASİA, 27)

Görüldüğü gibi tecavüz saldırısı yalnızca toplumdaki diğer erkeklerle kurulan ilişkileri değil, kadının topluluk içindeki yaşantısını da etkiliyordu. Kadınlar sürekli olarak tecavüze maruz bırakılma korkusu ile yaşamak zorunda kalmışlardı. Onlar için evde, işte, okulda, sokakta

güvenli bir yer yoktu. Çok basit görünen anımsatıcılar bile kadın için acı verici anıların saldırısı anlamına gelebiliyordu. Saldırının en büyük anımsatıcısının diğer erkekler olduğu anlaşıyordu.

Araştırmaya katılan kadınların bazıları saldırı sonrasında erkeklerden uzak durma yönünde kaçınmacı bir savunma mekanizması geliştirmişti. Bazıları ise tecavüzdeki gücün kullanımına benzer olarak, erkeklerle kurdukları ilişkilerde ataerkil güçten pay alarak erkeklik değerini aşağılama yoluyla güç elde etmeye çalışmıştı. Erkeklerle rızaya dayalı, sınırlarını kendilerinin belirlediği ilişkiler kurmuşlar; bu sayede tecavüzle kaybettikleri kontrol duygusunu onarmaya çalışmışlardı. Diğer yandan erkeklerle rastgele ilişki kurmak, tecavüz edilebilir beden algısını doğrulamanın da bir yolu olarak görülüyordu. Bu iki çelişik durum, kadınların travmatik deneyimlerinin karmaşıklığını göz önüne sermekteydi.

Ben, akıl oyunları oynadım çok oynadım yani öyle böyle değil. Gece mekanlara gittiğimde falan... Şimdi bi tane adam bana şey demişti 'kendimi Türk filmlerindeki kadınlar gibi hissettim, resmen bana tecavüz ettin, yatakta bırakıp gittin' diye. Böyle hani iyi hissettirmişti. Yani yapmak istediğim şey o değildi ama onun öyle bi şey hissetmiş olmasını mesela şimdi bile gururla anlatabiliyorum yani halbuki iyi bir şey değil ... 'sen hayatımda olabilecek değil, yatağımda olabilecek bir kadın' dediğinde ben o tezi doğrulamak için hep içmeye gidiyordum veya hep birilerinin yatağına gidiyordum gerçekten. işte o zaman, alkol almadan, uyuşturucu almadan birisine karşı bir şey hissetmiyorsanız olmuyor yani cinsellik ve uzun bir süre ben hep öyle hani sarhoş sarhoş birileriyle takıldım. Ki kaç tane adamla yattığımı bilmiyorum ama bir erkeğin yattığı yani en çapkın bir erkeğin yatabileceği kadın sayısından fazla adamla yatmışımdır yani. Çoğunu da hatırlamıyorum. Hepsi şeydi, böyle iiiii uyuşturucu almak- yani uyuşturucunun sonunda olan bi şeydi hani uyuşturucunun en son uyuş- şey - içilir, uyuşturucu atılır, dansedilir, sevişilir gibi bi şeydi. Öyle oluyordu niye öyleyse bilmiyorum. (ARENDET, 38)

Boşvermişlik vardı. Kimseyi kafama takmıyodum yaşamıma bakıyodum. Eğlenmeye çalışıyodum. Kafama taksaydım mutlu olamazdım. Daha sonra da kısa süreli ilişkilerim oldu ama yapamıyodum... İlişkilerimi devam ettiremiyodum. (MAYREDER, 32)

Arendt ve Mayreder olay sonrasında erkeklerle romantik ilişki kurduklarını ancak bunlara herhangi bir anlam yüklemediklerini belirtmişti. Arendt'in birlikte olduğu adamı yatakta bırakıp gitmesinin kendisini güçlü hissettirmesi; saldırganın tecavüz sırasında duyduğu güçlülük hissinin bir benzeri gibi görünüyordu. Bu kez kontrol kadının elindeydi. İtaatkâr olan, erkekti. Kadınlık habitusunu altüst etmeye yönelik bu çaba, eril tahakküme bir meydan okumaydı.

Eril tahakküme meydan okuyan kadınların yanı sıra eril iktidar karşısında itaatkârlığı içselleştirmiş kadınlar da vardı. Bu kadınlar için şiddet, yaşamın doğal bir parçası haline

gelmişti. Kurdukları yeni ilişkiler de bu yatkınlıklarla bezendiğinde, tahakküm ilişkileri istikrar kazanmıştı.

O çok kıskançtı... En ufak bi şüphesinde bununla da yattın mı şununla da yattın mı diye kavga çıkarıyordu. Sonradan pişman oluyodu özür diliyordu. Binbir türlü romantiklik yapıyodu affediyodum ama sonra tekrar aynı şeyleri yapıyodu. Bana inanmıyodu. İlişkimiz 3 yıl devam etti ama sürekli sallantıdaydık ayrıl barış ayrıl barış. (MAYREDER, 32)

Bildiğin gibi değil, çok yaşadık. 3 evlilik yaptım. Aslında kolay değil 3 evlilik ama... İlk evliliğimde de çok yaşadım. Benim daha gücüm var. Ayakta duruyom yine. Kolay değil 3 evlilik.(KATHARINA, 33)

Mayreder kendisine saldırıda bulunan erkek arkadaşından ayrıldıktan sonra, yine kendini baskıcı bir ilişki içerisinde bulmuştu. Katharina üç evliliğinde de yoğun fiziksel şiddete, iki evliliğinde ise tekrarlayan tecavüzlere maruz bırakılmıştı. Kadınlar için şiddet, öğrenilmiş çaresizlikle her ilişkide yeniden üretilen bir davranış haline gelmişti.

Sonuç olarak; saldırı sonrasında kadının çevresindeki erkekler ve kadınlarla kurduğu sosyal ilişkinin niteliği genel olarak olumsuz yönde değişmişti. Tecavüz yalnızca kadının benliğine saldırmıyor aynı zamanda kişilerarası ilişkilerine de saldırıyordu. Bu saldırının kamusal bir yönü de vardı ki bu da tecavüz sonrası kadınların gereksinimlerine yönelik hizmet sunmayarak ya da ataerkiyi pekiştirici nitelikte hizmet sunarak kadının ikinci kez tecavüze maruz bırakılmasına neden olan kamusal tecavüzdü. Bir sonraki bölümde, kadınların sosyal hizmetlerden yararlanma sürecinde maruz bırakıldığı kamusal tecavüze ilişkin deneyimleri anlamaya çalıştım.

4.2.3. Ataerkiyi Dönüştüren Hizmet Sunumuna Karşı Ataerkiyi Pekiştiren

Hizmet Sunumu

Bu anatema; kadınların korunma, barınma, ruhsal ve bedensel iyileşme, adalet vb. gereksinimlerinin güvenlik, sosyal hizmetler ve yargı sistemi içinde nasıl karşılandığını ortaya koymakta, kadınların söz konusu sistemlere ilişkin deneyimlerini aydınlatmaktadır. Deneyimlerin sesi, tecavüze maruz bırakılan kadınlara sunulan hizmetlerin gereksinimleri yeterli ölçüde karşılamadığını gösteriyordu. Aşağıda ele aldığım şikayetten vazgeçirmeye çalışma, taciz etme, inandırıcılığı sorgulama, tecavüz bulgularını toplamama, yargılayıcı davranma, kadını koruyamama, suçu cezasız bırakma, kadının güvenliğini tehlikeye atma vb.

durumlar kadının hak temelli olarak talep ettiği hizmetlerden yararlanamamasına neden oluyordu. Zor yaşam deneyimlerinden geçmiş kadınlar için başta korunma, barınma, psiko-sosyal destek olmak üzere tüm gereksinimlerini karşılayabilecekleri kamu hizmetlerine erişim özellikle önemliydi. Çünkü tecavüz maruziyeti, kişisel ve sosyal anlamda kadınları oldukça olumsuz etkileyebiliyordu. Ancak araştırmaya katılan çoğu kadının bu sistemlere ilişkin deneyimi; zararın gerektiği gibi tazmin edilemediğini, hatta ihmal ve istismarlarla kadınların durumunun daha da kötüleşebildiğini gösteriyordu. Hizmet sistemlerinin iyileştirilmesi gereğini ortaya koyan deneyimlerin yanı sıra, kadınlar hizmetlere ve hizmet sunanlara ilişkin olarak olumlu deneyimlerini de paylaşmıştı. Güvenlik, sağlık, sığınma evi ve yargı sürecine ilişkin kadınların olumlu-olumsuz deneyimlerini bu ana tema altında ele aldım.

Toplumsal sessizlik sözleşmesi; erkek merkezli bilinç tarafından yapılandırılan habitusların sabit hale gelmesine, daha doğrusu, sabit bir biçimde yeniden inşa edilmesine katkıda bulunuyordu. Yani tecavüze maruz bırakılan kadınlar, kadın bedeni üzerinden iktidarını kuran ve güçlendiren ataerkil erkeklikler, ataerkil bilinçdışının yeniden üreticisi olan toplum ve kadının insan haklarının ihlalini görmezden gelerek ikinci, üçüncü kez tecavüze maruz bırakan sosyal kurumlar, sözleşmeye büyük ölçüde bağlı kalarak, üst belirlenime göre inşa edilmiş habitusları sürekli kılıyordu. Ancak baskı, direnişi de beraberinde getirir. Tecavüz ve tecavüzle bağlantılı yaşam deneyimlerini paylaşan kadınlar, suskunluk sözleşmesini bozarak direnişin çarpıcı bir örneğini sunmuştur.

4.2.3.1. Şikâyet Deneyimleri

Güvenlik birimleri, araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi, tecavüze ya da farklı türde şiddete maruz bırakıldıklarında kadınların başvuruda bulunduğu ilk yardım merkezleriydi. Tecavüz sonrasında kadın yaşadığı şokun etkisi, saldırgan tarafından ele geçirilme-öldürülme korkusu, fiziksel ağrıları, zihinsel dezorganizasyon durumu vb. ile ruhsal ve bedensel bakımdan örselenmiş, terörize olmuş olabiliyordu. Bu nedenle kadınla karşılaşan ilk meslek elemanlarının (araştırmaya göre, yardım başvurusu emniyete yapıldığı için polislerin) kadının özel durumuna hassasiyetle yaklaşması önemliydi. Ancak kadınların deneyimleri, çoğu zaman bunun aksine kadınlara uygunsuz şekilde müdahale edildiğini gösteriyordu. Bu

bölümde öncelikle şikayete/şikayet etmemeye karar verme durumunu ele aldım, ardından kadınların şikayet sürecine ilişkin deneyimlerini anlamaya çalıştım.

4.2.3.1.1. Açığa Çıkarsan Rezillik, Üstünü Örtsen Azap

Tecavüzü şikayet etme kararını vermek, ataerkil değerler sisteminin toplumsal yaşamın belirleyicisi olduğu bir ülkede kadınlar için özellikle zordu. Kadınların daha önce söz ettikleri gibi utanç duyma, suçlu hissetme, damgalanma ve öldürülme korkusu, kendisine inanılmayacağı endişesi, çocukları ile ilgili kaygılar vb. onları saldırıya ilişkin bildirimde bulunmaktan alıkoymuyordu. Babasının baskı ve kontrolü altında yaşayan ve yaşadıklarını anlattığı annesi tarafından yalnız bırakılan Günderröde, endişelerini şöyle aktarmıştı:

Etmedim neden biliyo musun? Çünkü benim arkamda kimse yoktu. Babamdan amcamdan hep takipliydim. Onlar... yani nasıl diyim... Doğuluyuz ya... hani... yani... Verecekleri tepkiyi de ben kestiremedim. Onlara da zarar gelsin istemedim. Hep susmayı tercih ettim. Ama tüm yaşadıklarımı annemle paylaştım. Annem de her seferinde beni geri adımda bıraktı.(GUNDERRODE, 27)

Genç kadın bir yandan yaşadığı olayların olumsuz etkileriyle yalnız bir şekilde başetmeye çalışırken diğer yandan da öldürülme ya da aile üyelerinin katil olmasına sebep olma kaygısı yaşıyordu. Benzer olarak Hypatia da kendisini ve çocuklarını öldürebileceği düşüncesiyle kendisine saldırılarda bulunmuş olan eski eşi hakkında şikayette bulunmamıştı.

Yok, kendini vurduğunda da zaten şikayetçi olmadım olsaydım o zaman olurdum, olmadım. Çenesinden vurdu, burdan vurdu. Hani böyle tam, direkt dağılmıştı. Eski silahtı ya uzun çok uzundu. Kayma yapmış herhalde. Uzun yanına kaydı, hani son anda kurtuldu. Hani dedi 'benden şikayetçi olup, bırakıp gidersen işte o şeyle bırakmam' dedi. (HYPATIA, 43)

Şikayete karar vermede kadınların farklı motivasyonları olduğu gözleniyordu. Dohm'un arkadaşı bu olay başkalarının başına da gelmesin diye şikayetçi olmuştu. Çünkü kendisine saldırıda bulunan kişinin, bilindiği kadarıyla bundan başka 2 cinsel saldırısı daha vardı. Dohm'un arkadaşı, şikayette bulunarak buna bir son vermek istemişti.

Şey dedi "ben evime gitmek istiyorum. Yani... evime gitmek, ya uyumak ya ölmek istiyorum" dedi. Tam çıkarken şey dedim, "yani peki bu adam başka birine aynı şeyi yaparsa ne olacak? Yani burdan gidersek?" dedim, bu yüzden şikayetçi oldu. Yani kendisi için şikayetçi olmadı.. (DOHM, 37)

Arnim ve Hildegard'ın şikayetçi olmasını sağlayan, yakınlarının desteği idi. Arnim'in arkadaşları ona bu konuda açıkça destek olurken, Hildegard'ın kardeşi onu korumak adına polislerle görüşmesini sağlayacak bir yol bulmuştu. Görünen o ki, destekleyen birilerinin varlığı, bu sürecin zorlu yanlarıyla yüzleşmeyi kolaylaştırıyordu.

Arkadaşlarım şey... Onlar da çok yardımcı oldular. İşte... Arnim biz seni çok seviyoruz falan... Böyle bi şey yaşamayı asla istemeyiz diye... Ondan sonra... Biz sana her konuda destek oluruz dediler. Benim de zaten burama kadar gelmişti... Yaşadığım şeyle. Ben şey dedim... Bu yerden nasıl kalkıcam? Çünkü beni ranzaya uzandırdılar. Ben düz de yatamıyodum. Nasıl yatmışım? Yan yatmışım sanırım. Çünkü bacaklarımı hiçbi şekilde kapatamıyodum. Bi de sürekli kanıyodum. Kızlara ben burdan nasıl kalkıcam falan dedim. Onlar yardım etti bana. Ondan sonra beni banyoya götürdüler. İşte... Üstümü falan yıkadılar. O kanı falan onlar da gördü. Hatta ilk doktora gidelim diye konuştuk işte krem mrem sürdüler her tarafıma mordu ya... Oraya) ondan sonra... Bir ya da iki saat sonra çıktık, hemen çıktık. (ARNİM, 24)

Abla konuşacaklarım var senle dedi. Ne oldu dedim. Gel dedi okulda toplantı var. Hoca bekliyo dedi. İnandım, gittim. Polisler varmış, kandırmış beni. Polis gelmiş. Anlattım böyle böyle dedim hem oğlana yaptırıyor hem bana. Utandım polis adamlardan. Anlattıklarımı duymuşlar. İyi götürelim dediler. Üst baş almam lazım dedim. Götürdüler. Hep böyle çıplak resimlermi çekmiş amcam. Göndermeyelim dedi polis. Kadına şiddete gönderelim seni dedi. Tutuklansın dedim ben de. Uzak dursun benden dedim. Şu anda polis gözaltına aldı. 3 ay uzak verdiler bana amcamdan. (HILDEGARD, 30)

eve gittim ama evde böyle hani hiçbi yerim tutmuyo... hiçbi şekilde. Ondan sonra ağlıyom sürekli. Ailem ne oldu dedi. dedim başıma böyle bi iş geldi dedim. Ondan sonra da ailem beni aldı, çocuk şube karakoluna götürdü. Orda da o şahıs 2 gün kaçmış yakalamışlar. Ondan sonra da o şahısı getirmişler, demişler tek siz mi tecavüz ettiniz başkası mı? tek ben yaptım demiş. (ARİGNÖTE, 31)

Bender gibi kendisini destekleyen birine sahip olmadığında, kadınların şikayette bulunması pek mümkün görünmüyordu. Bender şikayetçi olmak istediğinde, eşi “rezil etme beni. Kendi ayağınla cehennem ol git, boşanalım,, demişti.

Evlilik içi tecavüzlerde şikayete karar verme, şiddetin boyutunun değişmesiyle ilgili görünüyordu. Ölüm tehditleri ve öldürme girişimleri, Kühn ve Varnhagen'in deneyimlerinde de görülebileceği gibi, kadınların harekete geçmesinde oldukça etkiliydi.

... bundan ayrılma döneminde çok şikayetçi oldum aslında, savcılık işte şey emniyet genel müdürlüğüne kadar çıktık falan filan bişiyler. Ama çok yaptırımı olmadı. Annemlere gittiğimde, yani artık evi terk edip, dayaktan dolayı. Eui işte hem tehdit ediyordu açık açık 'öldürürüm' en büyük şeyi aslında 'seni sakat bırakıcam, eui işte oğlunu öldürürüm, anneni, babanı herkesi öldürürüm ve sen bu şekilde yaşıycaksın' gibi bi tehditte bulunuyodu. bi de artık mesela eve, evin kapısında yatmaya kalkmıştı falan filan o işte sabah namazına giden bi dede vardı o bulmuş.

Hani sabahın köründe, o bulmasa kapı tutuşcakmış gerçekten falan o tip şeyler olmaya başlayınca başladık hani kanuni yollardan bişeyler olmasını istedik ama olmadı maalesef. (KUHN, 52)

Beş yıl içinde iki kere tekme tokat öldüresiye dövmüştü, iki kez de boğarak öldürmeye çalıştı. İkincisinde ben artık karakola şikayet ettim, sığınmaevine gittim. (VARNHAGEN, 39)

Kühn de Varnhagen da ilişkilerinde uzun süre şiddete maruz bırakılmış, ancak yaşadıkları ne kadar onur kırıcı ve acı verici olursa olsun onları yaşam-ölüm sınırına taşıyana kadar bunu ortaya çıkarmayı tercih etmemişlerdi. Her iki kadınla yapılan görüşmelerde de şiddet döngüsünün evrelerini gözlemleyebilmek mümkündü. Her şiddet olayını bir balayı evresi izlemişti. Saldırganlar kendi kontrol güçlerinin sınırlarını denercesine kadınları ölümün kıyısına getirip geri döndürmüştü. Yalnızca ruhsal ve bedensel bütünlüklerinin değil, aynı zamanda yaşamlarının da tehdit altında olduğunu fark eden kadınlar, sonunda şikayetçi olmaya karar vermişti. Burada dikkat çekici bir başka durum olan erkeğin kadını ölüme kadar yaklaştırıp sonra onu bağışlaması,eril kontrol arzusunu gösteriyordu. Saldırgan hem kendi gücünün sınırlarını deniyordu, hem de kadına göz dağı vererek olası başkaldırıları önlemeye çalışıyordu.

Kadınların suç bildiriminde bulundukları sıradaki ruhsal ve fiziksel durumları göz önünde bulundurulduğunda, kadının yakın çevresindeki insanların ve şikayeti yaptığı birimdeki meslek elemanlarının destekleyici tutumu çok önemliydi.

4.2.3.1.2. Destekleyici Güvenlik Güçleri “*Senin karınsa devletin de vatandaşı*”

Şikayet hakkını kullanmak üzere başvuruda bulunan kadınların bir kısmı; polislerin ilgili, anlayışlı ve güçlendirici tutumları sayesinde şikayet sırasında kendilerini güvende hissettiklerini belirtmişti. Zetkin, tecavüz ve diğer tür şiddet maruziyetleriyle örülü yaşantısından kurtulabilme umudunun nasıl doğduğunu şöyle anlatıyordu:

Polis dedi ki “senin karınsa devletin de vatandaşı.” Bunu dediği an bende aslında ışıklar yandı çünkü arkamda devlet vardı, onu hissettim. Dolayısıyla, hani kurtulabilirdim. Bir ümit oldu bana. Direkt hani kimse bir şey söylemedi. Duymuştum, daha önceden bilgim vardı. Kendim sığınma evinde kalmak istedim. (ZETKİN, 33)

Polise ilişkin önyargıların olduğu bir bölgede yaşayan Daragona ise polisin destekleyici ve güçlendirici tutumu karşısında uğradığı şaşkınlığı ve hissettiği memnuniyeti şu sözlerle dile getirmişti:

Ben X şehirliyim zaten. Oranın polisi uzaktan bakınca çok kötü görünüyo ama olmadık derecede iyiler. Hiç böyle beklemiyodum. Çok polise gidip şikayet eden bir insan değilim ben. Bizim ora Güneydoğu olduğu için polisten çekinme korkma. Polis böyle kötü olarak görülüyö. Ama ben polise başvurduğumda gördüğüm ilgi, alaka çok hoştu. Size özgüveninizi daha doğrusu veriyolar. Yapabilirsin gibisinden başvurduğumuz zaman. Yapabilirsin, edebilirsin, senin gibi kadınlar çok dediler. Yardımcı oldular. Ben ordaki polise hayran kaldım. (DARAGONA, 27)

Kadın polis Y Hanım... o gün çok kötü bir gündü. bana beni istediğin zaman arayabilirsin dedi. İlk kabule gittiğinde mutlaka bana ulaş dedi. Bayan polis çok iyi ilgilendi. (VARNHAGEN, 39)

Tecavüz ve maruz kalınan diğer şiddet davranışları ile ilgili konuşmak kadınlar için oldukça zorlayıcıydı. Görüşmeler sırasında saldırı olayını ilk kez araştırmacıya anlattıklarını söyleyen kadınların sayısının çokluğu, bunu kanıtlıyordu. Durum böyleyken, hala saldırının etkisi altındaki bir kadının saldırganın cinsiyetinden olan bir görevliye yaşadıklarını anlatması daha zor görünüyordu. Varnhagen, görüştüğü polis memurunun bir kadın olduğunu özellikle vurgulamıştı. Bunun etkisiyle görüşmenin daha rahat geçtiği düşünüyorum. Bir kadın ve erkeğin cinsellik hakkında konuşması dahi tabu olarak görünürken tecavüzün ayrıntılarına ilişkin bilgi vermek; utanma, suçluluk duyma, kendisine inanılmayacağını düşünme gibi eril iktidar tarafından sembolik olarak kadının zihnine işlenmiş nedenlerden dolayı pek mümkün görünmüyordu. Nitekim polis merkezlerine yapılan şikayetlerin büyük kısmı tecavüzü değil, fiziksel şiddeti içeriyordu. Tecavüzü şikayet eden kadınlar, daha çok tanımadığı birinin saldırısına maruz bırakılmış kadınlardı.

...bayağı sordular avukat falan da çağırdılar zaten hemen hani şikayetin ne tür şikayetlerin falanvar diye söylemedim söyleyemedim. (HYPATİA, 43)

Nt. Söylemedim ya. Hani o diyorum ya canımı kurtardım ancak çoğu şeyi anlatmadım ben polise. Bi de dayak yemiştım kafam yerinde değildi. Ha-hani dedim ya paketleri başımda patlatmıştı. Sadece böyle bi yer olsun da uzanıyım diyordum. (ASPASİA, 27)

Hayır, sadece olayı anlattım. Yani nasıl dövdüyse onu anlattım. (MYİA, 25)

İşte beni korkuttu diye söyleyemedim. Dayah atmayı anlattım, cinseli anlatmadım. Kocamdan korktum. Çünkü biz aynı mahallede oturduğumuz için abimi öldürebilir. 1.de zaten yeteri kadar dayah yedim. (KATHARİNA, 33)

Eşleri tarafından tecavüze maruz bırakılan kadınlar, yukarıda dile getirmiş oldukları gibi maruz bırakıldıkları tecavüzü içeren cinsel şiddeti şikayet etmemişti. Bunda utanç duymanın ve saldırganın ailelerine zarar verebilecek olması korkusunun etkili olduğunu düşünüyorum. Kimi polisler, kadınlara kaygılarını ortadan kaldıracak şekilde davranarak şikayetçi olmaları konusunda onları cesaretlendirmişti.

Polisler çok iyi davrandı. Ben ben ilk önce polisler beni geldi aldı ya kadının bahçesinden ama ben ne haldeydim, polisler beni aldı. Ben direk dedim şey dedim 'nolur' dedim 'beni kadın sığınma evine götürün' 'abla' dedi 'sakin ol' dedi 'bi önce karakola gidelim, ifadeni' Ben o kadar korkmuşum ki eşimden o kaddar korkmuşum-ona eşim de demek istemiyorum da O kadar korkmuşum ki ondan, dedim 'şikayetçi değilim ben ondan'. 'Ben' dedim 'şikayetçi değilim'. 'Abla' dedi, işte orda bikomse-bir Ali komser vardı. 'Abla' dedi 'onun yaptıkları onun yanına kar mı kalsın? Sen nasıl şikayetçi olmazsın' dedi 'Ablacım' dedi 'sen şikayetini de yap' dedi 'Seni o eve götüreceğiz dedi boşanma davanı da aç bak' dedi 'devlet sana Her türlü desteği de sağlar' valla bana baya destek ama çocuklarım, çocuklarım diye ağlıyordum ben. Dedi 'merak etme gidip çocuklarını da alacayız' işte onu ifadeye aldılar eşimi o arada biz gidip çocukları aldık. Çok yardımcı oldular gerçekten. Ama burdaki polis öyle değil. Burdaki polis çok kötüydü. M... 'yi baya ağlattı. (ASPASIA, 27)

Aspasia'in ifadeleri ve diğer kadınlarınların aktardığı uygunsuz müdahale deneyimleri polislerin tutumunun, bulunulan polis merkezine ve polisten polise değişebildiğini gösteriyordu. Aspasia, şikayette bulunduğu merkezde anlayışla karşılanıp yardım görmüşken, sığınmaevine yerleşmek üzere gittiği başka bir ilde polisin kendisine ve çocuklarına karşı incitici muamelesiyle karşılaşmıştı.

4.2.3.1.3. Güvenlik Güçlerinin Kadına Karşı Uygunsuz Yaklaşımları

Destekleyici bir yaklaşımla kadınlara yardım eden polis memurlarının yanı sıra istismar edici davranışlarda bulunan polis memurları da olmuştu. Bu davranışlar şikayetten vazgeçirmeye çalışma, yargılayıcı sözler söyleme, kadının durumuyla-tecavüze maruz bırakılmayla alay etme, kadını suçlama, kadına cinsel istismarda bulunma gibi çeşitli tutum ve davranışları kapsıyordu. Güven algısı tahrip olmuş kadın için korunma gereksinimiyle başvurduğu güvenlik güçlerinin empatiden yoksun, istismar edici tavrının kadının çaresizlik, korku, umutsuzluk gibi olumsuz duygularını güçlendirdiği ve sorunu kadın açısından çözümsüzleştirdiğini düşünüyorum.

Kadınların olumsuz şikâyet deneyimlerine bakıldığında, kadınların başvurdukları polis merkezinde ikna, korkutma ve baskı yoluyla şikayetten vazgeçirilmeye çalışıldığı

görülyordu. Bu durum, TCK 257 Maddesi gereğince görevi kötüye kullanma suçu olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu suç aşğıdaki deneyimlerde görülebileceğı gibi hem kasten hem mağduriyete sebep olarak hem de belirli kişi/kurumların çıkarı için haksız menfaat sağlanarak gerçekleştirilmiştir.

...bu olaydan dolayı aradılar beni. Ankara'da bir, yine böyle bir olay olmuş. Ankara gibi... Türkiye'nin başkenti. Güya yargıya ulaşması en kolay, emniyet güçlerine ulaşması en kolay şehrinde. Emniyete gitmişler, demişler ki "şimdi kız çok küçük... Aile olarak çok yıpranırsınız, kızınızın adı çıkar. Biz elimizden geleni yapalım ama bu kızın hayatına yazık. Çocuğunuza kıymış olacaksınız bir daha düşünün" demişler. Düşünün! Bunu emniyet güçleri söylüyor ve diyor ki "o kadar güzel bir dille söylediler ki dedik ki diyor bizim çocuğumuzu düşünüyorlar bundan ötesi var mı şikâyetçi olmadık. (DOHM, 37)

Dohm'un aktardıkları, polis memurlarının ailenin yaşadığı endişe ve kararsızlık halinden yararlanarak tecavüzün üstünü örttüğünü gösteriyordu. Suçun üstünü örten kişiler, suçu önlemek ve suçlunun yargılanmasını sağlamakla sorumlu kişilerdi. Hak koruyucusu olması gereken kişiler hak ihlallerine neden olmakta, böylece suçu teşvik etmekteydiler. Saldırıya maruz bırakıldığı tecavüz bulgularıyla ispatlanan Calkins, polislerin kendisini şikâyetinden nasıl vazgeçirmeye çalıştığını şu şekilde anlatıyordu:

Tecavüz olayının şeyleri ortaya çıktığında ne diyolar işte ona 'bulguları'. Onlar ortaya çıktığı halde polislerin işte 'şikâyet etme, bulunamazlar' gibi konuşmaları... Ya işte ailemi işte... Zorla beni evlendirmek istediğinde polise gidip şikâyet bulundum o kadar. O zaman polis... İnanmadı, beni tekrar aileme götürmek istedi. Yurtla ilgili korkuttu sürekli işte. 'Suratınıza şey dökerler, kolanya dökerler, yakarlar, işte sizi kapıya atarlar' felan ve benim bir tane kız arkadaşım vardı, onu da ailesi evlendirmek istiyordu ve dersleri çok iyiydi okul 1.siydi hatta. Onu da evlenmek- evlendirmek istiyordu, ailesi. O da karakola gitti. Karakolda polisler yine ona aynı şeyi söylemiş. Korkusundan eve dönmüş ve o adamla evlendi, okul hayatını bitirdi yani. En iyi yerin ailelerin- aile olduğunu düşünüyorlar ama ki öyle ama bazı nedenler bunu siliyo bence. Yani ben o gün aileme dönseydim, 30-35 yaşında bi adamla evlencektim. Ne olcaktı sonrası yani? (CALKINS, 18)

Sonra karakola gidiyosun ya, gece 4-5 gibi karakola gittik biz. Ondan sonra orda da tam böyle şey yazılacak, ifade verilecek... bi tane polis geldi işte dedi ki "su getireyim mi kızım." Falan dedi. Orta yaşlı, sakallı... hiç unutmuyorum. Ben dedim teşekkür ederim. Yazan dedi ki "abi bölme bi dakika tam şey yerine geldim ne olduğunu anlamaya çalışıyorum falan... O adam "Allah rızası için susucaksın, mükâfatını ahirette alacaksın" dedi. Ben nasıl... ya ben o anda işte kafan duruyo... çok üzülüyorsunuz...(ASTELL, 24)

Cemaat yurdunda kalan Astell, yurda alınmasını sağlayan bir aile dostunun saldırısına maruz bırakıldığında saldırgandan şikâyetçi olmuş, şikâyetini geri çekmesi konusundaki cemaattin ve bir polis memurunun baskısına direnmişti. Söz konusu polis, tecavüz olayının gizli

tutulmasını bir değer olarak göstererek, karşılığında ilahi ödüllendirilme vaat ederek kadının dini inancını istismar etmişti. Erkek polis; ödüllendiren, cezalandıran, doğru yola sokan, koruyan, yöneten imajı ile saldırganla çok benzer özellikler taşıyordu.

Yalvarıyosun! Polis diyo ki “bi kere daha düşün. İşte iyi bir adama benziyo.” Herkes iyi! Ben de Meleğim. Niye o zaman beni dövüyo? Bana orospu diyo, duyuyorsun ve bana diyosun ki düşün! (ASTELL, 24)

İkinci kez, eşinin cinsel saldırılarına maruz bırakılan Astell, şikâyet için polis merkezine gittiğinde polisler tarafından kararından caydırılmaya çalışılmıştı. Polisler kadının yaşadığı acıları görmezden gelerek hemcinslerinin yani erkek iktidarının yararına hareket edip suçu görmezden gelmişlerdi. Bu zihniyet kadına yönelik erkek şiddetini, aile içinde yaşanması normal bir olay olarak görüyordu. “Erkektir döver de sever de” anlayışı erkeklik habitusuna işlenmişti, sembolik ve fiili yollarla kadınlara kabul ettirilmeye çalışılıyordu.

Liberal teorinin iddiasının aksine devlet; sosyo-politik gerçeklikten bağımsız, tarafsız bir düzenleyici değildir. Aslında, kendisine bağlı olan topluluk ve kurumların da desteğiyle birlikte egemen ideolojinin sürdürülebilirliğinin garantörü konumundadır. Denetleme, kontrol altında tutma ve cezalandırma sorumluluklarını çeşitli kurumlar aracılığıyla gerçekleştirir. Bunlardan biri de toplumun güvenliğini korumakla görevlendirdiği güvenlik güçleridir. Savunma, saldırma ve kontrol altına alma, yani biyolojik belirlenimin kendilerine bahsettiği gücü kullanma, cinsiyetlendirilmiş olan bu kurumun üyeleri için doğaldır. Şiddet eylemleri gerekçelendirilmeksizin normal kabul edilir. Çünkü ataerkil ideolojinin baskı, kontrol ve şiddet yetkisi ile donatılmış eril güvenlik güçlerinin konumu, eril iktidarın da olduğu gibi sorgulanamaz bir niteliğe sahiptir. Erkek olmanın gereği olan dayanıklılık, duyguları bastırma, gözüpeklik polislik/askerlikte form bulmaktadır. Katı bir hiyerarşinin hüküm sürdüğü sistem içinde ezilen kişi, güç basamaklarında yükseldikçe kendisinden aşağı konumda olanlar üzerinde gücüyle orantılı olarak baskı uygulamaya başlamaktadır. Bu baskının yönü kimi zaman suç davranışının mağduru olan kadına dönebilmektedir. Tecavüze ve yoğun fiziksel, psikolojik şiddete maruz bırakılmış olması nedeniyle güvenlik algısı zedelenmiş olan kadının, güvenliğini korumakla sorumlu kamu görevlileri tarafından istismar edilmesinin kadınların travmalarını derinleştirdiği, korku ve çaresizlik duygularını şiddetlendirerek kadının hayatta kalma güdülerini ve içsel gücünü körelttiğini düşünüyorum. Kadınların deneyimlerine bakıldığında; polis tarafından inanılmama, cinsel birleşmeye (saldırıya değil) istekli olma ya da bundan maddi çıkar elde etme gibi ithamlara maruz kalma, ifade alınırken kadının içinde bulunduğu duruma uygun bir hassasiyet

göstermeme, kadının durumu ile alay etme vb. durumlar yaygın olarak yaşanıyordu. Calkins ve Arnim, polislerin kendilerine nasıl ithamlarda bulunduğunu ve bunun kendilerine nasıl hissettirdiğini şöyle aktarmıştı:

İnanmadılar. İnanmamaları zaten çok kötü bir durumdu. Hani kendimi aciz gibi hissettim. Hani ben tecavüze uğradığımı söyledim onlar bana ‘kendini parayla mı sattın?’ gibisinden cümleler kullandılar. (CALKİNS, 18)

Ben bir şey anlatıyorum ya ama bak sen böyle söylersen bu kanıt değil, yani sen de istemişsin. Adam şey yaptı “daha detaylı anlat, sen mi gittin o mu geldi yoksa öyle mi oldu böyle mi oldu...” İşte bayağı sormuşlardı. Ben de işte ayrıntısına kadar... Şimdi bende... o an şey olmuyo insan... işte söylemlerine dikkat edemiyo. Çünkü ben o an şoktaymışım. Şimdi şimdi anlıyorum... Onlar mahkemede delil olarak kullanıldı. Bir de karşı taraf seni yargıladığı zaman... Polisler bana onu yaptı. Sen şey oluyorsun, ben acaba ne bileyim çok kötü bir şey mi yaptım? Ya da işte sana şey ile bakıyorlar... Hani bu para karşılığı ilişkiye giren kadınlar var ya, onlar gibi... Yani seks işçileri gibi bakıyorlar. diyo ki senin rızan vardı. Peki, bu ilişkiye girdiğin zaman herhangi bir para, işte ne bileyim senet bir şey alıyor muydun falan diye söylüyorlar. Ben diyorum ki hayır. Ben ondan bahsetmiyorum çok farklı bir şeyden bahsediyorum ama onlar farklı bir damga yapıştırmak istiyö. (ARNİM, 24)

Maruz bırakıldığı saldırının travması henüz çok tazeyken polise başvurmuş olan Arnim, polislerin kendisinin de bunda rızası olduğuna dair sözlerinin gerçekliğini sorgulamıştı. Bu kadının kendisini suçlamasına neden olmuştu. Bu durum “**gaslighting**” (kişinin kendisinden şüphe etmesini sağlamak) denilen kavrama işaret etmektedir. Kadın bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde manipüle edilmiş, kendinden şüphe etmesi ve kendini suçlamasına neden olunmuştu. Arnim şikayetçi olmak üzere gittiği polis merkezinde psikolojik şiddete maruz bırakılmıştı. Ayrıca, baskı altında verdiği ifadesi mahkemede aleyhinde kullanılmıştı. Tecavüze ilişkin tüm bulgular sabitken, saldırgan serbest bırakılmıştı.

Yukarıdaki durumların tamamını da kapsayacak biçimde, polislerin kadınlar karşısındaki tutum ve davranışlarının açıkça tecavüz kültürünü besler nitelikte olduğu görülüyordu. Polislerin ifadelerinin alt okuması, “erkektir yapar, kadın başına geleni hak etmiştir, dışı kuyruk sallamazsa erkek peşinden gitmez, kadınlar kendilerine tecavüz edilmesini arzular, kadının sözüne güvenilmez, çiftler arasındaki cinsel birleşme tecavüz olamaz vb.” idi. Tahakküm kurucu saldırgan tarafından aciz hissettirilen kadının başatmegücü, eril iktidarın temsili polis tarafından daha da zayıflatılıyordu.

Çok- yani ben ıı şey hissettim hep, eui ‘bu kadın kim bilir ne yapmıştır ki bu adam bunu yapmıştır’. Bunu çok net belli ediyorlar bi kere. Bakışlarıyla, gülüşleriyle, dalga geçiyorlar bildiğin, yani ben, ha dayak raporu almak için de ben çok gittim şeye, Adliye’ye. Eui doktorlardan öyle bişey görmedim ama polislerde eui her yerim haşat olmuş halde bi de eee şey imm vardı ‘kesin haketmiştir!’ yani ‘bişiy yapmıştır

da bu, kocası bundan dövmüştür' gibi. Erkek polislerin de pis pis güldüklerini hatırlıyorum. (KUHN, 52)

Polisler hep alaycı...salak salak konuşmaları...işte tecavüz mü etti alaycı alaycı konuşmalar...hiç...polislerin çoğunu da sevmiyorum bu olaydan dolayı. "Nasıl oldu ...hep böyle olur zaten tecavüzler. Kızlar veriyo veriyo ondan sonra tecavüze uğradık diyo,, Alaycı konuşmalar... "Kaç kişi yaptı? bi kişi miydi? bi şey olmaz evlenirsin herkes açık bu devirde..kız değil...bu takılır mı kafaya....,,ben bunları dinlemek zorunda değilim. (ARİGNOTE, 31)

Şu anda tam hatırlayamıyorum çünkü ilaç kullanıyorum. İlaçlar bana bi şeyleri unutturuyo. Ama iyi davrandılar çünkü orda fenalaştım. Beni hastaneye götürdüler. Yemek söylediler. İyi davrandılar çünkü... O da itiraf ettikten sonra... ilk başta onlar da inanmadılar. O da itiraf ettikten sonra zaten inandılar. Ancak o itiraf ettikten sonra inandılar. Çünkü onun ifadesini aldıktan sonra bana ılımlı davrandılar. (PİSAN, 19)

Polisler inanmadı. Ona inandılar. Yaşı da var ya... erkek polis aldı ifademi. Zaten orda orospu dedi bana. Bu eve adam alıyo, bilmem ne ediyö... adamlar da inandı. Hiçbi şeyi ispatlayamadım biliyon mu! Kadın olmak o kadar zor ki! Ben sana mesela aha şunla yatıyo diyim bitti, adınız çıktı! Erkeğe öyle desen, erkeğinki unutuluyor ama kadınıninki unutulmuyor. Kadınıninkini böyle deşeliyorlar. (NOGAROLA, 26)

Kühn darp edilmiş olarak polise başvurduğunda, darp izleri görünür olduğu halde polisler tarafından haksız yere yargılandığını belirtmişti. Polisler maruz bırakıldığı suç davranışını şikayet eden kadınla değil, saldırganla empati kurmuştu. Hak temelli olarak hizmet sunmak yerine ahlaki yargılamaya girişmişlerdi. Kim bilir Kühn adama neler yapmıştı da erkek çileden çıkıp kadına saldırmıştı? Ya da kim bilir Arignote ne yapmıştı da 2 erkeğin tecavüzüne maruz bırakılmıştı? Nogarolaiftira atıyordu; erkeğin sözünün karşısında kadının sözünün nasıl bir değeri olabilirdi? Kardeşinin defalarca tecavüzüne maruz bırakılıp bu saldırılardan birinde hamile kalan kadın yalan söylüyordu. Neticede bunlar çok da üzerinde durulacak meseleler değildi. Evlilik içinde böyle şeyler olurdu. Bekarsan ve tecavüze maruz bırakılmışsan, evleniverirdin olur biterdi. Yaşlı başlı adambir kadına nasıl cinsel saldırıda bulunabilirdi(!) Kızkardeş namustur, kardeşe tecavüz erkeklikten sayılmaz. Tüm bunlar, suça maruz bırakılanı suçlamanın; psikolojik şiddet ve cinsel tacizin birer örneğiydi. Üstelik 6284 Sayılı yasanın ihlaliydi. Yasa'ya göre şiddete maruz bırakılma ya da şiddete maruz bırakılma tehlikesi halinde kadının beyanı esastır. Başvurulan bölge hakimi, müülki amir ya da kolluk kuvveti kadını korumaya ve olayı önlemeye yönelik olarak acilen harekete geçmek zorundadır.

Kadınlar şikayet deneyimlerini aktarırken, açıkça cinsel taciz ve cinsel saldırıda bulunan polislerin de var olduğundan söz etmişti. Kadınlar maruz bırakıldıkları tecavüz olayını şikayet etmek ya da başka bir konuyla ilgili yardım istemek üzere başvurdukları polisler tarafından

sözlü cinsel tacize ve cinsel saldırıya maruz bırakılmıştı. Arendt konuyla ilgili başından geçen olayı şöyle anlatmıştı:

Bi dönem evde tek kalıyodum. İuu bi gürültü mü oldu, bi bi şey oldu mesela polis karakolunu aradım 'böyle böyle kapıda şey sesi duyuyorum uu hani adresi falan veriyim size, ola ki hani ararsam hemen doğrudan o adrese gelin ben bi de adres vermekle uğraşmıyım' hani o derece kontrollü gidiyorum yani. Aradım falan böyle işte söyledim kapattım. Sonra da bi şey olmadı. Onlar beni aradılar tekrar hani 'bir sıkıntı falan var mı' 'yok sağolun' dedim. Aradan bi kaç gün geçiyo mesela polis bizim evin önünden devriye geçerken tam bizim evin önünde telefon açıp 'müsaitseniz bi kahvenizi içelim' diyo şimdi ben 'yalnızım' dedim ya hani 'korkuyorum' dedim. Ben onu mesleki açıdan aramışım yani hani kamu görevi sunarken arıyorum, adam bana 'çay içmeye geliyim mi' diye arıyo. Şimdi ben onu kime şikayet edecem? Karakola gittim bak bi kez. Bana bi tebligat gelmiş. Neyin tebligatı bilmiyorum ama o zamanlar mesela suçtu suydı buydu falan filan değil. Bi tebligat gelmiş ama benim bizzat kendimin gidip alması gerekiyo. 'Karakol komutanından alacan' dediler. Karakol komutanının odasına gitti. Tebligatı verirken beni köşeye sıkıştırıp 'canım benim' deyip öptü. Şimdi ben onu kime şikayet edecem? Karakol komutanı bunu yapıyo. Yani karakol amiri, polis yapıyo! Ben onu kime şikayet edecem? (ARENDR, 38)

İlk anlattığı olayda, polis Arendt'in yardıma gereksinim duymasından yararlanıp görevini kötüye kullanarak kadına cinsel tacizde bulunmuştu. Cinsel saldırıya maruz bırakıldığı ikinci olayda ise saldırgan, karakolun en kıdemli kişisi olan karakol komutanıydı. Aspasia ve Astell de başlarından geçen polis cinsel tacizi olaylarını anlatmıştı.

Polis memuru açıkça şöyle: Odaya kapattı anlatıyo anlatıyo anlatıyo... bir şeyler anlatıyo... adam şerefsiz ! Ben artık "şey,, delisini anlıyorum. Eee? Astell Hanım neden ayrılmak istiyosun?" "aa.. bu kariyı ben düşürürüm." İşte... "ne kadar zamandır ilişkiye girmiyosunuz?" Neyi öğrenmek istiyosunuz dedim. Bana hangi konuda yardımcı olcaksınız? İfadeye mi yazıcaksınız? Çok güzel salağa yatarım... Hani boşanma aşamasında verdiğim ifadede bunlar benim ihtiyacımı giderecek mi? Boşanmamı hızlandıracak mı memur bey? Evet evet onun için soruyorum." Evet dedim girmiyoruz ilişkiye. yatmıyorum. Tiksiniyorum dedim. Ondan sonra, "ee nasıl durursun? Sen bence şöyle yap... Sığınmada dur, çalış, iş bul. Biraz para biriktir. Biriktirdikten sonra E....semtinde, şurda burda 300-400 liraya evler var. Asgari ücret bi maaş alsan sen hayli hayli geçinirsin. Bence bi daha da evlenme. Alacaksan hayatına birini aşk için al. Nikahın altına girersen çok çekersen. Sen ayaklarının üstünde durursun sen şusun sen busun...cep numaran yok mu? Eee sen şimdi burdan gidince biz sana bi daha ulaşamayacak mıyız?" Çok teşekkür ederim akıl verdiğiniz için sağ olun dedim. Sapık bulunuyo da aşk bulunmuyo dedim. Aşk da bi gün inşallah bulurum dedim. Sonra "hu sapık demeyelim de" falan dedi. Savunma mekanizması işte... (ASTELL, 24)

Telefon açtım polise. Dedim valla beyle beyle... "Porete hanım diyor, eşiniz sizle zorla ilişkiye mi girmek istiyor, öpmek mi istiyor? Ya öyleyse öpüşün, sevişin." Telefonda bana bele konuşmalar yapıyor. O da benim ablamın telefonundan. Kadın sığınmaya gelecektim ben de geçen sene... Ama ben bele şeylerle çok karşılaşdım. Ben yardım istiyodum, diyodum ben kadın sığınmaya gidecem, nasıl gidiyim? O da

bana bu tekmili veriyor. O numarayı da biz ablamla bi yere yazdık, o adamın numarasını. Diyor ben Murat, bu kadar yaşındayım diyor bi de yaşını da söylüyor. Ablama dedim bu adam sapıktır. Ablam telefonda dedi... benim telefonum gözlem altındadır. Dedi senin bu ses gaydını savcılığa verecem. O da dedi hanım biz burda kardeşinize güvenli bir yer oluşturuyoruz, sen telefonda saçma sapan konuşuyorsun. (PORETE, 48)

Astell'in ifadesini alan polis memuru, Astell'e eşinden neden ayrılmak istediğine, ne zamandır eşiyile cinsel birleşmeyaşamadığına dair sorular sormuş, kendisiyle cinsel birleşme yaşamak istediği yönünde imalarda bulunmuştu. Kadın HPV virüsü taşıdığını söylediğinde, internet taraması yapıp cinsel birleşme yaşayamayacağını öğrenince dehşete kapılmıştı: *“Konuşuyo gene... tühh diyo... Adam dertlendi. Tasa çekiyo benim adıma „Astell'nin yaşadığının bir benzerini Porete de deneyimlemişti. Başvuruda bulunduğu polis memuru kadını taciz etmişti.*

TCK'ye göre hizmet ilişkisi içinde gerçekleştirilen bu davranışlar, suçun nitelikli halini oluşturmaktadır. Böyle bir durumda, verilecek ceza (cinsel tacizde 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası, cinsel saldırı-sarkıntılık boyutunda 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası) 2 kat artırılmaktadır. Ancak suçu işleyen kişi ile kadının suçu şikayet edebileceği kişi aynı olduğunda ne yapmak gerekir? Bu durum kadını çaresizleştirmekte, adalet duygusunu yok etmekte, yalnızlaştırmakta, ruhsal iyileşmesini ve güven duygusunu yeniden kazanmasını olanaksızlaştırmaktadır.

Araştırmaya katkı sunan kadınların sıklıkla dile getirdiği bir başka sorun, güvenlik güçlerinin şiddete maruz bırakılan kadınları korumada yetersiz olmasıydı. Kadınlar bunu kendi olumsuz deneyimlerinden öğrenmişti. Örneğin eşi tarafından öldüresiye şiddet gördüğü sırada polisler tarafından kurtarılan Zetkin için 6284 Sayılı Yasa gereği önleyici tedbir kararı alma yetkisine sahip olan kolluk kuvveti (polis), bu yetkisini kullanmamıştı. Kadını o an için ölmekten kurtarmış ancak onu tekrar öldürülme riskine açık bırakmıştı. Myia ise koruma kararı olduğu halde saldırıya açık hissettiğini belirtmişti.

Ya polisler bu işin ne kadar önemli olduğunun farkında değil. O yüzden bir kopukluk var aslında. Bu kurumlar ne kadar hassas davranıyorsa, polis de bir o kadar vurduymaz davranıyo. Benim şöyle bir olayım oldu... Zaten başlangıçta polise başvurduğumda, beni öldürmeye çalışırken orda... Belki işte insanın ayağı takılıyo, düşüyo ölüyo ama adam benim orada kafama taşla vururken polisler beni görüyo da bu olay oluyo. Ben adamlara yalvarıyorum “nolur... Hani gözaltında bari tutun, ben hani ihtiyaçlarımı, eşyalarımı alıyorum, topluyım.” Hayır, dedi. Tutamayız dedi. Böyle bir imkânımız yok çünkü savcıyı arıycaz. Savcı bunu iki saat sonra bırakın derse bırakmak zorundayız dedi ama ben yalvarıyorum... O, o halimi görüyo; o darp

edilmiş halimi, en kötü halimi... Ona rağmen tutamayız dedi. Yapabileceğimiz bir şey yok dedi. (ZETKİN, 33)

Koyverdiler. Polisler goyverdi. Uzaklaştırma kararı veriyoz dediler. Telefona el koydular mı bilmiyorum. Şimdi diyorum çekiniyom eşyalarım da orda. Alamıyorum da... Boşanma evrağı da orda. Boşanmak için kaybetmiycen dedi hakim. Çıkıyoy yani... bi daha alamıyon. Çocuğumun şeyleri var... özürlü kartları var. Çıkaramıyom bi daa. (HİLDEGARD, 30)

Benim gördüğüm kadarıyla koruma vermek ya da korumak sadece lafta geçiyo gibi geliyor. Çünkü ben 2 ay koruma kararı aldım. Sadece adı altında korumaydı. Hiç bi şekilde koruma verilmedi. Demek ki çok fazla önem verilmiyo bu ölümlere. (MYİA, 25)

Şiddetin her türlüüne evliliği süresince ve boşandıktan sonra uzunca bir süre maruz bırakılmış olan Kühn; polise yaptığı onlarca şikayetin hiçbir sonuç vermediğini, saldırganın kendisini açıkça tehdit edip sonunda silahla kendisini vurduğunu söylemişti. Zetkin, Hildegard ve Myia'nın deneyimlerinde görüldüğü gibi suç cezasız kalıyordu. Saldırganların kadınlar için güvenlik önlemi alınmaksızın salıverilmesi kadınların yaşamını riske atıyordu. Aslında önlem alınması gereken kişi kadın değil, erkek olmalıydı. Kadın gizlenmeye, korunmaya çalışılırken saldırgan özgürce ve ceza almayacağını bilerek yaşamına devam ediyordu. Suç teşkil eden davranışlarının cezai bir karşılığı olmadığını bilmenin güveni ve korkusuzluğuyla tekrar şiddet uygulayabilecek, hatta şiddetin dozunu da arttırabilecekti. Çünkü yasalar onun yanında olmasa da kendisiyle aynı gemide bulunan (aynı ataerkil değerleri özümsemiş erkekler) yasa uygulayıcıları onun yanında görünüyordu. Bu nedenle Arendt'in de belirttiği gibi kadınlar çok savunmasız kalıyordu. Çünkü erkeklerin tecavüz etmeyi öğrenmeleri ve buna artan bir şekilde cesaret göstermeleri gibi kadınlar da tecavüze maruz bırakıldıklarının ortaya çıkması halinde başlarına neler geleceğini öğreniyorlardı. Polise başvurdıklarında nasıl karşılanacaklarını görüyorlardı. Bu nedenle Arendt'in sözünü ettiği; tecavüze maruz bırakılan "her 4 kadından biri,, saldırıyı şikayet etme konusunda giderek daha da isteksizleşiyordu.

adamı alıyolardı işte o gün ifade veriyoy uuu akşama çıkıyoy tekrar uuu ya annemlerin kapısına işte, bişiy atıyoy ya camına odun atıyoy bişiy yapıyoy. Yaptırım çok fazla yoktu yani devlet de koruyamadı aslında adam göstere, göstere vurdu. Bi kere K... Parkı'nda beni sıkıştırdı. İşyerim, ulustaydı, öğle tatilinde buluşalım dedi falan. Orda bi, bi kere polis diye bağırabildim. Falan bi geldi ordaki polis karakolunda ifade verdik bişiyler oldu ama lap diye 2 saat sonra bırakmışlar. Tekrar önüme çıktı falan yani hep böyle hani 'yapsam nolur'a falan döndürdü beni o, şikayet etsem noluyo sanki gibi. (KUHN, 52)

Yani Türkiye gerçekten bak yani ben tecavüzcü olsam Türkiye'de ki kadınlara tecavüz ederdim yani çünkü çok savunmasızlar ve çok o kadar çok saf kadın var ki

hani böyle bi şeyin olabileceğine ihtimal vermiyolar hani 'bana kimse tecavüz etmez, niye etsin ki' ediyolar. Duyulsun- yani insanlar bilsinler yani çevrelerinde gördüğü 4 kadından biri kesinlikle tecavüze uğramıştır ya da taciz falan ben öyle düşünüyorum. Böyle. (ARENDT, 38)

Kadınların başvuruda bulunduğu polislerin yargılayıcı, istismar edici, koruyucu olmaktan uzak tutum ve davranışlarına bakıldığında, Özdemir İnce'nin bir köşe yazısında sözünü ettiği **yengeç sepeti** kavramsallaştırması akla geliyor. Yengeç sepeti kavramı; suç ittifakını, çıkar birliğini ifade etmektedir. Yengeç sepetindeki yengeçler (ataerkil erkeklikler) simbiyotik (birlikte yaşama) ilişki geliştirmiştir. Sepet içerisinde sürekli bir mücadele vardır. Yengeçler birbirlerini kısıpçayarak, ezerek en tepeye çıkmaya çalışırlar ancak başka birinin kendisini yakalaması sonucu başladığı noktaya geri dönerler. Bu sonsuz bir mücadeledir. Ancak yeri geldiğinde, ortak çıkarlar söz konusu olduğunda dayanışmaya da dönüşebilir. Ayrıcalıklı konumlarını, toplumsal üstünlüklerini korumak isteyen erkekler, aynı sepet içindeki diğer erkeklerle suç ortaklığına girişebilirler. Açıkça şiddet uygulasa da uygulamasa da, erkeklerin birçoğu kadınların ikincilleştirilmesinden yarar sağlamaktadır. Kadın; hem erkeğin gereksinimleri için yaratılmış değersiz bir varlık, hemde farklı ataerkil erkeklikler arası bir üstünlük kurma aracı olarak görülmektedir. Bu bilgiler ışığında, söz konusu güvenlik görevlilerinin ve benzerlerinin ülkenin hak sahibi vatandaşları olan bu ve başka kadınları nasıl koruduğu/koruyacağı şüphelidir.

4.2.3.2. Sağlık Sistemi Deneyimleri

Bu bölümde kadınların saldırıya maruz bırakıldıktan sonra başvurdıkları sağlık kuruluşlarındaki deneyimlerini aydınlatmaya çalıştım. Bu bağlama ilişkin olarak; kadınların sağlık yardımı alma durumu ve başvurdıkları kuruluşlarda kendilerine uygulanan müdahaleye dair deneyimlerini anlamaya çalıştım.

Araştırmaya katılan kadınlardan yalnızca 6'sı tecavüze maruz bırakıldığında hastaneye başvurmuştu. Geri kalanı ne şikayet için ne de tıbbi yardım almak için bir sağlık kuruluşuna gitmişti. Şikayet deneyimlerindeki benzer gerekçelerin (utanç, korku, kaygı vb.) burada da etkili olduğu görülüyordu. Kadınlar ancak çok ağır düzeyde fiziksel şiddet gördüklerinde sağlık kuruluşlarına başvuruyordu. Başvuru sırasında ise genel olarak cinsel şiddetten söz etmiyorlardı.

4.2.3.2.1. Ruhsal Yardım Gereksiniminin Karşılanmaması

Kadınların ruhsal yardım alma durumlarına bakıldığında; birçoğunun ruhsal yardım almadığı, ruhsal yardım alan az sayıda kadının da bu süreçten yeterince yarar sağlayamadığı anlaşıyordu. Tecavüz maruziyeti, karmaşık travma sonrası etkiler yaratabilen bir durumdu. Araştırmadan öğrendiklerimizin de gösterdiği üzere kendilikte ve kişilerarası ilişkilerde derin tahribata yol açabiliyordu. Psikolojik ilkyardım ve sürece yayılmış ruhsal destek, bireyin kendisi ve çevresindekilerle ilişkisindeki bağların onarımında önemli bir yer tutuyordu. Ailesi ve sosyal çevresinin desteğini alamamış, temel haklarını kullanarak devletin sunduğu yardım hizmetlerinden yararlanamamış, sorunlarıyla yalnız mücadele etmek zorunda kalan kadınlar için ruhsal destek özellikle önemliydi. Ancak kadınların bu gereksiniminin yeterince karşılanmadığı görülmüyordu. Bunun nedenlerinden birini Arendt şöyle açıklamıştı:

Mesela psikiyatriye başvurmak çok zor. Yani mesela benim şimdi bi sıkıntım olsa psikiyatriden randevu alacam, gitcem doktor beni 15 dakika görecektir. Ben 15dakikada mesela şu kadar şey anlatıyorum eii bunların hepsini de böyle 3-5 cümleyle 3-5 cümleyle anlatıyorum, 1 kereye mahsus anlatıyorum mesela. Bütün bunların mesela kaçta kaçını ben anlatabilirim o 15dakikada? Varsayalım ki anlattım yani ola ki hani fırsat buldum hepsini makineli tüfek gibi anlattım bi daha gittiğimde o doktor olmuyo ohal- bi daha anlatıyosun yani şey yok psikiyatristin sana yardım etme olasılığı sıfır. (ARENDR, 38)

Arendt, ruhsal yardım için başvurunun kabul edilmesinin zorluğundan söz etmişti. Başvuru kabul edildikten sonra ise görüşme süresi, böylesine ağır travmatik yaşantılar üzerine çalışmak için yeterli değildi. Ruh sağlığı kliniğine yapılan her başvuruda farklı bir ruh sağlığı uzmanı ile görüşmek zorunda kalmak ise kadının sürekli olarak başa dönmeye neden oluyordu. Böylece, kadın süreçten yarar sağlayamıyordu. Bireyle çalışmada güven ilişkisinin geliştirilmesi ve işbirliğinin kurulması esastır. Bu temel, iyileşme sürecinin gidişatını belirleyecektir. Ancak yukarıda aktarılan bilgilere göre(görüşme süresinin kısalığı ve her başvuruda yeni bir ruh sağlığı uzmanıyla çalışmak zorunda kalmak göz önünde bulundurulduğunda); mevcut durumda, işlevsel bir yardım sürecinden söz etmek mümkün görünmüyordu. Kadınların birçoğunun ruhsal yardım almaya ilişkin dile getirdiği, ilaç tedavisi görüyor olmalarıydı. Ancak ilaç tedavisine danışmanlık ya da terapi süreci eşlik etmediğinde sorun çözümünün kadınlar açısından güçleştiği görülmüyordu.

Araştırmaya katılan kadınlar arasında psikiyatrik ilaç kullanımı oldukça yaygındı. Ancak ilaç tedavisine bir terapi sürecinin eşlik ettiği çok nadir görülmüyordu. Kadınlar, kendilerine ilaç yüklemesi yapılmasından şikayetçiydi.

Psikiyatriye çok gittim. Her kuruma gittiğimde psikiyatriye gittim. Artık midem ilaç kaldırmıyor, midem ilaç kabul etmiyo. İçtiğim zaman fenalık geçiriyorum.(KATHARİNA, 33)

Antidepresan ilaçları kullandım da isimlerini hatırlamıyorum. İşte... A... Hanım, o değil de başka bi psikiyatrist başlattı. Önce yarım doz, sonra bir doz. İşte iki tane alıyordum. Uyuyordum zaten sürekli.(ARNİM, 24)

*Hastanede yattım. Sonra çıktığımda, bu seferde artık çok fazla ilaç yüklenmişti galiba. İşte çiçekler, böcekler falan diye bu seferde tam bir manik gibi çıktım. Yani öyle bir döneme girdim herhalde çok fazla ilaç verildiği için. Çok iyi hissedip kendimi, bu adamla 2. kez barıştım. *Terapi desteği aldın mı? Aldım tabi. Alıyordum ama işe yaramıyordu yani çünkü, kaynak duruyor yanında, hani eu ben sonradan şeye çok kızdım bi ara. Zanax, bana başlanmıştı. Eui ve kontrol etmedi diye ona başlayan doktora çok kızmıştım çünkü uzun süre o bağımlılığım benim devam etti. Eimm, ama sonradan anladım ki adamın yapacağı bişey yokmuş yani, hani onunla da görüşüyodu çünkü o. Eui, ne görüyodu ki artık söyleyemiyolar ya hani biliyosun öyle bişey de var söyleyemiyolar, söyleyemiyolar. Eui, bana onu verip hani, artık kafası bari rahatlasın, bu adamdan kurtulamıyor gibi mi düşündü, bi bildiği vardı diye düşündüm sonrada affettim o adamcağızı (gülüyor).*(KUHN, 52)

Katharina uzun süredir psikiyatrik ilaç kullandığını, bunun artık midesini rahatsız ettiğini söylüyordu. Arnim, ilaçların bir başka yan etkisi olan sürekli uyku gereksiniminden söz etmişti. Kuhn ise ağır ilaçlar kullanmasının yarattığı yan etkileri dile getirmişti. Kuhn'ın sözünü ettiği gibi; sorunun çözümünde ilaçlar ve terapinin yardımının mümkün olmadığı durumlar olabiliyordu. Kadının iyilik halinin artırılmasını, iyileşme ve güçlenmesinin desteklenmesinin bir diğer yolunun, saldırganın kadına etki edebileceği alanın dışında tutulmasını sağlayacak formüller üretilmesi olduğunu düşünüyorum.

4.2.3.2.2. Destekleyici Sağlık Görevlileri

Kabul edici ve destekleyici birilerinin varlığı, kadın için sorunla yüzleşmeyi kolaylaştırdığı gibi iyileşmeyi de hızlandırıyordu. Tecavüzle birlikte adil dünya inancı sarsılmış, güvende olduğuna ve insanlarla güvenli ilişkiler kurulabileceğine ilişkin varsayımları altüst olmuş kadın için, kendisine inanan kişilerden yardım alabileceğini hissetmesi iyileşme için oldukça anlamlıydı. Calkins saldırı olayının ardından hastanede doktorla arasında geçen diyalogu şöyle aktarmıştı:

Evet. 'canın acıyabilir ama' dedi ' bu senin için çok büyük bi' hani 'fırsat' dedi, 'olayın' dedi hani 'nasıl olduğunu' şey hani 'olayın olduğunu kanıtlayacak' dedi, 'onların' dedi 'ceza almasını sağlayacak' dedi. 'Senin de biraz' hani 'için rahatlar' gibi söyledi.(CALKİNS, 18)

Anlattığım zaman tabii ki onlar da üzüliyorlar. Çok zor bi durum diyorlar. Psikiyatridekiler bu kadar şeyi yaşamışsan yapabilirsin her şeyi diyorlar. Ben güçlü bi insanım, ne olursa olsun ayakta durmaya çalışcam derim hep kendime. Ama doktorum bana bunu hep söyleme dedi. Bunu hep sürekli sürekli söylersen senin için daha kötü olur dedi.(PİSAN, 19)

Calkins'in deneyiminden anlaşılacağı gibi, gerçekleştirilecek müdahaleye ilişkin danışanı bilgilendirmek, yardım alan kişi açısından rahatlatıcıdır. Bilgilendirme ve empatik yaklaşım, kadını sakinleştirip güçlenmesine destek olur. Herman (2015, s.173)'a göre iyileşme temel olarak, kişinin güçlendirilmesi ve çevreyle bağların onarılması/yeni bağların kurulmasıyla gerçekleştirilir. Pisan'in deneyiminden anlaşılacağı gibi, iyi bir terapi ilişkisinin güçlendiriciliği yüksektir. Yardım sürecinde; odak güçlenmeye destek olsa da yeri geldiğinde güçsüz olma hakkını kullanabileceği Pisan'a anlatılmıştır. Bu, acısının yasını tuttuktan sonra yaşamla tekrar bağ kurmasını sağlayacak önemli bir adımdır.

Dediğim gibi her gece vururp vurup tecvüze uğrayınca baygın yatıyomuşum, öyle dediler. Baygın yatmışım, hiç gözümü açmamışım, kriz geçirmişim. Kriz geçince bir gün beni hastaneye götürmüşler. Polisler falan geldi. Böyle böyle dedim, anlattım ben. Eşim geldi beni hastanede tehditte bulundu. Polislerin böyle bi şeyden haberi olursa senin ananı babanı öldürürüm dedi. Nasılsa aynı sokakta oturuyoz dedi. Polislere dedim ki valla herhalde çok hasta olduğum için baygınlık geçirmişim. Bi şeyim yok dedim. Üstümde picamam var, benim öyle olduğumu görmüyolar ki! Sonradan beni soydurdular, gördüler. Doktorlar baktı. Ben polislere yalan söyledim, sonra doktorlar kendisi söyledi: bu bayan yala söylüyor, kocası tehditte bulunuyor aileni öldürürüm, seni öldürürüm diye... o yüzden kadın korkudan söylememiş.(KATHARİNA, 33)

Hastanede muayene edildiğimde sürekli abim başucumdaydı yanlış bi şey yapmamam, için. Daha doğrusu onlardan ayrılmamam... Sanırım ayrılıcamı sezdiler. O yüzden hiç başımdan ayrılmadılar. İğne yapılacaktı bana. Hemşireye yavaş bi sesle lütfen beni bir polisle görüştürün dedim. Hemşire neden dedi. abim dışarda dedim başımda duruyo hiçbi şekilde konuşamıyorum, lütfen yardımcı olun dedim. Beni polisle gizli bi şekilde görüşturdüler. Onlar da gayet iyilerdi. İyilerdi bize karşı. (DARAGONA, 27)

Katharina eşi olan saldırganın kendisine yaptıklarını polise ya da bir sağlık görevlisine bildirmemişti. Ancak şiddet maruziyetinin izlerini fark eden görevliler, durumu polise bildirmişti. Yasal bir zorunluluk olan bu bildirimin yapılması uygun bir eylem olmakla birlikte kusurlu görünüyor. Durum her ne kadar kadının yararına işliyor gibi görünse de şikâyet konusundaki kararın kadın için, kadın yerine verilmesi onun güçsüzlüğüne ilişkin olumsuz şemasını güçlendirecektir. Tecavüz esnasında olduğu gibi yine kontrol başkasının eline geçmiştir. Kadının kendi davranışlarını kontrol ederek şikâyetçi olma kararını vermesinde cesaretlendirici olmak, kadının otonomisini güçlendirecektir.

4.2.3.2.3. Sağlık Görevlilerinin Kadına Karşı Uygunsuz Yaklaşımları

Saldırı sonrası sağlık hizmetlerinden yararlanan kadınların deneyimleri; ilgili, anlayışlı, sorumluluk bilinci yüksek sağlık görevlilerinin yanı sıra empati kuramayan, yargılayıcı ve ihmalkar sağlık görevlilerinin de olduğunu göstermişti. Kadına inanmama, müdahale sürecine kadını dahil etmeme, kadının içinde bulunduğu ruhsal ve fiziksel durumun hassasiyetine uygun davranmama, evlilik içi tecavüzü tecavüz olarak görmeyerek uygun müdahalede bulunmama ve tecavüz bulgularını toplamayarak saldırının izlerinin silinmesine neden olma gibi durumlar sağlık görevlilerinin uygunsuz yaklaşım ve müdahaleleri arasındaydı. Tüm bu uygunsuz yaklaşım ve müdahaleler; kadının insan onuruna yaraşır muamele hakkına, kendi kararını tayin hakkına, bilgi edinme hakkına, sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına aykırıydı.

Hamile olduğunu fark eden Pisan hastaneye gittiğinde kardeşinin tecavüzü sonucu hamile kaldığına doktoru ikna etmek için uğraşmış, ancak doktor bebeğin sevgilisinden olduğu düşüncesinde ısrar etmişti. Gerçek ortaya çıktığında ise kontrolü ele alarak ve Pisan'ı karar verme sürecine dahil etmeyerek olayın ortaya çıkmasını sağlamıştı. Böylece Pisan durumu önce annesiyle paylaşma isteğini yerine getirememiş, maruz bırakıldığı tecavüzlerle ilgili süreci kontrol edemediği gibi yaşadıklarını birileriyle paylaşmayla ilgili süreci de kontrol edememişti. Daha önce belirttiğim gibi tecavüze maruz bırakılma, otonomiye saldıran bir deneyimdi. Kadın bedeni ve yaşamı üzerindeki denetimini kaybedebiliyordu. Tecavüzün açığa çıkmasından sonraki süreç Pisan'ın deneyimindeki gibi başkalarının kadının yaşamına müdahalesi şeklinde işlerse, kadının yaşamının kontrolünü yeniden kazanması güçleşecektir.

Karnım şiş oldu. Annem dedi hastaneye git. Hastaneye gittim. Hastanede fiş aldım. Doktor orda bana hamile olduğumu söyledi. Hastanede doktora anlattım. Doktor inanmadı ilk önce. Sonradan öğrendi. Dedi sevgilini ara dedi. Bu sevgilinizden dedi. Telefonu varsa ara sevgilini, gelip seni alsın dedi. Kimse kimle geldiğini söyle dedi. Dedim kimseyle gelmedim. Sonra daha fazla sorular sormaya başlayınca dedim kardeşim bana böyle böyle yaptı. Şimdi naapcamı bilmiyorum. Annem öğrendi, babam öğrendi, bütün ailem öğrendi. Tabii ben hastanede ilk başta anneme söylemek istiyodum. Olayın hemen duyulmasını istemiyodum ama maalesef doktor izin vermedi. Ve olay bu kadar çabuk yayıldı. (PİSAN, 19)

Saldırı sonrasında yardım almak için hastaneye başvuran Arignote ve Arnim, doktorların muayene ve tecavüz bulgularının toplanması sırasında doktor ve hemşirelerin empatik yaklaşımdan yoksun, özensiz tutum ve davranışlarını şöyle anlatmıştı:

Ben hiç hayatımda görmediğim şeyleri gördüm. Bi sedyeye yatırılmak altının kontrol edilmesi. “Yeni bozulmuş, kızmış” denmesi.Valla hiçbi şey anlatmadılar beni yatırdılar oraya muayene ettiler kızlığı yeni bozulmuş diye. (ARİGNÖTE, 31)

İlk acile gittik. Acildeki doktor beni işte başka bi doktora yönlendirdi. Şeye gittik... Doktora gittik. Hani ilk başta tecavüze uğradı diye rapor alınıyor ya, işte doktor baktı, tepki gösterdi nasıl bu kadar olabilir falan diye... Ondan sonra işte şura yırtılmış, bura parçalanmış falan yazdı, yazdı böyle... Burası yırtılmış, şurada sperm var. Hepsini adam söylüyordu.Ondan sonra işte bir tane daha X diye bir ilçesi vardır Y'nin. Sen oradaki tecavüze uğrayan kız mısın dedi, yok dedim. Ben o değilim falan... (ARNİM, 24)

Arignote de Arnim de kendilerine yapılacak tıbbi müdahaleye ilişkin bilgilendirilmemişti. Kadınların ruhsal incinmişlikleri önemsenmemiş, kendilerine kontrol ve tamir edilmesi gereken cansız bir nesne gibi davranılmıştı.Şok halinde olan; korku, utanç, çökkünlük gibi birçok olumsuz duyguyu aynı anda hisseden, tehlikeye karşı aşırı uyarılmış olan kadın için anlayıştan yoksun bu tutumun yeniden saldırıya uğramışlık hissi yaratacağı ortadaydı. Kadını bilgilendirmeden ve kadının onayı alınmadan, özensiz bir tutumla müdahalede bulunmanın; tecavüz esnasında kontrolün kaybedilmesini, güçsüzlüğü, çaresizliği anımsatabilir ve bu yaşanan travmayı derinleştirebilir.

Kadın doğuma gittim. Bir hastaneye, adet düzensizliğim vardı, onunla alakalı gittiğimde anlattım işte böyle böyle...İşte mecburen 3 aylık iğneler kullandım. 4 yıldır adet göremiyorum. Şimdi de hala kaçırma riski olduğu için aylık iğneler kullanıyorum filan...Bana dedi ki kullanmıycaksın dedi. Ne yapabilirim peki? Ne yapmam gerekiyor korunmak için dedim. Hala böyle bir risk var. Ne yani dedi şimdi kocan seni arıycak, bulcak, bi de işte tecavüz mü etmeye kalkacak dedi. Ondan sonra... sizin için ütöpik görünen şeyler ne yazık ki yaşanıyor bu dünyada dedim. Hayır, dedi. Sen benim ne yaşadığımı biliyor musun ki benimle böyle konuşuyosun dedi. Belki ben senden daha çok sıkıntılar gördüm dedi. Neler yaşadım kim bilir filan dedi. Buraya kadar normal... Sonrasında muayeneye geçti. Muayene inanılmaz acıydı. Anlatamam... Altın muayene etti filan yani kendimi tekrardan tecavüz edilmiş... Yani kocamla yaşadığım şiddeti tekrardan yaşadım o an. Aaa... Ağlama krizine girdim. Kadın ben ağlayınca biraz yumuşar gibi oldu. Yanımda çocuğum da vardı. Onunla filan ilgilenmeye başladı. Ama çok kötüydü. (ZETKİN, 33)

Zetkin'in deneyimi, özensiz muamelenin travmayı derinleştirebileceği iddiasını doğruluyordu. Muayene, tecavüze maruz bırakılmaktan farksız hissettirmişti Zetkin'e. Üstelik tekrar tecavüze maruz bırakılma korkusu, hemcinsi bir hekim tarafından önemsenmemişti. Hekim, kadının acısını ve korkusunu küçümsemişti. Bu durum kadının kendiliğine ilişkin olumsuz algılarının pekişmesine ve dünyayla yeniden anlamlı bağlar kurma çabasının engellenmesine neden olabilir. Dikkat çekici olan başka bir nokta ise; kadın hekimin,kadının gerçekliğine körleşmiş tavrıdır. Hekim kendisini farklı bir kadınlık

kategorisinde görüyor olmalıdır ki bu durum Zetkin’e karşı empatik yaklaşımdan uzak tavrını açıklamaktadır. Diğer yandan, kendisinin de olumsuz yaşam deneyimleri olabileceğini ima etmesi, tecavüze maruz bırakılma riskinin farkında olduğunu göstermektedir. Burada örtülü kalan ise nasıl kadınların tecavüze maruz bırakılabileceğine ilişkin hekimin ifadeleridir. Tecavüz olasılığı, hekimin ataerkil pazarlıktaki taraflılığını, dolayısıyla çıkarlarını tehlikeye atmaktadır. Bu farkındalıkla tepkisini saldırganı değil, saldırıya maruz bırakılana yöneltmektedir.

Kadınların sağlık personelinin tutumuna ilişkin benzer bir sorun da kadının içinde bulunduğu durumun fark edilip müdahalede bulunulmamasıydı. Kendisine saldırılarda bulunan eşinin korkusu nedeniyle yaşadıklarını hekime anlatamayan Astell deneyimini şöyle aktarıyordu:

Normal kadın doğuma gidiyorsun, “neden böyle oldu diyo, neden yıprandı hani? e işte ilişkide problem var. E kayganlaştırıcı kullanın” bunu şiddet olarak algılamıyo onlar. Niye? Evlisin. Ben evlendiğimiz gecenin ertesi hastanelik oldum. (başka bir hastane başvurusunda): Ben o gece ölümden dönücem... kadın, böyle iri yarı bir kadın acil doktoru... Kulağın nasıl patladı senin diyo. Ya kanamış. İçinde kanama var. Kulak zarın yırtılmış. Bi film çekilecek diyo. Şöyle diyorum ya... (işaret ediyor) Kocam arkasında iri yarı bi kadın. Şöyle şöyle ediyorum... Beni orda öldürttüreceksin! Evet. En sonunda polis dedim ya... filme gideceğiz, polis polis! Eşim oradan bana bir geçirdi... Çünkü bana yemin ettirdi: hastaneye gidecezs, muayene olucuz. (ASTELL, 24)

İlk hastane başvurusunda dikkat çekici olan; hekimin, evlilik içinde gerçekleşen saldırının tecavüz olamayacağı varsayımıydı. Saldırı sonrası, tıbbi müdahale gerektirecek ölçüde zarar görmüş olan cinsel organdaki deformasyonun tecavüzden kaynaklanmış olabileceği ihtimali göz ardı edilmişti. Kadının yaşadıklarını anlatamaması nedeniyle saldırılar, kadın ikinci kez hastanelik olana kadar devam etmişti. Hastaneye ikinci gelişinde kadının şiddet gördüğüne dair bulgular daha görünür olduğu halde, kadın yardım isteyene kadar, sağlık personeli kadını korumak adına herhangi bir müdahalede bulunmamıştı. Böylelikle hem kadının sağlığını ve yaşamını tehlikeye atarak bir suç işlemiş, hem de saldırıyı görmezden gelerek şiddetin yeniden üretilmesine katkıda bulunmuştu.

Sağlık personelinin ciddi mağduriyetlere neden olduğu konulardan biri de tecavüz bulgularının toplanmamasıydı. Bedene organ girmesi yoluyla cinsel saldırıya maruz bırakılmış olan kadınların hastaneye başvurdıklarında acilen beden muayenesinin yapılması, muayene sırasında saldırı bulgularının kayıt altına alınması ve tıbbi bakımlarının sağlanması gerekir. Soruşturma sürecinde suçun kanıtlarla ispat edilebilmesi için saldırının bulgularının tespit edilip kayıt altına alınması büyük önem taşır. Ancak saldırı sonrasında hastaneye

başvuran az sayıda kadının deneyimi göstermektedir ki tecavüze ilişkin adli kanıtlar toplanmadan tıbbi müdahale gerçekleştirilebilmektedir.

**Sizi muayene ettiler mi, bulguları topladılar mı? Yok kontrol yapmadılar. Sadece anlattım; tecevüze uğradım, dayak yedim böyle oldu diye. Karakola da anlattım; dayak yedim, cinsel şey gördüm diye...(KATHARİNA, 33)*

*Mesela hani zaten şokta bir kadını düşünün... Tecavüze maruz kalmış bir kadın düşünün... emniyet güçlerinde değil hastanedeki süreci anlatıyorum. Şokta... Doğal olarak- birden fazla dil bildiği için... Türkçe hakimiyeti iyi ama aksanlı konuşuyor Türkçe'yi. Sonra... bunun bir şeyi yok. Niye buraya getirdiniz?? Adli Tıp'a götürün gibi bir şey ve çok baştan savma bir muayene... *Kan, doku örneği almaları gerekiyor- Onları biz olay yeri incelemeyle birlikte aldırarak çok ilginç bir şekilde. *Hastaneye gittiğinde almamışlar mı? Evet almamışlar. Daha sonra tırnak arası dokusu... hatta git elini yüzünü yıka falan demişler. Ben o anda orda olmadığım için o da olayın şokuyla çok net hatırlamıyor ama veriler çok sağlıklı. Allah'tan meni örneği alınmış. Ama mesela beden muayenesi yapılmamış. Yani nerede yara var... Mesela o konuda da biz şöyle, çok hazırlıklıydık. Bir kere kıyafetleri hiç değişmemişti. İlçe emniyette kıyafetlerini mesela olay yeri inceleme gelinceye kadar çıkarttırmadılar. Onlar da çok özenlilerdi tecavüz delilleri yok olmasın diye. Ama hastaneye kalsa; üstünü getirin değiştirsin, bir şey yok falan modunda. Tırnakları mesela... Çünkü boğuşma şeyi falan var. Onlar hastanede yıkattırıldıktan sonra emniyet güçleri istediği için alındı. Onu da bilmiyorum sonuçlarını hatırlamıyorum şu anda. Hastaneye kalsaydı bugün sperm örneği bile- üzerinden sperm örneği bile alınmamış olcaktı. Öyle... Düşünün çamaşırlarını değiştirin, kıyafet getirin falan demişler. O da polisin özenli tavrı. Çünkü polisler hemen gelmiş. Ben geldiğimde ilçe emniyete getirmişlerdi ve iyi ki hastanede tutmamışlar. Çünkü hastanede herhalde bütün delilleri temizliyeceklerdi. Öyle anlaşıyor... Çünkü ısrarla kıyafetlerini değiştirmesini istemişler. Bizde yedek pijama var. Bunları değiştirin falan demişler. Bunları at falan... (DOHM, 37)*

Katharina fiziksel ve cinsel şiddete maruz bırakıldığını söylediği halde sağlık görevlileri adli kanıtları toplama konusunda herhangi bir girişimde bulunmamıştı. Dohm'un arkadaşı hastaneye gittiğinde kan ve doku örneklerinin alınmaması bir yana, kadının temizlenmesi için uğraşılmıştı. Kadına elini yüzünü yıkaması, üstünü değiştirmesi söylenmişti hastanede. Giysilerini çıkarıp atması konusunda ısrarcı olunmuştu. Oysa sağlık alanında çalışan kişilerin, kadının haklarını koruması ve nitelikli sağlık hizmeti almasını sağlayarak fiziksel ve ruhsal iyileşmeyi başlatması gerekir. Araştırmaya katkı sunan kadınların deneyimleri ise aksini göstermektedir.

4.2.3.3. Sığınmaevi Deneyimleri

Sığınma evleri; kadınlara şiddetsiz bir yaşam kurabilmeleri için çocuklarıyla birlikte barınabilecekleri bir yer; fiziksel, ruhsal, ekonomik gereksinimleri için hizmetler ve dayanıklı hale gelmeleri için güçlenme hizmetleri sunan kuruluşlardır. Kadınların söz konusu kuruluşlara ilişkin deneyimleri, sunulan hizmetlerin kadınların gereksinimlerini ne ölçüde karşıladığına ve işlemekte olan sistemin hangi yönlerinin geliştirilmesi gerektiğine ilişkin bilgiler barındırdığı için önemlidir. Bu bölümde kadınların sığınma evine yerleşme ve sığınma evinde yaşamaya ilişkin olumlu ve olumsuz deneyimleri aydınlatmaya çalıştım.

4.2.3.3.1. Sığınmaevine Yerleşme

Tecavüze maruz bırakıldıktan sonra kadınların birçoğu kendi evinde yaşamaya devam edememişti. Bunun evli olduğu eşinin tekrar saldırıda bulunma riskinin olması, ailesinin kadını istememesi ya da kadına şiddet uygulaması, tecavüzcünün aile üyelerinden biri olması, tecavüz sonucu oluşan gebelikten kadının ailesinin haberinin olmaması gibi nedenleri vardı. Kadınlar sığınmaevine yerleşmeye ilişkin deneyimlerini şöyle aktarıyordu:

Hamileydim o zamanlar. Son aylarda her şey üst üste geldi. Kiraymış bilmem neymiş ödeyemedim hiç. Çalışmıyordum o zamanlar. Ben de tanıdığım aracılığıyla kadın sığınmaya gittim. O şekilde orda kaldım işte... (SOSİPATRA, 28)

Sosipatra, ailesinden uzakta yaşadığı şehirde tanımadığı birinin tecavüzüne maruz bırakılmış, bu saldırı sonucu gebe kaldığını öğrenmişti. Yaşadıklarını ailesine anlatamadığı için ailesinin yanına dönememiş, bir süre sonra ise çalışmadığı için ekonomik sorunlar yaşamaya başlamıştı. Olayın travmatik etkileriyle başetmeye çalışırken bir de buna ekonomik sorunların eklenmesi, durumu içinden çıkılmaz hale getirmişti. Çareyi ise sığınmaevine başvurmakta bulmuştu.

Ailemin yanında kalsam sürekli rahatsız edicek. Hala burda olduğum halde kaçırma riski var. Sürekli benim kurumlarımı buluyo. Ben başka başka kurumlara gitmek zorunda kalıyorum. O yüzden hani benim için en makul, en mantıklısı burası. (ZETKİN, 33)

Geçen yıl ocak ayı falandı. Erkek kardeşim beni dövdü sopayla. Gözüümü burnumu kırdı, çatladı burnum. Yüzüm böyle. Baya dayak yedim. Annem dövdü. Ben kızımı alır burdan giderim dedim. Annem sen nasıl böyle bi cümle kullanabiliyorsun dedi, erkek kardeşime döv dedi onu. Sopa aldı o da dövdü beni. Dövince beni işte sonra beni hastaneye götürdüler. Hastanede polis falan geldi. Benden büyük abim “sen

ne dedin de seni dövdü? sen ne dedin“ Ben dedim ben ne söylersem söyliyim bunun cevabı bu değil. Yüzüm kötü bi halde. Polis de şikayetçi misin diyince şikayetçiyim dedim ama o eve gitmek istemiyorum. Kızım da yanımdaydı. Beni konukevine yerleştirdile... Ben bir tek çaremin bu olduğunu düşündüm. Ya kızım benden gitcek evde hapis kalcam ona hasret... ya da kızım la birlikte bi kadın konukevine yerleşip kendi ayaklarını üzerinde durcam. Birçok kadın bunu yapıyo ben niye yapamam ben de yaparım dedim. (DARAGONA, 27)

Eşlerinin tecavüzüne maruz bırakılan Zetkin ve Daragona'nın güvenlikle ilgili ciddi kaygıları vardı. Zetkin, her gittiği evde ve kurumda eşi tarafından bulunduğu için her an saldırgan tarafından kaçırılacağı ve daha önce söz edildiği gibi tecavüze maruz bırakılacağı korkusuyla yaşıyordu. Daragona ise hem kendi ailesinden hem de eşinden kaçıyor. Ayrıca kızını kaybetmeye ilişkin kaygıları da yoğun görünüyordu. Oğlu babası tarafından kaçırıldığı için kızının da kendisinden alınacağını düşünüyordu. Bu nedenle kendisini cesaretlendirerek polisin yardımıyla sığınma evine yerleşmişti.

Görüşmelerden anlaşıldığı üzere; kadınların birçoğu şiddete maruz bırakılmaları durumunda sığınabilecekleri kurumlar olduğundan habersizdi. 2013 yılında Sallan Gül tarafından yapılan sığınmaevleri araştırmasında da benzer bir sonuç çıkmıştı. Aradan bunca yıl geçmiş olmasına rağmen, bu konudaki bilgi eksikliği düşündürücüydü. Kadınlar, korunmak ve sığınmak için böyle bir seçenekleri olduğunu, güvenlik güçlerine ya da hastaneye başvurdıklarında öğrenmişlerdi genel olarak. Saldırgan, kadının aynı ev içinde yaşadığı biriyse kadının umutsuz ve çaresiz hissetmesi nedeniyle şiddet ortamından çıkma girişiminde bulunmaması saldırıların tekrarlanmasına neden oluyordu. Saldırgan, kimsenin kadına yardım edemeyeceğini, kendisinin taleplerine uygun davranmaktan başka çaresinin olmadığını sembolik şiddet yoluyla kadına kabul ettirmişti. Kadını güçsüzleştirerek sorunlarını kimseyle konuşamaz, yardım arayamaz hale getirmişti.

Napcamı bilmiyodum. Bunların başıma... yani buraya geliceğim hiç aklıma gelmezdi. Böyle bi yer olduğunu bilseydim en baştan gelirdim. En baştan polise giderdim. Böyle bir yer olduğunu bilmediğim için, böyle yerlerin olduğunu bilmediğim için, napıcamı bilmediğim için o 7 aylığa kadar kaldı. (PİSAN, 19)

Beni aileme vermeyin babam bana böyle böyle yaptı dedim. İfademi aldılar. Ben böyle böyle ailemle sorun yaşadım. Ben babamdan tecavüze uğradım. Beni yurda mı verirsiniz, nereye verirsiniz verin. O zamanlar kadın sığınmanın olduğunu bilmiyodum. İlk defa o zaman polislerden öğrendiydim. (DIOTIMA, 28)

Oraya gitsem ne değişecek? Nereye? nasıl? sığınma ne ben bilmiyodum bile... Bilmiyodum... Böyle bi şans olduğunu bilmiyodum. Bilseydim kızken de gelirdim. Kızken çıkar giderdim hayatımı temize çekerdim. Gidip saçma sapan bi adam la evlenmezdim. Kaldığım yerden hayatıma devam ederdim. Ama yapamadım. (ASTELL, 26)

Pisan, kadın sığınmaevinden haberdar olmadığı için hamileliği 7.aya gelene kadar kendisine tecavüz eden kardeşi ile aynı evde yaşamaya devam ettiğini, tecavüzlerin de tekrarladığını söylemişti. Diotima ise yıllarca babasının tecavüzüne maruz bırakılıp, bu tecavüzlerden birinden bir bebek dünyaya getirip, yine babasıyla birlikte aynı evde yaşamaya devam etmişti. Evden kaçtıktan bir süre sonra polise başvurduğunda sığınmaevi gibi kurumların varlığından haberdar olmuştu. Astell ise ilk saldırıya maruz bırakıldığında sığınmaevlerinin varlığından haberdar olsaydı eşinin saldırılarına maruz bırakılmayacağını söylemişti. Kadınların ifadeleri göstermektedir ki, şiddete maruz bırakılma durumunda kadınlar yararlanabilecekleri hizmetlere dair yeterince bilgi sahibi değildir. Bu durum, onları tecavüze ve diğer her türlü şiddete açık hale getirmektedir. Şiddetten kurtulmanın hiçbir koşulda mümkün olmadığı bilgisi içselleştirildiğinde, kadınların şiddet ortamından kurtulma yönündeki çabaları da zayıflamaktadır.

4.2.3.3.2. Olumlu Deneyimler “Bize özgüvenimizi veriyolar”

Kadınlar sağlık ve güvenlik sistemine ilişkin birçok olumsuz deneyimin aksine, sığınmaevine dair çok fazla olumlu deneyimden söz etmişti. Sığınmaevleri; kadınların şiddetten korunmaları, kendilerini güvende hissetmeleri ve güçlenmeleri için önemli bir işlev görmüştü. Kadınların ifadelerinde, kurum çalışanlarıyla olan etkileşimlerin nasıl değişimler yarattığına ilişkin vurguları dikkat çekiyordu. Konuya ilişkin olarak farklı sığınmaevlerinden deneyimlere aşağıda yer verdim. Unzer ve Daragona, kendi deneyimlerini şöyle anlatıyorlardı:

Çok iyilerdi. Ben zaten aşırı tedirgindim. Çocuklara yansıtmamaya çalışıyodum. Çocuklar ne olduğunun farkında değildi. Sadece o eve gitmeyeceğimizi biliyolardı. Onları telkin etmeye çalışıyodum. Ben onları telkin etmeye çalışıyodum, kurumdakiler de beni telkin etmeye çalışıyolardı. Çünkü ben kadın konukevi falan hiçbir şey bilmiyodum. Sadece polis beni buradan çıkarsındı derdim. Burada hiçbir şekilde güvenlik kaygısı hissetmiyorum. Bundan önceki şehirlerimde sıkıntı yaşadım. Sokağa çıkmaya bile korkuyodum. Burda öyle bir sistem var ki bence burdaki personelin hepsi bütün Türkiye'deki kadın konukevlerine örnek olmalı. En başta kadınlara özgüvenini tekrar kazandırıyorlar. Davranışlarıyla... gerçekten...burası... ben hep söylüyorum... Yüzlerine de söylüyorum arkalarından da söylüyorum, hepsi seçilmiş sanki burdaki personelin. Benim kaldığım kadın konukevi... Gerçekten, insanı yükseltmek için... o moralini, motivasyonunu... kendini toplayabilmesi için sanki o ekibi oraya koymuşlar diyorum ya. (UNZER, 34)

Kadın konukevi kötü bi yer değil sana belli bir süre, belli bi standart veriyolar ayakların üzerinde durabilmek için. Bence birçok kadın bunu yapmalı. Başka

insanların isteğiyle, düşüncesiyle durmamalılar çünkü o insanlar boğazımıza yemek, ekmek koymuyolar. Biz bilmediğimiz konular hakkında bilinçlendiriliyoruz. Eğitim almamız konusunda bize öneriler sağlanıyor. Yapmak istediğiniz herhangi bi şey var mı diye sorulduğunda biz evet dediğimiz zaman kesinlikle bize yardımcı olan bi kurum. Ben bu kadar iyi bir yer beklemiyordum doğrusu. Başıma neler gelir korkusu vardı. Gelir gelmez konuştuk sosyal servisle. Ben özel güvenlik eğitimi almak istiyorum dedim, hemen dediler yeter ki siz isteyin. Zaten burdan belli bi ödenek veriliyo. O ödenekten eğitim aldım gidip geldim. Sosyal servis çok ilgili alakalı. Bize özgüvenimizi veriyolar daha doğrusu. Ayaklarımız üzerinde durmamız için, daha güvenli olmamız için kendimize özgüvenimiz olsun diye bize telkinlerde bulunuyolar: yaparsınız, güçlüsünüz. Psikolojimiz onların yanında şu an iyi, kesinlikle psikolojim kötü değil. Her konuda destek ve yardımcı oluyolar. Ben bu konuda çok şanslı bi kadın olduğumu düşünüyorum. Kızım da aynı şekilde eğitimini alıyo şu an birçok çocuk okuyabiliyo. (DARAGONA, 27)

Unzer ve Daragona, sığınmaevine yerleşirkenki kaygılarının kurum çalışanları tarafından silindiğini söylemişlerdi. Güçlenmeye ilişkin paylaşımları ise kadınların potansiyellerinin ortaya çıkarılması, psikolojik bakımdan dayanıklı hale getirilmeleri, olumlu benlik algısı geliştirmeleri ve yaşamla tekrar bağ kurmalarını sağlamaları açısından sığınmaevindeki hizmetlerin ne kadar etkili olduğunu gösteriyordu.

Burada güvenli buluyorum sadece evde kendimi hiç böyle güvende hissetmiyordum yani nasıl diyim tamam bi kaç günlüğüne giderdi ederdi ama o zaman hani içti içti geldi bişeye kızdı mı zaten taksi tutup gelme şeyi bile vardı hani öyle bi yapısı vardı gelirdi. Hani burada en azından gelmeyeceğini biliyorum. Güvende olduğumu, çocuklarımın da güvende olduğunu hissediyorum. O yüzden kafam rahat oluyor. (HYPATIA, 43)

Devletimizden Allah razı olsun. Böyle yerler var, kurumlar var. Böyle yerler olmasaydı naapcaktım? Sokaklarda, parklarda yatcaktım ya da Allah göstermesin öyle- kötü yola teşvik ederlerdi. Gene Allah bin kere razı olsun ki devlet konukevleri çıkarttı. Böyle bi yerler olmasaydı napıcaktık diye düşünüyorum... Napıcaktın? Ya sokakta yatcaktın ya kötü yola düşecektin. Başka çare yok. Devlet kadınlara bu gibi haklar tanıyo ne olursa olsun... (GOURNAY, 52)

Eşleri tarafından bulunma ve öldürülme korkusu yaşayan Hypatia ve Gournay için sığınmaevi, onları hayatta tutan, güvenli bir mekandı. Kadınların şiddet gördükleri evleri dışında gidecek bir yerleri yoktu. Bu durum, yıllar boyunca ağır bir şekilde şiddete maruz bırakılmalarına neden olmuştu. Ancak sığınmaevinin güvenli ortamı, şiddetsiz bir yaşam sürdürmek için değerli bir fırsat olmuştu. Zetkin ise aldığı ruhsal destekle nasıl güçlendiğini şöyle aktarıyordu:

Ya buralar bana çok şey kattı. Burdaki personeller... Buraya yeni geldim, daha önce Yenimahalle'de kalıyodum. Orası inanılmaz. Hem psikolog hem uzman açısından çok yardımcı oluyolar. Beni gerçekten güçlü kıldılar. Onların böyle güçlü durmaları, benim de güçlü hissetmemi sağladı. Evet, şimdi çok yoruluyorum çok uğraşıyorum

fakat hepsinin çabasına değecek en azından diye umuyorum bakalım... (ZETKİN, 33)

Sığınma evleri; şiddetten uzakta fiziksel, ruhsal, sosyal iyileşme ve güçlenme için kadınlara olanak sunma işlevini birçok kadın için yerine getiriyor görünüyordu. Kadınlar korku, endişe ve belirsizliklerle sığınmaevine gelmişler ancak süreç içerisinde çoğu olumsuz duygudan kurtulmuş, kendilerine güvenlerini kazanmışlardı. Ayrıca kurum çalışanlarının da desteğiyle, sığınmaevinden çıktıktan sonra yaşamlarına nasıl bir yön vereceklerine ilişkin kararlar almışlar, bunu uygulamaya dönük girişimlerde bulunmuşlardı.

4.2.3.3.3. Sığınmaevi İle İlgili Yaşanan Sorunlar

Sığınmaevinde yaşama ilişkin pek çok olumlu deneyimin yanı sıra bazı olumsuz deneyimler de yaşanmıştı. Bu bölümde kadınların olumsuz olarak niteledikleri; zor ilkkabul şartları, sürekli sığınmaevi değiştirme durumu, saldırganın kadının gittiği kurumları bulması, sığınmaevine hapsedilmişlik hissi ve çalışanların yargılayıcı tutumuna ilişkin yaşam deneyimleri aydınlatmaya çalıştım.

ŞÖNİM tarafından geçici olarak kabul edilip ilk kabul birimine yerleştirilen kadınlardan, sosyal incelemeleri yapılarak sığınmaevine yerleştirilmeleri uygun görülenler için kabul gerçekleştirilir. Ancak bu incelemeler gerçekleştirilirken ilk kabulde geçen 2 haftalık sürenin bazı kadınlar ve çocukları için zorlayıcı olduğu görülüyordu. Astell ve Varnhagen, ortamın çocuklar için uygun olmadığını düşünüyordu. Oysa çocuklar için nitelikli bakım ve destek hizmetlerinin sunulması, kadınlar açısından çok önemliydi. Kadınlar, zorlu ilk kabul süreçlerini ise şöyle anlatıyorlardı:

Sığınmaya gelmesini hiç istemedim oğlumun. Şimdi 1. sınıfa gidiyo. Geçen sene çok etkilendi. İlk kabul denilen yer çok zorlu bi süreçti çünkü orda kimin ne olduğunu anlamaya çalışıyorlar. Artık anlıyorum çünkü biz de sığınmada birileriyle irtibat kurduğumuzda ne yapmaya çalıştıklarını farkediyorsun insanların. İyiyle kötüyü ayırmak gibi... Buna gerçekten ihtiyaç var mı yok mu? Biraz zor geçiyo ama iyi oluyo. Çocuğumun dedim burda olmasını istemiyorum dedim kendimce, ayrılma sürecine girdim. Ordan çıktım sığınmanın ilk kabulünden, 2. tarafa gelme şey yapmadım... çocuğumdan ayrılamadım. Çocuk 10 gün yanımda durdu. Diğer, 10 günden sonra ben çıktım. Çocuğu geri göndermek zorunda kaldım. (ASTELL, 26)

Ortam hiç hijyenik değildi Ankara'daki sığınma evi hiç hoşuma gitmedi çok kalabalıktı ve yeterince hijyenik değildi, temiz değildi. Ben ikinci gün annemle görüşmek istedim.Çocuklarım için burası uygun bir ortam değildi. Bir de kadınlar

aksi gibi tartışılar çocuklarımın önünde, kavga ettiler bağıra bağıra.Baktım çocuklarım korkuyorlar.Kalabalık kalıyoruz evin içerisinde.Kavga ediyorlar çocuklar korkuyo. Etraf temiz değil. Çocuklar için daha uygun bir yer varsa oraya geçelim dedim. Onlar da mümkün değil dediler. Şu an senin yerini değiştiremeyiz. Burası ilk kabul. Burada 10 gün 15 gün kalmak zorundasın. Sonrasında yerini değiştirebiliriz dediler. (VARNHAGEN, 39)

Doğrudan sığınmaevine kabulleri gerçekleştirilmeyip; tıbbi kontrol ve tedavilerinin yapılıp, psikososyal ve ekonomik incelemeleri yapılmak üzere ŞÖNİM tarafından ilk kabul birimine yerleştirilen kadınlar, kendi alışık oldukları yaşantıdan farklı bir düzene uyumlanmanın sıkıntılarını yaşamışlardı. Düzen, temizlik, kurallar bakımından başkalarının standartlarına uygun yaşamak kimi kadınlar için zorlayıcı olmuştu. İlk kabullerdeki ortak yaşama uyum sağlamak, her kadın için mümkün olmamıştı. Kadınların bu koşullara uyum sağlayamaması/koşulların kadınların özel gereksinimleri düşünülerek iyileştirilmemesi halinde (Astell'in deneyiminde de görüldüğü gibi), istismar ortamına geri dönmesi söz konusu olabiliyordu. Kadınların ilk kabul birimine ilişkin olumsuz deneyimlerine bakıldığında, kurum çalışanlarının çok örseleyici yaşam şartlarından çeşitli zorluklar deneyimleyerek kuruluşa sığınmış kadınların gereksinimlerine yeterince kulak vermediği anlaşıyordu. Kadınlara ilk görüşmenin yapılması ve orada kaldığı süre boyunca yaşamının birlikte planlanması, kadının kuruluştaki yaşama hazırlanması, kadınların gereksinimlerinin üst yönetime bildirilmesi gibi sosyal çalışmacının yerine getirmesi gereken sorumluluklar yeterince yerine getirilemiyor gibi görünüyordu.

Kadınların sıkça yaşadığı bir sorun, sürekli sığınmaevi değiştirmeydi. Sürekli sığınmaevi değiştirme, sığınmaevinde kalan kadınlar için oldukça yaygındı. Bu durum; kadının kendi yaşamına yön verecek kadar iyileşmesine ve güçlenmesine destek olunamadığının, kadının can güvenliğinin sağlanamadığının bir göstergesi olarak okunabilir. Söz konusu kadınların yaşamlarını bir düzene sokmakta zorlandıkları anlaşıyordu.Yeterli iyileşme ve güçlenmenin sağlanamaması, kadınları koruma sistemi içinde tutuyordu. Porete ve Günderröde sürekli sığınak değiştirmekle ilgili deneyimlerini şöyle anlatıyordu:

Kadın sığınmada gezdim 1 yıl. Antalya'ya gittim aynı gün kalmadım. Öğlen yemeğimi kadın sığınmada yedim, Afyon'a gittim. Yoo tekrara Adana'ya gittim. (PORETE, 48)

bana yardımcı oldular. Babam eşyayı vermedi elbiselerimi, telefonumu vermedi. Bir valiz eşyam var ama hepsini kurumlardan topladım. 8 tane kurum gezdim. Denizli benim 8.kurumum.(GUNDERRODE, 27)

Şiddet ortamı her ne kadar acılarla dolu olsa da kadının bildiği, alıştığı bir ortamdı. Buradan kopup ayrı bir düzen kurmak yeterince zorlayıcıyken; sürekli olarak sığınmaevi değiştirmek, bitmeyen bir uyumlanma sürecinin içinde yaşamak anlamına gelebiliyordu. Sonunda kadın geçmişteki düzenine özlem duyar hale gelebiliyordu. Astell'nin konuya ilişkin düşünceleri şöyleydi:

Burdakiler de işte ayrı bi odan olsa daha iyi olur, yer değiş filan... Dedim gitmiyom, hiçbi yere gitmiyom. Diyolar ki mesela yer değiştirdiğinde senin için hiçbi şey değişmiyecek. Zaten sen ailenden kopmuşsun. Burda kimseye alışma ama artık o bavulunu alıp bi yerlere gitmek var ya... o arabaya bindiğinde diyosun ki yaa benim de yuvam vardı. İyi ya da kötü... evim vardı. Şimdi ben burda bile duramıyorum. Ben mi geçimsizim? İnsanlar senin derdinin anlamıyo. O çünkü akşam evine gidiyo, maaşını çekiyo, ama borcu var ama bi şeyi var...bi şekilde hayatını idame ettiriyo. Sen nereye gittiğini bilmiyosun. Bundan sonrasını da tahmin edemiyosun. Hep iyi olsun diye verdiklerin elinde kalmış. O arabada gitmek bile o kadar büyük eziyet ki ! Hiç tanımadığın adamlar, hiç tanımadığın kadınlar senin etrafında dönüyo... Sen bakıyosun sadece... bu benim hayatım mı diye... Ama bunu anlayamıyolar. Bunları düşünmüyolar. Alışma şöyle yapma böyle yapma...öyle... (ASTELL, 26)

Can güvenliği riski ortaya çıktığında ise sığınak değişikliği bir zorunluluk oluyordu. Unzer ve Zetkin, gittikleri kurumlarda sürekli eşleri tarafından bulunduklarını söylemişlerdi. Bu çok ciddi bir gizlilik ihlaline ve kadınlar açısından büyük bir güvenlik riskine işaret ediyordu.

Gizliliğimiz olsa da her ne kadar, bi noktada bi açık bırakıyo devlet ve nerde olduğunu kendileri de bilmiyo inanın. K.... ilinde benim yerimi avukatları buldu. Kendi avukatları, eşimin avukatı. K... İl Müdürü kendi avukatlarıyla konuşuyo; diyo ki nasıl yani? Nasıl bulabiliyolar? Avukat diyo ki bak ben de avukatım ama ordaki açığı ben bilmiyorum diyo. İş bilen avukat bunu diyo. Böyle bir düzen içerisindeyiz. (UNZER, 34)

Ailemin yanında kalsam sürekli rahatsız edicek. Hala burda olduğum halde kaçırma riski var. Sürekli benim kurumlarımı buluyo. Ben başka başka kurumlara gitmek zorunda kalıyorum. Burda kurumda kalırken hastanede sağlık randevum vardı. Oraya gittiğimde nasıl yaptıysa işte... Gizliliğim var, oyum var, buyum var, bütün koruma kararlarım var... Bulmuş beni. Randevu saatinde geldi, yanıma oturdu. (ZETKİN, 33)

Unzer ve Zetkin koruyucu ve önleyici tedbir kararları olduğu halde, gittikleri kurumlarda eşleri tarafından bulunduklarını söylemişlerdi. Unzer'in anlattıklarına göre, kendisinin yerini bulan kişi hukuki konularda yol gösterici olması gereken bir avukatı! Zetkin ise sağlık kuruluşlarından hizmet aldığı sırada saldırgan tarafından bulunmuştu. Kadınların yaşama, özgürlük, kamuhizmetlerinden yararlanma, şiddetsiz yaşam gibi temel hakları korunamıyordu. Bunda kimi zaman kurum çalışanlarının da rolü vardı. Görüşmeler sırasında öğrenilen bir olaya ilişkin bilgiler, gizliliğin ne kadar önemli olduğunun altını çiziyordu. Genç kadın çocukluk döneminden itibaren babasının tecavüzüne maruz bırakılmıştı. Saldırgan

baba, kızının kızlık zarının bozulmaması için saldırılarını anal yolla gerçekleştiriyordu. Bu saldırılar, genç kadının üniversite öğrenimi gördüğü dönemlerde de devam etmişti. Sonunda genç kadın evden kaçmış ve yardım talebinde bulunmuştu. Kadın sığınmaevine yerleştirildiğinde ise babası tarafından yeri tespit edilmişti. Kadın bu nedenle sığınmaevi değiştirmek zorunda kalmıştı. Saldırgan oldukça zengin ve nüfuz sahibi biriydi. Her gittiği kurumda kadını bulmuş ve dönmesi için ona baskı yapmıştı. Son gittiği kurumdaki bir çalışan, kurumdan ayrılarak kendisine bir bilet alıp şehirden ayrılmasını ve izini kaybettirmesini önermişti. Kadın bu öneriye uyarak başka bir şehre gitmişti. Bir kafede oturmuş ne yapacağını düşünürken tanıştığı birinin yardım teklifini kabul ederek bir pansiyona yerleşmişti. Yardım vaat eden adam kadını odaya hapsedip ona günlerce tecavüz etmiş, türlü işkenceler yapmıştı. Kadın şu an başka bir sığınmaevinde kalıyordu. Tekrarlayan intihar girişimleri olduğu biliniyordu. Bu tablo; devlet korumasının etkili bir şekilde sağlanamamasının, güvenlik güçlerinin suç ortadayken gerekli müdahalelerde bulunmamasının ve yargının kadının insan haklarını koruyamamasının bir sonucuydu. Kontrol altına alınması gereken saldırganın davranışlarıyla, sığınmaevlerine yerleştirilerek kışla tipi kurallarla sosyal yaşamdan izole edilen kadınların davranışları olmuştu.

Suçlu olan bizler değiliz ama bizler kadın konukevlerinde kapalıyız. Çoğunda balkona çıkmak yasak. Dışarıyı göremiyosunuz çoğunda. Ama erkekler hepsi fildir fildir dışarlarda geziyo. Suçlu olan biz olmamamıza rağmen... Sadece biz ve çocuklarımız cezalandırılıyo aslında. (UNZER, 34)

Kimi kuruluşlar sığınmaevi kurallarına ilişkin olarak daha esnekken kimileri çok daha katıydı. Bu durum kadınların kendilerini hapsedilmiş hissetmelerine neden oluyordu. Unzer'in de belirtmiş olduğu gibi; bunu mağdurun cezalandırıldığı adaletsiz bir uygulama olarak görebiliyorlardı.

Sığınmaevinde şiddetsiz bir yaşam alanı yaratma konusundaki belki en önemli sorumluluk, sosyal çalışma meslek elemanlarındandır. Sallan Gül (2013, s. 223-224)'ün sözünü ettiği kadınların güçlenmeleri için gereksinim duydukları özgürlükler ve sığınmaevinin yönetimi için gerekli olan denetim arasındaki dengeyi kurmak; feminist bakış açısına sahip sosyal çalışmacıların sorumluluğu olmalıdır. Kimi kurumlarda bu denge kurulabilmişken, kimilerinde etkili işleyen bir sistemden söz etmek mümkün değildi. Birçok kuruluş çalışanı (ki buna sosyal çalışmacılar ve psikologlar da dahildi) ataerki değerler sisteminin sürdürücüsüydü. Kuruluşlarda paternalist bir hizmet anlayışı hakimdi. Kimi kuruluşlarda kadınlar ve çalışanlar arasında keskin hiyerarşik bir ilişkilene söz konusuydu. Feminist

sosyal çalışmanın güçlendirici eşitlik anlayışından oldukça uzaklaşmıştı. Bu da kurumsal şiddeti doğuruyordu.

Kadınların sığınmaevine ilişkin olumlu deneyimlerinde dile getirdikleri anlayışlı, yardımsever, çözüm odaklı yaklaşım her sığınmaevi çalışanları için geçerli görünmüyordu. Kurulan etkileşimlerin niteliği, kadınların belirttiği üzere, kuruluştan kuruluşa değişiklik gösteriyordu. Sığınmaevine ilişkin olumsuz izlenimleri olan kadınların bu izlenimlerinin daha çok sığınak çalışanlarının kendilerine ilişkin kötü muameleleri üzerine yoğunlaştığı görülüyordu. Kadınlar kendilerini yaşadıkları olumsuzluklar nedeniyle güçsüz hissederken, yargılayıcı tutumlarla karşılaştıklarında bu kendiliklerine ilişkin olumsuz algılarını pekiştiriyor, onları daha da güçsüzleştiriyordu. Buna ilişkin Unzer'in aktardıkları dikkate değerd:

Zaten bizler canı yanmış insanlarız, köreltilmiş insanlarız... Evet, dışardaki hayatımızda çok iyi şeyler yaşamış, çok iyi büyütülmüş, çok iyi yerlerde olmuş olabiliriz ama bi şekilde tökezlemişiz, ayağımız kaymış, düşmüşüz ve buralara gelmişiz. Üstüne bi de kalmış olduğumuz yerlerde bize çok özür diliyorum ama pislik muamelesi yapıyo bazen. Biraz ağır oldu belki ama... “Onu giyme, oraya oturma, onu yeme, şunu şöyle yapma” şeklinde davranıldığında insan kendini daha toparlayamadan daha altlara çekiyo. (UNZER, 34)

Bazı yerler oluyo sert tepkiler alabiliyosun, bazı yerler daha iyi davranıyo. Yani... Acaba oranın psikolojisinden mi bilemem ama iyi olan yer de var kötü olan yer de var. Kötü olan şöyle, biraz daha sert davranıyolar kadınlara. Bıkmışlar mı artık bilmiyorum da... (GUNDERRODE, 27)

Unzer, sığınmaevinde yaşamının birileri tarafından kontrol edilmesinden, sürekli olarak kendisine uyması gereken emirler verilmesinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmişti. Bu tavrın, uyum sağlamayı ve aidiyet geliştirmeyi engellemekle birlikte kadının kendisini değersiz hissetmesine neden olduğunu düşünüyorum. Yaşamını kontrol altında sürdürmüş biri için bu, erkeğin tahakkümünden kaçıp eril kurumsal tahakküm altına girmek anlamına geliyordu. Oysa kadınların yararlandıkları hizmetler, sosyal hukuk devleti olmanın gereğince hak temelli bir anlayışla sunulmalıdır. Kadınların ifadeleri, hizmet sunum biçimlerinin kuruluştan kuruluşa değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Gunderrode'nin yukarıdaki ifadeleri bunu ispatlar niteliktedir.

Sığınmaevindeki ruh sağlığı uzmanlarının tavrına ilişkin olumsuz deneyimleri olan Astell, ruhsal yardım için başvurduğu kurumun ruh sağlığı uzmanının yargılayıcı tavrından duyduğu rahatsızlığı şu sözlerle ifade etmişti:

Bi insanın seni dinleyip dinlemediğini anlıyosun zaten. Sırf görev olsun diye beni dinleyecekse dinlemesin. Çünkü o zaman kendi içinde diyosun ki ya keşke

yapmasaydım niye anlattım... Sonuçta bu benim özelimdi ve bu beni eleştiriyο veya anlamak istemiyο. Şöyle bi bakış var... (yargılayıcı ve mesafeli bi bakış) çok gördük yani. Normal bir psikologta da gördüm. Buralarda, zaten ilk kabulde de gördüm. Ya psikolog olmak şu bu da değil. Şura ! (kalbini gösteriyor). Onu anlatırken suçluluk hissettiğinde çok tuhaf oluyo. Bunu mesela günlerde sindiremiyorum. Söylemese miydım? Niye yaptım? Zaten anlatırken bi şeyler tekrar canlanıyo ve karşındaki bunu önemsemiyo. E zaten hayat senin hayatın neden paylaştın, ne önemi vardı o zaman gibi hissediyorum. (ASTELL, 26)

Tecavüzü yüksek sesle dile getirmek, daha önce ayrıntılı olarak ele alındığı gibi kadın için oldukça güçtür. Buna rağmen, Astell kendini açmaya karar vererek yaşadıklarını kurum psikoloğuna anlatmıştı. Ancak karşılaştığı yargılayıcı tavır onu çok üzmuş, anlattıklarından pişmanlık duymasına neden olmuştu.

Araştırma yaptığım süre boyunca çok sayıda sığınak çalışanıyla görüşme yapma fırsatı buldum. Bunların önemli bir kısmı sosyal çalışmacı, psikolog ve kurum müdürüydü. Bu görüşmeler sırasında güvenlik, gizlilik, yeterlik ve yetkinlik, kaynaklarla kadınları bağlantılandırma, kurumlararası işbirliği gibi konulara dair sorunların bilgisini edindim. Sığınaklarda kalan kadınlarla ilgili yaşanan en önemli sorun, kadının güvenliğinin tam anlamıyla sağlanamamasıydı. Gizlilik kararları olsa dahi kadınların saldırganlar tarafından bulunması mümkün olabiliyordu. Bulunulan bölgede sığınmaevinin gizliliği tam olarak sağlanamıyordu. Örneğin taksi şoförleri sığınmaevinin adresini çok iyi biliyordu. Bazı sığınmaevleri AÇSB il müdürlüklerinin hemen bitişiğine yapılıyordu. Kadınlar bu nedenle balkona, bahçeye dahi çıkamıyordu. Saldırgan hemen yan binadayken kadınların güvenliği nasıl sağlanabilirdi? Kadınların sığınmaevi transferleri için yeterli güvenlik önlemleri alınmıyor; tehlike anında nasıl hareket etmesi gerektiğine, evden kaçarken hangi belgeleri yanına alması gerektiğine, kaçış hazırlığına, çocuğun güvenliğinin sağlanmasına vb. ilişkin planlar yapılmıyordu. Feminist hizmet sunumu yerine paternalist ve aile odaklı hizmet sunumu nedeniyle kadınlar güçlenemiyor, özgürleşemiyordu. Bu durum kadını sürekli sosyal hizmetler sistemi içerisinde tutuyordu. Himayeci bir koruma sistemi içerisinde kadınlar bağımlı bireylere dönüştürölüyordu. Sığınaklarda çalışan ruh sağlığı uzmanlarının (sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimci vb.) çoğu ruhsal travmaya, özellikle cinsel saldırının neden olduğı ruhsal travmaya müdahale edebilecek yeterlikte ve yetkinlikte hissetmiyordu. Bu nedenle bu tarz bir saldırı deneyimi olup ruhsal sorunlar yaşayan kadın ve çocuklardan uzak kaldıklarını söylediler. Aynı kuruluş içerisinde yaşamlarını sürdürmelerine bağılı olarak kadınlar ve ruh sağlığı uzmanlarının ilişkilerinin dinamikleri göz önünde bulundurarak bu sorunlara uzun süreli müdahalede bulunmaları belki doğru olmayabilir ancak yardım için

yönlendirme yapmak, yardım sürecini planlamak ve izlemek konusunda sorumlu olmaları gerektiğini düşünüyorum. Çünkü sığınmaevi, kadınların fiziksel olmaktan çok ruhsal olarak kendilerini onardıkları ve sığınmaevi dışındaki şiddetsiz bir yaşamı günden güne inşa ettikleri bir yer olması gerekir. Bu konuda en önemli sorumluluk ruh sağlığı uzmanlarının olmalı.

Çalışmam cinsel şiddete maruz bırakılan kadınların gereksinimlerini odak aldığı için kadınlara sunulan hizmetleri bu bakımdan inceledim ancak hizmetlerin standart olması dile getirilmesi gereken bir sorundu. Sığınmaevleri yalnızca korunma değil, barınma ve desteklenme gereksinimi olan kadınların da yardım aldığı merkezlerdi. Hizmetlerin hissedilen gereksinimler üzerinden değil de belirlenen gereksinimler üzerinden yapılandırılması; sosyal çalışmanın bireyselleştirme, eşitlik, sosyal adalet değerlerinden sapma anlamına gelebilir. Hizmet alan kişiyi odağına almayan bir hizmet sistemi işlevsel değildir.

Tecavüze maruz bırakılmakla dünyanın adil bir yer olduğuna dair inancını ve insanlararası ilişkilere dair temel güven duygusunu kaybetmiş birçok kadın için güvenli bir sığınak, şiddetsiz yaşam olanağının anahtarı ve güçlenme fırsatı olan kadın sığınmaevi çok önemli bir sosyal koruma mekanizmasıdır. Ancak araştırmaya katılan kadınların deneyimlerinin de gösterdiği üzere; sığınmaevlerinin ve sundukları hizmetlerin, kadın ve kadının gereksinimleri odağında yeniden yapılandırılması gereği ortadadır.

4.2.3.4. Yargı Süreci Deneyimleri

Tecavüz suçu, bedenin dokunulmazlığına karşı işlenmiş ağır ceza gerektiren bir suçtur. Ancak ceza kanununun kadına bunu ispat yükümlülüğü getirmesi, tecavüzün açığa çıkmasını ve cezalandırılmasını güçleştirmektedir. 6284 Sayılı Kanuna göre suçun ihbarında kadının beyanı esas alınmaktadır ancak savcının davayı açmasıyla birlikte TCK gereğince suçun ispatı gerekir. Yargılama sırasında ise süreç erkek yanlı ilerlemektedir. Araştırma sürecinde elde edilen bilgiler göstermiştir ki suç, tecavüz bulgularının toplanmasıyla ispat edildiği halde saldırgan aklanabilmektedir. Bu bölümde kadınların yargı sürecindeki deneyimlerini, hak ihlallerini ön plana çıkararak aydınlatılmaya çalıştım.

Mahkemelerin tecavüz sorununu nasıl ele aldığını anlamak için ülkedeki hukuk kültürünü tanımak gerekir. Türkiye’de hukuk kültürü, sosyal yaşamın diğer tüm alanlarında olduğu gibi

ataerkil değer ve normlarla örülmüştür. Bu, yargı kararlarındaki eril tahakkümün görünümlerine¹ve araştırmamızdaki kadın deneyimlerine bakılarak anlaşılabilir.

Türkiye'nin hassasiyetlerinde sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Bunu bir sapığın dahi kullanması çok çirkin. Hem dini hem milli hassasiyetleri... Savunmasında çok korkunç iki tane vurgu vardı. Birincisi sürekli dini vurgular; işte "yemin ederim, Allah'ıma kitabıma, Kuran-ı Kerim üzerine, benim dinimde günah" vurgusu, diğer vurgusu da "ben Türk'üm o değil". Şimdi düşünün ki bir ülkenin hassasiyetleri ve bir ülke vatandaşının hassasiyetleri bu kadar basit cümlelerle oluşmamalı. Yani derinliği olmayan şeyler olduğu burada ortaya çıkıyor. Düşünsenize, bunun üzerinden kitleleri etkileyebileceğini biliyor ve ne yazık ki bizim ülkemizde kitleleri etkiliyor. Bu iki şey milli ve dini hassasiyetler, kitleleri etkiliyor ve bunu bilerek kullandı ve bunu kullanan onlarca kişi... Ki biz şöyle de düşünüyoruz: bu adam tecavüz... her tecavüzden sonra fotoğraf ya da video çekip paylaşırım diye şantaj yapan bir adam. Pek çok olayın da... Bu nedenle bu adamın yaptığı pek çok olayın da bu nedenle adli makamlara ulaşmadığını düşünüyoruz. (DOHM, 37)

Dohm'un tecavüzcünün ifadesine ilişkin paylaşımları, muhafazakar yapıdaki ataerkil bir toplumun hassasiyetlerinin yargıdaki belirleyiciliğinin açık bir göstergesiydi. Saldırgan bundan önce birçok defa tecavüz suçunu işlemiş, her defasında benzer savunmalar yaparak ceza almaktan kurtulmuştu. Bu durum, kadın bedeninin erkeğin tahakküm arzularının bir nesnesi olduğunun yasal olarak onaylanması olarak yorumlanabilir. Erkeklerin bu tarz suç eylemleri cezasızlıkla ödüllendirilmektedir. Cezalandırılmayacaklarını bilen erkekler, yeni saldırılarda bulunma konusunda daha cesur olabilmektedir.

Şikayetçi olma konusunda tüm caydırmaya dönük çabalara direnerek kararlılığını koruyabilen kadınlar, yargılama sürecine ilişkin olarak çoğunlukla olumsuz deneyimler aktarmıştı. Hildegard ve Calkins, saldırganlarının ceza almadığını söylemişti. Unser ise başvuru mekanizmalarının işlevlerini yerine getirmedeğini düşünüyordu.

Kendine de yaptırıyordu. Kendine yaptırıyordu amcam başkalarını. Savcıya da söyledim anlattım her şeyi savcıya. Savcı dedi ki bana, tutuklancak dedi. Uzak durcak senden dedi. Tutuklandı işte 1 gece yattı. Ben temelli tutuklanmasını istiyorum. (HILDEGARD, 30)

biz en son e-devlet şifresinden şeye baktığımız zaman yok yani mahkeme. Bu olayların yaygın olmasının tek sebebi, kimsenin bu olaylardan ceza almaması. Elini kolunu sallayarak geziyorlar yani. Adam öldürenler bile artık elini kolunu sallayarak geziyo ki tecavüz çok basit kalıyo onların yanında. Ccaydırıcı olmak için bissürü şey yapabilirler ama yapmıyorlar. Çünkü onların istediği gibi bu hayatı yönetiyorlar. Bizim ne- ne yaşadığımız, ne yaptığımız, öldük mü kaldık mı umurlarında değil (CALKİNS, 18)

¹ Yargı kararlarının eril tahakküm kodları üzerine derinlikli bilgi sahibi olmak için, Dr.Eylem ÜMİT ATILGAN tarafından yazılmış Türkiye'deki İç Hukuk Kültürü Üzerine Sosyo-Hukuki Bir Araştırma isimli eseri okumanızı öneririm.

Açıkça söylemek gerekirse evet, başvuru mekanizmaları var ama sonuç yok bizim ülkemizde. Sonuçlanmıyo bi şeyler... Kadınları koruma kadında evet, bazı kanunlar çıkartılmış, bazı işlemler yapıyo ama bir türlü sonuçlanmıyo ki son dönemde kadına yönelik şiddetin hafif suç olarak geçmesi bile çok gülünç bu kadar kadın cinayetleri artmışken. Artık karısını bıçaklayan adam para cezasıyla dışarı çıkabiliyo. Ki insanların gözünde sadece fiziksel şiddet görüyo. Bunun psikolojik ve cinsel boyutunu hiç kimse umursamıyo bile.(UNZER, 34)

Adam ciddi bir suçlu potansiyeli ve bugüne kadar yargı makamları ciddiye almadığı için adamı, tekrar suç işlemiş.Adam bu savunmaları ezbere biliyor. Daha önce bu savunmalar ile kurtulmuş ve bizim müvekkilimizin dosyasında yaptığı savunmalar da diğer dosyalarda yaptığı savunmaların aynısı. Mekan vurgusu aynı, beni tanıyordu o ısrar etti aynı. Böyle kapanan onlarca olay olduğunu düşünürsek, bizim dosyamızdaki sanığın da ben sadece bunun bir erkek, bir üniversite öğrencisi kız değil onlarca başka olay da olduğunu düşünüyorum. O erkeğe inansaydı bu ülkenin yargısı, o üniversite öğrencisi kız o saldırıya maruz kalmıyacaktı ve benim müvekkilim de o saldırıya maruz kalmıyacaktı ama yargı belki de bu dosyada hatasını düzeltti diye düşünüyorum. Yani tüm o yargısal aşamalarda yapılan hataları, Sincan'daki Ağır Ceza Mahkemesi çözdü. (DOHM, 37)

*2 kişi tarafından olduğu için kimliğin biri belirsiz biri belli ama mahkemem bitti hani dava düştü ispatlanamayınca. *O yakalanan kişi ceza almadı mı?Almadı, çocuğu olmuyor diye almadı. Ama iki- ikinci kişiyi de söylemedi.O da almadı, çocuğu olmadığı için. Çocuk olmuyo raporu varmış elinde öyle diyo ne zaman çıkarttı onu da bilmiyorum ama o da almadı ceza (HORNEY, 24)*

Hakim çıkışta bana ağlama dedi, olmuşla ölmüşe çare yok dedi ama bundan sonra hayatını düzene sok. Ben dedim ki nasıl düzene sokucam? Bi yandan da ağlayarak konuşuyorum... Aynı şeyi senin kızın yaşarsa ne hissedersin demiştim. O adam da benim kızımı boş ver dedi. Sen de benim kızımın hayatını düzene sokmaya bak dedi.Ordan ağlayarak çıkmıştım.Ceza almadı.Çünkü şey denmiş... Ben e-Devlet'ten bakıyorum, sadece uyarı almış. İlk duruşmaya girdiğimizde de onun avukatı şey demişti: nereden bilebiliriz karşı tarafın isteği ile olup olmadığını?Darp raporu var. Hakim şey demişti böyle bir olayı tecavüz gibi göstermek için darp raporuyla destekledi. Kolunu morartmış vesaire öyle... Konuşmuştum ben de tepki göstermişim. Vücudumun her yerinde var. Hakime dedim ki vücudumun her yerini de mi kendim yaptım diye bağırıyordum. Hani benim kendi isteğimle yaptığımı... Ne bileyim o ağır bastı herhalde. Ben diğer duruşmalara girmedim. Benim yurttaki arkadaşlarım geldi. İşte böyle böyle dedi; şurasında var, burasında var. Benim fotoğraflarım hala duruyo bilgisayarımda o döneme ait. O morlukları insan kendisine yapamaz zaten. Yani her tarafım mordu böyle. Buralarım... Her taraf kemiklerine kadar her tarafım mosmor. Buralarım, şuralarım, buralarım... Her tarafım mordu yani bacaklarım, ayağım, çizikler her tarafta, dudağımın burası... Bunu patlattı. Bütün vücudum şeydi yani ve ceza almadı.(ARNİM, 24)

Kadınlar, hak arayışı ya da hizmet gereksinimi için başvurdukları çeşitli kurum ve kuruluşlarda tecavüz travmasına denk sayılabilecek başka travmatik durumları da deneyimlemek zorunda kalmıştır. Tecavüz adli kanıtlarla ispatlandığı halde, hakim kadının olayı tecavüz gibi gösterdiğine hükmetmiştir. Saldırgan yalnızca uyarı cezası almıştır. The World Justice Project 2017-2018 araştırmasına göre Türkiye, hukukun üstünlüğü bakımından

113 ülke arasında 101. sırada yer almaktadır. Bu sonucun hukukun üstünlüğüne değil, üstünlerin hukukuna işaret ettiği görülmektedir. Söz konusu durum, eril yargı kararlarında kendisini göstermektedir. Bu kararlar, ataerkil sistemdeki kadınlık habitusunun istikrarına, eril cinsel şiddetin yeniden üretilmesine hizmet etmektedir.

4.3. KADINCA DİRENİŞ SANATLARI

İktidar ve direniş bu güne kadar hep birlikte varolagelmiştir. İktidarın baskı ve kontrolüne karşı yapılan meydan okumalar, iktidar sahiplerini tehdit altında hissettirmekte ve direnci kırma yolundaki eylemliliklerini şiddetlendirip, yeniden üretip hakim konumlarını sürekli kılma çabalarını artırmaktadır (Foucault, 2012). Ancak baskı arttıkça direnişin farklı biçimleri keşfedilmektedir. Tecavüz olgusuna ilişkin olarak politik direniş Türkiye’de yeterince iyi örgütlenememiş görünmektedir. Bu nedenle kadınlar yaşadıkları sorunlarla baş etmenin, eril tahakküme direnmenin bireysel, kadınca yollarını keşfetmişlerdir. Bu bölümde kadınların baş etme stratejilerine ve güçlenme deneyimlerine yer verilmiştir.

4.3.1. Kadınların Başetme Biçimleri

Kadınlar saldırının ve saldırı sonrası yaşadıkları sorunların yarattığı olumsuzluklarla mücadelede, esasında duygu odaklı ve sorun odaklı olmak üzere çeşitli baş etme stratejileri kullanmıştı. Duygu odaklı stratejiler duygusal gerilimi azaltma işlevi görmüşken, sorun odaklı stratejiler iyileşme ve güçlenmeyi mümkün kıldığı için daha onarıcı olmuştu. Kadınların duygu odaklı başetme stratejileri arasında; yaratıcı güce sığınma, durumu kabullenerek korunma stratejileri geliştirme, yaşadıklarını kendine unutturma vardı. Sorun odaklı baş etme stratejileri arasında ise; profesyonel yardım alma, sosyal destek kaynaklarına başvurma, bir kişiye ya da uğraşa yönelme gibi stratejiler bulunuyordu.

Kadınlara bu saldırıyı/saldırıları yaşadığı dönemde kendilerine iyi gelen, kendilerini rahatlatan herhangi bir şey olup olmadığını sormuştum. Büyük çoğunluğunun yanıtı ise olumsuzdu. Bununla birlikte kadınlar yaşama tutunmak, erkek şiddeti karşısında direnmek ve saldırının bedeni, ruhu, yaşamında yarattığı tahribatı onarmak adına çeşitli stratejiler geliştirmişti. Bunlardan duygu odaklı niteliklere sahip olan stratejilerin, genellikle sorunun

çözumsuz görülmesi halinde daha çok kullanıldığını gözlemledim. Kadınlar ya sorunların kendiliğinden çözülmesini ummuş ya da kaderci bir yaklaşımla durumun çözümsüzlüğünü, iyileşmenin olanaksızlığını kabul ederek yaşantılarını sürdürmüştü. Yaşanılan sorunlar kontrol edilemez bir hal aldığı anda kadınların genellikle yaptığı, yaratıcı güce sığınmak olmuştu. Tecavüz, insanın insana yaşattığı bir acıydı. Saldırı sonrasında kadının yardım talebinde bulunduğu insanlar (aile ve sosyal çevre) genellikle onu yüzüstü bırakmıştı. Adalet, iyileşme, korunma için başvurduğu kurumlardaki insanlar çoğu zaman yarardan çok zarar vermişti. Yani, insan sürekli zarar veriyordu. Kadınlar da yaşadıklarıyla başedebilmek için insandan daha üstün, adaletli, koruyucu bir güce sığınmış, ondan yardım ummuşlardı. Yaratıcı her şeyi bilir, görür. Yargılayıcı değildir. Adildir, suçluları cezalandırır. Yaratıcıya olan inanç; kadınlara güven, umut ve dayanma gücü veriyordu. Hypatia, Nogarola ve Arendt, Allah tarafından korunduklarını söylemişti. Daha kötü şeyler yaşayabileceklerini ancak bunun engellendiğini düşünüyorlardı. Arendt, kendisinininkine benzer yıkıcı yaşam deneyimlerine sahip olan arkadaşıyla konuşmasını şöyle anlatmıştı:

İkimizin hayatı da berbat ama o inanç şey yapıyo, insanı ayakta tutuyo. (ARENDR, 38)

Hep namaz gıldım. Şu aralar gılamıyorum. Yalan söyleyemem ama benim sevdiğim şey, Allah'la olan ibadet. Rabbim diyo ki bu dünya boştur. Ben Rabbime sığınıyorum. Rabbim beni hiçbir zaman darda komadı. 2 senedir gurumlardayım, benim cebimden para hiç eksik olmadı. Çünkü Rabbim bi yerden değilse bi yerden hep bana vesile buldu. Hep beni iyi insanlarla karşılaştırdı. Rabbime bin kere hamdolsun. Ben Rabbim derim, gerisini Rabbime bırakırım. Gerisi boştur çünkü. Gerisi kafa yorucu...(GUNDERRODE, 27)

Gunderrode, ibadet etmenin kendisine iyi hissettirdiğini ifade etmişti. Dua ederek, namaz kılarak kadınlar yaratıcıyla bağlantı kurduklarını, yani sorunlarla mücadele ederken yalnız olmadıklarını hissediyorlardı. Dualarını duyduğunu ve onlara yanıt verdiğini düşündükleri bir varlığın yakınlığının kadınları rahatlatmış olduğunu düşünüyorum.

Koruyucu bir varlığa sığınma ile benzerlik gösteren bir başka kaderci yaklaşım da kadınların yaşadıklarının kaçınılmaz olduğunu düşünmeleriydi. Bu kader onlara yazılmıştı ve yaşantıların olumsuz etkilerinden kurtulmanın bir yolu yoktu. O halde sorunun içinde çırpınıp durmanın da bir anlamı yoktu. Yapılacak tek şey, durumu kabullenmekti. Böylece kadınlar kaderlerini değiştiremeyeceklerine inanmışlardı. Taa ki saldırganları tarafından ölümün kıyısına getirilene kadar...

Amaan ne gereği var baş edi- bununla uğraşıyorum kabul ediyim artık işte artık benim hayatım böyle bi daha bu adam o o zaman tekrar peşime düşmüştü bi ayrılma dönemi vurulma falan vardı biliyosun o, ondan sonra.(KUHN, 52)

Evet, bu benim kaderim. Ben bunu çekmek zorundayım. Çünkü kendi başıma bir gücüm yok. Ailemin gücü yok çünkü işte 65-70 yaşında insanlar... Kimsenin bana bir faydası yok. Bu benim kaderim, ben çizdim, ben buna razı oldum. Bu olayı ben başlattım, razı gelmek zorundayım. O bana bir senaryo yazıyo” diye işte kendi kendime kabullendim. Şartı, durumu kabullendim (ZETKIN, 33)

Kühn ve Zetkin, eski eşleri olan saldırganları yaşamlarına soktukları için kendilerini suçlamışlardı. Bu duruma kendileri sebep olduğu için sonuçlarına da katlanmaları gerektiğini düşünmüşlerdi. Şiddetten kurtulma çabaları sonuç vermediğinde ise koşulları kabullenip, kendilerine tanıdık olan, kurallarını bildikleri şiddet ortamında yaşamlarını sürdürmüşlerdi. Herman (2015) bunu büzülmeci bir belirti olarak tanımlıyordu. Kadınlar gittikçe daha da içlerine kapanmış, kendilerine kimsenin yardım edeceğini varsaydıkları için yalnızlaşmış, geleceğe ilişkin umutlarını yitirmişlerdi. Tecavüze dair acılar öyle derindi ki kadınlar bu anıların sürekli olarak zihinlerine hücum etmesine dayanmakta güçlük çekiyordu. Üstelik saldırganla aynı evde yaşıyorlarsa travmatik hafızanın tuttuğu kayıtlar sürekli bilinç düzeyine çıkıyordu. Bu durum kadını terörize ettiği gibi yaşamına devam etmesini de engelliyordu. Ruhsal gerilim yükseldiğinde kadınların ağlama, küfretme, bağırma, artık hayatta olmayan yakınının mezarına giderek onunla konuşma gibi yöntemlerle duygu yükünü boşaltmaya çalıştıkları görülmüyordu. Duyguların dışavurumu rahatlama için etkili olmakla birlikte, sorunun çözümü için yeterli görünmüyordu. Theano ise yaşadıklarını, duygu ve düşüncelerini yazıya aktarmanın kendisini rahatlatıldığını söylemişti. Açtığı her yeni sayfayı kendisi için bir fırsat ve saldırganını cezalandırmanın bir yolu olarak gördüğünü belirtmişti. Yaşantıları yazıya dökmenin işlemlemeyi kolaylaştıracağı için sağaltıcı olabileceğini düşünüyorum.

Bazı kadınlar, travmatik anıların acı verici etkisini azaltmak için o anıları kendilerine unutturma yolunu seçmişti. Myia ve Arendt, yaşadıkları saldırıları akıllarına getirmemeye çalıştıklarından söz etmişti. Arendt, görüşme sırasında maruz bırakıldığı çok sayıda saldırıya dair deneyimlerini anlattığı halde, asıl sarsıcı olan birkaç olayı anlatmadığını söylemişti. Çünkü anımsamak acı vericidir. O da Sosipatra'nın yaptığı gibi söz konusu anıları bastırmış, hafızasının derinlerine hapsetmişti. Ancak derinlerdeki anı, kişinin iç sorgulamasıyla açığa çıkarılıp anlamlandırılmıyorsa istendik iyileşmenin sağlanamayacağını düşünüyorum. Nitekim Herbert (2016)'ın da dediği gibi; yaşantı üzerine düşünmekten kaçınma bireyi, kısa vadede gerçeğin yıkıcılığıyla yüzleşmekten alıkoysa da bastırılmış materyal zaman içerisinde

yüzeye çıkmakta, travmatik yaşantı farklı formlarıyla yeniden doğmakta, iyileşmeyi geciktirmektedir.

Boş ve değersiz bi insan gibi hayatıma devam ediyodum. Sanki o hiç olmamış gibi... O anı o zamanı hafızamdan silmeye çalışıyodum. Düşünmemeye... çünkü düşününce içinden çıkılmaz bir hale geliyo her şey. (MYİA, 25)

Ya düşünemeyecek kadar çok olayın içine attım kendimi ben. Yani hiç mesela bu konularla ilgili, gerçekten hiç düşünmedim. Şimdi konuşuyorum, konuşurken bile düşünmüyorum. Yani o, şey yok aımm en korkunç olan kısmından şu anda bile kaçıyorum, girmesi zor oraya. (ARENDT, 38)

O an çok çok kötüydü...Yani o olmamış gibi yaşamıma devam ettim. Dedim ya kendi kendimi tedavi etmeye çalıştım. İşte bir oyun içerisinde zannediyorsunuz; halbuki çoğu duyguları saklıyorsunuz, bastırıyorsunuz, hatırlamak istemiyorsunuz ve beyinde sıfırlamaya çalışıyorsunuz.(SOSİPATRA, 35)

Saldırıyı kimseye anlatmamanın hiçbir şey olmamış **gibi** yapmayı kolaylaştırdığı görülüyordu. Yaşadıklarını ailesine anlatamayan, olanları onlardan gizlemek için yoğun çaba gösteren Mayreder, bu nedenle saldırı sonrasındaki süreci daha rahat atlatabildiğini düşünüyordu. Üstelik saldırganla ilişkisine devam etmişti. Belki de kendisini bunda rızası olduğuna inandırmaya çalışmıştı. Çünkü bu saldırı değilse, ilişkiye devam edilebilir ve olayın acı verici yönleri unutulabilirdi. Mayreder, saldırıya ilişkin olarak hissizleştiğini söylemişti. Bu, saldırı anında yaşanan donma ile benzerlik göstermektedir. Kadın daha fazla acı hissetmemek için duygularını dondurmıştır.

Duyguları dondurmanın acıyı hafifletmesinin yanında birtakım götürüleri de vardı. Nörolojik araştırmalar kişinin bedenine yabancılaşmasına bağlı olarak; acı ve üzüntü ile birlikte neşe ve haz gibi duyguları harekete geçiren, beynin kişisel farkındalıkla ilgili bölgesinde küçülmeler gerçekleştiğini göstermiştir (Levine, 2017). Yani kişi acı çekme olasılığından kaçınırken mutlu olma olasılıklarını da ortadan kaldırmakta, kendini varoluşsal gerçeklikten izole etmektedir. Gerçek bir içsel yüzleşme, travmatik anıların tutarlı olarak işlenmesi olmaksızın iyileşme ve güçlenmenin mümkün olmadığı görülüyor. Araştırma sonuçlarının gösterdiği üzere bunu başarabilmiş olan/ya da bir düzeyde başarabilmiş olan çok sayıda kadın var.

Kadınların sorunlarla baş etmede kullandıkları daha aktif bir strateji ise sorun odaklı baş etmeydi. Bu kadınlar yaşadıkları soruna ilişkin gerçekçi bir bakış açısına sahipti ve bunu çözmenin, süreçte daha aktif bir rol aldıkları yollarına başvurmuşlardı. Ruhsal yardım almak,

yakın sosyal ilişki kurduğu insanların desteğini almak, bir kişiye ya da bir uğraşa yönelmek, aktiviteler gerçekleştirmek, çalışmak, gelecek planları kurmak bunlar arasındaydı.

Travmanın etkileriyle başetmede en büyük yardımı dokunan, etkili bir ruhsal yardım ilişkisidir. Araştırmaya katılan kadınların büyük bir kısmı psikiyatrik ilaç kullandığını/hala kullanmakta olduğunu söylemişti. İlaç tedavisi, saldırı sonrası gelişen duygusal tepkileri kontrol altına almakla birlikte etkili bir yardım süreci buna eşlik ettiğinde kadınlar için daha yararlı olduğu görülüyor. Arnim tedavi sürecine ilişkin deneyimlerini şöyle aktarmıştı:

... İlaçlardan dolayı iyileştim. İlaç kullanmasaydım herhalde daha kötü olurdu. İlaçtan da değil de işte tedavi olmak diyim. Sürekli konuştum doktorlarla falan... Her hafta her hafta gidiyordum. Her haftada 2 gün mü ne gidiyordum.A... Hanım(sosyal çalışmacı) beni kurtaran A... Hanım oldu.Mesela A...Hanıma ben şey sordum: A... Hanım ben iyileşene kadar beni bırakmıycaksınız de mi dedim. Evet dedi. O bende bir güven oluşturdu. Bi baktım biz filmlerden falan konuşuyoruz. Hani benim şeyimi aşmışız. O bana çok iyi geldi. Ben farkında değilim ama A... Hanım beni öyle tedavi etmiş herhalde. (gülüyor). Bi de okuldan çıkıp şeye gidiyordum ya derste ne yaptınız, söyle mi böyle mi... bilmiyorum farklı şeyler konuştuk. Öbür doktorun yanında çok ağlıyordum. Çünkü kalem diyordu çağırıyordu, masa diyordu çağırıyordu...(ARNIM, 24)

Ankara'daki sığınmaevinde bizim sosyal hizmet görevlilerimizin hepsi psikologtu. Çok dolduğumuz zaman inip onlarla konuşup rahatlayabiliyoduk. Zaten ilaçlı bir destek hiç düşünmedim çünkü ilaç insanı köreltiyo. Bi şeyleri sadece bastırıyor. benim düşüncem, insanlar acılarıyla büyüyorlar.(UNZER, 34)

Arnim iyileşme sürecinde ilaçların yararını gördüğünü ancak kendisine asıl iyi gelen şeyin, aldığı ruhsal yardım olduğunu söylemişti. Danışman-danışan arasındaki etkileşimin niteliğinin iyileşmede belirleyici olduğu görülüyordu. Arnim daha önceki ruhsal yardım deneyiminin yararsız, hatta sürekli olarak tecavüzle ilgili anıları anımsattığı için acı verici olduğunu söylemişti. Bu durum travmatik anıya saplanmasına neden olmuştu. İkinci kez ruhsal yardım aldığı anda, danışmanıya güvene dayalı bir ilişki kurmuştu. Yaşadıklarını danışma sürecinde rahatlıkla dile getirebildiği gibi, bunun ötesine geçip gündelik konulara ilişkin paylaşımlarda bulunmaya başlamış, yani yaşamla yeniden bağ kurmayı başarabilmişti.Unzer ise olumsuz duygularını bastırmanın kendisine zarar vereceğini düşündüğü için gereksinim duyduğunda yaşadığı sığınmaevindeki uzmanlardan destek almıştı.

Yaşamla bağ kurma konusunda yardımı olan bir başka ilişki türü, yakın çevreyle kurulan ilişki olmuştu. Kadını destekleyen kişi kimi zaman yakın bir arkadaş, kimi zaman sevgili, kimi zaman bir aile üyesi, kimi zamansa acılara tanıklık eden biri olmuştu. Pisan,

Günderrode, Astell, Mayreder ve daha birçok kadın; yaşadığı saldırıyı bilen arkadaşlarının desteğinden büyük güç almıştı. Kendilerine inanan, onları anlayan ve destekleyen birilerinin varlığının kadınlara güven ve dayanma gücü verdiği görülmüyordu. Aynı zamanda destekleyen kişilerin varlığı, kadınlar için koruyucu da olmuştu. Pisan, arkadaşının kendisini ailesinin baskısından nasıl koruduğunu ve şikayetçi olması konusunda desteklediğini şöyle anlatmıştı:

Sadece bu arkadaşım biliyordu. O da burdan biliyordu. Yani burda öğrenmişti. Biz onunla burda, ilk kabulde tanışmıştık. O hiç konusunu açmadı. Hiç kimseye söylemedi. O da bana epey destek oldu. Bana çok güç verdi. O olmasaydı belki şikayetimi geri çekicetim. Çünkü çok kötü şeyler yaşadım. Bilmiyorum... O bana çok güç verdi. O olmasaydı belki şu anda aileme geri dönmüş olcaktım. Şu an ailem bana napardı hiçbir fikrim yok. (PİSAN, 19)

Arabaya atlıyoruz, hastaneyle Polis Merkezi arası 5 dakika. Sürekli bir yere gidiyoruz ama ben ne yapıcami bilmiyorum. Pelin yanımda, diyo ki yardım edeyim mi kuzum şöyle böyle falan... Ben diyorum işte... Pelin o anda annem gibiydi... Pelin şimdi ne yapıcaklar diyorum; şöyle yapıcaklar, böyle yapıcaklar diyo. Tamam diyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Gidiyorum, polisler beni odaya sokuyo, ne oldu anlat falan... (ARNİM, 24)

Arnim'in arkadaşı saldırı sonrasında kendisine çok yardımcı olmuştu. Hem hastane hem şikayet sürecinde ona eşlik etmiş, yapılacak işlemlerle ilgili ona bilgi vermiş, ona yanında olduğunu hissettirerek rahatlamasını sağlamaya çalışmıştı. Saldırı, kadını dehşete düşürerek bedensel ve zihinsel organizasyonu bozabilir. Normal şartlarda basit görünen şeyler, saldırı sonrası şok yaşayan kadın için karmaşık görünebilir. Bu durumda kadını bilgilendiren, yapılması gerekenler sırasında kadına eşlik eden ve ruhsal destek veren birinin varlığı oldukça değerlidir. Mayrederve Arignote gibi bazı kadınlar olay yaşandıktan çok sonra bunu yakınlarıyla paylaşabilmişti. Yaşadıklarını anlattıklarında anlayışla karşılanmaları iyi hissettirmişti. Aile üyeleri tarafından desteklenmenin ayrı bir önemi var gibi görünüyordu. Çünkü kadının en yakınında olanlar, en çok gereksinim duydukları aile üyeleri idi. Arignote ailesinin kendisine nasıl destek olduğunu şöyle anlatmıştı:

E...(kardeşi) çok küçüktü. (ağlamaya başlıyor) Ben intihar ediyim, öliyim dediğim zaman dedi ki ben ablasız kalamam gitme hiçbi şekilde dedi. O da çok güzel bi kardeş, evlat. Ne biliyim... O bağladı beni. Yoksa ben çok yaşamazdım. ...Ailemin de katkısı... Tatillere gittik, alışverişler olsun... Gezmeler dolaşmalar, sinemalar... Her şeyde Esra benim kafamı dağıttı. (ARİGNOTE, 31)

Bir keresinde abim şey demişti "ne olursa olsun her zaman senin yanımdayım. Bunu sakın unutma" demişti. Ama bunları bildiğinden değil. Ona da söylememiştim içine doğdu herhalde. (MAYREDER, 32)

Kadınlar yaşadıklarını aile üyeleriyle paylaşmamış dahi olsalar birbirleriyle yakın ilişki içindelerse bir şeylerin yolunda gitmediği aile üyeleri tarafından sezilebiliyordu. Mayreder, böyle bir durum yaşamıştı. Abisinin koşulsuz desteğine sahip olmak onu mutlu etmişti.

Kadınlar için bir diğer destek kaynağı da erkek arkadaşlarıydı. Yaşadıklarını açıkça anlattıkları erkeklerin kendilerini oldukları gibi kabul etmesi, özdeğerlilik duygularını güçlendirmişti.

İşte o ara birisiyle görüşmeye başladım o beni tuttu biraz hala da o, tutuyor. Yani başka tutan yok. (ARENDT, 38)

bi çocukla tanıştım şuanki sevgilimle. Ondan sonra ben ilacı da bıraktım. Bıraktım... Derken yavaş yavaş birden kestim. Böyle... bi daha ihtiyaç da duymadım. Bayağı güçlü hissettim kendimi ondan sonra. O kendi yaşantısından bahsetmişti. Ondan sonra ben böyle bir problem için ilaç mı kullanıyorum falan diye düşünmeye başladım. Çünkü o mülteci kampında büyümüş Pakistan'da. Hindistan'da yaşamış. İngilizlerin Koleji'nde okumuş. İşte... Binbir zorluk... Buraya gelmiş Türkiye'ye. Memleketlerinde su yok, yiyecek yok vesaire.. Onlardan falan bahsediyordu. Ben de kendime çok kızmıştım bunun için ilaç kullanıyosun falan diye ama benim yaşadığım olay da küçümsenecek bir şey değil de... [ARNİM, 24]

Arendt erkek arkadaşının kendisini hayata bağladığını söylerken, Arnim erkek arkadaşının iyileşme ve güçlenme sürecinde kendisine nasıl destek olduğunu yukarıdaki gibi anlatmıştı. Kendi acısını küçümseyerek değil ama başka acıların da yaşandığını ve insanların yine de yaşamlarına devam edebilmenin yollarını bulduğunu görerek kendi yaşamının yönetimini ele almıştı. Saldırıyla kaybettiği kontrol duygusunu yeniden kazanmaya başladığı anlaşıyordu.

Kadınların sıklıkla kullandığı bir strateji de bir kişiye yönelme olmuştu. Çocuk sahibi olan kadınlar için bu kişi/kişiler çocukları iken, diğerleri için kardeşleri ya da yardıma gereksinim duyan başkalarıydı. Annelik, kadının yaşamına devam etmesi ve kısa sürede sosyal işlevselliğini yeniden kazanması konusunda çok güçlü bir motivasyon olarak ortaya çıkıyordu.

Ben başka bir şey düşünemiyorum ki sadece yaşamak... yani sadece yaşamak çocuklarım için. Biliyordum çünkü zor durumda kalacaklarını, zor durumda olacaklarını. Sadece onlar içindi işte. Kendime ne olursa önemli değil diyardım. Sadece çocuklar ama bir şekilde de kendi canımı da korumak zorundaydım onlar için. Ben kendimden vazgeçmiştim. (ASPASIA, 27)

Çocuklarım... onlara sarıldım. Bi şey hissettirmemeye çalışarak... (BENDER, 45)

Çocuğum için çocuklarım için ayakta durdum hocam. Ben kendimi serbest bıraksam, hastanelerde yatsam, deli gibi gezersem o zaman çocuklarım nolacak hocam? Kim bakacak? Ortada kalacak. Mecbur çocuklarımı alacaklar, yurda verirler. Ben

ölümünden korkmuyom. Gelsin şurdayım ben, gapının önünde beni öldürsün. Ama çocuklarımı düşünüyorum. (KATHARİNA, 33)

Çocuk sahibi olan kadınların tamamına yakını, yaşamlarının kontrolünü kaybetmeleri halinde çocuklarına zarar geleceğini düşünmeleri nedeniyle cinsel travmanın yıkıcı etkilerini daha hızlı bir şekilde bertaraf etmiş görünüyordu. Kendi yaşamlarından çok daha değerli buldukları çocuklarının iyiliği için yaşama bağlanmışlardı. Günderrode ve Myia yaşadıklarını kafalarından silmeye çalıştıklarını ve çocuklarına adapte olduklarını söylemişti. Unzer, Nogarola ve Theano ise çocuklarının varlığının kendilerine güç verdiğinden, onları ayağa kaldırdığından söz etmişti. Daragona yaşadığı şeyleri unutmadığını ancak yaşamına devam edebilmek için kızına yöneldiğini ifade etmişti. Yaşanılan acının derinliği, kadının kendi yaşamına son vermek istemesine neden olduğunda kadını intihar etmekten alıkoyan yine çocuğu/çocukları olmuştu. Hildegard ve Kühn intihar etmekten nasıl vazgeçtiklerini şöyle anlatıyordu:

Zornan başa çıktım. Çocuğum sayesinde ayakta kaldım. O olmasaydı kalamazdım, yıkılırdım. O olmasaydı kendime kıyardım.(HİLDEGARD, 30)

Oğlumdu yani. Onun dışında anti-depresanlar falandı belki. Yani, belki biraz. Ne biliyim ben bir kere mesela mmm (derin nefes alıp verdi) ama yine de altında oğlum yatıyordu yani, intihara tamamen karar vermiştim. Eee, artık yapamadan duramıyacak kadar yani rahatsız hissediyordum. Bugün yapıcım ben bu işi diye evden çıkıyodum. Kafamda oğlumu yerleştiremediğim için, eee, o zararlı denen zanax'dan mesela 4 tane falan içip, o günümü geçirip, ertesi gün düşünürüz. Çünkü oğlumu daha yerleştiremiyorum kafamda diye, erteliyordum. Çünkü annemi, babamı, işte kardeşlerimin hepsini yerleştirmiştim. Onlar şöyle yapar, bu unuttur bu bu şunu düşünür falan ama oğlum eee tamamen ortada kalmış çünkü babasının tutumunu biliyorum. Karısının istemediğini biliyorum.(KUHN, 52)

Hildegard ve Kühn, ölümlerinden sonra çocuklarına kimsenin sahip çıkmayacağı düşüncesiyle intihardan vazgeçmişti. Kühn, ölümünden sonra arkasında bırakacağı kişilerin nasıl etkileneceğini düşünmüş, aile üyelerinin bir şekilde bu olayı atlatacağı kanısına varmıştı. Ancak oğlunu yalnız, acı içinde ve korunmasız bırakacağı düşüncesi, bu kararını sürekli olarak ertelemesini sağlamıştı. Söylenebilir ki annelik hem kadını hayatta tutan hem de travma sonrası iyileşmeyi sağlayan koruyucu-güçlendirici bir etmen olmuştu. Annelikteki çocuğu koruma motivasyonuna benzer bir başka durum da kadınların desteğe gereksinim duyan birilerine yönelmesiydi. Arignote ve Calkins için bu kişiler küçük kardeşleri olmuştu. Onları koruyabilmek ya da onları üzmemek için sorunlarının kendilerini dibe çekmesine direnmeye çalışmışlardı. Arendt ve Sosipatra ise başkalarına yardım ederek kendi yaralarını iyileştirdiklerinden söz etmişlerdi.

*Bi de tabi şey bi de işim benim çok hani insanlara yardım etmeme vesile olan bi şeydi. Ve hani birilerine yardım ediyο olmak da biraz- *Birilerine yardım ederek biraz da kendine mi yardım ettin acaba? Hep, hala öyle hala. Yani hani şey gibi kendi hayatında bazı şeyleri zarar ya da işte kurtaramadım. Mesela başkası-. Ya şöyle benim hayatım bitti aslında ta kaç yıl önce ama hani birilerinin hayatında bazı şeyleri değiştirebilirim (ağlıyor). Mesela şey gibi, benim mutlu olma olasılığım yok ama hani birisini 5 dk mutlu edebilirim gibi. (ARENDT, 38)*

Kadınsığınmaya gittiğimde çok yardımcı oldular bana. Özellikle o insanların durumları daha çok beni etkiledi. Kendi durumumu bıraktım, o insanları ben dinledim. Yani kötünün daha daha kötüsü var. Dünyanın sonu değil. Onları gördükçe bu ben olmadım hani; mücadeleyi bırakan, hiçbir şeyi umursamayan... O kadar emek verdiğim bir şeyi yarıda bırakmayan bir insanım. Ondan sonra kendime geldim. Dedim ki ben hem çocuğuma bakarım.... Ne olursa olsun onun hiçbir suçu yok. Hani annelik duyguları değil de o anki o insanların bana verdiği mücadele, anlattıkları şey. Biri 18 yaşında vardı, o bile hayatın ne olduğunu, ayakta nasıl duracağını o kız bile biliyo düşünün!(SOSIPATRA, 35)

Arendt kendisi için bir umut olmadığını düşünüyordu. Ancak benzer sorunlar yaşayan kadınların yaşamında bir şeyleri değiştirebileceğine inanıyordu. Kendisinin de insana yardım sunan bir mesleğin mensubu olduğu göz önünde bulundurulursa, kendisine yardım etmenin dolaylı bir yolunu bulmuş olduğu söylenebilir. İşini tıpkı bir anne gibi adanmışlıkla yerine getiriyordu. Bu davranışın içsel yüzleşmeye hizmet etmesi durumunda olumlu yönde bir değişimin yaratılabilir. Kadınlar bakım ve yardım etme yoluyla, bir bakıma yaşamlarına anlam katıyordu. Amaçlı yaşamak, kadını bugünde ve gelecekte tutuyordu. Başkalarına yardım etmek, mücadelecı insanları görüp kendi mücadelesini başlatmak da Sosipatra'nın yaşantısında olduğu gibi kadına bir amaç veriyordu.

Saldırıya maruz bırakıldıktan sonra, kadınlar başka kadınların da bu tarz saldırılara maruz bırakıldığını fark etmişti. Başlardaki “bu yalnızca benim başıma geliyor” düşüncesi yerini “benim gibi başkaları da var” düşüncesine bırakmıştı. Yaşadıklarını birbirleriyle paylaştıkça ataerkil bir toplumda kadın olmakla ilgili ortak kadınlık deneyimleri ortaya çıkmaya başlamıştı.

*ben mesela kime söylediysem hep ‘benimde ..’ diye anlattıkları bi hikaye var. Yani hiç daha ‘ya öyle mi?’ diyip şaşırın görmedim. Hep. Hepsinde bi şey, yok dedesidir, yok şunudur, yok iş arkadaşısıdır yani ya ben onları hissedip anlatıyorum bilmiyorum ya da çok fazla sayıdayız yani, mağdur olarak. Ya işte başkalarının olduğunu duyunca insan seviniyor tuhaf gelebilir yani ama insan seviniyor ‘aaa ona da olmuş’ falan diye (gülüyo). *Yalnızca benim başıma gelmedi...Ha evrenselleştirme mi, genelleme mi öyle bi şey de. (ARENDT, 38)*

bi kaç araştırma yaptım, hani tek yaşayan ben değilim çünkü benden çok kötülerini yaşayanlar varmış onu öğrendim. Hani hamile kalanlar, çocuğu doğuranlar falan. Babası tarafından, abisi tarafından hamile kalmış. Onlar o olaylar rahatlatlı

açıkçası beni. Benim de bi hamilelik riskim vardı. Yani ilaç kullanmasaydım, hamileydim. Dedim ya bunları araştırdıktan sonra, hamile kalanları... işte ilaç kullanmayıp da hamile kalanları duyunca ben de açıkçası halime şükrettim. Hani bu son değil de bir başlangıç gibisinden. O yüzden hayatıma devam etmeye karar verdim. Yani 3-4-5 ay hatta çok zorlandım. En son 3-4 aydır kendimi toparladım. (CALKINS, 18)

Calkins ve Arendt, saldırının/saldırıların yalnızca kendi başlarına gelmediğini fark ettiklerinde rahatladıklarını söylemişlerdi. Söz konusu farkındalık kendini suçlamayı azaltmış, sorunun çözümüne yönelik umudu güçlendirmiş görünüyordu. Daragona'nın ifadeleri bunu doğruluyordu:

Aslında bunu yaşadığınız zaman sadece siz yaşıyorsunuz gibi algılıyorsunuz. Bi süre sonra çevreden ortamdan bilgi sahibi olduktan sonra bunu yaşayan sadece ben değilim, birçok kadın bunları yaşıyo. Onlar bunu nasıl başarıyo hayatlarında diye araştırıyorsunuz... Birçok kişinin bunu yaşadığını öğreniyosunuz bundan nasıl kurtulduklarını. Demek ki ben de başarabilirim diyosunuz.(DARAGONA, 27)

Daragona başka kadınların da benzer deneyimler yaşayıp, söz konusu deneyimlerden güçlenmiş olarak çıktıklarını fark ettiğinde, bu kendi iyileşme ve güçlenmesi için iyi bir motivasyon olmuştu.

Travmatik hafıza saldırıya ilişkin ayrıntıları dondurup muhafaza ettiğinde, anılar çeşitli uyarıların etkisiyle yüzeye çıkabiliyordu. Kadınlar anıların saldırısından korunabilmek için ilgilerini başka şeylere yöneltmeye çalışmıştı. Yürüyüş yapmak, müzik dinlemek, hayal kurmak, spor yapmak, yüzmek, bisiklete binmek, el işi yapmak bunlardan bazılarıydı. Germain yaşadığı bunalımı nasıl atlattığını şöyle anlatmıştı:

Ben hep o günlerin stresini, şeyini çalışmakla, ev işleri yapmakla, bahçe işleri... Çiçek yetiştiriyodum. Bir sürü çiçek yetiştiriyodum, isteyen herkese veriyodum. Saksılarla bir sürü çiçek yetiştiriyodum. Hayvan bakıyodum, 60-70 tavuğum vardı. Bahçe işlerine de gidiyodum, kendi bahçemde fasulyedir, barbundur, patlıcandır yetiştiriyodum. Ben yüzmeye, bisiklete hep böyle şeylere verdim kafamı. Öyle aktivitelerle hayata kazandırdım kendimi. Yoksa ben çok bunalımlar geçirdim kendi içimde ama kimseye yansıtmadım.(GERMAIN, 40)

Bir şeylerle meşgul olmak, travmatik anıların saldırısını azaltmış görünüyordu. Toprakla ve canlılarla ilgilenmek, spor yapmak Germain'in kendisini iyi hissetmesini sağlamıştı. Tüm bunlarla yeniden yaşama bağlanmıştı.

Valla şey izliyorum evde durdukça... Psikolojik şeyler oluyo ya konuşmalar, şeyler... İnternette onları izleyip kendi kendimi iyileştirmeye çalışıyorum. Üstesinden gelmeye çalışıyorum. Çocuklarım var diyorum. Ayağa kalkmam lazım bi şekilde. İşe gircem şimdi kafam dağılsın biraz diye.(NOGAROLA, 26)

Nogarola internet aracılığıyla yardım aramış, bu şekilde kendisini iyileştirmeye çalışmıştı. Sorunu tanımlamaya ve çözmeye dönük bu çabanın işe yaradığı anlaşıyordu.

Derslere ve çalışmaya yönelme ise kadınların sorunların etkisini azaltma yolunda geliştirdikleri başka bir stratejiydi. Zihinlerini başka bir meseleyle meşgul ettiklerinde yaşamlarını daha kolay sürdürebildikleri görülmüyordu. Arnim bir dönem sürekli ders çalıştığını, okulda işlenen farklı konuların ilgisini çektiğini; tüm bunların kendisini saldırıya ilişkin düşünmekten alıkoyduğunu söylemişti.

İşte bir de sınav... Orda bir yarış vardı. Sınavda kaç aldın? Şöyle mi böyle mi. Son zamanlarda da okul şey bende çok artmıştı... Böyle bildiğin ders çalışıyodum. Önceden kitabı açıyodum okuyodum okuyodum okuduğumu anlamıyodum. Sabah altıya kadar yediye kadar oturuyordum. Geri işte sekizde otobüse binip okula gidiyodum. Hiç uyumadan sınava giriyodum. Öğretmenler çok iyiydi anlattıkları ilginç geliyodu. (ARNİM, 24)

Sonra sonra çalışarak öyle, el işleriyle uğraşarak, hayvan bakıp onların bakımlarıyla ilgilendikçe, bahçe işleriyle ilgilendikçe bahçede, şurda burda kafamı dağıtıyodum. Ele güne yevmiyeye gidiyodum, çalışmağa gidiyodum. Öyle öyle kendi kendime unutmaya çalışıyodum. Dışarda bi şeylerle oyalandıkça aklıma gelmiyodu çalışırken. Ne zamanki yalnız kaldım mı aklıma geliyodu. Kendimi bi şeylerle meşgale etmeye çalıştım. Ayrıldığımda psikolojik tedavi de görmedim. Devamlı hep ben çalışmakta buldum çareyi. Devamlı çalışıyodum. Çalıştıkça da o şeyleri aklıma getirmemeye... İşte öyle kendi kendimi tedavi ettim. Hem çalıştım, çalıştıkça da özgüvenim arttıkça bazı şeyleri ben kendim hallederim, ben kendim kazanırım diye diye, böyle böyle kendime destek ola ola Allah'a çok şükür ayakta durdum hep. (GERMAİN, 40)

Germain yaşadıklarını aklına getiremeyecek kadar çok çalışmıştı. Yaşadıkları aklına gelmesin diye ellerini de zihnini de sürekli meşgul etmişti. Herhangi bir ruhsal ya da sosyal destek almamasına rağmen, bu uğraşlarıyla kendisini iyileştirmişti. Yaptığı işlerde başarılı oldukça özgüveni artmış, bağımsızlaşmıştı. Gournay, Arendt, Sosipatra ve Horney kendilerini işlerine vererek yaşadıkları sorunların üstesinden gelmeye çalışmıştı. Herhangi bir iş sahibi olmayan kadınlar için iş sahibi olmak, kadınların geleceklerine ilişkin planları arasında yer alıyordu. Geleceği planlamak, travmayla yüzleşip acının yasını tuttuktan sonra önüne bakmak gibiydi. Kadınlar planlarından söz ederken ne istediklerinden oldukça emin görünüyordu. Bu kararlılığı şu ifadelerden anlayabilmek mümkündür:

Belli bi amacımız olduğunun farkındayım, burasının geçici olduğunun farkındayım. Gereken eğitimi aldıktan sonra kendime kızımın bi düzen kurmayı düşünüyorum. Tek amacım şu an o.Şu anda polislik için araştırma yapıyorum, olursa bana destek vericekler. (DARAGONA, 27)

Hedeflerim var, kadın sığınmada kalmak istemiyorum. (CALKİNS, 18)

Ben de bu arada yüksek lisans yapıyodum onunla tanıştığımda. Ne yazık ki ayrılmak zorunda kaldım ama devam edeceğim inşallah (ZETKİN, 33)

Kadınların gelecek planları arasında eğitim yaşamına devam etme ve bir meslek sahibi olma öncelikli görünüyordu. Acının kalıcı olmadığı, iyileşmenin mümkün olabileceği düşünceleriyle birlikte gelecek planları, kadınların umutlarını güçlendirmişti.

4.3.2. Kadınların Güçlenme Deneyimleri

Kadınların sorunlarıyla aktif baş etme biçimleri nasıl güçlendiklerine dair birtakım ipuçları veriyordu. Aktif baş etme stratejileri işe yaradığında, kadınlar kontrol ve yeterlilik duygularını onarmaya başlamışlardı. Bu bölümde kadınların tecavüz saldırısı sonrası güçlenme deneyimlerine yer verdim. Güçlenmede 3 temel motivasyon ortaya çıktı. Kadınlar güçlü çocuklar yetiştirebilmek, kendilerine şiddetten uzak özgür bir yaşam kurabilmek ve başka kadınların kendi yaşadıklarını yaşamasını önleyebilmek için güçlenmişti.

Çocuk sahibi olan kadınlar için çocuklarını koruma motivasyonu sorunlarla baş etmede olduğu gibi güçlenmede de önemli bir motivasyondur. Kadınlar güçlü çocuklar yetiştirebilmek için önce kendileri güçlenmek zorunda hissediyordu. Anneliğin, kendiliğin ve kişilerarası ilişkilerin onarımında ve güçlenmede önemli bir etken olduğu görülmüyordu. Zetkin, Daragona ve Unzer, kendi yaşadıklarını çocukları da yaşamasın diye çabalamıştı/çabalıyordu.

Zaten başka bi süreçle uğraşıyorsun, bir yandan da 3 küçük çocukla uğraşmak kolay olmuyo ama eminim ki onlar şu anda zor şartlarda büyüyolar fakat ilerde inanılmaz... En azından anneleri gibi güçsüz olmayacaklar.(ZETKİN, 33)

Kızım bunları yaşamasın diye kendimce önlemler almaya çalışıyorum. Kızım şu an 6 yaşında. Her duş aldığında banyoda söylerim “kızım senin özel bölgelerin var ve buraları benden başka kimse görmemeli, dokunmamalı. Herhangi biri popona dokunmak isterse, seni olmadık yerlerden öpmeye çalışırsa kesinlikle çılgığı basıyosun. Hiçbir şekilde bunu içine atmıyosun. Suçlu o, sen değilsin. Kendini suçlu görüp de susma. Bağır, çılgık at karşındaki utanır, çekinir. Senin hiç bi suçun yok gibisinden... Kızıma sürekli bunları söylüyorum. İlerki yaşamında belli bi yaşa geldiğinde her şeyi anlatmaya çalışıcım. Çünkü hayatı boyunca karşılaşılabileceği şeyler, ortam belli. Her zaman karşısına gelebilecek. Otobüse binicek, araçlara binicek, okul arkadaşları olacak....Evet kaçınılacak ama başına da gelecek. İçine atmaması gerek. Çünkü biz içimize çok attık. Daha yeni yeni bunları arkadaşlarla konuşarak çözmeye çalışıyoruz.(DARAGONA, 27)

Hep güçlü büyütüldük. Üçümüz de aynıydık. Bunun sebebi babam. Allah bin kere razı olsun o adamdan. Hala arkamızda. Hala... En küçükleri benim, 34 yaşındayım. Hala hepimizin arkasında. Biz hep söz sahibiydik zaten. Hep istediklerimizi

*bildirebiliyoduk zaten. Hani o... evet o bi gerçek. Tekrar o eski güce dönebilmek... *Gücü içinizde taşıyorsunuz. Gücü içimde taşımakla alakalı sanırım haklısınız. Onun için kendi çocuklarımı böyle yetiştirmeye çalışıyorum. Zor oluyo onlara şey yapmak, kıymak ama...Bana muhtaç 2 tane çocuğum var benim. Onlara hayatı öğretmem lazım. Kimsenin beni yıkmamasına izin vermiycem. Herkes de böyle yapmalı bence. Onun için şu çok önemli, çocuğunuzu ne kadar güçlü yetiştirirseniz başına ne gelirse gelsin o kadar daha çabuk toparlanıyo. Şu an bu durumda olabilmemin tek sebebi annemle babam.(UNZER, 34)*

Daragona ve Unzer, çocuklarını yaşamlarında karşılaşılabilecekleri risklere dair bilgilendirmeye, kendilerini koruma yollarını onlara öğretmeye çalışıyordu. Benzer deneyimlerden geçtiklerinden, içinde bulunabilecekleri durumların nasıl hissettirebileceğini biliyorlardı. Bu nedenle deneyimden doğan bilgiyi çocuklarına uygun bir şekilde aktarabiliyor görünüyorlardı. Daragona yaşadığı sorunlarla yalnız başına mücadele ederken kendisini korumanın, güçlenmenin yollarını keşfetmişti. Unzer ise ailesinin kendisini yetiştirme biçimi sayesinde dayanıklılık (resilience) geliştirdiğini söylemişti. Dayanıklılık, çabuk iyileşme gücü olarak tanımlanır ve öğrenilebilen bir şeydir. Unzer ilk gelişim dönemlerinden itibaren ebeveynlerinin desteğiyle dayanıklılık geliştirmişken, Daragona olumsuz yaşam deneyimleri sonrasında dayanıklı hale gelmişti. İki kadın da dayanıklılığın önemini farkındalığıyla çocuklarını yetiştiriyordu. Böylece çocukları, karşılaşılabilecekleri her türlü yaşamsal krize ilişkin hazırlıklı olacaklardı.

Burda da ben mesela okuyorum hani çok karışık yazıları tam okuyamıyorum. Bir de yazmaya çok yazamıyorum ama her türlü yazıyı okuyorum açık yazı olduktan sonra. Oğlumun derslerine de sürekli ben yüklendiğim için maşallah okulda da çok başarılıydı. 'Sen' dediler 'nasıl yapıyon, nasıl beceriyon?' dediler. Okutman da helal olsun dedi bana. O da maşallah her dönemde özel olarak veliye getirdi. Böyle terbiyeli evlat yetiştirdiğin için böyle çalışkan diye mektuplar aldım.(HYPATIA, 43)

Ben aptal değil ama sabır ettim. Niçin? Çocuk için! Çocuk için! TC'yi aldım, artık çalışıcım dedim. 5 yıl bekledim. Okul olmadı, iş olmadı çünkü TC olmadı. Tamam dedim. Ben sınava gircem dedim. Orada 1 sene üniversite okumuştum, burda sıfırlandı. Taam taam dedi, git. Ben sınava yazıldım. Derse çalıştım ama zor. Kalmadı kafada... Kalmadı... Sonra başladım çalışmaya. Çünkü benim bu kuralları öğrenmem gerek. Bilmiyorum burda kurallar ne var. Çok stresle yaşadım. Kaymakama gittim. İş istiyorum çocuğu kreşe göndermem lazım dedim. Türkçe bilmiyorum, çocuk öğrensin diye.Çalışıyodum ya, aldım aylığı. Bilet aldım gittim İzmir'e. Harita olarak daha uzak diye gittim İzmir'e. Orda anlattım. Yaptım gizlilik kararı. Aldım hepsini. Avukatı buldular onlar bana. İş de buldular. Pastanede çalıştım. Çocuğu kreşe gönderdim. 900 lira para kendim verdim.(THEANO, 30)

Hypatia ve Theano, çocukları kendilerini geliştirme fırsatı bulabilsin diye çabalıyordu. Onların sağlıklı gelişimleri ve okul başarıları için emek verirken, bu durum kendi kişisel

gelişimlerine de katkı sağlamıştı. Hypatia okuma yazma becerilerini geliştirmiş, Theano iş bulmuş ve yükseköğrenimine devam etme yolunda adımlar atmıştı.

Kadınların iyileşme ve güçlenmelerinde en etkili olan şeyler; olumsuz yaşam deneyimlerine ilişkin dayanıklılık geliştirmeleri, hayata bakış açılarını pozitif yönde değiştirmeleri, içsel güçlerini keşfetmeleri ve sorun çözümüne yönelik somut adımlar atmaları olmuştur. Tecavüz gibi travmatik bir yaşantı, kadının baş etme mekanizmalarını işlevsiz hale getirebiliyordu. Benliği koruyucu bu mekanizmalar, güçlenme sürecinde onarılıyordu. Bu durum kadınların sorunlarının çözümünde aktif rol almalarından anlaşılıyordu. Kadınlar için gelir getiren bir iş sahibi olmak, onları başkalarına bağımlı olmaktan kurtarmıştı. Bağımsızlaşmak, özgüvenlerini artırarak kendi yaşamlarına ilişkin kararlarda belirleyici olmalarını sağlamıştı. Koşulları başkaları tarafından belirlenen ve kadına dayatılan bir yaşam, onun özgürleşmesine ve güçlenmesine engel olacaktır. Arnim ve Arendt, geçim sorumluluklarını üstlenip ailelerinden maddi olarak bağımsız hale gelmenin yaşamlarında yarattığı değişimi şöyle anlatmaktadır:

Ne zaman ki işe başladım, para kazandım ve işte annemlerden maddi anlamda desteği kesip kendim... İşte kendi yağımdaya kavruldum; o zaman kendi kararım oldu, kendi bakış açım oldu ama bunu da ben kendim yaptım. Kimse beni itekleyip de hadi Arnim bak şöyle şöyle çalışırsan iyi olur falan demedi. Ne zaman ben para kazandım, o zaman işte dinlendim. Yoksa onun dışında ben aile içinde oturup sohbet bile edemiyordum. A... Hanım'a söylüyordum işte... Ailece oturuyoruz, kuzenlerim konuşuyo, espri yapıyo ya ben niye yapamıyorum? Ben konuşsam da beni dinlemediklerini ya da beni dinlemeyeceklerini düşünüyordum. Çünkü dinlemiyolardı beni hiç, es geçiyolardı. Şimdi oturup laf da söylüyorum. Hatta laf da sokuyorum kuzenlerime. Bi şey alsam ya işte her şeyi de alıyorsun, para veriyorsun falan... Ben diyorum hani kendi param. Sen de çalış sen de al. Önceden asla bunu söyleyemezdim. Sen kim oluyosun diye söyleyeceklerini falan düşünüyordum. Ailemden para İstedğim zaman bir ton laf ediyorlardı Ya sen şöylesin... Zaten şöyle şöyle üzdün bizi öyle böyle yaptın gibi... Ya dedim ben bunu duyacağıma zorlanırım gerekirse hiç uyumadan ders çalışırım, işe giderim ama bunu duymam işte öyle başladı. Çünkü babamlar sürekli laf ediyodu.(ARNİM, 24)

bence yani bir kadının işi olmalı yani aylık %100 düzenli gelirin olacağı bir işi kesinlikle olmalı yani beni ayakta tutan o. Böyle mesela maddi açıdan anneme - babama falan bağımlı olsaydım muhtemelen evden kaçardım ya da intihar ederdim ya da hani devam edemezdim yani hayatıma. (ARENDR, 38)

Arendt para kazanmaya başladıktan sonra özgüvenini yeniden kazandığını söylemişti. Saldırıya maruz bırakıldığı yakınları tarafından bilindiği ve bu durum olumsuz tepkiler almasına neden olduğu için onlarla iletişim kurmakta güçlük çektiğini belirtmişti. Ancak maddi olarak bağımsızlaşıp yaşamını kendi kararları doğrultusunda yönlendirmeye başladığında bu çekincelerin yok olduğunu ifade etti. Benzer olarak ailesinden bağımsız bir

yaşam kurmanın, kendi sorumluluklarını üstlenmenin Arendt'i intihar düşüncelerinden uzaklaştırıp yaşama bağladığı görülüyordu. Pisan da sürekli intihar düşüncesiyle boğuştuğunu, ancak zaman içinde sorunlarına çözüm buldukça durumuna farklı bir gözle bakmaya başladığını söylemişti. Kendisi için attığı küçük adımların işe yaradığını görmek ve sorunlarını savaşıarak yok edebileceğinin farkına varmak, iyileşmeye ilişkin umutlarını güçlendirmişti.

Sürekli böyle intihar aklımdan geçiyodu. Sürekli böyle... bi an önce ölüp kurtulmak istiyodum. Ama demek ki bi şeylerle savaşılabilmişim. Bu zamana kadar geldim. Demek ki atlatabiliyomuşum. Ben çünkü hiçbir zaman bunların aklımdan çıkmıycanı... hiçbir zaman bunları atlaticamı ve buralara gelicemi hiç düşünmemiştim. Ben sürekli ya ölçem ya da ölçem diyodum. Çünkü bir çözümü yok diyodum ama demek ki varmış(PİSAN, 19)

Tecavüz saldırısı sonrası güçlenme sürecinde olan/güçlenmiş kadınların tamamı yaşadıklarını asla unutmayacaklarını ancak bununla mücadele etmeyi öğrenerek yaşamlarına devam ettiklerini/edeceklerini söylemişlerdi. Bir bakıma Arnim'in danışmanının söylediği gibi acılarını ceplerine koyup önlerine bakmışlardı.

Yani... unutulmuyor ama onunla mücadele etmeyi öğrenmeye çalışıyorum daha doğrusu. Özel güvenlik eğitimi aldım silahlı olarak. 3 aralıkta sınavım var. Yani bir kadın bi şey isterse yapar. Kafana koydun mu yaparsın. Ben de kafama koydum mu yaparım. Zaten ailem de bana der Daragona bi şeyi kafasına koydu mu yapar. Erkek Fatma... kocasına karılık değil kocalık yaptı diyolar. Onlar şu an kocaya kaçtığımı falan düşünüyorlar ama konukevinde kaldığımı bilmiyorlar.(DARAGONA, 27)

Geldi geçti dedim ben yani geldi, geçti demese-me getirdim demesem bile hayat olmuyo abla... Arkama bakmamaya karar aldım yani önüme de devam etmemi şey yaptım.(HORNEY, 24)

ben tamamen unutacağımı falan düşünüyodum. A... Hanım bana dedi ki bu senin cebinde bir taş olsun. O hep cebinde duracak. Sen sadece elini soktuğunda onu hatırlıycaksın dedi. Gerçekten de öyle oldu.(ARNİM, 24)

Diotima ve Calkins çocukluk dönemlerinden itibaren ihmal ve istismar, taciz, tecavüz, gibi birçok olumsuz deneyim yaşamıştı. Bu durumun genellikle saldırı sonrası karmaşık travmatik tepkilere yol açtığı biliniyor (Herman, 2015, s.215). Ancak Diotima ve Calkins bu deneyimlerden güçlenmiş olarak çıkmış görünüyordu. Diotima ne kadar kötü hissederse hissetsin intiharı hiç düşünmediğini, her zaman kendine tutunarak hayatta kaldığını söylemişti. Calkins ise şiddete maruz bırakıla bırakıla sertleştiğini, acılara dayanıklılık geliştirdiğini ifade etmişti.

Şöyle diyim... Dimdik durdum ben. Kimsenin lafını dinlemedim. Ben de intihar ediyim diye düşünmedim. Ben bunlarla baş etcem diye çabaladım. O şekilde kendimi motive ederekten... Hayat beni delirtti, ben bunları yaşadım diyip de geçmedim bi köşeye.(DIOTIMA, 28)

Yurt hayatını, şunu bunu hiç bişiyi görmemiş bi kız tecavüze uğradığı zaman bunları ona söylesek, onlar kendilerini ailelerine ya da yaşadıkları o sevgi dolu ortama çok kaptırdıkları için bunlar ona acı geliyo ama bana bu, yani yaşadığım diğer olaylar gibi bu da aynı geliyor bana. Çünkü çok fazla acı vermiyor. Çünkü çok şey gördüm. Yaşım küçük olabilir ama hani dayım, dayımı gözümün önünde öldürdü, ya bissürü taciz, tecavüz, evlenme durumu, okuldan çıkartıldım, anne-baba sevgisi yok. Anne - baba ayrılmış. Sürekli şiddet vardı zaten amcam sürekli dövüyodu, babaannem dövüyodu. Hani hep bi ezikleme vardı.(CALKİNS, 18)

Arendt yaşamına anlam katmak için birçok şey yapmıştı. Hergün yataktan çıkmak için, işe gitmek için, sorumluluklarını yerine getirmek için, nefes alıp vermek için, dostlarına destek olmak için, danışanlarına yardım etmek için, güçlü görünmek ve güçlü olmak için kendini motive etmişti. Yaşadıkları ve güçlenmek için yaptıkları dayanıklılığını artırmış, olumsuzluklarla mücadele kapasitesini geliştirmişti. Ayağa kalkıp, kaybettiklerinin anısını hafızasının derinlerine kilitleyip yaşamına devam etmişti.

Ya güçlendim hani güçlendiğini görmüyorsunuz da şey diyosun 'aaa bu kadar şey yaşamışım' diyosun 've hala nefes alıp, verebiliyorum işte sabah kalkıyorum işe gidiyorum işyerindeki sorumluluklarımı yapabiliyorum, işte 3-5 eşim, dostum, arkadaşım için hani ihtiyaç olursa bi şeyler yapabilecek gücüm var, ne biliyim 'güliyorum falan böyle eğleniyorum' o zaman diyorum ki (ağlamaklı devam ediyor) 'demek ki güçlüyüm' falan diyorum. Veyahutta bazen oluyo yani böyle mesela bu kadar çok şey yaşamış ayakta duruyorum en azından insanlar beni iyi görsün istiyorum yani kötü bile olsam, kötü görünmek istemiyorum. Bazı insanlar oluyo böyle küçücük bişe oluyo dağılıyolar falan yani onları görünce şey, şaşırtıyorum diyorum ki ya hani 'lan diyorum ben nasıl duruyorum ki' hani o, o kişiye kıyasla güçlü olduğumu da görüyorum. ha onun hayatında o önemlidir ama biz de ne kaybetmişiz hani birsürü şey kaybetmişiz. (ARENDR, 38)

Güçlenme süreci bedenin kontrol edilmesinden çevrenin kontrol edilmesine doğru bir yol izler (Herman, 2015, s. 209). Arignote de önce benliğini, güvenlik ve kontrol duygusunu onarmış; ardından çevresiyle kurduğu ilişkileri yeniden düzenlemişti. Olumsuz deneyiminden edindiği bilgiyi, bundan sonra kendini korumak üzere kullanmaya başlamıştı. Haksızlığa uğradığında, şiddete maruz bırakıldığında ezildiği için kendisini koruyabilmek için “dişli” hale gelmişti. Germain da kendisini korumanın benzer bir yolunu keşfetmişti. Şiddete maruz bırakıldığında öz savunma hakkını kullanarak kendisine yapılan saldırıyı tersine çevirmişti.

Her zaman diyolar sen çok güçlü bi karaktersin. Bi erkeğe taviz vermiyosun, tuttuğunu koparan, işinde gücünde... Çünkü olayım belli. Artık bi savunma geliyo

kendime. ...Birinden hoşlanmazsam benim huyum, davranılacak insana iyi davranırım ama karşımdakinden elektrik alamıyosam, sinsi olduğunu anlarsam agresifliğe vuruyom, sert davranıyom ki ben muhattab olmıyım. Babam diyo ki sen gece 5te gelsen korkmam ama Emre gelse korkarım. Bu olaylar beni daha çok güçlendirdi. Ben böyle olmasam insanlar da uzak durmaz tepeme tepeme biner.Sessizi ezmek var. Dişliyi ezemezsin. Ben de sessizken çok dayaklar yedim. (ARİGNÖTE, 31)

Bu ilişkide ben çok fazla şiddet görmedim. Son ayrılacağımız hafta eliyle bana vurmaya çalıştı. Benden boyluydu ama tuttum bunu yere çarptım. Ben onu dövdüm bu sefer. Teflon tavayla bi dövdüm. Sen bana ne söz verdin, ne yaptın dedim. 8 ay boyunca ben sessiz duruyorum diye sen beni salak mı sandın dedim. Sen benim çocuğuma-oturuyo, kalkıyo çocuğun oturduğu yeri düzeltiyo. Yani biraz duygusal şiddet de oldu hani, hakaretler, gitsin diye bazı laflar söyledi hakaret içerikli. Ben de inadım inat, gitmiyorum dedim. Bu evden ya en son seni öldürürüm giderim dedim. Sen benim hayatımı mahvettin, beni elaleme rezil ettin dedim. Ya seni öldürür giderim dedim ya da sen beni öldürürsün, bu evden ölüm çıkar dedim. En sonunda da onu bi güzel dövdüm. 1 hafta önceden bana şiddet-itip kakmağa başladı beni. Baktım ben de güçlü çıktım. Tuttum duvara çarptım onu. Böyle boğazını dayadım duvara. Yere düştü, yerde tekmeledim. Çiğnedim ayağımın altında. Tavayla dövdüm. En son görüm geldi, aralayım dedi. Görüm de boyluydu benim gibi. Onu da çarptım duvara öfkeylen. Bi hırs, bi güç geldi sanki bana. İkisini de... Polis çağırdı, jandarma çağırdı. Bizi dövdü dediler. Onlara dedim ben Tarzan mıyım? Ben Tarzan değilim. Beni dövmeye çalıştılar. Ben de kendimi korudum dedim.(GERMAIN, 40)

Germain yaşamı boyunca kadına yönelik erkek şiddetinin tüm biçimlerine maruz bırakılmıştı. Ancak sonunda şiddetle mücadelenin etkili bir yolunu bulmuştu: özsavunma! TCK'nin 25.Madde/1.bendine göre kişinin kendisine ya da başkasının hakkına yönelmiş saldırının o anda defedilmesi zorunluluğuyla yapılan müdahalenin cezai bir yaptırımı yoktu. Meşru savunma ya da özsavunma olarak tanımlanan bu eylem bir haktı ve kadının kendisini şiddetten korumasının etkili bir yoluydu.

Kendi yaşamının ya da bir başkasının yaşamının sorumluluğunu üstlenmenin kadınları yaşama daha kolay adapte ettiği görülüyordu. Söz konusu "bir başkası", bu bölümde ele alınacağı gibi, aynı ataerkil toplumda yaşamaktan kaynaklı olarak araştırmaya katılan kadınların yaşantı ortaklığı yaptıkları diğer kadınlardı. Kadınlar; başka kadınlar saldırıya maruz bırakılmasın diye saldırganlardan şikayetçi olmuş, deneyimlerini çevrelerindeki kadınlarla paylaşmış, sessizliklerini güvenilir olduğunu düşündükleri bir araştırmacıya bozmuşlardı.

Dohm'un arkadaşının ve Arnim'in saldırgandan şikayetçi olmadaki en büyük motivasyonu, saldırganın başka kadınlara tecavüz etmesini engellemek gibi görünüyordu

“Bu adam bir daha kimseye zarar veremesin, kimseye tecavüz edemesin, kimsenin hayatını altüst edemesin ya da bu tür suçlar işleyecek insanlar bu cezayı bilinçlerinde bir yere kazıyıp bir daha böyle bir şeye yeltenen bir insan olmasın.” Şikâyetinin gerekçesi de kendisi için değildi. Son ana kadar hiçbir zaman öyle şey düşünmedi. (DOHM, 37)

şikâyet etmemin tek sebebi, bana değil başka birine, hiç kimseye yapmasın. Devlet kapatsın onu, kalsın bir yerde. İstedğim buydu. Yani yoksa yok ödeyeceksiniz, şu olsun falan ben istemem yani böyle bir şey. ya o da insan çünkü ama böyle bir şeyi başka bir insana yapmasın. Kötü çünkü (ARNİM, 24)

Dohm’un arkadaşına saldıran saldırgan, bilindiği kadarıyla daha önce 2 kez daha tecavüz suçu nedeniyle hâkim karşısına çıkmıştı. Bu saldırılardan birinden hiç ceza almamış, diğerinden de cezasızlıkla denk sayılabilecek bir kısa süreli hapis cezası almıştı. Böylece yargı tarafından yeni saldırılar gerçekleştirmek üzere cesaretlendirilmişti. Dohm’un arkadaşı da Arnim de saldırgandan şikâyetçi olarak yeni saldırılara engel olmak istemişti. Bu nedenle şikâyet ve yargı sürecinin tüm olumsuzluklarına katlanarak, başka kadınları koruyabilmek için eril adalet(sizlik) karşısında direnmişlerdi.

Kadınlar kendi sorunlarıyla mücadele ederken yardıma gereksinimi olduğunu düşündükleri başka kadınlara da yardım etmişlerdi. Arignote çok sayıda genç kadını saldırıya maruz bırakılmaktan koruduğunu söylemişti. Aynı şekilde Daragona da kendi deneyimlerini başka kadınlarla paylaşarak onları korumaya çalıştığını ifade etmişti. Şiddet maruziyetinin kuşak aşkın aktarımına bir son vermenin kadınların güçlenmesi ile mümkün olacağını, ancak kadınların politik olarak güçlenmesiyle kökten toplumsal değişimin gerçekleşebileceğini savunmuştu.

Birini pavyona satmışlar genelevine, kızı kurtardım. Birini kafede kızı tuzağa düşürceklerdi 2 tanesi. Ona bi tokat attım, evine ailesine yolladım. Kaç kızı kurtardım: 3 tane kızı. Bana o kadar o adamlar kafa tuttu sen kime güveniyon da, sen kimsin... İşte başıma geldiği için dedim ki kızlara gelmesin. (ARİGNOTE, 31)

Ben bunu yaşadım. Yanımda ortamda bulunan arkadaşlara ben yaşamış gibi değil de başka biri gibi yaşamış gibi anlattım bilinçlensinler diye. Bugün ben yaşadım, yarın kızım yaşayabilir. Kızım veya torunum yaşamasın diye bunları dile dökmek zorundayım. Dile dökmeliyim, elimden geleni yapmalıyım ki başka kadınlar da yaşamasın. Kesinlikle istemiyorum. Karşıma geçip ben bunları yaşadım diyen bi kadını hiç görmek istemiyorum. Tam tersine...hiç bi şekilde bunları yaşamadım diyen kadınla gurur duyarım ben. Bu şekilde bi tez hazırlamanız ya da bi çaba harcamanız güzel. Bence bunu devam ettirin. Kadınlar için çok önemli. Çünkü bizim geleceğimiz, çocuklarımız. Gelecekte kızlar bunları yaşamamalı. Biz yaşadık... Annem, annemin yaşadıklarını bi dinlerseniz hiç... Annem bazen anlatıyo tahammül edemiyorum. Güvenilir kaynakların güvenilir yerlere bunları aktarmalarında fayda var. Kendilerine şu anda fayda vermeyebilir ama büyük bi ihtimalle gelecekte çocuklarına fayda vericektir. Şimdiki gençliği kadınlar yönetirse, kesinlikle düzen

düzelicektir. Böyle olmalıydı. Düzen kadınların elinde olduğu sürece, biz istersek dünyayı yetiştiririz. İstersek! Eğitimli anneler şu an yaygınlaştı. Her şey eğitimden geçiyo. Bazı şeyleri kavga ederek, tartışarak ya da şiddete başvurarak çözemeyeceğimizin farkına varmalıyız. Bu konu ele alınmalı, konuşulmalı, çözüm sağlanmalı. Bu şekilde çözüme varılabilir. Ama erkek bunu algılamıyor. Bir kadın bir şeyi yapmaması gerekiyorsa ben onu döverim, yapmaz. Kokutarak, tehdit ederek yapmaya çalışıyo.(DARAGONA, 27)

Tüm bu deneyimler ışığında söylenebilir ki kadınlar ataerkil iktidar tarafından yaratılan ve dayatılan kadınlık habitusuna meydan okumaktadır. Eril tahakküme karşı geliştirdikleri kadınca direniş stratejilerinin kişisel, kişilerarası ve politik güçlenmeye temel oluşturacağını düşünüyorum.

5. BÖLÜM: ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE ÖNERİLER

Bu bölümde, tecavüze maruz bırakılan kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimlerini anlamaya çalıştığım bu araştırmanın sonuçlarını ve ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda geliştirdiğim önerileri paylaşacağım.

5.1. ARAŞTIRMA SONUÇLARI

Bu çalışma, tecavüze maruz bırakılan kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimlerini anlama gereksiniminin bir ürünüydü. Elde ettiğim bilgileri; radikal feminist yaklaşım, feminist sosyal çalışma ve Bourdieu'nün itaat-tahakküm ilişkisini anlamak için kullandığı habitus, sembolik şiddet ve sosyal sermaye kavramları bağlamında çözümlenmeye çalıştım. Araştırmayı feminist araştırma metodolojisini temel alarak yapılandırdım. Verileri Ankara, İstanbul, İzmir, Muğla, Aksaray, Burdur, Malatya ve Denizli olmak üzere 8 farklı ilde, 28 kadınla yaptığım yüzyüze derinlemesine görüşme yoluyla oluşturdum. Araştırma sürecinde yanıt aradığım sorular; kadınların tecavüzü nasıl anlamlandırıdığı, tecavüzün kadının yaşamını nasıl etkilediği, tecavüz sonrası yararlanılan hizmetlere ilişkin deneyimlerinin neler olduğu ve yaşadıklarıyla nasıl baş ettikleri idi. Bu amaçlar doğrultusunda 3 ana tema, 9 alt tema ve 27 kategori ortaya çıktı. Bu bölümde, kadınlar tecavüz hakkında konuşmaya başlarsa, tecavüzün kadın yaşamına saldırısı, kadınca direniş sanatları olarak adlandırdığım ana temalara ilişkin sonuçlara yer verdim.

Yaptığım çözümlemeler, tecavüzün Bourdieu (s.54)'nün tahakküm kuran-itaat eden arası ilişkisellik kavramsallaştırmasının merkezinde yer aldığını gösterdi. Ataerkil düzende kadınlar fiili ve kamusal tecavüze maruz bırakılarak itaat edici bir duruş noktasına yerleştiriliyor; kendini dayatan düzenin kadınlar için belirlediği yatkınlıklar, kadınlar tarafından içselleştiriliyordu. Kadınların ikincil konumları ile birlikte kendilerine ve yaşamlarına ilişkin olumsuzluklar, sabit hale geliyordu. Ataerkil toplumun üyeleri tarafından uygulanan sembolik şiddet, tecavüz travmasının yıkıcı etkilerini derinleştiriyordu. Bu durum kişisel, kişilerarası ve politik düzeyde güçlenme; feminist yönelimli hizmet geliştirme ve sunma, erkek ve kadınlar tarafından işgal edilen sosyal konumları sorgulama, adil ve eşitlikçi bir düzen kurma vb. gereksinimlerinin bir işareti olarak okunmalı ve bir sonraki bölümün odaklanacağı gibi söz konusu gereksinimler doğrultusunda dönüşüm yaratmanın nasılına

bakılmalıydı. Buradan hareketle öncelikle araştırma sonuçlarını paylaştım, ardından sonuçlara ilişkin geliştirdiğim önerileri paylaştım.

Araştırmamda yanıt aradığım soruların ilki; kadınların tecavüzü nasıl tanımladıkları, anlamlandırdıkları idi. Sorduğum bu soru karşılığında aldığım yanıt bir tanım değil kadınların saldırıya maruz bırakılmaya ilişkin kendi yaşantıları oldu. Ataerkil toplumda kadınların kimlikleri, bedenleri, davranışları, yapabilirliklerinin sınırları, rolleri, sorumlulukları, yatkınlıkları; kısacası yaşamlarına dair her konu erkekler, ataerkil bilinçdışı ve ataerkil hukuk sistemi tarafından tanımlanmıştı. Belki de bu tanımların tuzağına düşmemek için seçtikleri yol, tecavüz yaşantılarına dair gerçeği olduğu gibi ortaya sermekti. Sonuç olarak kadınların maruz bırakıldıkları çok sayıda tecavüz olayına ve şiddetin her türlü biçimine ilişkin anlatı dinledim. Kadınlar; ataerkil hukuk sisteminin ve erkekyanlı toplumsal yapının yeraltına gömdüğü, saldırıya maruz bırakılan birçok kadının da üstünü örtüp yerini gizlediği yaşantıları günyüzüne çıkarmaya başladılar.

Alanyazının kanıta dayalı olarak desteklediği gibi bu araştırma da gösterdi ki bilinenin aksine saldırgan çoğunlukla yabancı bir erkek değil, kadının tanıdığı bir erkekti. Bu kimi zaman eş/sevgili kimi zaman baba/kardeş/üvey evlat kimi zamansa güven duyulan biri (hoca, hekim) idi. Bu durum yaşananın tecavüz olarak tanımlanmasını güçleştiriyordu. Çünkü tecavüz mitlerinin yaratıcısı ataerkil toplumsal bilinçdışı, toplumun diğer tüm üyeleriyle birlikte kadınların da bilişlerini biçimlendirmişti. Dolayısı ile yabancı bir erkeğin saldırısını tecavüz olarak adlandırmak, tanıdık birinin saldırısını tecavüz olarak adlandırmaktan daha kolaydı. Çünkü saldırgan tanıdık olduğunda, rıza sorgulanır hale geliyordu (hem kadın tarafından hem tanıklar tarafından).

Saldırı evlilik içinde gerçekleşmişse; kadın, erkek istediğinde cinsel birleşme yaşanması gerektiğine dair toplumsal dış sesi içselleştirmişse bunu erkeğin hakkı olarak görebiliyor, böyle düşünmese dahi toplumsal baskı nedeniyle evliliği sürdürerek saldırılara dayanmaya çalışıyordu. Saldırıya direndiğinde ise öldürme girişimine varan ağır fiziksel şiddete maruz bırakılıyordu. Evlilik içi tecavüze maruz bırakılmış ve şiddet ortamından kurtulmuş kadınların çok azı tecavüze maruz bırakıldığına dair güvenlik güçlerine şikayette bulunmuştu. Bu durumun; kadınların, evlilik içi tecavüzün kamu nezdinde de tecavüz olarak görülmediğini düşünmesinden kaynaklandığını gördüm. Kendi aileleri ve yakınları, saldırıları normalleştirerek onları sürekli işkence gördükleri bir ilişkinin içinde kalmaya zorlamıştı. Demek ki kadınlardan genel beklenti bu yöndeydi. Yaşadıklarını anlatması

halinde başka insanlardan, polislerden, sağlık personelinin, yargı üyelerinden alacağı tepkiler de benzer olacaktı. Susmak en doğrusuydu. Kadınların bir kısmı saldırıya ilişkin sessizliklerini bozmuştu. İlerleyen bölümde aktaracağım gibi aldıkları tepkilerin çoğu tam da beklemedikleri gibi olmuştu.

Romantik ilişki yaşanan erkeklerin saldırısına maruz bırakılmanın da benzeri sonuçları vardı. Cinsel birleşme yaşanmışsa, bu kadının rızasıyla gerçekleşmiş demektir. Birleşme ister kadın uyuşturucu maddeyle tepki veremez hale getirilmiş olsun, ister genital yaralanmaların da kesin olarak kanıtladığı gibi kadının isteği dışında gerçekleşmiş olsun, her koşulda kadın suçlanıyordu. Çünkü evli olunmayan bir erkekle ilişki yaşamak, onun evine gitmek, onu evine davet etmek vs. cinsel birleşmeyi davet etmek demektir. Öyleyse söz konusu eylem saldırı olarak tanımlanamazdı. Toplumun önemli bir kesimince desteklenen böylesine güçlü bir tecavüz mitinin karşısında kadın kendisini suçlamaya, yaşadıklarını sessizliğe gömmeye başlıyordu.

Saldırgan bir aile üyesi olduğunda, tecavüzün ortaya çıkması çok daha zordur. Kadın sürekli olarak saldırganın kontrolü altındaydı. Saldırganın varlığı umutsuzluk, çaresizlik ve korku duygularını sürekli olarak ayakta tutuyordu. Bunun yanı sıra saldırılar çocukluk döneminden itibaren gerçekleşiyorsa zihinsel ve duygusal duyarlılıklar farklılaşıyordu. Kadınların, maruz bırakıldıkları şeyin tecavüz olduğunu anlamaları yıllar alabiliyordu. Söz konusu durum, kadınların yaşadığı travmanın derinleşmesi açısından ciddi bir risk faktörü gibi görünüyordu. Bunu fark ettiklerinde tepki vermeleri, Ruppert (2006)'ın belirttiği simbiyotik dolaşma, korku, güçsüz hissetme vb. nedenlerle çok güç oluyordu. Görüşmeler sırasında anlattıkları, kadınlara maruz bırakıldıkları bir önceki ve bir önceki saldırıları anımsattı. Duygusal sistemi ve buna bağlı düşünce ve davranışları değiştiren ilk saldırı, kadınların zihinlerinin karşı cinsle dengeli ilişki kurmalarını ya da tehlike sinyallerini fark etmelerini engelleyecek şekilde organize olmasına neden olabiliyordu. Böylece istismara daha açık olabiliyorlardı.

Kadınlardan bazıları güven duydukları kişilerin (hoca, arkadaş, doktor) cinsel saldırısına maruz bırakılmıştı. Saldırgan yüksek statüdeyse ya da kadın üzerinde otorite sahibi ise tecavüzün ortaya çıkması ayrıca güçleşiyordu. Erkeğin suçu işlemediğini ispat etmesi gerekirken kadın suçun işlendiğini ispat etmek zorunda bırakılıyordu.

Belki hiçbir cinsel saldırı beklendiği değildir ancak saldırganın bir yabancı olması, saldırıyı daha beklenmedik hale getirebiliyordu. Tanıdık tecavüzünde öncü sayılabilecek fiziksel,

cinsel, duygusal istismar söz konusuken; yabancı tecavüzünde her şey bir anda gerçekleşiyordu. Saldırgan kadının sessizliğini garanti etmek için ağır fiziksel şiddet uygulayarak onu sindirmeye çalışıyordu.

Saldırganın tanıdık olup olmadığı ya da saldırganın hangi amaçla tecavüz ettiğine göre değişmeksizin, erkeklerin hem kadınlar üzerinde tahakküm kurmak hem de tecavüzün açığa çıkmasını engellemek amacıyla kullandığı belirli eril denetim stratejileri vardı. Cinsel şiddet, fiziksel şiddet ve psikolojik şiddet bunların başında geliyordu. Saldırganlar, kadına boyun eğdirme gücüne sahip olduklarını kendilerine ispat edebilmek için şiddetin her biçimini kullanıyorlardı. Anal ilişkiye zorlama, orgazm olmasını sağlama, doğurganlığı kontrol etme, ölüme yakınlaştıran ve ciddi yaralanmalara neden olan fiziksel saldırı, değersizliğe ilişkin sözel iletiler, sembolik şiddet yoluyla kadını itaatkârlaştırma bunlardan bazılarıydı. Ataerkil değerlerin beslediği toplumsal bilinç dışından gücünü alan saldırgan, kadının yaşamını her yönden kuşatmış görünüyordu. Saldırganların bu davranışlarının iki temel belirleyicisi ise erkeklik krizi ve hegemonya rekabeti idi. Saldırganlar kendi cinsel güçlerini sınavabilmek, onlara boyun eğdirecek üstünlükte olduklarını bu kadınlara kanıtlamak, başka erkeklerden daha yüksek cinsel performansa sahip olduklarını göstermek amacıyla kadınlara tecavüz etmişti. Kadınların ifadeleri, belirli bir suçlu tipini işaret etmiyordu. Saldırganlar çeşitli eğitim düzeylerine sahip, farklı sosyal sınıflara ait erkeklerdi. İçlerinde madde kullanan, beyefendi gibi görünen, daha önce farklı suçlar işlemiş olan, kadınların ruhsal hastalığa sahip olduğunu düşündükleri erkekler de vardı. Bu tablo, toplumun kültürel bakımdan erkekliğe ilişkin neyin beklenebilir olduğunu gösteriyordu.

Sonuç olarak saldırganların ortak özelliği, bu kişilerin tecavüz edebilme hakkına ve gücüne sahip olduklarını bilmeleri gibi görünüyordu. Saldırganların büyük bir kısmının bu saldırıların ortaya çıkmayacağına inandığı anlaşılıyordu. Diğerleri ise bunun ortaya çıkmamasını, kadının yaşamını tehdit ederek garanti altına almaya çalışmıştı. Saldırganların bir kısmı bunu kendilerine hak gördükleri, bir kısmı ise yaptıkları ortaya çıksa dahi bunun için cezalandırılmayacaklarını bildikleri için saldırılara devam etmişti. Suç davranışına maruz bırakılanlar ve suça tanıklık edenler sessiz kaldıkça, saldırganlar yeni tecavüzler için cesaretlenmişti.

Tecavüze maruz bırakılan kadınların sessiz kalmasının ardında korku, utanç, suçluluk gibi nedenlerin temelini oluşturan çok daha yapısal bir sorun vardı. Kadınlar; kendilerine ve yaşamlarına, erkeklerin oluşturduğu kategorilerden bakıyorlardı. Algıları, anlamları ve

eylemleri şekillendiren habitustan güç alan simgesel şiddet; kadınlarda güçsüzlük, değersizlik, suçluluk şemalarını güçlendiriyordu. Kadın olmalarından kaynaklı yaşadıkları önceki olumsuz deneyimler ve başka kadınların deneyimlerinden öğrenilenler, kadınları çaresizliğe düşürüyordu. Öğrenilmiş çaresizlik, kadının tecavüzü dile getirmemesindeki en önemli belirleyiciydi. Diğer nedenler arasında ise (yine bir simbiyotik dolaşıklığın neden olduğu ve buna bağlı olarak kişinin kendisini kurban ettiği) ailenin bu olayı kaldıramayacak olması endişesi, insanların arkasından konuşacakları ve dışlanacağı korkusu, başkalarına rezil olma kaygısı vardı. Maruz bırakıldığı saldırıyı çevresindekilere anlatan az sayıda kadının deneyimi, bu korku ve kaygıların temelsiz olmadığını göstermişti. Güven duydukları insanlar/kurumlar tarafından inanılırlıklarının sorgulanması, yargılanmak, suçlanmak, susturulmaya çalışılmak ve yalnız bırakılmak, tecavüzün olumsuz etkilerini derinleştirmişti.

Tecavüzün kadının yaşamına saldırısı, kadınların saldırı deneyimleriyle başlamıştı. Bu temaya ilişkin sonuçlar ise; kadının saldırı ve saldırı sonrası yaşadıkları üzerinden olayın kadının benliği ve kişilerarası ilişkileri üzerindeki etkilerini daha derinlikli olarak ortaya koydu. Ayrıca kadınların saldırı sonrası hizmet aldıkları kuruluşların ataerkiyi pekiştiren hizmet sunumunun, kadının yaşamını nasıl olumsuz etkilediğini göz önüne serdi.

Saldırı/saldırıları sonrasında kadınların yaşadıklarına verdikleri tepkiler tamamen kendine özgü olmakla birlikte birçok duygusal ve davranışsal gösterge bakımından oldukça benzerdi. Kadınların tamamı yaşamlarının kökten değiştiğini belirtti. Bunu yaşamlarının kontrollerinin kendi ellerinden çıkması olarak tanımladılar. Saldırıyı engelleyememenin yarattığı otonominin yok olması hissi, kadınların kendilerini sürekli olarak saldırıya açık hissetmelerine neden olmuştu. Güvende hissedememeleri korku, çaresizlik, savunmasızlık ve güçsüzlük duygularını besliyor; yardım arama eğilimlerini zayıflatıyordu. Böylece itaatkarlık, kadın kimliğinin sabiti haline geliyordu. Eril kurallara uygun hareket etmezse bu saldırılar tekrarlayabilir, hatta itaatsizlik onu ölüme bile götürebilirdi. Ataerki sistemi, kadının yaşamının tam ortasına panoptikonu böyle inşa etmişti. Eril iktidarın gözetiminde tuttuğu kadınlar, eril sistemin dayattığı kadınlık habitusuna uygun hareket etmek zorunda bırakılmıştı. Yaşadığı travmatik deneyimlerin üstüne hissettikleri cezalandırılma, dışlanma, yargılanma korkusu kadınları daha da çaresizleştirmiş, çeşitli ruhsal sorunlar yaşamalarına neden olmuştu. Uyum bozukluğu, akut stres bozukluğu, kısa psikotik bozukluk, somatizasyon bozukluğu, depresyon, yaygın anksiyete bozukluğu, TSSB araştırmaya katkı

sunan kadınların yaşadıkları ruhsal sorunlar arasındaydı. Bunlardan en yaygın deneyimlenen ise TSSB idi.

Çeşitli uyaranların ve rüyaların etkisiyle, kadınların tecavüze ilişkin anıları sıklıkla bilinç yüzeyine çıkıyordu. Özel alanın sınırlarını zorlayabilecek her türlü temas, kadınların kendilerini tehlike içinde hissetmelerine neden oluyordu. Bu gibi anımsatıcılar, tecavüz travmasını yeniden tetikleyebiliyordu. Tetikleyicilerden en kontrolsüz olanı ise rüyalar. Olaya ilişkin bastırılmış duygular, çarpıtılmış düşünceler rüyalarda ortaya çıkabiliyor; bu durum kadının saldırıyı yeniden deneyimlemesine neden olabiliyordu. Saldırıya ilişkin ayrıntıların anımsanması acı verici olduğu için kadınlar kaçınmacı bir savunma mekanizması geliştirmişti. Ya tecavüz saldırısının önüne bir set çekip, saldırı yaşanmamış gibi yapıp, o setin ardında yaşantılarına devam ediyor ya da duygusal uyaranlara tepkisiz hale gelip küntleşiyorlardı. Kadınların travmatik anıyı anımsamama yönünde geliştirdiği bir diğer savunma mekanizması ise saldırıya ilişkin anıları unutmaktı. *Dissosiyatif amnezi*, travmanın duygusal yükünü uzak tutma işlevi görüyordu. Bunun yanı sıra haz yitimi(*anhedoni*) de yaygındı. Daha önce mutluluk ve keyif veren şeyler eskisi gibi hissettirmiyordu. Böylece kadınlar kendiliklerine adım adım yabancılaşıyordu.

Kadınlar için değişen yalnızca duyguları değil, kendiliğine ve bedenine ilişkin düşünceleriydi aynı zamanda. Saldırganın; bedenini aşağılayarak, boyun eğdirerek kadına güçsüzlüğünü ispatlama çabası işe yaramıştı. Beden, tecavüzle birlikte ataerkil akıl tarafından yeniden yazılmıştı. Tecavüz, kadınların bedenleriyle bağlantılarını koparmıştı. Kendilerini beğenmiyorlar, aynada bedenlerine bakamıyorlar, çıplak kalamıyorlar, bedenlerini başkaları beğenmesin diye çirkinleştiriyorlar, bedenlerine dokunmuyorlar ya da kadın bedenlerini inkar ediyorlardı. Çoğu kendisini kirlenmiş ve değersiz hissettiğini söyledi. İntihar düşünceleri ve girişimleri kadınlar arasında yaygındı. Kadınların bir kısmı, saldırıya maruz bırakılmanın sorumlusu olarak kendi bedenini görüyordu. Bedenlerinin çekici görünmemesi için büyük beden giysiler giyerek, sokağa çıkmayarak, kendilerini yaşlı göstererek, kendini şişmanlatarak vb. yeniden tecavüze maruz bırakılmaktan kaçınıyorlardı. Kadınlar, bedenlerini yalnızca erkeklerin arzularına hizmet eden nesneler gibi görüyorlardı. Bu bakış açısı, her türlü baskı ve şiddet yoluyla kadınlara dayatılmıştı. Nihayetinde, kadınlar da tahakküm kurucuların gözleriyle görmeye başlamışlardı kendi varlıklarını. Bu bakış açısı, beraberinde yoğun bir suçluluk ve pişmanlık getirmişti. Saldırganı dış görünüşleriyle, davranışlarıyla kendilerine tecavüz etmesi için kışkırtmış olabileceklerini düşünmüşler ya da

saldırı olasılığının farkına varamadıkları için kendilerini suçlamışlardı. Tecavüz mitleriyle sarılı bu girdaptan çıkamamak kadınlarda derin bir çökkünlük yaratıyordu.

Tecavüz, kadınların bedenleri ve yaşamları üzerindeki kontrolün sarsılmasına neden olmuştu. Güven duydukları insanlar bir anda yaşamlarından silinmiş, emek verdikleri her şeyin değeri yok olmuş, yaşamları anlamını yitirmişti. Kontrol hissini yeniden yaşamak için kadınlar; kendi kendini öldürmek(saldırganın kendisini öldürmesine izin vermemek), kendine net yasaklar çizmek(asla ağlamamak, saldırıyı düşünmemek gibi), saldırganı şikayet etmek, başka birinin yaşamını korumak gibi yollar bulmuştu. Kimi zamansa kontrol duygusunu asla yeniden kazanamayacak gibi hissediyordu kadınlar. Çünkü dünyanın ve insanların iyi olduğu/olabileceği ve adil bir yaşam düzeninin işlediğine ilişkin temel inançları, maruz bırakıldıkları saldırı sonrası sarsılmıştı. Güvende olmak ya da insanlarla güven ilişkisi kurmak mümkün değildi. Kadınlar yaşadıklarını anlamlandırmakta güçlük çekiyordu. Adil bir düzen varsa, bu demekti ki tecavüze maruz bırakılmalarının nedeni kendileriydi. Ya da dünya adil bir yer değildi ve iyileri koruyan bir yaratıcı güç, vatandaşının haklarını koruyan bir devlet yoktu.

Cinsellik, Türkiye toplumunda kadınlar için bir tabuydu. Hakkında konuşulması bile ayıp, uygunsuz, ahlak dışı kabul ediliyordu. Kadın için rızaya dayalı cinsel birlikteliğin yaşanması ise korku, utanç, suçluluk duygularının sıkı eşliğinde idi. Bu olumsuz duygular öylesine içselleştirilmişti ki cinsel birleşme zorla gerçekleştirildiğinde dahi kadın başına gelenlerden dolayı kendisini suçluyor ve bunlardan büyük utanç duyuyordu.

Tecavüz yalnızca kadının bedenini aşağılamak için değil, aynı zamanda kadınlık kimliğini aşağılamak için saldırgan erkeklerin kullandığı bir araç gibi görünüyordu. Zira kadınlar, özdeğerlilik duygularını yitirmişti saldırı sonrasında. Bedenleri yalnızca cinsel birleşme ve hizmet etmeye yaradığı gibi varlıkları yalnızca emirlere itaat ettikleri müddetçe anlamlıydı. Kadınların kendi yaşamları ve bedenleri üzerinde hükümleri yoktu.

Saldırı sonrasında kadınlarda görülen belirtilerden bir diğeri, tepkisellikte artış ve aşırı uyarılmaydı. Kadınlar olay sonrasında kendilerini sürekli tehlike altında hissetmişti/hissediordu. Saldırının yaşandığı saatlerde uyanık kalmaya çalışıyor, saldırganla karşılaşabilecekleri ortamlardan uzak duruyor, her an saldırıya maruz bırakılacakmış gibi dehşet içinde yaşıyorlardı. Tecavüz travması sonrası kadınlarda aşırı hassaslaşma, saldırganlaşma, intihara kadar gidebilen kendine zarar verme ya da kayıtsızlık gibi

davranışlar gelişmişti. Öfke kontrolü zayıflamış, tehlikede hissettiren uyaranlara karşı tepkisellik artmıştı. Çaresizlik, umutsuzluk, korku, utanç, suçluluk, güvensizlik, mutsuzluk gibi olumsuz duygular çok güçlüydü. Bu duygular kadınların bir kısmını intihara sürüklemişti. Kimileri bu girişimlerde bulunmuş, kimileriyle intiharı düşünmüş ama vazgeçmişti. Araştırmam sırasında tecavüze maruz bırakılan kadınların tamamlanmış intiharlarına ilişkin çok sayıda olay dinlediğimi söylemeliyim. İntihar değersiz bir varlığın yok edilmesi, kendi kararını gerçekleştirerek yaşamın kontrolünü ele alma, tekrar aynı acıları yaşamayı engelleme gibi amaçlarla gerçekleştirilmiş görünüyordu. Ayrıca saldırganı tarafından bulunup öldürülme korkusuyla yaşayan kadınlar için kendilerini öldürmek daha az acı verici bir yol gibi görünüyordu. Beklenmedik bir biçimde ve şekilde gerçekleşecek bir ölümdense, planlanmış bir ölüm daha az acı verici olabilirdi. Kadınlar tüm bu yıkıcı duygu ve düşüncelerin yarattığı sorunlarla bağlantılı; panik atak, sinir krizi, takıntılı zorlantılı davranışlar gibi çeşitli ruhsal sorunlar da yaşamışlardı/yaşıyorlardı.

Tecavüz, kadınların bedenlerinde ciddi fiziksel travmalara neden olmuştu. Tecavüz yaralanmalarının yanı sıra kadını tamamen etkisiz hale getirmek ya da gücünü ispat etmek(kendisine, erkekliğini sorgulayanlara ve kadına) için saldırganın uyguladığı fiziksel şiddetin neden olduğu yaralanmalar da gerçekleşmişti. Saldırı sonrasında idrar yolları enfeksiyonu, tümörler, gebelik, cinsel yollarla bulaşan hastalıklar ve tecavüzle bağlantılı ruhsal nedenlerle psikosomatik rahatsızlıklar ortaya çıkmıştı. Tüm bu sorunlar kadının kendiliğiyle ilişkisindeki bozulmalara işaret ediyordu. Ortaya çıkan; ataerkinin biçimlendirdiği, kendiliğinden çok uzak bir toplumsal kadın benliği idi. Belki de bu, tecavüzün kadının yaşamına saldırısının en yıkıcı sonucuydu.

Tecavüze maruz bırakılmanın kişilerarası ilişkiler üzerinde de önemli etkileri olmuştu. Kadınların ilişkisel örgütlenmesi büyük ölçüde zarar görmüştü. Kadınların büyük bir kısmı, saldırıdan ailesine ya da bir başkasına söz etmemişti. Söz edenlerden ise çok azı destekleyici bir tavırla karşılaşmıştı. Genel olarak aile üyelerinin saldırıya ilişkin tepkileri; büyük bir şok ve bunu takip eden yoğun öfke, kadını suçlama, kadına inanmama, ayrıntıları öğrenmek istememe-saldırıyı inkar etme ve kadını susturmaya çalışma, baskı ve şiddet uygulama olmuştu. Empatik yaklaşımdan çok uzak olan bu tavırlar, tecavüz travmasının yıkıcı etkileriyle baş etmeye çalışan kadınlar için daha da örseleyici olmuştu. Saldırganın yerine kadın cezalandırılıyor, ayıplanıyor, dışlanıyordu.

Kadınların çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliği ise değişti. Evlilik içi tecavüzlerde çocuklar babalarının annelerine çeşitli türde şiddet davranışında bulunmasına tanıklık ederek büyüyordu. Çocukların bazıları tecavüz sonucu dünyaya gelmişti. Kimi zaman çocukların kendileri de şiddete maruz bırakılıyordu. Bu durum çocukların ruh sağlığını olumsuz etkilemekle birlikte anneleriyle kurdukları bağa önemli ölçüde bir zarar vermemişti. Ebeveyn-çocuk ilişkisindeki duygusal istismar, simbiyotik bir dolaşıklığın sonucu olarak Türkiye’de kültürel olarak normal kabul ediliyordu. Bu bağıllık ve bağımlılık içinde, anne-çocuk ilişkisinin niteliğinin fazla değişmemesi anlaşılabiliyordu. Kadınlar için çocuklar, hayatta kalma sebebiydi. Ancak bu sebep kadını şiddet ortamında kalmaya da zorluyordu. Anne-çocuk arasındaki yakın ilişki her ne kadar devam ediyor olsa da maruz bırakıldığı onca fiziksel, cinsel, ruhsal saldırı sonrasında kadınlar kimi zaman öfkelerini kontrol edemiyor ve çocuklarına zarar verebiliyorlardı. Bu, kendisinden daha zayıf olan biri üzerinden güç elde etme haline de dönüşebiliyordu. Yabancı birinin saldırısına maruz bırakılan bir kadın ise kendisini kirli bulduğu için hala saf ve temiz olan çocuklarına yaklaşmak, onları görmek istememişti.

Tecavüz, kadını sosyal yaşamdan büyük ölçüde izole etmişti. Kendilerine en yakın olan aile üyelerinden bile sert tepkiler almak, kadının saldırıyla birlikte zarar görmüş olan güvende olmaduygusunu ve güvene dayalı ilişki kurabilme inancını yok etmişti. Böylece kadınların çevreleriyle etkileşimleri azalmıştı. İnsanların kendilerine inanmamaları, onları suçlamaları kadınları yalnızlaştırmıştı. Saldırıcıyı bilen başka kadınların yaklaşımları da empatiden yoksun olabiliyordu. Bu durum çevreyle anlamlı, güvene dayalı ilişkiler kurmayı, yeniden sağlıklı bağlanma gerçekleştirmeyi güçleştiriyordu. Kimi kadınlar yakın ilişki kurmaktan kaçınırken kimileri kendilerine destek olan kişilerle korkulu ve saplantılı bağlanma örüntüleri geliştirmişti.

Saldırıya maruz bırakılan kadınlara yaşananlardan haberdar olan diğer kadınların verdikleri tepkiler; genel olarak anlayışlı, dayanışmacı, savunucu olmaktan uzak görünüyordu. Ataerkil düzenin sürdürülmesine de katkı sunan bu kadınlar, Bourdieu’nün de ifade ettiği gibi kendi ikincil, edilgen konumlarıyla işbirliği yaparak Kandiyoti’nin sözünü ettiği ataerkil çıkarlardan pay alıyorlardı. Bu çıkarları korumanın bir yolu da tecavüz mitlerini desteklemekten geçiyordu.

Bir erkek tarafından tecavüze maruz bırakılmak, kadının karşı cinsle kurduğu etkileşimleri büyük ölçüde olumsuz etkilemişti. Kimileri erkeklerden tamamen uzak duruyor, kimileri

rastgele cinsel birleşmeler yaşıyor kimileriye sürekli olarak kendilerini şiddet görecekları ilişkiler içinde buluyordu. Çoğu için bulundukları ortamda başka erkeklerin varlığı, tekrar saldırıya maruz bırakılabileceklerini düşündüren anksiyeteyi şiddetlendiren bir durumdu. Erkeklerin davranışlarına ilişkin hassasiyetleri, buna bağılı olarak tepkisellikleri artmıştı. Erkekler, maruz bırakıldıkları tecavüzün ve yeniden tecavüze maruz bırakılma olasılığının en büyük anımsatıcısıydı. Rastgele ilişki kuran ya da şiddet göreceğı ilişkilere sürüklenen kadınlar için bu davranış biçimi; kendi kontrolü altında cinsel birleşme yaşayarak hasar görmüş otonomiye onarma ya da zaten bedeninin değersiz olduğı ve yalnızca cinsel haz vermeye yaradığı düşüncesini kanıtlama çabası şeklinde okunabilir.

Saldırı sonrasında aile ve sosyal çevrenin desteğini alamamanın, kimi kadınlar için güçlenmede bir yol açıcı olduğı da görölüyordu. Sorunlarıyla yalnız baş etmek zorunda olan kadın hayatta kalabilmek için kendisine ya da amaçlarına tutunuyor, böylece travma sonrası iyileşme çok daha hızlı bir şekilde gerçekleşiyordu.

Tecavüze maruz bırakılan kadınların saldırı sonrası yardım aradıkları güvenlik, sağıık, sosyal hizmetler ve yargı kurum/kuruluşlarına ilişkin deneyimleri; bu hizmetlerin sunumunun ataerkiyi dönüştürmekten oldukça uzak olduğunu ortaya koydu. Kadınların deneyimleri, tecavüz sonrası kadınlara sunulan hizmetlerin oldukça yetersiz kaldığını gösterdi. Hizmetlerin özel gereksinimleri düşünülerek yapılandırılmamış olmasının yanı sıra kadınlar; şikayetten vazgeçirmeye çalışma, taciz, inandırıcılığı sorgulama, tecavüz bulgularının toplanmaması, yargılayıcı sözlere ve davranışlara maruz bırakma, kadını koruyamama, suçu cezasız bırakma, kadının güvenliğini tehlikeye atma vb. durumlarla karşılaşmıştı. Kadınlar hak temelli olarak talep ettikleri hizmetlerden yararlanamamışlardı/yararlanamıyorlardı. Söz konusu yardım arama sürecine ilişkin olumlu deneyimler de söz konusuydu ancak bu deneyimlerin artırılması için gereksinim odaklı, sürdürülebilir, proaktif hizmetler üretilmesi önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkıyordu.

Tecavüzü şikâyet etme, eril hukukun üstünlüğünün doğal kabul edildiğı bir toplumda özellikle zordu. Utanç duyma, suçlu hissetme, damgalanma ve öldürölme korkusu, kendisine inanılmayacağı endişesi, çocukları ile ilgili kaygılar vb. kadınların birçoğunu saldırıya ilişkin bildirimde bulunmaktan alıkoymuştu. Şikayette bulunma cesaretine sahip olan kadınların deneyimleri, bu kaygıların çok da yersiz olmadığını gösteriyordu. Güvenlik güçlerinin kadına yaklaşımları kişiden kişiye değışiyordu. Kimileri olaya hemen müdahale edip kadının güvenliğı için önlemler alıp şikayetçi olması için kadını teşvik ederken kimileri de kadını

şikayetten vazgeçirmeye çalışıyor, yargılayıcı sözler söylüyor, kadının tecavüze maruz bırakılmasıyla alay ediyor, kadını suçluyor, kadına cinsel istismarda bulunuyordu. Saldırganla güvenlik güçleri arasındaki eril dayanışma oldukça güçlü görünüyordu. Güvenliklerini sağlamakla görevli kişilerin cinsel istismara varan kötü muamelesine maruz bırakılmak kadını daha da aciz hale getiriyordu. Bu olumsuz deneyimlerin başka kadınlar tarafından da öğrenilmesi, güvenlik güçlerine ilişkin önyargıları besliyor, daha fazla zarar göreceği düşüncesi kadını şikayette bulunmaktan alıkoyuyordu. Bunun yanı sıra görev ihlalleri de kadını korumasız bırakıyordu.

Kadınların çok azı tıbbi yardım için sağlık kuruluşlarına başvuruyordu. Başvuruda bulunanların ise çok daha azı tecavüze maruz bırakıldığını sağlık personeline söylüyordu. Tecavüz yabancı bir erkek tarafından gerçekleştirilmişse ya da tecavüz sonucu gebelik oluşmuş ve bu fark edilir hale gelmişse sağlık kuruluşundan yardım alıyorlardı. Evlilik içi tecavüzlerse neredeyse hiç dile getirilmiyordu. Kadınlar yalnızca fiziksel şiddet gördüklerini söylüyorlardı. Eşlerinden şikayetçi olduklarında ise genellikle fiziksel şiddet yaşantılarını anlatıyorlardı.

Kadınların çoğu tıbbi yardım almadığı gibi ruhsal yardım da almamıştı. Yardım aldığını söyleyen kadınların büyük kısmı, terapi sürecinin yanı sıra işlemediği ilaç tedavisinden söz ediyordu. Kendilerine ilaç yüklemesi yapıldığını ifade ediyorlardı. İlaçlar onları iyileştirmiyor, uyuşturuyordu. Kamu sağlık kuruluşlarının psikiyatri servislerinden randevu alabilmek çok zordu. Randevu alınabildiğinde ise yapılan görüşmenin süresi, tecavüz gibi karmaşık travmatik etkiler yaratabilen bir saldırıya ilişkin yaşantıları öğrenme ve müdahale planı oluşturma için yeterli bulunmuyordu. Kadın kuruluşa tekrar başvurduğunda başka bir meslek elemanı ile karşılaşılıyordu. Tecavüz hakkında konuşmak bu kadar zorken kadının yaşadıklarını tekrar tekrar anlatmak zorunda kalması, kadının olumsuz duygularını güçlendirdiği gibi iyileşme konusunda aşama kaydetmeyi olanaksız hale getiriyordu.

Tecavüz sonrasında gereksinim odaklı, feminist hizmet sunumunun öneminin yanı sıra bir diğer önemli husus, bu hizmetlerin nasıl verildiği idi. Bazı sağlık çalışanlarının anlayışlı, destekleyici, açık, yönlendirici tutum ve davranışları kadınları rahatlatmıştı. Ancak bu kadar ilgili, anlayışlı olmayan; tam tersi empatiden yoksun, yargılayıcı ve ihmalkar sağlık çalışanları da vardı. Kadına inanmama, müdahale sürecine kadını dahil etmeme, sürece ilişkin olarak kadını bilgilendirmeme, kadının içinde bulunduğu ruhsal ve fiziksel durumun hassasiyetine uygun davranmama, evlilik içi tecavüzü tecavüz olarak görmeyerek uygun

müdahalede bulunmama ve tecavüz bulgularını toplamayarak saldırının izlerinin silinmesine neden olma gibi durumlarla karşılaşmıştı kadınlar. Bu tablo; eril iktidarın yaratıcısı ve sürdürücüsü olduğu ataerkil toplumsal değerlerin, toplumun alt sistemlerine işleminin bir sonucuydu. Bir sosyal hukuk devleti olan Türkiye’de; insan onuruna yakışır bir şekilde sağlık hizmetlerinden yararlanmak, kadın-erkek fark etmeksizin her vatandaşın hakkıdır. Ancak görüldüğü gibi pratikte durum farklıydı ve insanın yaşam hakkından biri olan sağlık hakkına aykırı uygulamalar söz konusuydu. Tecavüze maruz bırakıldığı bilinen birine nasıl yaklaşılması gerektiğinden tutun, kadının durumuna müdahaleye ilişkin sağlık ve güvenlik prosedürlerine kadar birçok şey belirsiz ve uygunsuzdu. Kadınların sağlık hakkı, tıpkı güvenlik hakkı gibi kurumsal olarak ihlal edilmişti.

Kadınların bir kısmı; evli olduğu eşinin tekrar saldırıda bulunma riskinin olması, ailesinin kendisini istememesi ya da kendisine şiddet uygulaması, tecavüzcünün aile üyelerinden biri olması, tecavüz sonucu oluşan gebelikten ailesinin haberinin olmaması gibi nedenlerle tecavüze maruz bırakıldıktan sonra kendi evinden ayrılmak zorunda kalmıştı. Sığınma evine yerleşen kadınların önemli bir bölümü, sığınma evinde yaşamaya ilişkin olumlu deneyimlerini dile getirdi. Kurumda kadınlar ve çocukları için sunulan hizmetler, bu hizmetleri sunan çalışanların kabul edici ve destekleyici yaklaşımları kadınların yaşamında önemli değişimler yaratmıştı. Sığınma evleri; kadınların şiddetten korunmaları, kendilerini güvende hissetmeleri, iyileşmeleri ve güçlenmeleri için önemli bir işlev görmüştü. Ancak diğer hizmet sistemlerinde de olduğu gibi sunulan hizmetler ve çalışanların kadınlara yönelik tutumu kurumdan kuruma, çalışandan çalışana değişiklik gösteriyordu. Hizmet standardından ya da etkili bir iç denetim mekanizmasından (kimi kuruluşlar için) söz etmek mümkün değildi. Ayrıca bazı sığınma evlerindeki güvenlik zafiyeti, kadınların yaşamlarını tehlikeye atıyordu. Kadınlar ilk kabul biriminde yaşadıkları çeşitli zorluklardan, sürekli sığınma evi değiştirmek zorunda bırakılmaktan (güvenlik sebebiyle), suçlu olmadıkları halde güvenlik gerekçesiyle de olsa bir yere kapatılmaktan, sığınma evi çalışanları ve yöneticiler tarafından yargılanmaktan ve kötü muameleye maruz bırakılmaktan şikayetçiydi.

Araştırma sonuçları gösterdi ki kadınlar yargı sürecinde de çok fazla olumsuz deneyim yaşamıştı. Yargılama, saldırgan erkeğin lehine gerçekleşiyordu. Bu araştırmanın ortaya koyduğu ve araştırma sürerken basından ve duruşma takiplerinden öğrendiğim; ataerkil değerlerin koruyucusu ve sürdürücüsü olan Türkiye’nin hukuk kültürü, kadının insan haklarının ihlal edilmesine neden oluyordu. İyi hal indirimleri, tecavüz mitlerine dayalı olarak

rızanın sorgulanır hale getirilmesi, duruşmaların kamuya açık görülmesi, kadınların tecavüzü defalarca anlatmak zorunda bırakılması, davacı ve davalıların karşı karşıya getirilerek kadının iyilik halinin ve güvenliğinin tehlikeye atılması, dava sürecinin uzaması, tecavüz fiziksel bulgularla kanıtlandığı halde mahkemenin kadına inanmaması gibi birçok olay, söz konusu hak ihlallerine örnek gösterilebilir. Yukarıdaki ifadelerin de gösterdiği gibi tecavüz gerekçelendiriliyor ve normalleştiriliyor, böylelikle cezasızlık artıyordu. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitliğini, insan haklarının geçerliliğini, sosyal adaletin varlığını sorgulanır hale getiriyordu.

Tecavüze maruz bırakılmak, çoğu kadın için yalnızlaşmak anlamına geliyordu. Saldırı sonrasında destek görebildikleri kişi ve kurumların sayısı genel olarak azdı. Var olanlar ise niteliksel olarak yetersizdi. Bu durum kadınları, sorunlarına bireysel çözümler üretmeye yöneltmişti. Kişisel güçlenme, kişilerarası güçlenme ve politik güçlenmede önemli bir adımdı. Kadınlar güçlenmenin kadınca yollarını keşfetmişti.

Kadınlar temel olarak duygu odaklı ve sorun odaklı olmak üzere iki temel baş etme stratejisi geliştirmişti. Duygu odaklı stratejiler duygusal gerilimi azaltırken, sorun odaklı stratejiler iyileşme ve güçlenmeyi desteklemişti. Kadınların duygu odaklı baş etme stratejileri arasında; yaratıcı güce sığınma, durumu kabullenerek korunma stratejileri geliştirme ve yaşadıklarını kendine unutturma vardı. Sorun odaklı baş etme stratejileri arasında ise; profesyonel yardım alma, sosyal destek kaynaklarına başvurma, bir kişiye ya da uğraşa yönelme gibi stratejiler bulunuyordu. Kadınların her birinin yaşadıklarını anlamlandırışı farklı olduğu gibi bu yaşanılanlarla baş etme yöntemleri de farklıydı.

Yaratıcı güce sığınma, çok yaygın bir baş etme stratejisiydi. Bu hem kadını başına gelenlerin sorumluluğundan uzaklaştırıyor (kaderci anlayışın bir sonucu olarak) hem de iyileşme umudunu güçlendiriyordu. Duygusal gerilimin ve anlatılamayanların yükünün boşaltımı için ağlama, küfretme, bağırma, artık hayatta olmayan yakınının mezarına giderek onunla konuşma, günlük tutma gibi yöntemlere de sıkça başvuruyordu kadınlar. Saldırıyı anımsamak dayanılması güç acılar hissettirdiğinde ise kadınlar, yaşadıklarını bastırarak tecavüzü kendilerine unutturma çabasına girmişti. Ancak bu çabalar bastırılmış materyalin bilinç düzeyine çıkmasını önleyemiyordu.

Kadınlara en iyi gelen şeylerden biri, etkili bir ruhsal yardım süreciydi. Kadınların çok azı iyi bir yardım ilişkisi kurabildiği bir ruh sağlığı profesyoneliyle çalışabilmişti. Bununla birlikte

iyi bir yardım ilişkisinin kadınların iyileşme ve güçlenme sürecinin önemli bir belirleyicisi olduğunun altını çizmek gerekir. Profesyonel yardım alamayan kadınlar, buradaki etkili yardım ilişkisinin bir benzerini çevrelerindeki insanlarla etkileşime geçerek sağlamıştı. Destekleyici ve koruyucu ilişkiler kadının güven duyma ve güvende olma hislerini güçlendirmiş, onları hayatta tutmuştu.

Kadını hayatta tutan bir başka güçlü motivasyon, yaşamlarını amaçlı, anlamlı hale getirmektir. Bunun için ya yaşamlarındaki birine ya da belirli bir uğraşa yöneliyorlardı. Özyönetimlerini bu sayede yeniden tesis etmeye çalışıyor, hayatta kalmak için kendilerine bir neden veriyorlardı. Yönelindikleri kişi/kişiler daha çok çocuklarıydı. Çocuklarının kendilerine ihtiyacı olduğunu bilmeleri, hem kendi yaşamlarına hem de çocuklarının yaşamına tutunmalarını sağlıyordu. Aynı şekilde başka insanları koruma isteği ve çabası, kadınların otonomilerini onarmalarında etkili bir yoldu. Kadınlar zaman içerisinde tecavüze maruz bırakılma durumunun kadınlar arasında yaygın olduğunu görmüştü. Yalnız olmadığını bilmek, başka kadınların da benzer şeyler yaşayıp bunlardan güçlenerek çıktığını öğrenmek kadınlara umut olmuştu. Böylece kendileri için harekete geçmeye daha istekli hale gelmişlerdi. Yürüyüş yapmak, müzik dinlemek, hayal kurmak, spor yapmak, yüzmek, toprakla ve canlılarla ilgilenmek, bisiklete binmek, el işi yapmak, ders çalışmak, işe girmek kadınların uğraşları arasındaydı.

Kadınların güçlenme deneyimlerine bakıldığında, sorunlarla aktif baş etmede kullandıkları stratejilerin işe yaradığı görülmüyordu. Annelik ve annelik sorumluluğu olarak görülen güçlü çocuklar yetiştirme, kadını güçlendiren en önemli etmenlerden biriydi. Çocuklarına iyi bir rol model olmaya, onları yaşadığı acılardan uzak tutmaya çalışırken kadın kendisini iyileştiriyordu.

Ruhsal dayanıklılık travmatik yaşantıya verilen tepkide belirleyici görünüyordu. Ruhsal bakımdan dayanıklılığı güçlü olan kadınlar, travma sonrasında işlevselliklerine daha kısa sürede kavuşabiliyordu. Ayrıca kadınların tecavüz sonrasında geliştirdikleri baş etme stratejileri de kadınları ruhsal bakımdan dayanıklı hale getirmişti. Olumsuz yaşam deneyimlerinin etkilerine ilişkin dayanıklılık geliştirmeleri, hayata bakış açılarını pozitif yönde değiştirmeleri, içsel güçlerini keşfetmeleri ve sorun çözümüne yönelik somut adımlar atmaları kadınları büyük ölçüde güçlendirmişti. Ekonomik bakımdan bağımsızlaşmanın güçlenmedeki rolü özellikle önemliydi. Kendi sorumluluğunu üstlenmek kadınları intihar düşüncesinden uzaklaştırmış, özgüvenlerini kazanmalarını desteklemiş, onları

özgürleştirmişti. Sosyal çevrenin üzerlerindeki denetiminin azalması, kadınları fiziksel, duygusal, ekonomik şiddetten uzaklaştırmıştı. Kadınlar önce kendi bedenlerinin, sonra da çevreleriyle kurdukları etkileşimlerin kontrolünü ele geçirmeye başlamıştı. Yaşadıklarından öğrendikleri, bir daha benzer şeyler yaşamamak için kendilerini nasıl koruyacaklarını bulmaları gerektiği idi.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmamın öneminde de belirttiğim gibi bu çalışma; kişisel olanın politik olduğunu ortaya koyması, üreteceği bilimsel bilgi ile tecavüze maruz bırakılan kadınlara yönelik hizmet önerileri sunması, feminist sosyal çalışma uygulaması ve sosyal politikalara ilişkin bilgiler barındırması bakımından yalnızca inceleme değil, değişim yaratma amacı da taşıyordu. Bu amaçlar dönüştürücü bir perspektifi olan, açıklayıcı eleştiriler sunan ve toplumsal gerçekliğin politik bir boyut içerdiğini kabul eden, bu çalışmada temel aldığım, feminist araştırma ve feminist metodolojiyle tutarlılık gösteriyordu. Buna bağlı olarak, yaptığım araştırmanın sonuçlarına dayalı birtakım öneriler geliştirdim.

Radikal feminist yaklaşım ve feminist sosyal çalışmanın ilke ve kavramlarını esas alarak, feminist metodolojiyle gerçekleştirdiğim bu araştırmanın en önemli sonucu; kadının insan haklarının ihlali olan tecavüzün kadının yaşamına fiziksel, ruhsal, sosyal, ekonomik ve hukuki saldırısının kadını güçsüzleştirdiği, onu itaatkar habitusuna hapsedtiği idi. Tecavüz yalnızca bireysel bir saldırı gibi görünse de politik bir anlamı vardı: kadının baskı ve şiddetle boyun eğdirilmesi suretiyle kadınlık kimliğinin değersizleştirilmesi. Ortaya çıkan bu sonuç; kadının insan hakları, sosyal adalet, eşitlik ve özgürlük için değişim yaratma konusunda çıkış noktası oldu.

Örgütlenmeye İlişkin Öneriler

- Kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadele eden sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Kamu-sivil toplum işbirliği sağlanmalıdır. Sivil toplum örgütlerine, özel ve yarı özel kuruluşlara finansal destek sağlanmalıdır.

- Hukuk, sosyal çalışma, psikoloji, tıp alanlarındaki meslek örgütleri cinsel şiddet ve tecavüzle mücadelede ortak bir tavır belirlemeli, bu konuda yapılacak çalışmalarda işbirliği kurmalıdır.
- Üniversitelerde cinsel şiddet başvuru birimleri kurulmalıdır. Bu birimler psiko-sosyal destek, danışmanlık, havale ve kampus içi cinsel şiddet araştırması yapma sorumluluklarını üstlenmelidir. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici, kadınlar için bilinç yükseltici etkinlikler gerçekleştirmelidir.
- Tecavüz suçunun ifşası hem cezanın tazmini hem de tecavüze ilişkin saldırganların ördüğü gizlilik perdesinin kaldırılması için önemlidir. Suçun şikayet edilmesi teşvik edilmelidir.
- Medya ile işbirliği kurmak özellikle önemlidir. Son yıllarda medya, özellikle sosyal medya insan yaşamının ana eksenine haline gelmiştir. Bu nedenle farkındalık yaratma, dayanışma kurma, suçu ifşa etme, bilgilendirme, baş etme stratejileri öğretme vb. amaçlarla medyanın kullanılması özellikle yararlı olabilir. Ayrıca medya ürünlerinin ve medya dilinin içerik bakımından denetimden geçirilmesi; ayrımcı, baskıcı, şiddeti özendiren ya da normalleştiren içeriklerden arındırılması önemli bulunmaktadır.
- Kürtaj hakkının kullanılmasının önündeki kısıtlılıklar ortadan kaldırılmalıdır. Evli ya da bekar oluşuna bakılmaksızın kadının bu haktan yararlanması sağlanmalıdır. Beden de bedeniyle ilgili kararlar da kadının kendisine aittir. Bu nedenle gebeliğin sonlandırılması kararını da ancak kadın verebilir. Buna ilişkin ikinci kişilerin istekleri belirleyici olamaz. Bu konuda gerekli yasal düzenleme yapılmalıdır.
- Türkiye’de cinsel saldırıya maruz bırakılan kadınlar için ilgili kuruluşların işbirliği içinde hareket edebilecekleri bütünleşik bir sistem bulunmamaktadır. Sağlık, güvenlik, adalet, sosyal hizmetler sistemleri birbirinden kopuk bir şekilde çalışmaktadır. Bu da kadının insan haklarının ihlal edilmesine, gereksinimlerinin karşılanamamasına neden olabilmektedir. Vaka yönetimi, bu noktada hayati bir öneme sahiptir. Çünkü söz konusu sistemlerin etkili bir şekilde, işbirliği halinde çalışmaması kadının yaşadığı ruhsal travmanın derinleşmesi riskini doğurmakta, kadının yaşamını tehlikeye atabilmektedir.

Mevzuata ve Uluslararası Sözleşmelerin Gereklerinin Yerine Getirilmesine İlişkin Öneriler

- Cinsel şiddetin ve tecavüzün tanımı, ülkelerin sosyo-kültürel özelliklerine, hukuk kültürlerine göre değişiklik göstermektedir. Türkiye ataerkil toplumsal özellikler gösteren bir ülkedir. Yaşamın hemen her alanında erkek üstünlüğü bir normdur. Yani tecavüzü de içeren cinsel şiddet meselesi, kaygan bir zemine oturmaktadır. Bu durum suçun kanıtlandığı durumlarda dahi saldırgan erkeklerin neden ceza almadığını açıklamaktadır. Yasalar ideal biçimde oluşturulsa dahi bu yasalar pratikte işlememektedir. Bu gibi durumları takip etmek üzere Adalet Bakanlığı'nda bağımsız bir birim oluşturulabilir.
- Neyin cinsel şiddet, tecavüz sayılabileceğine ilişkin esas belirleyici, kadınların saldırıya maruz bırakılmaya ilişkin algısı olmalıdır. Tecavüz tanımının kapsamı genişletilmelidir. Araştırmanın da gösterdiği gibi tecavüz yalnızca vücuda organ ya da cisim sokulmasıyla değil; soyma, çıplak kalmasını sağlama, vajinaya limon sıkma, soyup bağlayarak işkence etme vb. yanı sıra kadının ruhsal bütünlüğüne saldıracak birçok şekilde gerçekleştirilmektedir. Bunlar kadınlar tarafından cinsel taciz ya da basit cinsel saldırı olarak değil, tecavüz olarak algılanmaktadır.
- Ayrımcılık karşıtı bir mevzuat geliştirilmesi gerekmektedir. Anayasa ve yönetmelikler, toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.
- Rıza çok hassas bir kavramdır. Tecavüz davalarında kadın rızasının olmadığını ispat etmek zorunda bırakılmaktadır. Oysa aksine, suçlanan kişinin bunun bir saldırı olmadığını ispat etmesi gerekmektedir. Rıza sorgulanabilir bir şey olmaktan çıkarılmalıdır. “Hayır, hayır demektir” Bu konudaki yasal düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.
- Türkiye'nin imzacılarından olduğu İstanbul Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı, ILO sözleşmeleri vb. uluslararası sözleşmelerde ve ulusal mevzuatta yer alan toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik taahhütlerin birçoğunun yerine getirilmediği görülmektedir. Zira Türkiye, uluslararası araştırmaların gösterdiği üzere, dünyada toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda en sonlarda yer almaktadır. Türkiye toplumsal cinsiyet eşitliğini

sağlama çabasında daima örnek bir ülke gibi görünürken pratikte bunu sağlama yönündeki taahhütlerini yerine getirmemektedir. Bu sözleşmelerle kabul edilen şartların ve yasalarla verilen hakların gerekleri yerine getirilmelidir. Söz konusu gerekliliklerin en önemlilerinden biri, tecavüz kriz merkezlerinin açılmasıdır. Tecavüz kriz merkezleri kamu, özel, yarı özel sektörler ve sivil toplum öncülüğünde açılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Bu merkezlerle işbirliği halinde çalışacak cinsel şiddetle mücadele birimleri kurulmalı ve kamu/özel okullar, üniversiteler, iş yerlerinde vb. yaygınlaştırılmalıdır.

- İstanbul Sözleşmesi'ne göre taraf devletler kadına yönelik erkek şiddetiyle ilgili istatistiki veri toplama; şiddetin nedenleri ve etkileri, şiddet olayları, bu olayların yaygınlığı, ceza oranları vb. konularda araştırma yapma ve yapılacak araştırmaları desteklemekle sorumludur. Belirli aralıklarla kapsamlı araştırmalar yapılıyor olsa da bunlar tecavüz olaylarını ve tecavüzün nedenleri, etkileri, yaygınlığı, ceza oranlarını ortaya çıkarmada oldukça yetersizdir. Araştırmanın da gösterdiği gibi tecavüze maruz bırakılan kadınlar bunu dile getirme eğiliminde değildir. Bu da konuya ilişkin araştırma yapmayı güçleştirmektedir. Bu nedenle şikayeti teşvik edici çalışmalar yürütülmelidir.

Sosyal Çalışma Eğitimi ve Uygulaması için Öneriler

Erkek şiddetine maruz bırakılan kadınlarla sosyal çalışma adı altında bir ders programa alınmalıdır. Kadına yönelik erkek şiddetinin en yaygın formlarından biri olan tecavüz ve tecavüze maruz bırakılan kadınlarla nasıl çalışılacağı konusu ders içeriğinde yer almalıdır. Her bir müdahale düzeyinde nasıl çalışılacağı detaylıca ele alınmalıdır.

Tecavüz, birden fazla meslek grubunun müdahalesini gerektiren bir durumdur. Bu nedenle etkili bir çok kuruluşlu ve çokdisiplinli ekip çalışması gereklidir. Saldırının hemen sonrasında koordine olup kadının yararına, kadınla birlikte çalışmak üzere organize olmak önemlidir. Bu işbirliği ağının kurulması öncelikli olmalıdır.

Sosyal çalışmada vaka yönetimi; biyo-psiko-sosyal sorunları ortadan kaldırmaya yönelik birey ve ailelerle ve sorunun çözümüyle bağlantılı çeşitli sistemlerle çalışmayı gerektiren bir sosyal çalışma yöntemidir. Tecavüze maruz bırakılan kadın tıbbi, ruhsal, sosyal, ekonomik

destek, güvenlik, adalet gereksinimleri içinde olabilir. Bu da bir yandan bireysel düzeyde çalışmalar yürütürken farklı sistemlerle de bağlantı halinde olmayı gerektirir. Tüm bu süreci etkili ve kadının yarar sağlayabileceği şekilde yönetmede vaka çalışmasının önemli bir yeri vardır. Bu nedenle lisans ve lisansüstü eğitim süreçlerinde sosyal çalışmada vaka yönetimi özel olarak ele alınmalıdır.

Sosyal çalışmacının mesleki sorumluluklarından biri, araştırma yapmaktır. Türkiye’de sosyal çalışma alanında bu konuyla ilgili yapılmış bir araştırma yoktur. Söz konusu durum, ciddi bir alanyazın açığına işaret etmektedir. Bu bağlamda araştırma sırasında derinlemesine ele alınması gerektiğini düşündüğüm özel durumlara ilişkin ileriye dönük araştırma konuları şunlar olabilir:

- ✓ saldırganın; eş, arkadaş ya da partner, aile üyesi ya da yabancı olduğu her bir duruma göre farklılaşan deneyimlerin açığa çıkarılması,
- ✓ travma sonrası iyileşmede destekleyici ilişkilerin önemi,
- ✓ kız çocuklarının, eşcinsel kadınların, yaşlı kadınların, farklı etnik kökene sahip kadınların ve sakat kadınların tecavüz sonrası yaşam deneyimleri,
- ✓ seks işçiliği ve tecavüz
- ✓ kadının tecavüze maruz bırakılmasının aileyi ve aile yaşantısını nasıl etkilediği,
- ✓ erkeklerin cinsel saldırıyı gerçekleştirme motivasyonları,
- ✓ tecavüz mitlerinin içeriği ve toplumsal olarak nasıl kurgulandığı,
- ✓ tecavüzde kadının suçlanması,
- ✓ tecavüz kültürü,
- ✓ ataerkil hukuk kültürü ve tecavüz,
- ✓ tecavüzü önleme stratejileri,
- ✓ erkekler ve kadınlar açısından tecavüz algısı vb.

Sosyal Refah Hizmetlerine İlişkin Öneriler

Araştırmadan elde ettiğim bilgilere göre, ülkede tecavüze maruz bırakılan kadınlara yönelik sosyal refah hizmetleri oldukça yetersizdir. Sosyal refah devletinin gereksinimleri karşılayamadığı noktada; sivil sektör, gönüllü sektör ve özel sektör devreye girmektedir. Ancak konumuz özelinde baktığımızda bu alanların da tecavüze maruz bırakılan kadınlara hizmet sunmada yetersiz kaldığı görülmektedir. Söz konusu sektörlerin güçlendirilmesi ve kadın odaklı yeni bir hizmet yapılanmasına gitmesi önemli bulunmaktadır.

Sağlık, güvenlik, barınma, adalet, eğitim ve istihdam alanlarına ilişkin önerilerim aşağıdaki gibidir:

Sağlık

- Tecavüz, çok karmaşık ruhsal etkiler yaratabilen bir saldırdır. Kadının kişisel ve sosyal becerilerini yok ederek yaşamla bağlarını koparabilir. Bu nedenle kadına yardım konusunda yapılabilecek en etkili şey, kendiliğiyle ve yaşamla yeniden bağ kurmasını sağlayacak iyi bir yardım ilişkisi kurmaktır. Tecavüze maruz bırakılan kadınların, bu alanda uzmanlaşmış ruh sağlığı profesyonellerinden psiko-sosyal destek ve danışmanlık hizmeti alabilecekleri birimler kurulmalıdır. Bu birimler kamuda; hastanelerde, halk sağlığı merkezlerinde, toplum ruh sağlığı merkezlerinde, emniyette, adliyelerde oluşturulabilir. Özel ve devlet destekli yarı özel kuruluşların açılmasının teşvik edilmesiyle kadın danışma merkezleri kurulabilir. Kadın danışma merkezleri yerelde tüm belediyeler özelinde yaygınlaştırılabilir. Bu hizmetler gereksinim duyan her kadın için hem fiziki hem ekonomik anlamda ulaşılır olmalıdır.
- Tecavüz saldırısı sonrası kadının başvuruda bulunabileceği ilk kurum/kuruluşlardan biri hastanelerdir. Hastanelerde psikolojik ilkyardım ve krize müdahale gerçekleştirecek, kadına ve ailesine hukuki ve psikolojik danışmanlık, destek hizmetleri sunacak, olayla ilgili süreç takibi yapacak tecavüz kriz merkezleri kurulmalıdır. Söz konusu merkezlerin hastane dışında da açılması ve ülke genelinde yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Devlettten bağımsız ya da yarı özel kuruluşlar bu konuda desteklenmelidir. Bu tarz yapılanmalar, kadınların etiketlenip kayıt altına alınmaktan korkmadan yardım arayışına girmelerinde cesaretlendirici olabilir. Bu

konuda özel girişimler; kamu fonları, uluslararası fonlar ve özel protokollerle desteklenebilir.

- Kadınların acil durumlarda ya da danışmanlık almak amacıyla arayabileceği bir ulusal yardım hattı oluşturulmalıdır. Var olan yardım hatları, çok çeşitli konulardaki yardım gereksinimlerini karşılamaya yöneliktir. Yeni oluşturulacak bu hat ise yalnızca cinsel şiddetin çeşitli biçimlerine maruz bırakılan kadınların kullanacağı bir hat olmalıdır ve 7 gün 24 saat hizmet vermelidir. Yardım hattına ulaştıktan sonra, yardıma gereksinim duyan kadın ya da kadının yakınları hızlı bir şekilde bulundukları yere en yakın kadın danışma merkezine ya da tecavüz kriz merkezine yönlendirilmelidir.
- Hastanelerin acil servis çalışanları; cinsel şiddete maruz bırakılmış kadına yaklaşım ve müdahale konusunda hizmet içi eğitim sürecinden geçirilmelidir. Cinsel saldırı olaylarında izlenecek prosedürle, kadının yönlendirileceği birimle ilgili bilgi sahibi olmalıdır.
- Tüm tıbbi ve ruhsal yardım sürecinde kadını merkeze alan bir yaklaşım benimsenmelidir. Genital muayene de dahil olmak üzere, kadının rızasına dayalı olmayan hiçbir müdahale gerçekleştirilmemelidir. Tıp etiği, sosyal çalışma etiği, iç hukuk kuralları, uluslararası sözleşmeler ve ceza muhakemesi normlarına göre kendi kararını tayin etmek bir haktır.
- Tecavüz bulgularının olay gerçekleştikten sonraki 72 saat içerisinde toplanması çok önemlidir. Hastanedeki tecavüz kriz merkezinde çalışan hekimler ve hemşireler, tecavüz bulgularının nasıl toplanacağına dair bilgi ve pratik yeterliğine sahip olmalıdır. Suç delilleri yok olmadan, kadınla işbirliği yaparak bu bulgular toplanıp sonuçları rapor edilmelidir. Gereksinim duyulan acil tıbbi müdahaleler, bu konuda yetkin sağlık ekibi tarafından hızla gerçekleştirilmelidir.
- Tecavüz kiti adı verilen, cinsel saldırı bulgularının toplandığı bu paket Sağlık Bakanlığı tarafından hastanelere ücretsiz olarak temin edilmelidir. İçinde kanıtların toplanması için torba, zarf, kan örneği almak için materyal, kontrol listesi, tarak, kulak pamuğu gibi nesneler bulunan ve kişinin kullanımına özel bu paketlerin maliyeti yüksek değildir. Tecavüz kitinin kullanılacağı adli muayene öncesinde,

kanıtların kaybolmaması için ilgili bütün sağlık çalışanları adli muayene ve kitin kullanımının önemi (elleri ve vücudu yıkama, boşaltım yapma, saç tarama, kıyafetleri değiştirme vb. kanıtları yok edeceği bilinmelidir) konusunda bilgilendirilmelidir.

- Bekaret muayenesinin yapılması yasaklanmalıdır. Hem özel hem kamu sağlık kuruluşları bu konuda sıkı bir denetim altında olmalıdır. Aksi halde muayeneye zorlayanlar da muayeneyi yapanlar da cezalandırılmalıdır. Bekaret kontrolü, ataerkil sistemin kadının bedeni ve yaşamı üzerinde kurduğu denetimin önemli bir aracıdır ve kadının insan haklarına aykırıdır. Ayrıca Türkiye'nin imzacısı olduğu uluslararası sözleşmelere aykırıdır. Tecavüze maruz bırakılma durumunda yapılan muayene ve tıbbi müdahalenin sonucunda tutulan raporlar gizli tutulmalı, kadının kendisi dışında kimseyle paylaşılmamalıdır.
- Alanda uzmanlaşmış hekim, hemşire ve ruh sağlığı uzmanının bulunmadığı sağlık merkezlerinde tecavüz sonrası tıbbi ve psiko-sosyal müdahale gerçekleştirilmemelidir. Merkeze yapılan başvurular, kadının bilgilendirilmesi ve transferi sağlanarak donanımlı, tecavüz kriz merkezi bulunan bir hastaneye yönlendirilmelidir. Ayrıca sağlık merkezleri arası koordinasyon sağlanmalıdır.
- Tecavüz kriz merkezleri, kadın profesyonellerin çoğunlukta olduğu merkezler olmalıdır. Bir erkeğin tecavüzüne maruz bırakıldıktan sonra bir erkek tarafından muayene edilmek kadının duyduğu korku ve acı duygularını şiddetlendirebilir. Yaşadığı cinsel travmayı güçlendirebilir. Kadınlar, hemcinsleri olan kadınlarla işbirliği ve dayanışma kurmaya daha yakın olacaktır.
- Kadınların ifadesi bir defa, alanda uzman bir sosyal çalışmacı, psikolog ya da psikiyatrist eşliğinde kamera kaydı gerçekleştirilerek savcı tarafından alınmalıdır. Hastanede, karakolda, sosyal hizmet merkezinde, duruşmalarda kadının tekrar tekrar ifadesinin alınmasının önüne geçilmelidir. Olayın ayrıntılarının sürekli olarak anımsatılması kadının ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyecektir. Hastanelerin tecavüz kriz merkezlerinde buna uygun koşullar yaratılmalıdır.
- Tecavüz kriz merkezlerinde gönüllülerin çalışması teşvik edilmelidir. Gönüllülük sistemini geliştirmek için çalışmalar yapılmalıdır.

- Tecavüz sonrasında şok yaşayan kadın ve/veya kadının yakınları için hastane prosedürlerini takip etmek zor olabilir. Sürecin belirsizliği, zaten travmatize olan kadının anksiyetesini arttırabilir. Bu durumda hastane tecavüz kriz merkezinde görev yapan bir gönüllünün ya da sosyal çalışmacının sürece ilişkin olarak kadını ve/veya yakınlarını bilgilendirmesi, tıbbi bakım ve destek sürecinde kadına ve yakınlarına eşlik etmesi kadının yararına olacaktır. Müdahalelere ilişkin bilgi sahibi olmak kadını sakinleştirecek, kendi kararını vermesi yönünde onu destekleyecektir. Bu yaşamı üzerindeki kontrolü yeniden ele geçirmesi için attığı ilk adımdır. Gerçekleştirilecek işlemlere ilişkin bilgi sahibi, destekleyici birinin kadına eşlik etmesi bir yandan yapılacak işleri kolaylaştıracak, bir yandan da kadının kendisini yalnız ve değersiz hissetmesini engelleyecektir.

Güvenlik

- Tecavüz olaylarına müdahale etmek üzere, yerelde tüm güvenlik merkezlerinde (polis karakolları, jandarma karakollarında) tecavüz kriz birimleri kurulmalıdır. Bu birimlerde sosyal çalışmacı ve psikolog istihdam edilmelidir. Birim çalışanları, tecavüze maruz bırakılan kadınlarla çalışmaya yönelik özel olarak eğitilmiş olmalıdır. Olay yerinde gerçekleştirdikleri müdahalelerde tecavüz kanıtlarının silinmemesi için gereken şekilde hareket etmelidirler.
- Saldırı sonrasında kadına destek olabilecek kişi ya da tecavüz kriz merkezi, kadın danışma merkezi gibi birimlerle iletişime geçerek işbirliği için bağlantı kurulmalıdır
- Tecavüz olaylarına müdahale eden ekipte mutlaka kadın güvenlik görevlileri yer almalıdır. Kadının, bir kadın görevliyle çalışma tercihi göz ardı edilmemelidir.
- Kadınlar ve kadınların yakınları tarafından yapılan ihbarlarla ciddiyle ilgilenilmeli, gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır. Böylece kadına yönelik saldırıların ve kişilerin kendi adaletlerini kendilerinin sağlamalarının önüne geçilebilir.
- Uzaklaştırma kararlarını izleyen bir merkez kurulmalıdır. Güvenlik tehlikesi olan kadınların koruma amacıyla dahi olsa kuruluşlarda kapalı tutulması, özgürlüklerini kısıtlamaktadır. Erkeğin yaşamı üzerinde kurduğu denetim, başka gerekçelerle de

olsa kapatılma ile birlikte devam etmektedir. Oysa saldırganlar özgürce yaşamlarına devam etmektedir. Bu durum kadının suçsuz olduğu halde cezalandırılmış hissetmesine neden olmaktadır. Kadın yerine saldırganın denetim altında tutulması daha adil bir çözüm gibi görünmektedir.

- Güvenlik güçlerinin kadına yönelik uygunsuz müdahalelerinin (suçlama, yargılama, taciz etme, tecavüz etme, şikayetini kabul etmeme, tecavüz bulgularının kaybolmasına neden olma vb.) bildirilebileceği, şikayetle ilgili takibi gerçekleştirecek bir birim kurulmalıdır. Olası usulsüzlüklerin önlenmesi için birim, güvenlik teşkilatının altında yapılandırılmamalıdır. Bu bağımsız ya da adalet bakanlığına bağlı bir merkez olabilir.

Yargı

- Kadına yönelik erkek şiddeti ve bunun özelinde tecavüzü içeren cinsel şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile temellenmektedir. Söz konusu saldırılar eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürüdür. Tecavüz, inanılanın aksine cinsel dürtülerini kontrol edemeyen erkeklerin gerçekleştirdiği bir eylem değildir çoğunlukla. Saldırganlarla yapılan araştırmalar, pedofili ya da parafili teşhisi almış saldırganların sayısının diğer grup saldırganlara oranla çok daha az olduğunu göstermiştir. Brownmiller'ın da belirttiği gibi erkekler tecavüz etmektedir, çünkü tecavüz edebilmektedir. Tecavüzün cinsel tatmin sağlamanın yanı sıra ikincil çıkarları da fazladır. Bu da saldırıların yaygınlığını açıklamaktadır. Bu nedenlerle son zamanlarda kamu gündemini sıklıkla meşgul eden hadım yasası üzerinde tekrar düşünülmelidir. Kimyasal hadımın saldırganın rızası dışında gerçekleştirilmesi, insan haklarının ihlal edilmesi anlamına gelecektir. Ayrıca yukarıda da belirttiğim gibi saldırganların büyük bir kısmı cinsel dürtülerini kontrol edemedikleri için değil; kadına boyun eğdirmek, kadın üzerinden güç elde etmek, kadının hayatındaki diğer erkeklere meydan okumak vb. için kadınlara tecavüz etmektedir. Asıl arzulanan iktidar olmaktır, tahakküm kurmaktır. Ayrıca kadın üzerinde cinselliği kullanarak baskı ve şiddet uygulamanın, kontrol kurmanın tek yolu cinsel birleşme değildir. Cinsel birleşme olmaksızın da saldırgan kadının bedenine ve yaşamına tecavüz edebilir. Bu nedenle kökten değişim yaratacak politika, program ve uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir.

- Tecavüz duruşmaları kadının iyilik hali ve gizliliği ön planda tutularak halka kapalı bir şekilde görülmelidir.
- Kadın ve kadının yakınları duruşmaya katılacaksa, mahkeme salonuna saldırgan ve yakınlarının girdiği girişin dışında başka bir girişten alınmalıdır. Giriş ve çıkışlarda tarafların bir araya gelmesi engellenmelidir. Kadının iyiliği ve güvenliği, kadının ve saldırganın yakınlarının arasında bir sorun çıkmaması için bu gerekli bulunmaktadır.
- Adliyelerde açılan adli görüşme odaları, ifade vermelerinin gerekmesi halinde tecavüze maruz bırakılan kadınların yararına sunulmalıdır. Adli görüşme odaları, kadının saldırganla yüz yüze gelmemesini sağlayarak örselenmeyi en aza indirmektedir. Bu odaların sayıları gün geçtikçe artmaktadır. Ancak odaların kullanımı cumhuriyet savcısı ve ilgili hakimın kararına bağlıdır. Duruşma takipleri sırasında bu odaların kullanımının keyfiyete bağlı olduğu görülmüştür. Hakim ve savcılar, adli görüşme odalarını etkin bir şekilde kullanma konusunda teşvik edilmelidir.
- Kadınların hak savunuculuğunu üstlenen baroların kadın hakları ve insan hakları kurullarının, açılması önerilen tecavüz kriz merkezlerinin müdahillik talepleri, kadının yüksek yararı için iyi değerlendirilmelidir. Duruşma takibi sırasında bu kurulların müdahillik taleplerinin çoğunlukla reddedildiği görülmüştür.
- Adliyelerde tecavüz kriz merkezleri kurulmalıdır. Bu merkezler kendilerine başvuran kadınları ve kadınların yakınlarını yargı süreci ve sahip oldukları hukuki haklar ile ilgili bilgilendirmeli, savunuculuk gereksinimlerine yanıt vermeli, ruhsal gereksinimleri için ilgili kurum/kuruluşlara havale etmelidir. Merkezde çalışan avukat, sosyal çalışmacı, psikolog ve diğer personel alanda uzmanlaşmış olmalıdır.
- Cinsel saldırı suçlarında iyi hal indirimleri kaldırılmalı, verilecek cezalar caydırıcı nitelikte olmalıdır.
- Tecavüz davaları çok hızlı bir şekilde görülmeli ve dava kapatılmalıdır. Yargı sürecinin uzun sürmesi kadının daha fazla örselenmesine neden olmaktadır.
- Kadının yeniden travmatize olmasının önlenmesi için ifadesi bir kez alınmalıdır. Her duruşmada ya da adli süreçte karşılaşılan her meslek elemanına tecavüzü tekrar tekrar

anlatmasının önüne geçilmelidir. İfade kamera kaydına alınarak gerek duyulduğunda bu kayda başvurulabilir. İfade hastanede ya da ŞÖNİM’de alınmışsa daha önce de önerildiği gibi kurumlar arası koordinasyon sayesinde bu kayda ulaşmak mümkün olacaktır.

- Kadının geceyarısı sokakta olması, tahrik edici olduğu iddia edilen kıyafetler giymiş olması, alkollü olması ve benzeri ataerkil ideolojiden beslenen tecavüz mitleri kesinlikle hafifletici sebepler olarak değerlendirilmemelidir. Bu durum kadının insan haklarının ihlalidir.
- Saldırgan erkeklere insan hakları, toplumsal cinsiyet, öfke kontrolü, iletişim vb. konularda eğitimler verilmelidir. Değişim için birey ve grup düzeyindeki çalışmalar planlanarak bu kişilerin yararına sunulmalıdır.
- Tecavüz davalarının görüldüğü mahkemeler alanda uzmanlaşmış mahkemeler olmalıdır. Bu davalarda görev alan yargı personeli özel eğitimden geçirilmelidir. CMK yoluyla atanan avukatlar rastgele değil, alanda eğitim almış olma durumuna göre atanmalıdır

Barınma

- Türkiye’deki sığınma evi sayısı yeterli değildir. 5393 Sayılı Belediyeler Kanunu’na göre nüfusu 100 bini bulan her belediye sığınma evi açmak zorundadır. Buna rağmen Türkiye’de 144 sığınma evi vardır. Bu sığınma evlerinin yatak kapasiteleri, ülke genelinde kadınların barınma gereksinimine yanıt verebilecek yeterlikte değildir. Sığınma evi açmayan 100 bin nüfuslu belediyelere yaptırım uygulanmalıdır. Ayrıca sivil toplum örgütleri, sığınma evi açmaları için desteklenmelidir.
- Ülkedeki hemen tüm illerde ŞÖNİM bulunmaktadır. Henüz açılmamış olan iki ilde de ŞÖNİM’ler açılmalıdır. Bunun yanı sıra ŞÖNİM’in çalışmaları açılması önerilen tecavüz kriz merkezlerince desteklenmelidir.
- Sığınmaevlerinin denetimi artırılmalı, orada bulundukları sürece kadınların en nitelikli hizmeti almaları için gerekli olanaklar sağlanmalıdır. Sığınma evlerine yapılan sosyal harcamalar arttırılmalıdır.

- Sığınmaevlerinde ruhsal travma konusunda uzmanlaşmış ruh sağlığı çalışanları (sosyal çalışmacı, psikolog, psikiyatrist, çocuk gelişimci) istihdam edilmelidir. Bu meslek elemanları birey, grup, topluluk düzeyinde psiko-sosyal destek müdahalelerini planlayıp uygulamalıdır.
- Sığınmaevleri, kadına bağımsız ve güvenli bir yaşam sürdürebilmesi için gereksinim duyacağı olanakların sağlandığı yerlerdir. Bu doğrultuda sunulacak hizmetler, kadının güçlenmesini ve özgürleşmesini desteklemeli, kendi yaşamının sorumluluğunu alması için teşvik etmelidir. Bunu sağlayabilmek için aşamalı bir sığınma evi modeli geliştirilebilir. Yaşamsal risk yaratan olayın hemen sonrasında kadınlar yüksek güvenli bir sığınma evine yerleştirilir. Kadın ruhsal, eğitsel, fiziksel vb gereksinimleri karşılandıktan, kendisini koruması öğretildikten, temel yaşam becerileri artırıldıktan; yani güçlenmesi desteklendikten bir süre sonra kendi kararlarını verir hale geldiğinde ikinci aşama sığınma evine geçer. Bu sığınma evi apartman, daire tipidir. Kadınlar kendi güvenliklerini nasıl sağlayabileceklerini öğrendikleri için güvenlik denetimi biraz daha az olabilir. Kadın toplumsal yaşamda bağımsız hale geldiğinde ise kendi evine yerleşmesi için destek sağlanır.
- Sığınmaevlerinde kalan bazı kadınlar, kendilerine sunulan hizmetlerin lütfedilir gibi, kadının değerini aşağılayarak verildiğinden söz etmişlerdir. Bazı kurum çalışanlarının kurumda kalan kadınlar için ayrılmış gıdaları tükettiğinden, üst düzey ziyaretler gerçekleşeceği zaman aç bırakılarak bekletildiklerinden bahsetmişlerdir. Kadınların güvenliklerinin tehlikeye atılması oldukça sık rastlanan bir durumdur. Bu tarz usulsüzlükler tespit edilip cezalandırılmalıdır. Bunun için etkili bir iç denetim mekanizması kurulmalıdır. Kadınların gerektiğinde, orada çalışanların haberi olmaksızın ihbarda bulunabileceği bir iletişim kanalı geliştirilmelidir.
- Sığınmaevi çalışanlarının tecavüze maruz bırakılan kadınlara nasıl davranacakları, ruh sağlığı uzmanlarının bu kadınlarla nasıl mesleki çalışma yürütecekleri konusunda özel olarak eğitilmeleri gerekmektedir.
- Sığınmaevlerinde hizmetler bireyselleştirilmeli, kadınların gereksinimleri esas alınmalıdır,

Eğitim

- Avukat, hemşire, öğretmen, hekim, sosyal çalışmacı ve diğer ruh sağlığı çalışanları lisans eğitim sürecinde cinsel şiddete maruz bırakılan kadınlarla çalışma konusunda bilgilendirilmelidir. Buna ek olarak konuya ilişkin hizmet içi eğitimler belirli aralıklarla bu meslek elemanlarına sunulmalıdır. Söz konusu meslek elemanları havale sisteminin önemli birer parçasını oluşturmaktadır. Konuya ilişkin bilgi sahibi olmak, duruma erken müdahale edebilmeyi sağlayacaktır. Bu nedenle hem koruyucu-önleyici hem iyileştirici bir işlevi vardır bu eğitimlerin
- Üreme sağlığı ve cinsellik; ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde zorunlu bir ders olarak öğretim programına konulmalıdır. Her bir yaş grubuna uygun eğitim modülleri hazırlanmalıdır.
- Öz savunma bir haktır. Burada sözü edilen, saldırgan şiddet uygulamak değil; özgüveni arttırmak, sınırlarını tanımak, tehlikeleri öngörmek, engellenebilir durumlara sınır koymak, önüne geçilemez saldırılara karşı kendini korumaktır. Bu yaşamı daha güvenilir hale getirmenin bir yoludur (Zelinger, 2016). Kadınlara kendilerini koruyabilmenin sözel ve fiziksel yolları öğretilmelidir. Öz savunma ne kadar güçlüyse, saldırının başarıya ulaşma olasılığı o kadar düşük olacaktır. Öz savunma kursları açılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Yerel yönetimler bu sorumluluğu üstlenebilir.
- Anaokulundan itibaren çocuklara ve gençlere insan hakları ve toplumsal cinsiyet eğitimi verilmelidir.
- İyi dokunuş ve kötü dokunuş, hayır diyebilme, rızanın ne olduğu çocuk sosyalleşmeye başladığı andan itibaren öğretilmelidir. Kötü dokunuşlara nasıl karşı koyacakları ya da bunu nereye, kime şikayet edebilecekleri anlatılmalıdır.
- Okullarda ebeveynlere yönelik üreme sağlığı, cinsellik, toplumsal cinsiyet, eşitlikçi anne babalık, cinsel şiddet, iletişim vb. konularda eğitim verilmelidir.
- Ortaöğretim ve yükseköğretimde flört şiddeti ile ilgili seminerler verilmelidir. Flört şiddetine karşı koymanın yollarına ilişkin bilinç yükseltme yapılmalıdır.

- Okullarda yapılacak çalışmaların örgütlenmesi ve yürütülmesi için okul sosyal çalışma birimi açılmalıdır. Eğitim etkinliklerini, bireyle ve grupla çalışma uygulamalarını, ebeveynlerle ve çocuklarla yapılacak her türlü psiko-sosyal çalışmayı yönetmelidir.
- Yerelde okullarda, derneklerde, mahallelerde vb. topluluklarda toplumsal cinsiyet ve bilinç yükseltme eğitimleri verilmelidir.
- Saldırgan erkekler için değişim yaratmayı sağlayacak içerikte ve uzunlukta zorunlu öfke kontrol programları geliştirilmelidir.

Diğer Öneriler

- Gönüllülük sistemi geliştirilmelidir. Gönüllülerin amaç odaklı bir araya gelmesi, örgütlenmesi sağlanmalıdır. Yerelde, yarı özel ve özel kuruluşlarda, sivil toplum örgütlerinde, okullarda ve üniversitelerde gönüllülüğün güçlendirilmesi için etkinlikler yapılmalıdır. Özellikle tecavüzden sağ kalmış ve güçlenmiş kadınların işbirliği çok değerlidir. Duygudaşlık ve deneyim ortaklığının, iyileşme ve güçlenmede etkisi büyüktür. Bu kadınların gönüllü çalışmalara destek vermesi sağlanabilir.
- Fransa'da 2016 yılında, sokak tacizlerine karşı dayanışma ve yardım ilişkisi kurmak amacıyla başlatılan Hands Away projesine benzer olarak; cinsel saldırıya maruz bırakılma ya da saldırıya tanıklık etme durumunda yardım istemek üzere bir mobil uygulama geliştirilebilir. Uygulama üzerinden yapılan yardım çağrılarına uygulamanın kullanıcıları, kadınlara hizmet sunan kuruluşlar ve güvenlik güçleri yanıt verebilir.
- Sokak aydınlatmaları artırılmalı, gece ve gündüz sokaklar güvenli hale getirilmelidir. Ulaşım hizmetleri 7 gün 24 saat belirli aralıklarla sunulmalıdır. Kadınların sosyal yaşamda hareketlilikleri desteklenmeli, güvenli hale getirilmelidir
- Tecavüze maruz bırakılmaları durumunda gereksinim duyabilecekleri her türlü bilgiye ulaşımını sağlamak için web siteleri oluşturulmalıdır. Yardım hattının, en yakın kadın danışma merkezi ya da tecavüz kriz merkezinin, bu konuda müdahale

yetkinlik ve yeterliğe sahip en yakın sağlık kuruluşunun, saldırıya maruz bırakıldıktan sonra nasıl hareket etmesi gerektiği bilgisinin vb. web sitesi aracılığıyla ulaşılabilir olması sağlanmalıdır. Kadınlar hakları ve yararlanabileceği hizmetler ile ilgili online olarak bilgilendirilmelidir.

- Son olarak; hukuk ve tıp geçmişten bu yana heteroseksist bir yapıya sahip olagelmıştır. Günümüzde de söz konusu niteliğini korumaktadır. Yukarıda önerilen hizmetlerin nasıl sunulacağı bu nedenle çok önemlidir. Tecavüz sorununun medikalize edilmeden ya da baskı ve şiddeti farklı yollarda yeniden üretmeden, eşitlikçi bir sosyal düzlemde ele almak özellikle önemlidir.

KAYNAKÇA

- AB Temel Haklar Kurulu. (2014). Kadına Yönelik Şiddet: AB Çapında Bir Araştırma. Erişim: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.
- Ackerman, D. R., Sugar, N. F., Fine, D. N., ve Eckert, L. O. (2006). Sexual Assault Victims: Factors Associated With Follow-Up Care. *American Journal Of Obstetrics And Gynecology*, 194(6), 1653-1659.
- Akçay, S. (2018). *Aslında Güçlü Değilmişim*. Nika Yayınları: Ankara.
- Akgündüz, G.A. (2013). Foucault'da İktidar ve Beden İlişkisi. *Akademik Bakış Dergisi*(Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi) Sayı: 38, 1-16.
- Amar, A.F. ve Burgess, A.W. (2009). *Rape and Its Impact on the Victim içinde Practical Aspects of Rape Investigation*. CRC Press, Taylor and Francis Group.
- APA (American Psychiatric Association). (2013). *DSM-5™ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5. bs.).Washington: APA.
- APA, (American Psychiatric Association). (2013a). *Publication Manual of the American Psychological Association* (6. bs.). Washington: APA.
- Arat, N. (2010). *Feminizmin A B C'si*. Say Yayınları: İstanbul.
- Atılgan, E.Ü. (2015). *Türkiye'deki İç Hukuk Kültürü Üzerine Sosyo-Hukuki Bir Araştırma*. Turhan Kitabevi: Ankara.
- Bağımsız İletişim Ağı (2015). Erkek Şiddeti Ekim 2015. Erişim: <http://bianet.org/bianet/kadin/169092-erkek-siddeti-ekim-2015> 18.11.2015.
- Bartholomew K ve Horowitz L.M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four- Category Model. *J Personality Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Barutçu, A. (2013). Türkiye'de Erkeklik İnşasının Bedensel ve Toplumsal Aşamaları. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Berkowitz, E. (2018). *Seks ve Ceza, Arzuyu Yargılamının Dört Bin Yıllık Tarihi*. Kolektif Kitap: İstanbul.
- Bilgiç, S. (2011). Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ve Akut Stres Bozukluğu İle Uyum Bozukluğunun Klinik Açıdan Karşılaştırılması. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.
- Bora, A. (2005). *Kadınların Sınıfı*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- Braun, V. and Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). 77-101.
- Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, Vol. 28(5), 759–775.
- Britz, M.T (1997). The Police Subculture And Occupational Socialization: Exploring Individual And Demographic Characteristics. *American Journal of Criminal Justice*, Vol.21, Issue 2, 127–146.
- Blank, H. (2008). *Bekaretin El Değmemiş Tarihi* Çev. Emek Ergün. İletişim Yayınları: İstanbul.
- Bohner, G., Weisbrod, C., Raymond, P., Barzvi, A.& Schwarz, N. (1993). Salience Of Rape Affects Self-Esteem: The Moderating Role Of Gender And Rape Myth Acceptance. *European Journal of Personality*, Vol. 23, 561-579.
- Bora, A. (2005). *Kadınların Sınıfı: Ücretli Ev Emeği ve Kadın Öznelliğinin İnşası*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bose, S. (2007). Losing the Victims: Problems of Using Women as Weapons in Recounting the Bangladesh War. *Economic and Political Weekly* September 22, 2007, 3864-3871.
- Botton, A. (2014). *Cinselliğe Nasıl Farklı Yaklaşıyoruz?*(2.Bsk). Sel Yayıncılık: İstanbul.
- Bourdieu, P. (2015). *Eril Tahakküm*. Bağlam Yayınları.
- Bowell, T. (2011). Feminist Standpoint Theory in James Fieser & Bradley Dowden (eds.), *Internet Encyclopedia of Philosophy*.

- Brownmiller, S. (1975). *Against Our Will*. Ballantine Books: New York.
- Britz, M.T. (1997). The Police Subculture And Occupational Socialization: Exploring Individual And Demographic Characteristics. *American Journal of Criminal Justice*, 21(2), 127-146.
- Burgess, A. W., & Holmstrom, L. L. (1974). Rape trauma syndrome. *The American Journal of Psychiatry*, 131(9), 981-986.
- Buz, S. & Akçay, B. (2015). Sosyal Hizmet Araştırmasında Etik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 26 (1), 149-161.
- Can, C. (2012). *Toplumsal İnsanın Evrensel Doğası ve Cinsel Suçlar*. Siyasal Kitabevi: Ankara.
- Caner, E. (2015). *Cinsellik Üzerine Toplumsal Fragmanlar*. Su Yayınları: İstanbul.
- Cankurtaran, Ö. (2004). Çocuk Hakları ve Güçlendirme Yaklaşımı Bağlamında Suça Yönelen Çocuk ve Polis İlişkisi. HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Canetti, E. (2016). *Körleşme* (3.Bsk.). Sel Yayıncılık: İstanbul.
- Carnoy, M. (2001). Gramsci ve Devlet. *Praksis*, (3), 252-278.
- Chasteen, A.L. (2001). Constructing Rape: Feminism, Change, And Women's Everyday Understandings Of Sexual Assault. *Sociological Spectrum*, 21(2), 39-101.
- Chapleau, K.M. ve Oswald, D.L. (2010). Power, Sex, and Rape Myth Acceptance: Testing Two Models of Rape Proclivity. *Journal of Sex Research*, 47(1), 66-78.
- Connel, R.W. (2016). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Crenshaw, K.W (1991). Mapping The Margins: Intersectionality, Identity Politics, And Violence Against Women Of Color, *Stanford Law Review*, vol. 43, no. 6., 1241-1299
- Çelebi, V. (2013) J. P. Sartre ve S. Kierkegaard'ın Varoluşçuluk Düşüncelerinin Karşılaştırılması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 23(2), 247-262,

- Debray, R.,Dejours, C. ve Fedida, P. (2015). *Beden Deneyimi Psikopatolojisi*. Bağlam Yayıncılık: İstanbul.
- Direk, Z. (2017). *Cinsel Farkın İnşası*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Doğanay Kaya, İ. (2011) Tecavüzün Münferit Bir Olay Olarak Çerçevenmesi: Yazılı Basında Pippa Bacca Haberleri. *İletişim Araştırmaları*,9(1-2) , 73-97.
- Dumrul, C. ve KarabacakDanacı, H. (2015). Kadın ve Kız Çocuklarına Karşı İşlenen Cinsel Şiddet Suçlarında Cezasızlık Sorunu Raporu. *Ankara Barosu Dergisi* 2005/4, 255-291.
- Doğan, R. (2016). *Namus, Töre ve Eril Şiddet*. Ütopya Yayınevi: Ankara.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist Social Work Theory And Practice*. Baingstoke: Palgrave Macmillan.
- Donovan, J. (2013). *Feminist Teori*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- Drenth, J. (2007). *Dünyanın Kökeni: Vajina*. Agora Kitaplığı: İstanbul.
- Ecevitoglu, P. (2012). *Namus, Töre ve İktidar*. Dipnot Yayınları: Ankara.
- Erhat, A. (1972).*Mitoloji Sözlüğü*. Remzi Kitabevi: Ankara.
- Federici, S. (2014).*Caliban ve Cadı: Kadınlar, Beden ve İlksel Birikim* (2.bsk) Çev. Öznur Karakaş). Otonom Yayıncılık: İstanbul.
- Ferenczi, S. (2014). *Psikolojik Travma*. Cem Yayınevi: Ankara.
- Foucault, M. (2012).*Cinselliğin Tarihi* (4.Bs.). Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Foucault, M. (2006).*Hapishanenin Doğuşu* (3.Bs.) Çev. Mehmet Ali Kılıçbay. İmge Kitabevi: Ankara.
- Freedman, E.B. (1987)."Uncontrolled Desires": The Response to the Sexual Psychopath, 1920-1960. *The Journal of American History*,74(1), 83-106.
- Gamsýzkan, Z. Ve Aslan, S (2014). Evaluation of Insomnia Frequency, Beliefs and Attitudes Related Insomina in Primary Care. *Journal of Cognitive-Behavioral Psychotherapy and Research*, 3(3), 156-161.

- Global Status Report On Violence Prevention. (2014). World Health Organization, United Nations Office on Drugs and Crime&United Nations Development Programme. WHO Press: Geneva Erişim: www.who.int/about/licensing/copyright_form/en/index.html).
- Godenzi, A. (1992). *Cinsel şiddet Yaşayanların Yaşatanların Anlatımlarıyla* çev. Sultan Kurucan Coşar, Yakup Coşar. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Gölge, B., Yavuz, F. (2006) ve Yüksel, ř. (2006). Cinsel Saldırgan Profili. *Adli Tıp Dergisi*, 20(1), 1-17.
- Gölge, B. ve Yavuz, F. (2007). Cinsel Saldırı Olgularının Suç Motivasyonuna Göre Sınıflandırılması. *Adli Tıp Dergisi*, 21(2), 11-19.
- Güçlü, S. (2012). Feminist Metodoloji Tartışmaları. *Mediterranean Journal of Humanities*, II/1, 107-120.
- Han, B.C. (2017). *şiddetin Topolojisi*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Hasanoğlu, A. (2014). Narsist erkek... Erişim: 10/08/2014 <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/alper-hasanoglu/narsist-erkek-1205856/>
- Herbert, C. (2016). *Travma Sonrası Psikolojik Tepkileri Anlamak*. Psikonet Yayınları: İstanbul.
- Herman, J. (2015). *Travma ve İyileşme*. Literatür Yayıncılık: İstanbul.
- Herman, D.F. (1984). *The Rape Culture Women For Feminist Perspectives*. 3rd ed. Mountain View, CA: Mayfield.
- Hesse-Biber, N. (2012). *Feminist Research: Exploring, Interrogating, and Transforming the Interconnections of Epistemology, Methodology, and Method* içinde Handbook of Feminist Research Theory and Praxis (2nd ed). Sage Publication: the USA. 2-27.
- İlkkaracan, P. (2003). *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik* içinde Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik. İletişim Yayınları: İstanbul.
- İnsan Hakları Derneği İstanbul şubesi. (2011). Kadına Yönelik şiddet Raporu. Erişim: <http://docplayer.biz.tr/3888720-Kadina-yonelik-siddet-raporu.html>.

- Kandiyoti, D. (2013). *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Kandiyoti, D. (2011). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları: Gelecek İçin Geçmişe Bakış, *Birkaç Arpa Boyu: 21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Feminist Çalışmalar* içinde. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 41-60.
- Keith F. Punch (2005). *Introduction to Social Research—Quantitative & Qualitative Approaches*. London: Sage.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Özerk-İlişkisel Benlik: Yeni Bir Sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(37), 36-43.
- Kaufman, M. (1999) *Theorizing Masculinities* içinde Men, Feminism, and Men's Contradictory Experiences of Power. Oaks: Sage Publications, 142-165.
- Kaufman, M. (1999). The Seven P's Of Men's Violence. <http://michaelkaufman.com/articles-2/>
- Krafft-Ebing, R.v. (1906). *Psychopathia Sexualis*. Rebman Company: New York.
- Kılıç, B. & Sürgevil, O. (2017). Sosyal Bilimler Alanında Çalışan Akademisyenlerin Sahip Olması Gereken Yetkinlikler: Literatür İncelemesi ve Uzman Görüşleri Işığında Bir Yetkinlik Listesi Önerisi, *International Journal of Academic Value Studies*, Vol: 3, Issue:9, 221-246.
- Kılınç, S. Ve Torun, F. (2011). Adil Dünya İnancı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3/1, 1-14.
- King, U. (2006). *Bedenler, Dinler Ve Toplumsal Cinsiyetler* Der. Sylvia Marcos. Ütopya Yayınevi: Ankara. 13-16.
- Klinke CL & Meyer C. (1990). Evaluation of Rape Victim by Men and Woman with High And Low Belief in a Just World. *Psychology of Women Quarterly* 14/3, 343-350.
- Konan, B. (2011). Osmanlı Hukukunda Tecavüz Suçu. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM*, 29(29), 149-172.

- Koytak, E. (2012). Tahakküme Hükmetmek: Bourdieu Sosyolojisinde Toplum ve Bilim İlişkisi. *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 25. Sayı, 85-101.
- Kuçuradi, I. (2016). *İnsan ve Değerleri*. Türk Felsefesi Dizisi 6, Türkiye Felsefe Kurumu: Ankara.
- Kutchinsky, B. (1991). Pornography, Sex Crime And Public Policy. *Sex Industry And Public Policy*. Canberra: Australian Institute of Criminology, 41-54.
- Levine, P.A (2017). *Travma ve Anı*. Butik Yayıncılık ve Kişisel Gelişim Hiz. Tic. A.Ş: İstanbul.
- MacFarlane, B.A. (1993). 100 Years Of The Criminal Code In Canada; Essays Commemorating The Centenary Of The Canadian Criminal Code Ed. Wood & Peck. İçinde *Historical Development Of The Offence Of Rape*. Canadian Bar Association.
- McCormic, M. (2012). Feminist Research Ethics, Informed Consent, and Potential Harms. *The Hilltop Review*: Vol. 6: Iss. 1, Article 5, 23-33.
- McPhail, B.A, (2015). Feminist Framework Plus: Knitting Feminist Theories of Rape Etiology Into a Comprehensive Model. *Trauma, Violence, & Abuse*, 1-16.
- McKibbin, W.F., Shackelford, T.K., Goetz, A.T. & Starratt, V.G. (2008). Why Do Men Rape? An Evolutionary Psychological Perspective. *Review of General Psychology*, Vol. 12, No. 1, 86-97.
- Mernissi, F. (2014). *Bekâret ve Ataerkii* içinde Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik. İletişim Yayınları: İstanbul, 99-114.
- Meşe, G. ve Güzelgün, G.G (2016). Cinsel Saldırganlığa İlişkin Modern Mitler içinde Erkek Kimliğinin Değişmeyen Halleri (2. Bsk.). Nobel Yaşam: Ankara.
- Miller, L. (2012). *Counselling Skills for Social Work*. Sage Publication.
- Millet, K. (1973). *Cinsel Politika*. Payel Yayınları: İstanbul.
- Ministry of Justice, Home Office & the Office for National Statistics. (2013). An Overview of Sexual Offending in England and Wales Statistics Bulletin. 10 January 2013.

- Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı. (2016). Hukuk, Sosyal Politika ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Açısından ŞÖNİMLER (KOZALAR) Çalıştayı Sonuç Bildirgesi - 21 Şubat 2013. Erişim: 14.05.2016. <https://www.morcati.org.tr/tr/neler-yapiyoruz/basin-aciklamalari/177-sonim-siddet-onleme-ve-izleme-merkezleri-calistayi-sonuc-bildirgesi-21-subat-2013>
- Murdock, N.L. (2013). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları*. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık: Ankara.
- Özdemir, O. (2014). Bir Cinsiyetlendirme Pratiği Olarak Tecavüz. *Vira Verita Disiplinlerarası Karşılaşmalar* e-dergi erişim: 10.8.2018. <https://viraverita.org/yazilar/bir-cinsiyetlendirme-pratigi-olarak-tecavuz>
- Özer, (2012). Türkiye’de Evlilik İçi Tecavüz Suçu Tartışmaları. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(11). 1-20.
- Özkazanç, A. (2011). Cinsel Taciz, Siyaset ve Taciz Siyaseti. *Bianet* (26 Şubat 2011).
- Palabıyık, A. (2011). Pierre Bourdieu Sosyolojisinde “Habitus”, “Sermaye” ve “Alan” Üzerine. *Liberal Düşünce*, Sayı 61-62, Kış-Bahar 2011, 121 – 141.
- Redfern, C ve Aune, K.(2012). *Baş Harfi F*. Ayizi Kitap: Ankara.
- Reynolds, S. ve Press, J. (2003). *Seks İsyanları Toplumsal Cinsiyet, Başkaldırı ve Rock’n Roll*. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Robinson, K.H. (2005). Reinforcing Hegemonic Masculinities Through Sexual Harassment: Issues Of Identity, Power And Popularity In Secondary Schools. *Gender and Education*, Vol. 17, No. 1, 19–37.
- Rothfuss, P. (2007). *Rüzgârın Adı*. İthaki Yayınları.
- Rupert, F. (2008). *Trauma, Bonding & Family Constellations: Understanding and Healing Injuries of the Soul*. Green Baloon Publishing.
- Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkansız İktidar*. Metis Yayıncılık.

- Scully, D. (2014). *Cinsel Şiddeti Anlamak: Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Sallan Gül, S. (2013). *Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri*. Bağlam Yayınları: İstanbul.
- Sevim, A. (2005). *Feminizm*. Kılavuz Kitaplar Dizisi: 14, İnsan Yayınları: İstanbul.
- Shalhoub-Kevorkian, (2014). *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik içinde Tecavüzün Kültürel Bir Tanımına Doğru: Filistin Toplumunda Tecavüz Mağdurlarıyla Çalışırken Karşılaşılan İkilemler*, İletişim Yayınları: İstanbul.
- Sinozich, S. ve Langton, L. (2014). Rape and Sexual Assault Victimization Among College-Age Females, 1995–2013. US Department of Justice.
- Solmuş, T. (2015). *Travma Psikolojisi*. Nobel Yaşam: İstanbul.
- Soygür, H. ve Özalp, E. (2005). Şizofreni ve Damgalanma Sorunu. *Türkiye Klinikleri J Int Med Sci*, 1(12), 74-80.
- Stanley, Liz & Wise, Sue (1993). *Breaking Out Again*. London: Routledge
- Şahin, D. (1995). Türkiye’de İnsan Eliyle Yapılan Travmalara Bağlı Psikiyatrik Bozuklukların Boyutu. *Kriz Dergisi*, 3(1), 31–35.
- Şuşoğlu, Ö. (2005). *İçe Kanayan Yara “Polis Sorgularıyla Ensest İlişkiler ve Çocuk Tecavüzleri”*. Alfa Basım Yayım Dağıtım: İstanbul.
- The Secretariat of The International Commission of Jurists, (1972). The Events in East Pakistan, 1971. *Annual Subscription 10 Swiss Francs*, Publications Of International Commission Of Jurists: Geneva.
- The 2015 to 2016 Crime Survey for England and Wales.(2016). Abuse during childhood: Findings from the Crime Survey for England and Wales, year ending March 2016. Office for National Statistics.http://rapecrisis.org.uk/pdfs/1105_abuse-during-childhood-findings-from-the-crime-survey-for-en.pdf
- Thompson, N. (2016). *Güç ve Güçlendirme*. Nika Yayınevi: Ankara.

Topal, A.H. (2009). *Uluslararası Ceza Yargılamalarında Cinsel Suçlar*. On İki Levha Yayıncılık: İstanbul.

Truman, J.L ve Langton, L (2015). Criminal Victimization, 2014. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs Bureau of Justice Statistics. August 2015, NCJ 248973.

Türkiye – AB Karma İstişare Komitesi. (2010). AB ve Türkiye’de Kadınların Hakları ve Rolü Ön Müşterek Rapor. 28. Türkiye – AB İstişare Komitesi Toplantısı Edinburg, İskoçya 13-14 Eylül 2010.

U.S. Department of Justice. (2000). Full Report of the Prevalence, Incidence, and Consequences of Violence Against Women (Tjaden, P.ve Thoennes, N.). November 2000.

Van der Kolk, B.A (2014). Travma ve Anı Önsöz. Butik Yayıncılık ve Kişisel Gelişim Hiz. Tic. A.Ş: İstanbul.

Walby, S. (2016). *Patriyarka Kuramı*. Dipnot Yayınevi: Ankara.

Elektronik Kaynaklar

Cumhuriyet, Türkiye. YÖK istedi, Üniversite Araştırdı: Türkiye’de Cinsel Taciz Oranı Yüzde 93Erişim: 04.05.2018.
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/857714/YOK_istedi__universite_arastirdi__Turkiye_de_cinsel_taciz_orani_yuzde_93.html.

BİANET. Erkek Şiddetinin 2017 Grafiği. Erişim: 23.04.2018. <http://bianet.org/bianet/erkek-siddeti/194755-erkek-siddetinin-2017-grafigi>

Rape, Abuse & Incest National Network. <https://centers.rainn.org/>Erişim: 20.12.2016.

Rape Crisis Cape Town Trust. (2016). <http://rapecrisis.org.za/rape-in-south-africa/#prevalence>. Erişim: 25.05.2016.

Rape Crisis Scotland. <http://www.rapecrisisscotland.org.uk/about/local-rape-crisis-centres/> Erişim: 12.12.2016.

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi. <http://www.stgm.org.tr/tr/icerik/detay/tecavuz-kriz-merkezleri>. Erişim: 20.12.2016.

EKLER

EK 1. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon Onayı

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ**
Rektörlük

Sayı : 35853172/ **433-1719**

09 Mayıs 2017

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 25.04.2017 tarih ve 2787 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı doktora programı öğrencilerinden **Arş. Gör. İlkay Başak ADIGÜZEL**'in Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN danışmanlığında yürüttüğü **“Tecavüz Gerçeğiyle Yüzleşmek Cinsel Şiddeti Deneyimlemiş Kadını Anlamak”** başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **25 Nisan 2017** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

 Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
 Rektör a.
 Rektör Yardımcısı

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
 Telefon: 0 (312) 305 3001 - 3002 • Faks: 0 (312) 311 9992
 E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr • www.hacettepe.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi için:
 Yazı İşleri Müdürlüğü
 0 (312) 305 1008

EK 2. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İzni

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01-E.88011
Konu : İlkay Başak ADIGÜZEL

17/08/2017

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 16/06/2017 tarih ve 66227 sayılı yazısı ile Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı doktora programı öğrencisi Araştırma Görevlisi İlkay Başak ADIGÜZEL'in "Tecavüz Gerçeğiyle Yüzleşmek Cinsel Şiddeti Deneyimlemiş Kadını Anlamak" konulu doktora tez çalışması kapsamında Bakanlığımıza bağlı tüm kadın konukevlerinde ve Şiddet Önleme Merkezlerinde 01/09/2017-01/01/2018 tarihleri arasında araştırma yapabilme talebi olumlu değerlendirilmiştir.

Söz konusu araştırmanın İl Müdürlüklerinin koordinesinde, İl Müdürlüklerinin uygun göreceği bir mekanda, gönüllülük esasına dayalı olarak, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, görüşmelerin kadınların özel hayat ve kimliklerinin gizliliğine özen gösterilerek, kadınların ayrıntılı bilgilendirilmesinin sağlanması sonrasında yalnızca istekli olan kadınların katılımları ile gerçekleştirilmesi, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile uygulanabilmesi hususunu;

Olurlarınıza arz ederim.

Ali Nazmi UZUN
Daire Başkan V.

O L U R
17/08/2017

Ayşe KARDAŞ
Müsteşar Yardımcısı V.

EK :
1- 1 Sayfa

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.aile.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (qYhGSM-G1zvz1-9+71Fk-rY7gr7-uA/1RyhC) kodunu yazınız.

EK 3. Gönüllü Katılım Formu 1

Değerli Katılımcı,

“Tecavüze Maruz Bırakılan Kadınların Tecavüz Sonrası Yaşam Deneyimleri” isimli bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı’nda Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN tarafından yönetilen doktora tezi kapsamında yapılmaktadır. Araştırmanın yapılabilmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan izin alınmıştır.

Araştırmanın temel amacı, erkeğin kadının varlığı üzerinde tahakküm kurma aracı olarak kullandığı tecavüzün ataerkil toplumsal kurgu içinde konumlanan kadınların yaşamını nasıl etkilediğini anlamaktır.

Bu çalışmada sizlerden kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Araştırmada gerçek isimleriniz kullanılmayacaktır. Araştırmaya katılım gönüllülüğe dayanmaktadır. Çalışmaya katıldıktan sonra, çalışmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan çekilebilirsiniz. Araştırmada ses kaydı yapılacağından verdiğiniz bilgiler sizlerin onay verdiği ölçüde çalışmaya aktarılacaktır. Sizlerden alınan bilgiler, sizlerin bilgisi ve onayı olmadığı sürece üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Çalışmaya katkılarınızdan ötürü sizden herhangi bir ücret talep edilmemektedir. Katkılarınız için sizlere herhangi bir ödeme de yapılmayacaktır. Araştırmacının herhangi bir kişisel menfaati bulunmayıp temel amacı sizlerin yaşadığı sorunları günyüzüne çıkarmaktır. Bu çalışma sizlere herhangi bir sorumluluk getirmeyecektir.

Bu çalışma doğrudan tecavüz deneyiminize odaklanmamaktadır. Asıl ortaya çıkarılmak istenen, bu olay sonrasında mahkeme sürecinde, hastanede, karakolda, aile ve sosyal çevre ile kurduğunuz ilişkilerde yaşadığınız sorunlardır. Paylaşacağınız duygular ve deneyimlerin size olumsuz etkilemiş olan cinsel saldırı olayını anımsatması riski söz konusudur. Ancak bu risk bir fırsat olarak da değerlendirilebilir. Duygusal boşalmanın iyileştirici bir yönü olduğu gibi güçlendirici bir özelliği de vardır. Bununla birlikte gereksinim duymanız halinde psiko-sosyal destek alacağınız kuruluşlara (devlet hastanelerinin psikiyatri klinikleri ve sosyal hizmet birimlerine, sosyal hizmet merkezlerine, rehberlik ve araştırma merkezlerine, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın ilgili kuruluşlarına vb.) ve meslek elemanlarına (sosyal çalışmacı, psikolog, psikiyatrist) size yönlendireceğim.

Araştırmanın onay öncesi veya sonrası herhangi bir aşamasında ortaya çıkabilecek her türlü soru ve sorunlarınız için aşağıda iletişim bilgileri bulunan İlkay Başak ADIGÜZEL ile bağlantıya geçebilirsiniz. Talebinizin olması durumunda araştırma sonuçları sizlerle paylaşılacaktır. Tüm bu bilgiler doğrultusunda çalışmaya kendinizi baskı altında hissetmeden gönüllü olarak katkı vermek istiyorsanız aşağıda geçen ilgili yerleri imzalayınız.

Tarih:

Katılımcının Adı-Soyadı: İmza:

Araştırmacı: İlkay Başak ADIGÜZEL

Adres: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Kat 5, Beytepe Çankaya/ANKARA

Tel: 03122976363-409/05439545081 **E-Posta:** basakadiguzel@hacettepe.edu.tr

İmza:

EK 4. Gönüllü Katılım Formu 2**Değerli Kadın Arkadaşım,**

Ben İlkay Başak Adıgüzel. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı'nda doktora öğrenimi görüyorum. Üzerinde çalıştığım doktora tezimin konusu ise cinsel saldırıya maruz bırakılmış kadınların saldırı sonrası yaşam deneyimleri.

Cinsel saldırıya maruz bırakılmanın kendisi bile başlı başına bedensel ve ruhsal olarak yaralayıcı iken, erkeklik değerlerinin yüceltildiği bu toplumda yaşayan bir kadın olarak, olay sonrasında yaşadıklarının ne kadar zor olduğunu tahmin edebiliyorum. Tecavüz sonrasında neler yaşadığını anlayabilmek, sesini duyulur kılmak için erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddetin en ağır biçimlerinden biri olan cinsel şiddetle mücadelede seninle birlik olmak istiyorum. Yaşadığının bireysel bir sorun değil, toplumsal bir sorun olduğunu ortaya çıkarmak istiyorum. Tecavüzlerin önlenbilmesinin yollarını seninle birlikte aramak istiyorum. Bu amaçları gerçekleştirmede seninle birlikte yol almayı diliyorum.

Ben bazı sorular hazırladım ama görüşmelerimizin içeriğini daha çok sen belirleyeceksin. Bilinçsizce sarf ettiğim sözler olursa lütfen beni durdur.

Bana aktaracağın deneyimlerini, bu deneyimlerine ilişkin duygularını ve düşüncelerini çok önemsiyorum. Tüm bunları eksiksiz biçimde ortaya koyabilmek, senin yaşadıklarını görünür kılacak. Bu nedenle görüşmelerimizi ses kaydına alma isteğini kabul etmeni rica ediyorum. Ses kaydını durdurmak isteyeceğin ya da bazı sözlerini kayıttan çıkarmamı isteyeceğin zamanlar olduğunda lütfen bunu bana belirtmekten çekinme. Konuştuklarımızı unutmamak için görüşmeler sırasında vesonrasında notlar alacağım ancak silinmesini istediğin şeyler yazarsam bunları silerim.

Kimlik bilgilerin kesinlikle gizli kalacak. Senden bu bilgileri paylaşmanı beklemiyorum. Benim için önemli olan sensin; cinsel saldırıdan sonra yaşadıkların, düşüncelerin ve duyguların. Samimiyetime inanmanı diliyorum.

Benimle görüşmeyi kabul edersen iletişim bilgilerim aşağıda yer alıyor.

Sevgi ve dayanışmayla,

İlkay Başak ADIGÜZEL

Tel: 05439545081

E-posta: basakadiguzel@gmail.com

Yazışma Adresi: Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Kat: 5 Beytepe Kampüsü
Çankaya/Ankara

EK 5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

SOSYAL GEÇMİŞ BİLGİLERİ

1. Kaç yaşındasınız?
2. Eğitim durumunuz nedir?
3. Çalışma durumunuz nasıl?
4. Gelir durumunuz nasıl?
5. Medeni durumunuz nedir?
6. Çocuk sahibi misiniz?
7. Çocuk sahibi iseniz sayısı kaç?
8. Kardeşiniz var mı?
9. Yaşamınız nerede geçti?

TECAVÜZÜ TANIMLAMA

10. Yaşadığınız bu olayı nasıl tanımlıyorsunuz?
11. Yaşadığınız bu olay size neler hissettirdi?

BAŞETME

12. Yaşadıklarınızla nasıl baş ettiniz?
13. Saldırıya ilişkin olumsuz duygularınızla nasıl başa çıktınız?
14. Kendinizi onarmanızda yardımcı olan en önemli şeyler nelerdi? (Bir düşünce, bir kişinin tutumu, yararına sunulan bir hizmet vb.)
15. Size ne iyi hissettirdi?

SALDIRININ AİLE VE SOSYAL ÇEVRE İLE İLİŞKİLERE ETKİSİ

Saldırı Öncesi

16. Saldırı öncesindeki yaşamınızdan bahseder misiniz?
17. Saldırı öncesinde bedeninizle ilişkiniz nasıldı?
18. Varsa, çocuklarınızla ilişkileriniz nasıldı?
19. Evli iseniz eşinizle ilişkileriniz nasıldı?
20. Varsa, erkek arkadaşınızla ilişkileriniz nasıldı?
21. Anne babanızla ilişkiniz nasıldı?
22. Kardeşlerinizle ilişkileriniz nasıldı?
23. İş yerinde ilişkileriniz nasıldı?
24. Çevrenizle kurduğunuz sosyal ilişkiler nasıldı?

Saldırı Sonrası

25. Cinsel saldırı sonrasında yaşamınızda neler değişti?
26. Cinsel saldırı sonrasında bedeninizle ilişkinizde bir değişim oldu mu? Nasıl?
27. Cinsel saldırıya maruz bırakılmak, eğer varsa, çocuğunuzla/çocuklarınızla olan ilişkinizi nasıl etkiledi?
28. Evli iseniz, cinsel saldırıya maruz bırakılmak eşinizle ilişkinizi nasıl etkiledi?
29. Varsa, cinsel saldırıya maruz bırakılmak erkek arkadaşınızla ilişkilerinizi nasıl etkiledi?
30. Cinsel saldırıya maruz bırakılmak anne babanızla olan ilişkinizi nasıl etkiledi?
31. Cinsel saldırıya maruz bırakılmak kardeşinizle/kardeşlerinizle ilişkinizi nasıl etkiledi?
32. Cinsel saldırıya maruz bırakılmak iş yerindeki ilişkilerinizi nasıl etkiledi?

33. Cinsel saldırıya maruz bırakılmak çevrenizle kurduğunuz sosyal ilişkileri nasıl etkiledi?
34. Cinsel saldırı sonrasında günlük yaşamınızda neler değişti?

SALDIRI OLAYINI ŞİKÂyet ETME SÜRECİNDE YAŞANANLAR

35. Bu saldırı ne zaman yaşandı?
36. Daha önce bir şikâyetle bulunma deneyiminiz olmuş muydu?
37. Yaşadığınız saldırı ile ilgili şikâyet sürecindeki deneyimlerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
38. Şikâyetçi olmaya nasıl karar verdiniz? (Şikâyetçi etme konusunda neler hissettiniz?)
39. Şikâyetçi olmak sizin kararınız mıydı yoksa bir başkası mı bu konuda etkili oldu?
40. Şikâyeti nasıl yaptınız? (telefon, bireysel başvuru vb.)
41. Saldırgandan şikâyetçi olmak için ilk kime başvurdunuz? (sağlık personeli, polis vb.)
42. Saldırıya uğradığınızı dile getirdikten sonra bu kişiler size nasıl davrandılar?
43. Saldırımı bildirdiğiniz kişilerin size nasıl davranmalarını istediniz?
44. Saldırıya maruz bırakıldıktan sonra en çok gereksinim duyduğunuz şeyler nelerdi?
45. Bu gereksinimlerinizi karşılamak üzere kimden/kimlerden yardım istediniz?
46. Başvurduğunuz kişi ya da kuruluşlar size yardım etti mi? Nasıl?

**EK 6. “Sosyal Bilimler Araştırmalarında Nitel Veri Analizi ve Görselleştirme
MAXQDA Programı”na Katılım Belgesi**

ODTÜ-SEM

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SÜREKLİ EĞİTİM MERKEZİ

KATILIM BELGESİ

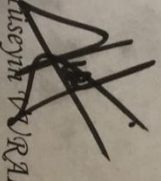
ODT.K.180018.1219

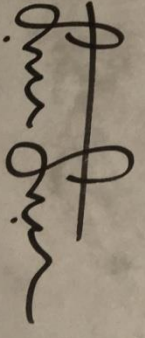
Sayın İlkay Başak ADIGÜZEL

MERKEZİMİZCE 7-8 NİSAN 2018 TARİHLERİNDE TOPLAM 16 SAAT OLARAK DÜZENLENEN

**“Sosyal Bilimler Araştırmalarında Nitel Veri Analizi ve Görselleştirme:
MAXQDA Programı”**

KONULU EĞİTİMİN 16 SAATİNE KATILILARAK BU BELGEYİ ALMAYA
HAK KAZANMIŞTIR.

Prof. Dr. Hilmiye VURAL
SEM Başkanı

Dr. Şerife SEVİNÇ
Eğitmen

**EK 7. “Qualitative Research Methods for Mental Health in War and Conflict”
Eğitimi Katılım Belgesi**

**HACETTEPE
ÜNİVERSİTESİ**

R4HC-MENA

**KING'S
College
LONDON**

GCRF
Global Challenges Research Fund

BIRZEIT UNIVERSITY

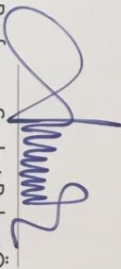
This is to certify that

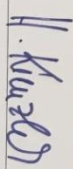
İlkay Başak ADIGÜZZEL

participated in the training course
«Qualitative Research Methods for Mental Health in War and Conflict»
organised as part of the Research for Health in Conflict in the Middle East and North Africa
(R4HC-MENA) Project.

Ankara, Turkey, 15-18th 2019

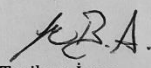
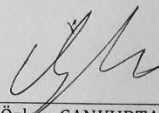

Professor Tezer Kutluk
Hacettepe University

Professor Şevkat Bahar Özvarış
Hacettepe University

Dr. Hanna Kienzler
King's College London

Dr. Weeam Hammoudeh
Birzeit University

EK 8. Orijinallik Raporu

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA	
Tarih: 11/07/2019	
Tez Başlığı : Tecavüze Maruz Bırakılan Kadınların Tecavüz Sonrası Yaşam Deneyimleri	
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 278 sayfalık kısmına ilişkin, 11/07/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 1 'dir.	
Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☒ Alıntılar hariç 4- ☐ Alıntılar dâhil 5- ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç	
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.	
Gereğini saygılarımla arz ederim.	
Adı Soyadı: İlkay Başak ADIGÜZEL Öğrenci No: N12243812 Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Programı: Sosyal Hizmet Doktora Programı Statüsü: ☒ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.	 Tarih ve İmza 11.07.2019
<u>DANIŞMAN ONAYI</u>	
UYGUNDUR. (Prof. Dr. Özlem CANKURTARAN)	